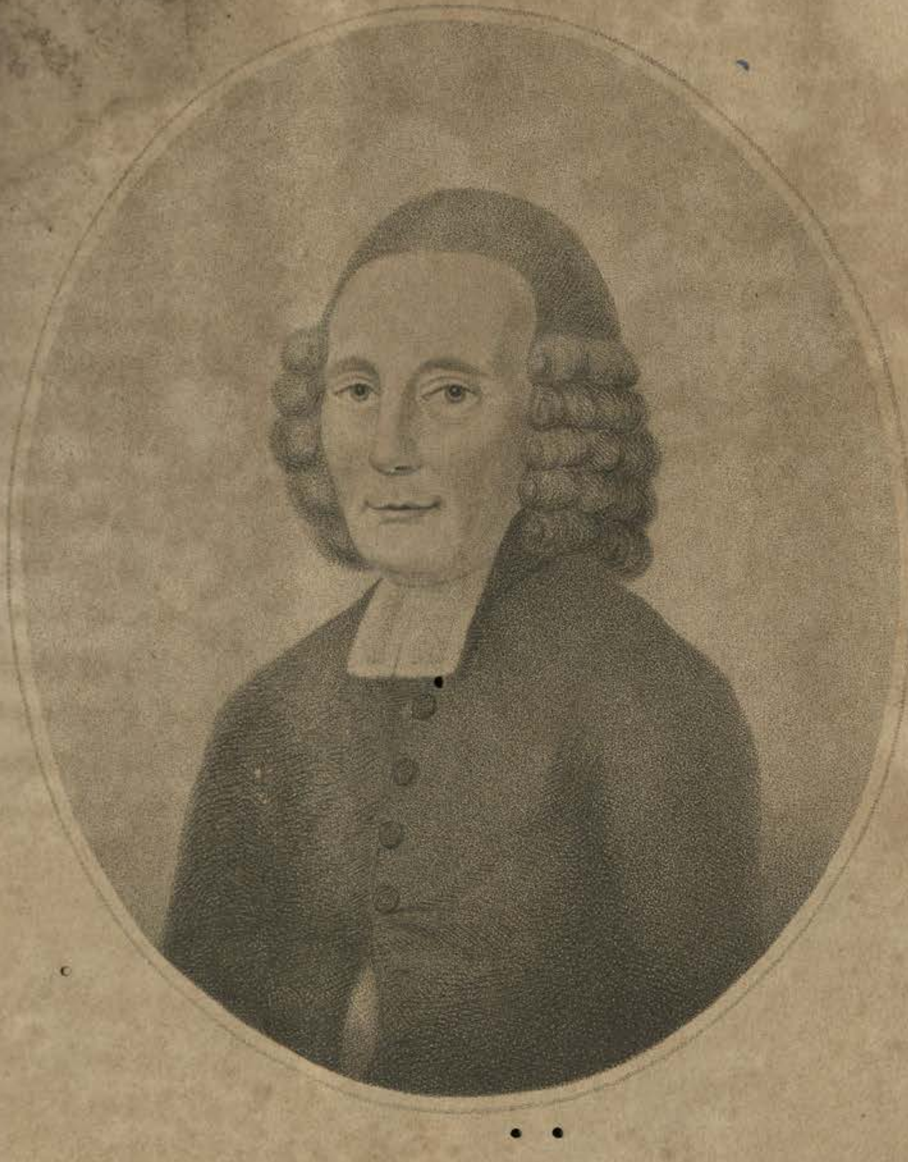
This Book was awarded to Mr. J. Pollard Willoughby, as the prize of the 3rd Persian Class at the public examination of the 1st Term of 1817, & for his attention to Arabic —

C. Stewart
Profr.

E. I. College
May 29th
1817

The REV^D. CORNELIUS VAN WAENEN.

SENTENTIÆ

ALI EBN ABI TALEBI

ARABICE ET LATINE.

E CODICIBUS MANUSCRIPTIS DESCRIPSIT, LATINE VERTIT,

ET

ANNOTATIONIBUS ILLUSTRAVIT,

CORNELIUS VAN WAENEN.

OXONII,

E TYPOGRAPHEO CLARENDONIANO.

1806.

LECTORI.

PAUCIS edocendus es, Lector benevole, unde evenerit hanc ALI EBN ALI TALEBI SENTENTIARUM Editionem, Viri Cl. CORNELII VAN WAENEN opera et ſtudio elaboratam, e Prelo Oxonienſi in lucem emiſſam eſſe; quod, ſi rem intelligere velis, ita factum eſt.

Opus multis abhinc annis abſolutum Senex ὁ μακαρίτης apud Batavos ſuos typis mandare conſtituerat, ſiquidem commode illud faciendi occaſio ſibi oblata fuiſſet. Conturbatis interea in patria ſua rebus omnibus, et ingraveſcente indies temporum iniquitate, cum annis quoque ipſe provectior eſſet, quod optabat ſemper, dimittere coactus eſt, Schedas ſuas ad nos ultro tranſtulit, et ut ſumptibus noſtris publici juris fierent impenſe rogavit. Acceſſit inſuper, quæ, ut rem aggrederemur, magno certe incitamento erat, Viri eruditiſſimi HERMANNI MUNTINGHE Sacræ Theologiæ Profeſſoris in Academia Groningenſi auctoritas, et teſtimonium tam de Opere quam de ipſo Editore luculentiſſimum. Fidei noſtræ itaque quæ ita concredita ſunt non illubenter accepimus; et, quod iis qui Literas Arabicas colunt gratum fore arbitramur, Opus Viri doctiſſimi evulgari curavimus, non modo eruditione multiplici refertum, ſed, quod Tironibus apprime utile ſit, Punctis Vocalibus, ut appellantur, quoad Voces Arabicas, accurate inſtructum.

Quo autem fideliter imprimerentur omnia, plagulas corrigendi provinciam Viro egregio JOANNI MOUSLEY, A. M. detulimus, Col-

legii Balliolensis apud nostrates Socio, quem et singularis diligentiæ esse, et veros in Literis Orientalibus profectus fecisse omnino cognovimus.

Cætera quod attinet, si de Editore quæras, quali ingenio fuerit, aut qua usus fortuna, videsis quæ de Vita ejus Cl. MUNTINGHE, post mortem venerandi Senis, nobiscum benigne communicavit: denique, si Operis originem, progressum, atque indolem scire velis, de rebus hisce te edocebunt, quæ ex Editoris ipsius Literis ad nos datis subjunximus.

DABAMUS EX ÆDIBUS CLARENDONIANIS
JULII 11mo. MDCCCVI.

VITA
CORNELII VAN WAENEN,

AUCTORE

HERMANNO MUNTINGHE,

SACRÆ THEOLOGIÆ IN ACADEMIA GRONINGENSI PROFESSORE.

CORNELIUS VAN WAENEN ex honeſtiſſima gente natus *Gorinchemiæ*, haud ignobili Hollandiæ Auſtralis urbe, die XXV. Novembris, anno æræ vulgaris MDCCXXXI, poſtquam prima ſtudiorum literariorum tirocinia magna cum diligentiæ laude in patriæ urbis gymnaſio poſuiſſet, anno MDCCLI. Academiæ Leidenſis civibus adſcriptus, omnibus, quæ erudito Theologo formando inſerviunt, literarum ſtudiis ita invigilavit, ut præcipuam ſemper curam diligentiamque ad literas Orientales converteret, duce imprimis uſus *Joanne Jacobo Schultenſio*, viro clariſſimo, tum temporis ibidem linguarum Orientalium Profeſſore, adjutus inſuper eximio Codicum MSS. Orientalium, præſertim Arabicorum, quos Academiæ hujus Bibliotheca ſervat, theſauro, e quo quod expediret deſcribendi vel excerpendi copiam ipſi faciebat officioſiſſima *Schultenſii* humanitas.

Quos vero in ſtudio literarum Orientalium fecerit progreſſus, et quam accuratam imprimis earum ſibi comparaverit notitiam, in ipſa juvenili ætate jam palam fecit, conſcripta, ac præſide J. J. Schultenſio publice defenſa, anno MDCCLIX. diſſertatione *De linguæ Hebrææ pomœriis ampliandis*; qua

imprimis hoc agere aggressus est, ut veterem linguæ Hebrææ amplitudinem, pristinasque copias, ope imprimis dialecti Arabicæ, adversus paupertatis criminationem linguæ huic a J. Clerico et quibusdam aliis impactam, in lucem protraheret. Hoc vero cum in ipsa dissertatione egregie præstiterit, ratione habita grammaticæ Hebrææ, etiam ulterius argumentum istud continuare promisit, cui autem promissioni, aliis deinde laboribus occupatus, non stetit. Recusa autem exstat hæc dissertatio in *Sylloge dissertationum philologico-exegeticarum, a diversis auctoribus editarum, sub præsidio A. Schultens, J. J. Schultens, et N. G. Schroeder defensarum,* Part. ii. pag. 717, et seqq.

Postquam deinde, studiis Academicis ad finem perductis, anno MDCCLIX. Sacris Ordinibus initiatus fuerat, anno sequente stationem nactus est Ecclesiasticam in pago *Noordeloos* prope patriam *Gorinchemiæ* urbem, ubi cum per quatuor annos fidelem se exhibuisset Doctrinæ Evangelicæ præconem, anno MDCCLXIV. ad ministerium sacrum, in celebri Hollandiæ Australis vico *Maasluis,* obeundum vocatus est. Postea vero quam ibi XXXIII. annos magna cum diligentiæ ac veræ pietatis laude provinciæ sibi demandatæ consecrasset, tandem varia corporis infirmitate fractus, anno MDCCXCVII. rude donatus fuit, a quo inde tempore, in ipso *Delforum,* nobilissimi Hollandiæ oppidi, suburbio, in amœnissimum, quod suo sibi ære comparaverat, habitatum concessit prædium; ubi vitam inter studia literaria et nitidissimi horti curam dividens, otium egit minime otiosum; donec tandem, morbo correptus asthmatico, vitam hanc terrestrem cum beatiore commutavit die XXVII. mensis Junii, anno MDCCCV. natus annos LXX. et VII. menses [a], viduam relinquens ætate ac moribus venerabilem, *Catharinam de Koning,* quacum inde ab anno MDCCLXIV. matrimonio junctus fuerat, et e qua, præter filiam, suscepit etiam filium, *Joannem Albertum,* Evangelii in oppido *Woerdensi* præconem fidelissimum.

[a] Confer ipsum Corn. Van Waenen de ætate sua loquentem, pag. xiv.

Uti eruditionis fama, ita et optimorum morum laude omnibus bonis acceptissimus vixit, cum haud fucata erga Deum pietate, indeque profecta accuratissima in ministerio Divino fidelitate, mentem conjungens ab omni superbia alienissimam, et quibuscunque φιλανθρωπίας, benevolentiæ, humanitatis, lenitatis, honestatisque universæ studiis maxime intentam; quæ uti viventi omnium, quibus cognitus erat, venerationem, amoremque conciliarunt, jam triste demortui desiderium relinquunt.

NARRATIO

DE

OPUSCULI ORIGINE, PROGRESSU, ARGUMENTO, ET INDOLE.

QUUM in Academia Lugduno-Batava olim ſtudiorum colendorum cauſa aliquot annos verſarer, Vir Clariſſimus J. J. Schultenſius, quo imprimis Doctore et Ductore me uſum fuiſſe gratus agnoſco, animadvertens, me ingenti Linguarum Orientalium amore correptum eſſe, illum magis magiſque inflammare annitebatur, quem in finem varios libros Arabicos mecum evolvebat. Dein vero ut MSS. Arabicis legendis, interpretandiſque magis adſueſcerem, nitidiſſimum elegantique calamo exaratum Codicem in quarto e Gazophylacio Codicum MSS. quibus merito gloriatur Bibliotheca Batava, deſcribendum Latineque reddendum mihi exhibebat. Hujus MS. quod in illius theſauri Catalogo ſub numero 1457. memoratur, antiquitatem inveſtigare haud potui. Exſtant autem in eo, ſub nomine Imperatoris Ali ebn Abi Talebi, 278 Sententiæ, quas a me deſcriptas poſtea comparavi cum ejuſdem Auctoris Sententiis, quæ ſimul cum Carmine Tograi, et Aben Sinæ Diſſertatione Arabica Lugd. Bat. in octavo apud Elzevirum anno 1629, niſi penitus fallar, a Th. Erpenio V. C. editæ ſunt in lucem. Quod quidem agendo variantibus non tantum Lectionibus, quæ occurrebant, diligenter annotandis operam adhibui, ſed et Codicem meum plus centum Sententias continere non ſine quodam lætitiæ ſenſu comperi, quæ in Editione Erpeniana deſiderantur; quum contra in hac tres aderant, quæ in MS. meo fruſtra quærebantur.

Poſteaquam vero in familiaritatem me accepiſſet E. Scheidius V. C. amiciſſime hic ille per literas mihi ſignificabat, Fratrem ſuum tunc temporis Eccleſiaſtico miniſterio fungentem apud Neomagenſes cum Batavorum Legato Pariſios profectum eſſe, meque adeo monebat, ut hanc occaſionem,

qua opportunior haud exſpectari unquam poſſet, Apographum meum ipſius ope conferendi cum Codice Pariſienſi MS. qui in Bibliotheca Regia ſervaretur, captando, id ipſi tranſmitterem. Quam oblatam occaſionem abſque ulla mora quum amplecterer, meum Apographum mox ipſi reddendum curavi, quod cum memorato MS. exacte collatum non diu poſt mihi remittebat, addita verſione Latina, quæ iſti Codici N. 1422. eſt annexa, quæque, quemadmodum in Catalogo ibidem notatum eſt, procul dubio Gallandium Interpretem Regium, qui vixit ætate Ludovici XIV. auctorem habet. Hæc autem verſio utilitatis parum mihi attulit; multo certe majori uſui mihi fuit ipſa collatio; utpote quæ non modo quam plurimas variantes Lectiones, eaſque inter quaſdam obſervatu digniſſimas, mihi ſuppeditavit; ſed et inſuper octo novemque ſententias mihi exhibuit, quæ in Codice Lugdunenſi deſunt, in quo tamen undecim occurrunt, quæ in Codice Pariſienſi non reperiuntur.

Eadem autem illa tempeſtate, quum forte in colloquium veniſſem cum Clariſſimo N. Barkey, ex eo audiebam, Generum ipſius Clariſſimum Bergium, Theologum Duiſbergenſem, verſione Editionis Erpenianæ Latina gaudere, cujus Auctor Eruditiſſimus Golius haberetur. Ego hujus verſionis conſulendæ deſiderio flagrans, literis mox ad Bergium datis, expetebam, ut eam in aliquod tempus mihi commodaret; cui petitioni perlibenter ille ſatiſfaciebat.

Verum, eheu! hæc illa verſio nullius frugis mihi eſſe poterat; valde enim erat vitioſa, et, niſi ſuſpicio mea fallatur, a diſcipulo quodam Golii elaborata; quare et eam mox officioſe Viro Clariſſimo remittebam. Quum itaque Apographum meum ad ſuperiorem perfectionis gradum evehendi nulla mihi ſpes eſſet reliqua, continuo tum aliis exemplis, tum verſionibus qualibuſcumque inveſtigandis, corrogandiſque modum figere decrevi, opuſculum meum hac ratione digerere inſtituens, ut, primo, Textum Arabicum Cod. Leidenſis in una, verſionem vero meam Latinam in altera pagina collocarem. Secundo, Variantes Lectiones juxta ac ſententias, quas Cod. Pariſienſis et Editio Erpeniana habent, in Codice vero meo deſiderantur, ad paginarum calcem exhiberem. Tertio, Adnotationes quaſdam adjicerem, atque ſic opuſculo finem imponerem.

Non enim mihi hanc operam ſuſcipienti conſtitutum erat, illam ulterius extendere. Verum quum in adnotationibus meis conficiendis adhuc hære-

rem, alium Cod. MS. in folio, cujus in Bibliothecæ Leidensis Catalogo N. 1448. fit mentio, mihi mittebat Clarissimus Schultensius, omnis mei laboris et suasor et auctor. Quo quidem MS. aliquot millia Proverbiorum ejusdem Imperatoris Ali continentur, quæ Abdul Wahid Ibn Muhammedis collegit, atque ordine Alphabetico digessit. Suadebat mihi Vir Clarissimus, ut ex hoc Codice præcipua quædam Proverbia seligerem, eaque in Latinum sermonem a me translata, simul cum priori MS. luci publicæ exponerem.

Tali tantoque Viro, cujus in me benevolentia adeo erat perspecta, obsistere, quum mihi esset Religio, ipsius nutui mox morem gerens ex isto Codice circiter mille Proverbia descripsi, eaque dein ex Arabico in Latinum sermonem transfudi. Interea dum de hisce vertendis adhuc sollicitus essem, maximo rei literariæ detrimento, Mæcenas ille meus humanæ societati morte eripiebatur. Quod quidem flebile fatum mihi fere omnem de opusculo meo unquam in vulgus edendo spem ademisset, nisi, qui Patri optimo mox dabatur successor, claritatis itidem famam eximiam ubique adeptus Filius H. A. Schultensius, studiorum meorum patrocinium in se suscipiens, opem suam ultro mihi obtulisset; quam grata ego mente hanc ab excellentissimo Viro in me collatam benevolentiam celebrarem, lætus recordor. Omnium, quas ex Codice Wahidi descripseram, Sententiarum collectionem huic illi perlustrandam mittebam, efflagitans, ut quas editione dignas judicaret, asterisco vellet notare; quo factum est, ut numerus fere millenarius ad octingenarium redigeretur. Postea vero quum et alter hicce meorum studiorum Patronus acerbo Literis Orientalibus fato mortalitatem explevisset, hunc numerum octingenarium ad 537 Sententias diminuere mihi visum fuit. Satis dein ac diu circumspicienti de harum selectarum Sententiarum cum alio Codice MS. conferendarum occasione mihi omnia huc tendentia vota ac conamina fuerunt irrita.

Invenies itaque in hac secunda collectione, Primo, Procemium Abul Wahidi elegantissimum; cujus editionem haud inutilem judicavi, non tantum, quia verborum inde granditas, magnificumque loquendi genus, quo uti solent Arabes, elucet; sed etiam, quia in eo Imperatoris ingenium acutissimum, sapientia solidissima, indoles generosissima, aliæque virtutes præstantissimæ, quibus cæteris antecellebat, declarantur. Secundo, 537 Sententias Arabicas cum versione mea Latina e regione locata. Tertio, Anno-

tationes quasdam, sed breviores quam in primam Sententiarum collectionem, ne libelli moles cresceret ultra modum.

Tertia Collectio 49 Proverbia continet, addita mea versione. Quæ Proverbia amicissimus mihi J. J. Schultensius ex Cod. MS. Meidanii, in quo sub nomine Ali Imperatoris una quidem serie exstant, ante obitum suum descripsit, mihique ad collectionem meam augendam suppeditavit. Postea, quum intellexissem, Amicum optimum E. Scheidium amplæ, quam sibi comparaverat, MSS. Arabicorum supellectili, etiam pervetustum, optimæ vero notæ, Meidanii Codicem annumerare; obnixe eum rogavi, ut variantes istius Codicis Lectiones mecum communicaret; cui desiderio Vir ille officiosus libenter satisfecit. Quas cum accepissem, illas inter comperiebam quasdam, quæ Codicis Leidensis lectionibus longe præferendæ mihi videbantur; quam ob causam haud inutile duxi eas, simul cum meo de optima lectione judicio, ad finem cujuslibet paginæ adjungere.

In quarta denique collectione tantummodo 17. reperies Proverbia, quæ Clarissimus E. Scheidius, suum Codicem Meidanii evolvens, hic illic dispersa invenerat, quorumque Auctorem etiam fuisse Ali nostrum effici potest ex addita ipsius Meidanii explicatione Arabica, quam simul cum hisce Proverbiis in Latinum sermonem transfundere mihi placuit. Verum horum Proverbiorum cum Codice Leidensi conferendorum mihi defuit occasio, quare variantes hujus Codicis Lectiones addere nequaquam potui.

Hæ quatuor inter se diversæ Sententiarum collectiones jam ante aliquot annos in lucem fuissent editæ, nisi amicissimus mihi E. Scheidius, bene meritus H. A. Schultensii successor, vitam suam Reipublicæ literariæ utilissimam, in ipsis novi muneris primordiis, morte commutavisset.

Vix enim docendarum Linguarum Orientalium munus Lugduni-Batavorum auspicatus esset, quin maximopere mihi persuadere instituerat, ut Collectiones meas in lucem proferrem, fidem suam adstringens, se non primas modo secundasque opusculi mei prælo mandandas plagulas a vitiis typographicis purgaturum, sed et præterea id illud præfatione sua rei literarum publicæ commendaturum esse. Quinimo me tantopere ad id impellebat, ut quodam tempore me in domum introduceret Bibliopolæ cujusdam Leidensis nomine Herdingh, hunc hominem ad collectiones meas prælo mandandas commovere satagens, quod quidem negotium quum in initio in se suscipere hic ille neque sine jure subtimeret, eo imprimis, quod Lingua-

Cum Orientalium ſtudium, antea adeo excultum, tunc temporis pene ſupinum jaceret et neglectum, dein vero cum a Scheidio intellexiſſet ipſum libello meo ad docendos diſcipulos ſuos uſurum eſſe, tandem ejus votis annuebat, collectionum mearum ſuis ſumptibus in lucem emittendarum ſpem minime dubiam ipſi injiciens. Ego vero metus ſollicitudiniſque plenus quum domum rediiſſem, vehementer ſperabam fore, ut aliquantulum temporis huic operi incipiendo concederetur; donec ſaltem ea, quæ in ſchedulis meis deficiebant, abſolviſſem. Verum ſpe decidi, poſt duas enim vel tres ſeptimanas mittebat mihi Scheidius primum jam bis correctum collectionum mearum prælo mandatarum ſpecimen, eo quidem conſilio, ut tertia ultimaque vice illud luſtrarem, atque a reſiduis vitiis typographicis perpurgarem. Ego Scheidii voluntati gratus lubenſque obtemperans, illud a me caſtigatum, ipſo curante, imprimi paſſus ſum. Poſteaquam vero ſpecimen ſecundum prælo adhuc ſubjectum eſſet, Amicus optimus, graviſſimo tentatus morbo, intra paucos dies vitæ ſuæ, immenſo Academiæ Lugduno-Batavæ damno, curriculum peregit. Quo fato inopinato funeſtoque omnis mea ad irritum cadebat ſpes.

Ab hoc inde tempore collectionum mearum in lucem edendarum abjeci conſilium; tum, quia præſagiebam, Bibliopolam a ſpe lucri faciendi nunc deſtitutum ab incœpto eſſe deſiſturum, (quemadmodum et eventu comprobatum eſt,) tum vero, quia imbecillitatis meæ probe conſcius ſine Viri cujuſdam probatiſſimi ductu auſpiciiſque auctorem publice agere non audebam.

Quibus tamen nihil obſtabat, quo minus mihi fixa maneret ſententia, ut annotationum mearum, quæ eo tempore nondum conſummatæ erant, telam pertexerem. Eo etiam deinceps progreſſus ſum, ut annotationes meas non in primam modo collectionis meæ partem, ſed et in prooemium Wahidi hujuſque Codicis aliquot a me ſelectas Sententias abſolverim.

Quod vero tertiam et quartam Proverbiorum collectionem attinet, mihi nequaquam ſuadet animus ullas præter variarum Lectionum indicem annotationes iis adjicere.

Hiſce ſuperſedere mihi conſtitutum erat, aliorum, qui mihi erunt ſuperſtites, arbitrio quum eſſem relicturus, utrum opuſculum meum luce publica dignum ſit, necne. Quod autem propoſitum ſuſceptumque conſilium ut immutarem, quam plurimi ex doctorum Virorum choro, qui animadverterent,

me multum temporis ac laboris in hoc opusculo adornando consumpsisse, identidem adhortari me non desinebant, me ad ipsius quædam certe specimina in lucem proferenda quasi cogentes. Horum ego admonitionibus assentiri nec volui nec potui, nisi ea lege, ut non solum Viri Linguarum Orientalium edocti labores meos calculo suo adprobarent, verum etiam, ut eorum aliquis schedulas meas elimaret, mihique editionem molienti opis aliquid impertiret. Ex eo enim tempore, quo muneris Ecclesiastici negotio detinerer, tam grave mihi fuit onus impositum, ut nullum fere hujus opusculi elucubrandi otium mihi relinqueretur. Tantæ profecto, tamque infinitæ meæ erant occupationes, ut inde sermone bene Latino scribendi peritia, ut ut exigua, haud parum ceperit detrimenti; cui vero nunc reparandæ, quum jam plus septuaginta duos annos natus sum, animi facultates mihi desunt.

Postquam hæc scripseram, hoc unum mihi addendum existimavi, quod si nimirum opusculum meum luce publica dignum habeatur, illud in duas, me judice, partes dividi posset, quarum

I. Prior omnem Sententiarum textum Arabicum contineat, una cum versione mea Latina e regione locata, et variantibus Lectionibus calci cujuslibet paginæ adjectis.

II. Posterior vero pars Annotationes meas in primam Sententiarum collectionem, ut et Animadversiones quasdam in procemium Wahidi, et aliquot Sententias ex ejus Codice MS. selectas.

Scripsi prope Delfos tertio die mensis Septembris anno post Christum natum MDCCCIV.

CORNELIUS VAN WAENEN.

ORDO RERUM

QUÆ IN HOC VOLUMINE CONTINENTUR.

COLLECTIO PRIMA.

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمٰنِ ٱلرَّحِيمِ،

قَالَ أَكْرَمُ ٱلْأَوْلِيَآءِ وَٱلْأَصْفِيَآءِ، لَيْثُ ٱللَّهِ ٱلْغَالِبُ أَمِيرُ ٱلْمُؤْمِنِينَ، وَوَلِيُّ رَبِّ ٱلْعَالَمِينَ، عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ، كَرَّمَ ٱللَّهُ وَجْهَهُ،

هٰذَا نَثْرُ ٱللَّآلِي عَلَي تَرْتِيبِ حُرُوفِ ٱلْهِجَآءِ، فَأَوَّلُهَا حَرْفُ ٱلْأَلِفِ

إِيمَانُ ٱلْمَرْءِ يُعْرَفُ بِأَيْمَانِهِ،
أَخُوكَ مَنْ وَاسَاكَ فِي ٱلشِّدَّةِ،
إِظْهَارُ ٱلْغِنَي مِنَ ٱلشُّكْرِ،
أَدَبُ ٱلْمَرْءِ خَيْرٌ مِنْ ذَهَبِهِ،
أَدَآءُ ٱلدَّيْنِ مِنَ ٱلدِّينِ،
أَدِّبْ عِيَالَكَ تَنْفَعْهُمْ،
أَحْسِنْ إِلَي ٱلْمُسِيءِ تَسُدْ،
إِخْوَانُ هٰذَا ٱلزَّمَانِ جَوَاسِيسُ ٱلْعُيُوبِ،
إِسْتِرَاحَةُ ٱلنَّفْسِ فِي ٱلْيَأْسِ،

S. 2. Edit. leg. وساك . S. 4. 5. et 6. in Edit. desunt. S. 7. Edit. leg. المسي .

IN NOMINE DEI MISERICORDISSIMI.

Dixit nobiliſſimus ſanctorum et amicorum Dei, Leo Dei, Victor, Imperator fidelium et Miniſter Domini ſeculorum, Ali Ebn Abi Talebi, *quem Deus ſummo honore afficiat!*

Hæc eſt ſparſio margaritarum ſecundum ordinem Literarum Alpha-Bethi Prima vero particula inchoatarum a litera

ELIPH.

FIDES viri cognoſcitur ex juramentis.

Frater tuus *eſt,* qui tibi ſuccurrit in re anguſta.

Demonſtratio contenti animi pars gratiarum actionis *eſt.*

Eruditio viri præſtat auro ejus.

Solvere debitum pars religionis *eſt.*

Erudi domeſticos tuos, proderis illis.

Benefac malefacienti, dominaberis illi.

Fratres hujus ævi ſpeculatores ſunt vitiorum.

Deſperatis rebus quieſcit animus.

S. 9. Edit. I. مِن pro فِي et Cod. P. loco الباس habet الياس.

أَخْفَآءُ ٱلشَّدَايِدِ مِنَ ٱلْمُرُوَّةِ،

أَخُوكَ مَنْ وَاسَاكَ بِنَشَبٍ، لَا مَنْ وَاسَاكَ بِنَسَبٍ،

أَلْبَآءُ

بِرُّ ٱلْوَالِدَيْنِ سَلَفٌ،

بَشِّرْ نَفْسَكَ بِٱلظَّفَرِ بَعْدَ ٱلصَّبْرِ،

بَرَكَةُ ٱلْمَالِ فِي أَدَآءِ ٱلزَّكَوةِ،

بِعِ ٱلدُّنْيَا بِٱلْآخِرَةِ تَرْبَحْ،

بُكَآءُ ٱلْمَرْءِ مِنْ خَشْيَةِ ٱللَّهِ تَعَالَى قُرَّةُ ٱلْعَيْنِ،

بَاكِرْ تَسْعَدْ،

بَطْنُ ٱلْمَرْءِ عَدُوُّهُ،

بُكْرَةُ ٱلسَّبْتِ وَٱلْخَمِيسِ بَرَكَةٌ،

بَرَكَةُ ٱلْعُمْرِ حُسْنُ ٱلْعَمَلِ،

بَلَآءُ ٱلْإِنْسَانِ مِنَ ٱللِّسَانِ،

بِرُّكَ لَا تُبْطِلْهُ بِٱلْمِنَّةِ،

بَشَاشَةُ ٱلْوَجْهِ عَطِيَّةٌ ثَانِيَةٌ،

أَلتَّآءُ

تَوَكَّلْ عَلَى ٱللَّهِ يَكْفِكَ،

S. 11. 14. et 16. desunt in Edit. et in S. 16. Epitheton تعالي omittitur in Cod. P.

Occultare adverſa animi virilis eſt.

Frater tuus ille *eſt*, qui tibi ſuccurrit opibus ſuis, non vero cognationis ſuæ commemoratione.

BE.

Pietas erga parentes promutuum *eſt*.

Annuntia tibi victoriam poſt patientiam.

Augentur opes liberaliter factis eleemoſynis.

Vende mundana æternis, lucrum facies.

Lacrymæ hominis, *quæ oriuntur* ex timore Dei O. M. refrigerant oculos.

Mane ſurgas, felix eris.

Venter viri hoſtis ejus.

Sabbatho et die quinto mane ſurgere benedictionem affert.

Bona opera felicem reddunt vitam.

Ærumna hominis a lingua.

Exprobratione beneficentiam tuam ne irritam reddas.

Bis dat, qui hilari fronte dat.

TE.

Confide Deo, HIC tibi ſufficiet.

S. 18. Loco المرء Edit. I. الانسان et pro عدوه Cod. P. habet عدو. S. 19. Deeſt in Edit.

تَأْخِيرُ ٱلْإِسَاءَةِ مِنَ ٱلْإِقْبَالِ ،

تَدَارَكْ فِي آخِرِ ٱلْعُمْرِ مَا فَاتَكَ فِي أَوَّلِهِ ،

تَكَاسُلُ ٱلْمَرْءِ فِي ٱلصَّلٰوةِ مِنْ ضَعْفِ ٱلْإِيمَانِ ،

تَفَأَّلْ بِٱلْخَيْرِ تَنَلْهُ ،

تَأْكِيدُ ٱلْمَوَدَّةِ فِي ٱلْحُرْمَةِ ،

تَغَافَلْ عَنِ ٱلْمَكْرُوهِ تُوَقَّرْ ،

تَزَاحُمُ ٱلْأَيْدِي عَلَى ٱلطَّعَامِ بَرَكَةٌ ،

تَظَرَّفْ بِتَرْكِ ٱلذُّنُوبِ ،

ألثَّآء

ثَلٰثٌ مُهْلِكَاتٌ ٱلْعُجْبُ وَٱلْبُخْلُ وَٱلْهَوَى ،

ثُلُثُ ٱلْإِيمَانِ حَيَآءٌ وَثُلُثُهُ عَقْلٌ وَثُلُثُهُ جُودٌ ،

ثُلْمَةُ ٱلدِّينِ مَوْتُ ٱلْعُلَمَآءِ ،

ثُلْمَةُ ٱلْحِرْصِ لَا يَسُدُّهَا إِلَّا ٱلتُّرَابُ ،

ثَوْبُ ٱلسَّلَامَةِ لَا يَبْلَى ،

ثَنِّ إِحْسَانَكَ بِٱلْإِعْتِذَارِ ،

ثَبَاتُ ٱلْمُلْكِ بِٱلْعَدْلِ ،

S. 27. Deest in Edit. S. 28. Cod. P. et Edit. l. تَغَالْ . S. 31. Deest in Edit. S. 32. Pro تَظَرَّفْ Cod. P. l. تَطَرَّقْ , et h. l. inserit تَوَاضُعُ ٱلْمَرْءِ يُكْرِمُهُ *Modestia ho-*

Maleficiorum repulſio eſt eorundem provocatio.

Fac ut in ſenectute aſſequaris, quod elapſum tibi eſt in juventute.

Hominis languor in precando debilem prodit fidem.

Ominare bonum, conſequeris illud.

Amicitiæ adſtrictio in reverentia.

Evita, quæ fugere oportet, honoratus eris.

Multæ manus in patinis benedictio *eſt*.

Nobilitatem ſectare omiſſione peccatorum.

THSE.

Tria in perditionem trahunt; admiratio ſui ipſius, avaritia, et libido.

Tertia pars fidei S. *Religionis* eſt verecundia; tertia pars intelligentia; tertia pars liberalitas.

Doctorum S. Sapientum mors religionis clades *eſt*.

Hians aviditatis os non opplet niſi terra ſepulcri.

Veſtis ſalutis non deteritur.

Duplica beneficentiam tuam deprecando ejus meritum.

Regni ſtabilimentum juſtitia.

---

minis nobilem reddit eum. P. 33. Cod. P. inverſo ordine l. بخل وعجب . S. 34. Pro عقل Cod. P. leg. صبر . S. 35. Deeſt in Edit. S. 36. Edit. l. تسدها . S. 37. Cod. P. يبلي . S. 39. Cod. P. et Edit. l. الملك.

ثَوَابُ ٱلْآخِرَةِ خَيْرٌ مِنْ نَعِيمِ ٱلدُّنْيَا،

ثَبَاتُ ٱلنَّفْسِ بِٱلْغَدَآءِ وَثَبَاتُ ٱلرُّوحِ بِٱلْغَنَآءِ،

ثَنَآءُ ٱلرَّجُلِ عَلَي مُعْطِيهِ مُسْتَزِيدٌ،

ٱلْجِيمُ

جُدْ بِمَا تَجِدْ،

جَهْدُ ٱلْمُقِلِّ كَثِيرٌ،

جَوْلَةُ ٱلْبَاطِلِ سَاعَةٌ وَجَوْلَةُ ٱلْحَقِّ إِلَي ٱلسَّاعَةِ،

جَوْدَةُ ٱلْكَلَامِ فِي ٱلْاِخْتِصَارِ،

جَلِيسُ ٱلْمَرْءِ مِثْلُهُ،

جَلِيسُ ٱلْخَيْرِ غَنِيمَةٌ،

جَالِسِ ٱلْفُقَرَآءَ تَزِدْ شُكْرًا،

جَلَّ مَنْ لَا يَمُوتُ،

ٱلْحَآءُ

حِلْمُ ٱلْمَرْءِ عَوْنُهُ،

حُلِيُّ ٱلرِّجَالِ ٱلْأَدَبُ وَحُلِيُّ ٱلنِّسَآءِ ٱلذَّهَبُ،

S. 40. et 41. desunt in Edit. S. 41. Loco بالغداء Cod. P. habet بالغذاء. S. 43. Cod. P. I. تَجِد. S. 44. Cod. P. I. جُهْدُ. Et post hanc sent. duas alias inserit جمال المرء في الحلم *Hominis decor in mansuetudine*, et جليس السوء شيطان *Pessimus socius Satanas est*. S. 47. Deest in Cod. P. et Edit. S. 49. Cod. P. pro تَزِدْ exhi-

Præmium vitæ alterius præſtat deliciis mundanis.

Cibus vitam ſuſtinet, mentem αὐτάρκεια.

Donatorem nimium laudare *eſt* plus petere.

GJIM.

Liberalis eſto de eo, quod invenias.

Multiplex *eſt* pauperis moleſtia.

Mendacium oberrat per horulam; Veritatis ſtadium in futuram vitam protenditur.

Præſtantia ſermonis in brevitate.

Sodalis viri ſimilis ejus.

Sodalis bonus præda opima.

Aſſide pauperibus, augebis gratiarum actionem.

Solus glorioſus eſt, qui mori non poteſt.

HHA.

Hominis manſuetudo auxilium ejus.

Ornamentum virorum eruditio; mulierum vero ornamentum aurum *eſt*.

---

bet تَزْدَدْ. S. 50. Deeſt in Edit. Hic ad marginem Cod. P. adſcripta eſt ſententia lectu perquam difficillima, جدّ بالاستبير واقنع بالعاسل. S. 52. Cod. P. l. حُلي. ibidem. Tres ultimæ voces in Edit. deſunt, in Cod. vero P. ad marginem adſcriptæ ſunt.

حَيَآءُ ٱلْمَرْءِ سِتْرُهُ،
حُمُوضَاتُ ٱلطَّعَامِ خَيْرٌ مِنْ حُمُوضَاتِ ٱلْكَلَامِ،
حُرْقَةُ ٱلْأَوْلَادِ مُحْرِقَةُ ٱلْأَكْبَادِ،
حُسْنُ ٱلْخُلْقِ غَنِيمَةٌ،
حِدَّةُ ٱلْمَرْءِ تُهْلِكُهُ،
حَرِمَ ٱلْوَفَآءَ مَنْ لَا أَصْلَ لَهُ،
حِرْفَةُ ٱلْمَرْءِ كَنْزٌ،

ٱلْخَآءُ

خَفِ ٱللَّهَ تَأْمَنْ غَيْرَهُ،
خَالِفْ نَفْسَكَ تَسْتَرِحْ،
خَيْرُ ٱلْأَصْحَابِ مَنْ يَدُلُّكَ عَلَي ٱلْخَيْرِ،
خَلِيلُ ٱلْمَرْءِ دَلِيلُ عَقْلِهِ،
خَوْفُ ٱللَّهِ يُجَلِّي ٱلْقَلْبَ،
خُلُوُّ ٱلْقَلْبِ خَيْرٌ مِنْ مَلَآءِ ٱلْكِيسِ،
خُلُوصُ ٱلْوَدِّ مِنْ حُسْنِ ٱلْعَهْدِ،

S. 53. Edit. l. سَتْرُهُ. S. 54. Deest in Edit. S. 55. Cod. P. pro الاكباد l. الاكبار. S. 56. Deest in Edit. S. 57. Pro المرء Edit. l. الانسان. S. 58. Cod. P. حُرِمَ الوَفَا. S. 59. Loco حِرْقَةُ quam lectionem Cod. MS. exhibet, haud dubie legendum حِرْفَةُ prout in margine Cod. MS. corrigitur, ita etiam Cod. P. et Edit.

Verecundia hominis tegmen ejus.

Acida ciborum præſtant acidis ſermonis.

Urentia liberorum verba adurunt præcordia.

Elegantia morum præda opima.

Vehementia viri perdit ipſum.

Sinceritate deſtituitur ignobilis.

Ars hominis theſaurus.

CHA.

Time Deum, ſecurus eris ab omni alio.

Adverſare appetitui, quiete frueris.

Optimus ſociorum *eſt*, qui præmonſtrat tibi optima.

Ex amico noſcitur hominis ingenium.

Timor Dei cor nitidum reddit.

Vacuus *curis* animus præſtat repletæ crumenæ.

Pulcherrimum fœdus facit ſincera amicitia.

---

legunt. S. 62. Pro يدلك Cod. P. leg. يسحدك. Hic loci in Cod. P. inſerta eſt hæc ſententia خابت صفقة من باع الدين بالدنيا *Qui religionem mundo vendit, hujus mercatus fruſtra eſt.* S. 65. et 66. in Edit. deſunt. Et pro خلو Cod. P. l. حلو. S. 66. Cod. P. l. الود.

خَيْرُ ٱلْمَالِ مَا أُنْفِقَ فِي سَبِيلِ ٱللّٰهِ،
خَيْرُ ٱلنِّسَآءِ وَدُودَةٌ وَلُودَةٌ،

ٱلدَّالُ

دَوَآءُ ٱلْقَلْبِ ٱلرِّضَآءُ بِٱلْقَضَآءِ،
دَوَآءُ ٱلنَّفْسِ فِي ٱلصُّمْتِ،
دَآءُ ٱلنَّفْسِ فِي ٱلْحِرْصِ،
دَلِيلُ عَقْلِ ٱلْمَرْءِ فِعْلُهُ وَدَلِيلُ عِلْمِهِ قَوْلُهُ،
دَوَامُ ٱلسُّرُورِ بِرُؤْيَةِ ٱلْإِخْوَانِ،
دَوْلَةُ ٱلْأَرْذَالِ آفَةُ ٱلرِّجَالِ،
دِينَارُ ٱلشَّحِيحِ حَجَرٌ،
دِينُ ٱلرَّجُلِ حَدِيثُهُ،
دَوْلَةُ ٱلْمُلُوكِ فِي ٱلْعَدْلِ،
دَارِ مَنْ جَفَاكَ تَجْمِيلًا،
دُمْ عَلَى كَظْمِ ٱلْغَيْظِ تُحْمَدْ عَوَاقِبُكَ،

ٱلذَّالُ

ذَمُّ ٱلشَّيْءِ مِنَ ٱلْإِشْتِغَالِ بِهِ،

S. 68. Deeſt in Edit. et pro وَلُودَةٌ Cod. P. I. الودود pro qua lectione, ut ſuſpicor, forte legendum الولود. S. 70. In Cod. P. et in Edit. deeſt. S. 71. Cod. P. I. الحِرْص omiſſo فِي. S. 72. Hanc ſent. Cod. P. ſic exhibet دليل عقل المرء قوله

Optimæ divitiæ, quæ erogantur in pios uſus.

Optima mulierum amans viri, prolifera.

DAL.

Acquieſcere in decreto Dei cordis medicina *eſt*.

Medicina animæ in ſilentio. 70

Morbus animæ in aviditate.

Intellectum viri actiones, ſcientiam ejus ſermones indicant.

Amicorum conſpectus perpetuum gaudium.

Imperium ignobilium pernicies virorum.

Nummus avari lapis *eſt*. 75

Religio viri *cognoſcitur* ex ejus dictis factiſque.

Proſperitas regum juſtitia.

Benigne tracta eum, qui te injuria affecit, ut pudore confundatur.

Perſevera in compeſcenda ira, et extrema tua laudabuntur.

DSAL.

Vituperium rei oritur ex frequenti ejus uſu. 80

ودليل اصل المرء فعله. S. 78. Cod. P. l. تخجيلا. S. 79. Cod. P. pro الغيظ habet الغيض et pro عواقبك Edit. l. عواقبه. Ibid. Loco تَحَمَّدْ forte l. تَتَحَمَّدْ. S. 80. Hæc ſententia in Cod. P. h. m. exhibetur ذم الشحيح من الاشغال به quam Interpres Reg. vertit : *avarum vitupera ob ejus occupationes*. In Edit. vero omiſſa eſt.

ذَرِ ٱلطَّاغِي فِي طُغْيَانِهِ ،
ذَنْبٌ وَاحِدٌ كَثِيرٌ وَذِكْرٌ وَأَلْفُ طَاعَةٍ قَلِيلٌ ،
ذَوَّقَةُ ٱلسَّلَاطِينَ مُحْرِقَةُ ٱلشَّفَتَيْنِ ،
ذِكْرُ ٱلْأَوْلِيَآءِ يُنَزِّلُ ٱلرَّحْمَةَ ،
ذُلُّ ٱلْمَرْءِ فِي ٱلطَّمَعِ ،
ذَلِيلُ ٱلْخَلْقِ عَزِيزٌ عِنْدَ ٱللّٰهِ ،
ذِكْرُ ٱلْمَوْتِ جِلَآءُ ٱلْقَلْبِ ،
ذِكْرُ ٱلشَّبَابِ حَسْرَةٌ ،

ٱلرَّآءُ

رُؤْيَةُ ٱلْحَبِيبِ جِلَآءُ ٱلْعَيْنِ ،
رَاعِ أَبَاكَ يُرَاعِكَ ٱبْنُكَ ،
رَفَاهِيَةُ ٱلْعَيْشِ فِي ٱلْأَمْنِ ،
رُتْبَةُ ٱلْعِلْمِ أَعْلَى ٱلرُّتَبِ ،
رِزْقُكَ يَطْلُبُكَ فَٱسْتَرِحْ ،
رَسُولُ ٱلْمَوْتِ ٱلْوِلَادَةُ ،

S. 82. In Cod. P. vox وذكر deest. S. 83. Loco ذوّقة Edit. l. ذوّاقة quam lectionem præfero, quare et eam in versione secutus sum. Ibid. Pro ٱلشَّفَتَيْنِ Cod. P. et Edit. l. ٱلشِّفَّتَيْنِ. S. 84. Cod. P. pro الاولياء l. الانبياء. S. 86. Cod. P. pro

Relinque perverſum in perverſitate ſua.

Peccatum unum multum quid eſt, at commemoratio Dei et mille præſtita obſequia paucum quid.

Quod principes guſtandum præbent, adurit labia.

Commemoratio amicorum Dei miſericordiam deſcendere facit.

Vilitas hominis in libidine *eſt*. 85

Contemptiſſima creaturarum apud Deum pretioſa *eſt*.

Recordatio mortis exhilaratio cordis.

Recordatio juventutis ſuſpirium.

RE.

Conſpectus amici exhilaratio oculi.

Reverere patrem tuum, tum filius reverebitur te. 90

Vitæ commoditas in ſecuritate.

Scientiæ gradus ſummus gradus eſt.

Victus tuus quæret te, ideo quieſce.

Mortis nuntius nativitas.

ذليل الخلق l. ذليل الفقر *contemptus ex paupertate* et h.l. inſerit, ذلاقة اللسان راس المال *Prompta lingua fons eſt divitiarum.* S. 87. In Edit. deeſt. Et pro القلب Cod. P. l. القلوب. S. 90. In Edit. قبراعك. S. 92. رتبة in margine Cod. L. explicatur per صعام Pro quo legendum puto مقام.

رِوَايَةُ ٱلْحَدِيثِ ٱنْتِسَابٌ إِلَي رَسُولِ ٱللّٰهِ،

95 رَاعِ ٱلْحَقَّ عِنْدَ غَلَبَاتِ ٱلنَّفْسِ،

رَفِيقُ ٱلْمَرْءِ دَلِيلُ عَقْلِهِ،

ٱلزَّآءُ

زِنِ ٱلرِّجَالَ بِمَوَازِينِهِمْ،

زَحْمَةُ ٱلصَّالِحِينَ رَحْمَةٌ،

100 زَلَّةُ ٱلْعَاقِلِ كَثِيرٌ،

زَوَالُ ٱلْعِلْمِ أَهْوَنُ مِنْ مَوْتِ ٱلْعُلَمَآءِ،

زُرِ ٱلْمَرْءَ عَلَي قَدْرِ إِكْرَامِهِ لَكَ،

زُهْدُ ٱلْعَامِي مَضِلَّةٌ زُهْدُ ٱلْعَالِمِ رَحْمَةٌ،

زِيَارَةُ ٱلْحَبِيبِ اطْرَآءُ ٱلْمَحَبَّةِ،

105 زَوَايَا ٱلدُّنْيَا مَشْحُونَةٌ بِٱلرَّزَايَا،

زِيَارَةُ ٱلضُّعَفَآءِ مِنَ ٱلتَّوَاضُعِ،

زِينَةُ ٱلْبَاطِنِ خَيْرٌ مِنْ زِينَةِ ٱلظَّاهِرِ،

S. 95. Deeſt in Cod. P. et in Edit. In codice vero P. ejus loco exhibetur hæc ſententia رُعُونَاتُ ٱلنَّفْسِ مِتْعَبُهَا ubi pro متعبها legere malim مُتَصَبِّبُهَا ut ita verſio ſit: *Oſtentationes* ſcil. *vanæ jactationes laſſant animam.* Sin vero lectio MS. retineatur, vertenda erit cum Interprete Reg. *Animæ ad oſtentationem ornamenta ſunt ei ærumnoſa.*

Allegatio *certa* traditionis *eſt*, quæ refertur ad legatum Dei. 95

Quum prævalet concupiſcentia, tamen obſerva quod juſtum eſt.

Socius viri index ingenii ejus.

ZE.

Ponderato homines ſtateris ſuis.

Ubi frequentia *eſt* rectorum hominum, ibi eſt miſericordia.

Sapientis error multiplex. 100

Scientiæ defectus levior eſt morte doctorum.

Viſita virum pro ratione obſervantiæ ejus erga te.

Idiotæ pietas vana eſt et irrita, quæ ſeducat; pietas ſapientis miſericordia cernitur.

Amici viſitatio amicitiæ renovatio eſt.

Mundi anguli ærumnis pleni. 105

Tenues qui humili conditione ſunt, viſitare, modeſtiæ eſt.

Ornamentum interioris partis præſtat ornamento exterioris.

S. 97. deeſt in Edit. S. 98. Cod. P. l. بموازنيهم. S. 99. et 100. deſunt in Edit. S. 102. Pro إكرامه Edit. l. كرامه et in Cod. P. لك omittitur. S. 103. Edit. l. وزهد. Et in Cod. P. tres ultimæ voces deſunt. S. 107. deeſt in Edit.

اَلسِّينُ

سُوءُ ٱلظَّنِّ مِنَ ٱلْحُزْنِ،

سُرُورُ ٱلْمَرْءِ بِٱلدُّنْيَا غُرُورٌ،

110 سُوءُ ٱلْخُلْقِ وَحْشَةُ ٱلْاخْلَاصِ فيها،

سِيرَةُ ٱلْمَرْءِ تُنْبِي عَنْ سَرِيرَتِهِ،

سَلَامَةُ ٱلْانْسَانِ فِي حِفْظِ ٱللِّسَانِ،

سُكُوتُ ٱلْانْسَانِ رَاحَةُ ٱللِّسَانِ،

سَادَةُ ٱلْأُمَّةِ ٱلْفُقَهَآءُ،

115 سُكْرَةُ ٱلْأَحِبَّآءِ سُوءُ ٱلْخُلْقِ،

سِلَاحُ ٱلضُّعَفَآءِ ٱلشِّكَايَةُ،

سَهْوُ ٱلْمَرْءِ ٱلتَّوَاضُعُ،

اَلشِّينُ

شَيْنُ ٱلْعِلْمِ ٱلصَّلَفُ،

شَرُّ ٱلْأُمُورِ أَقْرَابُهَا إِلَي ٱلشَّرِّ،

S. 108. itidem deest. In Cod. vero P. pro الحزن legitur الحزم quam lectionem præfero, et in versione secutus sum. S. 109. Loco سرور المرء Cod. P. legit سرورك. S. 110. In Edit. duæ ultimæ voces omittuntur. Et in Cod. P. pro الاخلاص فيها legitur لا خلاص منها. Sed et hæc lectio vitiosa mihi videtur. Malim legere لا اخلاصّ فيها *in qua* scil. *μισανθρωπία non est religio sincera*, vel الاّ خلاص فيها *nisi in ea*

SIN.

Pravæ ſuſpiciones de anguſtia animi ſcil. *angunt animum.*

Lactatur vana ſpe, qui gaudet rebus mundanis.

Peſſima indoles eſt *μισανθρωπία*, in qua non eſt religio ſincera. 110

Hominis agendi modus prodit ejus arcanum.

Hominis ſalus in linguæ continentia.

Quies linguæ tranquillitas hominis.

Sacrorum antiſtites regunt populum.

Amicos inebriare peſſima *eſt* indoles. 115

Debilium arma lamentationes.

Celſitudo hominis modeſtia ejus.

SJIN.

Dedecus ſcientiæ jactantia.

Peſſima negotia pravo commiſſa.

ſcil. *ſolitudine ſit ſinceritas*, quod eodem redit, S. 111. Edit. l. تنبي. S. 112. 113. et 114. in Edit. deſunt, uti et in Cod. P. S. 113. omittitur. S. 116. Edit. perperam l. الصعفاء. S. 119. deeſt in Edit. et pro اقرابها الي الشر Cod. P. l. اقربها من الشر.

120 شَمِّرُوا فِي طَلَبِ ٱلْجَنَّةِ،
شُحُّ ٱلْغَنِيِّ عُقُوبَةٌ،
شُبْهَةٌ مِنَ ٱلْمَعْرِفَةِ خَيْرٌ مِنْ كَثِيرِ ٱلْعَمَلِ،
شَيْبُكَ نَاعِيكَ،
شِفَآءُ ٱلْجِنَانِ قِرَاةُ ٱلْقُرَانِ،
125 شَحِيحٌ غَنِيٌّ أَفْقَرُ مِنْ فَقِيرٍ سَخِيٍّ،
شَرْطُ ٱلْأُلْفَةِ تَرْكُ ٱلْكُلْفَةِ،
شَرُّ ٱلنَّاسِ مَنْ يَتَّقِيهِ ٱلنَّاسُ،

أَلصَّادُ

صِدْقُ ٱلْمَرْءِ نَجَاتُهُ،
صِحَّةُ ٱلْبَدَنِ فِي ٱلصَّوْمِ،
130 صَبْرُكَ يُورِثُ ٱلظَّفَرَ،
صَلٰوةُ ٱللَّيْلِ بَهَآءُ ٱلنَّهَارِ،
صَلَاحُ ٱلْبَدَنِ فِي ٱلسُّكُوتِ،
صَلَاحُ ٱلْإِنْسَانِ فِي حِفْظِ ٱللِّسَانِ،

S. 120. in Edit. deest, et pro شمّروا Cod. P. l. شمّر. S. 122. Pro العمل Cod. P. habet العلم. S. 124. deest in Edit. et pro قِرَاةُ Cod. P. l. قراءة. Ibid. Loco الجِنَانِ malim legere الجَنَانِ. S. 126. In Fabricii Specim. Arab. pro شرط

Subftringite lacinias in ftudio Paradifi. 120

Avaritia divitis pœna.

Exigua portio fapientiæ præftat multis operibus.

Canities tua tibi nuntia mortis.

Cordis medicina Corani lectio.

Dives avarus liberali paupere pauperior *eft*. 125

Lex amicitiæ *eft*, non effe importunum.

Peffimus hominum, quem metuunt homines.

SAD.

Veracitas viri falus ejus.

Corporis fanitas in jejunio.

Patientia tua victoriam tibi conciliabit. 130

Præcatio nocturna fplendor diei.

Integritas corporis in taciturnitate.

Incolumitas hominis in linguæ continentia.

---

legitur حقّ. Ibid. الكلفة Ita fine dubio legendum cum Cod. P. et Edit. loco الكفة fecundum correctionem in margine MS. L. S. 127. يتّقيه fic lego cum Tefdid fupra lit. ت loco يتقيه uti in Cod. L. fcribitur. S. 128. Pro المرء Edit l. الفتي. S. 130. 132. et 133. defunt in Edit.

صَاحِبِ ٱلْأَخْيَارَ تَأْمَنْ ٱلْأَشْرَارَ،

135 صَمْتُ ٱلْجَاهِلِ سِتْرُهُ،

صِلِ ٱلْأَرْحَامَ يَكْثُرْ حَشَمُكَ،

صَلَاحُ ٱلدِّينِ فِي ٱلْوَرَعِ وَفَسَادُهُ فِي ٱلطَّمَعِ،

أَلضَّادُ

ضَلَّ سَعْيُ مَنْ رَجَا غَيْرَ ٱللَّهِ تَعَالَي،

ضَمِنَ ٱللَّهُ رِزْقَ كُلِّ أَحَدٍ،

140 ضَرْبُ ٱلْحَبِيبِ أَوْجَعُ،

ضِيَآءُ ٱلْقَلْبِ مِنْ أَكْلِ ٱلْحَلَالِ،

ضَرْبُ ٱللِّسَانِ أَشَدُّ مِنْ طَعْنِ ٱلسِّنَانِ؛

ضَلَّ مَنْ رَكَنَ إِلَي ٱلْأَشْرَارِ،

ضَلَّ مَنْ بَاعَ ٱلدِّينَ بِٱلدُّنْيَا،

145 ضِيقُ ٱلْقَلْبِ أَشَدُّ مِنَ ضِيقِ ٱلْيَدِ،

ضَاقَ صَدْرُ مَنْ ضَاقَ يَدُهُ،

ضَاقَتِ ٱلدُّنْيَا عَلَي ٱلْمُتَبَاغِضِينَ،

S. 134. Edit. l. صَاحِبُ ٱلْأَخْيَارِ fed præftat cum Cod. L. legere صَاحِبِ ٱلْأَخْيَارَ propter feq. تامن. Ita etiam l. Cod. P. fed pro الاخيار vitiofe fcribitur الاحيار. S. 135. Cod. P. pro صَمْتُ l. صَمْتَ et pro سِتْرُهُ l. سَتَرَهُ. S. 136. Edit. l. يُكْثِرُهُ. S. 137. Loco الدين Cod. P. l. البدن. S. 138. تعالي deeft in Cod. P. S. 139.

Comes ſis bonis, ſecurus eris a malis.

Stulti ſilentium tegmen ejus.

Conciliato tibi cognatos, multiplicabuntur affeclæ tui.

Integritas religionis in abſtinentia, et corruptelæ ejus in concupiſcentia.

DAD.

Perditur opera ejus, qui in alio, quam Deo O. M. ſpem ponit.

Suum cuique victum ſpoſpondit Deus.

Ictus amici penetrantiſſimus.

Frui rebus licitis illuminat animum.

Ictus linguæ gravior confoſſione haſtæ.

Errat, qui improbis ſe acclinat.

Errat, qui religionem pro rebus mundanis venalem habet.

Anguſtia ſcil. *afflictio* animi gravior *eſt* anguſtia manus.

Anguſtum eſt pectus ejus, cujus anguſta eſt manus.

Arctior eſt mundus, quam ut capiat homines ſibi invicem infeſtos.

---

deeſt in Edit. S. 140. Cod. P. ultimam vocem legere videtur اكلال. S. 142. 143. et 144. deſunt in Edit. S. 146. Cod. P. etiam habet صدر ſed in Edit. additur affixum ه ,صدره quod præfero. Ibid. Pro يَدَهُ Cod. P. recte legit يَدُهُ. S. 147. Loco على ſcribitur in Cod. P. مِن.

اَلطَّآءِ

طَابَ مَنْ وَثِقَ بِٱللّٰهِ،
طُوبَي لِمَنْ رُزِقَ بِٱلْعَافِيَةِ،
طُولُ ٱلْعُمْرِ مَعَ ٱلطَّاعَةِ مِنْ خُلْقِ ٱلْأَنْبِيَآءِ،
طَالَ عُمْرُ مَنْ قَصُرَ تَعْبُهُ،
طَلَبُ ٱلْأَدَبِ أَوْلَي مِنْ طَلَبِ ٱلذَّهَبِ،
طِرْ مَعَ ٱلْأَشْكَالِ،
طَالَ حُزْنُ مَنْ قَصُرَ رَجَآؤُهُ،
طَاعَةُ ٱلْعَدُوِّ هَلَاكٌ طَاعَةُ ٱللّٰهِ غَنِيمَةٌ،
طُوبَي لِمَنْ لَا أَهْلَ لَهُ،

اَلظَّآءِ

ظُلْمُ ٱلْمَرْءِ يَصْرَعُهُ،
ظُلْمُ ٱلْمُلْكِ أَوْلَي مِنْ دِلَالِ ٱلرَّعِيَّةِ،
ظُلَامَةُ ٱلْمَظْلُومِ لَا تُضِيعُ،
ظُلْمُ ٱلظَّالِمِ يَقُودُهُ إِلَي ٱلْهَلَاكِ،

S. 148. in Cod. P. deeſt. S. 150. Loco خُلْقِ Cod. P. l. خِلَعِ quæ lectio omnino præferenda mihi videtur. Verte igitur: *Longa vita cum obſequio Dei honorifica eſt Prophetarum prærogativa.* خِلَع nempe eſt plur. τῆς خِلْعَة *Veſtis quæ donatur honoris ergo.* S. 152. deeſt in Edit. S. 154. Pro قَصُرَ Edit. l. كَثُرَ. In margine Cod. L.

FA.

Felix qui confidit Deo.

Beatus ille qui cum sanitate victu suo fruitur.

Longa vita cum obsequio *Dei* de insitis Prophetarum dotibus.

Protrahitur vita ejus, cujus abbreviatur labor.

Studium eruditionis præstat studio auri.

Fuge res confusas *et tricis plenas.*

Mœror ejus protrahitur, cujus spes abscinditur, vel *diminuitur.*

Obsequium hostis exitium, at obsequium Dei præda.

Beatus ille cui non est familia.

DA.

Injustitia viri prosternit eum.

Regum tyrannis plebis præstat imperio.

Oppressio oppressi non irrita erit.

Injustia tyranni eum ad interitum ducet.

---

scribitur etiam يكثر, quam lectionem si sequamur, versio erit: *Mœror ejus protrahitur, cujus multiplicatur metus.* رجاء enim non solum *spem*, sed etiam *metum* denotat. S. 155. Loco طاعة الله Edit. habet وطاعة الله, cum و præfixo. Cod. vero P. tres ultimas voces ut aliam sententiam exhibet. S. 156. deest in Edit. S. 158. 159. et 160. in Edit. desunt.

ظَمَآءُ ٱلْمَالِ أَشَدُّ مِنْ ظَمَآءِ ٱلْمَآءِ،

ظِلُّ ٱلسُّلْطَانِ كَظِلِّ ٱللّٰهِ،

ظَلَّ عُمْرُ ٱلظَّالِمِ قَصِيرًا وَظَلَّ عُمْرُ ٱلْكَرِيمِ فَسِيحٌ،

ظُلْمَةُ ٱلظُّلْمِ تُظْلِمُ ٱلْإِيمَانَ،

165 ظِلُّ ٱلْأَعْرَجِ أَعْوَجُ،

ٱلْعَيْنُ

عِشْ قَنِعًا تَكُنْ مَلِكًا،

عَيْبُ ٱلْكَلَامِ تَطْوِيلُهُ،

عَاقِبَةُ ٱلظَّالِمِ وَخِيمَةٌ،

عُلُوُّ ٱلْهِمَّةِ مِنَ ٱلْإِيمَانِ،

170 عَدُوٌّ عَاقِلٌ خَيْرٌ مِنْ صَدِيقٍ جَاهِلٍ

عُسْرُ ٱلْمَرْءِ مُقَدِّمُ ٱلْيُسْرِ،

عَلَيْكَ بِٱلْحِفْظِ دِيوَانَ ٱلْجَمْعِ فِي كُتُبٍ،

S. 161. in Cod. P. deeſt. Et pro ظمآء Edit. l. ظمأ. S. 163. Cod. P. poſterius membrum ut aliam ſententiam exhibet, h. m. وظلّ الكريم فسيح, omiſſa voce عمر in hoc membro. Pocock. vero in not. ad Carm. Tograi, p. 173, utrumque membrum conjungit h. m. ظلّ عمرِ الظالِمِ قصيرٌ وظل عمرِ الكَرِيمِ فسيحٌ. S. 165. Pro الاعرج Cod. P. l. الاعوج quod eodem redit. S. 166. Edit. l. قانعا et poſt hanc ſententiam ſequuntur duæ aliæ, quas Codices L. et P. omittunt عدوك بين جنبيك *hoſtis tuus inter latera tua*. Et عار الفقر اهون من عار الغني *Ignominia paupertatis levior eſt ig-*

Sitis opum vehementior ſiti aquæ.

Sultani umbra eſt inſtar umbræ Dei.

Duratio vitæ tyranni brevis *eſt*; at duratio vitæ generoſi ampla *eſt*.

Tenebræ iniquitatis obſcurant fidem.

Umbra claudi curva.

AIN.

Vive contentus, rex eris.

Sermonis vitium prolixitas ejus.

Finis tyranni gravis admodum eſt.

Nobilitas animi oritur ex religione.

Inimicus ſapiens præſtat amico ſtulto.

Fortuna hominis adverſa præcedit proſperam.

Tuum eſt memorem eſſe rationarium eſſe generale inter libros *Dei*.

---

nominia divitiarum. S. 167. 168. et 169. in Edit. deſunt. Et pro الهمة in S. 169. Cod. P. l. الهمم. S. 171. Cod. P. عسر — مقدم. Hic loci in Edit. inſeritur hæc ſententia, quæ in Cod. P. etiam deeſt. عجبي ممن رجا فلم يعمل وممن خاف فلم يكف. *Miror eſſe, qui ſperent, nec tamen operentur; et eſſe qui timeant, nec tamen abſtineant a malis.* S. 172. 173. et 174. in Edit. omittuntur. S. 172. ديوان الجمع في كتب Ita, ni fallor, legendum puto non ſolum pro &c. دوان لجمع prout Cod. L. habet, ſed et pro دون الجمع من كتب uti Cod. P. legit.

عُقُوبَةُ ٱلظَّالِمِ سُرْعَةُ ٱلْمَوْتِ،
عَقِيبُ كُلِّ لَيْلٍ يَوْمٌ،

أَلْغَيْنُ

175 غَنِمَ مَنْ سَلِمَ،
غَلَا قَدْرُ ٱلْمُتَوَكِّلِينَ،
غَمْرَةُ ٱلْمَوْتِ أَهْوَنُ مِنْ مُجَالَسَةِ مَنْ لَا يَهْوَيهُ قَلْبُكَ،
غُلَامٌ عَاقِلٌ خَيْرٌ مِنْ شَيْخٍ جَاهِلٍ،
غَابَ حَظُّ مَنْ غَابَ نَفْسُهُ،
180 غَلَا قَدْرُ ٱلْمُتَّقِينَ،
غَدَرَكَ مَنْ دَلَّكَ عَلَى ٱلْإِسَآءَةِ،
غَشَّكَ مَنْ أَسْخَطَكَ بِٱلْبَاطِلِ،
غَضَبُكَ عَنِ ٱلْحَقِّ مُغْبَحَةٌ،
غَنِيمَةُ ٱلْمُؤْمِنِ وِجْدَانُ ٱلْحِكْمَةِ،

أَلْفَآءُ

185 فَازَ مَنْ ظَفَرَ بِٱلدِّينِ،
فَخْرُ ٱلْمَرْءِ بِفَضْلِهِ أَوْلَى مِنْ فَخْرِهِ بِأَصْلِهِ،

S. 172. In Edit. hæc fententia cum ea, quæ N. 180. occurrit, ut una eademque fententia conjungitur h. m. علي قدر المتقين والمتوكلين. S. 177. Edit. l. غمرة et pro يهويه Cod. P. l. يهوان. S. 178. deeft in Edit. S. 181. deeft etiam in

Tyranni pœna ſubitanea mors.

Cuique nocti ſuccedit dies.

GAIN.

Prædam opimam habet, qui ſanus eſt. 175

Pretioſa eſt dignitas Deo confidentium.

Mortem ſubire facilius eſt, quam familiariter converſari cum eo, quem non amas.

Juvenis ſapiens præſtat ſeni ſtulto.

Caret felicitate, qui caret mente.

Pretioſa eſt dignitas Deo addictorum. 180

Prodit te, qui te ad malefacta ducit.

Te decipit, qui te ad iram provocat ſine cauſa.

Ira tua ſine juſta cauſa turpis eſt.

Reperiſſe ſapientiam opima eſt hominis pii præda.

FE.

Salvus evaſit, qui victor eſt in religione. 185

Præſtat gloriari virtute quam ſtirpe.

Edit. et pro غدرك من دلك Cod. P. l. غدرك من دل omiſſo ك. S. 182. Cod. P. l. عشك. S. 184. Cod. L. mendoſe l. وحكمة, ſed legendum procul dubio الحكمة cum articulo ال. In Edit. vero hæc ſententia omittitur. S. 185. et 186. in Edit. omittuntur.

فَازَ مَنْ سَلِمَ مِنْ شَرِّ نَفْسِهِ ،
فِعْلُ ٱلْمَرْءِ يَدُلُّ عَلَي أَصْلِهِ ،
فَلْجُكَ عَنْ خَصْمِكَ فِي ٱلْاِحْتِمَالِ ،
فَرْعُ ٱلشَّيْءِ يُخْبِرُ عَنْ أَصْلِهِ ،
فِكَاكُ ٱلْمَرْءِ فِي ٱلصِّدْقِ ،
فِي كُلِّ قَلْبٍ شُغْلٌ ،
فَسَدَتْ نِعْمَةُ مَنْ كَفَرَهَا ،

أَلْقَافُ

قَوْلُ ٱلْمَرْءِ يُخْبِرُ عَمَّا فِي قَلْبِهِ ،
قَبُولُ ٱلْحَقِّ مِنَ ٱلدِّينِ ،
قُوَّةُ ٱلْقَلْبِ مِنْ صِحَّةِ ٱلْإِيمَانِ ،
قَاتِلُ ٱلْحَرِيصِ حِرْصُهُ ،
قَدِّرْ فِي ٱلْعَمَلِ تَنْجُ مِنَ ٱلزَّلَلِ ،
قِيمَةُ ٱلْمَرْءِ مَا يُحْسِنُهُ ،
قَرِينُ ٱلْمَرْءِ دَلِيلُ دِينِهِ ،

S. 188. Pro فِعْلُ Cod. P. l. فِطْنَةُ *perspicacia*. S. 189. Pro عَنْ Cod. P. l. عَلَي.
S. 190. et 191. in Edit. desunt. S. 194. deest in Edit. عمّا. Ita bene l. Cod. P. pro كمّا uti in Cod. L. mendose scribitur. S. 195. Loco قبول Cod. P. l. قول.
S. 196. deest in Edit. S. 197. الحريص ita procul dubio legendum cum Cod. P.

Salvus evasit, qui immunis factus est a pravitate animæ.

Ex actionibus hominis cognoscitur, quo loco natus est.

Tolerantia vinces adversarium.

Rei ramus indicat stirpem ejus. 190

Hominis liberatio in veracitate *sita est*.

Quolibet in corde sollicitudo.

Præstitum ingrato beneficium perditur.

KAF.

Sermo viri, quid sit in ejus corde, palam facit.

Veritatem admittere vel *eloqui* pars religionis est. 195

Robur cordis ex fidei sanitate.

Avidum enecat sua aviditas.

Prudenter dirige negotia tua, immunis eris a lapsu.

Prætium viri *constituunt* bonæ ejus actiones.

Socius hominis indicat ejus religionem. 200

---

et Edit. pro corrupto التحرص uti Cod. L. legit, quod vitium in margine hujus MS. etiam corrigitur in التحريص. S. 198. في العمل ita bene Cod. P. vel potius في عملك sine artic. ال uti Edit. I. pro في العملك uti in Cod. L. vitiose scribitur. S. 200. et 201. desunt in Edit.

قُرْبُ ٱلْأَشْرَارِ مَضَرَّةٌ ،

قَسْوَةُ ٱلْقَلْبِ مِنَ ٱلشِّبَعِ ،

ٱلْكَافُ

كَلَامُ ٱللّٰهِ دَوَآءُ ٱلْقَلْبِ ،

كَافِرٌ سَخِيٌّ أَرْجَى فِي ٱلْجَنَّةِ مِنْ مُسْلِمٍ شَحِيحٍ ،

كُفْرَانُ ٱلنِّعْمَةِ مُزِيلُهَا ،

كَفَى بِٱلشَّيْبِ دَآءً ،

كَفَى لِلْحَسُودِ حَسَدُهُ ،

كَمَالُ ٱلْعِلْمِ فِي ٱلْحِلْمِ ،

كَفَاكَ هَمًّا عِلْمُكَ بِٱلْمَوْتِ ،

كَمَالُ ٱلْجُودِ ٱلْاِعْتِذَارُ ،

كَفَاكَ مِنْ عُيُوبِ ٱلدُّنْيَا أَنْ لَا تَبْقَى مَعَهُ ،

كَفَى بِٱلشَّيْبِ نَاعِيًا ،

ٱللَّامُ

لِينُ ٱلْكَلَامِ تَيْدُ ٱلْقُلُوبَ ،

S. 202. Cod. P. hic inserit hanc sent. قَدْرُ ٱلْمَرْءِ مَا يُهِمُّهُ *Pretium viri quantum animi habet*. S. 204. et 205. in Edit. desunt. S. 106. Loco كَفَى Edit. l. كَفَا. S. 208. Sententia hæc in margine Cod. P. adscripta est. S. 209. et 210. in Edit.

Improborum consortium damnum est.

Satietas (*divitiæ*) durum reddit animum.

KEF.

Verbum Dei medicina cordis.

Infidelis liberalis Paradisum magis speret, quam Muhammedanus avarus.

Ingratum esse erga beneficum perdit beneficium. 205

Senectus ipsa morborum satis.

Invidia invido malorum satis.

Perfectio scientiæ in mansuetudine.

Pro *omni* cura tibi sufficit, quod scias moriendum esse.

Liberalitatis perfectio deprecatio ejus meriti *est*. 210

Sufficit tibi ex vitiis mundi, quod non permansurus sis cum eo.

Canities certissimus mortis nuntius.

LAM.

Lenitas sermonis vinculum cordium.

---

desunt, et pro الاعتذار Cod. P. الاعتذار معه. S. 211. Hanc sent. Cod. P. sic exhibet كفاك من عيوب لا تبقي الدنيا sufficit tibi ex vitiis, *quod non maneat mundus*. In Edit. vero convenit cum ea, quæ in Cod. L. est, hac solummodo differentia, quod pro تبقي معه legatur تبقي omisso معه. S. 212. et 213. in Edit desunt.

لَيِّنْ قَلْبَكَ تُحَبَّبْ،

215 لَيْسَ ٱلشَّيْبُ بِٱلْعُمْرِ،

لَيْسَ لِلْحَسُودِ رَاحَةٌ،

لَيْسَ لِسُلْطَانِ ٱلْعِلْمِ زَوَالٌ،

لِكُلِّ عَدَاوَةٍ مَصْلَحَةٌ إِلَّا لِعَدَاوَةِ ٱلْحَسُودِ،

لَوْ رَأَى ٱلْعَبْدُ ٱلْأَجَلَ وَمُرُورَهُ لَأَبْغَضَ ٱلْعَمَلَ وَغُرُورَهُ،

ٱلْهِيمُ

220 مَنْ عَلَتْ هِمَّتُهُ طَالَ هُمُومُهُ

مَنْ كَثُرَ كَلَامُهُ كَثُرَ مَلَامُهُ،

مَشْرَبُ ٱلْعَذْبِ مُزْدَحَمٌ،

مَجْلِسُ ٱلْعِلْمِ رَوْضَةٌ مِنْ رِيَاضِ ٱلْجَنَّةِ،

مَهْلَكَةُ ٱلْمَرْءِ حِدَّةُ طَبْعِهِ،

225 مُصَاحَبَةُ ٱلْأَشْرَارِ رُكُوبُ ٱلْبَحْرِ،

مَا نَدِمَ مَنْ سَكَتَ،

مَجَالِسُ ٱلْكِرَامِ حُصُونُ ٱلْكَلَامِ،

S. 214. Pro قَلْبَكَ Cod. P. l. قَوْلَكَ. S. 215. deest in Edit. et pro بِٱلْعُمْرِ Cod. P. l. مِنَ ٱلْعُمْرِ. S. 216. deest in Edit. S. 217. Cod. P. hic inserit لَيْسَ ٱلشُّهْرَةُ مِنَ ٱلرُّعُونَةِ *Bona fama non est ex sui jactantia.* S. 218. Loco مَصْلَحَةٌ Cod. P. l. مَصْلَحَتُهُ.

Mitem præbe animum tuum, amaberis.

Canities vitæ nomen non meretur. 215

Invido non eſt quies.

Imperium ſcientiæ deficiet nunquam.

Quælibet inimicitia conciliari poteſt præter inimicitiam invidi.

Si homo videret vitæ terminum, et quam cito attingatur, ſane odio haberet opes et ludibria earum.

MIM.

Qui magnas res animo molitur, longæ ſunt ejus ſollicitudines. 220

Cujus ſermo multus eſt, multa eſt eum reprehendendi occaſio.

Aquatorium dulce maxime frequentari ſolet.

Conſeſſus ſcientiæ hortus eſt inſtar Paradiſi.

Vehementia indolis hominem perdit.

Improborum ſocietas *eſt* navigatio per mare. 225

Eum non pœnitet, qui tacet.

Conſeſſus ingenuorum munimenta *ſunt* ſermonis.

S. 219. omittitur in Cod. P. S. 220. عَلَّتْ هِمَّتُهُ. Sic legere malim pro عَلَّتْ هِمَّتُهُ in Cod. L. Cod. P. et Edit. etiam l. عَلَتْ, et pro طَالَ Cod. P. exhibet طَوَّلَ. S. 221. deeſt in Edit. S. 223. In Cod. P. من رياض omittuntur. S. 224. deeſt in Edit. S. 226. itidem deeſt. S. 227. Pro مجالس Cod. P. l. مجلس et pro حصون l. حصول.

مَنْقَبَةُ ٱلْمَرْءِ تَحْتَ لِسَانِهِ ،
مُجَالَسَةُ ٱلْأَحْدَاثِ مُفْسِدَةُ ٱلدِّينِ ،

ٱلنُّونُ

نُورُ ٱلْمُؤْمِنِ قِيَامُ ٱللَّيْلِ ،
نِسْيَانُ ٱلْمَوْتِ صَدَأُ ٱلْقَلْبِ ،
نَوِّرْ قَبْرَكَ بِٱلصَّلَاةِ فِي ٱلظُّلَمِ ،
نَعِيتَ إِلَي نَفْسِكَ حِينَ شَابَ رَأْسُكَ ،
نَمْ آمِنًا تَكُنْ فِي أَمْهَدِ ٱلْفَرْشِ ،
نَيْلُ ٱلْمُنَى فِي ٱلْغِنَى ،
نَارُ ٱلْفُرْقَةِ أَحَرُّ مِنْ نَارِ جَهَنَّمَ ،
نُورُ شَيْبِكَ لَا تُظْلِمْهُ بِٱلْمَعْصِيَةِ ،
نَضْرَةُ وَجْهِ ٱلْمُؤْمِنِ فِي ٱلتُّقَى ،
نَضْرَةُ ٱلْوَجْهِ فِي ٱلصِّدْقِ ،

ٱلْوَاوُ

وَضْعُ ٱلْإِحْسَانِ فِي غَيْرِ مَوْضِعِهِ ظُلْمٌ ،

S. 228. مَنْقِبَةُ. Ita etiam legunt Cod. P. et Edit. ſed malim legere مَنْقَبَةُ. S. 229. et 230. in Edit. deſunt. S. 232. et 233. itidem deſunt in Edit. Et in S. 232. loco الظُّلَمِ Cod. P. l. الظَّلَامِ. Et in S. 233. Cod. P. pro نَعِيتَ l. نُعِيتَ.

Virtus viri ſub ejus lingua.

Conſeſſus juvenum (ſcil. *vana narrantium*) corrumpit religionem.

NUN.

Lumen hominis pii de noctu ſurgere. 230

Oblivio mortis rubigo cordis.

Illumina ſepulcrum tuum precibus nocturnis.

Annuntia tibimet ipſe mortem, quando incaneſcit caput tuum.

Dormi ſecurus, cubabis in lecto molliſſimo.

Votorum ſumma eſt animus ſua ſorte contentus. 235

Ignis factionum igne inferni ardentior.

Lumen canitiei tuæ rebellione ne obſcures.

Cultus Dei colluſtrat faciem hominis pii.

Veracitas colluſtrat vultum (*exhilarat frontem*).

VAW.

Collocare beneficia in loco alieno *eſt* ipſa improbitas. 240

S. 234. الفُرُش. Ita recte Cod. L. et P. legunt pro corrupto الفُرُس uti Edit. l. S. 235. et 236. in Edit. deſunt. نُبْل ita lego pro mendoſo نَبِل. Et pro الفُرْقَة Cod. P. l. الحُرْقَة. S. 237. Pro نور شيبك Cod. P. l. نُورَ مَشِيبِك. S. 238. Cod. P. et Edit. hanc ſent. omittunt. S. 239. Edit. male l. الوجد loco الوَجْه.

وِزْرُ صَدَقَةِ ٱلْمَنَّانِ أَكْثَرُ مِنْ أَجْرِهِ،

وِلَايَةُ ٱلْأَحْمَقِ سَرِيعُ ٱلزَّوَالِ،

وَيْلٌ لِمَنْ سَآءَ خُلْقُهُ وَقُبِحَ خَلْقُهُ،

وَحْدَةُ ٱلْمَرْءِ خَيْرٌ مِنْ جَلِيسِ ٱلسُّوءِ،

وَأَسَاكَ مَنْ تَغَافَلَ عَنْكَ،

وَلَاكَ مَنْ لَمْ يُعَادِكَ،

وَيْلٌ لِلْحَسُودِ مِنْ حَسَدِهِ،

وَلِيُّ ٱلطِّفْلِ مَرْزُوقٌ،

ٱلْهَآءُ

هُمُومُ ٱلْمَرْءِ بِقَدْرِ هِمَّتِهِ،

هَيْهَاتَ مِنْ نَصِيحَةِ ٱلْعَدُوِّ،

هَمُّ ٱلسَّعِيدِ آخِرَتُهُ وَهَمُّ ٱلشَّقِيِّ دُنْيَاهُ،

هَلَاكُ ٱلْمَرْءِ فِي ٱلْعُجْبِ،

هَرَبُكَ مِنْ نَفْسِكَ أَنْفَعُ مِنْ هَرَبِكَ مِنَ ٱلْأَسَدِ،

هَامَةُ ٱلْمَرْءِ هِمَّتُهُ،

هَشْمُ ٱلثَّرِيدِ غَيْرُ آكِلِهِ،

S. 241. et 242. in Edit. desunt. S. 243. Pro وَقُبِحَ Cod. P. et Edit. l. وَقُبْحَ. S. 244. Loco السُّوءُ Cod. P. l. السَّوءُ. In Edit. vero hæc et seq. sent. 245. desunt. Pro وَأَسَاكَ Cod. P. exhibet وَاسَاكَ. S. 247. deest in Edit. et in Cod. P. S. 248.

Beneficia Dei ponderosiora sunt, quam merces ejus.

Stulti imperium (vel *amicitia* sive *auxilium*) cito evanescit.

Væ illi cujus indoles mala et forma fœda *est*.

Præstat solum esse, quam conversari cum malo.

Etiam te male tractat, qui te negligit.

Amicus tuus est, qui tibi non adversatur.

Væ invido ab invidia sua.

Qui infanti prospicit, *a Deo* sustentatur *largiter*.

HE.

Sollicitudines viri sunt pro ratione negotiorum ejus.

Cave ab inimici consilio.

Fortunatum angit vita futura, miserum angit hic mundus, *in quo degit*.

Philautia perdit hominem.

Utilius est te ipsum fugere, quam leonem.

Cupido viri anguis est *in sinu ejus*.

Cibum præparavit, nec tamen ipse comedit.

Cod. P. hic inserit hanc sent. ويل لمن وتر الاحرار *Væ illi qui odio habet liberos homines*. S. 249. بقدر. Sic legendum sine affixo ۃ quod in MS. additur. S. 250. Loco هيهات Edit. corrupte l. هيكات quæ vox nihili est. S. 251. et 252. in Cod. P. omittuntur. S. 253—257. in Edit. desunt.

هَلَكَ ٱلْحَرِيصُ وَهُوَ لَا يَعْلَمُ،
هِمَّةُ ٱلْمَرْءِ قِيمَتُهُ،
هَاتِ مَا عِنْدَكَ تُعْرَفْ بِهِ،

ٱلْأَلِفُ وَٱللَّامُ

لَا دِينَ لِمَنْ لَا مُرُوَّةَ لَهُ،
لَا فَقْرَ لِلْعَاقِلِ،
لَا كَرَامَةَ لِلْكَاذِبِ،
لَا رَاحَةَ لِلْحَسُودِ،
لَا غَمَّ لِلْقَانِعِ،
لَا حُرْمَةَ لِلْفَاسِقِ،
لَا وَفَا لِلْمَرْأَةِ،
لَا قَذَفَ لِلْفَاحِشِ
لَا إِيمَانَ لِمَنْ لَا أَيْمَانَ لَهُ،
لَا غِنَي لِمَنْ لَا فَضْلَ لَهُ،

ٱلْيَآء

يَأْتِيكَ مَا قُدِّرَ لَكَ،

S. 258. Pro عندك Edit. l. فيك et in Cod. P. duæ ultimæ voces desunt. S. 259. deest in Edit. S. 262—265. in Edit. desunt. S. 264. in Cod. P. etiam deest. S. 265. Pro وفا Cod. P. l. وَفَآ. S. 266. قذف. Ita quoque Edit. l. sed Cod. P. ex-

Perit avidus, nec ipſe novit.

Conſilia viri ejus pretium conſtituunt.

Profer quod penes te eſt, ut inde noſcaris.

LAM-ELIPH.

Non eſt religio, cui non eſt virtus maſcula.

Non eſt paupertas ſapienti. 260

Non eſt generoſitas mendaci.

Nulla quies invido.

Nullus mœror contento ſorte ſua.

Nihil inviolabile eſt improbo.

Nulla fides mulieri. 265

Nulla excellentia impudico.

Non eſt fides habenda ei, qui jusjurandum non ſervat.

Qui virtute caret, non eſt dives.

JE.

Tibi eveniet, quod tibi decretum eſt.

---

hibet قَذَفَ quod *convitium* notat. Verum, ni fallor, præſtat legere قدم pp. *pes* ſcil. *anterioritas* et h. *meritum, excellentia*. S. 267. deeſt in Edit. S. 268. Cod. P. I. غِنًا. S. 269. deeſt in Edit. et لك in fine omittitur in Cod. P.

يَعْمَلُ ٱلنَّمَّامُ فِي سَاعَةٍ فِتْنَةَ أَشْهُرٍ،
يَزِيدُ ٱلصَّدَقَةُ فِي ٱلْعُمْرِ،
يَطْلُبُكَ ٱلرِّزْقُ كَمَا تَطْلُبُهُ،
يَأْمَنُ ٱلْخَايِفُ إِذَا وَصَلَ إِلَي مَا خَافَهُ،
يَصِيرُ ٱلْأُمُورُ لِلصَّبُورِ إِلَي مُرَادِهِ،
يَبْلُغُ ٱلْمَرْءُ بِٱلصِّدْقِ إِلَي مَنَازِلِ ٱلْكِبَارِ،
يَسُودُ ٱلْمَرْءُ قَوْمَهُ بِٱلْإِحْسَانِ إِلَيْهِمْ،
يَأْسُ ٱلْقَلْبِ رَاحَةُ ٱلنَّفْسِ
يَسْعَدُ ٱلرَّجُلُ بِمُصَاحَبَةِ ٱلسَّعِيدِ،

صَدَقَ وَلِيُّ ٱللَّهِ وَٱلسَّلَامُ وَٱلْحَمْدُ لِلَّهِ ٱلْمَلِكِ ٱلْعَلَّامِ خَالِقِ ٱلضِّيَاءِ وَٱلظَّلَامِ وَٱلصَّلَوٰةُ عَلَي خَيْرِ ٱلْأَنَامِ ٱلْمَبْعُوثِ عَلَي ٱلْأَبْيَضِ وَٱلْأَسْوَدِ بِٱلرَّحْمَةِ وَٱلْكِرَامِ صَاحِبِ مُعْجِزَاتٍ مِنْ عِنْدِ ٱللَّهِ مُحَمَّدِ ٱلْمُصْطَفَي رَسُولِ ٱللَّهِ صَلَّي ٱللَّهُ عَلَيْهِ وَعَلَي آلِهِ ٱلطَّيِّبِينَ ٱلطَّاهِرِينَ،

تَمَّتْ بِعَوْنِ ٱللَّهِ وَحُسْنِ ٱلتَّوْفِيقِ،

S. 271. Pro يزيد Cod. P. I. تزيد. S. 272. deeſt in Edit. S. 273. الي in Cod. P. omittitur. Ibid. Pro خافه in Edit. mendoſum خافة. S. 274—277. in Edit.

Obtrectator una horula discordiam facit per menses multos duraturam. 270

Auget eleemosyna vitam.

Victus te appetet, quemadmodum tu illum.

Securus est meticulosus, cum pervenerit ad id, quod metuebat.

Succedunt negotia patienti ad votum suum.

Veracitate (sinceritate) homo perveniet ad conditiones nobilissimas. 275

Dominium obtinebit vir in suos, si bene eos tractet.

Desperatio quietem conciliat animo.

Homo beatus est in societate beati.

Verissime superiora dixit Vicarius Dei. Pax itaque sit et laus Deo, Regi sapientissimo, Creatori lucis et tenebrarum. Sit etiam benedictio super præstantissimo mortalium, qui missus est ad albos et nigros cum gratia et munificentia, miraculorum, virtute Dei, patratore Muhammede, electo Dei Apostolo. Propitius *denique* sit Deus ipsi, familiæque ipsius, hominibus optimis, sanctissimis.

Finitum est opusculum cum auxilio Dei, optimoque ejus adjumento.

---

desunt. S. 274. Pro الأمورُ Cod. P. l. أمرٌ et pro مرادِهِ l. المراد. S. 275. يبلّغُ ita recte l. Cod. P. pro corrupto يبلّعُ uti Cod. L. habet. Ibid. Præpositio الي in Cod. P. omittitur.

COLLECTIO SECUNDA.

أَلْمُخْتَارَاتُ

مِنْ كِتَابِ غُرَرِ ٱلْحِكَمِ وَدُرَرِ ٱلْكَلِمِ جَمَعَهُ عَبْدُ ٱلْوَاحِدِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ ٱلْوَاحِدِ مِنْ كَلَامِ أَمِيرِ ٱلْمُؤْمِنِينَ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ كَرَّمَ ٱللَّهُ وَجْهَهُ

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمٰنِ ٱلرَّحِيمِ ،

قَالَ ٱلشَّيْخُ ٱلْإِمَامُ ٱلْأَجَلُّ ٱلسَّيِّدُ نَاصِرُ ٱلدِّينِ أَبُو ٱلْفَتْحِ عَبْدُ ٱلْوَاحِدِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ ٱلْوَاحِدِ رَحْمَةُ ٱللَّهِ عَلَيْهِ ،

أَلْحَمْدُ لِلَّهِ ٱلَّذِي هَدَانَا بِتَوْفِيقِهِ إِلَي جَادَّةِ طَرِيقِهِ وَفَضَّلَنَا بِتَوْحِيدِهِ عَلَي كَافَّةِ عَبِيدِهِ ،

أَحْمَدُهُ عَلَي نِعَمِهِ ٱلْفُرَادَي وَٱلتُّوَامِ ، حَمْدًا تَقْصُرُ عَنْ حَدِّهِ ٱلْأَوْهَامُ ، وَتَحْسِرُ عَنْ حَدِّهِ[a] ٱلْأَفْهَامُ ،

[a] Forte leg. جَدِّهِ Conf. Gol. in جَدَّ Col. 473. ubi جَدّ i. q. عظمة.

EXCERPTA

E LIBRO NOBILISSIMARUM SENTENTIARUM DICTORUMQUE EGREGIORUM,

QUÆ

EX SERMONIBUS IMPERATORIS FIDELIUM ALI EBN ABI TALEB,

GLORIOSÆ MEMORIÆ PRINCIPIS,

COLLEGIT

ABD'OLWAHD EBN MOHAMMED EBN ABD'OLWAHID.

IN NOMINE DEI MISERICORDISSIMI.

Dixit Doctor, Antistes illustrissimus Dominus NAZIREDDIN ABUL'-FATHI ABD'OLWAHID, EBN MOHAMMED EBN ABD'OLWAHID, *cujus misereatur Deus.*

LAUS Deo sit, qui benigna sua providentia nos duxit in regiam viam suam, cæterisque mortalibus nos fecit præstantiores, cum nos doceret de sui unius cultu.

Laudo autem ipsum propter singularia et conduplicata ejus beneficia, laudatione ejusmodi, a cujus termino assequendo deficiant sensus, cujusque excellentiæ describendæ inepta sint mortalium ingenia.

وَأَشْهَدُ أَنَّ لَا إِلَهَ إِلَّا ٱللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ شَهَادَةَ مَنْ نَطَقَ بِٱلصِّدْقِ لِسَانُهُ، وَفَهِقَ بِٱلْحَقِّ جَنَانُهُ،

وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ ٱلْمُخْتَارُ مِنَ ٱلْعِبَادِ، وَرَسُولُهُ ٱلدَّاعِي إِلَى سَبِيلِ ٱلرَّشَادِ، أَرْسَلَهُ وَٱلْأُمَمُ مُتَتَابِعَةٌ فِي ٱلْأَضَالِيلِ، فَعَرَّفَهَا ٱللَّهُ سُبْحَانَهُ بِنَبِيِّهِ صَلَّى ٱللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنَاهِجَ ٱلدِّينِ، وَأَوْضَحَ لَهَا مَدَارِجَ ٱلْيَقِينِ، حَتَّى ٱسْتَنَارَ ٱلْحَقُّ وَلَمَعَ، وَبَارَ ٱلْبَاطِلُ وَبَخَعَ،

صَلَّى ٱللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَلَى آلِهِ ٱلْأَئِمَّةِ ٱلْأَطْهَارِ، وَأَهْلِ بَيْتِهِ ٱلْمُصْطَفَيْنَ ٱلْأَخْيَارِ، وَصَحَابَتِهِ ٱلْمُنْتَخَبِينَ ٱلْأَبْرَارِ، صَلَاةً لَا تَنْقَطِعُ [b] آنَاءَ ٱللَّيْلِ وَأَطْرَافَ ٱلنَّهَارِ،

وَبَعْدُ فَإِنَّ ٱلَّذِي حَدَانِي عَلَى تَخْصِيصِ فَوَائِدِ هَذَا ٱلْكِتَابِ وَتَعْلِيقِهَا، وَجَمْعِ فَوَائِدِ كُلِّهِ وَتَنْمِيقِهَا، مَا ذَكَرَهُ أَبُو عُثْمَانَ ٱلْجَاحِظُ عَنْ نَفْسِهِ، وَعَدَّدَهُ وَزَبَرَهُ فِي طِرْسِهِ، مِنَ ٱلْمِائَةِ ٱلْحِكْمَةِ ٱلشَّارِدَةِ، عَنِ ٱلْأَسْمَاعِ أَجَامِعُهُ لِأَنْوَاعِ ٱلِانْتِفَاعِ عَنْ أَمِيرِ ٱلْمُؤْمِنِينَ ٱلْإِمَامِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ كَرَّمَ ٱللَّهُ تَعَالَى وَجْهَهُ، فَقُلْتُ يَا لَلَّهِ ٱلْعَجَبُ مِنْ هَذَا ٱلرَّجُلِ وَهُوَ عَلَّامَةُ زَمَانِهِ، وَوَحِيدُ أَقْرَانِهِ، مَعَ تَقَدُّمِهِ فِي ٱلْعِلْمِ، وَتَسَنُّمِهِ ذُرْوَةَ

---

[b] Vid. Cor. S. xx. 130.

Teſtor non eſſe Deum, niſi Deum unicum, cui nullus eſt ſocius, *facioque id* teſtificatione hominis, cujus lingua loquatur recta, cujuſque intellectus redundet ipſa veritate.

Teſtor deinceps MUHAMMEDEM eſſe ſervum Dei, mortalium lectiſſimum, legatumque ejus vocantem *homines* ad viam rectam. Quem miſerit, cum gentes ſe invicem ſequebantur in erroribus. Per hunc certe Prophetam ſuum glorioſæ memoriæ cognoſcendas dedit Deus O. M. vias regias religionis, et illuſtres reddidit celſiſſimos cognitionis indubitatæ gradus: donec pleno die tandem effulgeret veritas, periretque mœrore confectum mendacium.

Huic igitur fauſtus ſit Deus, æternumque propitius, ut et genti ejus, antiſtitibus ſanctiſſimis, et familiæ ejus puriſſimis, optimis, et ſodalibus ejus lectiſſimis, candidiſſimis; faveatque benedictione ejuſmodi, quæ non intermittatur nocte concubia, extremitatibuſve lucis.

Hiſce præmiſſis, teſtor eum, qui inſtigavit me ad ſeparatim colligendos, ſuſpendendoſque fructus hujus libri, et congreganda elegantique calamo pingenda dicta utiliſſima, eodem comprehenſa, (qualia de ſe ipſo commemoravit ABU OTHSMAN ALGSAHIT, diſpoſuitque et conſignavit libro ſuo) *teſtor, inquam, Deum* ex furtiva obſervatione ſapientiæ fugientis ex hominum circulis collegiſſe me, quæ variis uſibus inſervirent *ſententias* relatas ad ALI EBN ABI TALEBI, fidelium imperatorem piæ memoriæ. Quibus *ſententiis* conſideratis, proh Deus! dixi, quantum in hoc viro elucet miraculum! Quam ſeculi ſui hicce eſt eruditiſſimus, et æqualium ſuorum facile princeps! Quem (cum in ſcientia omnes ſuperaſſet *anteriores,* et culmen ſapientiæ

ٱلْفَهْمِ، وَقُرْبِهِ مِنَ ٱلصَّدْرِ ٱلْأَوَّلِ وَضَرْبِهِ فِي ٱلْـفَـضْـلِ، بِٱلْقِدْحِ ٱلْأَجْدَلِ [c]، وَٱلْقِسْطِ ٱلْأَجْزَلِ، كَيْفَ عَشِيَ عَنِ ٱلْبَدْرِ ٱلْمُنِيرِ، وَرَضِيَ مِنَ ٱلْكَثِيرِ بِٱلْيَسِيرِ، وَهَلْ ذَلِكَ إِلَّا بَعْضٌ مِنْ كُلٍّ، وَقُلٌّ مِنْ جُلٍّ، وَطَلٌّ مِنْ وَبْلٍ، وَأَنَا مَعَ كُسُوفِ ٱلْبَالِ، وَٱلْقُصُورِ عَنْ رُتْبَةِ ٱلْكَمَالِ، وَٱلِٱعْتِرَافِ بِٱلْعَجْزِ عَنْ إِدْرَاكِ ٱلْأَفَاضِلِ، مِنَ ٱلصُّدُورِ ٱلْأَوَائِلِ، وَقُصُورِي عَنِ ٱلْجَرْيِ فِي مَيْدَانِهِمْ وَنَقْصِ وَزْنِي عَنْ أَوْزَانِهِمْ [d]، جَمَعْتُ يَسِيرًا مِنْ قَصِيرِ [e] حِكَمِهِ، وَقَلِيلًا مِنْ خَطِيرِ كَلِمِهِ، تَخْرَسُ ٱلْبُلَغَآءُ عَنْ مُسَاجَلَتِهِ وَتَبْلِسُ ٱلْحُكَمَآءُ عَنْ مُشَاكَلَتِهِ، وَمَا أَنَا فِي ذَلِكَ إِلَّا كَٱلْمُغْتَرِفِ مِنَ ٱلْبَحْرِ بِكَفِّهِ، وَٱلْمُعْتَرِفِ بِٱلتَّقْصِيرِ وَإِنْ بَالَغَ فِي وَصْفِهِ، وَكَيْفَ لَا وَهُوَ ٱلشَّارِبُ مِنَ ٱلْيَنْبُوعِ ٱلنَّبَوِيِّ [f] وَٱلْحَاوِي بَيْنَ جَنْبَيْهِ ٱلْعِلْمَ ٱللَّاهُوتِيَّ، إِذْ يَقُولُ وَقَوْلُهُ ٱلْحَقُّ، وَكَلَامُهُ ٱلصِّدْقُ، عَلَى مَا أَدَّتْهُ إِلَيْنَا أَيِمَّةُ ٱلنَّقَلَةِ، إِنَّ بَيْنَ جَنْبَيَّ لَعِلْمًا لَوَاصَبْتُ لَهُ جُمْلَةً، وَجَعَلْتُ أَسَانِيدَهُ [g] مَحْذُوفَةً،

وَرَتَّبْتُ عَلَى حُرُوفِ ٱلْمُعْجَمِ حُرُوفَهُ، لِيَسْهُلَ حِفْظُهُ عَلَى قَارِيهِ، وَيَحْلَوْلِيَ [h] لَفْظُهُ لِلنَّاظِرِ فِيهِ، وَٱلْمُقْتَبِسِ مِنْ لَآلِيهِ (مَعَ

[c] Forte leg. ٱلْأَفْضَلِ. [d] Conf. Dan. cap. v. 25. et Schult. ad Har. conf. ii. p.

occupaſſet, et in conſeſſibus virorum principum ad primum perveniſſet locum; immo in excellentia ſagitta feriret penetrantiſſima, et veritatis elibratiſſimæ factus fuiſſet particeps) *mirari imprimis debemus*, quo pacto a ſplendente luna (i. e. *metallo fulgidiſſimo*) fecerit ſeceſſionem, et, cum multis gaudere poſſet, parvo admodum contentus fuerit. Eſtne vero hæc mea aliud quam particula de toto? et exiguum quid de magno? et roratio de imbre? *Ego autem etſi eclipſin pati ſoleat mens mea, et attingere haud valeam gradum perfectionis, ſponteque agnoſcam impotentiam, qua aſſequi nequeo viros principes, qui prima tenent loca; quippe qui longe retro maneam in curſu Hippodromi ipſorum, deficiente quoque meo pondere ipſorum inter pondera: pro tenuitate mea collegi parum de reconditis ſapientibus dictis ejus, exiguamque particulam de excellentibus ejus ſermonibus, *qui certe tales ſunt*, ut vel diſertiſſimi obmuteſcere cogantur, ubi hunc æmulari ſtudent, atque ad deſperationem perveniant ſapientiſſimi, quo minus ſeſe cum ipſo audeant comparare. Itaque facile me patiar hoc in negotio ſimillimum ei eſſe, qui aquam vola ſua hauriat de mari, ſuamque ipſe agnoſcat imbecillitatem, licet aliquo provectus forte fuerit in deſcriptione. Et qui quæſo aliter fieri potuit cum ALI ille, *cujus dicta collegimus*, de fonte biberit filiali, ipſamque ſcientiam divinam intra præcordia ſua complexus fuerit: adeo quidem, ut, cum loquatur, dicta ejus ſint ipſa veritas, et verba ejus juſtitia meraciſſima? quemadmodum tradiderunt nobis traditionis principes. Quod ſi vero mea intra præcordia quidquam eſt ſapientiæ ad hunc auctorem eandem retulerim univerſam, utpote *cujus allegationes* redegerim in compendium.

Diſpoſui autem eas ſecundum ordinem Alpha-Bethi Arabici, quo facilior accideret earundem memoriæ mandatio lectoribus, et ſuavior foret earum prolatio ſtudioſis *harum elegantiarum*. Quicumque igitur facem accendere cu-

---

47. [e] Vid. Gol. in قصيرة. [f] Legere malim النبوي de fonte *Prophetico*. [g] Vid. Schult. ad Har. conſ. iii. p. 125.

إِخْتِزَالِي أَكْثَرَهَا، خَشْيَةً مِنَ ٱلطُّولِ) مُكْتَفِيًا بِمَا فِيهِ ٱلشِّفَآءُ[h] مِنَ ٱلْكَرْبِ، وَٱلْغِنَي لِذَوِي ٱلْعُقُولِ وَٱلْأَدَبِ،

وَأَسْمَيْتُهُ كِتَابَ غُرَرِ ٱلْحِكَمِ وَدُرَرِ ٱلْكَلِمِ رَاجِيًا مِنَ ٱللَّهِ سُبْحَانَهُ حُسْنَ ٱلثَّوَابِ، وَمُسْتَعِيذًا[i] بِهِ تَعَالَي مِنْ كُلِّ عَابٍ[k]، وَمَا تَوْفِيقِي إِلَّا بِٱللَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ مَتَابِي[l]،

حَرْفُ ٱلْأَلِفِ

أَلدِّينُ يَعْصِمُ، أَلدُّنْيَا تُسْلِمُ،
أَلْحَزْمُ بِضَاعَةٌ، أَلتَّوَانِي إِضَاعَةٌ،
أَلصِّيَانَةُ رَأْسُ ٱلْمُرُوَّةِ،
أَلْعُمْرُ أَنْفَاسٌ مُعَدَّدَةٌ،
أَلْحَقُّ سَيْفٌ قَاطِعٌ،
أَلْعُجْبُ عِنْوَانُ ٱلْحَمَاقَةِ،
أَلْحَسَدُ رَأْسُ ٱلْعُيُوبِ،
أَلتَّدْبِيرُ نِصْفُ ٱلْمَعُونَةِ،
أَللُّؤْمُ مَعْدِنُ ٱلشَّرِّ،
10 أَلْمَالُ مَادَّةُ ٱلشَّهَوَاتِ،

---

[h] Ibidem conf. v. p. 87. [i] Lege مستعيذًا. [k] Lege عـابِ fine nunnatione.

pit de *auctoris mei* unionibus lucidissimis (quorum quidem quam plurimos sepofui metu prolixitatis nimiæ) *hunc rogo*, ut contentus sit remedio, quod continetur in electis hisce nostris contra ægritudines, copiaque (*quæ in iis est*) sufficienti præditis intelligentia et morum humanitate.

Inscripsi autem eas, LIBRUM NOBILISSIMARUM SENTENTIARUM ET RADIANTIUM DICTORUM, sperans a Deo O. M. præmium pulcherrimum opemque implorans a numine ejus celsissimo contra quasvis calumnias. Neque enim ulla mihi spes est nisi in Deo. Super eo confido, et ad eum sum rediturus.

LITERA ELIPH.

Religio firmum præstat præsidium; mundus prodit.
Rei familiaris cura opum fundus; remissio dilapidatio *est*.
Fortitudinis caput continentia.
Vita hominum numerati *sunt* halitus.
Gladius secans veritas *est*.
Sui ipsius admiratio stultitiæ index.
Vitiorum caput invidia.
Bona directio dimidium victus *est*.
Mali fodina avaritia.
Cupiditatum fomes divitiæ.

---

[1] Legendum videtur مَتَابٍ propter Rhythmum, qui præcessit in voce ثَوَابٍ et عَابٍ pro عَابٍ.

اَلْبَلَآءُ رَدِيفُ ٱلرَّخَآءِ

اَلْقَلْبُ خَازِنُ ٱللِّسَانِ،

اَلصَّمْتُ وَقَارٌ وَسَلَامَةٌ،

اَلتَّجَوُّعُ أَنْفَعُ ٱلدَّوَآءِ، اَلشِّبَعُ يُكْثِرُ ٱلدَّآءَ،

اَلْمَرْءُ بْنُ سَاعَتِهِ،

اَلْغَضَبُ نَارُ ٱلْقُلُوبِ،

اَلْبَخِيلُ خَازِنُ وَرَثَتِهِ،

اَلصِّدْقُ كَمَالُ ٱلنُّبْلِ،

اَلْإِحْسَانُ يَسْتَرِقُّ ٱلْإِنْسَانَ،

اَلْبَشَاشَةُ حِبَالُ ٱلْمَوَدَّةِ،

اَلْإِرْتِقَآءُ إِلَي ٱلْفَضَائِلِ صَعْبٌ، اَلْإِنْحِطَاطُ إِلَي ٱلرَّذَائِلِ سَهْلٌ،

اَلسُّكُوتُ عَنِ ٱلْأَحْمَقِ جَوَابُهُ،

اَلْأُمُورُ ٱلْمُنْتَظِمَةُ يُفْسِدُهَا ٱلْخِلَافُ،

اَلْإِشْتِغَالُ بِٱلْفَائِتِ تَضْيِيعُ ٱلْوَقْتِ،

اَلدُّنْيَا كَيَوْمٍ مَضَي وَشَهْرٍ ٱنْقَضَي،

أَنْفَعُ ٱلْمَوَاعِظِ مَا رَدَعَ،

اَلدِّينُ صَبْرٌ فِي ٱلْبَلَآءِ وَشُكْرٌ فِي ٱلرَّخَآءِ

إِخْوَانُ ٱلدِّينِ أَبْقَي مَوَدَّةً،

اَلدُّنْيَا سُمٌّ أَكَلَهُ مَنْ لَا يَعْرِفُهُ،

Poſt fortunam ſecundam ſedet adverſa.

Linguæ theſaurarius cor.

Taciturnitas gravitatem *conciliat* et ſalutem.

Medicamentum utiliſſimum inedia; ſatietas multiplicat morbos.

Horæ ſuæ filius homo *eſt*.

Cordium ignis ira.

Hæredum ſuorum theſaurarius avarus.

Præſtantiæ complementum veracitas.

Beneficia homines mancipant.

Frons hilaris arctum amoris vinculum.

Adſcenſus ad virtutes præclaras difficilis eſt; deſcenſus ad vitia facilis.

Reſpondes ſtulto ſi ſileas.

Res bene ordinatas perdit rebellio.

Occupatio in eo quod elapſum eſt, diſpendium temporis *eſt*.

Mundus eſt inſtar diei, qui præteriit, et vigiliæ, quæ finitur.

Utiliſſimæ monitiones *ſunt*, quæ caſtigant.

Religio *eſt* patientia in adverſis, et gratiarum actio in proſperis.

Fraternitas in religione amicitia *eſt* conſtantiſſima.

Mundus eſt venenum, quod comedit, qui eum ignorat.

أَلْغِنَي فِي ٱلْغُرْبَةِ وَطَنٌ، أَلْفَقْرُ فِي ٱلْوَطَنِ غُرْبَةٌ،

أَلْمَالُ يُوْسِعُ ٱلْآمَالَ وَيُفْسِدُ ٱلْأَعْمَالَ،

إِمَامٌ عَادِلٌ خَيْرٌ مِنْ مَطَرٍ وَابِلٍ،

أَلْمُحْسِنُ حَيٌّ وَإِنْ نُقِلَ إِلَي مَنَازِلِ ٱلْأَمْوَاتِ،

أَلْمَعْرُوفُ كَنْزٌ فَٱنْظُرْ عِنْدَ مَنْ تُودِعُهُ،

أَلشُّرْكَةُ فِي ٱلْمُلْكِ تُؤَدِّي إِلَي ٱلْإِضْطِرَابِ، أَلشُّرْكَةُ فِي ٱلرَّأْيِ تُؤَدِّي إِلَي ٱلصَّوَابِ،

أَلْجَزَعُ عِنْدَ ٱلْمُصِيبَةِ أَشَدُّ مِنَ ٱلْمُصِيبَةِ،

إِخْوَانُ ٱلدُّنْيَا تَنْقَطِعُ مَوَدَّتُهُمْ لِٱنْقِطَاعِ أَسْبَابِهَا،

أَلْعَاقِلُ إِذَا سَكَتَ فَكَّرَ وَإِذَا نَطَقَ ذَكَرَ وَإِذَا نَظَرَ ٱعْتَبَرَ،

أَلدَّاعِي بِلَا عَمَلٍ كَٱلْقَوْسِ بِلَا وَتَرٍ،

أَلْحِكْمَةُ ضَالَّةُ كُلِّ مُؤْمِنٍ فَخُذُوهَا وَلَوْ مِنْ أَفْوَاهِ ٱلْمُنَافِقِينَ،

أَلْحَسَدُ دَآءٌ عَيَآءٌ لَا يَزُولُ إِلَّا بِهَلْكِ ٱلْحَاسِدِ أَوْ مَوْتِ ٱلْمَحْسُودِ،

أَلْأَمَلُ كَٱلسَّرَابِ يَغُرُّ مَنْ رَآهُ وَيُخْلِفُ مَنْ رَجَاهُ،

أَلصَّدِيقُ ٱلصَّدُوقُ مَنْ نَصَحَكَ فِي غَيْبِكَ وَآثَرَكَ عَلَي نَفْسِهِ،

إِعْجَابُ ٱلرَّجُلِ بِنَفْسِهِ عُنْوَانُ ضَعْفِ عَقْلِهِ،

إِيَّاكَ وَحُبَّ ٱلدُّنْيَا فَإِنَّهَا رَأْسُ كُلِّ خَطِيئَةٍ وَمَعْدِنُ كُلِّ بَلِيَّةٍ،

إِيَّاكَ وَصَاحِبَ ٱلسُّوءِ فَإِنَّهُ كَٱلسَّيْفِ ٱلْمَسْلُولِ عَلَي مَصَاحِبِهِ،

إِيَّاكَ وَٱلْحَسَدَ فَإِنَّهُ يُؤَثِّرُ فِيكَ وَلَا يُؤَثِّرُ فِي عَدُوِّكَ،

Divitiæ in terra peregrina præſtant patriam; paupertas *vero* in patria eam reddit peregrinam.

Divitiæ dilatant cupiditates, et corrumpunt opera.

Imperator juſtus melior eſt pluvia copioſa.

Beneficus vivus eſt, etiamſi tranſlatus ſit ad manſiones mortuorum.

Beneficium theſaurus eſt, ſed attende apud quem illum depones.

Conſortium in regno ducit ad perturbationem; conſortium *vero* in conſilio ducit ad operis rectitudinem.

Impatientia in adverſis pejor eſt afflictione ipſa.

Apud homines mundanos ipſa mox amicitia reſcinditur, ubi reſciſſæ ſunt ejus cauſæ.

Sapiens, cum ſilet, attente cogitat; cum *vero* loquitur, recordatur; et cum videt, exemplum capit.

Qui orat, nec laborat, inſtar arcus eſt ſine nervo.

Sapientia eſt animal errabundum cujuſvis fidelis; captate igitur eam, etiamſi ex ore hypocritarum prodeat.

Invidia morbus eſt incurabilis; non ceſſat niſi cum exitio invidi, aut morte ejus, cui invidetur.

Spes eſt inſtar vaporis meridiani camporum, qui decipit intuentem, et fallit ſperantem.

Amicus ſincerus eſt, qui te de vitiis tuis admonet, et te ſibi præfert ipſi.

Stolidus amor ſui indicium eſt infirmæ mentis.

Cave tibi ab amore mundi; eſt enim peccati omnis fons, et cujuſlibet ærumnæ fodina.

Recede a ſocio, malo; eſt enim inſtar gladii educti contra ſocios ſuos.

Cave tibi ab invidia; etenim veſtigia ſua relinquet in te, non vero in hoſte tuo.

إِيَّاكَ وَٱلْعَجَلَةَ فَإِنَّهَا عُنْوَانُ ٱلْفَوْتِ وَٱلنَّدَمِ،
إِيَّاكَ أَنْ تَمْدَحَ أَحَدًا بِمَا لَيْسَ فِيهِ فَإِنَّ فِعْلَهُ تَصْدِيقُ عَنْ وَصْفِهِ،
أَعْظَمُ ٱلْبَلَآءِ ٱنْقِطَاعُ ٱلرَّجَآءِ،
أَفْضَلُ ٱلْمُلْكِ مَلْكُ ٱلْغَضَبِ،
أَحْسَنُ ٱلْجُودِ عَفْوٌ بَعْدَ مَقْدَرَةٍ،

حَرْفُ ٱلْبَآءِ

بِذِكْرِ ٱللَّهِ تُسْتَنْزَلُ ٱلرَّحْمَةُ،
بِٱلْعِلْمِ يُسْتَقِيمُ ٱلْمُعَوَّجُ،
بِرُكُوبِ ٱلْأَهْوَالِ تُكْسَبُ ٱلْأَمْوَالُ،
بِٱلْعَمَلِ يُحَصَّلُ ٱلثَّوَابُ لَا بِٱلْكَسَلِ
بِٱلسَّخَآءِ يُسْتَرُ ٱلْعُيُوبُ،
بِئْسَ ٱلْقِلَادَةُ قِلَادَةُ ٱلدَّيْنِ،
بِئْسَ ٱلْغَرِيمُ ٱلنَّوْمُ يُفْنِي قَصِيرَ ٱلْعُمْرِ وَيُفَوِّتُ كَثِيرَ ٱلْأَجْرِ،
بِئْسَ ٱلْقَرِينُ ٱلْغَضَبُ يُبْدِي ٱلْمَعَايِبَ، وَيُدْنِي ٱلشَّرَّ وَيُبَاعِدُ ٱلْخَيْرَ،
بَذْلُ ٱلْوَجْهِ إِلَي ٱللِّئَامِ ٱلْمَوْتُ ٱلْأَحْمَرُ،

حَرْفُ ٱلتَّاءِ

تَوَاضَعْ لِرَبِّكَ يَرْفَعُكَ، تَقَرَّبْ إِلَي ٱللَّهِ بِطَاعَتِهِ يُزْلِفُكَ،

Cave festinationem; nam in fronte præsagit elapsæ occasionis seram pœnitentiam.

Cave tibi, ne quem laudes ab eo, quod in ipso non est; opus enim ejus demonstrabit, an recte ipsum descripseris.

Ærumnarum maxima abscissio spei. 50

Præstantissimum regimen, regimen iræ *est*.

Eximia virtus est, condonare injuriam, cum ulcisci eam potueris.

LITERA BE.

Dei commemoratione misericordia cœlitus elicitur.

Scientia corrigitur id, quod curvum est.

Equitando terrores acquiruntur opes. 55

Opere acquiritur præmium, non segnitie.

Liberalitate teguntur vitia.

Vah torquem! torques æris alieni.

Malus exactor debiti somnus est, brevem ille vitam finit evanescere, et magnam lucri partem elabi.

Vah socium! iracundia; illa *enim* manifesta facit vitia, malumque adducit, et removet bonum. 60

Exponere se homini sordido dira mors est.

LITERA TE.

Submissus sis Domino tuo, et exaltabit te; accede ad Deum cum obedientia ei *debita*, et appropinquabit ad te.

تَجَرُّعُكَ ٱلْغُصَّةَ يُظْفِرُكَ بِٱلْفُرْصَةِ،
تَاجُ ٱلْمَلِكِ عَدْلُهُ،
تَفَضَّلْ تُخْدَمْ، وَٱحْلُمْ تُقَدَّمْ،
تَكَلَّمُوا تُعْرَفُوا فَإِنَّ ٱلْمَرْءَ مَخْبُوءٌ تَحْتَ لِسَانِهِ،
تَحَلَّ بِٱلسَّخَآءِ وَٱلْوَرَعِ فَهُمَا حِلْيَةُ ٱلْإِيمَانِ،
تَجَرَّعِ ٱلْغُصَصَ فَإِنِّي لَمْ أَرَ جُرْعَةً أَحْمَدَ مِنْهَا عَاقِبَةً وَلَا أَلَذَّ مَغَبَّةً،
تَفَكَّرْ قَبْلَ أَنْ تَعْزِمْ وَشَاوِرْ قَبْلَ أَنْ تَقْدُمْ وَدَبِّرْ قَبْلَ أَنْ تَهْجُمْ،
تَعَلَّمِ ٱلْعِلْمَ فَإِنَّهُ إِنْ كُنْتَ غَنِيًّا زَانَكَ وَإِنْ كُنْتَ فَقِيرًا مَانَكَ،
تَسَرْبَلِ ٱلْحَيَآءَ وَٱدَّرِعِ ٱلْوَفَآءَ وَٱحْفَظِ ٱلْإِخَآءَ وَأَقْلِلْ مُحَادَثَةَ ٱلنِّسَآءِ،
تَزَوَّدُوا فِي أَيَّامِ ٱلْفَنَآءِ لِأَيَّامِ ٱلْبَقَآءِ،
تَوَقَّوْا كَثْرَةَ ٱلْكَلَامِ فَإِنَّ ٱلْكَلَامَ يَضُرُّ خَطَاؤُهُ كَمَا يَنْفَعُ صَوَابُهُ،
تُعْرَفُ حَمَاقَةُ ٱلرَّجُلِ فِي ثِنْتَيْنِ كَلَامُهُ فِيمَا لَا يَعْنِيهِ وَجَوَابُهُ عَمَّا لَا يُسْأَلُ عَنْهُ،

حَرْفُ ٱلثَّآءِ

ثَمَرَةُ ٱلتَّفْرِيطِ نَدَامَةٌ، ثَمَرَةُ ٱلْخَطَآءِ مَلَامَةٌ،

S. 74. في ثنتين ita lego pro في شين.

Mœrores ſi devorare poſſis, occaſiones poteris captare.

Regis corona juſtitia.

Virtute excellas, et coleris, ſiſque longanimis, et prior eris. 65

Loquimini, et cognoſcemini; homo enim latet ſub lingua ſua.

Exornate temet liberalitate et abſtinentia; ſunt enim ambæ illæ fidei monilia.

Sorbendo exhauri moleſtias; neque enim ſorbitionem vidi laudabiliorem ea in ſucceſſu, aut ſuaviorem in exitu.

Attentus deſpice, antequam animum tuum ad aliquid applices; et delibera cum alio, antequam pergas; agendique modum diſponito antequam aggrediaris *negotium.*

Comparate vobis doctrinam; nam ſi dives ſis, ornabit te; ſin *vero* pauper ſis, ſuſtentabit te. 70

Verecundiam pro induſio indue, fidemque ut loricam accinge; fraternitatem ſerva, et parum familiariter colloquere cum mulieribus.

Proſpicite vobis in diebus evanidis de commeatu in dies æternitatis.

Abſtinete a multiloquio; ſermonis enim hallucinatio æque nocet, ac rectitudo ejus prodeſt.

Hominis ſtultitia duabus in rebus cognoſcitur; quum loquitur de re, quæ ad ipſum non pertinet; et quum reſpondet ad aliquid, de quo non interrogatur.

LITERA THSE.

Fructus negligentiæ pœnitentia, et fructus peccati opprobrium. 75

ثَمَرَةُ ٱللَّجَاجِ ٱلْعَطَبُ، ثَمَرَةُ ٱلْعَجْزِ فَوْتُ ٱلطَّلَبِ،
ثَوْبُ ٱلتُّقَى أَشْرَفُ ٱلْمَلَابِسِ،
ثِيَابُكَ عَلَى غَيْرِكَ أَبْقَى لَكَ مِنْهَا عَلَيْكَ،
ثَوَابُ ٱلْآخِرَةِ يُنْسِي مَشَقَّةَ ٱلدُّنْيَا،
ثَرْوَةُ ٱلْعِلْمِ تُنْجِي وَتُبْقِي، وَثَرْوَةُ ٱلْمَالِ تُهْلِكُ وَتُفْنِي، 80
ثَرْوَةُ ٱلْعَاقِلِ فِي عِلْمِهِ، وَثَرْوَةُ ٱلْبَاطِلِ فِي مَالِهِ،
ثَابِرُوا عَلَى ٱغْتِنَامِ عَمَلٍ لَا يَفْنَى ثَوَابُهُ،
ثَلَاثَةٌ لَا يَسْتَوْدِعَنَّ سِرًّا ٱلْمَرْأَةُ وَٱلنَّمَّامُ وَٱلْأَحْمَقُ،
ثَلَاثَةٌ يُمْتَحَنُ بِهِنَّ عَقْلُ ٱلرِّجَالِ ٱلْمَالُ وَٱلْوِلَايَةُ وَٱلْمُصِيبَةُ،
ثَلَاثٌ هُنَّ ٱلْمُحْرِقَاتُ ٱلْمُوبِقَاتُ فِرَاقُ ٱلْأَحِبَّةِ وَٱلْفَقْرُ بَعْدَ ٱلْغِنَى
وَٱلذُّلُّ بَعْدَ عِزٍّ، 85
ثَلَاثَةٌ لَا يَنْتَصِفُونَ مِنْ ثَلَاثَةٍ أَبَدًا ٱلْعَاقِلُ مِنَ ٱلْجَاهِلِ، وَٱلْبَرُّ
مِنَ ٱلْفَاجِرِ، وَٱلْكَرِيمُ مِنَ ٱللَّئِيمِ،
ثَلَاثٌ هُنَّ زِينَةُ ٱلْمُؤْمِنِ تَقْوَى ٱللَّهِ وَٱلصِّدْقُ ٱلْحَدِيثِ وَأَدَاءُ
ٱلْأَمَانَةِ
ثَلَاثٌ تُوجِبُنَّ ٱلْمَحَبَّةَ ٱلدِّينُ وَٱلتَّوَاضُعُ وَٱلسَّخَاءُ،
ثَلَاثٌ هُنَّ جِمَاعُ ٱلْمُرُوَّةِ عَطَاءٌ مِنْ غَيْرِ مَسْأَلَةٍ وَوَفَاءٌ مِنْ غَيْرِ
عَهْدٍ وَجُودٌ مَعَ إِقْلَالٍ،

Fructus litigationis exitium, et fructus ignaviæ rei quæſitæ elapſio.

Indumentum pietatis veſtium ſplendidiſſima *eſt*.

Veſtimentum tuum, quo alium indueris, durabilius tibi erit eo, quo ipſe induaris.

Remuneratio vitæ alterius oblivifci faciet miſeriam præſentis.

Opulentia ſapientiæ ſalvat, et permanere facit; opulentia *vero* divitiarum perdit, et evaneſcere facit. 80

Sapientis opulentia in ejus ſcientia; ſtulti *vero* in divitiis ejus *ſita eſt*.

Id age conſtanter, ut tanquam prædam aſſequaris virtutem, cujus merces nunquam interitura eſt.

Tres ſunt, quibus arcanum non eſt commendandum; mulier, maledicus, et ſtultus.

Tria ſunt, quibus virorum ingenium tentatur; divitiæ, imperium, et fortuna adverſa.

Tria ſunt, quæ urunt *animum*, atque perdunt; diſceſſus amicorum, paupertas poſt divitias, et vilitas poſt gloriam. 85

Tres ſunt, qui ſuum jus in æternum non conſequuntur a tribus; ſapiens a ſtulto, pius ab improbo, et generoſus a ſordido.

Tria ſunt ornamenta fidelis; timor Dei, veracitas in traditione, et præſtatio fidei.

Tria amorem conciliant; religio, humilitas, et liberalitas.

Tria ſunt virilis animi ſumma; donatio ſine petitione, promiſſis ſtare ſine fœdere, quo adſtringaris, et liberalem eſſe in paucitate opum.

حَرْفُ ٱلْجِيمِ

90 جُودُ ٱلْفَقِيرِ يُجِلُّهُ وَبُخْلُ ٱلْغَنِيِّ يُذِلُّهُ

جَارُ ٱللّٰهِ آمِنٌ وَعَدُوُّهُ خَائِفٌ،

جَارُ ٱلسُّوءِ أَشَدُّ ٱلْبَلَاءِ وَأَعْظَمُ ٱلضَّرَّاءِ،

جَمَالُ ٱلرَّجُلِ وَقَارُهُ،

جَمَالُ ٱلْعَبْدِ طَاعَتُهُ،

95 جِهَادُ ٱلنَّفْسِ أَفْضَلُ ٱلْجِهَادِ،

جَهْلُ ٱلْمُشِيرِ هَلَاكُ ٱلْمُسْتَشِيرِ،

جِمَاعُ ٱلشَّرِّ فِي مُقَارَنَةِ قَرِينِ ٱلسُّوءِ وَٱلْإِسْتِنَامَةِ إِلَي ٱلْعَدُوِّ،

جَمِيلُ ٱلْمَقْصَدِ يَدُلُّ عَلَي طَهَارَةِ ٱلْمَوْلِدِ،

جِنَايَةُ ٱلْكَلَامِ أَشَدُّ مِنْ جِنَايَةِ ٱلْكِلَامِ،

جَمَاعَةٌ فِيهَا تَكْرَهُونَ مِنَ ٱلْحَقِّ خَيْرٌ مِنْ فِرْقَةٍ فِيهَا تُحِبُّونَ

100 مِنَ ٱلْبَاطِلِ،

جَالِسْ أَهْلَ ٱلْعِلْمِ وَٱلْحِكْمَةِ وَأَكْثِرْ مُنَافَثَتَهُمْ فَإِنَّكَ إِنْ كُنْتَ جَاهِلًا عَلَّمُوكَ وَإِنْ كُنْتَ عَالِمًا ٱزْدَدْتَ عِلْمًا،

حَرْفُ ٱلْحَاءِ

حُسْنُ ٱلصُّورَةِ أَوَّلُ ٱلسَّعَادَةِ،

S. 90. يُذِلُّهُ ita legendum loco بدله uti in MS. vitiose scribitur. S. 100. فِيهَا.

LITERA GJIM.

Pauperis liberalitas illustrem reddit eum; avaritia *vero* divitis eum reddit vilem. 90

Dei cliens securus; hostis vero ejus timidus *est*.

Vicinus malus ærumnarum gravissima, et afflictionum maxima.

Gravitas hominis ornamentum ejus.

Servi ornamentum obedientia ejus.

Optimum certamen est, quod contra te ipsum geras. 95

Consiliarii stultitia pernicies petentis consilium.

Cum pravo socio conjunctum esse, et inimico secure inniti summa malorum *est*.

Pulchri mores puros natales indicant.

Noxa sermonis gravior *est* quam noxa vulnerum.

Consessus, in quo fastidiamini ob justum et verum melior *est* secta, in qua amemini ob vanitatem. 100

Asside doctis et sapientibus, eorumque colloquia frequentato; etenim si fueris insipiens, te docebunt; et si fueris doctus, augeberis scientia.

LITERA HHA.

Forma elegans initium felicitatis.

Cod. MS. perperam legit فيما. S. 101. منافثتهم Vid. Schult. ad Har. conf. v.

حُسْنُ ٱلْخُلْقِ نِصْفُ ٱلدِّينِ ،

حُسْنُ ٱلْأَدَبِ يَسْتُرُ قَبِيحَ ٱلنَّسَبِ ،

حُسْنُ ٱلسِّيَاسَةِ تَسْتَدِيمُ ٱلرِّيَاسَةَ ، 105

حُبُّ ٱلدُّنْيَا رَأْسُ كُلِّ خَطِيَّةٍ ،

حُبُّ ٱلدُّنْيَا يُفْسِدُ ٱلْعَقْلَ وَيَصُمُّ ٱلْقَلْبَ عَنْ سَمَاعِ ٱلْحِكْمَةِ ،

حَلَاوَةُ ٱلْآخِرَةِ تُذْهِبُ مَرَارَةَ ٱلدُّنْيَا ،

حَلَاوَةُ ٱلظَّفْرِ تَمْحُوا مَرَارَةَ ٱلصَّبْرِ ،

حَدُّ ٱللِّسَانِ يَقْطَعُ ٱلْأَوْصَالَ ، 110

حَرَامٌ عَلَي قَلْبٍ مُتَوَلِّهٍ بِٱلدُّنْيَا أَنْ تَسْكُنَهُ ٱلتَّقْوَي ،

حَرْفُ ٱلْخَآءِ

خَيْرُ ٱلثَّنَآءِ مَا جَرَي عَلَي أَلْسِنَةِ ٱلْأَخْيَارِ ،

خَيْرُ ٱلدُّنْيَا حَسْرَةٌ وَشَرُّهَا نَدَمٌ ،

خَيْرُ ٱلصَّدَقَةِ إِخْفَاؤُهَا ،

خَيْرُ ٱلْأُمَرَآءِ مَنْ كَانَ عَلَي نَفْسِهِ أَمِيرًا ، 115

خَيْرُ ٱلنَّاسِ مَنْ كَانَ فِي يَسِيرِهِ سَخِيًّا شَكُورًا ، وَفِي عُسْرِهِ
مُؤْثِرًا صَبُورًا ،

خَلْطَةُ أَبْنَآءِ ٱلدُّنْيَا تَشِينُ ٱلدِّينَ وَتُضْعِفُ ٱلْيَقِينَ ،

خُلُوُّ ٱلْقَلْبِ مِنَ ٱلتَّقْوَي يَمْلَأُهُ مِنْ غُرُورِ ٱلدُّنْيَا ،

Morum elegantia religionis dimidium.

Morum et doctrinæ elegantia generis obtegit turpitudinem.

Regimen bonum imperium durare facit. 105

Amor mundi fons omnis peccati.

Amor mundi ingenium corrumpit, et cor reddit ſurdum, ne audiat ſapientiam.

Dulcedo vitæ alterius amaritudinem aufert vitæ præſentis.

Dulcedo victoriæ patientiæ amaritudinem obliterat.

Linguæ acies amicitiæ vincula amputat. 110

In animo ob res mundanas contriſtato pietas ſedem habere non poteſt.

LITERA CHA.

Optima laus, quæ ſuper lingua bonorum fluit.

Optimum vitæ mundanæ mœror, et peſſimum ejus pœnitentia.

Optimum eleemoſynarum eſt earum occultatio.

Imperare ſibi maximum imperium eſt. 115

Optimus hominum *eſt*, qui ſua in proſperitate liberalis eſt, gratuſque; et in adverſitate ſua animo excelſo, et patiens.

Filiorum *mundi conſortium religionem deturpat, et debilitat firmitatem fidei.

Cor vacuum religione impletur vanis mundi oblectaminibus.

خُذِ ٱلْحِكْمَةَ مِمَّنْ أَتَاكَ بِهَا وَٱنْظُرْ إِلَي مَا قَالَ وَلَا تَنْظُرْ إِلَي مَنْ قَالَ،

خَصْلَتَانِ فِيهِمَا جَمِيعُ ٱلْمُرُوَّةِ ٱجْتِنَابُ ٱلرَّجُلِ مَا يَشِينُهُ وَٱكْتِسَابُهُ مَا يَزِينُهُ،

120 خَمْسَةٌ يَنْبَغِي أَنْ يُهَانُوا ٱلدَّاخِلُ بَيْنَ ٱثْنَيْنِ لَمْ يُدْخِلَانِهِ بَيْنَهُمَا فِي أَمْرِهِمَا، وَٱلْجَالِسُ فِي ٱلْمَجَالِسِ ٱلَّتِي لَا يَسْتَحِقُّهَا، وَٱلْمُتَأَمِّرُ عَلَي صَاحِبِ ٱلْبَيْتِ فِي بَيْتِهِ، وَٱلْمُتَقَدِّمُ عَلَي مَائِدَةٍ لَمْ يُدْعَ إِلَيْهَا، وَٱلْمُقْبِلُ بِحَدِيثِهِ عَلَي غَيْرِ مُسْتَمِعٍ،

خَمْسٌ يُسْتَقْبَحُ فِي خَمْسٍ كَثْرَةُ ٱلْفُجُورِ فِي ٱلْعُلَمَآءِ وَٱلْحِرْصُ فِي ٱلْحُكَمَآءِ وَٱلْبُخْلُ فِي ٱلْأَغْنِيَآءِ وَٱلْقُبْحَةُ فِي ٱلنِّسَآءِ وَفِي ٱلْمَشَايِخِ ٱلزِّنَآءُ،

خُذْ مِمَّا لَا يَبْقَي لَكَ لِمَا لَا يُفَارِقُكَ،

حَرْفُ ٱلدَّالِ

دَوْلَةُ ٱلْكَرِيمِ تُظْهِرُ مَنَاقِبَهُ، دَوْلَةُ ٱللَّئِيمِ تَهْدِي مَعَايِبَهُ،

125 دَوْلَةُ ٱلْأَشْرَارِ مِحَنُ ٱلْأَخْيَارِ،

دَوْلَةُ ٱلْأَوْغَادِ مَبْنِيَّةٌ عَلَي ٱلْجَوْرِ وَٱلْفَسَادِ،

S. 122. فِي خَمْسٍ sic legendum puto loco مِنْ خَمْسٍ uti Cod. MS. legit.

Hauri ſapientiam ab eo, qui eam ad te affert, et attende ad id, quod quis loquitur, non vero ad eum, qui loquitur.

Proprietates, quibus quis ſe virum præſtat, duæ ſunt, ſi declinet ab eo quod ipſi dedecori eſt, et lucrum faciat ex eo, quod ipſum ornat. 120

Quinque ſunt, qui ſe certiſſimo contemtui exponunt; qui intrat inter duos, ad quorum res non advocant ipſum; qui in conſeſſu, quo indignus eſt, aſſidet; qui hero domus in domo ejus imperat; qui ad menſam accedit, ad quam non invitatus eſt; quique narratiunculam adfert ad eum, qui non auſcultat.

Quinque improbantur in quinque; multitudo improbitatis in doctis; cupiditas in ſapientibus; avaritia in divitibus; deformitas in mulieribus; et ſcortatio in ſenibus.

Impende ex eo, quod tibi non remanebit, *ad comparandum* id, quod te nunquam relinquet.

LITERA DAL.

Proſperitas liberalis virtutes ejus manifeſtat; proſperitas avari ejus vitia declarat.

Proſperitas malorum tentamen bonorum. 125

Imperium vilium ſuper crimine, et graſſatione ædificatur.

Ibid. والبُخْلُ ita procul dubio legendum pro والبغل ficuti vitioſe ſcribitur in Cod. MS. S. 123. Conf. uſus τοῦ ل in لما infra in ذ n. 143.

دِرْهَمٌ يَنْفَعُ خَيْرٌ مِنْ دِينَارٍ يَصْرَعُ ،

دِرْهَمُ ٱلْفَقِيرِ أَزْكَي عِنْدَ ٱللَّهِ مِنْ دِينَارِ ٱلْغَنِيِّ ،

دَارُ ٱلْوَفَآءِ لَا تَخْلُوا مِنْ كَرِيمٍ وَلَا يَسْتَقِرُّ بِهَا لَئِيمٌ ،

دَارِ ٱلنَّاسَ تَأْمَنْ غَوَايِلَهُمْ وَتَسْلَمْ مِنْ مَكَايِدِهِمْ ، 130

دَارِ عَدُوَّكَ وَأَخْلِصْ لِوَدُودِكَ تَحْفَظِ ٱلْأُخُوَّةَ وَتُدْرِكِ ٱلْمُرُوَّةَ ،

دَعْ مَا لَا يَعْنِيكَ وَٱشْتَغِلْ بِمُهِمِّكَ ٱلَّذِي يُنْجِيكَ ،

دَوَامُ ٱلْفِتَنِ مِنْ أَعْظَمِ ٱلْمِحَنِ ،

دَوَامُ ٱلظُّلْمِ يَجْلِبُ ٱلنِّقَمَ وَيَسْلِبُ ٱلنِّعَمَ ،

دَوَامُ ٱلْعَافِيَةِ أَهْنَأُ عَطِيَّةٍ وَأَفْضَلُ قِسْمٍ ، 135

دَوَامُ ٱلْغَفْلَةِ تُعْمِي ٱلْبَصِيرَةَ ،

دَاوُوا ٱلْغَضَبَ بِٱلصَّمْتِ وَٱلشَّهْوَةَ بِٱلْعَقْلِ ،

حَرْفُ ٱلذَّالِ

ذِكْرُ ٱللَّهِ شِعَارُ ٱلْمُخْلِصِينَ ،

ذِكْرُ ٱللَّهِ جِلَاءُ ٱلصُّدُورِ وَطُمَأْنِينَةُ ٱلْقُلُوبِ ،

ذِكْرُ ٱللَّهِ تَنْبِيهٌ مِنَ ٱلْغَفْلَةِ وَنُورٌ مِنَ ٱلظُّلْمَةِ ، 140

ذِكْرُ ٱللَّهِ دَوَآءُ أَعْلَالِ ٱلنُّفُوسِ وَطَارِدُ ٱلْأَدْوَآءِ وَٱلْبُؤْسِ ،

ذَهَابُ ٱلنَّظَرِ خَيْرٌ مِنَ ٱلنَّظَرِ إِلَي مَا يَشِينُ ٱلدِّينَ ،

ذَرْ مَا قَلَّ لِمَا كَثُرَ وَمَا ضَاقَ لِمَا ٱتَّسَعَ ،

ذُو ٱلْمَعْرُوفِ مَحْبُوبُ ٱلسِّيَادَةِ وَمَشْكُورُ ٱلْعِبَادَةِ ،

Nummus argenteus, qui prodeſt, melior eſt aureo, qui proſternit.

Nummus argenteus pauperis apud Deum magis fulget, quam divitis denarius aureus.

Domus retributionis [i. e. *Paradiſus*] haud vacua eſt generoſis; aſt in ea non commoratur avarus.

Homines leniter tracta, ſecurus eris a malis, quæ tibi inferant; et incolumis a dolis, quos tibi ſtruunt. 130

Leniter hoſtem tuum tracta, et ſincere amicum tuum cole, ſervabis vitam alteram, virtutemque maſculam aſſequeris.

Miſſum fac, quod ad te non ſpectat, et occupatus eſto in negotiis tuis gravioribus, quæ tibi ſaluti ſunt.

Tentaminum duratio maxima ærumnarum *eſt*.

Injuſtitiæ duratio vindictam poſt ſe trahit, et gratiam aufert.

Sanitatis duratio lautiſſimum donum, et præſtantiſſima ſors eſt. 135

Socordiæ duratio mentis perſpicaciam occæcat.

Medicamini iram ſilentio, et cupiditatem intellectu.

ذ

LITERA DSAL.

Dei commemoratio piorum ſymbolum.

Dei commemoratio pectorum ſplendor, et cordium quies.

Dei commemoratio excitat ſocordiam, et illuminat tenebras. 140

Dei commemoratio ſanat ægrotos animos, et repellit morbos atque miſerias.

Præſtat perdere oculos, quam adſpicere ad id quod religionem deturpat.

Miſſum fac id quod exiguum eſt, pro eo quod multum eſt, et id quod arctum eſt, pro eo quod amplum eſt.

Æqui juſtique ſtudioſus amatur ubi herus eſt, et laudatur ubi ſervus eſt.

S. 144. Cod. MS. minus recte l. ذوا. Ibid. العبادة ſic legendum loco العادة.

145 ذَرِ ٱلسَّرَفَ فَإِنَّ ٱلْمُسْرِفَ لَا تُحْمَدُ جُودُهُ وَلَا يُرْحَمُ فَقْرُهُ،

ذُو ٱلشَّرَفِ لَا تُبْطِرُهُ مَنْزِلَةٌ نَالَهَا وَإِنْ عَظُمَتْ كَٱلْجَبَلِ ٱلَّذِي لَا تُزَعْزِعُهُ ٱلرِّيَاحُ وَٱلدَّنِيُّ تُبْطِرُهُ أَدْنَى مَنْزِلَةٍ كَٱلْكَلَاءِ ٱلَّذِي يُحَرِّكُهُ مَرُّ ٱلنَّسِيمِ،

ذَوُو ٱلْعُيُوبِ يُحِبُّونَ إِشَاعَةَ مَعَايِبِ ٱلنَّاسِ لِتَتَّسِعَ لَهُمُ ٱلْعُذْرُ فِي مَعَايِبِهِمْ،

ذِكْرُ ٱللَّهِ قُوتُ ٱلْقُلُوبِ وَمُجَالَسَةُ ٱلْمَحْبُوبِ،

ذِكْرُ ٱللَّهِ يُنِيرُ ٱلْبَصَائِرَ وَيُؤْنِسُ ٱلضَّمَائِرَ،

150 ذِكْرُ ٱلْآخِرَةِ دَوَآءٌ، ذِكْرُ ٱلدُّنْيَا أَدْوَءُ ٱلدَّآءِ،

ذَرِ ٱلْإِسْرَافَ مُقْتَصِدًا وَٱذْكُرْ فِي ٱلْيَوْمِ غَدًا،

ذِرْوَةُ ٱلْغَايَاتِ لَا يَنَالُهَا إِلَّا ذُو ٱلْمُجَاهَدَاتِ،

ذَلِّلْ قَلْبَكَ بِٱلْيَقِينِ وَقَرِّرْهُ بِٱلْفَنَاءِ وَبَصِّرْهُ فَجَائِعَ ٱلدُّنْيَا،

حَرْفُ ٱلرَّاءِ

رَأْسُ ٱلْإِيمَانِ ٱلصِّدْقُ،

155 رَأْسُ ٱلْحِكْمَةِ لُزُومُ ٱلْحَقِّ

رَأْسُ ٱلْعُيُوبِ ٱلْحِقْدُ،

رَأْسُ ٱلسَّخَاءِ تَعْجِيلُ ٱلْعَطَاءِ

S. 151. الاسراف. MS. vitiose l. الاشراف. S. 153. ذَلِّلْ sic lego loco ذَلِّلْ similiter

Miſſum fac prodigalitatem; liberalitas enim prodigi non laudabitur, neque paupertas ejus miſericordiam inveniet. 145

Poſſeſſorem gloriæ inſolentem non facit dignitatis gradus, quem obtinet, etiamſi ſit altus adinſtar montis, quem venti non concutiunt; vilem vero gradus dignitatis facile inſolentem facit adinſtar herbæ aridæ, quam commovet aura præteriens.

Qui ſunt vitiis obnoxii, amant aliorum vitia divulgare, ut ipſis eo facilius pateat ſuorum criminum excuſatio.

Dei commemoratio alimentum cordium, et amicorum conſortium *eſt*.

Dei commemoratio illuminat oculos, et mentis cogitationes manſuefacit.

Recordatio vitæ alterius medicina; recordatio *vero* vitæ præſentis morborum graviſſimus *eſt*. 150

Relinque prodigentiam rectum tenendo modum, et recordare hodie diei craſtinæ.

Culmen perfectionum non aſſequitur, niſi qui bellum ſacrum ſtrenue gerit.

Subige animum tuum certitudine *religionis*, et fac ut agnoſcat hujus mundi vanitatem atque perſpiciat ejus miſerias.

LITERA RE.

Præcipuum fidei veracitas.

Præcipuum ſapientiæ adhærere veritati et juſtitiæ. 155

Præcipuum vitiorum odium occultum.

Culmen liberalitatis donorum feſtinatio.

وقررة loco وقرّرة uti in MS. legitur.

رَأْسُ ٱلْفَضَائِلِ مَلْكُ ٱلْغَضَبِ وَٱلشَّهْوَةِ،

رُبَّ عَطَبٍ تَحْتَ طَلَبٍ،

رُبَّ طَرَبٍ جَرَّ جَرَبًا،

رُبَّ سُكُوتٍ أَبْلَغُ مِنْ كَلَامٍ،

رَدْعُ ٱلْغَضَبِ بِٱلْحِلْمِ ثَمَرَةُ ٱلْعِلْمِ،

رَاكِبُ ٱلظُّلْمِ يَكْبُو بِهِ مَرْكَبُهُ،

حَرْفُ ٱلزَّآءِ

زَلَّةُ ٱلْعَالِمِ كَٱنْكِسَارِ ٱلسَّفِينَةِ تَغْرَقُ وَتُغْرِقُ مَعَهَا غَيْرَهَا،

زَلَّةُ ٱللِّسَانِ أَنْكَآءُ مِنْ إِصَابَةِ ٱلسِّنَانِ،

زَلَّةُ ٱلْقَدَمِ تُدْمِي، زَلَّةُ ٱللِّسَانِ تُرْدِي،

زِيَادَةُ ٱلْفِعْلِ عَلَى ٱلْقَوْلِ فَضِيلَةٌ وَنَقْصُ ٱلْفِعْلِ عَنِ ٱلْقَوْلِ رَذِيلَةٌ،

زِيَادَةُ ٱلدُّنْيَا نُقْصَانُ ٱلْآخِرَةِ،

زَخَارِفُ ٱلدُّنْيَا يُفْسِدُ ٱلْعُقُولَ ٱلضَّعِيفَةَ،

زِدْ فِي ٱصْطِنَاعِ ٱلْمَعْرُوفِ وَأَكْثِرْ مِنْ إِسْدَآءِ ٱلْإِحْسَانِ فَإِنَّهُ أَبْقَى ذُخْرٍ وَأَجْمَلُ ذِكْرٍ،

زَكَاةُ ٱلصِّحَّةِ ٱلسَّعْيُ فِي طَاعَةِ ٱللَّهِ، زَكَاةُ ٱلشَّجَاعَةِ ٱلْجِهَادُ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ،

زَيْنُ ٱلْمُصَاحَبَةِ ٱلْإِحْتِمَالُ،

Culmen virtutum est imperare iræ et libidini.

Quandoque exitium sub re quæsita.

Aliquando cupiditas nimia scabiem post se trahit. 160

Quandoque silentium efficacius sermone.

Opprimere iram mansuetudine sapientiæ fructus *est*.

Qui inequitat injustitiam, ejus currus prosternit ipsum.

LITERA ZE.

Sapientis error est instar naufragii, quo navis ipsa demergitur, cæterique cum illa demerguntur.

Lapsus linguæ magis vulnerat, quam hasta, quæ scopum recta ferit. 165

Lapsus pedis vulnerat; lapsus linguæ perdit.

Plus præstare, quam promiseris, magnificum; minus vero præstare, quam promiseris, demissum animum ostendit.

Vitæ hujus emolumentum vitæ alterius detrimentum.

Speciosa bona hujus mundi intellectus debiles corrumpunt.

Abundans esto in præstandis beneficiis, et multiplica largissime beneficentiam; est enim thesaurus certissimus in futurum, et recordatio jucundissima. 170

Tributum sanitatis *est* studium in obsequio Dei; tributum strenuitatis certamen in via Dei.

Societatis decus patientia, qua unus alterius vitia ferre valeat.

حَرْفُ ٱلسِّينِ

سَبَبُ ٱلْمِحَنِ حُبُّ ٱلدُّنْيَا،

سَبَبُ ٱلْبُغْضِ ٱلْحَسَدُ،

سَبَبُ ٱلْهِيَاجِ ٱللَّجَاجُ،

سَبَبُ ٱلسَّلَامَةِ ٱلصَّمْتُ،

سِلَاحُ ٱلْكِرَامِ تَرَادُفُ ٱلْإِنْعَامِ،

سِلَاحُ ٱللِّيَامِ قُبْحُ ٱلْكَلَامِ،

سِلَاحُ ٱلْمُؤْمِنِ ٱلدُّعَآءُ،

سُلْطَانُ ٱلْجَاهِلِ يُبْدِي مَعَايِبَهُ، سُلْطَانُ ٱلْعَاقِلِ يُظْهِرُ مَنَاقِبَهُ،

سَامِعُ هُجْرِ ٱلْقَوْلِ شَرِيكُ ٱلْقَائِلِ،

سِيَاسَةُ ٱلنَّفْسِ أَفْضَلُ سِيَاسَةٍ، وَرِيَاسَةُ ٱلْعِلْمِ أَشْرَفُ رِيَاسَةٍ،

سِيَاسَةُ ٱلْعَدْلِ ثَلَاثَةٌ رِقَّةٌ فِي حَزْمٍ وَٱسْتِقْصَآءٌ فِي عَدْلٍ وَإِفْضَالٌ فِي قَصْدٍ،

سُرُورُ ٱلْمُؤْمِنِ بِطَاعَةِ رَبِّهِ وَحُزْنُهُ فِي ذَنْبِهِ،

سَلْ عَنِ ٱلرَّفِيقِ قَبْلَ ٱلطَّرِيقِ، سَلْ عَنِ ٱلْجَارِ قَبْلَ ٱلدَّارِ،

سَمْعُ ٱلْأُذُنِ لَا يَنْفَعُ مَعَ غَفْلَةِ ٱلْقَلْبِ،

سَاعٍ سَرِيعٌ نَجِي وَطَالِبٌ بَطِيءٌ رَجَا،

LITERA SIN.

Amor mundi calamitatum caufa.

Odii caufa invidia.

Pugnæ caufa litigatio.

Salutis caufa filentium.

Continuo benigne facere ingenui armatura *eft*.

Turpia loqui fordidi armatura *eft*.

Armatura pii preces *funt*.

Imperium ftulti manifeftat vitia ejus; fapientis vero præclara ejus facinora.

Qui fermonis futilitatem libenter audit, confors eft dicentis.

Regimen mentis præftantiffimum, et principatus fcientiæ eminentiffimus *eft*.

Bona juftitiæ adminiftratio tribus in rebus cernitur: firmitatem mentis temperando clementia; fummo ftudio fuum cuique tribuendo; et eximie modum fervando, *ut neque dextrorfum, neque finiftrorfum deflectas*.

Lætus eft pius, fi obediat Deo; triftis vero fi peccat.

Interroga de focio, priufquam viam *cum eo* ingrediaris, et de vicino, priufquam domum conducas.

Auditus aurium non prodeft, fi conjunctam habeat mentis focordiam.

Curfor celer fervatur, aft quæfitor tardus retromanet, *vel* fperat, i. e. fperare non definit, fcil. nunquam fpem fuam explet.

سِتَّةٌ لَا يَهَادُوا ٱلْفَقِيهُ وَٱلرَّئِيسُ وَٱلدَّنِيُّ وَٱلْبَذِيُّ وَٱلْمَرْأَةُ وَٱلصَّبِيُّ ،

سَهَرُ ٱللَّيْلِ رَبِيعُ ٱلْأَوْلِيَآءِ وَغَنِيمَةُ ٱلسُّعَدَآءِ ،

190 سُخْفُ ٱلْمَنْطِقِ يُزْرِي بِٱلْبَهَآءِ ٱلْمُرُوَّةِ ،

حَرْفُ ٱلشِّينِ

شُكْرُ ٱلْمُؤْمِنِ يَظْهَرُ فِي عَمَلِهِ ، وَشُكْرُ ٱلْمُنَافِقِ لَا يَتَجَاوَزُ لِسَانَهُ ،

شَرُّ ٱلْأَمْوَالِ مَا آكْتُسِبَ ٱلْآثَامَ ،

شَرُّ مَا صَحِبَ ٱلْمَرْءَ ٱلْحَسَدُ ،

شَرُّ ٱلْوُزَرَآءِ مَنْ كَانَ لِلْأَشْرَارِ وَزِيرًا ،

195 شَرُّ ٱلثَّنَآءِ مَا جَرَى عَلَى أَلْسِنَةِ ٱلْأَشْرَارِ ،

شَرُّ ٱلنَّاسِ مَنْ لَا يُبَالِي إِنْ يَرَاهُ ٱلنَّاسُ مُسِيئاً ،

شَرُّ ٱلْإِخْوَانِ ٱلْخَاذِلُ ،

شَرُّ ٱلْوُلَاةِ مَنْ خَافَهُ ٱلْبَرِيُّ ،

شَرُّ ٱلْفَقْرِ ٱلْمُنَى ،

200 شَرُّ ٱلنَّاسِ مَنْ لَا يُرْجَى خَيْرُهُ وَلَا يُؤْمَنُ شَرُّهُ ،

شَرُّ ٱلنَّوَالِ مَا تَقَدَّمَهُ ٱلْمَطْلُ وَتَعَقَّبَهُ ٱلْمَنُّ ،

S. 188. والبذيّ. Ita legendum puto loco والبديّ. S. 190. يزْري. Sic lego pro يرْدي.

Sex ſunt, qui moram non concedunt; Preſbyter *Mohammedicæ religionis* et Princeps; Mœchus et Adulter; Mulier et Puer.

Vigilia noctis amicorum Dei ver, et beatorum præda opima *eſt*.

Virile decus et virilis animus minoris æſtimatus; quin vilipenditur, ſi tenuis et imbecillis ſermo ore egrediatur. 190

LITERA SJIN.

Hominis fidelis gratiarum actio manifeſtatur opere; hypocritæ vero linguam ejus non tranſgreditur.

Peſſimæ opes ſunt, quæ pro lucro ferunt crimina.

Peſſimus viri comes invidia *eſt*.

Peſſimus conſiliarius eſt, qui ad facinora perpetranda conſiliarium ſe præbet.

Laudari a malis peſſima laus eſt. 195

Peſſimus hominum, qui non curat, ſi homines eum videant malefacientem.

Peſſimus fratrum, qui amicum deſerit.

Peſſimus præfectorum, quem timent innocentes.

Semper optare (*et nunquam contentum eſſe*) peſſima paupertas *eſt*.

Peſſimus hominum, cujus ſperari non poſſit beneficium, neque caveri maleficium. 200

Peſſimum donum, quod præceſſit procraſtinatio, et ſequitur exprobratio.

S. 192. الاثام. Ita legendum pro الانام. S. 201. In Cod. MS. legitur. مُطُولٌ.

شَرُّ ٱلنَّاسِ مَنْ يُعِينُ عَلَى ٱلْمَظْلُومِ وَيَنْصُرُ ٱلظَّلُومَ،
شَاوِرْ قَبْلَ أَنْ تَعْزِمَ وَفَكِّرْ قَبْلَ أَنْ تَقْدُمَ،
شَيْئَانِ لَا يُعْرَفُ فَضْلُهُمَا إِلَّا مَنْ فَقْدِهِمَا ٱلشَّبَابُ وَٱلْعَافِيَةُ،
شَيْئَانِ هُمَا مَلَاكُ ٱلدِّينِ ٱلصِّدْقُ وَٱلْيَقِينُ،
شُقُّوا أَمْوَاجَ ٱلْفِتَنِ بِسُفُنِ ٱلنَّجَاةِ،

حَرْفُ ٱلصَّادِ

صِحَّةُ ٱلدُّنْيَا سَقَمٌ وَلَذَّتُهَا أَلَمٌ،
صَوَابُ ٱلرَّأْيِ يُؤْمِنُ ٱلزَّلَلَ،
صَوَابُ ٱلْجَاهِلِ كَٱلزَّلَّةِ مِنَ ٱلْعَاقِلِ،
صَاحِبُ ٱلسُّلْطَانِ كَرَاكِبِ ٱلْأَسَدِ،
صَدَقَةُ ٱلسِّرِّ مَثْرَاةٌ فِي ٱلْمَالِ،
صَدِيقُ ٱلْجَاهِلِ مُعَرَّضٌ لِلْعَطَبِ،
صَدِيقُ كُلِّ أَحَدٍ عَقْلُهُ وَعَدُوُّهُ جَهْلُهُ،
صَدِيقُكَ مَنْ نَهَاكَ وَعَدُوُّكَ مَنْ أَغْرَاكَ،
صُنْ إِيمَانَكَ مِنَ ٱلشَّكِّ فَإِنَّ ٱلشَّكَّ يُفْسِدُ ٱلْإِيمَانَ كَمَا يُفْسِدُ ٱلْمِلْحُ ٱلْعَسَلَ،
صُنْ دِينَكَ بِدُنْيَاكَ تَرْبَحْهُمَا وَلَا تُبَذِّلْ دِينَكَ لِصِيَانَةِ دُنْيَاكَ فَتَخْسِرَهُمَا،
صَمْتٌ يُعْقِبُكَ ٱلسَّلَامَةَ خَيْرٌ مِنْ نُطْقٍ يُعْقِبُكَ ٱلْمَلَامَةَ،

Peſſimus hominum, qui auxilium præſtat contra oppreſſum, et juvat opprimentem.

Conſilium cape priuſquam animum tuum ad aliquid applices; et attentus diſpice, priuſquam progrediaris.

Duæ ſunt res, quarum præſtantia non cognoſcitur, niſi quum deſiderantur, juventus et ſanitas.

Duæ ſunt res, quibus religio conſtat, veracitas et fides. 205

Findite ærumnarum fluctus navibus ſalutis.

LITERA TSAD.

Sanitas mundana ægritudo, et voluptas ejus dolor *eſt*.

Rectitudo conſilii tutum præſtat a lapſu.

Quum ſcopum ferit inſipiens perinde eſt, ac ſi ſapiens hallucinatur.

Præfectus imperio eſt ut inſeſſor leonis. 210

Eleemoſyna occulta multiplicatrix opum.

Amicus ſtulti calamitati expoſitus.

Sua cuique ſapientia amicus; ſua cuique inſipientia inimicus *eſt*.

Amicus eſt tuus, qui te reprehendit; hoſtis *vero*, qui te inſtigat.

Cuſtodi fidem tuam a dubitatione; nam dubitatio corrumpit fidem, ſicuti ſal corrumpit mel. 215

Cuſtodi religionem tuam erogatione opum tuarum, et lucraberis ambo; neque dilargiare religionem tuam ad cuſtodiendas opes tuas, nam perdes ambo.

Silentium, quod tandem tibi ſalutem afferat, præſtat ſermoni, qui tandem tibi afferat vituperium.

صَمْتُكَ حَتَّي تُسْتَنْطَقَ أَجْمَلُ مِنْ نُطْقِكَ حَتَّي تُسْكَتَ ،
صَوْمُ ٱلنَّفْسِ عَنْ لَذَّاتِ ٱلدُّنْيَا أَنْفَعُ ٱلصِّيَامِ ،
صَدْرُ ٱلْعَاقِلِ صُنْدُوقُ سِرِّهِ

حَرْفُ ٱلضَّادِ

ضَرُورَاتُ ٱلْأَحْوَالِ تُذِلُّ رِقَابَ ٱلرِّجَالِ ،
ضَرُورَاتُ ٱلْأَحْوَالِ تَحْمِلُ عَلَي رُكُوبِ ٱلْأَهْوَالِ ،
ضَالَّةُ ٱلْعَاقِلِ ٱلْحِكْمَةُ يَطْلُبُهَا حَيْثُ كَانَتْ ،
ضَالَّةُ ٱلْجَاهِلِ غَيْرُ مَوْجُودَةٍ ،
ضَرَرُ ٱلْغِنَي أَكْثَرُ مِنْ ضَرَرِ ٱلْفَقْرِ لِأَنَّ ضَرَرَ ٱلْفَقْرِ يُفْسِدُ ٱلْعَيْشَ وَضَرَرُ ٱلْغِنَي يُفْسِدُ ٱلدِّينَ وَٱلْآخِرَةَ ،
ضَعْفُ ٱلْعَيْنِ يُوَلِّدُ ٱلْعِثَارَ ضَعْفُ ٱلرَّأْيِ يُوَلِّدُ ٱلدَّمَارَ ،
ضَعْفُ ٱلصَّبْرِ يُبَلْبِلُ ٱلرَّأْيَ وَيُضَاعِفُ ٱلْمُصِيبَةَ وَيُحْبِطُ ٱلْأَجْرَ ،
ضَيْمُ ٱلْكِرَامِ أَحْسَنُ مِنْ إِكْرَامِ ٱللَّئِيمِ ،
ضِنَّ بِدِينِكَ وَٱبْذُلْ دُنْيَاكَ وَٱبْخَلْ بِعِرْضِكَ وَٱسْمَحْ بِعَرَضِكَ تَكْمُلْ مُرُوَّتُكَ وَتَسْعَدْ بِمُنْقَلَبِكَ ،
ضَعْ فَخْرَكَ وَٱحْطُطْ كِبْرَكَ وَٱذْكُرْ قَبْرَكَ فَإِنَّ عَلَيْهِ مَمَرَّكَ وَكَمَا تَزْرَعُ تَحْصُدُ وَكَمَا تَدِينُ تُدَانُ وَكَمَا قَدَّمْتَ ٱلْيَوْمَ تُقْدَمُ عَلَيْهِ غَدًا
ضَرَاوَةُ ٱلْفَقْرِ تَبْعَثُ عَلَي قَبِيحِ ٱلْأَمْرِ ،

Silere tui donec ad loquendum cogaris pulchrius eſt, quam loqui tui donec ſilere jubearis.

Jejunare facere appetitum a voluptatibus mundanis jejunium præſtantiſſimum *eſt*.

Pectus ſapientis ſui arcani ciſta *eſt*. 220

LITERA DAD.

Anguſtiæ fortunarum virorum ſubjugant colla.

Anguſtiæ fortunarum ad inſidendos terrores adigunt.

Sapientis animal errabundum ſapientia, quærit eam ubique eſt.

Stulti animal amiſſum nullibi adeſt.

Divitiarum noxa major eſt, quam noxa paupertatis; hæc enim vitam hanc perdit, illa *vero* perdit religionem et vitam futuram. 225

Debilitas oculi lapſus, conſilii *vero* exitii cauſa *eſt*.

Imbecillitas patientiæ confundit conſilium, duplicat malum, et perire facit mercedem.

Generoſi oppreſſio melior eſt, quam ignobilis honoratio.

Arcte ſerva religionem tuam, et munifice dona res mundanas; tenax eſto exiſtimationis tuæ, et largiter præbe opes tuas; hoc modo virilem tuum animum perficies, et in converſatione felix eris.

Depone gloriam tuam, et deprime ſuperbiam tuam, et memento ſepulcri tui; illuc enim tranſitus tuus erit, et quemadmodum ſeminaveris metes, et quemadmodum judicaveris judicaberis, et quemadmodum hodie præbuiſti, cras illud ipſum accipies. 230

Anguſtia paupertatis ad res turpiſſimas defert.

S. 219. Loco صُيُوم forte legendum صَوْم vel صِيَام *jejunium* animæ.

ضَلَالُ ٱلدَّلِيلِ هَلَاكُ ٱلْمُسْتَدِلِّ ،

صِيَامُ ٱلْعُقُولِ فِي طَلَبِ ٱلْفُضُولِ ،

ضَعْفُ ٱلْيَقِينِ يُفْسِدُ ٱلدِّينَ ،

ضَعْفُ ٱلْبَصَرِ لَا يَضُرُّ مَعَ ٱسْتِنَارَةِ ٱلْبَصِيرَةِ ، 235

ضَرَاوَةُ ٱلشَّهْوَةِ تُودِي إِلَى تَلَفِ ٱلْمُهْجَةِ ،

ضَرْبُ ٱلرِّقَابِ أَهْوَنُ مِنَ ٱلتَّدَنُّسِ بِٱلْمَعَابِ ،

ضِيَاعُ ٱلْأَعْمَارِ فِي غُرُورِ ٱلْآمَالِ ،

حَرْفُ ٱلطَّآءِ

طُوبَى لِمَنْ شَغَلَ قَلْبَهُ بِٱلْفِكْرِ وَلِسَانَهُ بِٱلذِّكْرِ ،

طُوبَى لِكُلِّ نَادِمٍ عَلَى زَلَّتِهِ مُسْتَدْرِكٍ فَارِطَ عَثْرَتِهِ ، 240

طُوبَى لِمَنْ سَعَى لِفَكَاكِ نَفْسِهِ قَبْلَ ضِيقِ ٱلْأَنْفَاسِ وَشِدَّةِ ٱلْإِبْلَاسِ ،

طُوبَى لِمَنْ غَلَبَ نَفْسَهُ وَلَمْ تَغْلِبْهُ وَمَلَكَ هَوَاهُ وَلَمْ يَمْلِكْهُ ،

طُوبَى لِمَنْ كَظَمَ غَيْظَهُ وَلَمْ يُطْلِقْهُ وَعَصَى إِمْرَةَ نَفْسِهِ وَلَمْ تُهْلِكْهُ ،

طُوبَى لِمَنْ تَجَلْبَبَ ٱلْقُنُوعَ وَتَجَنَّبَ ٱلْإِسْرَافَ ،

طُوبَى لِمَنْ خَلَا مِنَ ٱلْغِلِّ صَدْرُهُ وَسَلِمَ مِنَ ٱلْغِشِّ قَلْبُهُ ، 245

طُوبَى لِمَنْ بَادَرَ ٱلْهُدَى قَبْلَ أَنْ تُغْلَقَ أَبْوَابُهُ وَتَنْقَطِعَ أَسْبَابُهُ ،

طُوبَى لِمَنْ لَا تَقْتُلُهُ قَاتِلَاتُ ٱلْغُرُورِ ،

Aberratio ducis pernicies eſt ejus qui ducitur.

Nimium lucrum ſectari detrimento eſt intellectui.

Infirmitas perſuaſionis religionem perdit.

Debilitas oculorum non nocet, quum lucidi ſunt oculi mentis.

Exercitium cupiditatum ad puriſſimi ſanguinis interitum ducit.

Amputare capita *ſervorum* facilius eſt, quam celare vitia eorum.

Spei blandimentis ætas conſumitur.

LITERA TA.

Beatus ille, cujus cor in attenta cogitatione, et lingua in laude *Dei* occupatum eſt.

Beatus unuſquiſque, qui errores ſuos dolet, cum ſibi recordatur cæſpitationes ſuas præcedentes.

Beatus ille, qui ſtudioſe perſequitur ſuam ſalutem antequam anguſta fiat reſpiratio, et vehemens deſperatio.

Beatus ille, qui ſemet ipſe vincit, neque a ſe vincitur; et qui cupiditatem ſuam dominio tenet, neque ab ea ſe regi ſinit.

Beatus ille, qui iram ſuam reprimit, neque laxat eam; (*habenas ei committit*) et qui præfecturæ animæ ſuæ (appetitus ſui) ſe opponit, neque ab eadem perditur.

Beatus ille, qui contenti animi tranquillitatem inſtar amiculi induit, et prodigalitatem a ſe removet.

Beatus ille, cujus pectus odio vacuum, et cor integrum fraudis eſt.

Beatus ille, qui prævertit rectum ductum, antequam portæ ejus claudantur, et occaſiones præſcindantur.

Beatus ille, quem necatrices mundi illecebræ non occidunt.

طَاعَةُ ٱلنِّسَآءِ غَايَةُ ٱلْجَهْلِ،

طَلَبُ ٱلثَّنَآءِ بِغَيْرِ ٱسْتِحْقَاقٍ خُرْقٌ،

طُولُ ٱلِاحْتِرَاسِ وَٱلْحَذَرِ لَا يَمْنَعُ ٱلْمَقْدُورَ

طَعْنُ ٱللِّسَانِ أَمَضُّ مِنْ جُرْحِ ٱلسِّنَانِ،

طَهِّرُوا قُلُوبَكُمْ مِنَ ٱلْحِقْدِ فَإِنَّهُ دَآءٌ مُضْنِي وَمَرَضٌ مُوبِي،

حَرْفُ ٱلظَّآءِ

ظَنُّ ٱلْعَاقِلِ أَصَحُّ مِنْ يَقِينِ ٱلْجَاهِلِ،

ظَفَرُ ٱلْكَرِيمِ يُنْجِي، ظَفَرُ ٱللَّئِيمِ يُرْدِي،

ظَفَرُ ٱلْكَرِيمِ عَفْوٌ وَإِحْسَانٌ وَٱحْتِشَامٌ، ظَفَرُ ٱللَّئِيمِ تَجَبُّرٌ وَطُغْيَانٌ وَٱنْتِقَامٌ،

ظَفِرَ ٱلشَّيْطَانُ بِمَنْ غَلَبَهُ غَضَبُهُ،

ظَفِرَ ٱلْهَوَى بِمَنِ ٱنْقَادَ لِشَهْوَتِهِ،

ظُلْمُ ٱلضَّعِيفِ أَفْحَشُ ٱلظُّلْمِ،

ظُلْمُ ٱلْمُسْتَسْلِمِ أَعْظَمُ ٱلْجُرْمِ،

ظُلْمُ ٱلْإِحْسَانِ قَبِيحُ ٱلِامْتِنَانِ،

ظُلْمُ ٱلسَّخَآءِ مَنْعُ ٱلْعَطِي،

ظُلْمُ ٱلرَّجُلِ فِي ٱلدُّنْيَا عُنْوَانُ شَقَاوَتِهِ فِي ٱلْآخِرَةِ،

ظَلَمَ ٱلْمَعْرُوفَ مَنْ وَضَعَهُ فِي غَيْرِ أَهْلِهِ،

ظَلَمَ نَفْسَهُ مَنْ رَضِيَ بِدَارِ ٱلْفَنَآءِ عِوَضًا عَنْ دَارِ ٱلْبَقَآءِ،

Morem gerere mulieribus ſumma ſtultitia *eſt*.

Laudem quærere ſine meritis merus ſtupor *eſt*.

Diu ſe conſervare, et ſibi cavere non arcent fatum.

Conſoſſio linguæ magis penetrat, quam vulnus haſtarum.

Purificate corda veſtra ab odio; eſt enim ægritudo emacians, et morbus peſtiferus.

LITERA DA.

Sapientis ſuſpicio verior eſt, quam certa inſipientis ſcientia.

Generoſi victoria ſervat, ignobilis vero perdit.

Generoſorum victoria *eſt* condonatio, beneficentia, et humanitas; ignobilium *vero* ſuperbia, inſolentia, et vindicta.

Victoriam reportat Satanas ab eo, quem ira ſua vincit.

Victoriam reportat cupiditas prava ab eo, qui ducendum ſe præbet voluptati ſuæ.

Injuria afficere infirmos turpiſſima injuſtitia *eſt*.

Injuria afficere eos, qui ſe alterius imperio ſubmittunt, maximum peccatum *eſt*.

Injuria afficere beneficentiam (i. e. *benefactorem*) turpiſſima exprobratio *eſt*.

Injuria afficere liberalitatem (i. e. *virum liberalem*) prohibet donum.

Injuſtitia viri in hac vita indicium eſt miſeriæ ejus in altera.

Peccat in beneficentiam, qui collocat eam in indignos.

Inique agit in ſe ipſum, qui acquieſcit in domo evaneſcentiæ (i. e. *in hac vita fluxa et evanida*) ſubſtituendo eam pro domo, quæ permanet.

ظِلُّ ٱلْكِرَامِ رَغَدٌ هَنِيٌّ، ظِلُّ ٱللَّئِيمِ نَكِدٌ وَبِيٌّ،

ظِلُّ ٱللّٰهِ سُبْحَانَهُ فِي ٱلْقِيَامَةِ لِمَنْ أَعْطَاهُ فِي ٱلدُّنْيَا،

ظَلْفُ ٱلنَّفْسِ عَنْ مَا فِي أَيْدِي ٱلنَّاسِ هُوَ ٱلْغِنَى ٱلْمَحْمُودُ،

ظَرْفُ ٱلرَّجُلِ تَنَزُّهُهُ عَنِ ٱلْمَحَارِمِ وَمُبَادَرَتُهُ إِلَى ٱلْمَكَارِمِ،

ظَبْطُ ٱللِّسَانِ مُلْكٌ وَإِطْلَاقُهُ هُلْكٌ،

ظَبْطُ ٱلنَّفْسِ عِنْدَ حَادِثَاتِ ٱلْغَضَبِ يُؤْمِنُ مَوَاقِعَ ٱلْعَطَبِ،

ظَفِرَ بِفَرْحَةِ ٱلْبُشْرَى مَنْ أَعْرَضَ عَنْ زَخَارِفِ ٱلدُّنْيَا،

حَرْفُ ٱلْعَيْنِ

عَلَيْكَ بِٱلْآخِرَةِ تَأْتِكَ ٱلدُّنْيَا صَاغِرَةً،

عَلَيْكَ بِٱلْحِكْمَةِ فَإِنَّهَا حِلْيَةٌ فَاخِرَةٌ،

عَلَيْكَ بِٱلْمُشَاوَرَةِ فَإِنَّهَا آيَةُ ٱلْحَزْمِ،

عَلَيْكَ بِٱلرِّضَى فِي ٱلشِّدَّةِ وَٱلرَّخَاءِ، عَلَيْكَ بِٱلشُّكْرِ فِي ٱلسَّرَّاءِ وَٱلضَّرَّاءِ،

عَلَيْكَ بِٱلْأَدَبِ فَإِنَّهُ زَيْنُ ٱلْحَسَبِ،

عَلَيْكَ بِٱلْبَشَاشَةِ فَإِنَّهَا حِبَالَةُ ٱلْمَحَبَّةِ،

عَلَيْكَ بِلُزُومِ ٱلصَّمْتِ فَإِنَّهُ يُزْلِمُكَ ٱلسَّلَامَةَ وَيُؤْمِنُكَ ٱلنَّدَامَةَ،

عَلَيْكَ بِإِخْوَانِ ٱلصَّفَاءِ فَإِنَّهُمْ زِينَةٌ فِي ٱلرَّخَاءِ وَعَوْنٌ فِي ٱلْبَلَاءِ،

S. 269. et 270. Loco ظَبْطُ in initio legendum puto ضَبْطُ atque has duas fententias

Umbra generoſi vitam præbet commodam et lautam; umbra *vero* ignobilis vitam moleſtam et peſtiferam. 265

Umbra Dei O. M. in reſurrectionis die erit ei, qui eandem *umbram aliis* præbuerit in hac vita.

Continere ſe ab iis, quæ in hominum manibus ſunt, αὐτάρκεια laudabilis eſt.

Hominis bonitas in eo ſita, quod ſe cohibeat a rebus vetitis, properetque ad virtutes præclaras.

Conſtringere linguam ſuam regnum; eandem *vero* laxare pernicies *eſt.*

Cohibere animum ſuum in initiis iracundiæ tutum reddit a præcipitationibus in exitium. 270

Exhilarantis lætitiæ particeps fit, qui declinat a blanditiis mundanis.

LITERA AIN.

Te decet operam dare vitæ alteri, tunc mundus tibi res parva erit.

Te decet operam dare ſapientiæ, eſt enim ornamentum præſtantiſſimum.

Tuum eſt aliorum uti conſilio, hoc enim circumſpectionis *eſt.*

Te decet contentum eſſe in anguſtia et amplitudine opum, nec non grato eſſe animo in lætitia et adverſitate. 275

Te decet operam dare bonis moribus, ſunt enim ornamentum exiſtimationis.

Te decet operam dare exporrectioni frontis, eſt enim amoris vinculum.

Te decet adhærere ſilentio, hoc enim pacem tibi conciliabit, et tutum te præſtabit a pœnitentia.

Te decet operam dare amicis ſinceris, ſunt enim ornamentum in proſpera et auxilium in adverſa fortuna.

---

locarem potius ſub litera ض. S. 272. عليك fortaſſe ſubintelligitur verbum الصاق *operam dare*, pp. *adhæreſcere*, quod conſtruitur cum ب rei.

عِنْدَ تَنَاهِي ٱلشِّدَّةِ يَكُونَ ٱلْفَرَجُ ،

عِنْدَ نُزُولِ ٱلشِّدَّةِ تُظْهَرُ فَضَايِلُ ٱلْاِنْسَانِ ،

عِنْدَ ٱلْاِمْتِحَانِ يُكَرَّمُ ٱلْمَرْءُ أَوْ يُهَانُ ،

عِنْدَ ٱلْحِيرَةِ تُسْتَكْشَفُ عُقُولُ ٱلرِّجَالِ ،

عِنْدَ حُضُورِ ٱلْآجَالِ ظُهُورُ خَيْبَةِ ٱلْآمَالِ ،

عَجِبْتُ لِعَامِرِ دَارِ ٱلْفَنَآءِ وَتَرَكَ دَارَ ٱلْبَقَآءِ ،

عَجِبْتُ لِغَافِلٍ وَٱلْمَوْتُ يَطْلُبُهُ ،

عَجِبْتُ لِمَنْ يَنْشُدُ ضَالَّتَهُ وَقَدْ أَضَلَّ نَفْسَهُ وَلَا يَطْلُبُهَا ،

عَجِبْتُ لِمَنْ يَظْلِمُ نَفْسَهُ كَيْفَ يُنْصِفُ غَيْرَهُ ،

عَجِبْتُ لِمَنْ يَجْهَلُ نَفْسَهُ كَيْفَ يَعْرِفُ رَبَّهُ ،

عَجِبْتُ لِمَنْ شَكَّ فِي ٱللّٰهِ وَهُوَ يَرَي خَلْقَهُ ،

عِلْمٌ بِلَا عَمَلٍ كَقَوْسٍ بِلَا وَتَرٍ ،

عَبْدُ ٱلشَّهْوَةِ أَذَلُّ مِنْ عَبْدِ ٱلرِّقِّ ،

عَبْدُ ٱلْمَطَامِعِ أَسِيرٌ لَا يُفَكُّ أَسْرُهُ ،

عَثْرَةُ ٱللِّسَانِ تَأْتِي عَلَي ٱلْمُهْجَةِ ،

عِظَمُ ٱلْخَالِقِ فِي نَفْسِكَ يُصْغِرُ ٱلْمَخْلُوقَ فِي عَيْنِكَ ،

عَذِّبْ حُسَّادَكَ بِٱلْاِحْسَانِ اِلَيْهِمْ وَأَصْلِحْ أَعْدَايَكَ بِٱلتَّفَضُّلِ عَلَيْهِمْ ،

S. 283. تستكشف. Ita lego pro تُسْتَشْكَفُ uti in Cod. MS. fcribitur.

Quum angustia ad summum pervenerit terminum, liberatio erit. 280

Quum angustia incidat, manifestantur virtutes hominum.

Tempore probationis honorabitur vel contemnetur homo.

Tempore perturbationis (*negotiorum publicorum*) manifesta fit virorum prudentia.

Cum immineat mors, apparet frustratio spei.

Miror eum, qui domum evanescentiæ instaurat, durationis vero domum derelinquit. 285

Miror eum, qui socors est, quum mors eum quærat.

Miror eum, qui animal amissum quærit, et interea animam suam aberrare sinit, nec eam quærit.

Miror eum, qui semet ipse injuria afficit, quomodo juste acturus sit cum altero.

Miror eum, qui semet ipse ignorat, quomodo Dominum suum sit cogniturus.

Miror eum, qui dubitat de Deo, cum videat creaturas ejus. 290

Scientia sine praxi est instar arcus sine nervo.

Servus voluptatum vilior est homine in servitutem redacto.

Servus concupiscentiarum captivus est, nec solvuntur ejus vincula.

Offensio linguæ cordis sanguinem perdit.

Magnificentia Creatoris in anima tua creaturas diminuet in oculo tuo. 295

Castiga invidos tuos benefaciendo iis, et hostes tuos emenda bene de iis merendo.

عَفْوُ ٱللَّئِيمِ عَنْ كَثِيرِ ٱلذَّنْبِ أَهْوَنُ عَلَيْهِ مِنَ ٱلْمُكَافَأَةِ عَلَى صَغِيرِ ٱلْإِحْسَانِ ،

عَيِيٌّ صَادِقٌ خَيْرٌ مِنْ بَلِيغٍ كَاذِبٍ ،

عَدَاوَةُ ٱلْعَاقِلِ خَيْرٌ مِنْ صَدَاقَةِ ٱلْجَاهِلِ ،

300 عِظَمُ ٱلْجَسَدِ وَطُولُهُ لَا يَنْفَعُ إِذَا كَانَ ٱلْقَلْبُ خَاوِيًا ،

عَارُ ٱلْفَضِيحَةِ يُكَدِّرُ ٱللَّذَّةَ ،

عَاشِرْ أَهْلَ ٱلْفَضَائِلِ تُنْبَلْ ،

عَيْنُ ٱلْمُحِبِّ عَمِيَّةٌ عَنْ عَيْبِ ٱلْمَحْبُوبِ وَأُذُنُهُ صَمَّآءُ عَنْ قَبِيحِ مَا يَسْمَعُ فِيهِ ،

عَدَاوَةُ ٱلْأَقَارِبِ أَمَسُّ مِنْ لَسْعِ ٱلْعَقَارِبِ ،

حَرْفُ ٱلْغَيْنِ

305 غَايَةُ ٱلدِّينِ ٱلْإِيمَانُ ، غَايَةُ ٱلْإِيمَانِ ٱلْإِيقَانُ ،

غَايَةُ ٱلْمَعْرِفَةِ إِنْ يَعْرِفَ ٱلْمَرْءُ نَفْسَهُ ،

غَايَةُ ٱلْعَدْلِ إِنْ يَعْدِلَ ٱلْإِنْسَانُ فِي نَفْسِهِ ،

غَايَةُ ٱلْمُرُوَّةِ إِنْ يَسْتَحْيِيَ ٱلْمَرْءُ مِنْ نَفْسِهِ ،

غِنَى ٱلْمُؤْمِنِ بِٱللَّهِ ،

310 غَيْرُ مُدْرِكٍ لِلدَّرَجَاتِ مَنْ أَطَاعَ ٱلْعَادَاتِ ،

S. 297. عن كثير. Ita lego loco على كثير. Radix enim عفا conftruitur cum عن.

Homini ſordido levius eſt multa crimina condonare, quam pauca beneficia compenſare.

Blæſus, qui vera loquitur, melior eſt facundo, qui mentitur.

Sapientis inimicitia melior eſt, quam amicitia ſtulti.

Corporis craſſities et longitudo ejus non proſunt, cum cor ſit vacuum (*domus collapſa*). 300

Pudor ob rem turpem turbidam reddit vitæ jucunditatem.

Familiariter converſare cum hominibus qui virtutem colunt, et nobilitaberis.

Oculus amoris cæcus eſt in vitiis amaſii, aureſque ejus ſurdæ, cum turpe quid de eo audiant.

Inimicitia propinquorum magis nocet, quam aculei ſcorpionum.

LITERA GAIN.

Culmen religionis fides; culmen fidei perſuaſio. 305

Culmen cognitionis eſt, ſi quis ſemet ipſe noſcat.

Culmen juſtitiæ eſt, ſi homo ſecum ipſe juſte agat.

Culmen virilis animi eſt, ſi vir ſui ipſius pudore afficiatur.

Divitiæ pii in Deo *ſunt.*

Dignitatis gradum non aſſequitur, qui receptæ conſuetudini obediens eſt. 310

S. 303. Loco واذنه fortaſſe legendum واذناه.

غَلَبَةُ ٱلشَّهْوَةِ أَعْظَمُ هُلْكٍ وَمَلْكُهَا أَعْظَمُ مُلْكٍ،

غَلَبَةُ ٱلْهَزْلِ يُبْطِلُ ٱلْجِدَّ،

غَالِبِ ٱلْهَوَى مُغَالَبَةَ ٱلْخَصْمِ خَصْمَهُ وَحَارِبْهُ مُحَارَبَةَ ٱلْعَدُوِّ عَدُوَّهُ
لَعَلَّكَ تَمْلِكُهُ،

غَرَضُ ٱلْعَاقِلِ إِصْلَاحُ ٱلْمَعَادِ،

غِنَى ٱلْعَاقِلِ فِي حِكْمَتِهِ، غِنَى ٱلْجَاهِلِ فِي قِنْيَتِهِ، 315

غِذَآءُ ٱلدُّنْيَا سِمَامٌ وَأَسْبَابُهَا رِمَامٌ،

غَائِبُ ٱلْمَوْتِ أَقْرَبُ قَادِمٍ،

غَوْصُ ٱلْفِطَنِ لَا تُبْلِغُهُ وَبُعْدُ ٱلْهِمَمِ لَا تُدْرِكُهُ،

غَضَبُ ٱلْمُلُوكِ رَسُولُ ٱلْمَوْتِ،

حَرْفُ ٱلْفَآءِ

320 فِي ٱلذِّكْرِ حَيَاةُ ٱلْقُلُوبِ، فِي رِضَى ٱللّٰهِ نَيْلُ ٱلْمَطْلُوبِ،

فِي مُجَاهَدَةِ ٱلنَّفْسِ كَمَالُ ٱلصَّلَاحِ، فِي ٱلْعَمَلِ لِدَارِ ٱلْبَقَآءِ
نَيْلُ ٱلْفَلَاحِ،

فِي ٱلْمَوْتِ غِبْطَةٌ أَوْ نَدَمَةٌ، فِي ٱلْفَوْتِ حَسْرَةٌ أَوْ مَلَامَةٌ،

فِي كُلِّ نَفْسِهِ مَوْتٌ، فِي كُلِّ وَقْتٍ فَوْتٌ،

فِي ٱلْقَنَاعَةِ يَكُونُ ٱلْغِنَى، فِي ٱلْحِرْصِ يَكُونُ ٱلْعَنَآءُ،

S. 315. Loco فِي حِكْمَتِهِ alibi legitur بعلمه et بماله pro في قنيته.

Victoria cupiditatis libidinoſæ exitium graviſſimum; eam vero ſubire ſupremum dominium eſt.

Quum joci prævalent, fruſtra ſunt res ſeriæ.

Certa contra cupiditatem, uti adverſarius contra adverſarium ſuum certat; et oppugna eam, uti hoſtis hoſtem oppugnat; forſan tunc eam ſubiges.

Scopus ſapientis eſt ſe ad extremum judicii diem parare.

Sapientis divitiæ in ſapientia ſua, inſipientis vero in poſſeſſione ſua.

Cibus mundi venenum, ejuſque ſupellex putredo.

Qui ſe abſcondit a morte, proximus eſt *eorum*, qui obviam ei eunt.

Ad fundum intelligentiarum nunquam pervenies, curarumque profunditatem non aſſequeris.

Ira regum mortis nuntius.

LITERA FE.

Dei laudatio vitam præbet cordibus; in beneplacito divino conſecutio votorum.

Contra ſe ipſum certare ſumma eſt perfectio; operari pro domo perenni (*vita futura*) ducit ad felicitatem.

In morte eſt felicitas aut pœnitentia, et in elapſa occaſione ſuſpirium aut opprobrium.

Omnis anima morti expoſita eſt, quæ inſtat omni tempore.

Αὐτάρκεια divitias poſſidet, aviditas vero ſollicitudines parit.

فِي تَصَارِيفِ ٱلْأَحْوَالِ تُعْلَمُ جَوَاهِرُ ٱلرِّجَالِ، فِي غُرُورِ ٱلْآمَالِ يَكُونُ ٱنْقِضَآءُ ٱلْآجَالِ، 325

فِي ٱلشِّدَّةِ تَتَبَيَّنُ مَوَدَّةُ ٱلصَّدِيقِ، فِي ٱلضِّيقِ يَظْهَرُ حُسْنُ مُوَاسَاةِ ٱلصَّدِيقِ،

فِي شُكْرِ ٱلنِّعَمِ دَوَامُهَا، فِي كُفْرِ ٱلنِّعَمِ زَوَالُهَا،

فِي ٱلدُّنْيَا عَمَلٌ وَلَا حِسَابٌ، فِي ٱلْآخِرَةِ ٱلْحِسَابُ وَلَا عَمَلٌ،

فِي ٱلْاسْتِشَارَةِ عَيْنُ ٱلْهِدَايَةِ،

فِي ٱلْعَدْلِ سَعَةٌ وَمَنْ ضَاقَ عَلَيْهِ ٱلْعَدْلُ فَٱلْجَوْرُ عَلَيْهِ أَضْيَقُ، 330

فَقْدُ ٱلْبَصَرِ أَهْوَنُ مِنْ فَقْدِ ٱلْبَصِيرَةِ،

فَقْدُ ٱلنَّفْسِ شَرُّ ٱلْفَقْرِ،

فَسَادُ ٱلْبَهَآءِ ٱلْكَذِبُ،

فَاقَةُ ٱلْكَرِيمِ أَحْسَنُ مِنْ غِنَي ٱللَّئِيمِ،

فَوْتُ ٱلدُّنْيَا غَنِيمَةُ ٱلْأَكْيَاسِ وَحَسْرَةُ ٱلْحَمْقَي، 335

فَقْدُ ٱلرُّؤَسَآءِ أَهْوَنُ مِنْ رِيَاسَةِ ٱلسُّفْلِ،

حَرْفُ ٱلْقَافِ

قَدْ يَزِلُّ ٱلْحَكِيمُ، قَدْ يَرْهَقُ ٱلْحَلِيمُ،

قَدْ يَبْعُدُ ٱلْقَرِيبُ، قَدْ يَلِينُ ٱلصَّلِيبُ،

S. 331. ٱلْبَصَر. Ita lego loco ٱلصَّبْر. S. 336. ٱلسُّفْل. Forsan legendum سُفَّل collect.

In fortunarum viciſſitudinibus virorum indoles cognoſcitur, et in vana ſpei lactatione conſummatio mortis eſt. 325

In afflictione manifeſtatur amor amici, et in anguſtia conſolationis ejus præſtantia oſtenditur.

Gratus animus continuat beneficia; ingratus ea facit ceſſare.

In hac vita opus eſt, non vero rationum exactio; in altera vero hæc, ſed non illud locum habet.

In deliberatione cum alio directionis oculus (*optima directio*) eſt.

In juſtitia amplitudo, et cui arcta eſt juſtitia, hunc magis arctabit injuſtitia, (ſcil. *injuſtitiæ pœna*.) 330

Defectus oculorum levior eſt defectu perſpicaciæ.

Defectus animæ paupertas peſſima *eſt*.

Corruptela decoris mendacium.

Egeſtas generoſi pulchrior eſt divitiis ſordidi.

Amiſſio rerum mundanarum ſagacium præda; ſtultorum vero ſuſpirium. 335

Defectus magiſtratuum levior eſt quam plebis dominium.

LITERA KAF.

Aliquando cæſpitat ſapiens; aliquando difficilis eſt manſuetus.

Aliquando propinquus longius abeſt; aliquando durus mollis fit.

---

a ſing. سُعْلِي. S. 337. In Cod. MS. الحكيم et الحليم male tranſponuntur.

قَدْ يَغُشُّ ٱلْمُنْتَصَحُ، قَدْ يَنْصَحُ غَيْرُ ٱلنَّاصِحِ،

قَدْ يَتَرَيَّا بِٱلْحِلْمِ غَيْرُ ٱلْحَلِيمِ، قَدْ يَقُولُ ٱلْحِكْمَةَ غَيْرُ ٱلْحَكِيمِ، 340

قَدْ أَمَرَّ مِنَ ٱلدُّنْيَا مَا كَانَ حُلْوًا وَكَدَرَ مِنْهَا مَا كَانَ صَفْوًا،

قَلِيلُ أَدَبٍ خَيْرٌ مِنْ كَثِيرِ ٱلنَّسَبِ،

قَلِيلٌ مِنَ ٱلْإِخْوَانِ مَنْ يُنْصِفُ،

قِلَّةُ ٱلْأَكْلِ يَمْنَعُ كَثِيرًا مِنْ أَعْلَالِ ٱلْجِسْمِ،

قِلَّةُ ٱلْكَلَامِ يَسْتُرُ ٱلْعَوَارَ وَيُؤْمِنُ ٱلْعِثَارَ، 345

قَلْبُ ٱلْأَحْمَقِ فِي فِيهِ وَلِسَانُ ٱلْعَاقِلِ فِي قَلْبِهِ،

قَلْبُ ٱلْأَحْمَقِ وَرَاءَ لِسَانِهِ وَلِسَانُ ٱلْعَاقِلِ وَرَاءَ قَلْبِهِ،

قُلِ ٱلْحَقَّ وَإِنْ كَانَ عَلَيْكَ،

قَلِيلُ ٱلْحَقِّ يَدْفَعُ كَثِيرَ ٱلْبَاطِلِ كَمَا إِنَّ قَلِيلَ ٱلنَّارِ يَحْرِقُ كَثِيرَ ٱلْحَطَبِ،

قَدِّرْ ثُمَّ ٱقْطَعْ وَفَكِّرْ ثُمَّ ٱنْطِقْ وَتَبَيَّنْ ثُمَّ أَعْمَلْ 350

قَطِيعَةُ ٱلرَّحِمِ يُزِيلُ ٱلنِّعَمَ،

قَلِيلٌ يَكْفِي خَيْرٌ مِنْ كَثِيرٍ يُطْغِي،

قَوِّمْ لِسَانَكَ تَسْلَمْ،

قَرِينُ ٱلشَّهْوَةِ مَرِيضُ ٱلنَّفْسِ مَعْلُولُ ٱلْعَقْلِ،

قَبِيحٌ عَاقِلٌ خَيْرٌ مِنْ حَسَنٍ جَاهِلٍ، 355

Aliquando fidelis monitor decipit; aliquando infidus monitor recte admonet.

Aliquando quis oſtentat manſuetudinem, qui non eſt manſuetus; aliquando quis loquitur ſapientiam, qui non eſt ſapiens.

Aliquando amarum fit in mundo, quod erat dulce; atque in eo turbatur, quod erat limpidum.

Pauca morum civilitas præſtat nobilitati multæ.

Pauci admodum ſunt fratres, qui juſte et ex æquo agunt.

Modice comedere corporis morbos arcet multos.

Modice loqui tegit vitia, tutumque præſtat a cæſpitatione.

Cor ſtulti in ejus ore, et lingua ſapientis in corde ejus *eſt*.

Cor ſtulti poſt linguam ejus; lingua *vero* ſapientis poſt ejus cor ſedet.

Loquere veritatem etſi ſit contra te.

Parum juſti ac veri multam propellit vanitatem, quemadmodum parum ignis multa comburit ligna.

Menſura ſua defini, et dein amputa; attente cogita, et dein loquere; clare et perſpicue vide, et dein operare.

Reſciſſio viſcerum miſericordiæ ceſſare facit gratiam.

Parum quod ſufficit melius eſt quam abundantia, quæ inſolentem facit.

Dirige linguam, ſalvus eris.

Socius cupiditatis mentis æger et intellectu debilis *eſt*.

Sapiens deformis præſtat ſtulto formoſo.

حَرْفُ ٱلْكَافِ

كُلُّ طَامِعٍ أَسِيرٌ، كُلُّ حَرِيصٍ فَقِيرٌ،
كُلُّ مَالِكٍ غَيْرَ ٱللّٰهِ مَمْلُوكٌ،
كُلُّ طَيْرٍ يَأْوِي إِلَي شَكْلِهِ،
كُلُّ شَيْءٍ مِنَ ٱلدُّنْيَا سَمَاعُهُ أَعْظَمُ مِنْ عِيَانِهِ،
كُلُّ وِعَآءٍ يَضِيقُ بِمَا جُعِلَ فِيهِ إِلَّا ٱلْعِلْمُ فَإِنَّهُ يَتَّسِعُ،
كَمْ يُفْتَحُ بِٱلصَّبْرِ مِنْ غَلْقٍ،
كَمْ مِنْ حَزِينٍ وَفَدَ بِهِ حُزْنُهُ عَلَي سُرُورِ ٱلْأَبَدِ،
كَمْ مِنْ فَرِحٍ وَفَدَ بِهِ فَرَحُهُ عَلَي حُزْنٍ مُخَلَّدٍ،
كَيْفَ يَتَفَرَّغُ لِعَمَلِ ٱلْآخِرَةِ ٱلْمَشْغُولُ ٱلْقَلْبِ بِٱلدُّنْيَا،
كَيْفَ يَنْجُوا مِنَ ٱللّٰهِ هَارِبُهُ، كَيْفَ يَسْلَمُ مِنَ ٱلْمَوْتِ طَالِبُهُ،
كَيْفَ يَهْدِي غَيْرَهُ مَنْ يُضِلُّ نَفْسَهُ،
كَفَي بِٱلْمَرْءِ كَيْسًا أَنْ يَعْرِفَ مَعَايِبَهُ،
كَفَاكَ مُوَبِّخًا عَلَي ٱلْكَذِبِ عِلْمُكَ أَنَّكَ كَاذِبٌ،
كُنْ قَنِعًا تَكُنْ غَنِيًّا، كُنْ مُتَوَكِّلًا تَكُنْ قَوِيًّا،
كُنْ لِلْمَظْلُومِ عَوْنًا وَلِلظَّالِمِ خَصْمًا،
كُنْ عَالِمًا نَاطِقًا أَوْ مُسْتَمِعًا وَاعِيًا،
كُنْ صَمُوتًا فَإِنَّ ٱلصَّمْتَ زِينَةُ ٱلْعَالِمِ وَسِتْرُ ٱلْجَاهِلِ،

LITERA KEF.

Omnis concupiſcens captivus, et omnis avidus pauper.

Omnis rex præter Deum ſervus eſt.

Omnis avis ſe recipit ad ſui ſimilem.

Cujuſlibet rei mundanæ fama major eſt, quam contemplatio a propinquo.

Omnis loculus arctior fit eo, quod illi imponitur, excepta ſcientia, quæ ſe magis ac magis extendit. 360

Quot obices aperiuntur patientia!

Quot ſunt triſtes, quorum triſtitia tendit ad lætitiam æternam!

Quot ſunt læti, quorum lætitia tendit ad triſtitiam perennem!

Quomodo quis vacabit vitæ alteri, cujus cor occupatum eſt in rebus mundanis?

Quomodo quis Deum effugiet, qui ipſum fugit? *et* quomodo quis mortem (*perniciem*) evadet, qui eam quærit? 365

Quomodo quis alium ducet, qui ipſe errat?

Aſtutiæ ſatis eſt homini, ſi noſcat ſua vitia.

Sufficit tibi pro increpatore mendacii tua ipſius conſcientia.

Eſto contentus, eris dives; eſto confidens, potens eris.

Eſto oppreſſo defenſor; oppreſſori vero adverſarius. 370

Eſto ſapiens, qui facunde loquitur, vel auditor qui memoria retinet.

Eſto taciturnus, ſilentium enim eſt ſapientis decus, et inſipientis velum.

كُنْ مِنَ ٱلْكَرِيمِ عَلَي حِذْرٍ إِنْ أَهَنْتَهُ وَمِنَ ٱللَّئِيمِ إِنْ أَكْرَمْتَهُ وَمِنَ ٱلْفَاجِرِ إِنْ عَاشَرْتَهُ وَمِنَ ٱلْجَاهِلِ إِنْ جَاوَرْتَهُ،

كَلَامُ ٱلرَّجُلِ مِيزَانُ عَقْلِهِ،

كُلُّ عِلْمٍ لَا يُؤَيِّدُهُ عَقْلٌ مَضَلَّةٌ، كُلُّ عِزٍّ لَا يُؤَيِّدُهُ دِينٌ مَذَلَّةٌ،

375 كُلُّ يَوْمٍ يَسُوقُ إِلَي غَدِهِ،

كُلَّمَا قَارَبْتَ أَجَلًا فَأَحْسِنْ عَمَلًا،

كَمْ مِنْ مَفْتُونٍ بِحُسْنِ ٱلثَّنَآءِ عَلَيْهِ،

كَيْفَ يَرْضَي بِٱلْقَضَآءِ مَنْ سَكَنَ قَلْبَهُ حُبُّ ٱلدُّنْيَا،

380 كَثْرَةُ ٱلْأَكْلِ يُدْفِنُ وَكَثْرَةُ ٱلسَّرَفِ يُدَمِّرُ،

كُونُوا مِنَ أَبْنَآءِ ٱلْآخِرَةِ وَلَا تَكُونُوا مِنَ أَبْنَآءِ ٱلدُّنْيَا فَإِنَّ كُلَّ وَلَدٍ سَيَلْحَقُ بِأُمِّهِ يَوْمَ ٱلْقِيَامَةِ،

حَرْفُ ٱللَّامِ

لِكُلِّ حَيٍّ دَآءٌ، لِكُلِّ عِلَّةٍ دَوَآءٌ،

لِكُلِّ أَمْرٍ عَاقِبَةٌ حُلْوَةٌ أَوْ مُرَّةٌ،

لَنْ يُفِيدَ ٱلْأَدَبُ حَتَّي يُقَارِنَهُ ٱلْعَقْلُ، لَنْ يُجْدِيَ ٱلْقَوْلُ حَتَّي يَتَّصِلَ بِٱلْفِعْلِ،

S. 377. عَمَلًا. Sic lego pro ملا uti in Cod. MS. fcribitur.

Cave tibi a generoſo, ſi vilipenderis eum; et a ſordido, ſi honoraveris eum; et ab obſcœno, ſi cum eo ſocietatem iniveris; et a ſtulto, ſi ipſum in clientelam receperis.

Sermo viri intellectus ejus libra.

Omnis ſcientia, intellectu non firmata, error eſt; omniſque gloria, religione non adjuta, dedecus eſt.

Omnis dies labitur ad craſtinam ſuam.

Quo propius accedis ad mortem, eo melius age res tuas.

Quot ſunt, qui tentantur pulchritudine laudis, quæ in eos confertur?

Quomodo quis beneplacitum haberet in morte, in cujus cor inhabitat amor mundi?

Multitudo cibi ſepelit, prodigentiæ vero exitio dat.

Eſtote de filiis vitæ alterius, neque eſtote de filiis mundanis; omnis enim filius matri ſuæ adhærebit reſurrectionis die.

LITERA LAM.

Omni viventi morbus; et omni morbo medicina.

Cuilibet rei finis dulcis vel amarus eſt.

Nequaquam proderit eruditio, niſi intellectus ſit ſocius ejus; nec unquam ſufficiet dictum, niſi praxin conjunctam habeat.

لَنْ يَنْجُوا مِنَ ٱلْمَوْتِ غَنِيٌّ بِكَثْرَةِ مَالِهِ، لَنْ يَسْلَمَ مِنَ ٱلْمَوْتِ
فَقِيرٌ لِاقْلَالِهِ، 385

لَيْسَ مَعَ ٱلْفُجُورِ غِنًى،

لَيْسَ لِقَاطِعِ رِحْمٍ قَرِينٌ لَيْسَ لِبَخِيلٍ حَبِيبٌ،

لَنْ يَفُوتَكَ مَا قُدِّرَ لَكَ فَٱجْمِلْ فِي ٱلطَّلَبِ، لَنْ تَدْرُكَ مَا
زُوِيَ عَنْكَ فَٱجْمِلْ فِي ٱلْمُكْتَسَبِ،

لَيْسَ مِنْ عَادَةِ ٱلْكِرَامِ تَأْخِيرُ ٱلْأَنْعَامِ، لَيْسَ مِنْ عَادَةِ ٱلْأَشْرَافِ
تَعْجِيلُ ٱلْاِنْتِقَامِ،

لَيْسَ بِحَكِيمٍ مَنْ شَكَى ضُرَّهُ إِلَى غَيْرِ رَحِيمٍ، لَيْسَ بِحَكِيمٍ
مَنْ جَعَلَ ٱنْبِسَاطَهُ إِلَى غَيْرِ حَمِيمٍ، 390

لَمْ يَكْتَسِبْ مَالًا مَنْ لَمْ يُصْلِحْهُ،

لَمْ يَأْمُرْكَ ٱللّٰهُ إِلَّا بِحُسْنٍ وَلَمْ يَنْهَكَ إِلَّا عَنْ قَبِيحٍ،

لِلْبَاطِلِ دَوْلَةٌ وَلِلْحَقِّ دَوْلَةٌ،

لِسَانُ ٱلْجَاهِلِ مِفْتَاحُ حَتْفِهِ،

لِلْعَاقِلِ فِي كُلِّ عَمَلٍ إِحْسَانٌ، لِلْجَاهِلِ فِي كُلِّ حَالَةٍ
خُسْرَانٌ، 395

لِلشَّدَائِدِ تُدَّخَرُ ٱلرِّجَالُ،

لِسَانُ ٱلْعِلْمِ ٱلصِّدْقُ، لِسَانُ ٱلْجَهْلِ ٱلْخُرْقُ،

لِسَانُ ٱلصِّدْقِ خَيْرٌ لِلْمُؤْمِنِ مِنَ ٱلْمَالِ يُورِثُهُ مَنْ لَا يَشْكُرُهُ،

Nequaquam a morte liber erit dives multitudine divitiarum ſuarum; nec unquam ab eadem ſalvus erit pauper propter egeſtatem ſuam. 385

Improbus contentam animi quietem habet nunquam.

Non eſt propinquus ei, qui abrumpit amicitiam, neque amicus avaro.

Nunquam elabetur tibi, quod tibi deſtinatum eſt; igitur patiens eſto in quærendo: nunquam aſſequeris, quod a te remotum eſt; igitur bene utere quæſitis.

Differre beneficia non eſt generoſi hominis; neque hominis eminentis eſt accelerare vindictam.

Non eſt vere ſapiens, qui queritur de anguſtia rerum ſuarum apud immiſericordem; neque vere prudens, qui explicat frontem ſuam apud inimicum ſuum. 390

Non lucratur opes, qui iis non bene utitur.

Non præcipit tibi Deus aliquid, niſi quod honeſtum eſt; nec interdicit tibi aliquid, niſi quod turpe eſt.

Mendacio æquè ac veritati ſuum eſt imperium (ſcil. *ſuæ ſunt vices.*)

Inſipientis lingua mortis ſuæ clavis eſt.

In omni opere pulchre ſe gerit ſapiens; ſtultus *vero* omnibus modis jacturam patitur. 395

Ad res adverſas reſervantur viri.

Sapientiæ lingua veracitas; ſtultitiæ *vero* ſtupor (*mendacium*).

Homini pio melior eſt lingua verax, quam opes, quas relinquere cogitur hæredi ingrato.

لِيَكُنْ أَوْثَقَ ٱلنَّاسِ لَدَيْكَ أَنْطَقُهُمْ بِٱلصِّدْقِ،

حَرْفُ ٱلْمِيمِ

مَنْ عَمِلَ بِٱلْحَقِّ غَنِمَ، مَنْ رَكِبَ ٱلْبَاطِلَ نَدِمَ،

مَنْ سَأَلَ عَلِمَ،

مَنْ حَسُنَ ظَنُّهُ أَمْهَلَ، مَنْ سَاءَ ظَنُّهُ تَأَمَّلَ،

مَنْ تَوَقَّرَ وُقِرَ، مَنْ تَكَبَّرَ حُقِرَ،

مَنِ ٱسْتَحْيَى حُرِمَ،

مَنْ تَعَجَّلَ يَعْثُرْ

مَنْ تَكَبَّرَ فِي سُلْطَانِهِ صَغَّرَهُ، مَنْ مَنَّ بِإِحْسَانِهِ كَدَّرَهُ،

مَنِ ٱسْتَشَارَ ٱلْعَاقِلَ مَلَكَ، مَنِ ٱسْتَبَدَّ بِرَأْيِهِ هَلَكَ،

مَنْ أَكْرَمَ نَفْسَهُ أَهَانَتْهُ، مَنْ وَثِقَ بِنَفْسِهِ خَانَتْهُ،

مَنْ حَسَبَ نَفْسَهُ رَبِحَ،

مَنْ خَادَعَ ٱللّٰهَ خُدِعَ،

مَنْ ظَلَمَ يَتِيمًا عَقَّ أَوْلَادَهُ، مَنْ بَغَى نَصَرَ أَضْدَادَهُ،

مَنْ أَفْحَشَ شَفَا حُسَّادَهُ،

مَنِ ٱسْتَنْصَحَكَ فَلَا تَغُشَّهُ، مَنْ وَعَظَكَ فَلَا تُوحِشْهُ،

مَنْ نَدِمَ فَقَدْ تَابَ،

S. 408. اهانت in fœm. gen. quia pertinet ad نَفْسٌ. S. 413. Cod. MS. l. توحّش.

Ut homines tibi confidant, loquere veritatem.

LITERA MIM.

Qui operam dat veritati, prædam aufert opimam; qui *vero* mendacium equitat, pœnitentia ducitur. 400

Qui rogat, discit.

Qui bene opinatur *de aliis*, libere pergit, *nihil mali metuens*; qui vero male opinatur, continue circumspicit.

Qui modeste se gerit, honoratur; qui *vero* superbit, contemnitur.

Qui verecundia afficitur, venerabilis est.

Qui festinat, cæspitat. 405

Qui semet effert propter imperium suum, diminuet illud; et qui exprobrat beneficentiam suam, turbidam reddit eam.

Qui sapientem consulit, regnat; qui vero in consilio suo solus versatur, perit.

Qui honorat animum suum, hunc *ipse ille animus* exponit contemtui; qui animo suo confidit, hunc decipit.

Qui cum se ipso computum init, quæstum facit.

Qui Deum fallere studet, fallitur. 410

Qui orphanum injuria afficit, rebellis est contra filios suos; et qui injustum et insolentem se gerit, adversarios suos juvat.

Qui turpia loquitur, medicatur invidis suis.

Qui te consilium rogat, eum ne decipias; neque mœrore afficias eum, qui te exhortatur.

Qui pœnitentia ducitur, sane jam resipuit.

S. 414. تاب. Ita lego loco طاب.

415 مَنْ أَطَاعَ نَفْسَهُ قَتَلَهَا، مَنْ عَصَى نَفْسَهُ وَصَلَهَا،

مِنْ طَبَائِعِ ٱلْأَغْمَارِ ٱنْغَابُ ٱلنُّفُوسِ فِي ٱلِٱحْتِكَالِ،

مِنْ حَقِّ ٱلرَّاعِي أَنْ يَخْتَارَ لِرَعِيَّتِهِ مَا يَخْتَارُهُ لِنَفْسِهِ،

مِنْ حَقِّ ٱلْمَلِكِ أَنْ يَسُوسَ نَفْسَهُ قَبْلَ جُنْدِهِ،

مِنْ حَقِّ ٱلْعَاقِلِ أَنْ يَقْهَرَ هَوَاهُ قَبْلَ ضِدِّهِ،

420 مِنْ حَقِّ ٱلْعَاقِلِ أَنْ يَعُدَّ سُوءَ عَمَلِهِ وَسِيرَتِهِ مِنْ شَقَاوَتِهِ وَنَحْسِهِ،

مِنْ كَمَالِ ٱلْكَرَمِ تَعْجِيلُ ٱلْمَثُوبَةِ، مِنْ كَمَالِ ٱلْحِلْمِ تَأْخِيرُ ٱلْعُقُوبَةِ،

مِنْ كُنُوزِ ٱلْإِيمَانِ ٱلصَّبْرُ عَلَى ٱلْمَصَائِبِ،

مِنْ طَبَائِعِ ٱلْجُهَّالِ ٱلتَّسَرُّعُ إِلَى ٱلْغَضَبِ فِي كُلِّ حَالٍ،

مِنْ أَعْظَمِ ٱلشَّقَاوَةِ ٱلْقَسَاوَةُ، مِنْ أَقْبَحِ ٱلشِّيَمِ ٱلْغَبَاوَةُ،

425 مِنْ أَفْضَلِ ٱلْمَكَارِمِ تَحَمُّلُ ٱلْمَغَارِمِ،

مَا حَقَّرَ نَفْسَهُ إِلَّا عَاقِلٌ، مَا أُعْجِبَ بِرَأْيِهِ إِلَّا جَاهِلٌ،

مَا مَاتَ مَنْ أَحْيَا عِلْمًا،

مَا آمَنَ بِٱللّٰهِ مَنْ سَكَنَ ٱلشَّكُّ قَلْبَهُ،

مُجَالَسَةُ ٱلْأَبْرَارِ تُوجِبُ ٱلشَّرَفَ، مُصَاحَبَةُ ٱلْأَشْرَارِ تُوجِبُ ٱلتَّلَفَ،

S. 416. ٱنْغَابُ refero ad rad. نغب.

Qui animæ ſuæ morem gerit, occidit eam; qui vero ei ſe opponit, propitius eſt ei. 415

Ingurgitare ſe in res obſcuras et perplexas imperitorum eſt.

Paſtoris eſt gregi ſuo eligere, quod ſibi eligit.

Oportet regem prius ſe ipſum, quam milites ſuos regere.

Æquum eſt ſapienti, ut prius cupiditatem ſuam quam adverſarium vincat.

Oportet ſapientem pravas ſuas actiones vitæque ſuæ modum referre in numerum calamitatum ſuarum. 420

Summa liberalitas eſt accelerare prœmia; et ſumma manſuetudo differre pœnas.

Inter fidei theſauros patientia eſt in adverſis.

Qualibet in re ſubito commoveri ad iram ſtultorum indoles eſt.

Maxima miſeria eſt obduratio cordis, turpiſſimaque indoles ſocordia.

Præſtantiſſima generoſitas eſt miſericordia affici erga obæratos. 425

Non contemnit ſe niſi ſapiens, neque acquieſcit in conſilio ſuo niſi ſtultus.

Non moritur, qui vivere facit ſcientiam.

Non credit in Deum, in cujus corde habitat dubitatio.

Piorum conſortium celſitatis animi, malorum *vero* perniciei cauſa eſt.

430 مَرَارَةُ ٱلدُّنْيَا حَلَاوَةُ ٱلْآخِرَةِ،

مَرَارَةُ ٱلنُّصْحِ أَنْفَعُ مِنْ حَلَاوَةِ ٱلْغِشِّ،

مَوْتَاتُ ٱلدُّنْيَا أَهْوَنُ مِنْ مَوْتَاتِ ٱلْآخِرَةِ،

مُلُوكُ ٱلدُّنْيَا وَٱلْآخِرَةِ ٱلْفُقَرَآءُ ٱلرَّاضُونَ، مُلُوكُ ٱلْجَنَّةِ ٱلْأَتْقِيَآءُ ٱلْمُخْلِصُونَ،

مَوَدَّةُ ٱلْأَحْمَقِ تَزُولُ كَمَا يَزُولُ ٱلسَّرَابُ،

حَرْفُ ٱلنُّونِ

435 نِعْمَ قَرِينُ ٱلسَّخَآءِ ٱلْحَيَآءُ،

نِعْمَ ٱلْحَاجِزُ عَنِ ٱلْمَعَاصِي ٱلْخَوْفُ،

نِعْمَ ٱلطَّارِدُ لِلْهَمِّ ٱلرِّضَآءُ بِٱلْقَضَآءِ،

نِعْمَ ٱلْإِدَامُ ٱلْجُوعُ،

نُعْمُ ٱلْجُهَّالِ كَرَوْضَةٍ عَلَى مَزْبَلَةٍ،

440 نَوْمٌ عَلَى يَقِينٍ خَيْرٌ مِنْ صَلَاةٍ فِي شَكٍّ،

نَزِّهْ نَفْسَكَ عَنْ كُلِّ دَنِيَّةٍ وَإِنْ سَاقَتْكَ إِلَى ٱلرَّغَائِبِ،

نَضْحَكُ بَيْنَ ٱلْمَلَآءِ تَقْرِيعٌ،

نَظَرُ ٱلْبَصَرِ لَا يُجْدِي إِذَا عَمِيَتِ ٱلْبَصِيرَةُ،

نِظَامُ ٱلْكَرَمِ خَصْلَتَانِ إِنْصَافُكَ مِنْ نَفْسِكَ وَمُوَاسَاةُ إِخْوَانِكَ،

S. 436. النخوف . Cod. MS. l. الحوف .

Amaritudo vitæ hujus dulcedo alterius. 430

Sinceræ admonitionis amaritudo utilior est dulcedine persuasionis falsæ.

Mortes vitæ hujus leviores sunt, quam mortes alterius.

Reges vitæ hujus et alterius pauperes contenti; reges vitæ Paradisi pii sinceri sunt.

Insipientis amor dimovetur veluti vapor camporum meridianus.

LITERA NUN.

Euge præclara liberalitatis socia est verecundia! 435

Quam potens rebellionis obex est metus!

Quam egregie animi sollicitudines propulsat acquiescentia in decreto Dei!

Quale opsonium fames!

Prosperitas stultorum est instar horti super sterquilinio.

Somnus cum fiducia melior est, quam precatio cum dubitatione. 440

Cohibe animam tuam ab omni vitio, etsi impellat te ad res expetitas.

Primoribus viris consilium dare velle exponit verberibus.

Visio oculorum non prodest, quum cæca sit mentis perspicacia.

Duplici ratione acquiritur honor juste agendo, et adjuvando fratres suos.

445 نَاظِرُ قَلْبِ ٱللَّبِيبِ بِهِ يُبْصِرُ أَمَدَهُ وَيَعْرِفُ غَوْرَهُ وَنَجْدَهُ ،

نِفَاقُ ٱلْمَرْءِ مِنْ ذُلٍّ يَجِدُهُ فِي نَفْسِهِ ،

نَزِّهْ عَنْ كُلِّ دَنِيَّةٍ نَفْسَكَ وَٱبْذُلْ فِي ٱلْمَكَارِمِ جُهْدَكَ تَخْلُصْ مِنَ ٱلْمَآثِمِ وَتُحْرِزِ ٱلْمَكَارِمَ ،

نَكِيرُ ٱلْجَوَابِ مِنْ نَكِيرِ ٱلْخِطَابِ ،

نَالَ ٱلْغِنَى مِنْ رُزِقَ ثَلَاثًا ٱلْقَنَاعَةُ بِمَا أُوتِيَ وَٱلْيَأْسُ مِمَّا فِي أَيْدِي ٱلنَّاسِ وَٱلرِّضَى بِٱلْقَضَآءِ ،

450 نَزِّهْ نَفْسَكَ عَنِ ٱلشُّبُهَاتِ وَأَمَاكِنِ ٱلرِّيَبِ ٱلْمُوبِقَاتِ ،

نِظَامُ ٱلدِّينِ فِي مُخَالَفَةِ ٱلْهَوَى وَٱلتَّنَزُّهِ عَنِ ٱلدُّنْيَا ،

حَرْفُ ٱلْهَآءِ

هُدِيَ ٱللَّهِ أَحْسَنُ ٱلْهُدَى ،

هُدِيَ مَنْ أَشْعَرَ قَلْبَهُ ٱلْيَقِينُ وَنَفْسَهُ ٱلتَّقْوَى ،

هُدِيَ مَنْ أَطَاعَ رَبَّهُ وَخَافَ ذَنْبَهُ ،

455 هَلَكَ مَنْ رَضِيَ عَنْ نَفْسِهِ وَوَثِقَ بِكُلِّ مَا تُسَوِّلُهُ ،

هَلَكَ مَنِ ٱدَّعَى وَخَابَ مَنِ ٱفْتَرَى ،

هَلَكَ ٱمْرُؤٌ لَا يَعْرِفُ قَدْرَهُ ،

هَلَكَ خُزَّانُ ٱلْأَمْوَالِ وَهُمْ أَحْيَآءُ وَٱلْعُلَمَآءُ بَاقُونَ مَا بَقِيَ ٱللَّيْلُ وَٱلنَّهَارُ أَعْيَانُهُمْ مَفْقُودَةٌ وَأَمْثَالُهُمْ فِي ٱلْقُلُوبِ مَوْجُودَةٌ ،

S. 456. وَخَابَ pro وخيب.

Contemplator mediæ partis domus videt extensionem ejus, simulque intelligit profunditatem et altitudinem ejus. 445

Hypocrisis viri oritur ex vilitate, quam in anima sua invenit.

Cohibe animam tuam ab omni vitio, studiumque tuum actionibus generosis prolixe impende; tunc liber eris ab iniquitate, et virtutes præclaras custodies.

Durum responsum ex duro alloquio oritur.

Tribus modis αὐτάρκεια in victu acquiritur; animo contento esse in iis quæ donantur; desperando de iis quæ in hominum manibus sunt; et acquiescendo in decreto divino.

Cohibe animam tuam a rebus dubiis, et a locis scandalorum perniciosorum. 450

Adversari cupiditati et integrum esse a rebus mundanis monile religionis est.

LITERA HE.

Ductus Dei est ductus optimus.

Recte instituit viam suam is, cujus cordi fiducia et animæ timor Dei inhærent.

Recte instituit viam suam, qui Domino suo obsequens est, et metuit peccata sua.

Perit qui sibi placet, et in omni re, quam sibi fingit, fiduciam ponit. 455

Perit qui gloriatur, et frustratur qui mendacium fingit.

Perit vir, qui non noscit pretium suum.

Pereunt divitiarum custodes, dum vivunt; sapientes vero permanent, quamdiu nox et dies durabunt; personæ quidem eorum desiderantur; adagia autem (*imagines*) eorum in cordibus remanent.

هَلْ يَنْظِرُ أَهْلُ ٱلْغَضَاضَةِ ٱلشَّبَابَ إِلَّا حَوَانِيَ ٱلْهَرَمِ ،

هَلْ يَنْظِرُ أَهْلُ ٱلْغَضَارَةِ ٱلصِّحَّةَ إِلَّا نَوَازِلَ ٱلسُّقْمِ ،

هَلْ يَنْظِرُ أَهْلُ مَدَّةِ ٱلْبَقَآءِ إِلَّا آوِنَةَ ٱلْفَنَآءِ مَعَ قُرْبِ ٱلزَّوَالِ وَأُزُوفِ ٱلِٱنْتِقَالِ ،

هَيْهَاتَ لَوْ لَا ٱلتُّقَى لَكُنْتُ أَدْهَى ٱلْعَرَبِ ،

هَيْهَاتَ مِنْ نَيْلِ ٱلسَّعَادَةِ ٱلسُّكُونُ إِلَى ٱلْهُوَيْنَا وَٱلْبَطَالَةِ ،

هُوَ [الاشتر رحمه الله] سَيْفُ ٱللّٰهِ لَا يَنْبُوا عَنِ ٱلضَّرْبِ وَلَا كَلِيلُ ٱلْحَدِّ ،

هَانَتْ عَلَيْهِ نَفْسُهُ مَنْ أَمَّرَ عَلَيْهِ لِسَانَهُ ،

هَوَاكَ أَعْدَى عَلَيْكَ مِنْ كُلِّ عَدُوٍّ فَٱغْلِبْهُ وَإِلَّا أَهْلَكَكَ ،

حَرْفُ ٱلْوَاوِ

وَصُولٌ مُعْدِمٌ خَيْرٌ مِنْ جَافٍ مُكْثِرٍ ،

وَيْحَ ٱلنَّائِمِ مَا أَخْسَرَهُ قَصُرَ عَمَلُهُ وَقَلَّ أَجْرُهُ ،

وَيْحَ ٱبْنِ آدَمَ مَا أَجْهَلَهُ وَعَنْ رُشْدِهِ مَا أَغْفَلَهُ ،

وَيْحَ ٱبْنِ آدَمَ أَسِيرُ ٱلْجُوعِ صَرِيعُ ٱلشِّبَعِ غَرَضُ ٱلْآفَاتِ خَلِيفَةُ ٱلْأَمْوَاتِ ،

S. 459. يَنْظِرُ. Ita lego pro يَنْتَظِرُ. Ibid. أَهْلُ ٱلْغَضَاضَةِ ٱلشَّبَابَ. Sic legendum puto pro يَنْتَظِرُ أَهْلُ غَضَاضَةِ ٱلشَّبَابِ. S. 460. يَنْظِرُ أهل الغَضَارَةِ الصِّحَّةَ. Sic lego pro يَنْتَظِرُ أَهْلُ

An unquam refpicient juventutem fuam *illi,* qui recenti annorum vigore utuntur, nifi cum curva *et veluti arcuata* fit fenectus?

An unquam refpicient fanitatem *illi,* qui bonorum affluentia gaudent, nifi incidentibus morbis?

An unquam refpicient æternitatem *illi,* qui diu vixerunt, nifi tempore mortis, cum appropinquat difceffus, et fupervenit migratio?

Apage, fi mihi non effet timor Dei, fane vaferrimus Arabum effem.

Procul abfit a beatitudinis poffeffione fe recipere ad commodiufculam (*commodiorem fortunam*) et otium.

Ille [fcil. Afchtar, cui Deus propitius fit,] eft gladius Dei, qui non retunditur ab ictu, neque obtufus eft acie.

Cujus lingua præcurrit mentem, is hanc vilipendit.

Cupiditas tua infenfiffimus omnium hoftis eft contra te, vince igitur eam; fin minus te perdet.

LITERA WAW.

Amicus opibus deftitutus melior eft divite difficili.

Vah dormitatorem, quantum damni patitur! vita ejus abbreviatur, et merces ejus imminuitur.

Vah Adami filium! quam ftultus eft, et quam negligit rectam viam.

Vah Adami filium! mancipium famis, profterni folitus a fatietate, ante fe habet ærumnas, pone fequuntur mortes.

غضارة الصحة. Similiter in S. 461. Loco ينتظر اهل مدة البقاء, legere malim ينظو اهل المدة البقاء. Ibid Cod. MS. l. وازوف. S. 462. Forte leg. لكنت, S. 467. Cod. MS. l. معدم, S. 469. Conf. Golii Lex. col. 2185 in ما.

وَيْحَ ٱلْبَخِيلِ ٱلْمُتَعَجِّلِ ٱلْفَقْرَ ٱلَّذِي مِنْهُ هَرَبَ وَٱلتَّارِكِ ٱلْغِنَى ٱلَّذِي أَيَّاهُ طَلَبَ،

وَقِّرُوا كِبَارَكُمْ تُوَقِّرْكُمْ صِغَارُكُمْ،

وِقَارُ ٱلشَّيْبِ أَجْمَلُ مِنْ نَضَارَةِ ٱلشَّبَابِ،

وَافِدُ ٱلْمَوْتِ يَقْطَعُ ٱلْعَمَلَ وَيَفْضَحُ ٱلْأَمَلَ،

وُدُّ أَبْنَآءِ ٱلدُّنْيَا يَدُومُ بِدَوَامِ سَبَبِهِ، وَيَنْقَطِعُ بِٱنْقِطَاعِ سَبَبِهِ، 475

وُزَرَآءُ ٱلسُّوْءِ أَعْوَانُ ٱلظَّلَمَةِ وَإِخْوَانُ ٱلْأَثَمَةِ،

وَرَعُ ٱلْمُؤْمِنِ فِي عَمَلِهِ وَوَرَعُ ٱلْمُنَافِقِ عَلَي لِسَانِهِ،

وَٱللّٰهِ لَئِنْ أَبِيتُ عَلَي حَسَكِ ٱلسَّعْدَانِ مُسَهَّدًا، وَأُجَرُّ فِي ٱلْأَغْلَالِ مُصَفَّدًا، أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أَلْقَي ٱللّٰهَ وَرَسُولَهُ ظَالِمًا لِبَعْضِ ٱلْعِبَادِ أَوْ غَاصِبًا لِشَيْءٍ مِنَ ٱلْحُطَامِ،

وَجْهُكَ مَآءٌ جَامِدٌ يَقْطُرُهُ ٱلسُّؤَالُ فَٱنْظُرْ عِنْدَ مَا تُقَطِّرُهُ،

وَيْلٌ لِمَنْ تَمَادَي فِي جَهْلِهِ وَطُوبَي لِمَنْ عَقَلَ وَٱهْتَدَي، 480

وَيْحَ ٱلْعَاصِي مَا أَجْهَلَ وَعَنْ حَظِّهِ مَا أَجْهَلَهُ،

وَيْحَ ٱلْحَسَدِ مَا أَعْدَلَهُ بَدَأَ بِصَاحِبِهِ فَقَتَلَهُ،

وَيْحَ لِلْبَاغِينَ مِنْ أَحْكَمِ ٱلْحَاكِمِينَ وَعَالِمِ ضَمِيرِ ٱلْمُضْمِرِينَ،

S. 472. Loco كبارکم Cod. MS. legit اکبارکم. S. 476. In Cod. MS. pro

Vah avarum! festinat ad paupertatem, quæ ab ipso fugit, et deserit αὐτάρκειαν, quæ ipsum quærit.

Reveremini majores vestros, et reverebuntur te minores vestri.

Senectutis gravitas pulchrior est juventutis flore.

Legatus mortis abrumpit opus, et ignominiæ exponit spem.

Amor filiorum mundi durat, quamdiu ejus vinculum perseverat; finitur, cum vinculum ejus rescinditur. 475

Mali consiliarii injustitiæ adjutores, et iniquitatis fratres *sunt*.

Pietas fidelis in opere; pietas vero hypocritæ in lingua ejus *sita est*.

Per Deum! etiamsi pernoctarem in tribulis plantarum spinosarum, ut dormire non possem, et traherer in vinculis firmissime constrictus, hoc tamen mihi jucundius esset, quam si rejicerem Deum, ejusque legatum, injuria afficiendo quosdam servorum ejus, aut violenter eripiendo aliquid creaturis (*rebus minutissimis*) ejus.

Facies tua sit aqua concreta, quam stillare facis rogans; sed attende interea, dum eam stillare facias.

Væ illi, qui perseverat in stultitia sua; at beatus ille, qui intelligit, et in rectam viam se reduci sinit. 480

Vah contumacem! quam stultus est, et felicitatis suæ negligens!

Vah invidiam! quam juste agit! herum (*possessorem*) suum primo aggreditur, eumque perdit.

Væ tyrannis a summo judice, qui scit arcana celantium.

اعوان vitiose scribitur اهون. S. 478. Loco العيّ forte melius legitur القِي.

مَا وَرَدَ بِلَفْظِ لَا فِي ٱلنَّهْيِ

لَا تَثِقَنَّ بِعَهْدِ مَنْ لَا دِينَ لَهُ، لَا تَمْنَحَنَّ وُدَّكَ مَنْ لَا وَفَآءَ لَهُ، لَا تَصْحَبَنَّ مَنْ لَا عَقْلَ لَهُ، لَا تُودِعَنَّ سِرَّكَ مَنْ لَا أَمَانَةَ لَهُ،

485 لَا تَزْهَدَنَّ فِي شَيْءٍ حَتَّى تَعْرِفَهُ،

لَا تَسْأَلْ مَنْ تَخَافُ مَنْعَهُ،

لَا تُغَالِبْ مَنْ لَا تَقْدِرُ عَلَى دَفْعِهِ،

لَا تَعِدْ مَا تَعْجِزُ عَنِ ٱلْوَفَآءِ بِهِ،

لَا تَعْزِمْ عَلَى مَا لَمْ تَسْتَوْضِحِ ٱلرُّشْدَ فِيهِ،

490 لَا تُعَامِلْ مَنْ لَا تَقْدِرُ عَلَى ٱلِٱنْتِصَافِ مِنْهُ،

لَا تَعُدَّنَّ شَرًّا مَا أَدْرَكْتَ بِهِ خَيْرًا، لَا تَعُدَّنَّ خَيْرًا مَا أَدْرَكْتَ بِهِ شَرًّا،

لَا تَتَكَلَّمْ بِكُلِّ مَا تَعْلَمُ فَكَفَى بِهِ جَهْلًا،

لَا تُفْسِدْ مَا يُعْنِيكَ إِصْلَاحُهُ، لَا تُغْلِقْ بَابًا يُعْجِزُكَ ٱفْتِتَاحُهُ،

لَا تُبْدِ عَنْ وَاضِحَةٍ وَقَدْ فَعَلْتَ ٱلْأُمُورَ ٱلْفَاضِحَةَ،

495 لَا تَقْطَعْ صَدِيقًا وَإِنْ كَفَرَ لَا تَأْمَنْ عَدُوًّا وَلَوْ شَكَرَ،

لَا تُشَاوِرْ عَدُوَّكَ وَٱسْتُرْهُ خَبَرَكَ،

S. 491. Loco ادركت Cod. MS. vitiose legit ادرك.

LAM ELIPH.

Ne confidas fœdere ejus, cui nulla est religio; neque amicitiam tuam præbeas illi, cui nulla est fidelitas; neque socius sis ei, cui non est intellectus; neque secretum tuum committas ei, cui non est fides.

Ne repudies aliquam rem, quamdiu non cognoveris eam. 485

Ne roges eum, cujus recusationem metuis.

Ne certes adversus aliquem, quem repellere nequeas.

Ne promittas aliquid, quod præstare non possis.

Ne aggredere aliquid, ad quod non rogaveris, qua via perveniendum sit.

Ne commercium habeas cum eo, a quo justitiam expectare non licet. 490

Ne quid malis annumeres, quo boni quid assecutus fuisti; nec aliquid bonum reputes, quo malum tibi evenit.

Ne loquaris omnia, quæ nosti; nam in iis stultitiæ satis.

Cave aliquid perdas, cujus reparatio te defatigaret; neque portam claudas, quam aperire prorsus nequeas.

Ne risu apparere facias dentes tuos anteriores, quando res fecisti turpissimas.

Ne repudies amicum, etsi ingratus sit; neque inimico credas, quamvis gratias agat. 495

Hostem tuum ne consulas, sed fortunam tuam ipsi occultes.

لَا تَثِقْ بِمَنْ يُذِيعُ سِرَّكَ،

لَا تُطْلِعْ زَوْجَتَكَ وَعَبْدَكَ عَلَى سِرِّكَ فَيَسْتَرِقَّانِكَ، لَا تَسْرُفْ
فِي شَهْوَتِكَ وَغَضَبِكَ فَيَزْرِيَانِكَ،

لَا تَسْتَصْغِرْ عَدُوًّا وَإِنْ ضَعُفَ،

لَا تَشْتَغِلْ بِمَا لَا يُغْنِيكَ وَلَا تَتَكَلَّفْ فَوْقَ مَا يَكْفِيكَ وَآجْعَلْ
500 هَمَّكَ لِمَا يُنْجِيكَ،

لَا يَسْتَرِقُّكَ ٱلطَّمَعُ وَكُنْ عَزُوفًا، لَا تَمْنَعْ ٱلْمَعْرُوفَ وَإِنْ لَمْ
تَجِدْ عُرُوفًا،

لَا تُبَارِزِ ٱلشَّرِيفَ فَيَحْقِدَ عَلَيْكَ،

لَا يَغْلِبَنَّ غَضَبُكَ حِلْمَكَ، لَا يُبْعِدَنَّ هَوَاكَ عِلْمَكَ،

لَا تَفْعَلْ مَا يُشِينُ ٱلْعِرْضَ وَٱلْإِسْمَ،

505 لَا تَضَعْ مَنْ رَفَعَهُ ٱلتَّقْوَى، لَا تَرْفَعْ مَنْ رَفَعَتْهُ ٱلدُّنْيَا

لَا تَقُلْ مَا ثَقُلَ وِزْرُكَ، لَا تَفْعَلْ مَا يَضَعُ قَدْرَكَ،

لَا تَحَاسَدُوا فَإِنَّ ٱلْحَسَدَ يَأْكُلُ ٱلْإِيمَانَ كَمَا يَأْكُلُ ٱلنَّارُ
ٱلْحَطَبَ وَلَا تَبَاغَضُوا فَإِنَّهَا ٱلْحَالِقَةُ،

لَا تَثِقْ بِٱلصَّدِيقِ قَبْلَ ٱلْخُبْرَةِ، لَا تُوقِعْ بِٱلْعَدُوِّ قَبْلَ ٱلْقُدْرَةِ،

لَا تُنَافِسْ فِي مَوَاهِبِ ٱلدُّنْيَا فَإِنَّ مَوَاهِبَهَا حَقِيرَةٌ،

S. 498. فَيَسْتَرِقَّانِكَ Cod. MS. l. fine *Tešdid*.

Cave fidem habeas illi, qui secretum divulgat.

Secretum tuum ne detegas uxori tuæ aut servo tuo, nam in servitutem te redigerent; neque modum excedas in tua cupiditate et ira, nam te diffamarent.

Inimicum ne parvi æstimes, licet sit debilis.

Ne occupatus sis in eo, quod ad te non spectat, neque deditus sis *alicui rei* magis, quam tibi sufficit; sed impendas sollicitudinem tuam ad id, quod te salvat. 500

In servitutem ne redigat te concupiscentia, sed esto abstinens; neque beneficium cohibeas, etsi non invenias, qui illud pretio suo æstimat.

Cum principe ne joceris, nam iram suam in te servabit diu.

Mansuetudinem tuam ne vincat ira tua; neque scientiam tuam removeat a te cupiditas.

Ne quid facias, quod existimationem, bonamque famam tuam dehonestat.

Ne deprimas eum, quem pietas extollit; neque extollas eum, quem mundus exaltat. 505

Cave quid dicas, quod crimen tuum aggravet; aut aliquid facias, quod pretium tuum diminuat.

Ne invicem vobis invideatis, nam invidia fidem devorat, quemadmodum ignis devorat lignum; neque odio vos invicem habeatis, odia enim deradunt et excruciant.

Cave confidas amico, antequam probasti eum; neque irruas inimico, antequam ei prævalere potes.

Ne adspires mundi dona, illa enim sunt vilia.

لَا يَسْتَرِقُّكَ ٱلطَّمَعُ فَقَدْ جَعَلَكَ ٱللّٰهُ حُرًّا، 510

لَا تَنْدَمَنَّ عَلَى عَفْوٍ وَلَا تَبْهَجَنَّ بِعُقُوبَةٍ،

لَا تُكْثِرَنَّ ٱلدُّخُولَ عَلَى ٱلْمُلُوكِ فَإِنَّكَ إِنْ صَحِبْتَهُمْ مَلُّوكَ وَإِنْ نَصَحْتَهُمْ غَشُّوكَ،

لَا تَصْحَبَنَّ أَبْنَاءَ ٱلدُّنْيَا فَإِنَّكَ إِنْ أَقْلَلْتَ ٱسْتَثْقَلُوكَ وَإِنْ أَكْثَرْتَ حَسَدُوكَ

لَا تَفْرَحْ بِٱلْغِنَى وَٱلرَّخَاءِ وَلَا تَغْتَمَّ بِٱلْفَقْرِ وَٱلْبَلَاءِ فَإِنَّ ٱلذَّهَبَ يُجَرَّبُ بِٱلنَّارِ وَٱلْمُؤْمِنُ يُجَرَّبُ بِٱلْبَلَاءِ،

لَا تَصْحَبْ إِلَّا عَاقِلًا تَقِيًّا وَلَا تُخَالِطْ إِلَّا عَالِمًا زَكِيًّا وَلَا تُودِعْ سِرَّكَ إِلَّا مُؤْمِنًا وَفِيًّا، 515

لَا تَلْتَبِسَنَّ بِٱلسُّلْطَانِ فِي وَقْتِ إِضْطِرَابِ ٱلْأُمُورِ عَلَيْهِ فَإِنَّ ٱلْبَحْرَ لَا يَكَادُ يَسْلَمُ رَاكِبُهُ مَعَ سُكُونِهِ فَكَيْفَ لَا يَهْلِكُ مَعَ اخْتِلَافِ رِيَاحِهِ وَٱضْطِرَابِ أَمْوَاجِهِ،

لَا تَحْمِلْ عَلَى يَوْمِكَ هَمَّ سَنَتِكَ كَفَاكَ كُلَّ يَوْمٍ مَا قُدِّرَ لَكَ فِيهِ فَإِنْ تَكُنِ ٱلسَّنَةُ مِنْ عُمْرِكَ فَإِنَّ ٱللّٰهَ سُبْحَانَهُ سَيَأْتِيكَ فِي كُلِّ غَدٍ جَدِيدٍ بِمَا قُسِمَ لَكَ فَإِنْ لَمْ تَكُنْ مِنْ عُمْرِكَ فَمَا هَمُّكَ بِمَا لَيْسَ لَكَ،

لَا يَسْتَعِدُّ ٱمْرُؤٌ إِلَّا بِطَاعَةِ ٱللّٰهِ وَلَا يَشْقَى إِلَّا بِمَعْصِيَةِ ٱللّٰهِ،

لَا يَأْمَنُ أَحَدٌ مِنْ صُرُوفِ ٱلزَّمَانِ وَلَا يَسْلَمُ مِنْ نَوَائِبِ ٱلْأَيَّامِ،

Concupiscentia ne in servitutem te redigat; Deus enim te liberum creavit. 510

Veniam aliis concessam ne doleas, aut ob pœnam aliis inflictam ne exhilares.

Noli reges nimium frequentare, nam si diu eos comiteris, fastidient te, et si eos admoneas, tractabunt te fraudulenter.

Cave associeris cum filiis mundanis; si enim sis pauper, parvi te facient, sin vero dives sis, invidebunt tibi.

Ne gavisus sis opulentia et amplitudine opum, neque mœstus sis ob paupertatem et adflictiones; nam aurum probatur igne, et pius adflictionibus.

Societatem ne ineas nisi cum docto, qui Deum timet; neque commercium habeas familiarius, nisi cum sapiente, qui virtute sit ingenuus; neque secretum alicui servandum concredas, nisi pio qui promissis stat. 515

Ne immisceas te rebus ad imperium spectantibus, quo tempore fluctuant; nam si mare tranquillum vix servat navigantem, quomodo non perderet, cum venti ejus huc illuc spirent, et fluctus ejus commoti sint?

Ne imponas diei tuo sollicitudinem anni totius; quolibet die sufficiat tibi, quod in eo tibi decretum est; si enim annus ille sit ex vita tua, (i. e. *si totum illum annum sis victurus,*) utique Deus O. M. quolibet crastino die recenti id tibi dabit, quod tibi destinatum est; sin vero annus iste non sit ex vita tua, ecquid sollicitudo tua tunc erit de eo, quod tibi non est?

Vir non beatus est nisi obediens, neque infelix nisi immorigerus sit Deo.

Nemo securus est a fortunæ vicissitudine, neque salvus ab infortunio dierum.

لَا يُدْرِكُ ٱللَّهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَي ٱلْعُيُوبَ بِمُشَاهَدَةِ ٱلْعِيَانِ لَكِنْ
يُدْرِكُ ٱلْقُلُوبَ بِحَقَايِقِ ٱلْإِيمَانِ، 520

لَا يَقُومُ حَلَاوَةُ ٱللَّذَّاتِ بِمَرَارَةِ ٱلْآفَاتِ،

لَا يَفُوزُ بِٱلْجَنَّةِ إِلَّا مَنْ حَسُنَتْ سَرِيرَتُهُ وَخَلَصَ نِيَّتُهُ،

لَا يُقَرِّبُ مِنَ ٱللَّهِ إِلَّا كَثْرَةُ ٱلسُّجُودِ وَٱلرُّكُوعِ، لَا يَذْهِبُ
ٱلْفَاقَةَ مِثْلُ ٱلرِّضَي وَٱلْقُنُوعِ،

حَرْفُ ٱلْيَاءِ

يَنْبَغِي لِمَنْ عَرَفَ دَارَ ٱلْفَنَاءِ أَنْ يَعْمَلَ لِدَارِ ٱلْبَقَاءِ،

يَنْبَغِي لِمَنْ عَرَفَ نَفْسَهُ أَنْ لَا يُفَارِقَهُ ٱلْحَزَنُ وَٱلْحَذَرُ، 525

يَنْبَغِي لِلْعَاقِلِ أَنْ يُخَاطِبَ ٱلْجَاهِلَ مُخَاطَبَةَ ٱلطَّبِيبِ
لِلْمَرِيضِ،

يَنْبَغِي لِلْعَاقِلِ أَنْ يَحْتَرِسَ مِنْ سُكْرِ ٱلْمَالِ وَسُكْرِ ٱلْقُدْرَةِ
وَسُكْرِ ٱلْعِلْمِ وَسُكْرِ ٱلْمَدْحِ وَسُكْرِ ٱلشَّبَابِ فَإِنَّ لِكُلِّ مِنْ
ذَلِكَ رِيحًا خَبِيثَةً تَسْلُبُ ٱلْعَقْلَ وَتَسْتَخِفُّ ٱلْوَقَارَ،

يَسْتَدَلُّ عَلَي ٱلْكَرِيمِ بِحُسْنِ بِشْرِهِ وَبَذْلِ خَيْرِهِ،

يَسْتَدَلُّ عَلَي إِدْبَارِ ٱلدُّوَلِ بِأَرْبَعٍ تَضْيِيعُ ٱلْأُصُولِ وَٱلتَّمَسُّكُ
بِٱلْفُرُوعِ وَتَقْدِيمُ ٱلْأَرَاذِلِ وَتَأْخِيرُ ٱلْأَفَاضِلِ،

S. 521. بِمَرَارَةِ. Ita legendum puto loco بِمَزَارَةِ propter præcedens حَلَاوَةُ, cui op-

Deus O. M. non videt vitia, ſpectando quod ob oculos eſt; ſed videt corda ſecundum præſcripta fidei (*religionis*). 520

In amaritudine calamitatum non conſiſtit voluptatum dulcedo.

Nemo potietur Paradiſo, niſi is, cujus cogitationes intimæ bonæ, et cujus intentiones ſinceræ *ſunt*.

Nihil *hominem* interioris apud Deum admiſſionis miniſtrum facit niſi multitudo ſubmiſſionis ac reverentiæ, nihilque removet paupertatem, veluti acquieſcentia *in decreto Dei*, et animus contentus (*αὐτάρκεια*).

LITERA JE.

Oportet eum, qui domum evaneſcentiæ cognoverit, ut operam ſuam impendat domui æternitatis.

Oportet eum, qui ſe ipſum noverit, ut triſtitia et cautio (*metus*) ab eo non diſcedant. 525

Oportet ſapientem, ut ſtultum alloquatur, uti medicus ægrotum.

Oportet ſapientem, ut ſe ipſum cuſtodiat a potu inebriante divitiarum, et potentiæ, et ſcientiæ, et encomii, et fervoris juventutis; nam in omnibus hiſce ineſt odor impurus, qui intellectum aufert, et gravitatem diminuit.

Liberalem declarat explicitæ frontis pulchritudo, et larga bonorum donatio.

Quatuor rebus apparet imperiorum decrementum: quum ſtirpes *proſperitatis* intereunt, (i. e. *cum nulla ratio habetur nobilitatis,*) et ſolis adhæretur frondibus, quum promoventur ignobiles, et removentur præſtantiſſimi.

---

ponitur. S. 523. يُقَرِّبُ Conf. Gol. in قَرُبَ N. 2.

يُسْتَدَلُّ عَلَي ٱلْإِدْبَارِ بِأَرْبَعٍ سُوْءِ ٱلتَّدْبِيرِ وَقُبْحِ ٱلتَّبْذِيرِ وَقِلَّةِ ٱلْاِعْتِبَارِ وَكَثْرَةِ ٱلْاِغْتِرَارِ، 530

يُسْتَدَلُّ عَلَي ٱلْمُرُوَّةِ بِكَثْرَةِ ٱلْحَيَاءِ وَبَذْلِ ٱلنِّدَآءِ وَكَفِّ ٱلْأَذَي،

يَسِيرُ ٱلْعَطَآءِ أَحْسَنُ مِنَ ٱلتَّعَلُّلِ بِٱلْاِعْتِذَارِ،

يَحْتَاجُ ٱلشَّرَفُ إِلَي ٱلتَّوَاضُعِ،

يَتَفَاضَلُ ٱلنَّاسُ بِٱلْعُلُومِ وَٱلْعُقُولِ لَا بِٱلْأَمْوَالِ وَٱلْأُصُولِ،

يَبْلُغُ ٱلصَّادِقُ بِصِدْقِهِ مَا لَا يَبْلُغُهُ ٱلْكَاذِبُ بِٱحْتِيَالِهِ، 535

يَنَامُ ٱلرَّجُلُ عَلَي ٱلثُّكْلِ وَلَا يَنَامُ عَلَي ٱلظُّلْمِ،

يَوْمُ ٱلْمَظْلُومِ عَلَي ٱلظَّالِمِ أَشَدُّ مِنْ يَوْمِ ٱلظَّالِمِ عَلَي ٱلْمَظْلُومِ،

Quatuor sunt indicia retrogradientis fortunæ: prava rerum administratio, turpis earum profusio, parum attentæ considerationis, et multum socordiæ. 530

Declarat animum virilem multum verecundiæ, liberalitas larga, et abstinentia ab injuriis (*a læsione*).

Donatio modica pulchrior (*melior*) est lactatione spei (*conjuncta*) cum excusatione.

Quidquid elatum est, deprimi oportet.

Contendant inter se homines de scientia et intellectu, non vero de opibus aut stirpibus.

Veracitate sua consequitur verax (*ingenuus*) quod technis suis nunquam obtinebit mendax. 535

Indormiat (*securus dormiat* vel *securus sit*) vir super orbitate; non vero super injustitia sua.

Dies oppressi (*infortunium oppresso illatum*) magis anget oppressorem, quam dies oppressoris oppressum.

COLLECTIO TERTIA.

بَعْضُ ٱلْأَمْثَالِ

جَمَعَهُ أَبِي ٱلْفَضْلِ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ ٱلْمَيْدَانِيُّ ٱلنَّيْسَابُورِيُّ مِنْ كَلَامِ ٱلْمُرْتَضَى عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ ٱللَّهُ عَنْهُ

مَنْ رَضِيَ عَنْ نَفْسِهِ كَثُرَ ٱلسَّاخِطُ عَلَيْهِ،
وَمَنْ ضَيَّعَهُ ٱلْأَقْرَبُ أُتِيحَ لَهُ ٱلْأَبْعَدُ،
وَمَنْ بَالَغَ فِي ٱلْخُصُومَةِ أَثِمَ وَمَنْ قَصَّرَ فِيهَا ظُلِمَ،
مَنْ كَرُمَتْ عَلَيْهِ نَفْسُهُ هَانَتْ عَلَيْهِ شَهْوَتُهُ،
أَلَا حُرٌّ يَدَعُ هٰذِهِ ٱللُّمَاظَةَ لِأَهْلِهَا،

S. 2. Pro ضَيَّعَهُ legendum ضَيَّقَهُ. Porro secundum Cod. Scheid. eandem sententiam his verbis expressam dederat Meidanius alio loco p. 721. N. 5117. مَنْ ضَاقَ عَنْهُ الاقرب اتاح الله له الابعد، *Cujus propinquitas ad angustiam redacta est, illi determinavit Deus remotos.* Scil. *in subsidium, ut afflictio misere opem ferant.* Ubi tamen imperatoris mentionem non facit, tanquam ejusdem auctoris. S. 3. *Qui resecat,*

PROVERBIA QUÆDAM

QUÆ COLLEGIT

ABUL-FADL ACHMED EBN MOHAMMED EBN ACHMED EBN IBRAHIM AL-MEIDANI NISABURIENSIS

E DICTIS DEO ACCEPTI

ALI EBN ABI TALEBI,

CUI DEUS PROPITIUS SIT.

QUI ſibi placet, multos habet, qui indignantur ipſum.

Quem premunt propinqui, illi divinitus determinati ſunt remoti.

Qui modum excedit in movendis litibus, peccat; qui *vero* eas reſecat, afficitur injuria.

Quem regit mens generoſa, ſpernit ille cupiditates ſuas.

Enimvero ingenuus viliores haſce cibi reliquias relinquet ſectatoribus earum. 5

---

i. e. *Qui in illis litibus perſequendis negligens eſt.* Conf. cum h. ſent. Gol. ſent. Poet. pag. 164. N. 41. in fine. S. 4. *Quem regit mens generoſa*, i. e. *Cujus prædominans principium eſt generoſitas.* S. 5. لماظة notat, *cibi reliquias* eaſque *viliores*, a لمظ *linguam, per labia circumduxit ad auferendas detergendaſque cibi reliquias.* Conf. Schult. ad Har. v. p. 91.

انَّهُ لَيْسَ لِأَنْفُسِكُمْ ثَمَنٌ الَّا ٱلْجَنَّةَ فَلَا تَبِيعُوهَا الَّا بِهَا ،

مَنْ عَظَّمَ صِغَارَ ٱلْمَصَايِبِ ٱبْتَلَاهُ ٱللّٰهُ بِكِبَارِهَا ،

ٱلْوِلَايَاتُ مَضَامِيرُ ٱلرِّجَالِ ،

لَيْسَ بَلَدٌ بِأَحَقَّ بِكَ مِنْ بَلَدٍ خَيْرُ ٱلْبَلَدِ مَا حَمَلَكَ ،

10 اذَا كَانَ فِي رَجُلٍ خَلَّةٌ رَايِعَةٌ فَٱنْتَظِرْهُ اخَوَاتِهَا ،

ٱلْعِيبَةُ جِهَادُ ٱلْعَاجِزِ ،

رُبَّ مَفْتُونٍ بِحُسْنِ ٱلْقَوْلِ فِيهِ ،

مَا لِٱبْنِ آدَمَ وَٱلْفَخْرِ فَإِنَّ أَوَّلَهُ نُطْفَةٌ وَآخِرَهُ جِيفَةٌ لَا يَرْزُقُ نَفْسَهُ وَلَا يَدْفَعُ حَتْفَهُ ،

ٱلدُّنْيَا تَغُرُّ وَتَضُرُّ وَتَمُرُّ إِنَّ ٱللّٰهَ تَعَالِي لَمْ يَرَي فِيهَا ثَوَابًا لِأَوْلِيَايِهِ وَلَا عِقَابًا لِأَعْدَايِهِ وَإِنَّ أَهْلَ ٱلدُّنْيَا كَرَكْبٍ بَيْنَاهُمْ حَلُّوا اذَا صَاحَ سَايِقُهُمْ وَٱرْتَحَلُوا ،

15 مَنْ صَارَعَ ٱلْحَقَّ صَرَعَهُ

ٱلْقَلْبُ مُصْحَفُ ٱلْبَصَرِ ،

S. 9. Scil. *Patrium solum omnium optimum*. Pro خَيْرُ ٱلْبَلَدِ Cod. Scheid. recte l. خَيْرُ ٱلْبِلَادِ. S. 10. فانتظره fine dubio vitiofum eft. Legendum omnino fecundum Cod. Scheid. فانظر i. e. فَانْظُرْ vel فَانْظِرْ *patienter ferto* forores ipfius i. e. *dotes ejus fequiores*. S. 11. Cod. Scheid. loco جهاد exhibet جُهْدُ. S. 12. Belgæ: *Wie luifstert naar verleidende taal, die is reeds verftrikt*. S. 13. Pro يوزق Cod. Scheid.

Utique non eſt animabus veſtris pretium, niſi Paradiſus; itaque ne vendatis eas, niſi pro illo *Paradiſo*.

Qui minimas adverſitates graves judicat, eum tentabit Deus per maximas.

Virorum palæſtra principatus ſunt.

Una regio aptior tibi non eſt altera; optima tamen illarum ea eſt, quæ te protulit.

Quando in homine fuerit proprietas *una* excellentior, patienter feras ſorores ipſius. 10

Impotentis ſtudium obtrectatio.

Permulti homines tentantur dictis ingenioſis.

Quid filio Adami cum gloria commune eſt? ſiquidem principium ejus ſit ſperma genitale, et extremum ejus cadaver; non ſuſtentat ſe, neque repellit mortem ſuam.

Mundus ſpe lactat, et nocet, et cito finit; nam Deus O. M. remunerationem non dat in eo amicis ſuis, neque hoſtibus ſuis pœnam. Sane populus mundanus eſt inſtar manus eorum, qui camelis in itinere ſimul vehuntur; interea dum diverſorium petunt, ecce abactor clamat, et diſcedunt.

Qui luctatur cum veritate, proſternit ipſum *veritas*. 15

Cor liber eſt viſus.

---

recte legit يرزق Conf. פרקי אבות Edit. Fagii Cap. iv. N. 4. p. m. 69. et ibid. not. vide etiam Gol. ſent. Poet. pag. 165. N. 44. S. 14. Cod. Scheid. pro اذا habet اذ. Pro يسري recte leg. ير ob præced. لم. Et pro وارتحلوا cum و præfixo habet ف præfixum. S. 15. *Proſternit ipſum veritas* h. e. *ſuperatur ab ea*. Non enim ei par eſt congreſſu. S. 16. h. e. *Quæ videt homo, in cor ſuum refert haud aliter atque in tabulam*, ſcil. *librum*.

أَلتَّقِي رَئِيسُ ٱلْأَخْلَاقِ،

مَا أَحْسَنَ تَوَاضُعَ ٱلْأَغْنِيَآءِ لِلْفُقَرَآءِ طَلَبًا لِمَا عِنْدَ ٱللّٰهِ وَأَحْسَنُ مِنْهُ تِيهُ ٱلْفُقَرَآءِ عَلَي ٱلْأَغْنِيَآءِ ٱتِّكَالًا عَلَي ٱللّٰهِ،

كُلُّ مُقْتَصِرٍ عَلَيْهِ كَافٍ

20 مَنْ لَمْ يُعْطَ قَاعِدًا لَمْ يُعْطَ قَائِمًا،

أَلدَّهْرُ يَوْمَانِ يَوْمٌ لَكَ وَيَوْمٌ عَلَيْكَ وَإِنْ كَانَ لَكَ فَلَا تَبْطَرْ وَإِنْ كَانَ عَلَيْكَ فَلَا تَضْجَرْ،

مَنْ طَلَبَ شَيْأً نَالَهُ أَوْ بَعْضَهُ،

أَلرُّكُونُ إِلَي ٱلدُّنْيَا مَعَ مَا تُعَايَنُ مِنْهَا جَهْلٌ وَٱلتَّقْصِيرُ فِي حُسْنِ ٱلْعَمَلِ إِذَا وَثِقْتَ بِٱلثَّوَابِ عَلَيْهِ غَبْنٌ وَٱلطُّمَانِينَةُ إِلَي كُلِّ أَحَدٍ قَبْلَ ٱلْإِخْتِبَارِ عَجْزٌ،

أَلْبُخْلُ جَامِعُ ٱلْمَسَاوِي ٱلْأَخْلَاقِ،

مَنْ كَثُرَتْ نِعْمَةُ ٱللّٰهِ عَلَيْهِ كَثُرَتْ حَوَائِجُ ٱلنَّاسِ إِلَيْهِ فَمَنْ

S. 17. Cod. Scheid. recte l. الاخلاق. S. 21. Conf. Gol. in voce بوس ubi يوم نعم ويوم بوس *Dies boni status, Dies mali: hic secundus, ille adversus est.* Quod et sic dicunt: الدهر ميسور ومعسور *Fortuna facilis et difficilis:* i. e. *modo prospera, modo adversa.* Vid. Gol. in Adag. N. 16. p. 71. S. 22. Pari modo Persæ: هر چيز كه طلب كني بيابي روي از طلبش چو بر نتابي *Quam rem quæsiveris, invenies, dum-*

Morum princeps pietas.

Quam pulcherrima eſt humilitas divitum erga pauperes, ſtudio placendi Deo! at pulchrior ea *eſt* faſtus pauperum ſupra divites confidendo Deo.

Quicumque ſorte ſua contentus vivit, habet quod ſufficit.

Qui non donatur ſedens non accipiet ſtans. 20

Fortuna duplicis diei *eſt*; altera pro te, altera contra te dies *eſt*; ſi ſit pro te, ne nimia hilaritate exultes; ſin *vero* ſit contra te, ne animi angore commoveare.

Qui rem quærit, conſequitur eam, aut partem ejus.

Inniti mundo, non obſtante eo, quod ex illo in oculos incurrit, inſipientia *eſt*; et cunctari in opere bono, cum de ejus remuneratione certior factus ſis, negligentia *eſt*; et confidere unicuique ante experientiam, debilitas *eſt*.

Peſſimorum morum receptaculum avaritia *eſt*.

Cui Deus copioſam largiatur gratiam, eo indigent multi homines; qui vero

---

modo quærere eam non deſiſtas. Vid. Warnerus Prov. Perſic. N. 43. p. m. 21. S. 24. Conf. Apoſt. 1 Tim. vi. 10. et Saluſt. de B. Cat. c. 10. *Avaritia fidem, probitatem, cæteraſque artes ſubvertit.* Porro pro حامع المساوي Cod. Scheid. legit جامع لمساوي. S. 25. Cod. Scheid. recte exhibet نعمة ſine affixo ه. Ibid. Loco حوايح quod procul dubio corruptum eſt, legendum cum Cod. Scheid. حوايج.

قَامَ لِلّٰهِ فِيهَا بِمَا يَجِبُ عَرَّضَهَا لِلدَّوَامِ وَٱلْبَقَآءِ وَمَنْ لَمْ يَقُمْ عَرَّضَهَا لِلزَّوَالِ وَٱلْفَنَآءِ ،

اَلرَّغْبَةُ مِفْتَاحُ ٱلنَّصَبِ وَٱلْحَسَدُ مَطِيَّةُ ٱلتَّعَبِ ،

اَلْخُرْقُ ٱلْمُعَاجَلَةُ قَبْلَ ٱلْإِمْكَانِ وَٱلْأَنَاةُ بَعْدَ ٱلْفُرْصَةِ ،

مَنْ عَلِمَ أَنَّ كَلَامَهُ مِنْ عَمَلِهِ قَلَّ كَلَامُهُ إِلَّا فِيمَا يَعْنِيهِ ،

مَنْ نَظَرَ فِي عُيُوبِ ٱلنَّاسِ فَأَنْكَرَهَا ثُمَّ رَضِيَهَا بِٱلنَّفْسِهِ فَذٰلِكَ ٱلْأَحْمَقُ بِعَيْنِهِ ،

صَوَابُ ٱلرَّأْيِ بِٱلدُّوَلِ يَبْقِي بِبَقَايِهَا وَيَذْهَبُ بِذَهَبِهَا ،

اَلْعَفَافُ زِينَةُ ٱلْفَقْرِ وَٱلشُّكْرُ زِينَةُ ٱلْغِنَي ،

اَلْمُؤْمِنُ بِشْرُهُ فِي وَجْهِهِ وَحُزْنُهُ فِي قَلْبِهِ ،

اَلْجَاهِلُ ٱلْمُتَعَلِّمُ شَبِيهٌ بِٱلْعَالِمِ وَٱلْعَالِمُ ٱلْمُتَعَسِّفُ شَبِيهٌ بِٱلْجَاهِلِ ،

يَنَامُ ٱلرَّجُلُ عَلَي ٱلثُّكْلِ وَلَا يَنَامُ عَلَي ٱلْحَرْبِ ،

اَلنَّاسُ أَبْنَآءُ ٱلدُّنْيَا وَلَا يُلَامُ ٱلرَّجُلُ عَلَي حُبِّ أُمِّهِ ،

رَسُولُكَ تَرْجُمَانُ عَقْلِكَ وَكِتَابُكَ أَبْلَغُ مَا يَنْطِقُ عَنْكَ ،

S. 29. Cod. Scheid. لِنَفْسِهِ quod præfero. S. 30. Pro بِذَهَبِهَا Cod. Scheid. recte legit بِذَهَابِهَا. S. 32. Nimirum: *Spem ſimulat vultu, premit altum corde dolorem.* S. 33. المتعلّم. Sic procul dubio legendum pro المتقلم uti Cod. L. vitioſe legit.

conſtans eſt Deo in neceſſitatibus hominum implendis, eo quod decet, ille exponit gratiam iſtam durationi et perennitati; qui autem non conſtans eſt in ea re, ille exponit gratiam iſtam ceſſationi et evaneſcentiæ.

Ærumnarum clavis aviditas, jumentumque moleſtiæ vectarium invidia.

Mentis ſtupor eſt rem tractare ante opportunitatem, mentiſque cruditas *hoc facere* poſt occaſionem.

Qui ſcit ſermonem ſuum eſſe de opere ſuo, ſermo ejus paucus eſt, niſi ea de re, quæ ad ipſum ſpectat.

Qui hominum vitia videt, eaque improbat; deinde vero ſe ipſo delectatur, ille ſane ſtultiſſimus eſt.

Conſilii ſucceſſus ſitus eſt in fortunæ viciſſitudinibus; manet, illa manente; fugit, illa fugiente.

Decus paupertatis abſtinentia; divitiarum vero decus gratiarum actio.

Fidelis lætitiam in fronte præfert; triſtitiam vero in corde ſuo.

Inſipiens diſcens ſimilis eſt ſapienti; ſapiens vero exorbitans ſimilis eſt inſipienti.

Indormiat (i. e. *ſecurus ſit* ſive *ſecurus dormiat*) vir ſuper orbitate, non vero ſuper curis belli.

Homines ſunt filii mundi; jam vero nemo reprehendi ſolet ob matris ſuæ amorem.

Legatus tuus interpres cordis tui; at literæ tuæ eloquentiores ſunt eo, quod de te locutus eſt.

S. 34. Pro الثكل Cod. L. perperam legit الشكل. Ibid. الدرْب Cod. L. l. الحرب. S. 35. Cod. L. l. والدنيا cum و præf. male.

أَلْحَظُّ يَأْتِي مَنْ لَا يَأْتِيهِ،

أَلطَّمَعُ ضَامِنٌ غَيْرُ وَفِيٍّ،

أَلْأَمَانِيُّ تُعْمِي أَعْيُنَ ٱلْبَصَايِرِ،

لَا تِجَارَةَ كَٱلْعَمَلِ ٱلصَّالِحِ وَلَا رِبْحَ كَٱلثَّوَابِ وَلَا قَايِدَ كَٱلتَّوْفِيقِ
وَلَا حَسَبَ كَٱلتَّوَاضُعِ وَلَا شَرَفَ كَٱلْعِلْمِ وَلَا وَرَعَ
كَٱلْوُقُوفِ عِنْدَ ٱلشُّبْهَةِ وَلَا قَرِينَ كَحُسْنِ ٱلْخُلْقِ وَلَا
عِبَادَةَ كَأَدَآءِ ٱلْفَرَايِضِ وَلَا عَقْلَ كَٱلتَّدْبِيرِ وَلَا وَحْدَةَ
40 أَوْحَشُ مِنَ ٱلْعُجْبِ،

مَنْ أَطَالَ ٱلْأَمَلَ أَسَآءَ ٱلْعَمَلَ،

وَسَمِعَ رَجُلًا مِنَ ٱلْحَرُورِيَّةِ يَتَهَجَّدُ وَيَقْرَأُ فَقَالَ نَوْمٌ عَلَي يَقِينٍ
خَيْرٌ مِنْ صَلٰوةٍ فِي شَكٍّ،

إِذَا تَمَّ ٱلْعَقْلُ نَقَصَ ٱلْكَلَامُ،

قَدْرُ ٱلرَّجُلِ عَلَي قَدْرِ هِمَّتِهِ،

قِيمَةُ كُلِّ آمْرِئٍ مَا يُحْسِنُهُ،

S. 40. Conf. Erpen. S. N. 31. ubi loco ولا ورع كالوقوف عند الشبهة legitur ولا ورع كالكفّ عن الحرام *Neque abſtinentia ſimilis ei, qua abſtinetur a vetito.* Ibid. كحسن الخلق *ſicut præſtantia idolis*, ſcil. *bonitas naturæ* vel *elegantia morum*. Ibid. كالتدبير *ſicut prudens adminiſtratio* ſcil. *prudentia*. S. 42. Pro في شكّ Cod.

Bona sors accedit ad eum, qui non accedit ad ipsam.

Concupiscentia sponsor est fidem non præstans.

Res optatæ oculos perspicacium occæcant.

Non est mercatura sicut bonum opus; neque lucrum sicut remuneratio; neque gubernatio sicut concursus Dei; neque existimatio sicut humilitas; neque gloria sicut scientia; neque devotio sicut subsistere penes rem dubiam; neque socius sicut præstantia indolis; neque cultus sicut observantia eorum, quæ præscripta sunt; neque intellectus sicut prudens administratio; neque solitudo magis vastans, quam φιλαυτία. 40

Qui spem prolongat, corrumpit opus.

Quum audivisset (Alius) virum ingenuum, qui noctu vigilabat, ut legeret, dixit: dormitatio super scientia certa melior est, quam precatio in dubitatione.

Cum deficit intellectus, deficit oratio.

Pretium viri est pro ratione magnanimitatis suæ.

Pretium cujuslibet viri *constituunt* bonæ ejus actiones. 45

Scheid. recte legit علي شكّ. S. 43. Vide Scaligeri et Erpenii Prov. Arab. cent. 1. N. 84. ubi eadem sententia exhibetur. S. 45. قيمة Ita recte legit Cod. Scheid. loco قتمة uti in Cod. L. vitiose scribitur. Conf. etiam suprà collect. primam N. 199. ubi eadem sententia occurrit. Ibid. أمرئ Ita lego cum Cod. Scheid. Cod. vero L. male legit أجرئ.

اَلْمَالُ مَادَّةُ ٱلشَّهَوَاتِ،

اَلنَّاسُ أَعْدَآءُ مَا جَهِلُوا،

نَفَسُ ٱلْمَرْءِ خُطَاهُ إِلَى أَجَلِهِ،

S. 46. Hic loco Cod. Scheid. inferit hanc fententiam: الحِرمانُ خيرٌ مِنَ الإِمتِنانِ *Repulfa præftat beneficiorum exprobratione.* S. 48. Hæc fententia in Cod. Scheid.

Cupiditatum alimentum divitiæ *ſunt*.

Homines inimici ſunt ejus, quod ignorant.

Appetitus viri, greſſus ejus ad mortem ſuam

ſequitur poſt N. 45. et pro نفس et اجله legitur ibi نفس et اجله. — نفس *appetitus* ſcil. *cupiditas*, *ſpirans aviditas*. Conf. Schult. ad Har. i. 20. et Lette. Obſ. Philol. Crit. in Deboræ et Moſis Cantica, pag. 218.

COLLECTIO QUARTA.

طُـغَـافَـةٌ

بَعْضِ ٱلْأَمْثَالِ ذَكَرَهُ شَطَاطًا وَرَفَعَهُ ٱلْمِيدَانِيُّ ٱلْمَشْهُورُ إِلَي أَمِـيـرِ ٱلْمُؤْمِنِينَ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَـالِـبٍ رَضْوَانُ ٱللَّهِ عَلَيْهِ

I.

ᵃ إِنَّمَا أُكِلْتُ يَوْمَ أُكِلَ ٱلثَّوْرُ ٱلْأَبْيَضُ،

يُرْوَي أَنَّ أَمِيرَ ٱلْمُؤْمِنِينَ عَلِيًّا رَضِيَ ٱللَّهُ عَنْهُ قَالَ إِنَّمَا مَثَلِي وَمَثَلُ عُثْمَانٍ كَمَثَلِ أَثْوَارٍ ثَلَاثَةٍ كُنَّ فِي أَجَمَةٍ أَبْيَضُ وَأَسْوَدُ وَأَحْمَرُ. وَمَعَهُنَّ فِيهَا أَسَدٌ. وَكَـانَ لَا يَقْدِرُ مِنْهُنَّ عَلَي شَيْءٍ لِاجْتِمَاعِهِنَّ عَلَيْهِ فَقَالَ لِلثَّوْرِ ٱلْأَسْوَدِ وَٱلثَّوْرِ ٱلْأَحْمَرِ لَا يَدُلُّ عَلَيْنَا فِي أَجَمَتِنَا إِلَّا ٱلثَّوْرُ ٱلْأَبْيَضُ فَـإِنَّ لَوْنَهُ مَـشْـهُـورٌ وَلَوْنِي عَلَي لَوْنِكُمَا فَلَوْ تَرَكْتُمَانِي آكُلُهُ صَفَتْ لَنَا ٱلْأَجَمَةُ. فَقَالَا دُونَكَ

ᵃ Cod. Scheid. Prov. 83. p. 28.

EPIMETRUM
QUORUMDAM PROVERBIORUM,
QUÆ PASSIM MEMORAVIT ET RETULIT
MEIDANIUS, SUPRA LAUDATUS,
AD
IMPERATOREM FIDELIUM
ALI BEN ABI TALEBI
PIÆ MEMORIÆ.

I.

Utique devoratus ſum die, quo devoratus eſt taurus albus.

TRADITUR imperatorem fidelium ALIUM, cui Deus propitius ſit, dixiſſe: Ego et OTHSMANUS ſimili in conditione verſamur, in qua verſati fuerunt tres tauri in ſylva latentes, quorum unus albi, alter nigri, tertius rufi coloris erat, atque cum illis leo in eadem ſylva *degebat*. Leo autem contra illos nihil valebat, quamdiu ſimul congregati erant contra ipſum. Quapropter dixit tauro nigro et rufo: Nemo in hac ſylva nos prodet, niſi taurus albus, ſiquidem color ejus nimium conſpicuus eſt, i. e. *in oculos incurrit:* color vero meus colori veſtro ſimilis eſt; ſi itaque mihi permittatis ipſum devorare, tranquilla nobis erit ſylva. Et dixerunt ei: Cape et devora ipſum; tum devo-

فَكُلْهُ. فَأَكَلَهُ. فَلَمَّا مَضَتْ أَيَّامٌ قَالَ لِلْأَحْمَرِ لَوْنِي عَلَى لَوْنِكَ فَدَعْنِي آكُلِ ٱلْأَسْوَدَ لِتَصْفُوا لَنَا ٱلْأَجَمَةُ. فَقَالَ دُونَكَ فَكُلْهُ. فَأَكَلَهُ. ثُمَّ قَالَ لِلْأَحْمَرِ إِنِّي آكِلُكَ لَا مَحَالَةَ. فَقَالَ دَعْنِي أُنَادِي ثَلَثًا. فَقَالَ ٱفْعَلْ. فَنَادَى فَقَالَ أَلَا إِنِّي أُكِلْتُ يَوْمَ أُكِلَ ٱلثَّوْرُ ٱلْأَبْيَضُ. ثُمَّ قَالَ عَلِيٌّ ع س أَلَا إِنِّي هُنْتُ [وَيُرْوَى وَهَنْتُ] يَوْمَ قُتِلَ عُثْمَانُ. يَرْفَعُ بِهَا صَوْتَهُ. يَضْرِبُهُ ٱلرَّجُلُ يُرْزَأُ بِأَخِيهِ.

II.

[b] أَنَا دُونَ هٰذَا وَفَوْقَ مَا فِي نَفْسِكَ،

قَالَهُ أَمِيرُ ٱلْمُؤْمِنِينَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ لِرَجُلٍ مَدَحَهُ نِفَاقًا،

III.

[c] أَحْرَزَ أَمْرًا أَجَلُهُ،

قَالَهُ عَلِيٌّ رَضِيَ ٱللّٰهُ عَنْهُ حِينَ قِيلَ لَهُ أَتَلْقَى عَدُوَّكَ حَاسِرًا. يُقَالُ هٰذَا أَصْدَقُ مَثَلٍ ضَرَبَتْهُ ٱلْعَرَبُ،

IV.

[d] رَأْيُ ٱلشَّيْخِ خَيْرٌ مِنْ مَشْهَدِ ٱلْغُلَامِ،

قَالَهُ أَمِيرُ ٱلْمُؤْمِنِينَ عَلِيٌّ ع س فِي بَعْضِ حُرُوبِهِ،

---

[b] Pag. 58. N. 221. [c] Pag. 219. N. 1335. [d] Pag. 300. N. 1880.

ravit eum Dein poſt aliquot dies dixit rufo: Color meus ſimilis eſt colori tuo; ſine itaque me devorare nigrum, ut tranquilla nobis ſit ſylva. Et reſpondit ille: Cape et devora ipſum; et devoravit eum. Porro dixit rufo: Utique ego procul dubio te devorabo. Et reſpondit: Sine me exclamare tribus vicibus; dixitque leo: Fac. Tum exclamavit, et dixit: ENIMVERO EGO DEVORATUS FUI DIE [i. e. eo ipſo die calamitas mea jam initium habuit] QUO DEVORATUS EST TAURUS ALBUS. Dein ALI, cui pax, dixit: Sane ego vilipendi jam cœpi [ſcil. infirmatus jam fui] die quo occiſus eſt OTHSMANUS, idque elata voce pronuntiavit [ALI]. Uſurpatur itaque hoc proverbium ab illo, qui ipſe detrimentum patitur ex damno ſocii ſui.

II.

Ego ſum minor hoc, ſed major eo, quod in animo tuo eſt.

Dixit hoc imperator fidelium ALI BEN ABI TALEBI cuidam, qui hypocritice eum laudabat.

III.

Cuſtodit, ſcil. *in tuto collocat*, virum fatum ejus.

Dixit hoc ALI, cui Deus propitius ſit, cum ipſi dicebatur: Obviamne ibis hoſti tuo ſine armis? Dicitur hoc veriſſimum eſſe proverbium quod formarunt Arabes.

IV.

Conſilium ſenis præſtat conſeſſui juvenum.

Dixit hoc imperator fidelium, cui pax, in quodam bellorum ſuorum

V.

[e] أُرِيدُ حِبَآءَهُ وَيُرِيدُ قَتْلِي،

هٰذَا مَثَلٌ تَمَثَّلَ بِهِ أَمِيرُ ٱلْمُؤْمِنِينَ عَلِيٌّ رَضِيَ ٱللّٰهُ عَنْهُ حِينَ ضَرَبَهُ ٱبْنُ مُلْجَمٍ لَعَنَهُ ٱللّٰهُ وَبَاقِي ٱلْبَيْتِ عذيرك مِنْ خَلِيلِكَ مِنْ مُرَادٍ،

VI.

[f] شِقْشِقَةٌ هَدَرَتْ ثُمَّ قَرَّتْ،

اَلشِّقْشِقَةُ شَيْءٌ كَٱلرِّئَةِ يُخْرِجُهَا ٱلْبَعِيرُ مِنْ فِيهِ إِذَا هَاجَ وَإِذَا قَالُوا لِلْخَطِيبِ ذُو شِقْشِقَةٍ فَإِنَّهَا يُشَبَّهُ بِٱلْفَحْلِ. وَلِأَمِيرِ ٱلْمُؤْمِنِينَ عَلِيٍّ رَضِيَ ٱللّٰهُ عَنْهُ خُطْبَةٌ تُعْرَفُ بِٱلشِّقْشِقَةِ لِأَنَّ ٱبْنَ عَبَّاسٍ قَالَ لَهُ حِينَ قَطَعَ كَلَامَهُ يَا أَمِيرَ ٱلْمُؤْمِنِينَ لَوِ ٱطَّرَدَتْ مَقَالَتُكَ مِنْ حَيْثُ أَفْضَيْتَ فَقَالَ هَيْهَاتَ يَا ٱبْنَ عَبَّاسٍ تِلْكَ شِقْشِقَةٌ هَدَرَتْ ثُمَّ قَرَّتْ،

VII.

[g] صَدَقَنِي سِنَّ بَكْرِهِ،

اَلْبَكْرُ ٱلْفَتِيُّ مِنَ ٱلْإِبِلِ وَيُقَالُ صَدَقْتُهُ ٱلْحَدِيثَ وَفِي ٱلْحَدِيثِ يُضْرَبُ مَثَلًا فِي ٱلصِّدْقِ، وَأَصْلُهُ أَنَّ رَجُلًا سَاوَمَ رَجُلًا

---

[e] Pag. 313. N. 1969. S. 5. Modum, quo Ebn Molgjami Alium imperatorem

V.

Volo ipſum donare, at ille vult necem meam.

Eſt proverbium, quod formavit Imperator fidelium ALI, quum ipſum percuſſerat IBN MOLGJAMI, cui Deus maledicat. Reliqua autem pars verſus ſic ſonat: *Cedo qui te excuſet ab amico tuo de mala intentione.*

VI.

Fremuit pulmo, mox reſedit.

Vox الشقشقة notat *pulmonem*, quem camelus ex ore promittit, quum concitatus eſt. Sic v. c. oratorem dicunt *dominum pulmonis*; comparatur ſcil. cum camelo admiſſario. Refertur quoque [*dictum*] ALII Imperatoris fidelium, cui pax, *Oratio cognoſcitur ex impetu ſermonis*, eo quod EBN ABBASI ipſi, cum ſermonem ſuum abrumperet, dicebat: O Imperator fidelium, utinam ſermo tuus fluere inciperet ex quo abrupiſti illum! Ad quod reſpondit ALI: Apage EBN ABBASI, iſte dicendi *impetus æſtuavit, at nunc ſedatus eſt.*

VII.

Vere mihi indicavit ætatem pulli cameli ſui.

Vox أَلْبَكْرُ notat *juvencam camelum*, diciturque صَدَقْتُ conſtr. cum accuſ. et cum فِي, *vere indicavi ipſi hiſtoriam.* Uſurpatur *autem* proverbialiter de veritate narrationis. Origo nempe proverbii hæc eſt; quod cum

---

interfecerit narrat Abulpharagius. H. D. pag. 191. Conf. etiam Hottinger. Hiſt. Orient. pag. 366. et 367. [f] Pag. 377. N. 244. [g] Pag. 404. N. 256.

فِي بَكْرٍ فَقَالَ مَا سِنُّهُ فَقَالَ صَاحِبُهُ بَازِلٌ ثُمَّ نَفَرَ ٱلْبَكْرُ فَقَالَ لَهُ صَاحِبُهُ هِدَعْ هِدَعْ وَهَذِهِ لَفْظَةٌ تُسَكَّنُ بِهَا ٱلصِّغَارُ مِنَ ٱلْإِبْلِ فَلَمَّا سَمِعَ ٱلْمُشْتَرِي هَذِهِ ٱلْكَلِمَةَ قَالَ صَدَقَنِي سِنَّ بَكْرِهِ وَنَصَبَ سِنَّ عَلَي مَعْنَي عَرَّفَنِي سِنَّ وَيَجُوزُ أَنْ يُقَالَ أَرَادَ[h] صَدَقَنِي خَبَرَ سِنَّ ثُمَّ حَذَفَ ٱلْمُضَافَ وَيُرْوَي صَدَقَنِي سِنُّ بِٱلرَّفْعِ جَعَلَ ٱلصِّدْقَ لِلسِّنِّ تَوَسُّعًا، قَالَ أَبُو عُبَيْدَ وَهَذَا ٱلْمَثَلُ يُرْوَي عَنْ عَلِيٍّ عَلَيْهِ ٱلسَّلَامُ أَنَّهُ أَتَي فَقِيلَ لَهُ أَنَّ بَنِي فُلَانٍ وَبَنِي فُلَانٍ ٱقْتَتَلُوا فَغَلَبَ بَنُو فُلَانٍ فَأَنْكَرَ ذَلِكَ ثُمَّ أَتَاهُ آتٍ فَقَالَ بَلْ غَلَبَ بَنُو فُلَانٍ لِلْقَبِيلَةِ ٱلْأُخْرَي فَقَالَ عَلِيٌّ صَدَقَنِي سِنَّ بَكْرِهِ،

VIII.

[i]صَدَقَنِي وَسْمَ قِدْحِهِ،

وَسْمُ ٱلْقِدْحِ ٱلْعَلَامَةُ ٱلَّتِي عَلَيْهِ لِتَدُلَّ عَلَي نَصِيبِهِ وَرُبَّمَا كَانَتِ ٱلْعَلَامَةُ بِٱلنَّارِ وَمَعْنَي ٱلْمَثَلِ خَبَّرَنِي بِمَا فِي نَفْسِهِ وَهُوَ مِثْلُ قَوْلِهِمْ صَدَقَنِي سِنَّ بَكْرِهِ،

S. 7. [h] Hæc vox اراد abeſt ab apographo Reiſkii. [i] Pag. 411. N. 2593.

aliquis pretium justo magis pro camelo suo ab alio posceret, alter ille rogavit, cujus ætatis esset camelus? Respondit Dominus, novennem esse, ipsoque momento aufugit. Tum Dominus clamabat هدع هدع qua voce subsistuntur pulli cameli. Emptor vero hanc vocem audiens dixit: &c. صدقني (adhibito casu accusativo vocis سِنَّ) i. e. *notam mihi fecit ætatem pulli cameli sui*, et licet etiam efferre omisso statu constructo: *indicavit mihi negotium ætatis*, aut صدقني سِنُّ in casu recto cum vocali *Damma* in fine dictionis: i. e. *veritatem mihi indicavit ætas*, per prosopopœiam tributa veracitate ætati. Dixit Abu Obeid proverbium hocce auctorem habere Alium, cui pax, occasione, quod aliquis accessit ad eum, qui jussus erat ipsi dicere: Hæ tribus pugnarunt cum illis, et vicerunt illæ; quod cum negasset, alter accessit, qui dicebat: Certissime vicerunt hæ tribus illas. Tum dixit Ali. &c. صدقني *vere indicavit mihi ætatem pulli cameli sui.*

VIII.

Vere mihi indicavit stigma (signum) sagittæ suæ.

وسم القدح notat signum sagittæ impressum ad indicandam ejus conditionem, quale signum sæpe igne imprimitur. Sensus autem proverbii est: *Indicavit mihi quod erat in anima sua.* Estque simile dicto Arabum: *Vere indicavit mihi ætatem pulli cameli sui.*

S. 8. Similis structuræ proverbium.

IX.

[k] لَا يَأْبَى ٱلْكَرَامَةَ إِلَّا حِمَارٌ،

قَالَ ٱلْمُفَضَّلُ أَوَّلُ مَنْ قَالَ ذَلِكَ أَمِيرُ ٱلْمُؤْمِنِينَ عَلِيٌّ رَضِيَ ٱللَّهُ عَنْهُ وَذَلِكَ أَنَّهُ دَخَلَ عَلَيْهِ رَجُلَانِ فَرَمَى لَهُمَا بِوِسَادَتَيْنِ فَقَعَدَ أَحَدُهُمَا عَلَى ٱلْوِسَادَةِ وَلَمْ يَقْعُدِ ٱلْآخَرُ فَقَالَ عَلِيٌّ ٱقْعُدْ عَلَى ٱلْوِسَادَةِ لَا يَأْبَى ٱلْكَرَامَةَ إِلَّا حِمَارٌ فَقَعَدَ ٱلرَّجُلُ عَلَى ٱلْوِسَادَةِ،

X.

[l] لَا رَأْيَ لِمَنْ لَا يُطَاعُ،

قَالَهُ أَمِيرُ ٱلْمُؤْمِنِينَ عَلِيٌّ رَضِيَ ٱللَّهُ عَنْهُ فِي خُطْبَتِهِ ٱلَّتِي يُعَاتِبُ فِيهَا أَصْحَابَهُ،

XI.

[m] لَا أَكُونُ كَٱلضَّبُعِ تَسْمَعُ ٱللَّدْمَ وَتَخْرُجُ حَتَّى تُصَادَ،

أَيْ لَا أَغْفَلُ عَمَّا يَجِبُ ٱلتَّيَقُّظُ فِيهِ، قَالَهُ أَمِيرُ ٱلْمُؤْمِنِينَ عَلِيٌّ رَضِيَ ٱللَّهُ عَنْهُ،

---

[k] Pag. 647. N. 4376. [l] Pag. 660. N. 4494. [m] Pag. 661. N. 4503. S. 11. ضبع vocatur etiam أُمّ عامِرٍ. Vid. Gol. Adag. N. 48. pag. 88. De *Hyena* consulas

IX.

Non recuſat honorem, niſi aſinus.

Dixit ALMOPHADSALUS auctorem hujus proverbii eſſe Imperatorem ALIUM, cui Deus propitius ſit, occaſione, quod ipſum convenerint duo viri, quibus ſubjici juſſit cervicalia. Quo facto, unus conſedit ſuper cervicali, alter vero non; cui ALI dixit: Sede ſuper cervicali; *Non recuſat honorem, niſi aſinus.* Tunc ſe collocavit ſuper illo.

X.

Conſilio caret, cui non præſtatur obſequium.

Dixit hoc Imperator fidelium, cui pax, in concione quadam ſacra, in qua auditores ſuos increpabat.

XI.

Non ero ſicut *Dſabuon*, qui audit *Ledem*, ut capiatur.

i. e. Non negligens ero ea de re, quæ expergiſci me jubeat *ex ſopore periculoſo.* Auctor hujus proverbii eſt Imperator fidelium ALI, cui Deus propitius ſit.

Bochart. Hieroz. Part. I. Lib. iii. pag. 836. ubi et hoc proverbium citatur. Adeas etiam Schult. Ham. pag. 443. et 444.

XII.

n مَا بِهَا نَافِخُ ضَرَمَةٍ ،

بِهَا أَيْ بِٱلدَّارِ، وَٱلضَّرَمَةُ مَا ٱضَّرَمَتْ فِيهِ ٱلنَّارُ كَايِنًا مَا كَانَ ، وَمَعْنَى ٱلْمَثَلِ مَا فِي ٱلدَّارِ أَحَدٌ وَفِي حَدِيثِ عَلِيٍّ رَضِيَ ٱللَّهُ عَنْهُ لَوَدَّ مُعَوِيَةُ أَنَّهُ مَا بَقِيَ مِنْ بَنِي هَاشِمٍ نَافِخُ ضَرَمَةٍ إِلَّا طُعِنَ فِي نِيطِهِ أَيْ فِي نِيَاطِ قَلْبِهِ ،

XIII.

o مَا أَصْغَيْتُ لَكَ إِنَآءً وَلَا أَصْغَرْتُ لَكَ فِنَآءً

أَيْ مَا تَعَرَّضْتُ لِأَمْرٍ تَكْرَهُهُ أَيْ لَمْ أَخُذْ إِبْلَكَ فَيَبْقَى إِنَاؤُكَ مَكْبُوبًا لَا تَجِدُ لَبَنًا تَحْلُبُهُ فِيهِ وَيَبْقَى فِنَاؤُكَ خَالِيًا لَا تَجِدُ بَعِيرًا يَبْرُكُ فِيهِ وَذٰلِكَ عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ ٱللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ ٱللّٰهُمَّ إِنِّي أَسْتَعْدِيكَ عَلَى قُرَيْشٍ فَإِنَّهُمْ أَصْغَوْا إِنَآئِي وَصَغَّرُوا عِظَمَ مَنْزِلَتِي وَقَدْرِي ،

XIV.

p مَا عَدَا مِمَّا بَدَا

أَيْ مَا مَنَعَكَ مِمَّا ظَهَرَ لَكَ أَوَّلًا، قَالَهُ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ

---

n Pag. 690. N. 4846. o Pag. 693. N. 4867. p Pag. 703. N. 4998.

XII.

Ne ſit in domo illa qui flare poſſit in torrem.

بِهَا idem eſt, quod بِالدَّارِ *domi.* Et ضَرَمَةٌ notat quodcumque ignis pabulum. Senſus proverbii eſt: *Non eſt ullus domi.* Eſt autem in traditione Alii, cui Deus propitius ſit: Sane optaſſet Moavia, ut non remanſiſſet ex filiis Haschemi ſufflator ignis, niſi qui confoſſus ſit in cremaſtro ſuo, i. e. in ſuſpenſorio cordis ſui.

XIII.

Non inclinavi tibi mulctrale, neque vacuum tibi reliqui προαύλιον.

i. e. Non me applicui rei, quam deteſteris, neque abripui camelos tuos, adeo ut maneret vas tuum inverſum; neque invenires lac, quod in illud mulgeas; utque maneret προαύλιον tuum vacuum, neque invenires camelum qui in eo cubet. Auctor hujus proverbii eſt Ali, cui Deus propitius ſit. Dixit ille: O Deus! imploravi te adjutorem contra Koraiscitas, aſt illi inverterunt vas meum et diminuerunt magnitudinem dignitatis et poteſtatis meæ.

XIV.

Quid divertit te ab eo, quod viſum tibi fuerat antea?

i. e. Quidnam arcuit (repulit) te ab eo, quod tibi primum manifeſtum

رَضِيَ ٱللَّهُ عَنْهُ لِلزُّبَيْرِ بْنِ ٱلْعَوَّامِ يَوْمَ ٱلْجَمَلِ يُرِيدُ، مَا ٱلَّذِي صَرَفَكَ عَمَّا كُنْتَ عَلَيْهِ مِنَ ٱلْبَيْعَةِ، وَهَذَا مُتَّصِلٌ بِقَوْلِهِ عَرَفْتَنِي بِٱلْحِجَازِ وَأَنْكَرْتَنِي بِٱلْعِرَاقِ فَمَا عَدَا مِمَّا بَدَا،

XV.

[q] نِعْمَ ٱلْمِجَنُّ أَجَلٌ مُسْتَأْخِرٌ،

هَذَا يُرْوَى عَنْ أَمِيرِ ٱلْمُؤْمِنِينَ عَلِيٍّ رَضِيَ ٱللَّهُ عَنْهُ،

XVI.

[r] هُوَ إِمَّعَةٌ وَكَذَلِكَ إِمَّرَةٌ،

وَهُمَا ٱلرَّجُلُ ٱلضَّعِيفُ ٱلرَّأْيِ ٱلَّذِي يَقُولُ لِكُلٍّ أَنَا مَعَكَ، وَفِي ٱلْحَدِيثِ إِذَا وَقَعَ ٱلنَّاسُ فِي ٱلشَّرِّ فَلَا تَكُنْ إِمَّعَةً، قَالُوا هُوَ أَنْ تَقُولَ إِنْ أَهْلَكَ ٱلنَّاسُ هَلَكْتُ إِلَّا لَا أُسْوَةَ فِي ٱلشَّرِّ، يُقَالُ رَجُلٌ إِمَّعٌ وَإِمَّعَةٌ، قَالَ ٱبْنُ ٱلسَّرَّاجِ هُوَ فِعَّلٌ لِأَنَّهُ لَا يَكُونُ إِفْعَلٌ صِفَةً، قَالَ وَقَوْلُ مَنْ قَالَ ٱمْرَأَةٌ إِمَّعَةٌ غَلَطٌ، لَا يُقَالُ لِلنِّسَاءِ ذَلِكَ، وَقَدْ حُكِيَ عَنْ أَبِي عُبَيْدٍ وَيُرْوَى عَنْ أَمِيرِ ٱلْمُؤْمِنِينَ عَلِيٍّ رَضِيَ ٱللَّهُ عَنْهُ بَيْتَانِ فِي هَذَا ٱلْمَعْنَى وَهُمَا

---

[q] Pag. 738. N. 5447. S. 15. Significare videtur: Optimum contra mortem homini clypeum præbere, fi Deo O. M. diem ejus prorogare placuerit, cum fcilicet

erat. Dixit hoc Ali ben Abi Talebi, cui Deus propitius ſit, AlZobaino[1] Ebn Al-Awaami die cameli, quaſi diceret: Quidnam ab obedientia (quam antea præſtiteras) dimovit te? Cui ſimile eſt alterum: *Agnoviſti me in Hegjaas, at abnegaſti in Iraak.—Quid* vero *divertit te ab eo, quod viſum fuerat prius?* (i. e. a priſtina ſententia tua.)

XV.

Euge clypeum fatum dilatum!

Hujus adagii auctor eſt Ali Imperator fidelium, cui Deus ſit propitius.

XVI.

Eſt imbecillis aſſentator (*een laffe jaabroer*) pro quo et dicunt: Eſt fluctuator (*een wyffelaar*).

Duo hæc vocabula إِمَّعَةٌ et إِمَّرَةٌ deſignant virum imbecillem conſilio, qui unicuique dicit: *Ego tecum.* Eſtque inter dicta Muhammedis: Quum in calamitatem inciderint homines, cave fueris إِمَّعَةً i. e. (ut explicant nonnulli) cave dixeris, ſi perierint alii, periero etiam ego: niſi forte infortunium hoc alius generis ſit. Dicitur autem vir إِمَّعٌ et إِمَّعَةٌ terminatione maſcul. et fœm. Ibn AlSaragi ait eſſe nomen formæ فِعَّلٌ ductum ex Spec. II. ideo adhibitum quoniam forma أَفْعَلُ non exprimit qualitatem (h. e. quæ forma إفعل tali in caſu locum non habet). Falluntur autem, qui dicunt, mulierem vocari إمَّعة; non enim uſurpatur hæc vox de mulieribus, uti jam obſervavit Ebn Obeid. Recitantur etiam in hunc ſenſum Alii Imperatoris fidelium, cui Deus propitius ſit, duo verſiculi:

---

nemo ante diem a Deo præſtitutum moriatur. [1] Pag. 780. N. 5792.

وَلَسْتُ بِإِمَّعَةٍ فِي ٱلْخُطُوبِ أُسَائِلُ هَذَا وَذَا مَا ٱلْخَبَرْ،
وَلٰكِنَّنِي مِدْرَهُ ٱلْأَصْغَرِينَ جَلَّابُ خَيْرٍ وَفَرَّاجُ شَرٍّ،

XVII.

• أَهْوَنُ ٱلسَّقْيِ ٱلتَّشْرِيعُ

أَهْوَنُ مِنَ ٱلْهَوْنِ وَٱلْهُوَيْنَا بِمَعْنَي ٱلسُّهُولَةِ، وَٱلتَّشْرِيعُ أَنْ تُورِدَ ٱلْإِبْلَ مَآءً لَا تَحْتَاجُ إِلَي مَتْحِهِ بَلْ تَشْرَعُ فِيهِ ٱلْإِبْلَ شُرُوعًا، يُضْرَبُ لِمَنْ يَأْخُذُ ٱلْأَمْرَ بِٱلْهُوَيْنَا وَلَا يَسْتَقْصِي يُقَالُ نُقِدَ رَجُلٌ فَٱتَّهَمَ أَهْلُهُ أَصْحَابَهُ بِهِ فَرَفَعَ إِلَي شُرَيْحٍ فَسَأَلَهُمُ ٱلْبَيِّنَةَ عَلَي قَتْلِهِ فَٱرْتَفَعُوا إِلَي عَلِيٍّ رِضْوَانُ ٱللَّهِ عَلَيْهِ وَأَخْبَرُوهُ بِقَوْلِ شُرَيْحٍ فَقَالَ عَلِيٌّ .

أَوْرَدَهَا سَعْدٌ وَسَعْدٌ مُشْتَمِلْ
يَا سَعْدُ لَا تَرْوِي عَلَي هَذَا ٱلْإِبِلْ،

ثُمَّ قَالَ أَهْوَنُ ٱلسَّقْيِ ٱلتَّشْرِيعُ، ثُمَّ فَرَّقَ بَيْنَهُمْ وَسَأَلَهُمْ فَٱخْتَلَفُوا ثُمَّ أَقَرُّوا بِقَتْلِهِ،

• Pag. 790. N. 5871.

Non sum imbecillis mente in negotiis gravioribus, ut modo hunc, modo alium interrogem: Quid rei accidit?

Enimvero corde potens sum et lingua; secundæ fortunæ adductor, at discussor mali.

XVII.

Facillima potatio est deductio animalis in aquam.

أَهْوَنُ descendit ab هَوْن et هُوَيْنَى cum significatione *facilitatis*; تَشْرِيعٌ autem valet *deducere camelum in aquam,* ita ut non opus habeas haurire aquam e puteo, sed solummodo camelos ingredi jubeas in illam pedetentim. Teritur de eo, qui rem aggreditur a parte faciliori sine acriori studio. Narratur virum quemdam desideratum fuisse, cujus familia, quum suspectos haberet de cæde socios ejus, detulerunt rem ad Sjoreichum. Hic vero argumenta manifesta requirebat, quibus de cæde viri constaret. Itaque rem deinceps detulerunt ad Alium, piæ memoriæ, expositis simul Sjoreichi dictis. Respondit Ali;

In aquam deduxit Saadus *camelos,* idemque Saadus rem tenet omnem.

Heus Saade! cave propines his camelis &c.

Mox addit: *Facillima potatio est deductio in aquatorium.* Postea homines istos (*interfecti viri socios*) a se invicem discedere jubet, et singulos interrogat; quorum cum confessiones inter se pugnarent, cædem confessi sunt.

ANNOTATIONES

IN

COLLECTIONEM PRIMAM.

ANNOTATIONES

AD

SENTENTIAS

ALI BEN ABI TALEB.

PROŒMIUM

الاولياء والاصفياء. Intelliguntur fidei Muhammedicæ Antiſtites fideliſſimi, quales erant Abubecer, Omar, Otsman, et Ali noſter. Conf. Reland. de Rel. Muham. p. 37. et Vriemoet Arabiſin. p. 128.

ليث الله *Leo Dei.* Figura, qua leonibus comparantur principes et victores potentiſſimi, apud Orientales frequentiſſima eſt. Vid. Hiſt. Tim. i. p. 106. 620, &c. Exc. ex Iſphan. p. 4. Mon. V. A. p. 15. alibi: et in SS. Jeſ. xxx. 6. Jerem. iv. 7. Apocal. v. 5, &c.

ربّ العالمين *Dominus ſeculorum*, vel, ſi mavis, *mundorum*, ſcil. *creaturarum.* Conf. Vriemoet l. c. p. 176 ſeq.

نثر اللالي *Sparſio margaritarum*, i. e. collectio proſaica. Opp. phraſi, qua Orientales imprimis *Perſæ* pulcherrima metaphora pro *verſus nectere* dicunt *margaritas nectere.* Conf. G. Jones de Poeſi Aſiat. p. 22. et 23. نثر enim diſtinguitur non ſolum a نظام *ordo, ſeries juncta*, et per metaph. *carmen eleganter compoſitum.* Abulph. H. D. p. 330. وكان بليغا في صناعتي النظم والنثر *Utroque genere tam carmina quam proſam ſcribendi excelluit.* Sed et a شعر *carmen.* Har. Conſ. xliii. quem locum citavit H. A. Schult. in not. ad Elnaw. p. 113.

S. 1. Paronomasia inter اِيْمَان et اَيْمَان redibit infra N. 267. Occurrit etiam Tim. i. p. 624. Prius, exponente Gjeuhario, idem valet, quod تصديق i. e. *πίϛις, fides,* scil. *veracitas tenoris servantissima,* adeoque *inconcussa* et *fallere nescia.* Posterius est collect. τῦ يمين *dextra* manus, et per meton. *jusjurandum* data dextra *firmatum* et *sancitum.* Qua notione Hebr. ימין venit Esai. xliv. 20. Cæterum de fig. *paronomasia* Orientalibus multum adamata luculenter egit Cel. Verschuur Dissert. Philol. p. 172 seqq.

S. 2. Idem affirmat Salomo Prov. xvii. 17. Conf. etiam in seqq. N. 11. ubi plenius se explicat Auctor; et Wahid. Collect. Prov. MSS. sub lit. ج جرب اخوانك في الشدّة كما تجرب الذهب في النار *Proba fratres tuos in adversis, sicut aurum probatur in igne.* Cum quibus concinit notissimum illud Ovidii: Trist. Lib. I. Eleg. iv. 25. *Scilicet ut fulvum* &c. et Senecæ: *Amicos secundæ res optime parant, adversæ certissime probant.* Quibus adde monitum Euripidis cit. apud Grotium in Excerptis ex Tragœdiis p. m. 170. Τῦς φίλους ἐν τοῖς κακοῖς χρὴ τοῖς φίλοισιν ὠφελεῖν, *Id amicos decet adferre amicis rebus in mœstis opem.*— واسا unde اُسْوَة et إِسْوَة *æqualitas*; item idem quod اتمام *complementum, perfectio* rei: ex quo jam plenius intelligas, quid visum fuerit olim LXX Interpretibus de Hebr. אסון in difficillimo loco, Exod. xxi. 22. *Si rixati fuerint* &c. ולא יהיה אסון τὸ παιδίον αὐτῆς ἐξεικονισμένον: ubi similiter Augustinus *non formatus* &c. &c. Porro اسا secundario usu valet *consolatus fuit, adjuvitque* præsertim *munere* &c. واسا *Himjaritarum* idiomate pro ااسا, cujus stirps اسا אסה pp. valet *æquavit, complanavit,* h. *complevit, consolidavit,* et dein *consolatus fuit, adjuvitque solando* præsertim *munere* aut *beneficio,* quæ notio, admonente Gjeuhario et Schol. ad Elnaw. N. 24. imprimis locum habet in II. et III. Spec. Hinc اسوة notat etiam *solamen,* scil. *id, quo levatur dolor.* Audiatur Gjeuhar: أَسَّيْتُهُ تَـأْسِـيَـةً أَيْ عَزَّيْتُهُ وَآسَيْتُهُ بِمَا لِي مُوَاسَاةً أَيْ جَعَلْتُهُ اُسْوَتِي فِيهِ وَوَاسَيْتُهُ لُغَةٌ ضَعِيفَةٌ فِيهِ. Conf. Gol. ad stirpem

اسى Col. 108. et Vid. Har. conf. i. p. 22. 23. et iii. p. 146. ibidemque Schult.

S. 3. الغنى pp. *affluentia*, a them. غنى עֲנָה pp. *fluxit, affluxit*, Spec. *opibus*, monente Golio eft *αὐτάρκεια*, fcil. *contenti animi quies*. Conf. Ibn. Dor. v. 108. 163, &c.—Præpofitio من מִן *de* h. l. *partem* defignat, qui ufus ab ejufdem origine (a Cel. Verfchuur indicata in Differt. Philol. p. 2.) haud alienus eft. Ita rurfus Ibn. Dor. v. 227.

من كلّ ما نال المرء قد نلته

Omnium, quæ confequi vir folet, partem jam confecutus fui.

Exc. Ham. p. 600. ان من الحلم زلّا *Pars manfuetudinis vilitas eft*, i. e. manfuetudo *quædam* vilitas eft, et alibi apud auctorem noftrum. E. g. fent. 5. &c. Senfus eft: Ubi poft accepta beneficia animum oftenderis contentum, eo ipfo jam gratias agis benefactori tuo; inde enim apparet, recte ipfum collocaffe munera.

S. 4. Gjeuhar: الأَدَبُ أَدَبُ ٱلنَّفْسِ وَٱلدَّرْسِ تَقُولُ مِنْهُ أَدُبَ ٱلرَّجُلُ بِٱلضَّمِّ فَهُوَ أَدِيبٌ وَأَدَّبْتُهُ فَتَأَدَّبَ—Unde apud Gol. eft: *humanitas, civilitas morum, elegantia morum et doctrina*, item *eruditio*, uti interpretatus fuerat Schult. Har. conf. ii. p. 42. 56. Latiffime patet vox أَدَبٌ, quam *eruditionem* reddidimus, quippe quæ, fi vere liberalis fit, omnia, quæ ad bonos mores, ftudiaque humaniora pertinent, complectitur, uno verbo *παιδείαν*, quam tanquam *κάλλιςον κτῆμα* laudat Menander, Sent. Moral. p. m. 164. Cæterum attendenda elegantia Paronomafiæ inter أَدَبٌ et ذَهَبٌ venufte captata. Eadem Paronomafia redibit in feqq. N. 52. et 152.

S. 5. أَدَآءٌ *folutio*. Secundum grammaticos eft infinit. Spec. II. irregularis e verbo أَدَى אָדָה idem notante, quod vic. هدى הָדָה *tetendit*, et h. *perfolvit*, q. d. *extenfa manu porrexit*. Malim tamen accipere pro infinitivo antiquo Spec. I. ut fit formæ قَضَآءٌ, quod ipfum قضا pro noftro ادا in

eadem conſtructione adhibuit Har. conſ. iv. p. 42.—Porro دَيْنٌ *æs alienum* pec. *cui ſolvendo certus præfixus eſt terminus.* Uti Golius ex Camuſo dedit, et ex Har. l. c. illuſtrari poteſt دِينٌ *religio.* Luditur in vicinia harum vocum ab eadem ſtirpe profectarum. دَانَ pp. eſt *premere, premendo ſubigere,* et *in poteſtatem ſuam redigere.* Inde دَيْنٌ *æs alienum,* quod *debitorem quaſi premit,* et diverſo flexu دِينٌ *ſubactio* עבדה, dein *cultus Dei, religio* pec. *vera,* qua animus hominum *ſubigitur* et *edomatur.*

S. 6. عِيَالٌ *domeſtici, turba clientum* ab aliquo *dependens* ac *ſuſtentanda,* ſpec. *familia numeroſa,* qua *ſuſtentanda* quis quaſi *ſarcina oneratus eſt.* Quo ſenſu occurrit apud Abulph. de V. M. p. 17. qui locus ex collatione cum MSS. ſic legendus: ان اخاك ابا طالب كثير العيال فانطلق لناخذ من بيته ما نخفف عنه به *Frater tuus Abu Taleb numeroſam habet familiam; agedum capiamus e domo ejus, quo ipſum ſublevemus.* Conf. etiam de hac voce Schult. ad Har. iii. p. 138. et vi. p. 181.—Porro attendenda conſtructio, qua *imperativus* præmittitur, *officium* vel *conditionem* deſcribens; *futurum* ſequitur, quod ejuſdem *conditionis exitum, officiique fructum* promittat: et ita quidem, ut poſterius inſuper ad pathos orationis tanto fortius exprimendum per aſyndeton exhibeatur. Non aliter Cor. ii. 136. et in Sent. Erpen. N. 75. iterumque in Sent. Alii noſtri, quæ mox ſequuntur N. 7. 15. 17. &c. Talis conſtructio in SS. etiam frequentiſſima.

S. 7. Idem innuit Salomo Prov. xxv. 21. 22. Nec non Deianira apud Senecam inquiens: *Sed jecur fors horridum flectam emerendo, merita vincunt malos.*—مُسِيءٌ *Homo nequam, maleficus,* it. *refractarius,* qui ſe aliis adverſum præbet. Sic de *fortuna adverſa, infeſta.* Har. conſ. viii. 55.

وَإِنَّمَا ٱلدَّهْرُ ٱلْمُسِيءُ ٱلْمُعْتَدِي
مَالَ بِنَا حَتَّى غَدَوْنَا نَجْتَدِي

Utique fortuna adverſa, malefica, inimica
Eo redegit nos, donec evaſerimus omnium indigi.

S. 8. Poteſt etiam hæc ſent. verti per exclamationem h. m. *Fratres hujus ævi,* quam diligenter ſunt mutuorum *vitiorum ſpeculatores!* جواسيس Collect. τοῦ جوّاس *Captator nuncii, explorator, ſpeculator.* Vit. Salad. p. 7. et Abulph. H. D. p. 557. a جسّ pp. *palpavit* et quaſi *palpando inquiſivit.* Tharaph. v. 48. Sic de *medico* pulſum arteriæ ægroti *explorante.* Abulph. H. D. p. 238. it. de *cæcis,* qui manibus pro oculis utuntur, iiſque res oblatas *palpant.* Ibid. p. 23. quo ſenſu Hebr. גשש ſemel tantum lectum adhibetur. Eſai. lix. 10.

S. 9. Idem docebit auctor in ſeqq. N. 277. Conf. quoque Prov. apud Meidan. iii. 34. أَرْوَحُ مِنَ اليَأْسِ *Majorem quietem præbens quam deſperatio.* Scil. يأْسٌ referente Meidanio N. 2064. notat احدى راحتين *unam earum animæ adfectionum,* quibus quis aliarum rerum curas mittit, ſuaque ſorte præſenti contentus vivit. Hinc opponitur τῷ طمع *concupiſcentia* apud Wahid. Cod. MS. Sub lit. Eliph. الطمع فقر حاضر ، الياس غني ظاهر ، *Paupertas præſens concupiſcentia; divitiæ vero manifeſtæ deſperatio,* ſcil. miſſio curarum ac ſollicitudinum *ſunt.* Eandem notionem exſerit Hebr. יאש 1 Sam. xxvii. 1. et in Pihh. Eccl. ii. 20. استراح ſimpliciter eſt *requievit,* q. d. *quietem captavit.* Sic Abulph. H. D. p. 547. وَقَالَ لَهُ تَمْشِي إِلَي بَلَدِكَ تَستَرِيحُ i. e. *ut requieſcas* miſſis curis omnibus.

S. 11. Affine eſt illud Euripidis apud Grot. l. c. p. 172.

Τοῦτ' ἐκεῖνο, κτᾶσθ' ἑταίρους, μὴ τὸ συγγενὲς μόνον·
Ὡς ἀνὴρ, ὅςις τρόποισι συντακῇ, θυραῖος ὢν
Μυρίων κρείσσων ὁμαίμων ἀνδρὶ κεκτῆσθαι φίλος.
Ergo amicos comparate ſanguine haud junctos modo:
Namque morum copulatus fœdere, externus domo,
Longe amicus ante amicos, quos dedit cognatio.

Notanda et h. l. Paronomaſia inter نسب et نشب.

S. 12. برّ الوالدين obſervanda ſyntaxis, qua nomen rectum paſſivam habet ſignificationem, et *pietatem* deſignat, non adeo parentum erga liberos, ſed horum erga parentes. Sic برّ الاداني eſt *pietas in propinquos.* Anthol. Sent. Arab. N. 116. Pari modo Hebr. dicunt אהבת חסד *Amor*, ſcil. *ſtudium in benignitatem flagrans*; יראת יהוה *Timor*, ſcil. *reverentia, quæ Deo præſtatur.* Alia exempla vid. apud Schroed. Synt. Hebr. reg. ix. — سَلَفٌ notat *promutuum*, ſcil. *pignus lucri futuri*, imo vero *ſolutionem in anteceſſum factam*, per quam ſcil. a liberis tuis idem exſpectes, quod parentibus præſtiteris. Conf. infra N. 90. Appoſite ad auctorem noſtrum Euripides l. c. p. 255.

Κάλλιςον ἔρανον δὺς γὰρ ἀντιλάζυται
Παίδων παρ' αὐτῦ τοιάδ', ἂν τοκεῦσι δῷ.
Promutuum eſt hoc omne, quod genitoribus
Dat quiſque, rurſus a ſua prole accipit.

Adde Menandrum l. c. p. 158. Ἔλπιζε, τιμῶν τὺς γονεῖς, πϱάξειν καλῶς. *Colens parentes, læta ſperes omnia.*

S. 13. Idem affirmat auctor in ſeqq. N. 130. et apud Wahid. Cod. MS. Sub lit. *Eliph* اصبر نظفر et ſub lit. *Dal* الصبر عنوان [l. دوام] دوان الظافر. Vid. etiam Erpen. Sent. N. 46. الصبر مفتاح الفرج.

S. 14. Hanc ſententiam copioſe illuſtravit H. A. Schult. in not. ad Elnaw. p. 117. &c. Conf. etiam Cor. ii. 262. et 263.

S. 15. الدنيا et اخرة ſæpiſſime quidem ita opponuntur, ut prius *vitam præſentem*, poſterius *vitam futuram* deſignet, Tim. ii. 90. et apud Wahid. paſſim. Plenas phraſes الحيوة الدنيا et دار الاخرة vide in Cor. ii. 86. 94. xxviii. 61. 62. xxix. 64. &c. &c. Heic tamen loci الدنيا videtur mihi ſignificare *bona mundana, opes, divitias*, qua notione occurrit Abulph. H. D. p. 457. ياتينه لاجل دنياه *frequentabant ipſum propter mundum ejus.* et Tim. i. 18. لا دنيا لهم ولا دين *Nec opes, nec religio illis erat.*

S. 16. تعالى omittitur in Cod. P. quod præfero. Cor. iv. 75. Porro ejuſdem farinæ eſt dictum Syrachidis, cap. i. 10. φόϐος Κυρίȣ τέρψει καρδίαν, καὶ δώσει εὐφροσύνην καὶ χαρὰν καὶ μακροημέρωσιν. Phraſis قرة العين *Frigefactio*, ſcil. *refrigerium oculi*, apud Arabes *ſolatium, lætitiam, omnemque recreationem* exprimit, Cor. xxv. 74. xxviii. 9. 13. xxxii. 18. Vit. Salad. p. 256. Exc. Ham. p. 557. et alibi. E contrario, oculus alicujus dicitur سخن *incaleſcere*, cum *dolore, ægritudine &c. male uſtus et adfectus eſt.* Abulph. H. D. p. 206. Conf. Schult. de Defect. L. H. p. 244. ad Iſphan. p. 20. et ad Mon. V. A. p. 33.

S. 17. Non diſſimile illud tritiſſimum, *Aurora muſis amica*; nec non vernaculum, *De morgenſtond heeſt goud in den mond.*

S. 18. Quadrat hæc ſententia in hominem voluptuoſum, qui, gulæ ventrique indulgens, ſibimet ipſe noxius atque infeſtus eſt. Conf. Alexides apud Grotium, l. c. p. 587.

> Μάθοις ἂν οἷον ἀνθρώποις κακὸν
> Ἐϛὶν ἡ γαϛὴρ, διδάσκει δ' οἷ', ἀναγκάζει δ' ὅσα.
> *Videas ſat vel hinc mortalibus*
> *Pernicies ſit quanta venter, quæ doceat, ad quæ incitet.*

Idem innuit Euripides ibid. l. c. p. 425.

> Γαϛὴρ, ἀφ' ἧς δὴ πάντα γίνεται κακά.
> *Venter malorum cauſa, quæ ferme omnium.*

S. 19. Acumen hujus ſententiæ non capio. In genere quidem videtur ſenſus eſſe, Eum, qui Deum ſummo feriarum mane colat, ſanctaſque ceremonias rite obſervet, benedictionem divinam ſperare poſſe. Suſpicor tamen alludi ad ritum quendam Orientalem, quo mulieres diebus præſertim Jovis (quæ الخميس vel plena phraſi يوم الخميس *Dies feriæ quintæ* dicitur) allata myrrha viridi, quæ in vaſe teſtaceo tumulo adhærente cum aqua ponitur, in cœmeteria confluunt, ad flendos mortuos, preceſque fundendas. De quo ritu conſulas J. C. Kallium et A. Bloch. Philoſoph. Arabum popu-

lar. Specim. primo, p. m. 13. et imprimis Excerpt. ex J. Cotov. in Itin. Hierof. et Syr. cap. viii. p. m. 183. ubi ritus ille latius defcribitur h. m. *Cæterum feminæ fingulis diebus Jovis, (qui Mahometæis profeftus hebdomadarius eft) frequentiffimo concurfu ad fuorum confanguineorum fepulcra, preces, facraque pro ritu Mahometæo ibidem dicturæ, conveniunt, eaque ramis frondentibus, et herbis odoratis in aqua frigida intinctis, adfpergunt; hærentque ibi a prima ufque in feram lucem, pane, cafeo, carnibus, aliifque obfoniis, quibus naturæ neceffitati eo die fatisfaciant, fecum allatis, mifcentes hoc modo cum fupplicationibus et parentalia.*

S. 20. بركة, ברכה, *benedictio, felicitas,* a برك, ברך, pp. *genua flexit, procubuit in pectus camelus.* Quo fenfu proprio occurrit Gen. cap. xxiv. 11. Hinc fuccrevit vis *fauftæ complicationis,* et *benedictionis.* Conf. Schult. ad Ham. p. 436. et ad Ifphan. p. 20. 21. Utramque *cum* propriam *tum* impropriam notionem vid. Tim. i. p. 376.

بركت ناقة ترحالي بجانبها
فما رايت بها في واحد بركة

Procumbere feci camelum migrationis meæ in tractu eorum,
Sed nullam ibi vidi felicitatem.

S. 21. Huc fpectant variæ apud Arabes fententiæ. e. g. اطلاق اللسان هلك، ربّ لسان اتي علي انسان، كم من انسان اهلكه لسان &c. Quibus adde Gol. Adag. N. 35. p. 82. ubi pro كغّيه legendum فكّيه. Similiter Menander, l. c. p. m. 166. *ἡ γλῶσσα πολλοὺς εἰς ὄλεθρον ἤγαγεν· ἡ γλῶσσα πολλῶν ἐςιν αἰτία κακῶν.* Et imprimis Apoft. Jacobus, cap. iii. 6. feqq.

S. 22. ابطل, *irritum, fruftraneum fecit,* a بطل pp. *vacavit, otiofus,* vel *fine opere fuit,* qua notione Hebr. בטל femel lectum occurrit Eccl. xii. 3. ובטלו הטחנות כי מעטו, *et molatrices,* i. e. dentes molares *vacabunt,* fcil. *ferias* quafi *efuriales refidebunt,* i. e. *otiofæ erunt,* quia *radendo detritæ funt.*—Monet hac fententia Ali, Vitandam effe beneficiorum exprobratio-

nem; hæc enim non ſolum cauſa eſt, ut ſcopum ſuum non attingant, et is, apud quem collata ſunt, ea grato animo haud agnoſcat; ſed et ipſum benefactorem parem facit ei, qui bonis ſuis avare parcit, iiſque tenaciter adhæret; uti liquet ex Elnaw. p. 26. N. 34.

صنون من منح سايله ومنّ
ومن صنع نايله وصنّ

Accepta beneficia, qui libenter exprobrat,
Et qui eadem ſordide denegat, virtute pares.

Pari modo Græci. Sic Philemon apud Grot. l. c. p. 779. Καλῶς ποιήσας ȣ̓ καλῶς ὠνείδισας, *bene quod feciſti, id exprobraſti non bene:* et Comicus quidam ibid. p. 917.

Ἐὰν ὁρῶν πένητα γυμνὸν ἐνέδυσας,
Μᾶλλον ἀπέδυσας αὐτὸν, ἐὰν ὠνείδισας.
Qui viduum veſte veſtiviſti pauperem,
Id ſi exprobraſſis, deveſtiviſti magis.

S. 23. Idem docent variæ apud Sen. et Syr. M. ſententiæ: e. g. N. 83. *Bis eſt gratum, quod opus eſt, ſi ultro offeras.* N. 315. *Inopi beneficium bis dat, qui cito dat:* et N. 779. *Duplex fit bonitas, ſi ſimul acceſſerit celeritas.* Quibus adde verba Nazianzeni de cura pauperum, *Qui hilari vultu miſeretur, is promptitudine ſua beneficium duplicat:* nec non Chryſoſtomi, *Si alacriter demus, duplex erit eleemoſyna, et quia damus, et quia hilariter damus.* Eodem tendunt Philemonis verba apud Grot. l. c. p. 779.

Ἅπαν διδόμενον δῶρον, εἰ καὶ μικρὸν ᾖ,
Μέγιςόν ἐςιν, εἰ μετ᾽ εὐνοίας διδῷς.
Beneficium omne fit de minimo maximum,
Accedit quoties dantis benevolentia.

Porro phraſis بشاشة الوجه, *exporrectio frontis,* ſcil. *ſolutio vultus,* notat *vultum hilarem* atque *ſerenum* Abulph. H. D. p. 547. Opp. τῇ عجرة, quod de *odio inteſtino* et *tetrico vultu* teritur. Abulph. de V. M. p. 5. Radix nempe

بشّش exponitur per طلّق الوجه, *laxavit vultum*, vel *laxatus fuit vultu*, i. e. *ſoluto* et *hilari vultu fuit*. Tab. Ceb. p. m. 37.

S. 24. Non diſſimile huic ſententiæ Imperatoris monitum in Collect. Wahid. MS. ſub litera *Lam-Eliph*. لا تجعل لنفسك توكلا الا الله ولا رجا الا الله. Quo ſpectat etiam illud Perſarum apud L. Warnerum Cent. Prov. et Sent. Perſicarum. N. 34. جهان اي برادر نماند بكسي دل اندر جهان افرين بند وبس, *Mundus, O frater, nemini perpetuus eſt: Cor ad mundi Creatorem applica, et hoc ſufficit.* Adde Euripidem l. c. p. 355.

Θεοὶ δ' ὅταν τιμῶσιν, ἐδὲν δεῖ φίλων,
Ἅλις γὰρ ὁ Θεὸς ὠφελῶν ὅταν θέλῃ.
Quos Dî tuentur, his amicorum nihil
Opus eſt, abunde ſufficit fautor Deus.

S. 25. Vario ſenſu intelligi poteſt hæc ſententia. Secundum verſionem, quam dedi ſenſus erit, Ubi hominis malefici ſcelera admonitionibus tuis retundere ſtudes et retro quaſi agere, eo ipſo nonnunquam iſta provocas et promoves. Sin vero cum Interprete Regio اقبال ſumatur pro *averſione*, qualis ab Ibn Dor. v. 61. laudatur in *equis generoſis*, qui *nigredinem oculi ad naſi mucronem obverſam* habent, mens erit, *Malefactorum retroactionem*, ſcil. *repulſionem*, vel, ſi mavis, *dilationem*, procedere a generoſa illa *averſione*, qua quis ſcelera ob eorum turpitudinem fœditatemque torvis quaſi oculis intuetur atque deſpicit. Exſtat etiam apud Giggejum gloſſa in IV. Spec. اقبل الرجل, *poſt ſtoliditatem ſapuit, poſtliminio ſapuit.* Ex quo verbi uſu bonus quoque ſenſus oriri poſſet.

S. 26. *Præſtat ſero, quam nunquam.* Quamvis enim ſenex nunquam pubeſcere poſſit, ipſique valde difficile ſit ea præſtare, quæ florida ætate ipſius officii erant; oportet tamen eum, omni, quantum poteſt, opera iis incumbere, quæ in juventute ipſum effugerint.—Obſerva etiam, Futurum تدارك h. l. vim imperativi habere, quod in præceptis et hortationibus uſitatiſſimum eſt. Vid. Schroed. Synt. Hebr. reg. xlviii. N. 5.

S. 27. تكاسل, *torpor, negligentia.* Actio Spec. VI. quam in Gol. Lex. fruſtra quæres. Ejus particip. occurrit etiam in Verſ. N. T. Arabica. Rom. xii. 11. De origine radicis كسل, כסל, quæ in *gravitate ſpiſſa* ſpec. *lumborum* et *ilium adipe obſitorum* ſita eſt, conf. Schult. ad Prov. p. 24. —صلوة notat *precationes ardentiſſimas,* præſertim *ſolennes illas,* quæ cum *fervore* et *ardore* animi quotidie a Muhammedanis ſtatis temporibus inſtituendæ ſunt. Vit. Salad. p. 4. et 8. Cor. lxxxvii. 15. et cvii. 4. et 5. a صلى, צלה, *torruit, aſſavit igne.*—ضعف, *imbecillitas,* a *plicatione,* ſcil. *complicatione,* quæ proprietas eſt ſtirpis ضعف, צעף: unde צעיף, *peplum* pp. *velum duplicatum,* quo puellæ et nuptæ non ſolum pectus et faciem, ſed et tergum obtegere ſolent. Gen. xxiv. 65. et xxxviii. 14. 19.

S. 28. تفأّل imperat. V. Spec. quæ ſolitaria eſt in Lex. Gol. cum notione *divinationis bonæ* peculiariter ex *omine,* a فأل, quæ radix propria eſt divinatoribus, qui *ex ſideribus, aliiſque rebus bonum ominantur.* Gol. Adag. p. 94. N. 57. لكلّ ناجم فؤول, *cuique orienti ſideri præſagia.* Exſtat etiam gloſſa apud Giggejum, يحب الفأل ويكره التطير, *amabat divinationem, et deteſtabatur auſpicia.* Hinc اصحاب الفأل, *divinationis periti* diſtinguuntur a *præſtigiatoribus,* aliiſque qui artem magicam exercent. Abulph. H. D. p. 73.—تَنَلْ per apocopen pro تَنَالْ, a نال med. ي pp. *texuit, pertexuit,* et per metonymiam, *conſecutus, aſſecutus fuit* boni quid. Tim. i. 30. 44. Exc. Ham. p. 464. vit. Salad. p. 23. 49. 54. et 254. Eadem proprietas eſt in نال med. *vaw* et in Hebr. נלה, quod ſemel tantum lectum Jeſ. xxxiii. v. 1. כנלותך לבגוד, *quum conſummaveris prævaricari* pp. quum telam prævaricationis tuæ *pertexueris.*

S. 29. تأكيد infinit. II. Spec. rad. اكد in orig. idem quod وكد, *ſtrinxit, adſtrinxit,* et dein *firmavit, confirmavit.* Sæpiſſime adhibetur de *amore,* cujus vincula firmius *adſtringuntur.* Vit. Salad. p. 216. Abulph. H. D. p. 434, &c.

S. 30. Rad. غفل, עפל; in origine valet, χαυνοῦσθαι, *fungoſum eſſe, tumere;*

unde notiones *negligentiæ, omiſſionis, ſocordiæ* &c. ſponte manarunt. Vid. Schroed. in Orig. cap. iv.—مكروه in genere notat, *omne quod ingratum eſt,* ac *deteſtandum.* Cor. xvii. 38. Ubi poſt criminum aliquot nefandorum mentionem hæc leguntur, كل ذلك كان سيئة عند ربك مكروه, *hoc totum eſt malitia apud Dominum tuum, deteſtabile.*

S. 31. Significat, Denſam liberorum cibum una cum parentibus capientium multitudinem benedictionis loco habendam eſſe. تزاحم act. VI. Spec. ſtirpis زحم, *coarctavit, preſſit,* uti fit in *denſa* hominum *turba*: in VI. et VIII. Spec. *in arctum confluxit, ſeque compreſſit populus,* præſertim in *bello.* Tim. i. 607. hinc زحام notat, *multitudinem hominum, qui ſe mutuo comprimunt.* Tim. i. 96. وغص البلد بالزحم, *et præfocatum eſt oppidum multitudine denſa.* Similiter Abulph. H. D. p. 116. *Porro die Feſti Paſchatis incidentes in confuſionem Judæi ſe invicem truſerunt,* adeo ut في الزحام, præ compreſſione *morerentur triginta hominum millia.*

S. 32. Pro تَتَظَرَّفْ Cod. P. 1. تُطْرِفْ, *conſpicuus eris,* vel, uti Interpres Reg. vertit, *conſpicuum te facies,* quod eodem redit. Eſt autem تظرّف, exponente Gjeuhario, idem quod تَكَلَّفَ الظَّرْفَ, *induſtriam, acumen,* ac *dexteritatem præ ſe tulit,* vel, *ſimulavit ſe induſtrium* et *ingenioſum,* a ظَرُفَ, צרף, cujus origo eadem videtur, quæ in ترف et طرف pp. *carpſit, decerpſit,* peculiariter, *res præſtantiſſimas,* quibus reſpondit Hebr. תרף reſtituendum non ſolum ex derivato תרפים, ſed et ex Ezech. cap. xlvii. 12. ubi תרופה non eſt *ſanatio,* uti vulgo, ſed, *lætus, viridiſque honor frondis,* vel, *commoditas, jucunditas,* ac *recreatio* inde *redundans*; eadem metaphora, qua Arabes اطرافة uſurpant de *elegantia* rei. Tim. i. 88. طرفة de *re nova, primum nata* ac *viſa,* et *grata,* uti ſunt primi in ſuo genere *flores.* Har. v. 111. 112. et ظريف de *perſona ſplendida.* Abulph. H. D. p. 393.—ذَنَبٌ, זנב, *cauda,* et per metaphoram *crimen, peccatum,* ſpecialiter, *delictum gravius,* quod *caudam* poſt ſe trahat. Docet itaque auctor, Nobilitatem hominis ſitam, ſcil. quærendam eſſe in omiſſione peccatorum. Nimirum, ea demum ele-

gantia, ea veri nominis induſtria, ea nobilitas, ſi quis peccata mittat. Conf. Jobi cap. xxviii. 28. סור מרע בינה, *recedere a malo prudentia.*

S. 33. Non multum ab hac ſententia differt dictum R. Jehoſch in Pirke Abooth p. m. 33. עין הרע ויצר הרע ושנאת הבריות מוציאין את האדם מן העולם, *avaritia et cupiditas mala et odium in homines eripiunt hominem e mundo.*—Porro, العجب, *admirationem ſui ipſius,* ſcil. αὐθαδείαν, pernicioſam eſſe docet etiam Ali noſter in Collect. Wahid. MSS. ſub litera *Eliph* العجب هلاك. Idem de البخل, *avaritia,* qua quis divitiis ſuis *viſco* quaſi tenaci *adhæret,* teſtatur Apoſtolus, 1 Tim. vi. 9. et 10. Quod et de الهوي, *cupiditate,* præſertim *mala, vaſta* et *inexplebili,* in quam mens veluti in profundum barathrum ſubſidit, affirmatur in Elnaw. p. 52. N. 83. ubi ſimul ad originem vocis alluditur, من ارسل نفسه مع الهوي فقد هوي في ابعد الهوي, *qui permittit animam ſuam cupiditati, is ſane cadit in profundiſſimum barathrorum.* Adde quod Cicero teſtatur in lib. i. de Finibus Bonorum et Malorum, §. 13. *Cupiditates enim ſunt inſatiabiles, quæ non modo ſingulos homines, ſed univerſas familias evertunt, totam etiam labefactant ſæpe rempublicam. Ex cupiditatibus odia, diſſidia, diſcordiæ, ſeditiones, bella naſcuntur.*—مهلكات Particip. plur. f. g. IV. Spec. radicis هلك, *periit, interiit,* in IV. *perdidit, in perditionem deduxit.* Quæ notio Hebr. הלך, *ivit, ambulavit* in Spec. Pihh. præcipue locum habet; immo et eam in Spec. Kal olim viguiſſe liquet ex Pſ. lxxiii. 9. *Lingua eorum,* תהלך, graſſatur *in terra.* Origo radicis ſita eſt in *vibrando,* uti invicte demonſtravit E. Scheideus in Obſ. Gramm. ad Pſ. i. 1. Addere mihi liceat bina loca, Gen. iii. 8. *Et audiverunt tonitrum Jehovæ,* מתהלך, ſe evibrantem *per hortum,* i. e. tremulo, reciprocatoque motu per hortum concidentem, et Hab. iii. 11. לאור חציך יהלכו, *ad lucem,* ſcil. *una cum luce evibrarunt ſe,* i. e. lubrico lapſu lapſa ſunt *fulmina tua.*

S. 34. عَقْل *intellectus, intelligentia, ſana ratio,* h. l. videtur ſignificare *juſtam fidei Iſlamiticæ theoriam,* quo ſenſu venit Elnaw. Sent. 19. Conf. not. H. A. Schult. p. 135.—Cod. P. pro عقل l. صبر, *patientia,* bono quo-

que ſenſu.—Cæterum cum prima hujus ſententiæ parte conf. Sen. et Syr. M. ſent. N. 742. *Ubicunque pudor eſt, ſemper ibi ſancta eſt fides.*

S. 35. ثَلْمَة, *fractio*, ſcil. *rei fractæ hiatus, ſciſſura*, ſpecialiter, *ruptura muri*. Belg. *bres*, a ثَلَم pp. *fregit, inciditve.* Speciali uſu adhibetur de *ruptura* muri. Abulph. H. D. p. 60. De *acie infracta*, et ſic *debilitata*. Exc. Iſphan. p. 22. De *infractione dignitatum*. Tim. i. 208. &c. Mens itaque erit, Vim ac dignitatem religionis morte doctorum vel ſapientum infringi atque debilitari. Sin vero موت العلماء habeatur pro prædicato, ſignificabit, Sciſſuram religionis, i. e. lites, diſſidia, odia, quibus religio infringitur ac debilitatur, ſapientes adeo contriſtare, ut eorum præcordia graviſſimis angoribus quaſi exedantur, immenſoque animi dolore diſcrucientur. Prior tamen explicatio mihi magis arridet.

S. 36. يُسَكِّنُهَا. Ita recte leg. Codd. P. et L. propter ſeq. التراب pro quo Edit. perperam l. تُسَكِّنُهَا.—Vox التراب abſolute hic notat, *terram ſepulcri.* Plena phraſis eſt تراب القبر vel تراب المَيِّت. Vid. Gol. Adag. p. 91. N. 51. Pingitur *aviditas* inexplebilis, cujus os hians non niſi terra ſepulcrali exſatiari poteſt. Notum eſt illud Ovidii, Faſt. i. 211.

Creverunt et opes, et opum furioſa cupido;
Et cum poſſideant plurima, plura petunt.

Et Juven. Sat. xiv. v. 139.

Creſcit amor nummi, quantum ipſa pecunia creſcit.

Quibus adde Sen. et Syr. M. ſent. N. 56. *Avarum irritat, non ſatiat pecunia.*

S. 37. يَبْلَى Cod. P. l. يُبْلِي, quod perinde eſt; بَلِيَ enim non ſolum tranſitive, ſed et intranſitive uſurpatur, *trivit* et *tritus, conſumptus fuit*. Frequentatur imprimis de *veſte*. Vid. Adag. Gol. N. العقل ثوب لا يبلى, *intelligentia veſtis eſt, quæ non teritur*: et Abulph. H. D. p. 36. uti etiam Hebr. בלה. Deut. viii. 4. Neh. ix. 21. Pſ. cii. 22. Jeſ. li. 6. et alibi.—ثوب notat, *veſtem*, ſpecialiter, *tale indumenti genus*, quo Arabes, imprimis Scenitæ,

totum ſuum corpus involvunt. Applicatur hæc vox multis diverſiſſimiſque imaginibus. e. g. ثوب النور, *veſtis lucis.* Tim. i. 206. ثوب الطاعة, *veſtis obedientiæ.* Ibid. p. 314. 386. ثوب الخيلاء, *veſtis imaginationis,* ſcil. *ſuperbiæ.* Har. i. 14. ثوب الحياة, *veſtis vitæ.* Gol. Sent. Poet. N. 53. ثوب البقاء, et ثوب العزّ, *veſtis vitæ prorogatæ, et veſtis gloriæ.* Poet. in Ham. cit. a Schult. ad Har. vi. 262. ثوب الرجاء, *veſtis ſpei.* Gol. l. c. N. 59. ثوب الليل, *veſtis noctis.* Caab ben Zoh. v. 43. ثوب العرية, *veſtis nuditatis vaſtæ.* Exc. ex Iſphan. p. 10. et quæ ejus generis plura ſunt. Eaſdem figuras amant etiam Scriptores S. Pſ. civ. 2. Jeſ. lix. 17. &c. &c.

S. 38. اعتذار, Act. VIII. Spec. Rad. عذر pp. *ſtrinxit, conſtrinxit,* item, *ſubſtrictus fuit,* in VIII. *excuſavit ſe,* q. d. *ſubſtrinxit ſe.* Vid. Schult. Lib. Colail. p. 82. et Lette ad Amrolk. p. 182. Docet ſententia, Beneficia in aliquem collata non memoranda, ſed eorum merita potius deprecanda eſſe; in eo enim كمال الجود, *liberalitatis conſummatio* eſt. Uti Auctor in ſeqq. ait N. 210.

S. 39. Affine huic ſententiæ eſt Salomonis dictum. Prov. xvi. 12. et xxv. 5. Conf. etiam infra, N. 77. ثبات notat, *ſtabilimentum,* ſcil. *conſtantiam firmam* et *immobilem,* a ثبت, שבת, pp. *pactus, appactus fuit,* ſive *fixus ſedi ſuæ, ut ſe movere nequeat,* i. e. *ſtabilis* et *conſtans fuit*: ſic de *ſtellis fixis,* quæ firmum locum tenent. Abulph. H. D. p. 5. item de *firmo, immotoque* felicitatis *ſtatu.* Har. vi. p. 228.

S. 40. ثواب ſpeciali uſu deſignat, *remunerationem,* vel *prœmium,* quo bona opera die noviſſimo compenſabuntur. Vid. in ſeqq. Collect. i. ex Meidan. N. 14. 23. et 40.—نعيم, נעים, *deliciæ,* in origine valet, *id,* quod *molle* eſt, et *tenerum, ſuaque teneritudine mulceat.* e. g. *ſericum molle,* quod حرير ناعم dicitur. Tim. ii. p. 32. Per metaphoram notat, *jucunditatem, ſuavitatem, amœnitatem,* omniſque generis *delicias,* quæ vim delectandi habent. Hinc aptiſſime cum غنا conjungitur apud Ibn. Dor. v. 115. في ظلّ نعيم وغنا, *in umbra voluptatis et opulentiæ.*—Similiter Hebræi נעים Pſ. xvi. 11. uſur-

pant de ipſa *beatitudine æterna*, deliciarum quaſi gremio, ubi omnia quam molliſſime mulcent et delectant. Quo ſenſu et Arabes ipſam ſtirpem نعم te-runt, من يدخل الجنّة ينعم, *qui ingreditur Paradiſum, voluptate frue-tur, et deliciabitur.*

S. 41. نَفْس et رُوح ſæpe ita opponuntur, ut prior vox *animam vitalem*, poſterior, *ſpiritum incorporeum*, ſcil. *mentem rationalem*, deſignet. Scil. نَفْس in origine eſt, *ſpiratio*, ſcil. actio *ſpirandi*, *halitus*, et dein, *ſpiratio oris vitalis*, qua notione venit in Collect. Wahid. MS. ſub litera Dal. دوام النفس الحيّة من الدنيا والصيام عن الهوي, *duratio animæ vitalis abſtinentia a mundo, et jejunatio a cupiditate.* Eandem notionem habet Hebr. נֶפֶשׁ, Gen. ix. 4. Levit. xvii. 11. et alibi: a נפש pp. *flavit*, *ſpiravit*, *exſpi-ravit*, item, *anhelavit*, *ſuſpirium duxit*, quæ radix Hebræis reſtituenda eſt ex Nah. iii. 18. ubi agitur de *grege*, qui ſine paſtore divagatur, et ſic ad *laſſitu-dinem*, indeque ad animæ *deliquium*, ſcil. *exſpirationem* pervenit, quæ notio imprimis regnat ſub them. cognato نَغَش.—Porro غَذَآء (pro quo Cod. P. recte legit غَذَآء) et غناء in rythmo pulchre ſibi reſpondent, quorum prius غذاء *alimentum* notat, ſive *cibus* ſive potus ſit, a غذا in orig. idem quod جدا, גדה *uvere*, *uvidum eſſe*, h. *fluxit ſingultatim*, *ſanguinem emiſit* vena, et dein *aluit*, *nutrivit lacte infantem*. Poſterius غناء *animum contentum* deſignat, a غني, ענה, pp. divite vena *fluxit*, *affluxit* ſpecialiter, opibus. Cor. xcii. 8. et xcvii. 7. Secundario, *contentus fuit* aliqua re, ſcil. *pro ſufficiente ſibi* eam *habuit*. Conf. Loca Biblica, quæ citavit Haitſma in not. ad Ibn. Dor. p. 260. Quibus addas Eccl. v. 19. et x. 19. nec non locum longe emphaticum Hoſ. ii. 20, 21.—Propriam *fluendi* notionem vide Pſ. lxxxviii. 8. *et fluctus tuos omnes* עִנִּיתָ *fluere feciſti.*

S. 42. ثناء, *encomium*, quo quis benefactorem ſuum extollit, eique pro acceptis beneficiis gratias egit; a ثني, in origne, *flexit*, *duplicavit*, et in IV. cum علي conſtr. *celebravit laude* et *gratiarum actione*. Sic in Diw. Hudail.

رايت معاشر يثني عليهم, *vidi familias, quæ laude concelebrantur.*— مستزيد. Particip. X. Spec. Rad. زاد, זוד vel זיד pp. *tumuit, intumuit cum fervore.* Quæ notio apud Arabes transfertur ad *aquas,* quæ cum *tumore excrescunt.* Abulph. H. D. p. 64. Unde secundario, *auctus fuit* aliqua re, et *auxit.* Apud Hebræos vero transfertur ad *fastum* et *superbiam,* item ad *insolentiam* et *ferociam,* qua quis in alios grassatur. Exod. xviii. 11. Deut. i. 43. et Jer. l. 29. Quam metaphoram apud Arabes etiam in usu fuisse liquet ex Abulph. H. D. p. 36. وفي هذا الزمان زال في طغيان, *et eo tempore intumuerunt,* i. e. modum transgressi sunt *in exorbitantia,* scil. *rebellione.*

S. 43. i. e. dona de eo, cujus tibi præsens est copia, vel quod ad manum est tibi: eo sensu verbum جاد construitur cum ب rei. Mon. V. A. p. 64. v. 3. Cod. P. l. تَجِدُ, perperam: legendum omnino تَجُدْ, per apocopen, propter præced. ما.

S. 44. جَهْد, vel uti Cod. P. habet جُهْد, duplicem exserit notionem. *Primo* enim idem valet quod مشقّة, *labor, molestia, difficultas,* et quidem *gravior,* quæ *secat* quasi et valde *premit.* Abulph. H. D. p. 158. 160. Lib. Colail. p. 47. 53. Hist. Sarac. p. 27. Cor. ix. 18. ubi de *molestia pauperum,* qui nihil habent, quod aliis largiantur, usurpatur. *Secundo* notat etiam sæpissime, *diligentiam* et *studium intensissimum*: quatenus Radix جَهَدَ a Gjeuhario exponitur per جدّ فيه وبالغ, *secante acie in ea usus est,* atque *studio intensissimo.* Hinc جَهَدَ et جدّ non raro junguntur. e. g. Tim. i. p. 168. وبذلت في ذلك جدّي وجهدي, *omnemque in ea* pugna *alacritatem meam, vigoremque meum insumam.* Inde jam duplici ratione intelligi potest hæc sententia. *Priori* significatione mens erit, Pauperis vitam perdifficilem esse, multisque ærumnis ac molestiis obnoxiam. De quo pulchre Menander apud Grot. l. c. p. 758.

Πένητος ὐδὲν ἐστι δυστυχέστερον
Ἅπαντα μοχθεῖ, κἀγρυπνεῖ, κ' ἐργάζεται,

Ἵν' ἄλλος ἐλθὼν μεταλάξοι, κτήσαιτό τε.
Nil homine egeno eſt uſquam infortunatius,
Qui ſe labore macerat, atque inſomnia,
Suæ ut veſcatur alter operæ præmio.

Poſteriori notione ſignificabit, Pauperem omnem operam navare (vel ſi nomen rectum pro genitivo officii accipere velis) ejus eſſe, ſtudium intenſiſſimum adhibere in excogitandis, quærendiſque iis, quæ ad vitam ſuſtentandam neceſſaria ſunt. Conf. Gol. Sent. Poet. p. 154. N. 1. ان جهد المقل غير قليل, *utique ſtudium parum potentis haud parvum.* Quo ſpectat illud Theocriti in Piſcat.

Ἁ πενία διόφαντε μόνα τὰς τέχνας ἐγείρει,
Αὐτὰ τῶ μοχθοῖο διδάσκαλος.
Unica Paupertas, Diophantes, ſuſcitat artes,
Ipſa laborandi doctrix, ſtudiique magiſtra.

S. 45. Idem affirmat Salomo, Prov. xii. 19. שפת אמת תכון לעד ועד ארגיעה לשון שקר, *labium veritatis conſtabilietur in perpetuum; at dum nictem*, i. e. ad momentum, ad nictum oculi, *lingua mendacii.*—Cæterum, quia vox جَوْلَةٌ, quam in Lex. Golii fruſtra quæres, longe rariſſime eſt uſus, neque ullibi legere me eam vocem memini, malim h. l. pro جَوْلَةٌ legere دَوْلَةٌ, quod uti priori illi vicinum eſt, tam origine, quam ſcriptione; ita facillime in جَوْلَةٌ corrumpi potuit. Eſt vero longe elegantius, دولة الباطل ساعة, &c. *imperium iniqui,* ſcil. falſi vel mendacii *per horulam durat;* at *imperium juſtitiæ,* ſcil. veritatis *protenditur ad horam uſque* reſurrectionis. Conf. omnino Carmen Togray, v. 43. et ibid. Pocock.—Si quis tamen جَوْلَةٌ retinere velit, et per *electionem* vertere, En Gjauharii auctoritatem: ٱلْإِجَالَةُ ٱلْإِرَادَةُ يُقَالُ فِي ٱلْمَيْسِرِ أَجِلِ ٱلسِّهَامَ—وَجُلْتُ هٰذَا مِنْ هٰذَا أَيْ ٱخْتَرْتُهُ مِنْهُ وَٱجْتَلْتُ مِنْهُمْ جَوْلًا أَيْ ٱخْتَرْتُ &c. &c.—Porro باطل et حقّ ſæpiſſime ſibi opponuntur. Vid. infra Collect. Wahidi,

N. 100. 349. 400. Gagnier in not. ad Abulph. de Vita Muh. p. 22. et imprimis Elnaw. p. 28. N. 37. Prior vox notat omne quod *falſum* et *vanum* eſt, adeoque *vanitatem* et *mendacium*, a بطل, בטל, *vacare*, de quo ſupra N. 22. Poſterior حقّ eſt, *omne*, quod *verum* et *juſtum* eſt, ſive *definita* et *certa* rei *veritas*, *firmitas*, *neceſſitas*, &c. Radix eſt حقّ, חקק, pp. *ſculpſit*, *ſculpendo incidit*, et h. *accurate* rem *delineavit*, et *definivit* quaſi *inſculptis* et *inciſis lineis* atque *terminis*; unde חק, *lex* ſive *decretum*, aut *ſtatutum* publice propoſitum, quo ſummus imperans ſuis civibus præſcribit præfinitos actionum terminos, quos tranſgredi non liceat.

S. 46. Sententia huic oppoſita occurrit infra, N. 167.—Conf. etiam Collect. Wahidi MSS. ſub litera خ, ubi plenius ſe explicat auctor: خير الكلام ما لم يمل ولا يقل, *optima oratio eſt, quæ neque prolixa neque nimis brevis eſt.* اختصار, pro quo legendum puto اختصار, eſt infinit. VIII. Spec. Radicis خصر pp. *ſtrinxit*, *conſtrinxit*. Unde in VIII. conj. de *ſermone contracto*, ſcil. *compendioſa tractatione* teritur. Vit. Salad. p. 2. et Abulph. H. D. p. 1. et alibi.

S. 47. i. e. *Noſcitur ex ſocio, qui non cognoſcitur ex ſe*; vel, *ſimilis ſimili gaudet.* Pulcherrime Ovidius de Ponto, Lib. II. Eleg. v.

Ruſticus agricolam, miles fera bella gerentem,
Rectorem dubiæ navita puppis amat.

Pari modo Menander in Lib. Plutarchi de *diſcrimine amici* et *adulatoris*;

Γέρων γέροντι γλῶτταν ἡδίστην ἔχει,
Παῖς παιδὶ, καὶ γυναικὶ πρόσφορον γυνὴ,
Νοσῶν τ' ἀνὴρ νοσοῦντι, καὶ δυσπραξίᾳ
Ληφθεὶς ἐπῳδός ἐστι τῷ πειρωμένῳ.
Senis ſenili lingua jucundiſſima eſt;
Puero puellus; mulier apta mulieri;
Ægrotus ægroto; quem tenet ſors aſpera,
Multis malis exercito eſt commodus.

Sic etiam Theocritus Idyllio ix.

> *Τέττιξ μὲν τέττιγι φίλος, μύρμακι δὲ μύρμαξ,*
> *Ἴρηκες δ' ἴρηξιν.*
> *Formicæ grata eſt formica, cicada cicadæ,*
> *Accipiter vero accipitri.*

Quibus adde Syrach. cap. xiii. 20. Πᾶν *ζῶον ἀγαπᾶ τὸ ὅμαιον αὐτῷ, καὶ πᾶς ἄνθρωπος τὸν πλησίον αὐτȣ̃.*

S. 48. غنيمة *prædam* notat, *quæ ſine labore acquiritur*, et quidem *opimam*, a غنم, pro *præda* quid *abſtulit citra laborem*. Abdall. v. 115. et Tim. ii. p. 656. Cum tali *præda* comparatur *ſodalis bonus* ob utilitatem, ſcil. fructum, quem quis ex conſuetudine ejus percipit; cum e contrario جليس السوء, *ſodalis malus*, ſi forte amicum non prorſus perdat, contaminat ſaltem, ac dehoneſtat. Vid. not. Gol. ad Adag. N. 90. p. 109.

S. 49. Monet Ali, Pauperes haud deſpiciendos, verum comiter tractandos, beneficiiſque, quibus ad gratias excitantur, obſtringendos eſſe. Ad rem h. l. facit, quod de Sultano Borhaneddino teſtatur Arabsj in Hiſt. Tim. i. p. 548. يحبّ العلماء ويجالسهم ويدني الفقراء ويكايسهم, *amabat doctos, quibuſcùm familiariter conſidebat, et admittebat pauperes, quibus comes erat et liberalis.*—شُكْرٌ a شكر, שׁכר, pp. *preſſit, compreſſit*, et intranſitive, *compreſſus, repletus fuit, turſit.* Inde apud Hebræos ſecundario notat, *inebriatus eſt*, q. d. *largo potu ſe replevit*. Apud Arabes vero *laudibus celebravit, gratias egit, remuneratus eſt*. Quam notionem Hebræis etiam non incognitam fuiſſe liquet ex derivato אשׁכר, quod *χαριςήριον*, ſcil. *munus*, quod datur ab eo, qui gratias agit, deſignat. Pſ. lxxii. 10. et Ezech. xxvii. 15. Quin dubito, an non et ipſa Radix שׁכר ex ambiguo ſit locata Cant. v. 1. ubi אשׁכרו (vulgo *ebriamini*) bonum quoque ſenſum funderet, ſi vertatur, *et gratias agite*.

S. 50. Mens hujus ſententiæ videtur eſſe, Veram eminentiam, ſcil. gloriam in hac vita mortali acquiri non poſſe. Obſerva h. l. vim futuri potentialem,

qua لا يموت, *non morietur*, idem valet ac *mori non poteſt*. Eadem futuri vis occurrit in ſacris Jer. xxiv. 3. et 8.

S. 51. Conf. omnino Gol. Sent. Poet. p. 159. N. 27. الحلم افضل ناصر فالزمه تكفك قلّة الانصار, *manſuetudo adjutrix eſt optima; itaque te illi dedito; ſuffecerint tibi pauci adjutores.* Vid. etiam Salom. Prov. cap. xvi. 32.

S. 52. Eandem paronomaſiam inter الاب et ذهب habuimus ſupra N. 4. Cæterum non aliter intelligenda eſt hæc ſententia, quam quod in eruditione viri, at in auro mulieres ornatum ſuum plerumque quærant. Alioquin doctrinam, aliaque quæ ad ſtudia humaniora pertinent, mulieres etiam decorare recte judicat Comicus quidam apud Grotium, l. c. p. 914. *γυναῖκα σαπρὰν ὁ τρόπος εὔμορφον ποιεῖ, deformis mulier pulchra eſt pulchris moribus:* et p. 928. *γυναικὶ κόσμος ὁ τρόπος, καὶ ȣ̓ χρυσία, mulieri ornatus mores probi ſunt, et non ornamenta aurea.*

S. 53. حَيَاءٌ, *verecundia, pudor:* ab حيّ, חיה, pro חיי, pp. *compactus, conglobatus fuit*, et h. de eo, *qui pudore ſe contrahit*, Belg. *Die van ſchaamte wegkrimpt.* Quæ notio aptiſſime quadrat in Loc. Thren. iii. 39. מה יתאונן אדם חי גבר על חטאו. Omnes, quos conſului tam veteres quam recentiores interpretes, voculam חי ut adjectivum conjungunt cum præcedenti אדם, ut ſit *homo vivus*; et ne in poſteriori membro hiatus eſſet, repetunt ex priori verbum יתאונן h. m. *Quid murmurabit*, vel, *lamentabitur homo vivens? Vir*, vel, ut alii vertunt, *quiſque* (murmuret, ſcil. lamentetur) *propter crimina ſua.* Meo judicio, præſtabit, חי pro ipſa ſtirpe habere, et ad ſeq. גֶּבֶר referre. Sic enim non ſolum אָדָם, *homo plebeius, vilis*, et גֶּבֶר, *vir robore pollens*, ſcil. *virile gerens pectus*, pulcherrime ſibi opponuntur, ſed et totum comma ſine ullo additamento verti poteſt h. m. *Quid ſemet ipſum effundit*, ſcil. in gemitus, lamentationes, et planctus, quibus totus colliqueſcit ac defluit *homo vilis? pudore ſe contrahat vir nobilis*, ſcil. virile gerens pectus

propter crimina sua.—سِتْرٌ, *velum, tegumentum.* Quam notionem Hebr. סֵתֶר in Psalmis frequenter exserit. Vid. Ps. xxvii. 5. xxxi. 21. lxi. 5, &c. in quibus locis סתר non adeo *occultum* notat, sed semper adfert *adytum aliquod velo interjecto,* vel, et *ipsum velum,* scil. *tegumentum* tentorii, faciei, alarum, &c.

S. 54. Scil. Orationis acrimonia cor hominis sæpissime cædit, luctusque, iras, rixas &c. suscitat; cum e contrario cibus acidus fastidienti stomacho inservit, et sic sanitati corporis multum conducit.—حموضة, cujus plur. hic habemus, notat ὀξύτητα, *aciditatem,* a radice حمض, cujus primariam vim esse ὀξύνειν pluribus demostravit Bochart. Hieroz. lib. i. p. 112. et 113.

S. 55. Pro اكباد Cod P. perperam l. اكبار *majores*; quod vitium facile committi potuit, quia literæ ر et د in MSS. sæpissime una eademque figura exarantur. Legendum omnino اكباد, quæ vox, ejusque sing. كبد non raro usurpantur, ubi *gravis dolor* sit exprimendus; uti observavit Schult. ad Har. v. 146. Sæpissime etiam اكباد, ut h. l. construitur cum حرق, لهب, كوي, aliisque verbis *urendi* et *inflammandi.* Vid. Tim. i. 296. et imprimis locum, quem ex eadem historia citavit Jones de Poesi Asiat. p. 209. 210. ubi Hyems pereleganti prosopopœia invictum illum Heroem sic alloquitur: *Lente, O infauste, et leniter incede, O tyranne injuste!* متى تحرق القلوب بنارك وتلهب الاكباد باوامك واوارك, *quousque tandem hominum corda igne tuo combures? et jecinora æstu et ardore tuo inflammabis.*—Porro radix حرق, חרק, unde حرقة et محرقة descendunt, pp. valet, *limavit, terendo* ac *limando elicuit* ignem, h. *ussit, combussit.* Unde per metaphoram transfertur ad eos, qui *invidia, indignatione* et *vindictæ cupiditate concitati,* dentibus *limant, frendentque.* Tim. i. 406. Et in sacris Thren. ii. 15. Job. xvi. 9. Ps. xxxv. 16. &c. Hoc fundamento *prior* phrasis حرقة الاولاد, *limatio,* scil. *combustio liberorum,* designabit, *odia, dessidia, iram,* aliosque *invidiæ* affectus, quos inter se fovent, quibusque se quasi *limant,* i. e. atterunt, atque inflammant. *Posterior* محرقة

الاكباد, *limans jecinora,* fcil. *comburens corda, animofque inflammans,* notabit, *mordentes acerbitates.* Tim. i. 182. وكم نار شرّ احرقت كبد الورى, *et quot ignes malorum combusserint præcordia virorum!*

S. 56. Phrafis حسن الخلق, *bonitas,* fcil. *elegantia morum,* quæ redibit in feqq. ap. Wahid. N. 103. et Meidan. i. N. 40. tales defignat *mores,* qui ab omni vitiorum fæce purgati, fcil. *eliquati,* pulchrum præ fe ferunt adfpectum, quales, e. g. funt *modeftia, pudicitia, caftitas,* &c. Vid. Tab. Ceb. p. m. 36. 37. Radix nempe حسن, חשן, in origine eft, *liquavit, eliquavit,* unde *facerdotis pectorale* nomine חשן משפט forfan infignitum, q. d. *eliquatorium judicii:* unde *judicium* ac *veritas eliquabantur,* i. e. in claro lumine, difcuffa omni dubitatione, collocabantur.

S. 57. Conf. in feqq. N. 224. Idem etiam innuit Græcorum aliquis ap. Grot. l. c. p. 939. *βλάπτει τὸν ἄνδρα, θυμὸς εἰς ὀργὴν πεσών, perdit virum animus iræ traditus.* Scil. حدّة pp. notat, *aciem,* fcil. *cufpidem acutam* per omnia penetrantem et diffidentem, quo fenfu venit חֶרֶב חַדָּה, Efai. xlix. 2. Impp. ufurpatur de *vehementia animi* et *impetu* ejus, uti in *excandefcentia.* Abulph. H. D. p. 337. a radice حدّ, חדד, pp. *Secuit, fecantem aciem habuit, acutus fuit,* et h. *vehemens fuit* in *ira,* vel *pugna,* fcil. *acri præcipitique animo efferbuit,* Tim. ii. p. 938. quæ notio optime quadrat in locum Hab. cap. i. 8. ubi Chaldæi defcribuntur tanquam hoftes, qui חַדּוּ, *impetuofiores funt* præ lupis vefpertinis, ad omnia proterenda et devoranda.

S. 58. وفاء eft, *plena folutio debiti,* et h. *fides,* fcil. *promiffi, pactique obfervatio,* a وفى, in origine, *cumulavit,* fpecialiter *modum,* fcil. *frumenti menfuram.* Har. iv. 38. Cor. xxvi. 180. et dein, *plene et cumulate fatisfecit, debitumque exfolvit.* Ham. p. 570. et Ibn. Dor. v. 103. item *promiffis ftetit, fervavitque pactum, fidelis fuit.* Har. vi. 240. Exc. Abulf. p. 3. et Cor. ii. 40.—أَصْل non tantum *fundum opum,* fed et *genus, nobilitatem* et *exiftimationem* defignat. Hinc jam duplex oriri poteft fenfus, vel, *primo,* Homini, qui opibus deftitutus pauperrima in conditione verfatur, poteftatem

deeſſe, debitum ſuum plene exſolvendi; vel, *ſecundo,* Hominem ignobilem ſinceritate deſtitui, adeoque promiſſis non ſtare, ſed fidem, ſcil. pactum plerumque violare.

S. 59. Affine eſt illud Perſarum ap. Warnerum l. ſupra cit. N. 87. توانكري بهنر است نه بمال, *divitiæ in arte conſiſtunt, non in opibus.* Quo ſpectant etiam varia Græcorum dicta, e. g. Βακτηρία γάρ ἐςι παιδεία βίου, *artes ingenuæ vitæ ſuſtentaculum:* et σοφὸς παρ᾽ αὐτῷ περιφέρει τὴν ȣσίαν, *ſapiens opes ſecum ipſe circumfert ſuas,* &c. Vid. Grot. l. c. p. 913. et 943. Similiter Phædrus Lib. iv. Fab. 21. *Homo doctus in ſe ſemper divitias habet.* Cum quo conſentit reſponſum, quod naufragis dabat Simonides, *Mecum mea ſunt cuncta,* ibid. Hinc appoſite monet Auſonius Diſtich. Moral lib. i. v. 28.

Quum tibi ſint nati, nec opes, tunc artibus illos
Inſtrue, quo poſſint inopem defendere vitam.

S. 60. Plenius ſe explicat Auctor in Collect. Wahidi MS. خف ربّك وارج رحمته يؤمنك مما تخاف وبنيلك ما رجوت, *time Dominum tuum, et ſpera miſericordiam ejus; tunc te ſecurum reddet ab eo, quod timeas; teque id quod ſperes conſequi faciet.*—Phraſis تامن غيره non facile conſuetudini Latinæ ſe tradi ſinit. Ad literam ſonat, *ſecurus eris præter eum,* ſcil. Deum, i. e. reliquis omnibus carere ſecurus poteris.—Docet ergo ſententia, Nihil timendum eſſe eorum, quæ vulgo timentur, ſi Deum revereamur. Idem affirmat Sen. et Syr. M. Sent. N. 740. *Tutiſſima res timere nihil præter Deum.* Et imprimis Salomo Prov. cap. xiv. 26. ביראת יהוה מבטח עז, *in timore,* ſcil. *reverentia Domini præſidium refugii.*—Obſerva h. l. uſum, quo verbum خاف c. c. accuſ. non adeo *metum* ex terrore, ſed *reverentiam* cum amore conjunctam notat. Abulph. H. D. p. 54. لتعلم شعوب الارض انك انت الله وحدك فيخافوك, *ut ſciant populi terræ, te ſolum eſſe Deum, teque revereantur.* Vid. et Cor. iii. 176. et alibi.

S. 62. Pro يَدُلُّكَ Cod. P. I. يُسَدِّدُكَ, quod eodem redit. Radix enim سدّ in II. Spec. valet *recto ductu propitius juvit* ac *bene direxit*, item, *recta intendit hastam.* Tim. i. p. 256. unde glossa ap. Gigge. سدّد رمحه, *recte hastam suam vibravit.* Cæterum cum nostra sententia conf. Erpen. sententias Grammaticæ suæ annexas N. 55. خير الاخوان من حذّر اخوته من الشرّ وهداهم الي الخير.

S. 63. Vide quæ supra notavi ad N. 47. et conf. infra N. 97. ubi eadem sententia redibit, hac solummodo differentia, quod pro خليل ibi legatur رفيق. Est autem خليل speciatim, *amicus internus* ac *fincerus*, a خلّ, pp. *fidit, perforavit,* h. *proprius, peculiaris,* et dein, *amicus fuit*; cui respondet Hebr. חלל cujus notiones *partim* ad حلّ *partim* ad خلّ referendæ sunt; indicio, Hebræos, vivente lingua, literam ח æque ac Arabes duplici modo *cum* et *fine* puncto pronuntiasse. Vide Differt. meam de *L. H. pomœriis ampliandis* infertam Differt. Philol. tom. ii. p. 788.

S. 64. Ejusdem mentis est, quod Auctor inquit in Collect. Wahid. MSS. sub litera *Dsal* ذكر الله جلآء الصدور وطمانينة القلوب, *commemoratio Dei pectorum splendor et cordium quies* est. Vide etiam quæ supra notavimus ad sent. N. 16. Radix جلي, גלה, quam copiosa luce illustravit E. Scheidius in Cant. Hiskiæ, p. 74. et seqq. pp. valet, *tersit, rasit, radendo tersit, detersit,* et in II. Spec. *nitidum* et *manifestum fecit*; unde transfertur non solum ad *oculos,* cum *revelentur* ac *nitidi* fiant, et sic exhilarentur, (vide infra N. 89. et in S. S. Num. xxii. 31. xxiv. 4. 16, &c.) sed etiam ad *lætitiam cordis,* quatenus *detergere curas* ac *sollicitudines* idem dicit ac rubiginem mœroris ab eo discutere, animumque quasi *tersum* reddere. Har. ii. 60. et iii. 178. Eadem metaphora apud Latinos. Sic Cic. de Senect. cap. i. *Consolabor te et omnem abstergebo dolorem.*

S. 65. Phrasis خلوّ القلب, *vacuitas cordis,* quæ in Collect. Wahidi N. 118. sed in alium usum redibit, h. l. absolute designat, *animum curis, aliisque*

ſollicitudinibus vacuum, quo ſenſu *animum vacuum* dixit Cic. de claris Orat. §. 5. et ad Atticum, Lib. xii. Epiſt. 38.—ملء الكيس, *plenitudo,* ſcil. *repletio crumenæ,* eſt, crumena nummis bene *referta* ac *diſtenta,* a ملأ, מלא, pp. *farſit, effarſit, diſtendit,* et dein, *plenus opum,* et *dives fuit*; unde in VIII. امتلاء الكيس, *repletio crumenæ.* Har. iv. 50. Docet ſententia, Melius eſſe, ſi quis ſoluto et ab omni cura vacuo ſit animo, quam ſi multis abundet divitiis, utpote quæ non ſolum fluxæ et inſtabiles ſunt, ſed et anxias ſollicitudines et moleſtias plerumque adferunt.

S. 66. خُلُوصٌ, *ſinceritas,* ſcil. *defæcata puritas,* a خلص, חלץ, pp. *vulſit, extraxit,* et intranſitive, *pura, mera* ac *ſincera fuit* res, q. d. *extracta fuit* et purgata uti fit a Chemicis, qui *extrahendo* ſcorias metalla purificant; uti liquet ex Har. ii. 93. خلاصة الجوهر تظهر بالسبك, *ſinceritas metalli apparet inter conflandum*; et ex Tim. ii. 126. واستخلصوا منهم خلاصات الذهب, *et extraxerunt ab iis puriſſimas eſſentias auri.* Hinc uſurpatur de *lectiſſimis* et *eliquatiſſimis,* i. e. *nitidiſſimis* rebus, quæ aliis quaſi *excerptæ,* ſcil. *extractæ* ſunt. e. g. de *aqua puriori,* cui *extracta* et *eliquata* eſt omnis fæx; de *obſequio,* cui nullus ineſt fucus; Abulph. H. D. p. 101. de *amico ſincero,* cui pectus candidum et exquiſitum eſt; Cor. xii. 25, 54. de *amicitia,* vel *amore puro* ac *ſincero*; Exc. ex Iſphan. p. 22. et 23. Qui poſterior locus cum noſtra ſententia omnino conferri meretur. Plura de hac ſtirpe dabunt Schult. ad Har. l. c. et ad Ham. p. 341. et Schroed. de Veſt. M. H. p. 211. et ſeqq.—حسن العهد, *bonitas fœderis,* tale notat fœdus, quo quis fidem ſancte promittit, et inviolate ſervat. Mens itaque hujus ſententiæ erit, Amicitiæ ſinceritatem tali fœdere ſancto et inviolato non ſolum manifeſtam fieri et conſervari, ſed et præcipuam ejus partem eſſe. Idem affirmat Cic. de Amicitia, §. 18. *Firmamentum ſtabilitatis, conſtantiæque ejus, quam in amicitia quærimus, fides eſt.* Similier Sen. et Syr. M. N. 27. *Amicitiæ coagulum unicum eſt fides.*

S. 67. سبيل الله generatim notat, omne ما يصنع في سبيل الله,

quod efficitur, fcil. *præſtatur in pios uſus*, et quidem gratis in Dei honorem, ejuſque cauſa. Cor. ii. 262. 263. Vit. Salad. p. 16. 18. 92. 155. Tim. i. 42. et Gagnier. in not. ad Abulf. de V. M. p. 12. ubi de Mohammede dicitur, وانفق ما لها بسبيل الله تعالي, *et expendit ôpes ejus* (Chadigjæ uxoris ſuæ) *in viam Dei excelſi*, id eſt, in religionem, ſcil. in ſacros uſus, ob amorem Dei O. M. Hinc et ipſa ſtirps سبل in II. Conj. invaluit pro, *conſecrare aliquid religioni.*

S. 68. ولودة, ودودة, ſunt quidem formæ paſſivæ fœm. gen. a maſculinis ولود et ودود, quæ in Gol. Lex. non comparent, ſed h. l. ambæ videntur active capiendæ eſſe, ita ut ودودة non ſit *dilecta*, vel *amata*, ſed *diligens*, ſcil. mariti, quæ maritum inſigni amore proſequitur; et ولودة, *pariens* liberos, ſcil. quæ fæcunda eſt. Saltem ودود activa notione venire liquet ex Cor. xi. 90. *Utique Dominus meus eſt*, رحيم ودود, MISERICORS, AMANS, ſcil. fideles ſuos, et lxxxv. 14. وهو الغفور الودود, *et ipſe*, ſcil. Deus eſt CONDONANS, AMANS. Pari modo ولود active uſurpatur in Adag. Gol. p. 122. N. 56. ولود الوعد عاقر الانجاز, *fœcundus faciendo promiſſo, ſterilis præſtando.* Activam ſignificationem poſtulat etiam lectio Cod. P. qui pro ultima voce ولودة, exhibet الولود, levi, ut ſuſpicor, vitio pro الولود in ſt. conſtr. ſecundum quam lectionem verſio erit, *Optima inter mulieres eſt quæ liberos amat.*

S. 69. Religionis Muhammedicæ ſectatores firmiter credere Deum omnia tam bona quam mala immutabili decreto ſanciviſſe, adeoque hominis eſſe in eo acquieſcere liquet ex Poeta citato a Relando de Rel. Muhamm. p. 62.

فما كان مكتوب عليك فكاينا
وما لك مكتوب فليس يفوت
فسلم واعلم ان ربك قادر
قضاياه تجري والعباد سكوت

Quodcumque ſcriptum eſt contra te, fiet,
Et quod pro te ſcriptum eſt, nec illud præteribit:
Trade itaque te Deo, et ſcito Dominum tuum potentem eſſe,
Decreta ejus certo procedunt, et tacere debent ſervi.

Idem monet Euripides ap. Grot. l. c. p. 245. Τὸ γὰρ πεπρωμένον δεῖ σ' ἐκκομίζειν. Ζηνὶ γὰρ δοκεῖ τάδε, *Quod fato manet, tibi ferendum eſt. Quippe ſic viſum Jovi:* et Sophocles, ibid. p. 107. Τὸ φέρον ἐκ Θεοῦ, καλῶς χρὴ φέρειν, μηδ' ἄγαν οὕτως φλέγεσθον, *Quod fata ferunt, id ferre decet, et non nimiis luctibus uri.*—قضاء pp. eſt *decretum præfinitum*, ſcil. *fatum*, a قضي, in origine, *ſecuit, præcidit*, h. *finivit, definivit*. Conjungitur ſæpiſſime cum قَدَر, *providentia Dei actualis in tempore.* Hiſt. Tim. i. 10. 18. 62. فنزل مستسلما للقضاء وللقدر راضيا بما ذهب في قضاء الله مما حلا ومر, *et deditionem fecit committens ſe decreto et providentiæ, acquieſcens in ſententia decreti divini, ſive dulci ſive amara.* Ex quo loco ſimul conſtat thema رضي, רצה, pp. *firmius adhæſit*, et h. *complacuit ſibi, acquievit* in re, et materia ac ſerie orationis in malam æque ac in bonam rem inclinare. Conf. H. Vander Sloot not. in Poëm. Togr. p. 146.

S. 70. Sæpiſſe ab Alio laudatur ſilentium. Vid. in ſeqq. N. 113. Wahid. N. 13. et in ejuſdem collect. ſent. MSS. paſſim. e. g. الصمت اية الحلم، جمال العلم الصمت، طوبي لمن صمت الا من ذكر الله &c. Quibus adde Togr. v. 58. اعمت ففي الصمت منجاة من الزلل. Similiter Æſchylus ap. Grot. l. c. p. 29. Πάλαι τὸ σιγᾶν φάρμακον βλάβης ἔχω, *ſilere pridem remedium damnis puto:* et Menander. p. m. 166. Οὐδὲν σιωπῆς ἐστι χρησιμώτερον, *utilior haud eſt ulla res ſilentio.* Cum quibus concinit Horat. Carm. Lib. iii. Od. 2. v. 25. *Eſt et fideli tuta ſilentio merces.*—Porro, *ſilentii* notio, quæ in them. صمت, צמת, regnat, orta eſt a *ſoliditate molis brutæ* nullam habentis cavitatem, et quamvis perculſe nullum tamen ſonum repercutientis. Sic de cornubus quæ ſunt *ſolida*, neque *quicquam habent concavum.* Damir ap. Bochart Hieroz. Lib. [illegible] p. 912,

937. et 940. Apud Hebræos vero propria illa notio transfertur ad *perditionem, excisionem, plagamque lethalem,* qua quis aliquem morte violenta ita interimit, ut jaceat immobilis tanquam bruta et muta moles, Pſ. lxxiii. 27. ci. 5. 8. et alibi.

S. 72. Hæc ſententia in Cod. P. ut ſupra ad textum ipſum annotavi, h. m. exhibetur, دليل العقل المرء قوله، ودليل اصل المرء فعله. Quam lectionem præfero, quia non tantum poſterius membrum ſic conveniet cum ſententia quæ in ſeqq. occurrit N. 188. ſed et Auctor ipſe in Collect. Wahid. MS. ſub litera *Gjim,* utrumque membrum h. m. expreſſit. جميل القول يدلّ علي وفور العقل، جميل الفعل ينبئ عن طيّب الاصل, *pulchritudo ſermonis intellectus copiam oſtendit; pulchritudo vero operis originis præſtantiam annuntiat.* Sic etiam *prius* colon non diſſimile eſt dicto Sen. et Syr. M. N. 840. *Sermo animi eſt imago: qualis vir, talis et oratio eſt.* Quo ſpectat quoque monitum Syrachidis, cap. xxvii. 7. πρὸ λογισμοῦ μὴ ἐπαινέσῃς ἄνδρα, οὗτος γὰρ πειρασμὸς ἀνθρώπων, *ante elocutionem ne laudaveris quemquam; hæc enim eſt tentatio hominum. Poſterius* autem idem dicet quod Latinorum, *Facta virum probant.*

S. 73. Amicorum adſpectum mœrorem diſcutere, animumque perenni gaudio afficere docet etiam Auctor in ſeqq. N. 89. cui oppoſitum eſt Adag. ap. Gol. p. 127. N. 90. عيادة الاعداء اشدّ من المرض. Quin conſpectum amicorum, præſertim ſi felices ſint, omnium eſſe jucundiſſimum affirmat etiam Euripides ap. Grot. l. c. p. 321. Τερπνὸν δὲ τι, καὶ φίλων ἄρ' εὐτυχίαν ἰδέσθαι, *dulcius vero nihil, atque amicos rebus in lætis hilares videre.*

S. 74. دولة non ſolum *proſperitatem* et *fortunæ felicioris ſtatum,* ſed etiam *imperium* notat. *Priori* ſenſu venit Tim. i. p. 32. ما فتحت ابواب السعادة والدولة علي, *non apertæ fuerunt mihi portæ felicitatis et fortunæ,* et Vit. Salad. p. 40. *Poſteriori* Abulph. H. D. p. 80. فلما ملك انتقضت علي الدولة, *et quum ille* (يزجرد ultimo Perſarum Rege) *reg-*

naret, debilitatum eſt imperium, et Har. Conſ. xxii. ubi de Lockmano dicitur, فقلمه لسان الدولة, *et calamus ejus erat lingua imperii.*— ارذال ſunt homines *abjectæ conditionis,* item *perditi animi.* Itaque ſenſus erit, Ejuſmodi homines cum ex ſtatu vili et contempto ad dignitates et honores, vel ad imperium evecti ſint, et ſic in feliciori ſtatu verſentur, plerumque inſolentiores fieri, ita ut alios deſpectos habeant, ſuiſque vexationibus affligant. Conf. in ſeqq. Collect. Wahid. N. 125, et 126. nec non Sen. et Syr. M. Sent. N. 215. *Felix improbitas optimorum calamitas.* Idem ob oculos habuit David. Pſ. xii. 9. et Salomo Prov. cap. xxviii. 28. בקום רשעים יסתר אדם, *quum ſtant,* i. e. imperium, ſummamque rerum tenent, ſcil. ad honoris et dignitatis eminentiam exaltentur, *improbi, occultat ſe homo,* ſcil. ob eorum inſolentias et vexationes. Adde cap. xxx. 21, 22. ubi inter caſus intolerabiles, ſub quibus terra tanquam oppreſſa mole prægravante, infremat et inhorreſcat, enumeratur עבד כי ימלך, *ſervus cum regnaverit.* De quo Claud. in Eutrop. eleganter ſic canit;

Nec bellua tetrior ulla eſt,
Quam ſervi rabies in libera colla furentis.

S. 75. حَجَرٌ notat, *lapidem* peculiariter *graviorem* et *conſtrictum,* quaſi ab حَجَرَ, הגר, pp. *ſtrinxit, ſtringendo cinxit.* Cum tali lapide nummos *avari* qui ſcil. ſecundum vim vocis الشَّحِيح, *opum ſuarum tenaciſſimus* eſt, recte comparat Auctor, quia nec ipſe nec alius aliquem fructum ex illis capit. Ejuſdem farinæ eſt Adag. ap. Gol. p. 76. N. 25. عشب ولا بعير, *herba, ſed nullus camelus.* Ob quam cauſam avarus non immerito fig. dicitur راضع غنمه, *lactens oves ſuas,* ibid. p. 106. N. 85. et رشح الحجر, *ſudor lapidis.* Hiſt. Sarac. p. 67.

S. 76. حديث in genere notat, *dicta factaque* alicujus. Cor. iv. 41. ſic ſenſus erit, Religionem viri ex ejus ſermone, ſi praxin conjunctam habeat, optime cognoſci. Sin vero per الحديث intelligere mavis, *dicta factaque Muhammedis ex ore ejus recepta,* (qua notione ſæpiſſime venit in

Corano, qui unde κατ' ἐξοχὴν, احسن الحديث vocatur. Sur. xxxix. 23.) mens erit, Religionem viri tum demum ſanam eſſe, ſi traditiones Muhammedicas vera fide amplectatur, vitæque rationem ſecundum eas, tanquam unicam fidei ſuæ normam, inſtituat. Conf. in ſeqq. Wahid. N. 87. ubi inter ornamenta fidelis enumeratur صدق الحديث, *veracitas in traditione*. Vide etiam quæ de hac voce annotavit Gagnier in Abulf. de V. M. p. 33.

S. 78. In verſione hujus ſententiæ ſecutus ſum Cod. P. qui pro corrupto تحبيل exhibet تخجيل infinit. Spec. II. Rad. خجل, pp. *rubuit*, h. *puduit*, in II. *pudore affecit, pudibundum effecit*. Abulph. H. D. p. 341. et 522. Vit. Salad. p. 13.—دار pro داري, Imperat. III. Spec. a دري, pp. *fidit*, peculiariter, *diſcriminavit capillos* capitis, *pexuit, pectine diſcrevit*, h. in III. Conj. *blanditus fuit, benigne* et *leniter tractavit*. Har. ii. 52. et iv. 25. peculiariter, *placavit, blanditiis demulſit* hoſtem. Tim. ii. 102. Abulph. H. D. p. 481. 486. et 506.—جفا, pp. *raſit* h. *vexavit, duriter* et *inique tractavit* aliquem. Abulph. H. D. p. 55. Tim. ii. 208. et Ibn. Dor. v. 8. Monet ergo Ali, Tui eſſe, illum, qui te injuria afficit, ſi virtute eum vincere non poſſis, blanditiis demulcere, ipſique animo vel habitu ſimulato te ſubmittere, ut ſic erubeſcat ac mitigetur. Conf. in ſeqq. Wahid. N. 130. 131. et Cod. MS. ſub litera *Dal.* دار الناس تستمتع باخايهم والقهم بالبشر تميت اضغانهم, *homines leniter tracta, et oblectaberis fraternitate eorum; eoſque vultu hilari excipito, et eorum odium exſtingues*. Quibus addere mihi liceat verba Euripidis l. c. p. 348.

> Ἥκιστα φεύγειν σκαιὸν ἄνδρ' ἐχθρὸν, χρεὼν
> Σοφοῖσι δ' εἴκειν, καὶ τεθραμμένοις καλῶς·
> Ῥᾷον γὰρ αἰδοῦς ὑπολαβὼν φίλ' ἂν τύχοις.
> *Concedere hoſti fas puto, non, ſi eſt malus,*
> *Sed ſi quis animum moribus cultum gerit;*
> *Nam facile tales mitigat ſupplex pudor.*

S. 79. Loco الغيظا Cod. P. leg. الغيض. Verum utraque lectio haud dubie vitiosa. Legendum omnino الغيظ, quæ vox *excandescentiam*, scil. *iram*, peculiariter, *vehementiam* ejus, *primumque impetum* denotat. Har. i. 34. Abulph. H. D. p. 73. et 414. Sæpissime enim hæc vox adjungitur verbo كظم, quod in *comprimenda* ira frequentissimum. Cor. iii. 134, &c. —عواقبك. Ita bene leg. Codd. P. et L. cum affix ك, non vero ه, uti Edita habent.—Est autem عواقب collect. τῆς عاقبة, *finem*, scil. *exitum* rei notans. Vid. Sent. Erpen. N. 52. et Excerpt. Ham. p. 356. Unde non tantum de *mercede*, vel *prœmio*, Cor. vi. 125. xx. 131. sed etiam de *pœna* usurpatur, ibid. xxx. 9. et in seqq. N. 168. Sicuti Hebr. עקב, *finis* omniumque actionum exitus *tam* de *prœmio*, Ps. xix. 12. et Prov. xxii. 4. *quam* de *pœna*, Ps. xl. 16. et lxx. 4. usurpatur.

S. 80. Scil. res, quarum familiaris et quotidianus conceditur usus, plerumque vilescere solent; cum e contra in pretio habentur, quæ ex oculis nostris sint sublatæ. Sic e. g. de quotidiano solis usu pulcherrime Persæ,
بدين خوبي كه افتابست هر كز نشنيده ام كه كسي
اورا دوست كيرد مكر در زمستان كه محجوبست ومحبوب,
qui solem propter usitatam ejus bonitatem carum habent, audivi neminem: sed tempore hyberno, ubi obvelatus est, desideratur. Vide L. Warnerum Prov. Pers. N. 5. Cod. P. hanc sententiam sic exhibet, ذم الشحيح من الاشغال به; quæ verba Interpres Regius h. m. vertit, *avarum vitupera ob ejus occupationes.* Verum tunc legendum esset من اشغاله. Præstat igitur, me judice, lectionem Cod. L. retinere, et legere, اشتغال, ut sit infinit. VIII. Conj. *occupatus fuit aliqua re.* Tim. i. 34. ii. 456. Abulph. H. D. p. 13. et in seqq. Collect. Wahid. N. 24. et 132.

S. 81. Significat, Cum homine perverso nullum esse habendum commercium. Radix طغي, unde طاغي et طغيان, pp. valet, *efferbuit, intumuit*, et h. *copia sua se extulit* et *exundavit* aqua, torrens, mare. Cor. lxix. 11. Unde eleganti metaphora transfertur ad hominem perversum, qui intra

limites honeſtatis contineri non poteſt, ſed modum excedit, atque in ſua rebellione et injuſtitia exorbitat. Tim. i. 342. et Abulph. H. D. p. 36. Eadem vis eſt in Hebr. טעה et תעה, uti patet ex Pſ. xcv. 10. Ezech. xliv. 10. et imprimis Eſai. xxi. 4. תעה לבבי, *turbatum eſt*, i. e. affectibus tanquam undis concitatum eſt maris inſtar *cor meum.*

S. 82. وكثر omittitur in Cod. P. quod probo propter rythmum. Porro obſervandus h. l. floſculus orientalis, quo كثير, *multum*, et قليل, *parum*, abſolute valent, *omne* et *nullum*. Vide Schult. in Jobum, p. 104. et ad Ham. p. 396. Sic ſenſus erit, Peccatum ut ut exiguum aut ſemel modo patratum, nullo tamen, modo parvi faciendum eſſe propter graviſſima mala, quæ ſæpiſſime poſt ſe trahat, cum e contrario obedientia, licet millies præſtita, nullius apud Deum ſit pretii vel meriti. Ad prius ſententiæ membrum optime facit illud monitum, لا تحقرن من الذنوب قليلها ان القليل من الذنوب كثير او ما تري قطر السماء ونزله قطر علي قطر يصير غدير, *exiguitatem peccatorum ne ſpernas, exiguitas enim peccatorum multum quid; an non vides pluviam cœli ejuſque deſcenſum? gutta addita guttæ evadit ſtagnum.*

S. 83. Vox زَوَّاقَة in Lex. Gol. non comparet. Eſt fœm. τȣ زَوَّاق, *prægustator*, cujus ſtirps زَاقَ, דוק, vel דיק, pp. valet, *contudit, comminuit*, et quidem tenuiter, et dein, *tenuis, ſubtilis fuit*, unde Hebr. דָּיֵק 2 Reg. xxv. 1. Jer. lii. 4. et Ezech. iv. 2. notat, *inſtrumentum militare*, quo mœnia urbis pulſantur, quaſi dicas *pulſatorem*. A *tenuitate* vel *ſubtilitate* orta etiam notio *guſtandi*, ſive *tenuandi in ore*, et h. *exploravit*, i. e. *guſtavit* aliquid, et in IV. *guſtandum propinavit, deditque.*—Obſervandum autem, Arabes formas fœmininas ſæpiſſime per contemptum adhibere. Sic e. g. بَيْذَارَة, *garrulus*, بَلْعَة, *homo edax, helluo*, تَغَاجَة, *valde fatuus*, ثَنَايَة, *obſcœnus*, جَخَابَة, *ſtolidus, in quo nihil boni*, جَوْبَة, *tetricus vultu*, خُدْعَة, *impoſtor*, aliaque quam plurima. Hoc ergo fundamento, زَوَّاقَة

gustatrix, vel, si mavis, *prægustatrix* imperiorum, scil. tyrannidis designabit, *hominem levem*, scil. *vecordem*, qui *temere gustare audeat imperia*, eamque ob causam labia adurat sua. Sic sensus erit, Periculosæ aleæ plenum opus esse tyrannidem, quam qui avide appetit, plerumque noceat sibi.—Malim tamen legere زَوَّاقَةٌ, cujus forma masculina زَوَّاقٌ apud Abu-Horairam cit. a Gagniero in not. ad Abulf. de V. M. p. 144. usurpatur de *eo* quod *gustandum præbetur*, et per سلاطين intelligere non *imperia*, vel *dominatus*, sed *summos imperantes*, *principes*, *reges*. Ita versio erit, *Quod gustandum præbent principes, adurit labia*, scil. vehementiis bellicis, vastationibus, extremisque miseriis, quas mortalibus gustandas præbent. Quo sensu figurato thema زاق in I. et IV. Conj. sæpissime venit. Tim. i. 6. Mon. V. A. p. 21. Vit. Salad. p. 140. 142. 150. 245. et alibi.

S. 84. ذِكْرٌ, pp. *fragrantia, vigor penetrans*, dein *odor suavis*, unde dulcissima translatione non tantum *famam* ac *bonam existimationem* notat, quo sensu vetus Poeta usurpavit, ريح العلاء وذكره, *odor et suavis aura victoriæ*, et Hos. cap. xiv. 6—8. sed etiam *laudationem*, qua virtutes et beneficia alicujus commemorantur, quam notionem Hebr. זֵכֶר passim in S. S. exserit. Ps. vi. 6. xxx. 5. cxi. 4. Jes. xxvi. 8. et imprimis Prov. x. 7. ubi Salomo fere idem, quod Auctor docet, זֵכֶר לצדיק לברכה, *commemoratio*, scil. *laudatio justi in benedictionem est*; ad quem locum vide Schult. comment. in Prov.

S. 85. ذُلٌّ, pp. *laxitas pendula*, et h. *vilitas*, scil. *vilis hominis conditio*, a ذَلَّ, זלל, pp. *pendula fuit res*, in qua nulla est *gravitas*, vel *pondus*, quo sensu זֻלּוּת Ps. xii. 9. occurrit; et זוֹלֵל, quod non tantum usurpatur de *homine prodigo*, sive de *eo* qui *laxus est*, et ad *omnem nequitiam profusus*, Deut. xxi. 20. et Prov. xxiii. 20. sed et *de re levi nullius ponderis* ac *pretii*, Jer. xv. 19.

S. 86. Pro ذليل الخلق, Cod. P. legit, ذليل الفقر, *qui ob paupertatem* suam *spernitur*. Utraque lectio bonum fundit sensum; ذليل, *vilis*,

abjectus, contemptus, et عزيز, *eximius, potens,* item *honoratus, carus,* pulcherrime ſibi opponuntur, quatenus prius in origine *laxum, laxe pendulum,* poſterius *adſtrictum, nervo fortius adſtricto* denotat. Eadem oppoſitio occurrit Ham. p. 462. Prov. Meidan. edit. ab H. A. Schult. p. 32. Cor. iii. 26, &c.

S. 87. Idem quod ſupra N. 64. *timori Dei* attribuerat Auctor, h. l. de *recordatione mortis* merito teſtatur; hæc enim vitæ hujus caducæ ſollicitudines ab animo quaſi detergit, hominemque mortalem ſpe vitæ melioris exhilarat. قَلْبٌ *cor,* exponente Scholiaſt. ad Caab ben Zohair, v. 1. ſic dictum لتقلبه, *ob verſationem ejus perennemque mobilitatem.* Radix enim قلب pp. valet, *vertit, convertit, invertit,* in II. *verſavit horſum, prorſum,* vel *ſurſum* et *deorſum,* et in V. *verſatus fuit, ſeque geſſit in negotiis pro arbitrio*; quem duplicem verbi uſum vide Tim. i. 10. وتقلب في اطواره من الطفولية الي الكبر الي ان قلبته ايدي الغِيَر, *et verſatus eſt in ſuis negotiis,* i. e. ſe geſſit in iis pro arbitrio *ab infantia* uſque *ad provectam ætatem, donec eum manus fortunæ horſum prorſum jactarent.*

S. 88. Docet Auctor, recordationem eorum quæ in flore juventutis peracta ſunt, homini, cum ad provectam venerit ætatem, multam præbere materiam priſtinam vitam dolendi, fruſtraque cum Poeta ruminandi, *O mihi præteritos referat ſi Jupiter annos!* Quo ſpectat et illud Sen. et Syr. M. N. 788. *Fruſtra cum eſt ventum ad ſenectam, repetas adoleſcentiam.* Quare optime monet Menander p. m. 163. Μέμνησο νέος ὤν, ὡς γέρων ἔσῃ ποτὲ, *annis juventæ ſis memor ſenilium.*

S. 89. Vide quæ notavimus ad ſent. 64. et 73.

S. 90. Affinis eſt ſententia, quam ſupra habuimus N. 12. Radix رعي, *pavit,* in III. Spec. *compavit,* ſcil. *cum alio paſtus fuit,* h. *amicitiam coluit, obſervavit quod deberet, auſcultavit.* Sic Har. vi. 254. et Tim. i. 154. وراعي منه بعض الامور, *ejuſque juſſa in nonnullis obſervabat.* Similiter Hebr. רעה in XII. Spec. de *amicitia, ſodalitio,* &c. adhibetur Jud. xiv. 20. et alibi.

S. 91. Significat, Mollem et tranquillam vitam ducere eum *qui* ſine curis vivit: رفاهية eſt, *commoditas vitæ cum affluentia bonorum.* Ita Tim. ii. 232. والرعايا في ظل الامن والرفاهية, *et ſubditi in umbra ſecuritatis et mollioris vitæ reſidebant*; et in Paraph. Arab. Tab. Ceb. p. m. 64. ubi de eo, ممن كان في خير رفاهية, *qui jucunde ac delicioſe vivit.* Radix eſt رفه, רפה, pp. *laxus, remiſſus fuit,* et dein *commodam, tranquillam, et molliſſimam duxit vitam.*

S. 92. رتبة in margine MS. exponitur per [معام lege مقام] i. e. *dignitas,* quem ſenſum figuratum رتبة et مرتبة ſæpiſſime habent. Ita de *faſtigio honoris* et *gloriæ.* Exc. Abulf. p. 7. Abulph. H. D. p. 81. et Abdall. v. 124. Item de *gradu,* ſcil. *dignitate ſcientiæ.* Abulph. l. c. p. 61. et 377. Sic idem docebit Auctor, quod infra apud Meidan. i. N. 40. ubi aſſerit nullam eſſe شرف كالعلم, *gloriam velut ſcientia.* Vel ſi mavis hic reſpici ad difficultatem, quam quis experitur qui *gradum ſcientiæ* adſcendere velit, ſenſus eodem redibit, quo etiam tendit illud in Elnaw. Sent. 53.

العلم جبل صعب المصعد ولكنه سهل المنحدر
والجهل سهل سهل المورد الا انه صعب المصدر

Scientia mons arduus conſcenſu, ſed facilis deſcenſu;
At ignorantia vallis, quo facilis quidem eſt aditus, ſed difficilis reditus.

S. 93. Phraſis رزقك يطلبك, quæ redibit N. 272. notat, Deum unicuique victum ſive omne quod vitæ neceſſarium eſt deſtinaſſe et largiri. Conf. in ſeqq. N. 139. Docet itaque ſententia, Oportere hominem præſenti ſua ſorte contentum eſſe, anxiaſque de futuro vitæ ſuſtentaculo curas ac ſollicitudines mittere. Quo ſpectat etiam dictum Salvatoris Matth. cap. vi. 25. et ſeqq. et Apoſtoli 1 Tim. vi. 8.

S. 94. Affine eſt quod Manilius Poeta vetus dixit,

Naſcentes morimur, finiſque ab origine pendet.

S. 95. De voce الحديث conſuli omnino meretur Gagnierus in not. ad Abulf. de V. M. p. 33. ubi docet hac voce peculiari modo intelligi, *dicta,* vel

facta Muhammedis per traditionem ex ore ejus recepta, quæque apud Muhammedanos tantæ ſunt auctoritatis, ac ipſe Alcoranus.—رواية, *rigatio*, fig. notat, *orationem facundam, narrationem delectabilem*. Vide Schult. ad Har. i. 8. ii. 52. et iv. 46. Innuit ergo Imperator, Traditiones tum demum eſſe jucundas, quum Auctorem habeant Muhammedem.

S. 96. نَفْس, *anima*, h. l. *concupiſcentiam*, ſcil. *cupiditatem effrænatam* notat. Sic Har. i. 20. وقللت شباه اعتدايك وقدعت نفسك, *et retundis aciem iniquitatis tuæ, et inhibes effrænatam tuam cupiditatem*; et Gol. Sent. p. 269. N. 126. النفس ملك ان تبعتها ومملوك ان اتبعتها, *concupiſcentia rex eſt, ſi ſequeris eam; ſervus vero, ſi eam ſequi facias*. Ejus radix نفس, נפש, de qua ſupra egimus ad N. 41. pp. notat, *ſpiravit, anhelavit*, ad quam originem alluditur Pſ. xvii. 9. xxvii. 12. et xli. 3. in quibus locis נֶפֶשׁ gravem admodum vim habet, et adhibetur de *flatu*, i. e. *feroci* et *effrænata nocendi cupiditate*, ſcil. *aviditate*. Locutio deſumpta ab animalibus ferocibus, quæ cum *flatu* et *anhelitu inhiant* prædæ capiendæ.

S. 97. Eadem ſententia, una tantum voce, eaque ſynonyma diverſa adfuit N. 63. Conf. etiam N. 47. et quæ ibi notavimus.—رفيق, *comes itineris, ſocius, adjutor*, a رفق, רפק, pp. *fulcivit* aliquem et quidem *brachio, ut ei innitatur* h. *adjuvit, comes fuit in itinere*, item *benignus* et *facilis fuit* erga aliquem, *blande* cum aliquo egit. Hiſt. Sarac. p. 113. et Abulph. H. D. p. 443. Proprietas verbi manifeſta in VIII. Conj. ارتفق, *innixus fuit cubito*, et h. *adjutus fuit*. Probo itaque Belgarum verſionem Cant. viii. 5. מתרפקת על דודה, *die haar lievelyk leunt op haaren Lievſten*.

S. 98. Significat, Suo quemque pede metiendum eſſe.— زِن pro اوزن Imperat I. Conj. radix وزن, pp. *gravem eſſe, ponderoſam habere gravitatem*, hinc *ponderavit, libravit*. Abulph. H. D. p. 79. In VI. idem Har. iv. 30. Reſpondet Hebræorum וזן, quam radicem civitati Hebr. vindicavit Schult. ex Jer. viii. 5. in not. ad Har. ii. 47. Clav. Dial. p. 214. et Gram. Hebr. p. 338.

S. 99. Obſerva paronomaſiam inter زحمة et رحمة, quorum prius notat *frequentiam*, ſcil. *denſam hominum turbam*, poſterius *miſericordiam*, vel, ſi mavis, *effectum*, ſcil. *donum miſericordiæ*; quo ſenſu occurrit Tim. i. 8. ubi Muhammed κατ' ἐξοχὴν dicitur رحمة, *magnificum miſericordiæ donum.* Vide etiam Cor. vii. 57. 58. xxv. 49. xxvii. 64. et in ſeqq. N. 103.—صالحين, *homines probi, ſinceri*, a صلح, צלח, pp. *penetravit*, et hinc, *ſucceſſit proſpere, felicem habuit exitum*, q. d. *penetravit ſine obſtaculo* et *obice*; ad quam originem allusum, 2 Sam. xix. 18. et Amos v. 6. פן יצלח כאש בית יוסף, *ne penetret tanquam ignis domum Joſephi.*—Docet itaque Auctor, Pro ſingulari gratiæ Divinæ dono habendum eſſe, ſi multus ſit hominum proborum numerus. Rari quippe boni: quo tendit etiam illud Ariſtophanis apud Grot. l. c. p. 628. *χρηςὸν ἄνθρωπον δ' ἐὰν τὶς ἕνα μόνον ζητῶν ἴδῃ, ὄψετ' ἐκ τούτου πονηροὺς πέντε παῖδας γεγονότας, at virum bonum quærendo ſi quis unum repererit, natos ex illo vitioſos quinque cernet filios.*

S. 100. Idem affirmat Imperator in Cod. Wahidi MS. ſub litera ق, قد يزل الحكيم. Similiter Menander, p. m. 156. *Ἁμαρτάνει δὲ καὶ ἀνὴρ σοφώτερος, aliquando peccat vir ſapientior.* Adde Hor. de Arte Poet. v. 395. *Quandoque bonus dormitat Homerus.*—زلّة, *hallucinatio, lapſus, error*, a زلّ, pp. *lubricus fuit, lubricavit*, quo ſenſu proprio occurrit in Ham. p. 370. فَزَلَّ عَنِ ٱلصَّفَا بِهِ جُؤجُؤٌ عَبِلُ, *et lubricavit in eo de petra nitida Thorax torto robore*, et Amrolk. v. 55.

كُمَيْتٍ يَزِلُّ ٱللِّبْدُ عَنْ حَالِ مَتْنِهِ
كَمَا زَلَّتِ ٱلصَّفْوَاءُ بِٱلْمُتَنَزِّلِ ۞

Equus ſubrufus cujus dorſum lubrice excutit ſtratum,
Sicut glabra petra excutit quod illuc demittit ſe.

S. 101. Videtur ſenſus eſſe, Levius eſſe malum, ſi ſcientia deficiat, quam ſi ſapientes moriantur; his enim morientibus perit neceſſario et ipſa ſcientia; illa autem deficiente, facile reviviſcere poteſt, ſi ſapientes ſuper-

ſtites maneant.— أَهْوَن hic comparativum gradum format, ut in Adag. apud Meidan. N. 521. cit. in Hiſt. Tim. i. 316. بعض الشر اهون من بعض, *aliud malum alio levius eſt*. Radix eſt هان, הון, vel הין cujus origo in *laxitate*, h. *facilis*, *levis*, item *contemptus fuit*, q. d. *laxus* et *profuſus fuit*; inde etiam notio *temeritatis inconſideratæ* et *diſſolutæ*, quæ aptiſſime quadrat in locum Deut. i. 41. ותהינו לעלות ההרה, et *leves*, ſcil. *temerarii fuiſtis*, vel ex Hiphh. *leves* et *temerarios vos geſſiſtis ad adſcendendum in montem*.

S. 102. Pro اكرامه لك, Edita levi vitio legunt, كرامه لك. Cod. vero P. omittit لك quod hic retinendum judico, ut ſenſus ſit, Te oportere proximum tuum viſitatione tua honorare, prout tibi præſtiterit. Eadem conſtructio occurrit Abulph. H. D. p. 93. كان اختياري واكرامي للحق, *eligenda atque honoranda mihi eſt veritas*. Vid. etiam p. 274.

S. 103. Tres ultimæ voces deſunt in Cod. P. *Cæterum obſcurum eſt dictum*. Ni fallor, ſenſus eſt, Idiotæ pietatem fruſtra, i. e. vanam et irritam eſſe, quæ ſeducat; ſapientis vero pietatem miſericordia cerni; vel, ſi mavis, Miſericordiæ Divinæ munus magnificum eſſe.— زُهْدٌ, *pietas* ſive *devotio*, qua quis ſe abſtinet a rebus mundanis, eaſque quaſi rem projectitiam repudiat, et ſic auſteram vitæ rationem præ ſe fert. Abulph. H. D. p. 247. et 274. et Nuweir. p. 380. Unde زاهد abſolute notat, *monachum*, *eremitam*, *religioſum*. ibid. p. 293. et Elnaw. Sent. 17.— عامي, *cæcus*, et dein *inſipiens*, q. d. عامي القلب, *cæcum mente*, a عمي, עמה, in origine idem cum عم, עמם, *volvere*, *involvere*, et h. *tegere involucro*, *cooperire*, unde notio *cæcitatis* non tantum oculorum Abulph. l. c. p. 66. ſed et *cordis* in Adag. Gol. N. 29. p. 119. تَعْمَى ٱلْقُلُوبُ وَٱلْعُيُونُ نَاظِرَةٌ, *cæcutiunt corda et oculi vident*.

S. 104. Affinis eſt ſententiæ, quam ſupra habuimus N. 73. اطراء, *redintegratio*; act. Conj. IV. a طرأ, vel طري, טרח, in origine, *turſit præ ſucco*,

h. *recens fuit vigore* et *madore*, et in IV. *recentavit, recens fuit. Turgescere* enim dicuntur, quæ vigorem recentem et *virorem præ se ferunt*. Sic Virgil. Georg. i. v. 315. *Frumenta in viridi stipula lactentia turgent*; et Ovid. Trist. iii. v. 12. 15. *Turgescit in arbore ramus*. Unde lux oritur locis Jud. xv. 15. ubi לְחִי־חֲמוֹר טְרִיָּה est, *maxilla asini recenti adhuc vigore humida* ac *turgida*. Et Esai. i. 6. ubi מַכָּה טְרִיָּה notat *plagam*, quæ materie saniosa *turgida* est, *ulcera putrida, etterbuiten*, uti nostrates rectissime vertunt.

S. 105. Sensus est, Vitam mundanam esse ærumnosam, multisque ac variis objectam malis. Idem affirmat illud Persarum apud Warnerum l. c. p. 44. درين عالم كسي بيغم نباشد اكر باشد بني ادم نباشد, *nemo est in hoc mundo, qui ærumnis vacet*; *si vacet, inter filios hominum numerandus non est*. Brevius Menander p. m. 157. Οὐκ ἔςι βίον εὑρεῖν ἄλυπον ἐν ὀυδενὶ, *est vita vacua nemini molestiis*. Adde Euripidem apud Grot. l. c. p. 425. Ὦ πολύμοχθος βιοτὰ θνατοῖς, *O vita hominum plena laboris!*

S. 106. ضُعَفَآءُ collect. τῦ ضعيف, *debilis, imbecillis, impotens*; a ضعف, pp. *plicuit, complicuit*, h. *infirmus fuit*, q. d. *plicuit se* et *incurvavit, ut se arrigere nequeat*. Usurpatur de homine, qui tenuioris est sortis. Abulph. H. D. p. 229. Intelliguntur h. l. *tenues, qui humili conditione sunt*, quo sensu mox redibit N. 116. Tales visitare eximiam humilitatis virtutem esse innuit etiam Auctor in seqq. Meidan. i. N. 18.

S. 107. Sensum hujus sententiæ optime expressit Auctor Elnaw. N. 130. p. 76. من لم تزنه السير لم تزنه السيراء, *quem non ornant boni mores, is frustra vestimentis splendidis ornabitur*.—باطن, *internus, interior pars rei* et ظاهر, *externus, extrinseca pars* rei, sæpissime sic opponuntur, ut *prius* de *animo* usurpetur, uti Hebr. בֶּטֶן, *venter*, per metonymiam, *cor, intimosque animi recessus, cogitationes* et *affectiones* significat. Hab. iii. 16. Job. xv. 35. et Prov. xxii. 18. *Posterius* vero *corpus* designet. Ita Abulph. l. c. p. 89. ubi de Socrate dicitur: وكان يقول حسن الظاهر تابع

للحسن الباطن فيستدل علي حسن النفس بحسن البدن, *dicere solebat pulchritudinem exteriorem pulchritudinem interiorem sequi, atque a pulchritudine corporis de pulchritudine animi judicium sumendum.* Vid. et Tim. i. 118.

S. 108. Si ultima vox retineatur, sensus erit, Tristitiam malarum suspicionum matrem esse; quo enim quis infelicior, eo magis suspiciosus est. Quo spectat illud Sen. et Syr. M. Sent. N. 7: *Ad tristem partem strenua est suspicio.* Conf. etiam Terent. in Eunuch. iv. 2. et in Adelph. iv. 3. Præstat tamen cum Cod. P. loco الحزن legere الحزم, uti quoque legitur in Sent. Synon. apud Gol. N. 46. p. 265. ظنّ السوء بالناس من الحزم, *pravæ suspiciones de angore animi,* scil. *angunt animum.*

S. 109. غرّ unde غرور, non tantum de *mundo decipiente* in Collect. Wahidi N. 118. et Meidan. i. N. 14. usurpatur, sed et de eo, qui mundi lætitiis ac voluptatibus indulgendo fallitur, Abulph. l. c. p. 470.

S. 110. Prius colon nullam habet difficultatem; *posterius* vero, الاخلاص فيها, sensum facit subobscurum. In Edit. hæc verba omittuntur, et in Cod. P. sic exhibentur, لا خلاص منها, quæ Interpres Reg. h. m. vertit, *unde non est exitus.* Valde tamen dubito de probitate hujus lectionis, ac præferrem omnino lectionem Cod. L. secundum quam tota sententia sic vertenda videtur, *pessimæ est indolis, qui solitudini totum se permittit.* Suspicor tamen et hanc lectionem mendosam esse, et legendum, لا اخلاص فيها. Quando versio utriusque membri hæc erit, *pessima indoles,* pp. malum indolis, *est ἡ μισανθρωπία,* scil. odium societatis hominum cum tristitia conjunctum, *in qua non est religio sincera,* i. e. quæ tristitia non oritur ex timore Dei. Pulchre Har. Conf. xvii. v. 28. مَلَلُ ٱلْخَلَائِقِ، شَيْنُ ٱلْخَلَائِقِ، وَسُوءُ ٱلطَّمَعِ، يُبَايِنُ ٱلْوَرَعِ، *odium in homines, turpitudo creaturarum, et mala concupiscentia sese divellunt a timore Dei*; vel, si pro الاخلاص فيها,

legere mavis, فيها الّا خلاص, *nisi in ea*, scil. solitudine, *sit sinceritas*, scil. *religio sincera*, sensus eodem redibit. Improbatur itaque hac sententia solitudo, qua quis consortii humani impatiens se feræ similem facit, omniaque, uti Seneca ait Epist. xxv. sibi *mala persuadit*; non vero, si quis solitariam degat vitam, ut contemplationi Divinæ vacet, illique totus inhæreat. *Solitarius* enim, uti recte Aristoteles dixit, ii. Polit. *aut fera est, aut Deus.*

S. 111. سريرة, pp. *umbilicatio*, h. *arcanum*, quod quis in medio cordis reconditum habet. Usurpatur de *intimis cogitationibus* in Collect. Wahid. N. 522. Radix est سرّ, *affecit in umbilico*, et dein, *recondidit in medio*; h. lux oritur locis Deut. xxix. 19. Ps. lxxxi. 13. et Jer. iii. 17. ubi per שרירות לבם הרע, *umbilicatio cordis mali eorum* intelligitur, *perversitas cordis impuri*, quæ a prima nativitate in ipso veluti centro inhæreat. Metaphora desumpta ab *umbilico* non *resecto*.

S. 112. Sententia hæc, quæ cum proxime sequenti ejusdem argumenti est, redibit in seqq. N. 133. hac solummodo differentia, quod pro سلامة ibi legatur سلامح. Similiter Menander, p. m. 166. οὐδὲν σιωπῆς ἐστι χρησιμώτερον, *utilior haud est ulla res silentio.* Conf. etiam quæ supra notavimus ad N. 21. et Elnaw. p. 45. N. 64.

S. 114. سَادَةٌ collect. τοῦ سيّد, *principes*, peculiariter qui e familia *Muhammedis* originem ducunt, Tim. i. 114. Usurpatur de iis, *qui dominium in literis obtinent*, Abulph. H. D. p. 327. prout ipsa radix ساد absolute valet, *dominari in scientiis*, ibid. p. 355.—الفقهاء sunt, *sacrorum antistites, doctores juris canonici*, scil. *doctores casuistici, practici*, a sing. فقيه, *juris, rerumque divinarum scientia peritus.* Peculiariter *presbyter Muhammedicæ religionis.* Distinguuntur a doctoribus theoreticis, Vit. Salad. p. 4. quemadmodum Arabes علم الفقه, *jurisprudentiam canonicam*, scil. *theologiam practicam*, a علم الكلام, *theologia dogmatica* distinguunt.

S. 115. مَسَكَّرَةٌ, vel مُسَكِّرَةٌ plerumque activam habet significationem,

notatque, *inebriationem.* Non raro tamen occurrit ſenſu paſſivo, *ebrietas,* quæ notio in Lex. Gol. non comparet, ſed manifeſte liquet ex hiſtoria Tim. ii. 438.

ما كان ذاك العيش الا سكرة
لذاتها رحلت وحل خمارها

Nihil vita hæc, niſi ebrietas;
Voluptates ejus recedunt, et ſupervenit crapula.

Vide etiam Abulph. l. c. p. 394. ubi Ebn'l Talmid inquit,

كانت بلهنية الشبيبة سكرة
فصحوت واستانفت سيرة مجمل

Fuit jucundus ſtatus juventutis ebrietas,
At expergefactus ſum, et viam bonam ingredi cœpi.

احبّاء eſt collect. τȢ حبيب, *amicus dilectus,* a حبّ, חבב, pp. *fovit, in ſinu fovit,* ſpecialiter, *cum afflatu, quo calor ſuſcitatur,* h. *amavit,* quia, quod amamus, in ſinu fovere et brachiis quaſi complecti ſolemus. Quæ notio optime quadrat in locum Deut. xxxiii. 3. ubi Deus dicitur חובב עמים, *fovens populos ſinu fovente,* i. e. complectens omni amoris teneritudine; et Job. cap. xxxi. 33. ubi חב, *ſinus fovens,* jucunde depingit vitioſiſſimum illum amorem, quo quis ſe, ſuaque omnia ſolet complecti atque fovere.

S. 116. Idem innuit Salomo Prov. xviii. 23. תחנונים ידבר רש, *ſtridulos ſonos,* i. e. complorationes *loquitur pannoſus.*—Porro سلاك, *arma,* et شكاية, *complorationes,* eleganter h. l. una in ſede morantur. Arabes enim شكي ut et vic. شكّ ſpeciali uſu adhibent de *eo,* qui *inſtructus eſt armis acutis,* Vit. Salad. p. 238, &c. ووقف عسكرهم شاكا في السلاك الي &c. *armiſque horridus perſtitit eorum exercitus, donec,* &c. Similiter vic. شكّ cum سلاك conjungunt. Sic dicunt شك في السلاك, *horruit* pp. *ſpinoſus, aculeatus fuit armis.*

S. 117. In laudem *humilitatis,* ſcil. *modeſtiæ* quam plurimæ exſtant

ſententiæ in Collect. Wahidi MS. e. g. التواضع يرفع، الشرف التواضع، بالتواضع تكون الرفعة، بكثرة التواضع يتكامل الشرف &c. &c. Vide etiam in ſeqq. Meidan. i. N. 40. et conf. Prov. Salomonis, cap. xv. 33. et xviii. 12. לפני כבוד ענוה, *ante gloriam ſubmiſſio.*

S. 118. صَلَفٌ notat, *jactantiam, faſtum,* ſcil. *arrogantiam,* qua quis talis videri vult, qualis non eſt, vel aliquid ſe poſſidere gloriatur, quod non habet. Audiamus Gjeuharium: وَزَعَمَ ٱلْخَلِيلُ أَنَّ ٱلصَّلَفَ مُجَاوَزَةُ قَدْرِ ٱلظَّرْفِ وَٱلِٱدِّعَآءُ فَوْقَ ذَلِكَ تَكَبُّرًا فَهُوَ رَجُلٌ صَلِفٌ وَقَدْ تَصَلَّفَ, *et dixit Alchalil* [Abrahamus] אלצלף *notare limitum et cancellorum exceſſum,* nec non, *gloriationem ſupra debitum,* i. e. *arrogantiam.* Pari modo Phirubzab. الصَّلَفُ التمدّح بما ليس عنده אלצלף ومجاوزة قَدْرِ الظرف والادّعاء فوق ذلك, uſurpatur *cum te ipſum laudas ob ea, quibus cares,* notatque *modi, limitumque exceſſum* et *gloriationem ſupra debitum.* Docet itaque ſententia, Temperandum eſſe a magniloquentia et falſa oſtentatione, ſiquidem nihil omnium ſcientiæ magis turpe eſt atque noxium. Idem innuit Herkules in Paraph. Arab. Tab. Ceb. p. m. 34. ubi ait, ان صرفت عنك محبّة التكبّر والصلف فهمت, *ſi avertas abs te amorem arrogantiæ et jactantiæ, intelliges.* Eſt enim, ut bene inquit Abu Jaala MS. p. 155. آفة الحسن الصلف, *noxa decori jactantia,* cum quo concinit Menelaus apud Homerum, ὀ μὲν καλὸν ὑπέρβιον εὐχετάασθαι, *haud ſane pulchrum ſeſe jactare ſuperbe.*

S. 119. Verba ad literam ſonant, *Peſſimum negotiorum eſt, quando pravo homini proxima ſunt*; i. e. quum a pravo homine adminiſtrantur, et in ejus velut contubernio poſita ſunt. Pro اقرابها الي الشرّ, Cod. P. exhibet, اقربها من الشرّ, perperam, me judice.

S. 120. شمّروا, *ſubſtringite,* ſcil. *laciniam tuam,* i. e. *ſtudioſi ſitis.* Plena enim phraſis eſt, شمّر ذيله, *ſubſtrinxit laciniam ſuam,* i. e. expeditum ſe

reddidit ad opus aliquod *aggrediendum*, h. *ſtudioſus, diligens fuit*. Tim. i. 44. et 472. Har. iii. 161. 162. et ſæpiſſime alibi.—جَنَّةٌ, גַּן, et גַּנָּה, vel גִּנָּה, *hortus*, h. l. κατ' ἐξοχὴν, *paradiſum cæleſtem* notat, quæ notio in Corano et apud Auctorem noſtrum frequentiſſima. Vide in ſeqq. N. 204. 223. et Wahid. N. 433. 522. et Meidan. i. N. 6. Proprie notat, *locum munitum, ſecluſum*, ac *tectum arboribus*, a جَنّ, גנן, *tegendo munivit, texit, protexit*, unde מגן, *clypeus*.

S. 121. شُحُّ ٱلْغَنِيِّ عُقُوبَةٌ, *avaritia divitis pœna*. Non mirum. Omne enim, quod avarus corradit, maledictione occulta adflatum eſt ac contactum. Conf. cum hac ſententia Prov. Salomonis, cap. i. 19. et xv. 27. nec non verba Ambroſii Lib. de Caino et Abele, cap. v. *Avaritia, quo plura abſtulerit, eo magis inopem ſe eſſe credit*; *omnibus invida, ſibi vilis, in ſummis divitiis inops*, &c.

S. 122. شَمَّةٌ مِن المعرفة, *odor ſcientiæ*. Vox شَمَّةٌ, exponente Gjeuhario, notat, *minimam partem, parvam quantitatem*, q. d. *tenuiſſimum olfactum*, peculiariter, *gratum, ſuavem*, ac *fragrantem*, a شَمّ, שמם, pp. *punxit* odor naribus, et h. *odoratus eſt*, ſive *attractione naſi olfecit*, et *captavit auram*. Iſphan. p. 7. et Mon. V. A. p. 24. Speciatim uſurpatur de *odore grato* ac *ſuavi*. Hiſt. Sarac. p. 62. فكان الناس يشمون رائحة المسك من بدنه اياما كثيرة, *odorati autem ſunt homines fragrantiam muſci ex corpore ejus dies multos*; et Gagnier in not. ad Abulf. de V. M. p. 31. ubi Acmed ben Joſeph. Libro de Urbibus et Regionibus, de Medina inquit: انّ من دخلها يشم رائحة الطيب, *adeo ut qui eam ingreditur, ſtatim odorem ſuaviſſimum et fragrantium aromatum auram reſpiret*; quem uſum ſpecialem Hebr. שמם etiam habuiſſe conſtat ex derivato סם, *omnis res odorata*, ſpecialiter *aroma*.—Porro verſionem, quam Interpres Regius dat, *Odor virtutum præſtat multæ ſcientiæ*, non probo. معرفة enim non ſignificat *virtutem*, ſed *ſcientiam*, ſcil. *cognitionem*, uti in Paraphraſi Arab. Tab. Ceb. p. m. 36. معرفة نفسها, *cognitio ſui ipſius*, et معرفة العقل

cognitio intellectus. Sic phrafis شمّة المعرفة idem notabit, quod ἡ ὀσμὴ τῆς γνώσεως, *odor ſcientiæ*, 1 ad Cor. ii. 14. Unde liquet Cod. P. pro العمل, *opus*, perperam exhibere العلم, *ſcientia.* Nullum enim daret ſenſum: *Odor ſcientiæ multæ ſcientiæ præſtat.* Legendum omnino cum Cod. L. العمل, *ſcientia*, ut ſenſus ſit, Scientiæ *odorem*, ſcil. *olfactum*, licet ſit tenuiſſimus, longe tamen ſuaviorem ac jucundiorem eſſe multis operibus, vel ſi mavis, *multis opibus* aut *ditionibus*, quo ſenſu عمل paſſim venit. Vit. Salad. p. 240. &c. &c. Eo tendunt etiam varia Græcorum dicta: e. g. σοφία δὲ πλέτου κτῆμα τιμιώτερον, *pretioſior res opibus eſt ſapientia.* Οὐκ ἔςι σοφίας κτῆμα τιμιώτερον, *haud ulla res pretioſior ſapientia.** Οὐκ ἔςι γὰρ γλυκύτερον ἢ πάντ' εἰδέναι, &c. &c. Vide Menand. l. c. p. m. 164. Adde Sophoclen. apud Grot. l. c. p. 93. Ὅσῳ κράτιςον κτημάτων εὐβουλία, *proh ſapere quantum ſuperat humanas opes!* Et imprimis pulcherrimam picturam, qua Salomo ſapientiam tanquam omnibus aliis rebus pretioſiſſimis præſtantiorem deſcribit. Prov. iii. 13. et ſeqq.

S. 123. Vide in ſeqq. N. 212. et 233. et conf. Elnaw. p. 96. N. 167. Intelligitur *prima canities*, cum incaneſcere incipit caput, a شاب, שוב, vel שיב, pp. *miſcuit, immiſcuit*, de quo vide Schult. ad Har. iii. 115. v. 160. et vi. 250.

S. 124. Pro جنان, *furores*, ſcil. *amentia*, a جُنَّة, legendum ſuſpicor جَنان, *cor*, ita dictum, quia, exponente Gjeuhario, præcordio quaſi *tectum*, et ſic ab omni noxa tutum eſt, a جنّ, pp. *texit, protexit*, de quo vide ſupra ad N. 120. Videtur autem h. l. cum alluſione ad originem intelligi tale *cor*, quod *obvoluto* quaſi *tegumento* ita clauſum eſt, ut nihil boni aut ſalutaris amplius percipiat, quo ſenſu phraſin, מְגִנַּת לֵב, *obtectio cordis.* Thren. iii. 65. de *corde obdurato* explicandum eſſe demonſtravit Schult. in Oper. Minor. p. 130.—Radix شفي, שפה, unde شفاء, *ſanatio, medicina, remedium.* Speciali uſu adhibetur de *ſanatione cordium.* Vit. Salad. p. 1. et in Paraphr. Arab. Carm. Pythag. p. m. 12. N. 66. Docet ergo ſententia, Sedulam Corani lectionem cordi medicinam præbere ſalutarem. Conf. Cor.

xli. 43. Ubi impoſtor inquit, هُوَ لِلَّذِينَ آمَنُوا هُدًى وَشِفَاءٌ, ipſe [ſcil. Coranus] *eſt illis, qui crediderunt, directio et medicina.* Cæterum unde Coranus nomen القرآن acceperit, vide apud Geuhar. parte prima edit. a Scheidio, p. 171.

S. 125. Eadem oppoſitio inter شحيح et سخي redibit infra N. 204. Cæterum ad mentem hujus ſententiæ apprime faciunt verba Zuingeri, p. 982. *Multa quidem deſiderat pauper ad vitæ uſum, ſed avarus magis eget, qui nec id habet quod habet.* Adde illud Œnopionis apud Grot. l. c. p. 874.

Θνητῶν δ' ὅσοι
Ζῶσιν κακῶς ἔχοντες ἄφθονον βίον,
Ἐγὼ μὲν αὐτοῖς ἀθλίοις εἶναι λέγω.
Mortalium
Qui non bene vivunt, cum divitiæ ſuppeditant,
Hos omnium eſſe prædico miſerrimos.

Conf. etiam quæ notavimus ad N. 75. et 121.

S. 126. Commendat hæc ſententia auream inter amicos familiares libertatem, ita ut alter alteri nulla in re importunus ſit aut moleſtus. Hinc recte inquit Haririus v. 92. وشر الاضياف من سام التكليف وآذى المضيف, *peſſimus autem hoſpitum eſt, qui injungit moleſtiam, et nocet excipienti ipſum.*—Pro شرط, *conditio, lex definita, præſcripta,* Fabricius Specim. Arab. p. 84. legit حق, quod eodem redit. Radix eſt شرط, שרט et סרט, de qua vide Schult. ad Har. ii. 174. et v. 98.—Obſerva paronomaſiam inter الالفة et كلفة, quarum prior vox *conjunctionem arctiorem,* et hinc *familiaritatem intimam* notat, ab الف, אלף, pp. *arctius junxit, jungendo nexuit, conjunxitque.* Poſterior ſignificat, *importunitatem, moleſtiam.* Abulph. l. c. p. 56. ubi eadem phraſis ترك الكلفة occurrit. Ejus ſtirps كلف, pp. valet, *evaſit luridus, ad nigredinem inclinavit rubedo*; h. اكلف, exponente Scholiaſte ad Tharaph. v. 15. notat, الكحل الذي في لونه

حمرة الي سواد, *camelum admiſſarium, cujus color ruber vergit ad nigredinem.* Secundario valet, *incubuit alicui rei,* q. d. *ei impalluit* ac *vehementius deditus fuit cum cura* et *labore.* Unde in II. Conj. *imperavit difficile quid ſubeundum, coegit, vexavit, gravavit* aliquem. Cor. ii. 234. iv. 83. vii. 43. Abulol. v. 230. 240. Vit. Salad. p. 110, &c.

S. 127. Intelligitur homo, qui nihil habet, quo ſe aliis commendat, ſed e contrario quibuſlibet vitiis ſceleribuſque plenus eſt, ideoque ab omnibus aliis hominibus, hoſtis inſtar peſtiferi, fugiatur. Quam notionem اتّقي pro اوتقي, a وقي, *cavit ſibi* a malo, ſæpiſſime habet. Vide Gol. Adag. p. 152. N. 61. et Sent. Poet. p. 154. 155.

S. 128. Affinis eſt ſententia Golii Gramm. Arab. annexa p. 264. N. 3. الصدق منجاة, et in Collect. Wahid. MS. ſub litera ب. بالصدق تكون النجاة.

S. 129. Idem docet Auctor in Collect. Wahid. MS. ſub litera ز. صحّة—زكاة البدن. صيام uſurpatur de *integritate* et *ſanitate* tam *mentis* Iſphan. p. 26. quam *corporis* Abulph. H. D. p. 339. Gol. Adag. p. 120. N. 40. Elnaw. p. 56. et alibi. Proprie valet, *nitorem, nitentem claritatem,* a صحّ, pp. *nitidus, clarus fuit,* quæ notio manifeſta in Hebr. צחח ſemel lecto Thren. iv. 7. צחו מחלב, *nituerant præ lacte.* Speciali uſu teritur de *ſolo,* quod nullis obtectum eſt plantis aut arboribus, omnique frugi ac fructa caret, Pſ. lxviii. 7. Ezech. xxiv. 7. et Jer. iv. 11. in quo poſteriori loco רוח צח שפיים במדבר, *ventus nitoris collium in deſerto,* notat ventum, qui loca editiora ac patentia plantis et arboribus nudat, ipſumque pulverem aſportat.

S. 130. Conf. N. 13.

S. 131. Significat, Preces nocturnas lætum et proſperum reddere diem. —بهاء, *nitor, ſplendor,* a بها, בהה, in origine, *trivit, polivit, ſecuit polito* quaſi *enſe,* h. *hiavit:* uſurpatur non tantum de *domo,* quæ omni ſupellectili vacua eſt, unde lux oritur Gen. i. 2. et Jerem. iv. 23. ubi בהו notat *hiatum*

vaſtum et *vacutum,* ubi nulla lux, nullus ordo, ſed et transfertur ad *nitorem ſplendoremque ampliorem.* Paraphr. Arab. Tab. Ceb. p. m. 38. et Abulph. H. D. p. 483.

S. 132. سكوت verti per *taciturnitatem.* Hoc ſenſu Imperator idem docebit, quod R. Simeon in פרקי אבות N. 17. ubi ait, *Omnibus diebus meis educatus fui inter ſapientes, et non inveni* לגוף טוב משתיק, *utilius quippiam corpori taciturnitate.* Poteſt tamen سكوت etiam verti per *tranquillitatem* animi, ſcil. mentem *ſedatam,* quæ corporis ſanitati etiam multum conducit. Radix enim سكت, שכת, cujus origo ſita in *fæcibus* quæ *in fundo vaſis ſubſidunt,* non tantum valet, *ſiluit, tacuit,* ſed et *quievit, ſedata fuit* ira. Vel ſi mavis, loco في السكوت, forſan legendum, في السكون, *in quiete,* ſecundum illud vulgare, *abſtinentia* et *quiete,* &c. Conf. S. 129. niſi pro البدن legere malis الانسان, quo modo conferri poterit cum S. 112. et 133.

S. 133. Conf. quæ notavimus ad ſententiam N. 21. et 112.

S. 134. Oppoſitas huic ſententias vide infra N. 201. et 225.

S. 135. Huc ſpectat notiſſimum illud, *Si tacuiſſes, philoſophus manſiſſes.* Cum quo convenit Sen. et Syr. M. Sent. N. 733. *Taciturnitas ſtulto homini pro ſapientia eſt,* nec non dictum Palladæ in Florilegio: Πᾶς τὶς ἀπαίδευτος φρονιμώτατος ἐςὶ σιωπῶν, *omnis ineruditus ſapientiſſimus eſt tacens.* Quod Salomo omnium optime expreſſit Prov. xvii. 28. *Etiam craſſe ſtolidus mutum ſe agens ſapiens reputabitur, obturans labia ſua prudens eſt.*

S. 137. Loco الدين Cod. P. legit البدن. Hinc Interpres Reg. vertit, *Corporis conſervatio in ſobrietate; corruptio in aviditate.* Verum licet hæc lectio bonum fundat ſenſum, poſtponenda tamen videtur alteri, quam Cod. L. exhibet, quia ipſe Auctor ſic ſe explicat in Collect. Wahid. MS. ſub litera س, ubi ait, سبب صلاح الدين الورع. Niſi et in illa ſententia pro الدين legere mavis البدن, ut ita accuratior ſit oppoſitio inter البدن et النفس, ſequitur enim, سبب فساد النفس الطمع—

Porro vocabulum ورع peculiariter notat, *abstinentiam a rebus dubiis*. Vide in seqq. Meidan. i. 40. et Hist. Sarac. p. 18. ubi in laudem Abubecri dicitur, وكان متمسكا والزهد والورع معرضا من طيبات الدنيا, *erat abstinens, et devotus, et fugiens bona mundana*. Uti et radix ورع, cujus origo in *quatiendo motu tremulo*, usurpatur de eo, qui *meticulosus est*, sibique *cavit a rebus*, de quibus *dubitat*, licitæne sint, an illicitæ, metuens ne in peccata incidat.

S. 138. سَعْيٌ, *opera, labor, studium*, a سعى, *studuit, operam dedit*, &c. Origo sita in *motu concitatiore*, quo sensu teritur de *cursu solenni*, quo a monte *Zapha* ad *Merwam* festinanter contendunt. Ibn. Dor. v. 54. et apud Hebræos de *vento rapidissimo*, qui רוח סעה dicitur Ps. lv. 9. q. d. ventum præcursorem, qui omnia vehementi et veloci cursu prævertat. Vide Schult. ad Har. v. 223. et Opera Minora, p. 187.

S. 139. Significat, Deum quamlibet creaturam sustentare, scil. commeatum uniuscujusque in se recipere. رِزْقٌ complectitur omne quod ad vitæ sustentaculum necessarium est, a رزق in origine idem cum رزغ, pp. *madefecit, rigavit*, h. fig. *largitus fuit* omne quo vita sustentatur. Sic de Deo in Versione Arab. V. T. Ps. liv. 25. et in Cor. passim. Vide etiam quæ notavimus ad sententiam N. 93.

S. 140. اوجع. Forma intensiva a وجع, quæ radix de *quavis re dolorem inferente* usurpatur. E. g. de *acumine pungente*. Abulph. H. D. p. 239. de *plaga*, vel *ictu*, quem quis alicui infligat. Ibid. p. 251. et 252. &c. origo radicis sita in *hiando*, vel *hiascendo*, præsertim *ore*, h. *laboravit ad lassitudinem* usque adeo ut *os ejus hiascat*, quam notionem varia S. S. loca omnino requirunt. Vide Ps. vi. 7. lxix. 4. Esai. xl. 30, &c.

S. 141. ضياء, *lux, lumen, splendor*. Usurpatur pp. de *omni re micante* et *lucente*, impp. vero et fig. de *gloria*, Isphan. p. 5. de *flore* et *vigore regionis*, ibid. p. 10. de *hilari* et *renidente vultu*. Har. ii. 62. et Vit. Salad. p. 118. et h. l. de *gaudio* et *lætitia animi*.— الدلال, pro quo Cod. P. per-

peram legere videtnr الكلال, in genere notat *rem* lege *licitam*. Opp. τῷ حرام, quod *facrum* et lege *interdictum eſt:* Cor. x. 59. قل ارايتم ما انزل الله لكم من رزق فجعلتم منه حرام وحلالا, *dic quid vobis videtur? id quod demiſit Deus vobis de alimento, et feciſtis ex eo illicitum et licitum.*

S. 142. Idem affirmat Auctor in ſeqq. Collect. Wahid. N. 165. et 251. Et in eadem Collect. MS. ſub litera ح — حرف من امضى الكلام جرح الحسان, *vulnus ſermonis penetrantius quam acies gladii.* Adde Elnaw. N. 178. ربّ تكليم بالقول اشد من تكليم بالفصل, *ſæpe dictum ore prolatum durius quam vulnus enſe inflictum.* Nec non illud veteris Poetæ, *Enſis ſauciat corpus, mentem ſermo.* Quo reſpicit etiam Syrach. cap. xxviii. 19. 20. Πληγὴ μάςιγος ποιεῖ μώλωπας, πληγὴ δὲ γλώσσης συγκλάσει ὀςᾶ. Πολλοὶ ἔπεσαν ἐν ςόματι μαχαίρας, καὶ ἐχ ὡς οἱ πεπτωκότες διὰ γλῶσσαν.—Porro طَعْن, *confoſſio*, a طَعَن, טען, pp. *tetendit*, h. *tenſa haſta confodit*, quæ notio frequentiſſima. Abulph. l. c. p. 176. *Et aggreſſi ſunt* alii alios وتطاعنوا بالرماح, *et haſtis ſe invicem confodere, gladiiſque ferire cœperunt*, et Tim. i. 62. *Extulit autem Saburum Gatmeſchum, ut repelleret obloquentium calumnias,* وقطعا للسان كل سنان, *et præcideret linguæ omni cuſpidem penetrantem.*

S. 143. Monet Auctor, malorum hominum conſortia, eorumque conſilia, utpote periculoſa ac pernitioſa, fugienda eſſe. Idem docet in ſeqq. N. 201. et 225. Huc ſpectat quoque monitum incerti cujuſdam Græci apud Grotium l. c. p. 940. Ἀνδρὸς πονηρῦ φεῦγε συνοδίαν ἀεὶ, *hominis mali uſquequaque congreſſus fuge*; et iterum, κακῷ σὺν ἀνδρὶ μηδ᾽ ὅλως ὁδοιπόρει, *hominem malignum nec viæ comitem cape.*

S. 144. Ejuſdem mentis eſt ſententia, quam Cod. P. poſt N. 62. inſerit, خابب صفقة من باع الدين بالدنيا, *qui religionem vendit mundo hujus mercatus fruſtra eſt.* Nec non quæ in Florileg. N. 5. occurrit,

ارضي الناس بالخسار
بايع الدين بالدينار

Is demum jactura amantiſſimus eſt
Qui vendit religionem denario.

S. 145. Phraſes ضيق القلب et ضيق اليد, frequentiſſimæ ſunt. Prior *anxium, curiſque oppreſſum* deſignat *animum*. Poſterior uſurpatur de *eo, cujus res anguſta domi eſt*. Tim. i. 18. Veluti et ipſa radix ضاق, צוק, *ſtringi, arctum eſſe*, non tantum de *anxietate* animi, Cor. xi. 13. ſed et de *rebus arctis* et *inopia* adhibetur. Vit. Salad. p. 13. et Abulph. H. D. p. 253. et 406. Vide et ſententiam mox ſeq. ubi radix ضاق utrique ſignificationi inſervit.

S. 147. Significat, eos, qui ſe mutuo odio habent, tam numeroſos eſſe, ut mundus ipſe, licet amplus ac ſpatioſus, anguſtetur, eorumque multitudinem vix ac ne vix quidem capere poſſit.—Pro علي Cod. P. legit من. Utraque lectio bona. ضاق enim in hac verborum ſtructura non ſolum conſtruitur cum علي, Tim. i. 54. et Cor. ix. 26. ſed et cum من, Abulph. l. c. p. 555.

S. 148. Conf. quæ ſupra notavimus ad ſententiam N. 24. طوبي, ut et radix طاب, ab Arabibus ſæpiſſime uſurpatur ſenſu abſtracto, ad qualemcunque felicitatem omniumque bonorum ubertatem, qua quis gaudeat, prædicandam; quemadmodum Hebræi, cum felicem aliquem prædicare velint, cum gratulatione et παθητικῇ exclamatione, vulgo plur. conſtr. אַשְׁרֵי adverbialiter adhibent. Immo et ipſam radicem טוב in talibus prædicationibus illis haud plane inuſitatam fuiſſe patet ex Pſ. cxii. 5. Thren. iii. 26. Jeſ. iii. 10, &c.—وثق, pp. *ligavit*, h. *fidit, confiſus* et *fretus fuit aliquo*, q. d. alicui *ſe adſtrinxit*, et *adhæſit*. Propria notio ubique obvia eſt. Abulph. l. c. p. 69. Cor. lxxxix. 27. Hiſt. Sarac. p. 119. et in Ham. p. 340.

S. 149. Similiter Menander, p. m. 167. ὐκ ἐσθ᾽ ὑγείας κρεῖττον ὐδὲν ἐν

βίῳ, nil ſanitate vita habet beatius; nec non Græcorum quidam apud Grot. l. c. p. 923. Ἀνδρὶ δ' ὑγιαίνειν ἄριστον ἐστιν, *primum ſanitas homini bonum.* Extollit Imperator *ſanitatem,* ſcil. *valetudinem bonam* et *proſperam,* inſtar doni Divini grato animo agnoſcendam, uti ſe explicat in Collect. Wahid. MS. ſub litera *Eliph.* ان اتاكم الله بعافية فاشكروا, *ſi Deus vos ſanitate donet, gratias agite*; et in Cod. Wahid. N. 135. ubi دوام العافية, *ſanitatis durationem,* ut *lautiſſimum,* ſcil. Dei *donum,* et *præſtantiſſimam ſortem* prædicat. Pari modo in Paraph. Arab. Tab. Ceb. p. 18. عافية enumeratur inter illa dona, quibus fortuna homines felices lætoſque reddit.

S. 150. Pro خُلُقُ الانبياء Cod. P. l. خِلَعُ الانبياء; quæ lectio valde mihi arridet, alterique, quam Cod. L. exhibet, omnino præferenda. Potius itaque verterem, *Longa vita cum obſequio Dei honorifica eſt Prophetarum prærogativa.* Scil. خِلَعٌ, plur. a خِلْعَةٌ notat, *veſtem pretioſiorem, chlamydem,* quæ *donatur honoris ergo.* Uti liquet ex Abulph. H. D. p. 222. 229. et 235. فاكرمه وخلع عليه خلعة سنية, *et ipſum honore affectum veſte ſplendida induit,* et Tim. i. p. 78. et 122. *et prolixe injecit celſitudini ſpei ejus* من خلع اعزازه واكرامه ذيلا سابغا, *chlamydum munificentiæ ſuæ honorificentiſſimæ ſyrmata fluentia.* Alia exempla larga manu dabit Schroed. de Veſtitu M. H. p. 214. et ſeqq. ubi ſimul invicte demonſtratur, ſtirpem خلع intimam cum Hebr. חלץ colere affinitatem, et ſæpiſſime de ornatioribus et ſumtuoſis adhiberi chlamydibus, quas, pro more orientalium antiquo, Reges, Principes, et Magnates miniſtris, legatis, et amicis, tanquam benevolentiæ et amoris pignus, condonare, et induere ſolent. —Obſervanda etiam h. l. figura ſolennis, qua Arabes vitam cum veſte comparant. E. g. Gol. Sent. Poet. N. 53. p. 169. Tim. i. 78. et Poeta in Ham. cit. a Schult. in not. ad Har. vi. 262.

S. 151. Senſus eſt, Vitam hominis jucundam eſſe, imo prolongari, quando ſine moleſtia, anxiiſque laboribus, qui animum cruciant, vireſque vitales conſumunt, vivere poſſit. Quod et intendit Menander, p. m. 160.

Ὡς ἡδὺ τὸ ζῆν μὴ φθονούσης τῆς τύχης, *quam vita dulcis, fata dum non invident!*— طال, טול, origo in *laxatione*, fcil. *protenfa laxitate*, h. *longum effe, diu durare, prolongare* &c.— طَعَب, *labor, moleftia, fatigatio*, a طَعَب, תעב, pp. *tabefcere, contabefcere*, h. *laffus* et *defatigatus fuit*, item *labore, moleftiaque gravatus fuit.*

S. 152. Conf. quæ fupra notavimus ad N. 4.

S. 153. Mens eft, Ea quæ vera ac certa funt præferenda effe iis, quæ confufæ ac tricis plena funt. Optime huc faciunt verba Ciceronis de Off. lib. i. §. 6. ubi vitium effe ait, *Quod quidam nimis magnum ftudium, multamque operam in res obfcuras atque difficiles conferunt, eafque non neceffarias*— طِرْ imperat. a طار med. ي, טור, pp. *gyravit*, h. *volavit, avolavit.* Sic de *avibus*, qui, cum volant, fe in gyrum agunt. Prov. Meidan. edit. ab H. A. Schult. p. 37. N. 75. item de *hominibus* celerrime fe aliquo conferentibus. Ham. p. 306.— اشكال, *res dubiæ, ambiguæ, tricifque plenæ*, a شكل, pp. *plectere, implectere*, h. med. damm. *obfcura, perplexa fuit res.*

S. 154. Pro قَصُرَ in margine Cod. L. legitur كَثُرَ prout et Edita habent. Hanc lectionem præferendam judico, ut juftior fit ἀντίθεσις inter طال et كثر, quamvis et طال et قصر nonnunquam etiam fibi opponantur. Vide fupra N. 151. et Ifphan. p. 6. Utraque lectio bonum quoque dat fenfum. Si lectionem Cod. L. fequamur, verfio erit, *Protrahitur mœror ejus, cujus fpes abfciffa eft.* Sin vero كثر legatur, vertendum erit, *Protrahitur mœror ejus, cujus multiplicantur metus.* رجاء enim non folum *fpem*, fed et *metum* defignat, quatenus رجا, pp. *vibravit, movit huc illuc, ultro citroque agitatus fuit*, ufurpatur de *animo*, cum commoveatur graviori aliquo adfectu, unde notio non tantum *follicite fperandi*, fed et *metuendi* fponte emanavit.

S. 155. Pofterius hemiftichium Cod. P. ut aliam fententiam exhibet. Optime tamen cum priori, cui oppofitum eft, in Cod. L. et in Edit. conjungitur.

S. 156. Variis modis, pro diversa vocis أَهْلٌ significatione, verti potest hæc sententia. Vel, cum Interprete Regio, *Beatus ille, cui non est uxor.* Vel, *Beatus ille, cui non est herus* sive *dominus,* i. e. qui sui juris est. Vel, quod mihi placet, *Beatus ille, cui non est familia,* scil. alenda et protegenda, quique adeo curis aliorum vacuus est. أَهْلٌ enim, scil. plena phrasi اهل البيت, vel اهل الدار sæpissime notat, *domesticos, familiam.* Abulph. H. D. p. 59. Har. v. 76. et Lib. Colail. p. 3. et 42.

S. 157. Conf. mox seqq. N. 159. et 160.—ظُلْمٌ, *injustitia,* et quidem *violenta, tyrannis,* a ظلم, צלם, pp. *tenebricosus, obscurus fuit,* h. de rebus quæ peraguntur in tenebris, et dein, *injustus fuit, oppressit violenter, rigide tractavit.* Abulph. H. D. p. 30. et Gol. Poet. Sent. p. 164. N. 41.—صرع, צרע, pp. *gravius percussit* et *allisit terræ, prostravit.* Abulph. l. c. p. 214. h. צרוע, *lepra percussus.*

S. 158. Affine est illud Menandri ap. Grot. l. c. p. 759. Ἐμὲ δ' ἀδικείτο πλέσιος καὶ μὴ πένης, ῥᾷον φέρειν γὰρ κρειττόνων τυραννίδα, *expilet dives me quam pauper mavelim: facilius fertur validorum injuria.* Quo spectat etiam incerti cujusdam Auctoris monitum, ibid. p. 945. Τὴν τῶν κρατέντων φέρε μαθεῖν ἐξουσίαν, *æquo potentum imperia disce animo pati.*—رَعِيَّةٌ, pp. usurpatur de *grege,* scil. *armento camelorum,* &c. Tim. ii. 46. a رَعَى, *pavit* gregem pastor, et h. impp. *populum, plebem, subditos.* Ibid. i. p. 212. Hist. Sarac. p. 69. et Abulph. l. c. p. 152. 407. 432, &c.

S. 159. ضَاعَ, pp. *quassus, concussus fuit,* et h. *periit,* in IV. transitivam vulgo habet notionem, *perire fecit, irritam fecit* rem. Vit. Salad. p. 166. et Cor. ii. 145. Hic vero loci intransitive usurpatur. Sic etiam Ham. p. 360. ubi vide Schult. p. 363.—Observanda hic μείωσις, qua adverbium لا, verbo تضيع præpositum, ejus quod exprimit contrarium adfirmatum cum emphasi denotat, ita ut لا تضيع, *non irrita erit,* idem valeat ac *procul dubio gravissime vindicabitur, dignasque injustæ oppressionis pœnas luet.* Figura hæc

rhetorica in S. S. usitatissima. Vid. Glass. Philol. Sacra, lib. iii. tract. 3. cap. 20.

S. 159. Conf. supra 157. et 159.

S. 161. Loco ظَمَآءٌ Edit. habent ظِمَآءٌ, verum hæc vox non *sitim*, sed, exponente Gjeuhario, *homines sitientes* notat. Forma autem ظَمَآء exulat e Lexicis Gjeuharii, Giggeji, Golii, aliorumque. Hinc suspicor legendum esse ظَمَأً, quod *sitim* notat, Cor. ix. 122. Mens hujus sententiæ est, Nummorum cupidinem esse inexplebilem. Vide quæ notavimus ad N. 36. Quibus adde quod Euripides ait apud Grot. l. c. p. 181. τὰ χρήματα δυναμὶν πλείςην ἐν ἀνθρώποις ἔχει.

S. 862. Figura, qua ظِلٌّ, צֵל, *umbra*, pro *præsidio, protectione*, et *consolatione* tam regibus quam Deo tribuitur, Orientalibus usitatissima est. Exempla ubique exstant. Meidan. Prov. edit. ab H. A. Schult. p. 39. N. 80. et Vit. Salad. p. 9. ubi præfectus justus dicitur ظِلّ الله في ارضه, *umbra Dei in terris.* Similiter in S. S. Jud. ix. 15. Dan. iv. 12. Jes. xxv. 4. xxx. 2. xxxii. 2. Ps. xci. 1. cxxi. 5, &c. Metaphora desumpta ab arboribus patulis, petris, aliisque rebus, quæ obumbrant, tegunt, et recreant.

S. 163. Secutus sum emendationem Pocockii in not. ad Carm. Tograi, p. 173. ubi pro ظَلَّ عُمْرٌ—قَصِيرًا, uti Cod. L. et Edit. habent, legendum judicat ظُلُّ عُمْرٍ—قَصِيرٌ. Sin vero alteram lectionem retinere velis, tum etiam in posteriori membro pro ظُلُّ عُمْرٍ—فَسِيحٌ legere debes ظَلَّ عُمْرٌ فَسِيحًا. Dubito tamen an non pro ظَلَّ, vel ظُلُّ, legendum sit ظِلُّ, *umbra*. Sic saltem legisse videtur Interpres Regius, qui prius hemistichium vertit, *Umbra vitæ tyrannis brevis.* Posterius vero [quod in Cod. L. ut alia sententia exhibetur, omissa voce عمر] *generosi* seu *liberalis umbra spatiosa.*

S. 164. Docet imperator, Fidem [intellige Religionem Muſlemicam] cum tenebrarum operibus [ſub voce *injuriæ* comprehenſis] nihil habere commune, quin immo ab iis ſplendida ſua luce privari.—Porro obſervandum phraſin ظُلْمَةُ ٱلظُّلْمِ, *obſcuritas injuriæ*, atram injuriam notare. Scil. vox ظلمة, *obſcuritas*, aliis ſubſtantivis addita, eorum ſignificationem auget. Sic Abulph. H. D. p. 558. وتنجلي بنور الايتلاف ظلمة الاختلاف والغمة, *et diſcutiantur lumine amicitiæ tenebræ diſcordiæ et triſtitiæ*, i. e. *diſcordia horrida, triſtitiaque graviſſima*; et Prov. Meidan. N. 41. p. 22. ubi per ليلة الظلمة, obſervante H. A. Schult. intelligitur, *nox tenebroſa*, qua procellæ admodum violentæ infeſtant.

S. 165. *Umbra claudi curva*, h. e. ſibi non conſtans, ſed pro corporis motu identidem diverſa eſt. Fig. enunciatum, ut facile ſentitur, de præſidio ab homine infido nunquam tuto ſatis ſperando, quippe qui ſemper mutatur.—اعرج forma intenſiva notat eum, qui *natura claudus*, ſcil. *mancus eſt*. Quo ſenſu Timurus in ejus Hiſt. part. i. p. 12. vocatur الاعرج الدجال, *claudus impoſtor*. In Cod. P. legitur الاعوج, *curvus*, ſenſu eodem.

S. 167. Oppoſitam huic ſententiam vide ſupra N. 46. عيب, pp. *craſſities lactis*, h. *macula, peccatum, vitium*, a radice عاب, med. ي, עיב, pp. *ſpiſſus, conſtipatus*, et *compactus fuit*, h. *vitioſa fuit* merx, &c. Tim. i. p. 542.—تطويل, *prolixitas*, ſpecialiter *ſermonis*, ibid. p. 588, a طال, cujus origo in *laxatione*, ſcil. *protenſa laxitate*, h. *longus, procerus fuit*, vide Schult. ad Ham. p. 501, et ad Har. v. 154.

S. 168. Significat, illos, qui arduas poteſtates et infauſtam ambiunt tyrannidem, nunquam ſine timore vivere, uti Macrobius ait in Somn. Scipionis, lib. i. cap. 10. Nec mirum; hi enim ſemper exſpectant, quod meruerunt, cum prava eorum conſcientia nunquam ſecura ſit, uti liquet ex exemplo Neronis, de quo Tacit. Ann. cap. 10.—وخيمة, *cruditas ſtomachi*, fig. notat *malam animi conſcientiam*, Belgice *Wrœging*, a وخم, יחם, cujus

origo in *ardore*, ſcil. *fervore interno*, h. *male habuit ex indigeſtione ſtomachi* et *cruditate*, *gravatus fuit cibo*.

S. 169. ايمان hic iterum ſpeciatim notat, *Religionem Muhammedicam*. Conf. ſupra N. 164. Vit. Salad. p. 1. et alibi.

S. 170. Eadem ſententia occurrit apud Erpen. Gramm. Arab. Sent. 29. hac ſolum differentia, quod pro خير من ibi legatur اخير من. Similiter Perſæ, دشمن عاقل به از دوست بي عقل است, *inimicus ſapiens amico ſtultò præſtat*. Vide Warner. l. c. p. 13. N. 24.

S. 171. Concinit illud Latinorum, *Poſt nubila Phœbus*. Conf. etiam ſententiam mox ſeq. N. 174.— عُسْرٌ et يُسْرٌ ſæpius ſibi opponuntur. Cor. lxv. 6. xciv. 5. et 6. Uti عُسْرَةٌ et عُسْرَى alibi ut oppoſita ταῖς يُسْرَةٌ et يُسْرَى occurrunt. Radix عَسَرَ in origine idem valet quod عَشَرَ, *compegit*, *conſtrinxit*, h. *adverſatus fuit* ei, *repugnavit*, item *dura* et *iniqua fuit* fortuna.— يَسَرَ vero, יסר et ישר pp. notat, *planum eſſe*, inde *facilis fuit*, uti *via plana* facilis, *aſpera* autem difficilis eſt.

S. 172. دِيوَانُ ٱلْجَرْحِ.* Ita legendum ſuſpicor pro دوان لجرح, uti Cod. L. exhibet. Cod. P. legit, دون الجرح من كُتُبِ. Dubium tamen quid per ديوان الجرح intelligendum ſit, num ſit *rationarium generale*, an *rationarium lucri*. Priori ſenſu docebit Imperator, Hominis officium eſſe memoriæ ſuæ ſemper mandare, Deum omnium hominum dicta et facta intueri et animadvertere, de quibus omnibus ſuo tempore ab illis rationem exiget. Quo ſpectat etiam monitum in פירקי אבות, cap. ii. N. 1. דע מה למעלה ממך עין רואה ואזן שמעת וכל מעשיך בספר נכתבים, *Conſidera quid ſupra te ſit. Oculus videns, et auris audiens, et quod omnia facta tua in libro adſcribuntur*; et imprimis quod Maleachias inquit, cap. iii. 16. Poſteriori ſenſu mens erit, *Cave committas alteri librum tuum, in quo quid lucri feceris, exſignatum, deſcriptumque habetur*. Fortaſſe ſimpliciter vult Auctor, Quemlibet oportere rationarium codicem, in quo ſua facta annotan-

tur, inter libros ſuos aſſervare.—De voce ديوان omnino conſulendus Schult. ad Har. vi. 176.—Porro obſervandus uſus præpoſitionis على, quæ ſæpiſſime uſurpatur ad officium alicui incumbens indicandum. Fortaſſe ſubintelligitur verbum الصاق, *operam dare*, pp. *adhæreſcere*, quod conſtr. cum ب rei. Sic Meidan. p. 504. عَلَيْكَ بِالْجَنَّةِ فَإِنَّ النَّارَ فِي الْكَفِّ, et p. 795. عليك بالجعرت امّك يا الكبير. Vide et Cor. ii. 234. iii. 20. viii. 75, &c. et in ſeqq. Collect. Wahid. N. 272—279. Eundem hujus particulæ uſum apud Hebræos quoque locum habuiſſe in præpoſitione על liquet ex Eſr. x. 12. Nehem. xiii. 13. Pſ. xl. 8. lvi. 13. aliiſque locis.

S. 173. سرعة الموت, *ſubitanea mors*, pp. *celeritas*, vel *properantia mortis*, a سرع, שרע, pp. *tendere*, h. *tendere ſe*, *celerem eſſe*, *tendere* aliquo *curſum ſuum*. Vit. Salad. p. 33.

S. 174. Ejuſdem farinæ eſt cum ſententia præcedenti N. 171.—ليل, *nox* fig. pro *infortuniis* ſæpiſſime venit. Abulol. v. 248. Tharaph. v. 96. et alibi; uti يوم, *dies*, de *læta fortuna*, ſcil. *ſtatu feliciori* adhibetur. Ibid. v. 96. et 97.

S. 175. Conf. ſent. 149. Radix غنم uſurpatur de *præda opima*, quæ felicitate quadam, vel ſine labore acquiritur: vide loca, quæ citavimus ad ſententiam N. 48. quibus adde Prov. Meidan. edit. ab H. A. Schult. p. 49. et Cor. viii. 41.

S. 176. توكل, obſervante Pocockio in Carm. Togr. v. 41. inter alia notat, مبلغ الشي, *ſummam rei*, vel *terminum ad quem res pertingit*, et *potentiam*, h. de *pretio*, *dignitate*, &c. uſurpatur.— متوكلين plur. particip. V. Spec. quæ peculiariter teritur de *eo, qui Deo confidit, eique ſe totum tradit.* Cor. iii. 160. xii. 67. lxvii. 29. Exc. Abulf. p. 62. Vide etiam ſupra N. 24. et in ſeqq. Wahid. N. 369. et Meidan. i. N. 18.

S. 177. Phraſis غمرة الموت, pp. *vortex mortis*, pro *ſubire gurgites*

mortis, apud Arabes frequentiſſima eſt. Vide Tim. i. 46. 182. et 196. Ham. p. 338. et Zohair. cit. in Comment. ad Prov. p. 139.

S. 179. Radix غاب med. ي pp. valet, *denſum, ſpiſſum eſſe*, et h. *in denſo* et *obſcuro delituit*. Uſurpatur de *denſiori* et *interiori ſylva*, quæ *obſcura eſt intus*, item de *mente*, quæ *in delirio abiit*. Vit. Salad. p. 5. et 276. et Exc. Abulf. p. 60. Reſpondet Hebr. עוב, cujus derivatum עָב, pro diverſo, quod ſubauditur, ſubſtantivo diverſam habet ſignificationem. Notat, e. g. *nubem*, quæ in *denſiorem molem compacta eſt*. Exod. xix. 9. et Pſ. xviii. 12. Item *ſylvam denſam*, in qua homines vel feræ ſemet occultare ſolent; quo ſenſu venit Jer. iv. 29. ubi עבים non ſunt *nubes*, uti vulgo, ſed *ſylvæ denſiores*.

S. 181. Origo radicis غدر in *fluxu largiore* et *ſoluto*. Secundario valet, *abeſſe, deſiderari*, unde غَدِرٌ, *ovis* quæ *retromanet a grege* et *derelicta eſt*. Illa notio ſecundaria in S. S. paſſim obvia. 1 Sam. xxx. 19. Eſai. xl. 26. lix. 15. Zeph. iii. 5. et alibi. Notat etiam, *perfide egit, fefellit*, et *prodidit*. Sic e. g. *perfide agere* dicuntur aquæ, quum aliquem fallunt, i. e. *non adſunt*, ubi antea fuerunt. Vide Gjeuhar. cit. in Comment. ad Jobum, p. 180.

S. 182. غَشَّ, in origine eſt idem cum غشي, *tegere, operire*, h. de *tectis fraudibus, decepit*, peculiariter *ſimulando*, et *falſa perſuaſione*.—أَسْخَطَ IV. Spec. a سخط, pp. *fidit, diffidit*, et intranſitive, *fiſſus fuit, crepuit* ira, h. in IV. Spec. quæ Golii Lexico addenda, *provocavit* ad iram. Abulph. H. D. p. 45.—بالباطل, pp. *in vanum*, i. e. *ſine cauſa*, a radice بطل, בטל, de qua vide ſupra N. 22.

S. 183. غَضَبٌ, *ira*, a غضب, עצב, pp. *arctius vinxit* ac *ſtrinxit, nervo fortius adſtrinxit*, unde *animus* dicitur *fortius conſtrictus*, cum doloribus *vexatur* ac *iraſcitur*; inde *iraſci*, Ham. p. 320. et 526.—عن الحقّ, pp. *a juſto* ac *vero*, i. e. *ſine cauſa juſta*, ſcil. عن eſt particula *removendi*. Uſurpatur ad *omiſſionem* ac *neglectum* indicandum. Sic in Carm. Togr. v. 15.

تنام عني, *dormis a me,* i. e. *cum mei neglectu,* scil. *nullam mei rationem habens.* Iterum v. 37. والحظ عني, *at fortuna a me,* i. e. *me derelicto,* in insipientibus occupata est; et Tim. i. p. 526. مات عن ولد, *obiit relicto filio.* Conf. Vander Sloot in Carm. Togr. p. 117. et seqq.

S. 184. Vide quæ notavimus ad N. 122.

S. 185. فاز, *salvus evasit, effugit.* In origine forte est, *micare, emicare.* Specialiter usurpatur de eo qui *motu agili* aut *cursu ex periculo salvus evasit.* Tim. i. 400.—ظَفَرَ, צפר, pp. *torsit, intorsit,* h. ظُفْرٌ, *unguis avis voracis intortus,* et צִפּוֹר, quæ vox de *avibus voracibus,* quæ *unguibus intortis armatæ sunt,* [qualis est *aquila*] usurpatur. Ezech. xxxix. 4. Unde jam verbum ظَفَرَ c. c. ب notat, *infigere* in aliquem *ungues,* i. e. eum *vincere, superare.* Mon. V. A. p. 49.

S. 186. Non mirum; *gloriari* enim *stirpe,* si virtutes absint, nullius ponderis esse, docetur etiam in Elnaw. p. 50. N. 79. من اخطاته المناقب لم تنفعه المناسب, *quem præclara facinora in crimen pellunt, non prodest ipsi generis,* vel *affinitatis nobilitas*; et p. 92. N. 157. افتخار الدني بشرف الاول، كاغترار الظمان بلمع الال، *gloriatio vilis de eminentia generis suæ similis est vanæ spei, qua lactatur sitiens ex conspectu vaporis.*—فَخْرٌ, *gloria,* a فَخَرَ, pp. *tumuit, intumuit,* h. *gloria eminuit, gloriatus fuit,* فَضْلٌ, *virtus,* exponente Scholiaste ad Tograi v. 1. comprehendit *scientiam, mores, experientiam, rerum agendarum peritiam,* et *quodcunque sit, quo alter alteri præstat.*—أَصْلٌ, *stirps,* a *firmitate* et *arctissima ramorum cum eadem junctura*; vel a *connexione, qua terræ innixa est.* Peculiariter *stirpem nobilem,* scil. *genus illustre,* h. l. denotat, quo sensu اصل خطير de *virgine,* quæ *illustri genere oriunda est,* Tim. i. 144. et اصيل, אציל, *radicatus firmus* absolute *genere* aut *existimatione nobilem* designat.—Cæterum notanda paronomasia inter فضل et اصل, quæ itidem captata in dicto apud Gol. لا اصل له ولا فضل.

S. 188. Poteſt hæc ſententia etiam verti h. m. *Actiones viri ſtirpem ejus indicant.*—Loco نَقْل Cod. P. legit فطانة, bono quoque ſenſu. Conf. quæ ſupra notavimus ad N. 72.

S. 189. Mens hujus ſententiæ haud multum differt ab ea, quam habuimus N. 7.—Loco عن Cod. P. legit على, quod præfero.—احتمال, *tolerantia* Act. VIII. Spec. radix حمل, pp. *mollis tener fuit*, et h. *remolleſcere, emolleſcere*, unde in VIII. *toleravit, patienter tulit*, q. d. *mollem ſe præbuit* erga aliquem, *pepercit, non rigide, non duriter tractavit*, quæ notio ſub Hebr. חמל c. c. אל, vel על imprimis regnat.

S. 190. فَرْع, pp. *cæſaries, coma*, h. *coma arboris*, i. e. *ſummus ramus*, et h. *vertex* rei cujuſque, a فرع, פרע, in origine idem quod فرط, *ſolvere, diſſolvere, diſſipare, diſturbare ſeriem nexam, compoſitamve*, quæ notio eleganter transfertur ad *ſummam rerum omnium diſturbationem*, quum *lineæ religionis, diſciplinæque omnis diſciſſæ* ac *disjectæ ſint*. 2 Chron. xxviii. 19. et Prov. xxix. 18. Vide Schult. in Prov. p. 9. in Jobum, p. 100. et Lette in Cant. Deb. p. 8. et ſeqq.—يُخْبِرُ fut. IV. Spec. radix خَبَرَ, חבר, pp. *jungere, nectere ductis ſtriis*, h. *ſtriare, ſtrias ducere*, unde *inſignire, denotare ſtriis*, quod ad *animum* transfertur, in quo *ſtriæ alicujus rei ductæ* dicuntur, cum *is eam percipit* et *bene callet*, h. in IV. *indicium præbuit, palam declaravit*. Tim. i. 22. et 226. Abulf. de V. M. p. 22. et Schult. Prov. Meidan. p. 38.

S. 191. Sæpiſſime ab imperatore laudatur *veracitas:* vide in ſeqq. N. 239. et 275. Wahid. N. 18. 154. 397. et paſſim alibi, h. loci docet, hominem ſincerum et veracem facillime ſe extricare difficultatibus. Quod etiam innuit ſupra N. 128. et in ſeqq. Wahid. N. 535. ubi plenius ſe explicat, يبلغ الصادق ما لا يبلغه الكاذب باحتياله—فكاك, *liberatio*, a فك, pp. *luxare, effringere*, quo ſenſu occurrit apud Poetam in Hiſt. Joctanidarum, p. 150. et h. *ſolvere dubia*. Abulph. H. D. p. 316. et 523. *ſolvere* aliquem *e vinculis*. Hiſt. Sarac. p. 126. et *vindicare*, ſcil. *liberare a ſervitute*. Abulph. l. c. p. 550.

S. 192. شُغُل, *occupatio, opus, quo quis occupatur, negotium*, h. l. *curam, anxietatem, et sollicitudinem*, Belgice *Kommer* notare videtur, quo sensu radix شغل usurpatur Isphan. p. 7. de eo, qui *anxius animo*, scil. cujus cor *curis* et *sollicitudinibus oppressum*, est et Abulph. l. c. p. 310. وهو مع ذلك مشغول القلب متقسم الفكر, *ille nihilominus animo erat turbatus et cogitationibus variis distractus*. Conf. etiam Vit. Salad. p. 36.

S. 193. Idem docetur N. 205. et in Collect. Wahidi N. 327.—نعمة, h. l. *beneficium, munificentiam* notat, qua alteri benefit, uti radix نعم, נעם, cujus origo in *mollitie* et quidem *tenerrima*, quæ *teneritudine sua mulceat*, in II. Conj. adhibetur de *Deo* beneficiorum donatore. Cor. lxxxix. 16. Unde liquet, quam emphatice nomen Jehovæ נעים appellatur. Ps. cxxxv. 3. quatenus *fons est omnis boni*, ejusque *liberalitas in donando sese uberrime exserit*.—كفر, כפר, pp. *levit, oblevit, lineamento obduxit*, h. *texit, operuit*, et dein *expiavit, abolevit* peculiari usu teritur de eo qui *ingratus est*, et benefactorem *non agnoscit*; opp. τῷ شكر in Collect. Wahid. N. 495. et Cor. xxxi. 12.

S. 194. Loco كمّا haud dubie legendum cum Cod. P. عمّا contract. ex عن ما. Construitur enim أَخْبَرَ cum عن rei. Ita Meidan. تُخْبِرُ عن مَجْهُولِهِ مِرْآتُهُ, quod Scholiastes exponit, أَيْ مَنْظَرُهُ يُخْبِرُ عَنْ مَخْبَرِهِ. Cæterum cum hac sententia conferenda, quæ notavimus ad N. 72. quibus adde quod Menander inquit Ἀνδρὸς χαρακτὴρ ἐκ λόγου γνωρίζεται.

S. 195. Pro قبول الحقّ Cod. P. l. قول الحقّ, *veritatem eloqui*, &c. bono quoque sensu. Magis tamen mihi arridet lectio Cod. L. secundum quam قبول الحقّ designabit *admissionem veritatis* et quidem talem, quæ cum *voluptate, gaudio* et *reverentia* conjuncta est, quam vim auctiorem verbum قبل apud Arabes frequentissime exserit. Abulph. H. D. p. 30. Abulf. de V. M. p. 29. Gol. Sent. N. 44. p. 265. Mon. V. A. p. 33. Vit.

Salad. p. 23. Hist. Sarac. p. 10. et passim alibi. Eodem sensu Hebr. קבל in Pihhel usurpatur Prov. xix. 20. ubi קבל מוסר notat, *accipere disciplinam* nempe cum *voluptate*, tanquam donum, cum *gestu reverentiam, acquiescentiamque animi testante*. Plura vide apud Schult. Comm. in Jobum, p. 34. 35. et Verschuur in Disput. ad S. S. loca p. 30.—الحقّ, *veritas*, h. l. intelligi videtur Coranus ipse, qui hoc nomine κατ' ἐξοχὴν insignitur Cor. xlvi. 7. كفروا الحقّ, *increduli sunt veritati*, i. e. Alcorano. Vide etiam quæ in seqq. observavimus ad Collect. ex Wahido N. 5.

S. 196. قوّة, pp. *funis plexus*, qualem Hebræi תקוה vocant. Jos. ii. 18. Secundario notat *robur, potentiam, vim integram* et quasi *intortam*, a قوي, קוה, pp. *torquere, intorquere* cum ex *pluribus funiculis unus intorquetur*, h. *robore polluit, validus, fortis fuit*, quæ notio ad *cor* translata, *robur*, scil. *confirmationem* ejus notat. Tab. Ceb. p. m. 30. et Abulph. l. c. 558. وتقوي القلوب التي بلغت من الجهد الي الحناجر, *ut confirmentur corda eorum, quæ præ angustia ad guttura pervenerant*.

S. 197. Conf. cum hac sententia supra N. 71. et in seqq. N. 256. حرص, *aviditas*, et حريص, *avidus*, ab حرص, חרץ, pp. *in cuspidem formavit*, et dein *avide cupivit, aviditate* et *studio impulsus fuit, totam aciem suam in eam detentam habuit, eam desideravit*, ut nos dicimus, *zich ergens op spitzen*. Plura dabit Schult. in Prov. p. 251. et seqq.

S. 198. Eodem tendit, quod Auctor ait in Collect. Wahid. N. 208.—قدّر imperat II. Spec. radix قدر, pp. *definivit lineis scriptis, descripsit mensuram*, h. in II. *administravit* et quidem *bene* et *apte* rem aliquam, q. d. *justo suo modo, suaque mensura eam definivit*. Sic de *administratione* imperii Tim. i. 10. et 96. De radice زلّ, unde زلل, pp. *lubricus locus*, item *lapsus*, supra egimus ad sent. N. 100.

S. 199. Eadem sententia redibit Meidan. i. N. 45.—قيمة, *pretium, va-*

lor, a radice قام, קום, quæ inter multos varioſque uſus ſæpiſſime notat *conſtitit, valuit*, vide N. 257. et alibi.

S. 201. Idem docet imperator in ſeqq. N. 225. et in Collect. Wahid. N. 97. et 429. Huc ſpectat etiam illud Menandri p. m. 166. Κακοῖς ὁμιλῶν, κ' αὐτὸς ἐκϐήσῃ κακὸς, *conſortium te reddet improbi improbum*. Quam ob cauſam ibidem rectiſſime monet: Ἀνδρὸς πονηρῦ φεῦγε συνοδίαν ἀεί.—Vox قُرْبٌ quæ exulat e Lex. Golii notat *propinquitatem, familiaritatem*, ſcil. *conſortium*; opp. τῷ بُعْدٌ Har. ii. 62.—اشرار, *mali, improbi*, collect. τῦ شرير a شَرَّر, pp. *ſcintillavit, ſcintillas eiecit*, unde ad *malitiam* transfertur, quæ quaſi *ſcintillas ſpargit, ut noceat*. Tim. ii. 662. تطاير وشراره وشروره, *et volitarunt ejus ſcintillæ et maleficia*: hinc phraſis شرار الشرّ, *ſcintillæ improbitatis*, apud Arabes tritiſſima. Vide Tim. ii. 626. Har. iii. 132. Iſphan. p. 22. et alibi.—مَضَرَّةٌ, *noxa*, a ضرّ, צרר, in origine idem cum صرّ, *fortius ſtrinxit, preſſit ad ſtridorem* uſque, hinc *nocuit, læſit*; a *ſtringendo* etiam صُرَّةٌ, צרור, *crumena, loculus pecuniæ condendæ* nomen accepit.

S. 202. قَسْوَةٌ in Golii Lex. non comparet. Radix قَسَا, קשה, pp. valet, *durus fuit*, h. in III. *obduravit* et *rem duram tractavit*. Ham. p. 360. Uſurpatur de *craſſitie*, ſcil. *obduratione cordis*, non ſolum apud Arabes, Cor. ii. 74. Abulph. H. D. p. 27. 40. &c. ſed et in S. S. Deut. ii. 30. et Ezech. iii. 7.—شِبَعٌ, *ſatietas*, h. l. *divitias* et *opulentiam* notat, uti شبيع, *ſatur*, pro *divite* et *copioſo* alibi venit, et verbum ipſum شبع, cujus origo ſita in *comprimendo*, ita ut quid *denſum fiat*, non tantum de iis, qui carne, pane &c. *ſatiati ſunt*, Abulf. de V. M. p. 19. واكلوا حتّي شبعوا, *et comederunt donec ſatiati ſunt*; ſed et de iis, qui *opulenti fiunt* apud Poetam cit. in comm. ad Prov. p. 18. et 19. ubi شبعوا, exponente Scholiaſti, ſignificat كانوا ذوي مال, *opulenti evaſerunt*. Similiter in Vit. Salad. p. 253. Pari modo Hebr. שָׂבָע, *ſatietas* pro plenitudine et *abundantia* venit. Gen. xli. 29. et 30. Prov. iii. 10. et Eccl. v. 11.

S. 203. Phrasis دَوَآءُ ٱلْقَلْبِ, *medicina cordis*, quam supra habuimus N. 69. convenit cum altera دَوَآءُ ٱلنَّفْسِ quæ adfuit N. 70.—Docet Auctor, Verbum Dei (sub quo nomine Coranum intelligit) eandem utilitatem, quam medicina corpori ægroto adfert, cordi scil. animo morbido suppeditare, *corroborationem*, nempe *solatium in adversis*, &c.—دَوَآءُ, *medicina*, a دَوِيَ, pp. *cavum, excavatum esse*, ita ut *resonet ex cavitate*, et *susurrum* vel *strepitum edat tinnientem*. Speciatim dicitur de *eo*, quod *putredine exesum* et *excavatum est*, unde ad *morbum intus latentem*, et dein ad *quemvis morbum* transfertur, quæ notio apud Hebræos in verbo דוה et דוי præcipue regnat.—In III. Spec. valet *medicatus fuit, remedio concinnavit*, q. d. *tractavit ægrotum, restauravit*. Ham. p. 330. Gol. Adag. p. 116. N. 11. et Elnaw. in Procem. p. 8. ubi مداواة de *sanatione* cordium morbidorum usurpatur.

S. 204. Eadem oppositio inter سَخِيّ et شَحِيح adfuit N. 125. Prior vox est a سَخَا, pp. *laxavit*, inde *liberalis* et *munificus fuit*. Posterior a شَحَّ, שחח, in origine idem cum سَاخَ, שוח, quæ radix in Camuso exponitur per رسب, *subsidit* et *immersus fuit*, unde שוחה et שיחה, *fossam* et quidem *lutosam* designat. Teritur nempe hæc radix de rebus, quæ *humo molli* et *palustri subsidunt* ac *merguntur profundius*, unde notio *tenacitatis* profluxit, uti solent *fæces esse tenaciores in fundo*, et h. per metaphoram, *avarus, tenax, avidus fuit, retinuit acriter*. Hist. Sarac. p. 117. et Elnaw. p. 22. N. 24. Apud Hebræos vero illa *sidendi* notio transfertur ad *gravissimum luctum* et *profundam submissionem*. Ps. xxxviii. 7. שחותי עד־מאד, *depressus sum valde*; pp. *subsidi* præ *mœrore*, et *debilitate me erigere non valens*.—ارجا forma comparat. cujus radix est رَجَا, de qua vide supra N. 154.

S. 205. نعمة, *beneficium*, h. l. *beneficium* ipsum designare videtur, uti سماحة, *beneficentia* pro *benefactore*, et جود, *liberalitas* pro *liberali* usurpa-

tur, in lib. ii. Ham. cit. a G. Jones de Poesi Asiat. p. 315. et 316. Similiter in Collect. Wahid. N. 260. et 261. الاحسان, *beneficentia, benefactorem*, et سخا, *liberalitas, virum liberalem* notat.—Porro cum hac sententia conf. supra N. 193. et in Collect. Wahid. N. 351.

S. 206. Idem affirmat Apollodorus Carystius apud Grot. l. c. p. 807. τὸ γῆράς ἐστιν αὐτὸ νόσημα, *senectus ipsa morbus est*. Quod et intendit Menander p. m. 158. χαλεπὸν τὸ γῆράς ἐστιν ἀνθρώποις βάρος, *durum est senectus onus mortalibus*, et iterum ἥξει τὸ γῆρας πᾶσαν αἰτίαν φέρον, *venit senectus cum querela qualibet*. Conf. etiam N. 215.—شيب et شيبة, *canities*, per metonymiam notat *senectutem*. Cor. xxx. 54.

S. 207. Invidum sua invidia sibi ipsi damnum ac perniciem afferre docet quoque Auctor in seqq. N. 216. 247. 262. Collect. Wahid. N. 41. et 482. Meidani. i. N. 26. Quibus adde Æschylum apud Grot. l. c. p. 30. ubi de invido testatur duplici eum cruciari dolore.

> Τοῖς τ' αὐτὸς αὑτοῦ πήμασιν βαρύνεται,
> Καὶ τὸν θυραῖον ὄλβον εἰσορῶν στένει.
> *Namque et suis oneratus urgetur malis,*
> *Neque absque gemitu spectat alienas opes.*

حسود, *invidus* ab حسد, חסד, pp. *turgit ubertate succi intus affluentis*, unde in malam partem translatum, *turgit invidia*. Belgice, *van nyd zwellen*. Cor. iv. 52. cxiii. 5. Abulph. H. D. p. 46. Erpen. Sent. N. 47. Apud Hebræos vero *fluxus* ille *uber* et *copiosus* plerumque in bonam partem usurpatur, *tum* de *hominibus*, qui in omni virtutis et pietatis officio largo ac promto quasi fluxu se effundunt et exuberant, *tum* de *Deo*, sua beneficia uberi fluxu in homines effundente.

S. 209. Huc facit Latinorum, *Memento mori*, eoque tendit etiam, quod Syrach. inquit cap. xl. 1—3. *Omnibus hominibus magnum et grave jugum impositum esse per totum vitam*, τοὺς διαλογισμοὺς αὐτῶν, καὶ φόβον καρδίας, ἐπίνοια προσδοκίας, ἡμέρα τελευτῆς.

S. 210. Vide quæ notavimus ad ſententiam N. 38.

S. 211. Mens eſt, Unum hoc mundi vitium, ſi reliqua deeſſent, ſufficere tibi poſſe, quod non permanſurus ſis cum eo.

S. 212. Eadem ſententia adſuit N. 123. et redibit N. 233. ubi plenius ſe explicat Auctor.

S. 213. Docet, Comitatem et affabilitatem ſcil. blanditiam, verbaque mollia, multum facere ad hominum corda vinculo quaſi amoris conſtringenda. Egregie Syrach. cap. vi. 6. λάρυγξ γλυκὺς πληθυνεῖ φίλους αὐτοῦ, *guttur ſuave multiplicat amicos ſuos.* Adde ſententiam, quam ſub nomine Imperatoris noſtri citat El-Camel. من لانت كلمته وجبت محبته, *qui ſermonem lenem facit, ille amorem ſibi conciliat.* Conf. etiam ſententiam mox ſeq.— لِين, *lenitas,* a لان, in origine *fovit, fotu calido recreavit,* h. *lenis, mollis fuit, remolluit,* ſic de *natura ægroti,* quæ medicamento *lenitur* ac *diluitur.* Vit. Salad. p. 272. de *lecto bono* ac *molli.* Hiſt. Sarac. p. 42. aliiſque rebus. Peculiari uſu teritur de *ſermone leni,* ſcil. *mollibus verbis,* Vit. Salad. p. 147. 178. Cor. xx. 40. &c.

S. 214. Ejuſdem farinæ eſt cum ſententia proxime præcedenti.—Cod. P. pro قلبك legit قولك.

S. 215. Ad literam ſonat, *Non eſt canities in vita*; i. e. *vita,* ſcil. vitæ nomen non meretur, caduca omnia. Præpoſ. ب ſæpiſſime emphaſin adfert ad indicandam intimam rei vel perſonæ qualitatem, ſcil. expreſſum et eminentem characterem, quo aliquid inſignitum eſt, atque diſtinctum. Exempla paſſim obvia. *Deus eſt* بقدير, *in potente,* i. e. *ſane potens* Cor. . . . . *Neque Deus eſt* بغافل, *in negligente,* i. e. *negligens de eo quod facitis* Cor. ii. 74. 85. Neque tu eris لنا بمؤمن, *in credenti nobis,* i. e. *nobis credens.* Cor xii. 18. Rex بقدرة, *in potentia,* i. e. *potens.* Mon. V. A. p. 2. v. 6. Similia vide Har. iv. p. 40. Elnaw. p. 56. N. 90. Ham. p. 557. 570. Gol. Poet. Sent. p. 157. N. 19. Tab. Ceb. p. m. 56. 62. 66. aliaque. Eundem idiotiſmum amant Hebræi, e. g. Prov. iii. 26. *Jehova erit* בכסלך, *in*

firma fiducia, i. e. *ipse erit firma tua fiducia*. Pf. ix. 10. *Jehova erit tenui asylum* לעתות בצרה, *ad tempora in angustia*, i. e. *ad tempora, quæ mere sint angustia*, adeo ut *ipsam angustiæ naturam* quasi *induisse* videantur. Pf. xxxix. 7. *Profecto sane ambulat vir* בצלם, *in imagine*, i. e. *mera umbra* aut *imago mera est*. Alia loca vide Jud. xi. 35. Pf. x. 1. Eccl. vii. 12. &c. Conf. Rev. Lette Animad. in V. T. p. 15.

S. 217. Ad lit. *Scientiæ imperio non est cessatio*, i. e. *Imperium scientiæ nunquam deficiet*, fcil. *semper duraturum est*. Conf. omnino Collect. Wahid. N. 458.—سُلْطَانٌ, *Imperium*, a سلط, cujus origo in *acri* et *penetranti vehementia, cui resisti nequit*. Unde non tantum ad *demonstrationem evidentem* et *sufficientem*, fed et ad *dominium* cum *pleno imperio* transfertur, quam notionem שלט apud Hebræos et Chaldæos passim exferit Neh. v. 15. Esth. ix. 1. Pf. cxix. 133. Eccl. ii. 19. et Ezech. xvi. 30. h. שַׁלִּיט, *dominator summam potestatem habens*. Gen. xlii. 6. Eccl. x. 5. Dan. ii. 10. שִׁלְטוֹן, *dominatio*, quæ repugnantiam non admittit. Eccl. viii. 4. et 8. Dan. iii. 2. et שָׁלְטָן, *dominium plenissimum*, Dan. vi. 27.

S. 218. Conf. in feqq. Collect. Wahid. N. 41.—De radice صلح, צלח, vide quæ supra notavimus ad N. 99. Addo tantum, IV. Conj. quæ exponitur *concinnavit, aptavit*, inter varias gloffas etiam adhiberi de *emendatione hostium*. Collect. Wahid. N. 296.—عَدَاوَةٌ, *inimicitia, hostilitas*, ab عدا, pp. *volvit, glomeravit* pedes, i. e. *cucurrit*, h. *hostiliter* contra aliquem *incurrere*. Respondet Hebr. עדה cujus derivatum עד, *perpetuum, æternitas*, pp. est *revolutio*, qua quid iteratis vicibus redit, et quasi *revolvitur*, et fic de *longiore temporis periodo* usurpatur. Pf. xxi. 5. &c.

S. 219. Eandem paronomasiam inter مرور et غرور captavit etiam Auctor inter radices مرّ et غرّ, Meidan. i. N. 14.—مُرُورٌ notat, *transitum* et quidem *celerem*, a مرّ, pp. *strinxit, perstrinxit*, h. *transivit* et quidem *celeriter*. Sic de *nubibus velocibus*, Cor. xxvii. 89. de *aura cito præteriente*. Collect. Wahid. N. 145. et de *lingua præcurrente mentem*. Ibid. N. 465.—غُرُورٌ usur-

patur de *omnibus rebus, quibus quis decipitur*, peculiariter de *variis mundi oblectaminibus*. Cor. iv. 119. Collect. Wahid. N. 118. et 247. de *vana spei lactatione*. Ibid. N. 238. et 325. aliarumque rerum *ludibriis*, scil. *blandimentis*.— عَيْلِ, vulgo quidem notat *opus*, scil. *actionem*, verum h. l. videtur significare *opes*, quamvis exempla mihi desint.—Porro observandum, particulam Lam, quæ τῷ ابغضى præfigitur, hic et sæpe alibi vim *asseverandi* exserere, et verti debere per *equidem, utique, sane*. Vide in seqq. Collect. Wahid. N. 462. Cor. ii. 63. xxiii. 18. xxvii. 75. Har. v. 172. Ham. p. 306. &c. Similiter Hebræi partic. ל usurpant. E. g. Ps. vii. 14. *Sagittas suas* לְדֹלְקִים, *sane ardentes in cuspidem acuminatas operatur*. Ps. xxxiv. 4. *Magnificate* ליהוה, *profecto Jehovam mecum*, et cxxxv. 11. ubi ל propriis regum nominibus præfixum emphasin quoque infert. Adde Jes. cap. xxxii. 1. ולשרים, *et sane Principes regent*. Jes. liv. 12. *Et ponam portas tuas* לאבני־אקדח, *sane lapides scintillantes*. Jerem. xxx. 12. *Mortifera est* לְשִׁבְרֵךְ, *sane contritio tua*. Zach. ix. 1. *Nam* ליהוה, *sane Jehova est oculus hominis*, aliisque locis quam plurimis.

S. 220. Idem docet Auctor in seqq. N. 249. et in Collect. Wahid. MS. sub litera *Be*. يقدر الهم يكون الهموم. Vox هُمُوم notat *sollicitudines, angoresque animi*, quibus quis *consumitur* et *contabescit*, a radice هَمّ, חמם, cujus propria notio *liquandi*, et hinc *liquefaciendi* et *tabefaciendi* transfertur ad *res molestas, gravesque*, scil. *molimina*, vel *negotia graviora*, quæ aliquem *cura sollicitudinibusque consumunt* et quasi *liquefaciunt*. Ham. p. 356. Unde مُهِمّ particip. IV. Conj. absolute venit pro *graviori negotio*, quod *cura maceret* et *tabefaciat*. Ibid. p. 394. Plura de hac radice vide apud Schult. in Orig. tom. i. p. 125. et seqq.

S. 221. Ejusdem mentis est sententia apud Erpen. Gramm. Arab. N. 39. من كثر كلامه زل, et in פירקי־אבות p. m. 14. N. 17. וכל המרבה דברים מביא חטא, *qui multiplicat verba, adducit peccatum*. Idem docet Salomo Prov. x. 19. ברב דברים לא יחדל־פשע, *in multitudine spissa verbo-*

rum non remittit transſgreſſio.—Obſerva etiam paronomaſiam inter كلام et ملام, quæ poſterior vox notat, *culpam, reprehenſionem,* a لام, לאם, *conglutinavit, appegit, impegit* peculiariter *crimen* alicui, i. e. *accuſavit* et *reprehendit.* Meidan. i. N. 35. A *conglutinatione* etiam Hebr. לְאֹם, *natio fœderata* nomen accepit.

S. 222. Phraſis مشرب العذب, *aquatorium dulce,* h. l. per metonymiam in genere ſignificare mihi videtur, *locum amœnum* et *bonis omnibus plenum,* ad quem denſa hominum multitudo plerumque confluere ſolet. Interim ab hac phraſi haud multum differre videtur altera, quæ exſtat Har. v. 125. ubi عَذْبُ ٱلْمَنْهَلِ, exponente Teblebio, fig. uſurpatur ad *liberalem in donando, ad quem accedant aquam petentes,* deſignandum; quæ figura et h. l. bonum funderet ſenſum. Prior tamen expoſitio mihi magis arridet.

S. 223. مَجْلِسُ ٱلْعِلْمِ, *conſeſſus ſcientiæ* eſt locus, in quo ſapientes Arabum, more Orientalium, humi conſident, ut ſcientiarum promovendarum cauſa inter ſe colloquantur. Talis conſeſſus ob plurimos inde creſcentes fructus comparatur cum horto amœno, Paradiſi inſtar, omni jucunditate et amœnitate abundante.—روضة notat, *hortum floriferum, pratum amœnum,* a روض, רוץ, pp. *quaſſit,* dein *agitavit, exagitavit, currere fecit equuleum,* atque ita *exercuit, docuit,* &c. Har. vi. 200. Abulph. H. D. p. 85. 129. Hinc lux oritur loco Hab. ii. 2. Scribe viſionem et declara in tabulis, למען ירוץ קורא בו, *ut currat legens in ea,* i. e. in ea ſe vel alios exerceat curſu doctrinæ, tanquam in ſtadio et palæſtra. Alia loca, quæ inde lumen fœnerantur, vide apud Scheltingam in Comm. in Habac. p. 117. et 118. et Schult. in Prov. cap. xxiii. 2. 6.

S. 224. Vide quæ notavimus ad N. 57; ubi idem docetur.—Obſervandum tantum vocem طَبْع notare *indolem,* ſcil. *naturam,* quæ homini *firmiter,* et ut *nota peculiaris impreſſa eſt,* quo ſenſu homo dicitur مدني بالطبع, *a natura ſocialis.* Tim. ii. 706. et مَطْبُوعٌ, de *intellectu,* qui *na-*

tura alicui eſt inſitus. Gol. Sent. Poet. p. 170. N. 55. a radice طبع, טבע, *obſignavit,* h. *cudit impreſſa nota fabri,* et h. de *eo,* quod *natura imprimit.* Eodem ſenſu Rabbini טבע uſurpant.

S. 225. Idem affirmat Auctor in Collect. Wahidi MS. ſub litera *Mim,* &c. مصاحب الاشرار كالراكب البحر; cui affine eſt, quod ſupra habuimus N. 201. et infra redibit in Collect. Wahid. N. 429. Senſus eſt, Malorum ſocietatem maxime periculoſam eſſe. Quo ſenſu *equitare per undas* dicitur pro *objicere ſe periculis,* in Elnaw. p. 96. N. 170.—Proprietas verbi ركب, רכב, ſita in *pangendo, appingendo,* et *compingendo,* quæ notio manifeſta in Vita Salad. p. 21. et Ibn. Tophail p. 5. et 70. A *compingendo* רֶכֶב, ركب, valet, *currum bene compactum* et compoſitum, et h. verbum ipſum *vehi curru, equitare, inequitare,* unde plurimi variique coloris floſculi apud Arabes enati. Sic v. g. *equitare mortem, terrores, pericula* eleganter dicuntur, *qui audacter ea adeunt, eaque* veluti *conſcendunt.* Tim. i. p. 364. Ham. p. 428. 429. Lib. Colail. p. 22. et in Collect. Wahid. N. 55. *equitare res turpes,* qui *illicita* et *nefanda perpetrant.* Abulph. l. c. p. 12. 66. Tab. Ceb. p. m. 70. Carm. Pythag. p. m. 4. N. 11. *equitare negotium,* qui *illud aggrediuntur,* Carm. Togr. v. 22. *inequitare glaciei aciem,* qui *ſtricto gladio invehuntur in adverſarium.* Ham. p. 580. *inequitare mendacium.* Collect. Wahid. N. 400. &c. &c.

S. 226. Notum illud Catonis, lib. i. Diſtich. N. 12. *Nulli tacuiſſe nocet, nocet eſſe locutum.* Similiter Sen. et Syr. M. Sent. N. 838. *Sæpius locutum, nunquam me tacuiſſe pœnitet.* Cum quo convenit reſponſum, quod Val. Max. lib. vii. c. 2. Xenocrati attribuit, qui quando maledico ſermoni quorundam ſummo ſilentio intereſſet, uni ex his ipſum quærenti, cur ſolus ita linguam cohiberet, reſpondebat, *Dixiſſe me aliquando pœnituit, tacuiſſe nunquam.*—Radix ندم in origine valet *æquare,* ſcil. *complanare,* item *adhærere adpactum,* et h. *duci pœnitentia,* quatenus *mens pœnitentis in ſilentium* quaſi *defigitur,* ſcil. *complanatur,* ut præ dolore et luctu ſe movere et erigere

non poſſit. Quam notionem radix נדם Hebræis reſtituenda exſerit, Thren. ii. 10. ubi de ſenioribus filiæ Sionis dicitur יִדְּמוּ, *ad terram adpacti hærent*, i. e. præ mœrore et luctu defiguntur in ſtuporem, quo ipſi quaſi obrigeſcunt et immoti jacent. Eodem ſenſu teritur Amos v. 13.—Porro *complanandi* notio apud Arabes etiam transfertur ad id quod planum petit fundum, et ex alto decidens *ei adpactum hæret*. Unde egregia lux oritur loco Exod. xv. 16. Ubi de Ægyptiis in mari rubro merſis legimus, יִדְּמוּ כָּאָבֶן, *complanabantur*, i. e. *plano fundo maris adpingebantur inſtar lapidis*. Sic etiam de *improbis*, Pſ. xxxi. 18. dicitur, quod יִדְּמוּ לִשְׁאוֹל, *complanantur*, i. e. *dimittuntur ad imum fundum orci, eique* quaſi *adpacti adhærent*, ut inde nunquam ſe attollere et erigere valeant.—Denique iidem Arabes نَدَم adhibent etiam de *compotatione*. Sic ſtrenui *compotores* dicuntur, *loco ſuo adpacti hærere*, quando, dum genio indulgent, inde ſemet non patiuntur avelli; h. مُنَادَمَةٌ notat, *compotorum conſortium*, Abulph. H. D. p. 210. et نُدَمَآءُ, *compotores*. Har. Conſ. xxii. cit. ab H. A. Schult. in not. ad Elnaw. p. 112. Peculiaris hicce verbi uſus optime quadrat in locum Jer. viii. 14. *Quid deſidemus? intremus potius urbes munitas* וְנִדְּמָה שָּׁם, *et adpacti adhæreamus ibi:* ubi probe obſervandum, *adpactum adhærere*, ex ambiguo poni, et non ſolum ſignificare *illis*, ſcil. locis munitis *inhærere tanquam firmo aſylo*, et in illis certam quærere ſecuritatem, ſed etiam ſimul complecti *ſtrenuas compotationes*, quibus, uti verba ſequentia docent, quidquid eſſet curarum publicis gentis calamitatibus injectum, diſcuterent et ex animo delerent.

S. 227. Loco حُصُونِ Cod. P. legit حُصُول, quare et hanc ſententiam Interpres Regius h. m. vertit: *Conſeſſus magnatum ſcaturigo*, ſcil. *proventus ſermonis*, ita ut ſenſus ſit, E magnatum conſeſſibus tanquam e fonte egregia dicta, poemata, &c. ebullire. Mallem tamen cum Cod. L. legere حُصُون, *munimenta*, et tunc ſenſus erit, Ingenuorum hominum præſentiam continere et moderari ſermonem, ut non deflectat in temeritatem vel ineptias: حصون, *munimenta*, ab حَصُنَ, חצן, pp. *ſtrinxit, conſtrinxit, compreſſit*

arctius, et intransitive, *constrictus, undique firmus, munitus fuit:* sic de *urbe valde munita*, Abulph. l. c. p. 179. de *arce*, scil. *loco bene* ac *firmiter munito.* Tim. i. 98. de *lorica firmissima*, Nawab. p. 86. N. 148. Uti et a *constringendo*, scil. *arctius comprimendo*, vocabulum Hebr. חֹצֶן nomen suum accepit, notat enim, *spatium ulnarum inter se coeuntium ad formandum sinum inter pectus.* Item *spatium quod est inter axillas* et *inferiores costas.* Ps. cxxix. 7. Jes. xlix. 22. et Neh. v. 13.

S. 228. Significat, Virtutem hominis ex ejus sermone cognosci. Conf. Collect. Wahid. N. 66. Loco منقبة, uti Cod. L. et P. vitiose exhibent, legendum omnino منقبة, quæ vox, exponente Scholiaste ad Nawab. p. 51. significat ضد المثلبة, omne quod vitio contrarium est, adeoque *virtutem, dignitatem*, et in genere *rem omnem, qua quis gloriari potest:* h. ejus collect. مناقب, *quævis præclara facinora*, ibid. p. 50. Ham. p. 476. Tim. i. 620. Abulph. l. c. p. 364. &c. scil. radix نقب, נקב, pp. valet, *fixit, confixit, perforavit*, uti videre est Vit. Salad. p. 73. et in S. S. 2 Reg. xii. 10. et xviii. 21. h. *aliquem distincte notavit*, quod fit *fixa* quasi *nota*, Num. i. 17. et 1 Chron. xii. 31. unde porro subnata *nobilior* adhuc *distinctio*, quæ adfert *eminentiam*, qua *quid præ reliquis eminet*, et *insignitum est.* Quæ notio non tantum apud Arabes in voce نقيب ejusque plur. fr. نقباء, *principes eminentiores*, Abulph. l. c. p. 309. sed et in S. S. locum habet. Esai. lxii. 2. et Amos vi. 1.

S. 229. احداث, *juvenes*, collect. τȣ̃ حديث, *novus, recens factus*, et h. plena phrasi حديث السن, *vir juvenili ætate.* Sensus videtur esse, Prava juvenum colloquia, vanasque eorum confabulationes, quæ petulantis ingenii fructus sunt, religioni bonisque moribus haud parum detrimenti adferre. Hunc sensum ob oculos habuit Interpres Regius, qui vertit, *Consessus vana loquentium corrumpunt religionem.* Quo spectat illud Latinorum, *Corrumpunt bonos mores colloquia prava.*

S. 230. قِيَام actio radicis قَامَ, קום, *stetit, constitit*, et *surrexit*. Usurpatur peculiariter de iis, qui *stant*, vel *surgunt*, scil. *situm corporis erectum habent* inter precandum. Cor. iii. 192. et xxii. 27. Vide Reland. de Rel. Muham. p. 86. et seqq. Sub phrasi itaque قِيَام اللَّيل, videntur intelligi *preces nocturnæ*, quas Muselmanni secundum eorum præcepta, *tum* hora antelucana, cum aurora apparere incipit; *tum* prima noctis vigilia, scil. tertia noctis parte peragere debent.

S. 231. نِسْيَان, *oblivio*, a *laxitate* sic dicta, quia memoria ea, quæ obliviscitur, quasi *laxat*, scil. *remittit*. Radix nempe نَسِيَ, נשה, originem habet in *laxitate*, vel *laxatione*, quæ sese ad *luxationem* usque aliquando extendit, uti manifestum est ex Jer. li. 30. ubi sublimi figura dicitur, *Robur solidum eorum* נָשְׁתָה, *laxatum*, vel *luxatum est*, *facti sunt* לְנָשִׁים, *in mulieres*, quibus a *laxitate* vel *mollitie* nomen quoque inditum.—صَدَأ, *rubigo*, scil. *ærugo*, a صَدَأَ, idem quod ultimum و et ي, *rubiginosum fuit*, *rubiginem contraxit ferrum* aut *æs*, h. glossa apud Gjeuhar. *manus a ferro* صَدِئَةٌ, i. e. سَهِكَةٌ, *rubigine infecta*.—Phrasis صداء القلب, *rubigo cordis*, h. l. designat omnia illa vitia, quæ quis *ex oblivione mortis* sibi contrahit, quibusque animus ejus, non minus quam ferrum rubigine inquinatur, quin imo quasi exeditur, atque corrumpitur.

S. 232. Phrasis صَلَاةٌ فِي الظُّلْمِ eadem est cum صَلَوٰةُ اللَّيْلِ, quam supra habuimus N. 131. notatque, *precationes nocturnas*, scil. quæ noctu et quidem cum *fervore* et *ardore* animi funduntur, uti observavimus ad N. 27. —Porro pro الظُّلْمِ præstat legere الظُّلَمِ, vel cum Cod. P. الظَّلَمِ.

S. 233. Conf. N. 123. et 212.

S. 234. نام أَمِنًا idem valet, quod proverbialis locutio, نام مستلقيا على قفاه, *super dorso secure dormire*, Tim. ii. 52. vel uti Latini dicunt, *in utramque aurem dormire*.—Vox أَمْهَل, quæ exulat e Lex. Golii, significat

lectum, a مَهَدَ, *ſtravit æquabiliter, expandit lectulum*, unde مَمْهُودٌ, *ſtratum commode diſpoſitum*, de cubili ſocordiæ. Nawab. in Procem. p. 6.—Loco تُرْسٌ quod in Cod. L. mendoſum eſt, haud dubie cum Cod. P. legendum فَرْشٌ, vel فُرُشٌ, uti Edita habent: فَرْشٌ autem, vel فُرُشٌ notat, *id quod corpori ſubſternitur*, peculiariter *lectum, grabbatum*, a فَرَشَ, פרש, pp. *pandit, expandit*, et h. *inſtravit, ſuppoſuitve*. Sic de *terra*, quam Deus hominibus ſubſtravit in *modum lectuli*. Cor. ii. 22. li. 48. Docet itaque ſententia, Eum, qui ſuaviſſimo ſomno frui et tanquam in molli, ſcil æquabiliter expanſo ſtrato requieſcere velit, oportere, ut rerum mundanarum curas ſeponat, mentemque ſuam ad profundam tranquillitatem compoſitam, ac veluti conſopitam habeat.

S. 235. Phraſis نَيْلُ ٱلْمُنَى convenit cum altera نَيْلُ ٱلْمَطْلُوبِ, quæ occurrit in Collect. Wahid. N. 320. Utraque locutio notat, *ſummam*, vel, ſi mavis, *conſecutionem votorum*; مُنَى eſt plur. τῆς مُنْيَةٌ, *portio optata, votum*, a مَنَى, מנה, pp. *ſcidit, ſecuit*, et *diſſecuit in portiones*; vide not. ad Ham. p. 326. et 827. per metonymiam *certa quantitate, certoque modo* aut *numero definivit* aliquid, unde notio *optandi* aliquid ut *portionem*, quæ in II. et V: Conj. imprimis regnat, ſponte manavit. Caab ben Zohair v. 10. Cor. ii. 94. Har. iv. 28. et Gol. Adag. p. 149. N. 47. Senſus eſt, Ei, qui ſua ſorte contentus eſt, non opus habere, plura ſperare; ſiquidem ille, qui optata ſua conſecutus eſt, ſe ſatis divitem æſtimare poteſt; cum e contrario شَرُّ ٱلْفَقْرِ ٱلْمُنَى, *optare ſemper* [et nunquam contentum eſſe] *peſſima paupertas eſt*, uti Auctor docet in Collect. Wahid. N. 199. cum quo convenit Sen. et Syr. M. Sent. N. 502. *Nunquam ſatis eſt, quod improbæ ſpei datur*.

S. 236. Loco فُرْقَةٌ Cod. P. legit حُرْقَةٌ, *incendium, ardor*, et fig. *diſſidium*, ſcil. *ardor animi*, ut in *ira, vindicta*, &c. uti ſupra obſervavimus ad ſent. 55. et ſic ſenſus eodem redibit. Vox enim فُرْقَةٌ in genere quidem

disceſſum, in ſpecie vero *diſſidium* notat, uti radix فَرَقَ, פָּרַק, pp. *fregit, diſfregit, rupit*, et h. *laceravit, divulſit*, ad *diſcordiam, diſſidiumve* transfertur. Ibn. Dor. v. 92. et Fab. Lockm. N. 1. unde et derivata فِرْقَة, *ſectam, factionem*, Collect. Wahid. N. 100. et فِرَاق, *diſſidium* notant. Har. i. 62.— جَهَنَّم, *Gehenna, infernus*, et ipſe *inferni ignis*. Vox deſumpta ab Hebr. גֵּיא־הִנֹּם, *vallis Hinnom*, ubi vivi-comburio liberos immolabant Idolo Mo-LOCHI.

S. 237. نور شيبك, *lumen canitiei tuæ*. Pulcherrimæ hujus phraſeos vim percipies, ſi obſervemus, Arabes canitiei lumen adſcribere, quando *præ ſenectute albeſcant crines*, uti videre eſt in elegantiſſimo Poeſeos ſpecimine cit. ab H. A. Schultenſio in Prologo ad Spec. Prov. Meidan. p. 2.

تنفّس صبح الشيب في ليل عارضي
فقلت عساه يكتفي بعذاري
فلما فشا عاتبته فاجابني
ايا هل تري صبحا بغير نهاري

Quum illuceſceret aurora canitiei in nocte genarum mearum,
Dicebam: fortaſſe genis contenta erit:
Poſtquam vero latius fuſam increparem, reſpondit:
Dic age, an unquam vidiſti auroram ſine ſubſequente pleno die?

مَعْصِيَة, *rebellio*, peculiariter in Deum, cui opponitur طاعة الله, *obedientia Dei*, Collect. Wahid. N. 518. Uti et radix عَصَا, עצה, *immorigerus fuit* alicui; ſpecialiter valet *rebellis fuit* in Deum. Cor. iv. 13. Abulph. H. D. p. 35. &c.

S. 238. Facies hominis pii dicitur colluſtrari, quando exhilaratur. نضرة eſt *ſplendor*, ſcil. *nitor*, a نضر, נצר, *nitore fulſit, floride pulcher fuit, læte viruit*. Uſurpatur inter alios uſus de *facie* alicujus, quæ fulgere dicitur, cum quis beatus eſt. Cor. lxxv. 22. A *nitore*, ſcil. *florida pulchritudine*

nomen etiam accepit Hebr. נצר, *germen læte virescens*, scil. *surculus floride pulchrum*.

S. 240. في غير موضعه, ad literam sonat, *immutatione loci sui*, i. e. *in loco non suo*, scil. *alieno*. Eadem phrasis occurrit in Lib. Colail. p. 5. وان انفقه في غير وجهه ووضعه في غير موضعه, *quod si opes* eroget ratione incongrua, *easque collocet in loco alieno*, &c. et in Collect. Wahid. N. 263. ubi in ejusdem farinæ sententia pro hac phrasi usurpatur, في غير اهله, *in populum non suum*, scil. *alienum*, i. e. *in indignos*. Scil. غير, pp. est nomen subst. *mutationem* notans, et h. non tantum *diversitatem* rei vel personæ, sed et *negationem*, quando nominibus aut participiis præponitur. Conf. L'Empereur in not. ad Mosis Kimchi ὁδοιπορίαν ad scientiam, p. m. 7. et imprimis H. A. Schult. in indice ad Lib. Colail. p. 137. ubi varia hujus vocis exempla prostant. Quibus ex Auctore nostro addere liceat غير مستمع, *qui non auscultat*. Collect. Wahid. N. 121. غير مدرك, *non assequitur*. Ibid. N. 310. غير رحيم, *Immisericors*, et غير حميم, *adversarius*. Ibid. N. 390. غير وفي, *fidem non præstans*. Meidan. i. N. 38. &c. &c.

S. 241. وزر, *onus, res gravis*, a وزر, וזר, pp. *strinxit, instrinxit* peculiariter sarcinam dorso, dein *bajulavit, sustinuit onus*, et per metaphoram *nocens fuit*, q. d. *criminibus fuit onustus*; unde egregia lux oritur loco Prov. xxi. 8. ubi איש וזר, *vir sarcinæ onerosæ*, exponente Schult. pinxit, *hominem omni noxa et crimine onustum*.—صدقة, צדקה, plerumque notat, *Quidquid Deo datur sacrum*, sed h. l. videtur mihi significare *beneficia*, quæ Deus ipse hominibus largitur, uti Hebr. צדקה etiam usurpatur pro *benignitate, æquitate, clementia*, aliisque beneficiis, quæ inde profluunt et in homines conferuntur. Ps. xxii. 32. xxiv. 5. li. 16. &c.—المنان cum artic. præfixo est epitheton Dei, *qui sua sponte largitur* et *benefacit*.—أجر, *merces, præmium*, qua voce h. l. intelligi videntur *gratiarum actiones*, quas quis pro acceptis

beneficiis Deo agere debet, ut ita ſenſus ſit, Gratiarum actiones, quas quis pro acceptis beneficiis Deo ſolvere debet, meritis eorum nullo modo reſpondere, ſed iis ſemper multo minores eſſe. Vel ſi per منّان, *hominem beneficum* intelligere velis, ſenſus erit, Benefico cumulate ſatis mercedem reddi non poſſe. Priorem tamen ſenſum præfero.

S. 242. ولاية vulgo notat, *imperium, præfecturam*. Poteſt tamen cum Interprete Regio verti per *amicitiam*, vel *auxilium*, quatenus radix ولي, cujus proprietas in *adſtringendo* et *nectendo* ſita, non tantum valet, *præfuit, adminiſtravit*, ſed et *amicus, adjutor fuit*. Hoc ſenſu idem docebit Auctor, quod in ſeqq. Collect. Wahid. N. 434. ubi inquit: مودّة الاحمق تزول كما يزول السراب أحمق vox diptoton notans *ſtultum, fatuum*, ab حمق, in origine idem cum خمج, *flacceſcere, molleſcere*, et h. ad *animum* tranſlatum, *mente laboravit, ſtultus fuit*, q. d. *remiſſus, torpidus*, et *vigore deſtitutus fuit*. Ex hac *flacceſcendi* notione Hæbræorum thema חמק tribus tantum in locis S. S. comparens multum lucis mutuatur. Primus locus eſt Cant. v. 6. ubi de ſponſo ad oſtium adſtante et pulſante, cum non intromitteretur, dicitur חמק, *flacidus evaſit*, i. e. *reſiluit ab inſtantiis ſuis*, ſive remiſit erga me ſuum ſtudium et amorem, atque ita עבר, *tranſiit*. Secundus locus eſt Cant. vii. 1. ubi חמוקי־ירכים ſignificat, partes *flaccidiores* et *molliores*, ſcil. *carnoſiores* et *muſculoſas femorum*, quæ cum gemmis prænitentibus comparantur. Tertius denique locus exſtat Jer. xxxi. 22. *Uſque quo* התחמקין, *temet flaccidam geras, O filia averſa!* i. e. Quouſque flaccidos et diſſolutos greſſus circumferes, qui a via recta veritatis et virtutis exorbitant.—Ultima verba سريع الزوال vertenda, *cito evaneſcit*, vel *tranſit*, uti in Prov. Meidan. edit. ab H. A. Schult. p. 39. ظلّ السلطان سريع الزوال.

S. 243. Luditur in vicinia vocum خُلْق et خَلْق ab eadem ſtirpe enatarum, quarum prior *indolem*, poſterior *formam* denotat, a خلق, חלק, cujus

primigenia vis eſt, *lævigare, æquabilem reddere ad raſuram,* h. *polivit, ad elegantem formam reduxit, efformavit,* dein *creavit.* Conf. Schult. ad Orig. tom. ii. p. 64. et 136. ad Har. i. 7. v. 100. ad Ham. p. 314. et paſſim alibi. Eandem luſionem captavit Auctor Hiſt. Tim. ii. 358. et Elnaw. p. 24. N. 29. quæ cum hac ſententia conferri meretur, ما ورا الخلق الدميم الا الخلق الدميم, *ſub ſpecie deformi vilis latet indoles*; cui affine eſt illud Belgarum, *Wagt u voor de getekenden.*

S. 244. Docet, Malignum comitem vitandum eſſe, vitamque ſolitariam degere multo melius eſſe, quam cum malis ſociis converſari. Vide quæ ſupra notavimus ad N. 48. 201. et 225. Conf. etiam Collect. Wahid. N. 429.

S. 245. Loco وأساك, *etiam malefacit,* vel *male tractat te,* quod a radice سآء in IV. أسآ [pro أسآء] Cod. P. legit وأساك, *conſolatur te* qui te negligit, a radice أسي in III. آسي, pro quo alii dicunt وآسي, *ſolatus fuit, benefacit* et *adjuvit.* Quænam lectio præferenda ſit neſcio. Valde enim friget hoc dictum, ſi verti debeat, *Etiam male tibi conſulit* qui, &c. Si vero vertatur, *conſolatur te,* vel *ſuccurrit tibi* qui, &c. ut ſupra N. 2. ſenſum non ſatis aſſequor; etſi revera credo aliquod hujuſmodi acumen captatum eſſe.

S. 246. Conf. dictum Salvatoris Matth. xii. 30.

S. 247. Vide quæ notavimus ad ſententiam N. 207. quæ cum hac conferri meretur.

S. 248. وَلِيُّ ٱلطِّفْلِ, h. l. notat *adjutorem,* ſcil. *tutorem,* qui de neceſſariis ad vitam infantis proſpicit. طِفْل, *infans, parvulus,* a طَفَل, טפל, pp. *linere, oblinere,* et in med. *damm. tener* et *mollis corpore fuit.* مرزوق, *ſuſtentatus,* ſcil. *cui de alimento proſpectum eſt.* Vide Gol. not. ad Sent. Erpen. N. 41. vel, ſi mavis, *abunde habet ad vitam ſuſtentandam.* Senſus eſt, Eos, qui infantum tutelam in ſe ſuſcipiunt, omnia, quæ ad vitam ſuſ-

tentandam neceſſaria ſunt, ab ipſo Deo accipere, diviniſque benedictionibus mactari. De radice رزق vide ſupra ad N. 139.

S. 249. Vide not. ad N. 220.

S. 250. Affine eſt illud Belgarum, *Boer paſt op cuve ganſen, als de Duivel van de paſſie prediht.* Eadem fere conſtructio occurrit apud Meidan. p. 774. هيهات من رغابك آلحنين, et in Collect. Wahid. N. 463. — هيهات eſt interjectio *averſantis*, et *depellentis* quid tanquam *ineptum* et *indignum*.

S. 251. Eandem oppoſitionem inter سعيد, *fortunatus*, et شقي, *miſer*, vide Cor. xi. 106.

S. 252. Idem docuit Auctor ſupra. N. 33.

S. 253. Elegans ſane ſententia, docens, Eum, qui ſemet ipſe tanquam animal cane pejus et angue conſiderat, ſibique a malis cordis ſui machinationibus ſollicite cavit, multo minoribus periculis obnoxium eſſe, majoremque ex hac cautione utilitatem accipere, quam ſi leonem, ut ut terribilem ac periculoſum fugiat.

S. 254. هامّة et هِمّة, quarum prior, *reptile terræ* peculiariter *noxium*, quale eſt *anguis, ſerpens.* Tim. i. 578. poſterior h. l. *cupidinem* notat, eandem habent ſtirpem همّ, המם, de qua ſupra egimus. N. 220.

S. 255. Ad literam, *Fregit in particulas,* ſed potius, *fregit panem intritum, alius a comedente illum,* i. e. *alius panem ad cibum paravit, alius comedit illum.* Solet autem غير conſtrui cum ſequenti genitivo. Vide N. 240. — هشم, *fregit, confregit,* peculiariter *ſiccum quid* et *cavum.* Abulph. H. D. p. 74. ubi دقّ, דקק, pp. *contritus, contuſus fuit,* item *contudit, comminuit, contrivit.* Ham. p. 422. et Prov. Meidan. edit. ab H. A. Schult. N. 42.

S. 256. Conf. quæ notavimus ad N. 197.

S. 257. Ejuſdem farinæ eſt cum N. 199.

S. 259. مروءة notat, *virtutem masculam,* scil. *virilem animum,* vel *decus viro dignum,* in cujus laudem multæ variæque exstant sententiæ. Vide supra N. 10. et in Collect. Wahid. N. 3. 131. 229. 308. 531. et passim alibi.— Radix est مرأ, pp. *constrinxit,* et h. *fortem, validum reddidit,* unde med. *damm.* virilis, *masculus* et *fortis fuit,* ut virum decet.

S. 260. Convenit cum sententia quam habuimus N. 59.

. S. 261. Ejusdem farinæ sententiam vide apud Erpen. Gramm. Arab. N. 47. in fine. Radix كرم, כרם, pp. notat, *succosus fuit, succo tursit* vitis, et dein *exuberavit in omne genus virtutis,* h. كرامة, *generositas, honor,* et *dignitas,* quibus homo mendax prorsus caret. Est enim فساد البهاء الكذب, *corruptela decoris mendacium,* uti docetur in Collect. Wahid. N. 333. Eo tendit illud Arabum, الكاذب دايما وجهه اسود, *mendacis facies perpetua est atra.* Quod Persæ plenius sic exprimunt: دروغ كوي روي سياه راست كوي روي سفيد, *qui mentitur faciem habet nigram; qui vera dicit albam.* Vide Warner. l. c. p. 26. N. 54.

S. 262. Vide N. 216.

S. 263. Interpres Reg. hanc sententiam h. m. vertit, *Non est afflictio sobrio,* verum غم potius mœrorem notat, a غم, *volvit, involvit,* et inde *mœrore* ac *sollicitudine affecit, pressitque,* et قانع non adeo *sobrium* quam *contentum* designat. Sensus itaque, secundum versionem quam dedi, erit, Eum, qui sorte sua contentus est, gratum habere, quidquid sibi datur, nulloque mœrore aut sollicitudine premi, etiamsi res sibi angusta domi sit.

S. 264. فاسق hominem notat, qui *summo gradu improbus* est, scil. *hominem nequam,* qui nullis obicibus intra repagula contineri potest. Har. iii. 168. et seqq. unde ejus plur. فساق adhibetur de *latronibus publicis,* quales sane nihil sacrosanctum aut inviolabile habent, sed omnia, quæ velint, sibi licita esse putant. Radix est فسق, quæ pp. valet, *rupit e cortice,* unde transfertur non solum ad *gravem eruptionem,* qualis est *aquarum,* sed et ad

defectionem et *exorbitationem* a mandato Dei. Cor. xviii. 51. Unde lux oritur binis S. S. locis, in quibus Hebr. משק remansit, Prov. xiii. 3. et Ezech. xvi. 25.

S. 265. Pro وَفَا Cod. P. legit وَفَآءً, quam vocem Interpres Reg. vertit per *amorem reciprocum*. Quo fundamento nescio: وَفَآءً enim idem notat, quod تَمَامٌ, *duratio, longitudo,* Lib. Colail. p. 71. ubi كان في قلّة الوفاء, *est in paucitate durationis,* i. e. durat ad breve tempus. Vide H. A. Schult. in indice, p. 142. et 155. Præstat igitur legere وَفَا, quod *fidem, observationem pacti* vel *promissi* significat, Abulph. H. D. p. 241. Lib. Colail. p. 79. et 94. a radice وَفَى, יפה, *cumulavit,* et h. quasi *plene* et *cumulate satisfecit, debitumque exsolvit, promissis stetit, servavitque pactum, fœdus.* Ibn. Dor. p. 103. Ham. p. 570. Cor. xxvi. 180. et alibi. Conf. Schult. ad Har. iv. p. 16. et 38.

S. 266. Loco تَدَفْق, quod in Cod. L. sine dubio vitiosum est, Cod. P. legit قَذْفٌ, *convitium*; sed et hæc notio h. l. non quadrat. Suspicor itaque legendum esse قَدَم, quod pp. *pedem, meritum, excellentiam,* et *præstantiam* notat, Cor. x. 3. quam apud *hominem impudicum,* scil. *improbum,* frustra quærendam esse docet Auctor.—فاحش significat eum, qui *perquam inhonestus* et *improbus est,* a فَحُشَ, *valde turpis,* et *perquam inhonesta fuit* res, item *turpia locutus, obscœnoque sermone usus est*; qua notione occurrit in seqq. Collect. Wahid. N. 412.

S. 267. Eadem paronomasia inter إيمانٌ et أيمانٌ adfuit N. 1.

S. 269. Notum est, Muhammedanos, omne quod Deus decreto suo determinavit, sine dubio eventurum esse, firmiter credere. Vide Reland. de Relig. Muhamm. lib. i. cap. 7. Eleganter Poeta, quem citat Ebn Arabshah.

لا تحزن فالذي قضي الله يكون
والامر الهوكل الي كن فيكون

Ne tristeris; nam quod decrevit Deus, fiet;
Et res commissa voci, esto, erit.

Conf. etiam in seqq. Collect. Wahid. N. 517.

S. 270. نَمَّامٌ, *obtrectator, calumniator, susurro,* qui aliorum dicta aut facta ad alios defert, a نَمَّ, *detulit, divulgavit* in malam partem, et ad concitandas inimicitias, dicta factaque alterius.—ساعة sine articulo, *momentum, horulam*; cum articulo, *tremendam illam resurrectionis horam* designare, liquet ex Cor. vii. 187. et sent. N. 45. ubi cum et sine articulo occurrit.

S. 271. Ejusdem sensus est cum N. 14. et in Collect. Wahid. N. 211. Conf. etiam quæ notavimus ad N. 241. et imprimis H. A. Schult. in not. ad Elnaw. p. 117. et 118.—Porro pro يزيل Cod. P. legit تزيل, quod præfero.

S. 272. De voce رزق vide not. ad N. 93. et 139. h. l. simpliciter notat *victum,* ut in Cor. lxvii. 15. ut ita sensus sit, *De kost zocht u zoo wel, als gyde kost,* i. e. paratissimus tibi est victus, dummodo tu laborare haud defugias, eidemque aptus sis et idoneus. Quo spectat illud Apostoli 2 Thess. iii. 10. Εἴ τις ὀ θέλει ἐργάζεσθαι, μηδὲ ἐσθιέτω. Similiter Ignatius Martyr Epist. ad Antiochum, Μηδεὶς ἀργὸς ἐσθιέτω. Adde et hoc Persarum, رزق اگرچه مقسوم است اما باسباب آن تعلق شرط است, *victus quidem destinatus* (cœlitus), *sed ea lege, ut comparando ei opera impendatur.* Conf. Warnerus, l. c. p. 18. N. 32.

S. 273. Significat, Meticulosum mala, quamdiu non coram sint, multo graviora, quam revera sunt, sibi fingere; cum e contrario securus est, quando id, quod metuebat, præsens videt, illudque multo levius, quam cogitaverat, experitur.

S. 274. صبور, *patiens,* a radice صَبَرَ, צבר, pp. *compegit, constipavit,* et intransitive, *compactus, durus fuit,* h. *obduravit, patiens fuit in adversis.*—مُرَادٌ, *quod quis vult, voluntas,* est derivatum IV. Conj. radicis راد, רוד,

cujus origo in *motu reciprocato animalium libere vagantium,* unde ad *aberrationem a Deo, ad ſcortationem idololatricam* transfertur, Jer. ii. 31. ubi רַדְנוּ non vertendum, *domini ſumus,* ſed *libere pervagabimur, nulla Dei amplius habita ratione,* cui apte reſpondent verba ſequentia, וְלֹא אֱלֹהּ נָבוֹא. Cæterum de hac radice conf. Schult. Har. iv. 57. et imprimis Schroed. ad Orig. cap. i.

S. 275. Vide quæ notavimus ad N. 191.

S. 276. Dominium in alios obtinere beneficentiæ fructum eſſe docuit etiam Auctor N. 7. Radix سود, סוד, pp. valet, *ſtipavit,* dein *fulcivit,* et h. *dominus, caput, princeps ſuæ tribus fuit, præfuit.*

S. 277. Redi ad ſent. N. 9.

S. 278. Significat, Converſationem cum fortunato multos adferre fructus amœnos.

NOTÆ IN EPILOGUM.

خالق الضياء والظلام, *Creator lucis et tenebrarum.* Eandem Dei deſcriptionem vide Eſai. xlv. 7. ubi Deus inquit: אני יוצר אור ובורא חשך.

خَيْرُ الانام, *præſtantiſſimus mortalium.* Elogium, quo Muhammed inſignitur, ut præſtantiſſimus non tantum hominum, ſed et cæterarum *creaturarum.*—Vox enim انام complectitur omnes, quæ in univerſo terrarum orbe inveniuntur, ſine ulla exceptione, creaturas. Cor. lv. 10. Har. ii. 44. et Tim. i. 402.

المبعوث على الابيض والاسود, *miſſus ad albos et nigros.* Titulus ſolennis, quo indicatur Muhammedem a Deo miſſum eſſe ad omnes homines, cujuſcunque ſint nationis, per univerſum orbem.—Per الابيض, *albus,* [pro quo alias ſcribitur الاحمر, *rufus, ruber*] intelliguntur, *Barbari* ſcil. illi qui non ſunt Arabes. Hi enim nomine الاسود, *niger,* deſignantur. Conf. Gagnier. Abulph. de V. M. p. 14. et H. A. Schult. ad Elnaw. p. 140. 141.

صاحب معجزات, *Dominus miraculorum*, i. e. *qui miracula facit*, uti صاحب النار, *Dominus ignis, qui ignem facit.* Lib. Colail. p. 24. et صاحب الشرّ, *focius mali, qui malum perpetrat, improbus, malignus*, ibid. p. 65. Scil. صاحب, pro ratione adjecti genitivi, varias accipit fignificationes, fic *domini* et *poffefforis*, fcil. *præditi aliqua facultate.* Sic صاحب القمار, *aleæ deditus*, Elnaw. p. 42. صاحب الصنعة, *poffeffor artis.* Gol. Adag. p. 66. صاحب الزكمة, *vir, cui molefta eft pituita*, Elnaw. p. 106. N. 192. صاحب الدولة, *primarius regni minifter.* Vit. Salad. p. 46. صاحب الشرط, *præfectus fatellitum.* Abulph. H. D. p. 73. صاحب الفرقة, *princeps fectæ.* Ibid. p. 77. Plura exempla vide apud Schult. Har. ii. 120. et feqq. et H. A. Schult. in indice ad Lib. Colail. p. 126. 127.

المصطفي, *electus, excellens*, pp. *purus* et *nitidus.* Eft cognomentum Muhammedis, qui النبي المصطفي, *propheta excellentiffimus* vocatur Ibn. Dor. v. 125. Radix eft صفي, צפה, pp. *nituit, fplenduit*, h. *clarum, defæcatum fuit* vinum, aqua, &c. unde in VIII. Conj. *elegit, felegit* aliquid ut melius, *excerpfit medullam.*

توفيق in genere notat, *quodvis auxilium*, et h. peculiariter *gratiam Dei*, fcil. *concurfum Dei propitium*, quo fenfu etiam occurrit in fine Prologi Collect. Wahid. et Meidan. i. N. 40. opp. τῷ اتفاق, *fortunæ*, Tim. ii. 200. Eft autem actio II. Spec. radicis وفق, pp. *nexum effe*, ut cum quid *in orbem connexum eft*, quæ verbi proprietas manifefta in derivato Conj. VIII. متّفق, *concordans circulus*, h. *conveniens, aptus fuit*, et in II. *fecit ut aptus fit, fecundavit, infpiravit* Deus, Abulph. H. D. p. 93. Vit. Salad. p. 20. et Elnaw. in Prologo, p. 8. inde in X. Conj. *petiit* التوفيق, i. e. *propitium imploravit* Deum, et *fe ab eo dirigi optavit.*

NOTULÆ QUÆDAM

IN

TREDECIM SENTENTIAS ALI BEN ABI TALEBI,

Quæ in Cod. Leidensi *desunt, sed partim in* Cod. Parisiensi, *partim in* Editione Th. Erpenii *extant, quasque calci paginarum Textus Arabici suis locis adscripsi.*

I. PRIMA est, quæ occurrit post N. 32. Codicis Leid. convenitque cum ea, quam habuimus N. 117.

II. Secunda et

III. Tertia sententia insertæ sunt post N. 44. Cod. L. Vox شيطان, שטן, descendit ex specie פיעל radicis شطن, שטן, pp. *ligavit, constrinxit firmius*, unde ad *vim* et *violentiam* transfertur, et h. *inobsequens, pervicax, adversatus fuit* socio, quæ notio optime quadrat in Diabolum, qui in Corano dicitur لِلْإِنْسَانِ عَدُوٌّ مُبِينٌ, *infensissimus humani generis hostis.* Sur. ii. 208. xvii. 53. xxviii. 15. xxxvi. 59.

IV. Quarta sententia, quæ in margine Cod. P. post N. 50. Cod. L. adscripta est, charactere tam difficili exarata est, ut amicus meus J. Scheidius eam vix ac ne vix quidem legere potuerit; quam ob causam, uti suspicor, Interpres Regius eam in Latinum sermonem non transfuderit. Fateor etiam me eam non intelligere, nec dubito, quin in mendo jaceat.

V. Quinta sententia sequitur in Cod. P. post N. 62. Cod. L. in quo tamen ea alio loco occurrit N. 144. hac solummodo differentia, quod pro حابت صفقته, *frustra est mercatus ejus*, ibi uno verbo legatur ضلّ, *errat.*

—Oppoſitam huic ſententiam vide ſupra N. 15. Ubi Imperator docet, *Lucrum facere eum, qui mundana vendit pro æternis.* صفقة, *mercatus*, pp. *complofio manuum*, qualis eſt contrahentium, a صفق, *percuſſit vehementius, ut audiretur ſonus*, peculiariter *plauſit, comploſit manus*, ſcil. *manibus*, Abulph. H. D. p. 216. unde ad *converſationem* et *commercium* omne tranſfertur. Har. iv. 40. q. d. *percuſſit utrimque manu, aſſeruit illi emptionem.*

VI. Sexta ſententia exhibetur in Cod. P. poſt N. 86. Cod. L. زلقة اللسان, *volubilitas linguæ*, i. e. *prompta lingua.* Radix nempe زلق, דלק, pp. valet, *volvi, volvendo acuminari*, nec non *veloci* et *irrequieta mobilitate vigere.* Unde apud Arabes non tantum, ſed et apud Hebræos uſurpatur de *flamma ardente*, cujus extremitas in mucronem acuminatur, in quo præcipua ejus vis et vehementia ſita eſt. Obad. v. 18. Ezech. xxiv. 10. et Pſ. vii. 14. ubi חִצָּיו לְדֹלְקִים non ſunt *ſagittæ*, quas Deus jaculatur *in ardentes perſecutores* (uti vulgo) ſed *ſagittæ inſtar flammæ in cuſpidem acuminatæ.* Intelliguntur *fulmina*, quæ ſunt quaſi *tela ignita ex arcu numinis evibratæ.* Præfixum enim ל hic pulchre exprimit conditionem et qualitatem, valetque, *ſane, profecto.*—Radix زَلُقَ med. *damm.* adhibetur etiam de *lingua*, quæ *acuta, volubilis, prompta* et *expedita eſt.* Tim. ii. 328. hinc خاطب زلق وذليل a Camuſo exponitur per *oratorem*, qui *diſertus*, et *lingua expeditus eſt.* Cæterum de hac radice conſulatur Schult. in Comm. ad Prov. p. 377. 378.

VII. Septima ſententia additur in Cod. P. poſt N. 94. Cod. L. رعونات cujus ſing. رعونة mox ſequetur N. 11. notat *vanas jactationes, oſtentationes*, ſcil. *ornamenta ad oſtentationem animæ*, a radice رعن, *prominuit, propendit cum laxitate*, ſcil. *laxe pendulus fuit*, et dein ad mentem tranſlata, *ſtultus fuit*, et *ſemet ornavit, jactavit.* Reſpondet Hebr. רען, cujus derivatum ex ſpecie פעלל in S. S. remanſit. Pſ. xxxvii. 35. ubi עץ רענן notat *arborem* non *viridem* (uti vulgo) ſed *patulam*, cujus rami *laxe prominent* atque *propendunt.*—Loco منعبها, quod vitioſum mihi videtur, legere

mallem مُنْصِبُهَا, *laſſant eam*, ut ſit particip. IV. Conj. radicis نصب, pp. *fixit*, in IV. *ſtare fecit jumentum*, pro *laſſavit*, *defatigavit* curſu, ut ſe movere amplius nequeat. Hinc lux oritur loco Zach. xi. 16. ubi נצבה de *pecude* ob *laſſitudinem* et *debilitatem ſubſiſtente* uſurpatur.

VIII. Hæc et proxime ſeq. ſententia in Edit. Erpenii ſequuntur poſt N. 169. Cod. L.—Senſus hujus ſententiæ eſt, Proprium cuique cor ſcil. animum, niſi bonæ mentis imperio regatur, noxam afferre et pernitiem. Vide Gol. in not. ad Adag. Gramm. Erpenii annexa. p. 82. N. 35.

IX. عَارٌ, *opprobrium*, *dedecus*, *ignominia*. Abulph. H. D. p. 154. &c. Ham. p. 440. Radix عَارَ med. ى idem valet, quod Hebr. עור, vel עיר, *agilem eſſe*, *agiliter ſe movere*, dein *ferbuit*, *æſtuavit*, h. *æſtuante affectu in aliquem invehi*, *convitiari*, et *maledictiones præ ira evomere*. Abulph. l. c. p. 46. Docere mihi videtur Imperator, Ignominiam pauperis, qui ſine culpa ſua ad egeſtatem redactus eſt, multo leviorem eſſe ignominia divitis, qui bonorum ſuorum profuſione in omnem miſeriam prolapſus eſt, a quo divitis inſtituto merito dehortatur Syrach. cap. xviii. 3. 37. *Turpis* enim eſt *inopia, quæ naſcitur de gloria*, uti Sen. et Syr. M. Sent. N. 738. Quod et intendit Imperator in ſeqq. Collect. Wahid. N. 85. ubi inter ea, quæ animum urunt et perdunt refert الفقر بعد الغني et N. 225. ضرر الغني اكثر من ضرر الفقر. *Vel*, ſi mavis, ſenſus hujus ſententiæ poteſt etiam eſſe, Paupertatem, qua quis abſque ſua culpa prematur, ipſi non adeo dedecori eſſe, quam diviti opes, quas ſibi injuſto modo congeſſit, quo ſenſu Menander dixit p. m. 165: καλῶς πένεσθαι μᾶλλον ἢ πλυτεῖν κακῶς, *inopia honeſta potior eſt opibus improbis*. Conf. etiam in ſeqq. Collect. Wahid. N. 334. nec non ejuſdem Cod. MS. in quo ſub litera ض exhibetur hæc ſententia, ضرر الفقر خير من أشَر الغني, *anguſtia paupertatis melior eſt quam exultans divitiarum lætitia*.

X. Exhibet hanc ſententiam Editio Erpenii poſt N. 171. Cod L. Radix كَفَّ c. c. عن abſolute uſurpatur de *abſtinentia* a malis. Abulph. H. D.

p. 336. et 445. Ham. p. 498. Tim. i. 518. &c. pp. valet, *adſtrinxit vinculis*, et *plicuit, complicuit*, et dein *ſemet continuit, curvatione inflexus fuit*; q. d. *plicuit ſe.*

XI. Inſerta eſt hæc ſententia in Cod. P. poſt N. 202. Cod. L. De voce حُمَّة ejuſque radice حَمَّ, חמם ſupra egimus, N. 220. et 254. Conf. etiam in ſeqq. Meidan. i. N. 44. ubi paulo plenius ſe explicat Auctor.

XII. Suppeditat hanc ſententiam Cod. P. poſt N. 217. Cod. L. Eodem tendit illud Sen. et Syr. M. N. 633. *Qui ſe ipſum laudat, cito deriſorem invenit*, quam ob cauſam laudem propriam evitandam eſſe recte monet Græcorum quidam apud Grot. l. c. p. 931. ὑπὲρ σεαυτοῦ μὴ φράσῃς ἐγκώμια, *noli ipſe laudis facere tibi præconium.*

XIII. Exſtat hæc ſententia in Cod. P. poſt N. 248. Cod. L. أَحْرَار collect. τοῦ حُرّ a radice حَرَّ, חרר, pp. *ferbuit, canduit* ferrum, quando totum eſt ignitum, *vel* alia materia, quæ particulas igneas tam copioſe recepit, ut inde tota luceat et ſplendeat, unde notio *indolis nobilioris* et *ingenuitatis* ſponte manavit. أحرار igitur notat *tales*, qui *nobili* atque *ingenua liberalitate præditi ſunt*, ſcil. quibus ineſt *candor* pectoris, in quo nulla ærugo, nullæ ſordes, ſed omnia liberalia libero ingenio digna. Pari modo Hebr. חוֹר cum plur. חוֹרִים de *nobilibus* in S. S. paſſim uſurpatur. Eſai. xxxiv. 12. Jerem. xxvii. 20. Eccl. x. 17. &c.—Ad hanc radicem commode etiam referri poteſt forma אַחֵר Job. viii. 19. Valde enim friget, ſi vertatur per *alium* vel *alios*, ab אַחֵר. Multo ſane prægnantior erit ſenſus, ſi forma illa habeatur contracta eſſe ex אַחְרֵר, a חרר, et vertatur h. m. *et ex pulvere nobilius genus* [in quo ſcil. pectus candidum et ingenuum ineſt, quodque omnem haud fucatam virtutem exercet] *effloreſcet.* Sic enim optime opponitur τῷ חָנֵף, *hypocritæ*, de quo v. 13. et ſeqq. agitur. Conf. Schult. in Jobum, p. 231.

ANNOTATIONES

IN

COLLECTIONEM SECUNDAM.

OBSERVATIONES

IN

QUASDAM ALI BEN ABI TALEBI SENTENTIAS

EX CODICE WAHIDI MSS. EXCERPTAS.

PROŒM. pag. 46. lin. 9. جَادَّةٌ exponente Gjeuhario eſt معظم الطريق, *via major* et *regia*, nec non *dura planaque*, in qua quis tute, commodeque incedit, uti in Proverbio eſt, من سلك الجدد امن العثار, *qui incedit via dura planaque, tutus eſt a cæſpitatione.* Conf. Tim. i. 52. et Tab. Ceb. p. m. 28. 30. et 32. ubi uſurpatur de *via* vel *ſemita*, quæ recta ad beatitudinem ducit.

Ibid. lin. 11. فُرَادَي, *ſingularia*. Secundum Gjeuhar. eſt collect. τȣ̃ فَرْدٌ, פֶּרֶד, quod idem ac الوتر, *ſingularis*, formæ نُصَارَي, qua Grammatices pomœria ampliari poſſunt, cum in plural. fract. catalogo vulgari hæc non reperiatur. Addit idem Lexicographus, علي غير قياس كأنّه جمع فَرْدَان, i. e. *præter analogiam formatum eſſe, ac ſi eſſet collectivum* τȣ̃ פַּרְדּן, a them. فرد, פרד, *diviſit, ſeparavit*, et h. notione intranſitiva, *unicus, ſingularis, incomparabilis fuit*, q. d. *ſeparavit ſe*, vel *ſegregatus fuit a* cæterorum *conſortio* aut *conditione*, aliiſque *eminuit*, qualis κατ᾽ ἐξοχὴν vocatur فريد الدهر, *unio ſeculi.* Tim. i. 32.

Ibid. تُؤَامٌ, *conduplicata*, ſcil. *continua*. Eſt ſecundum Ebn Sikkyt apud Gjeuhar. collect. formæ نُصَارٌ, a radice تَأَمَ, תאם, *æquavit*, unde notio *con-*

tinui, quatenus partes æquales conjunguntur, ſerieque continua ſe invicem ſubſequuntur. Ab *æquando* orta etiam notio *æqualis* ſive ſocii, et h. iterum in verbo, *ſocium adſcivit,* item *æqualem,* i. e. *ſocium habuit in partu,* ſcil. *gemellum,* unde in IV. اتـام, התאים, *æquales,* ſcil. *gemellos peperit* fœmina. Abulph. H. D. p. 25. cujus particip. plur. fœm. gen. מתאימות remanſit in S. S. Cant. iv. 2. et vi. 6.

Pag. 46. lin. 12. جَدّه, *excellentiæ,* ſcil. *magnitudinis ejus.* جَدٌّ idem valet quod عظمة et غنا, *magnitudo dignitatis et gloriæ.* Eo ſenſu Corani phraſis جدّ ربّنا a Gjeuhar. explicatur per عظمة ربّنا, *magnificentiam,* ſcil. *majeſtatem Domini noſtri.* Similiter radix جدّ apud eundem Lexicographum exponitur per عظم. Sic وآل عمران جدّ فينا, *familia Imrani illuſtris fuit apud nos,* i. e. عَظُمَ فِي أعْيُنِنَا, *maximo in honore fuit in oculis noſtris.*

Pag. 48. lin. 2. وفهق بالحقّ جنانه, *cujuſque intellectus redundet ipſa veritate.* Radix فَهِقَ obſervante Gjeuhar. uſurpatur de *vaſe* vel *aquario,* quum repletum ſit ad *effuſionem.* Sic Poeta,

الاعشي تروح علي ال المحلق جفنة
كجابية الشيخ العراقي يفهق

Adventat veſperi ad Mihlafi familiam vir liberalis,
Aquarii inſtar majoris ſenis Arakienſis effuſe redundans bonis.

Hic loci pulcherrime adhibetur de *corde,* ſcil. *intellectu,* in quo, tanquam in *vaſe,* veritas *ſe late diffundit* et *redundat.* Ad hanc radicem referenda quoque ſpecies تفيهق, quæ occurrit Tim. ii. p. 212. وتشدّق في هذا الكتاب وتفيهق في هذا الخطاب, *in ſcripto et ſermone ampla et diffuſa oratione uſus fuit.*

Ibid. lin. 4. اضاليل in Lex. Gol. non comparens eſt collect. τȣ̃ اضْلال vel اضْلِيل, *error,* a ضلّ, צלל, cujus origo in *obſcurando,* unde

errandi a recto tramite, oblivifcendi, aliæque notiones fponte manarunt. Huc pertinet etiam quadrilitera ضلضل, צלצל, cujus derivatum ضَلَضِل et ضَلَضِلَة, *terram* notat *falebrofam,* in qua *facile errat* viator. Sic Jef. xviii. 1. ארץ צלצל non incommode reddi poteft per *terram falebrofam, afperam, horridam.*

Pag. 48. lin. 5. مِنْهَج, *viæ regiæ.* Defideratur et hæc forma Collect. in Lex. Gol. ubi مَنْهَج et مِنْهَاج *viam patentem, manifeftam* et *regiam* notat. Proprie eft *ductus,* quo fenfu venit Hebr. מִנְהָג 2 Reg. ix. 20. et per metonymiam, *via* qua *agmina duci* ac *propelli folent.*

Ibid. lin. 10. اناء الليل واطراف النهار, *nocte concubia, extremitatibusve lucis.* Verba defumpta ex Cor. xx. 129. *Prius,* اناء الليل a Gjeuhar. exponitur per ساعاته, *horas noctis. Pofterius,* اطراف النهار, *extremitates lucis* notat, *matutinum* et *vefpertinum tempus.* Pro collect. اطراف vulgo ufurpatur forma Dual. طرفي النهار, *duæ diei extremitates,* i. e. *mane* et *vefpera.* Cor. xi. 115. et Carm. Pythag. p. m. 14.

Ibid. lin. 12. تنميق actio II. Spec. radicis نمق, *fcripfit, exaravit librum* vel *epiftolam.* Tim. ii. 222. in II. *excoluit, elegantique calamo ornavit* fermones. Abulph. H. D. p. 94.

Ibid. lin. 14. الحكمة الشاردة, *fapientia fugiens,* i. e. quæ aliis *inacceffa* atque *impervia* eft. Sic قافية شاردة, *carmen fugax,* notat carmen incomparabile et intractabile, quod ita præftat, ut ab aliis attingi nequeat. Har. vi. 194.

Ibid. lin. 16. علامة زمانه ووحيد اقرانه, *feculi fui eruditiffimus, et æqualium fuorum facile princeps.* Eodem fere elogio infignitur ARABSIADA Doctor. Tim i. 32. وحيد العصر علامة الوري, *temporis fui Phœnix et mortalium fapientiffimus.*—وحيد, *unus, unicus,* paffim ufurpatur pro *eximio, fingulari,* uti Hebr. אֶחָד nonnunquam in S. S. venit.

Pag. 50. lin. 1. وقربه من الصدر الاوّل, *et in confeffibus virorum*

principum ad primum perveniſſet locum, ad literam ſonat, *Et accedere ejus ad pectus primum.* صدر, *pectus*, exponitur in Lex. Gol. per *ſupremum locum, accubitumve in conſeſſu.* Qua notione ejus plur. صدور occurrit in Adag. Gol. p. 153. N. 66. Uſurpatur etiam de *magnatibus*, ſcil. *viris principibus.* Tim. i. 368. وملوكهم روس واعيانهم صدور, *et reges eorum ſunt capita, magnates vero veluti pectora.*

Pag. 50. lin. 1. وضربه في الفضل بالقدح الافضل, (MS. legit الاحدل) *et ferire ejus in excellentia*, ſive *in eloquentia, præſtantiſſima ſagitta penetrantiſſima.* Intelligitur *oratio* ejus *efficaciſſima*, qua auditores convincuntur, eorumque corda quaſi *terebrantur* et *perforantur.*

Ibid. lin. 4. مع كسوف البال, *etſi eclipſin pati ſoleat mens mea.* Radix كسف imprimis de *obſcuratione ſolis* uſurpatur Abulph. l. c. p. 63. 147. 150. Hiſt. Sarac. p. 15. et figurate de *obſcuratione* ſolis *victoriæ*, Tim. i. 472. et h. l. de *obſcuratione* ſolis *mentis* vel *intellectus.* Plena phraſis eſt, كسوف الشمس البال, uti liquet ex Tim. ii. 596. ubi pro بال vox عقل adhibetur, كسف الشمس عقله, *ſol intellectus ejus eclipſin paſſus* eſt.

Ibid. lin. 7. ميدان, pp. notat *palæſtram, ſtadium*, vel *hippodromum, in quo equitantes gyrant*, h. l. fig. de *palæſtra eloquentiæ*, conf. Tim. i. 196. ubi de *verbis*, quæ في ميادين الفصاحة البلاغة, *in hippodromis eloquentiæ, facundiæque gyrant.* Sic etiam fig. de ميدان المناقب, *ſtadio virtutum* ad arcem præſtantiæ obtinendam. Ibid. ii. 358.

Ibid. ونقص وزني عن اوزانهم, *deficiente quoque meo pondere ipſorum inter pondera.* Hiſce verbis agnoſcit intellectus ſui defectum, quo Ali ſententiis excellentiſſimis, dictiſque ejus graviſſimis juſta ſua pretia ſtatuere non valeret. Conf. cum hoc loco Dan. v. 25. et 27. et Har. Conſ. ii. 47. ubi vide Schult.—نقص, *imminutus fuit, defecit:* peculiari uſu adhibetur de *defectu orationis.* Vide infra Meidan. i. N. 43.

Ibid. من تصبير حكمة, *de reconditis* et *ſapientibus dictis.* تصبير, pp.

notat *resectum*, et h. de *re quæ recondita*, et ab aliorum conspectu quasi *resecta est.* Sic قصيرة, exponente Golio, idem valet quod مقصورة, *mulier quæ arctiore custodia asservata, et in conclavi recondita est, unde prodire non sinitur.* Cor. lv. 72.—حِكَم, *dicta sapientia* sive *solida*, quo titulo etiam Lockmani dicta insigniuntur, Har. Cons. 43. Radix حكم, חכם, pp. notat *compactum, consolidatum esse*, et h. *sapiens fuit*, quatenus *solidum ingenium soluto* ac *debili* opponitur. Sic de *scientia solida.* Abulph. l. c. p. 326.

Pag. 50. lin. 8. من خطير كلامه, *de excellentibus ejus sermonibus.* Intelliguntur sermones, qui acumine et subtilitate conceptuum in cordibus hominum vibrant, eaque movent. Radix خطر, חטר, pp. valet, *vibravit, vibranti motu agitavit*, et h. *in dignitate et existimatione fuit*, q. d. *vibrando eminuit, excelluit*, unde خَطَر, *dignitas, existimatio*, Elnaw. p. 64. v. 106. خطير, *vir dignitate et auctoritate pollens*, Tim. ii. 126. et خواطر; *nobiliores animi impetus*, Ibn. Dor. v. 5. et Abulph. l. c. p. 3. A *vibrando* etiam Hebr. חטר, *virga vibrans*, nomen accepit.

Ibid. تخرس البلغاء, *ut vel disertissimi obmutescere cogantur.* Observanda h. l. syntaxis, qua fut. tempus sing. num. plur. humano eleganter præponi solet, non raro discrepante genere. Eadem syntaxis mox redibit lin. seq.— بلغاء collect. τȣ̃ بليغ, *facundus, eloquens, efficax in dicendo*, a بلغ, *contigit scopum* et *terminum propositum*, unde transfertur ad *facundiam potentiorem*, qua scopus attingitur. Vide infra N. 161. et Collect. ex Meidan. part. i. N. 36. nec non Har. ii. 52.

Ibid. lin. 9. وتبلس الحكماء, *et ad desperationem perveniant sapientissimi.* Radix بلس, בלס, primario notat, *carpsit ut siccaret*, item *decerptus fuit* et *exsiccatus*, unde Hebr. בלס, *ficus*, nomen accepit: in IV. Conj. transfertur ad *mentem attonitam confusione cum desperatione conjuncta*, Cor. vi. 43. et xxx. 12. Veluti Hebr. יבש, *arescere*, eadem metaphora, transfertur ad *mentis confusæ fractionem* et *desperationem.*

Pag. 50. lin. 10. كالمغترف من البحر بكفه, *qui aquam vola ſua hauriat de mari*, i. e. *qui operam fruſtra inſumit*, ſcil. *laborem profundit.* Obſervanda h. l. pulcherrima paronomaſia inter المغترف, *hauriens aquam*, et mox ſeq. المعترف, *agnoſcens*. Eadem paronomaſia occurrit Tim. ii. p.966. qui locus huc optime facit; المعترف بتقصيره وخطاياه والمغترف من بحر كرمه وعطاياه, *confitens imbecillitatem*, ſcil. *defectus ſuos et peccata ſua, haurienſque ex mari liberalitatis et munificentiæ ejus.*

Ibid. lin. 12. العلم اللاهوتي, *ſcientia Divina*. Vox اللاهوتي non comparet in Lexicis, nec memini me ullibi legiſſe. Forſan legendum الالهية, ex ال artic. et الهية fœm. τȣ͂ الهي, *Divinus*, poſſeſſivum ab الله. Sic Metaphyſica vocatur *ſcientia* الالهية, *Divina*, Abulph. H. D. p. 33. Legitur etiam ejus maſcul. genus Tim. ii. 106. ubi الفضل الالهي eſt *gratia Divina*.

Ibid. lin. 14. اسانيد, collect. a ſing. اسناد et اسنادة, *allegatio alienæ auctoritatis et fidei*. Actio IV. Spec. radicis سند, pp. *nixus, innixus fuit*, in IV. *inniti fecit*, Abulph. H. D. p. 11. Hiſt. Sarac. p. 7. et Lib. Colail. p. 9. Dein *retulit aliquid ad aliquem*, ut *teſtem* et *auctorem fide dignum, allegavit* dictum *auctoritate alterius nixus*. Vide Har. iii. 124. et Tim. i. 138.

Ibid. lin. 15. محذوفة, *compendium*. Deeſt in Lexicis. Radix eſt حذف, quæ in appendice ad Lex. Golii exponitur, *dempſit, detraxit, rejecit, ſuſtulit* quid de alia re. Hinc gloſſæ apud Giggejum حذف الحرف, *literæ ſyncopen effecit, apocopen adhibuit*, et حذف السلام, *brevis fuit in ſalutatione*, ſcil. *ſalutem paucis abripuit*, &c. &c. unde notio *compendii*, quo dicta alicujus *in pauca rediguntur*.

Ibid. lin. 17. ويحلولي لفظه, *ut ſuavior foret earundem prolatio*. يحلولي 3. fut. Conj. XII. qua Lexica augenda. Exponente Teblebio idem valet ac استد حلاوته, *intenſior fuit dulcedo ejus*, a radice حلا, חלה, in origine, *polivit, politum reddidit, lævigavit terendo*; h. *dulcis* et

suavis fuit. Opponitur τῷ مرّ, *amarus fuit,* Tim. i. 10. et in seqq. N. 341. Conf. omnino Schult. ad Har. v. p. 86. et Orig. tom. i. cap. 9.

Pag. 50. lin. 17. لآلي collect. τῦ لؤلؤ, *margarita, unio,* a radice لألأ, *fulsit* stella, et *micuit* ut stella facies. Sic Tim. ii. 504. *Quorum facies* كانت تلالا, *splendebant veluti sidus Zubur.* A *splendore* margarita etiam لؤلؤ dicitur, quæ vox multis variisque figuris inservit. Teritur v. g. de *dentibus candidissimis,* quæ cum *margaritis* comparantur, Har. ii. 78. et 84. de *lacrymis,* quæ *margaritarum* figuram gerunt. Ibid. p. 100. de *candido rore* supra herba viridi *uniorum* instar *fulgente.* Tharaph. v. 6. de *sermonibus pretiosis.* Har. ii. 102. et h. l. de *sententiis* Ali.

Pag. 52. lin. 2. لذوي العقول والاداب, *sufficienti præditis intelligentia, et morum humanitate.* ذوي contractum ex ذوون, a sing. ذو, זה *hic,* item *dominus, possessor, præditus* aliqua facultate. Quod pronomen, si sequatur subst. in gen. casu, varios facit idiotismos, quorum aliquot exempla enumeravit H. A. Schult. in indice ad Lib. Colail. p. 117. Alia ejusdem generis vide Ham. p. 570. 576. 578. 590. Har. ii. 74. iii. 164. v. 68. Abulph. H. D. p. 5. 66. Gol. Adag. p. 121. 126. 132. 157. et in seqq. N. 144. 147. &c. Vide etiam G. Jones de Poesi Asiatica, p. 317.

S. 1. عصم et سلم sibi opponuntur. Prius de *defensione,* Cor. xi. 43. Posterius de *traditione* urbis, castelli, &c. Abulph. H. D. p. 497. 507. 532. &c. usurpantur. Figurantur itaque *Religio* et *Mundus* tanquam duo urbis, scil. arcis præfecti, quorum alter eam strenue defendit; alter vero eam prodit, hostique tradit.

S. 2. Idem docet Auctor in Collect. Wahidi MSS. sub litera ح. حسن التدبير ينهي قليل الهال ، وسوء التدبير يفني كثيرة, et sub litera ص. صلاح العيش التدبير. Notanda h. l. paronomasia inter بضاعة et اضاعة.

S. 3. Idem innuit illud Latinorum, *Fortior est qui se, quam qui for-*

tiſſima vincit mœnia. صيانة, *continentia, conſervatio,* a صان, צָיַן, pp. *conſtrinxit* ſpecialiter in loculum, h. *cuſtodivit, conſervavit* peculiariter vitam. Vit. Salad. p. 121. et in V. Conj. quæ Gol. Lexico addenda, *cuſtodivit, continuit ſe.* Ibid. p. 61. وكان متصونا في طريقته, *erat temperans in univerſa vitæ via ac ratione.*

S. 4. Significat, Hominum vitæ terminum apud Deum ita fixum ac determinatum eſſe, ut illius ne momentum quidem tranſgreſſuri ſint. Conf. Job. cap. xiv. 5. Vel ſi per انفاس معدّة intelligere velis, *halitus paucos,* uti in Cor. ii. 80. ايّام معدودة, *dies numerati* ſunt *dies pauci,* ſenſus erit, Vitam humanam eſſe breviſſimam.

S. 5. الحقّ, *veritas,* quo titulo aliquando inſignitur Coranus ipſe, quem Muhammedani ut Dei verbum, omniſque veritatis fontem æſtimant. Sur. xlvi. 7. Hoc ſenſu idem docebit Ali, quod Apoſtolus de verbo Dei teſtatur Epheſ. vi. 17. et Hebr. iv. 12.

S. 6. Conf. in ſeqq. S. 44. et dictum Salomonis Prov. xxvii. 12. et xxviii. 26.

S. 7. الحسد, *invidia,* paſſim ab Auctore atro carbone notatur. Vide in anteced. S. 207. 216. 218. 247. et in ſeqq. S. 41. 174. 193. 482. 507. et apud Meidan. i. N. 26.

S. 8. Convenit cum ſent. II. quam modo habuimus. معونة idem notat quod ماعون, *res quævis utilis* aut *neceſſarii uſus,* adeoque *victus* ſcil. omne quod ad vitam ſuſtentandam neceſſarium eſt, a معن, *fluxit* aqua, et *fluere fecit.*

S. 9. Idem Apoſtolus 1 Tim. vi. 10. Conf. etiam infra. Meidan. i. S. 24.

S. 10. Vide infra S. 31. et Meidan. i. S. 46. Conf. etiam quæ ſupra notavimus ad ſent. S. 36. et 161. مادّة, *augmentum continuum,* Tim. ii. p. 208. ubi مادّة الغسان, *vomica mali.* Radix eſt مدّ, מָדַד, pp. *extendit, expandit.*

S. 11. رديف, *ſucceſſor*, ſcil. *qui poſt tergum alterius ſubſequitur*, a ردف, רדף, quæ radix, exponente Gjeuhario, teritur de eo المرتدف وهو الذي ركب خلفه. الراكب وهو ردفه, *qui pone ſequitur, qui equitat poſt equitantem, et qui eum ſubſequitur.* Exſtat etiam apud eundem Lexicographum gloſſa: *ſecundum inſeſſorem alteri poſt tergum inſidentem tulit equus.* Hinc lux oritur loco Thren. cap. v. 5. *ſuper cervicibus noſtris* נרדפנו, vulgo, *perſecutionem patimur*, malim, *paſſi ſumus inſeſſores*, quorum ſcil. unus poſt alterum continuo ſubſequitur. Talis *inſeſſus* intelligitur etiam in voce מֻרְדָּף, Eſai. xiv. 6. Eadem verbi proprietas manifeſta quoque in IV. Conj. *fecit ut poſt tergum ſuum* aut *alterius equitaret.* Abulph. l. c. p. 187. et in VI. quæ uſurpatur de *eo*, qui *poſt tergum alterius uni inſidet equo.* Figurantur itaque hac ſententia *fortuna ſecunda* et *adverſa*, ut duo equites, quorum poſterior priorem pone ſequitur, ejuſque *tergo* quaſi *inſidet.* Similiter Horatius, lib. iii. Od. I. 40. *Poſt equitem ſedet atra cura.*

S. 12. Conf. dictum Salvatoris Luc. vi. 45. *Ex abundantia cordis loquitur os.*

S. 13. Eodem tendit, quod Auctor in ſeqq. docet. S. 176. 217. et 278.

S. 14. Abſtinentiam a cibus præcipuum atque utiliſſimum eſſe medicamentum jam monuit Hippocrates; ſatietatem vero et edacitatem multos adferre morbos docet Syrach. cap. xxxvii. 33. *ἐν πολλοῖς γὰρ βρώμασιν ἔσαι νόσος, καὶ ἡ ἀπληςία ἐγγιεῖ ἕως χολέρας.*—Vox تجوع, *inedia*, deſideratur in Lexicis. Eſt derivatum Speciei V. radice جاع, גוע, pp. *hiavit, ore diducto hiavit*, h. *famelicum eſſe, fame* et *inedia laborare.* Gol. Adag. p. 111. N. 95. Eadem tranſlatione Belgæ dicunt *van honger geeuwen.*

S. 15. ساعة ſine articulo ال notat, *breviſſimum tempus, unam horam*, ſcil. *horulam, momentum.* Vide ſupra N. 45. et 270. et Cor. vii. 35. *Omni genti meta* præfixa eſt, *cum ergo venerit meta eorum, non procraſtinabunt* ساعة, *unam horam.* Phraſis ergo, *homo filius horulæ*, ſcil. *unius horæ ſuæ*,

ſignificabit, Hominis vitam eſſe breviſſimam, quæ ubi fugerit, revocari non poteſt. Quo reſpicit etiam Jobus, cap. xiv. 1. *Homo natus mulieris* קצר ימים, *brevis eſt dierum*, nec non altera phraſis, qua homo dicitur ابن يومه, *filius diei ſuæ*. Gol. Sent. Poet. p. 165. N. 44.

S. 17. Conf. Syrach. cap. xiv. 4. ὁ συνάγων ἀπὸ τῆς ψυχῆς αὐτȣ̃ συνάγει ἄλλοις, καὶ ἐν τοῖς ἀγαθοῖς αὐτȣ̃ τρυφήσουσιν ἕτεροι, et Sen. et Syr. M. Sent. N. 59. *Avarus niſi cum moritur nil recte facit.*—ورثة collect. τοῦ وارث, *hæres*, qui bona defuncti ſuis *annectit*, a ورث, *nexuit, annexuit.*

S. 19. Hæc ſententia in Cod. MS. ſub litera ب ſic exhibetur, بالاحسان يستعبد الانسان, cum quo convenit Sen. et Syr. M. Sent. N. 71. *Beneficium accipere libertatem eſt vendere.* Quæ cauſa eſt, *cur ii qui ſe locupletes, honoratos et beatos putant, ne obligari quidem beneficio volunt*, ut ait Cic. de Officiis, lib. ii. §. 20.

S. 20. Idem docebit Auctor in ſeqq. N. 277.

S. 21. Senſus eſt, Hominum naturam ita corruptam ac depravatam eſſe, ut non niſi cum difficultate virtutum ſcalam adſcendant, earumque culmen attingant; cum e contra ad quælibet vitia quam maxime proclives ac proni ſint. Quo ſpectat illud Euripidis ap. Grot. l. c. p. 319. ἁ δ' ἀρετὰ βαίνει διὰ μόχθων; *carpit per ſalebras virtus iter.*

S. 22. Similiter Menander p. m. 166. πολλοῖς ἀπόκρισις ἡ σιωπὴ τυγχάνει, et Euripides l. c. p. 429. σιωπὴ τοῖς σοφοῖς ἀπόκρισις.

S. 24. Senſus videtur eſſe, Eum operam alicui rei fruſtra impendere, qui occaſionem ei opportunam præterire fecerit. Quo tendit illud Catonis: *Fronte capillata, poſt eſt occaſio calva.* Radix فات, פות, ſæpiſſime de *occaſione elapſa* uſurpatur. Tim. i. 544. ii. 116. &c. &c.

S. 25. Scil. Uti dies et vigilia citiſſime finiuntur, ſic mundus ſubito præterit et breviſſimæ durationis eſt. Conf. 1 ad Cor. cap. vii. 31. et 1 Joh. ii. 17.

S. 26. Idem docetur in ſeqq. N. 431. Vide etiam Pſ. cxli. 5. et Salomonis Prov. cap. vi. 23. xiii. 18. xv. 31. 32. xxix. 15. et alibi.

S. 27. Cum priori hujus ſententiæ membro convenit in ſeqq. N. 422.

S. 28. Conf. in ſeqq. N. 88. ubi Religio inter ea enumeratur, quæ تُوجِبُ الْمَحَبَّةَ, *amorem conciliant.* Porro oppoſitam huic ſententiam vide infra. N. 37.

S. 29. Affine eſt quod in ſeqq. ait. N. 316.

S. 30. Ad prius ſententiæ membrum facit illud Ariſtophanis apud Grot. l. c. p. 529. Πατρὶς γάρ ἐςι πᾶσ᾽ ἵν᾽ ἂν πράττῃ τὶς εὖ, *ubicumque vivis commode, patriam puta.* Similiter Menander p. m. 160. Τῷ γὰρ καλῶς πράσσοντι πᾶσα γῆ πατρὶς, *terra omnis illi patria eſt, cui res proſperæ.*

S. 31. Obſervanda pulcherrima paronomaſia inter مَآلُ, آمَالُ et أَعْمَالُ. Media vox آمَالُ vulgo *ſpem* notat, ſed h. l. *cupiditates* ſignificare mihi videtur. Conf. ſent. X. quam modo habuimus.

S. 33. Idem affirmatur de *homine probo* in ſententiis Gramm. Erpenii annexis N. 96. Huc facit etiam ſimilitudo pulcherrima in Lib. Hamaſa cap. ii. de morte viri fortiſſimi ac perliberalis Maani,

فتى عيش معروفه بعد موته
كما كان بعد السيل مجراه مرتعا

Juvenis erat, qui poſt mortem ob liberalitatem ſuam vivit,
Velut pratum poſt imbris effuſionem vireſcit.

Vide G. Jones de Poeſi Aſiat. p. 158. 316. et 317.—Radix نقل, *tranſportavit,* ſpeciali uſu teritur de *tranſlatione* الي منازل الاموات, *ad manſiones mortuorum,* vel الي دار الغناء, *ad domum mortis,* Tim. i. 188. unde in VIII. abſolute notat *migravit e vita, mortuus fuit.*—منازل collect. τȣ̃ منزل et منزلة, *locus* ubi quis *divertit* aut *ſubſiſtit, manſio, domus.* Speciatim adhibetur de *manſione aſtronomica,* Cor. x. 6. ubi *manſiones lunæ* vocantur منازل. Unde lux oritur loco 2 Reg. xxiii. 5. ubi cum ſole et luna ſimul recenſentur מַזָּלוֹת, qua voce commode intelligi poſſunt *ſigna Zodiaci,*

et *reliquæ manſiones* et *dimenſiones aſtrologicæ* ſimul cum fatis, quæ ſuperſtitio iiſdem annexuit, quæ credebantur influentias in terram habere.

S. 34. Eodem tendit incerti cujuſdam Auctoris dictum apud Grot. l. c. p. 925. Καλὸν δὲ θησαύρισμα, κειμένη χάρις, *benefacta bene locata, theſaurus gravis.* Recte ergo monet Ali, probe attendendum eſſe, apud quem beneficium reponatur; *ille* enim, uti infra docet N. 263. *peccat in beneficentiam, qui collocat eam in indignos.*

S. 35. شَرِكَةٌ, *conſortium*, a شَرَكَ, pp. *nexuit, implicuit*, et quidem per plures flexus inter ſe involutos et identidem reductos, h. *conjunctus*, et dein *ſocius, conſors fuit.* Eadem proprietas in Hebr. שׂרך Jer. ii. 23. ubi מְשָׂרֶכֶת, *vias implicans*, uſurpatur *de animali per campos late diſcurrente*, et quaſi *tortuoſis flexibus* atque *ambagibus huc illuc divagante.* A *flexibus* nomen etiam accepit derivatum שְׂרוֹךְ, *corrigia calcei*, quia pro more veterum per *plures flexus* pedi *circumplicabantur.*—اضطراب, *perturbatio*, infinit. VIII. Spec. radicis ضرب, צרב, pp. *icere, percutere* in VIII. *concuſſus, quaſſatus, perculſus* et *perturbatus fuit*, quæ notio de variis rebus uſurpatur, v. g. de *ſententiis*, quæ *confuſæ hærent.* Vit. Salad. p. 179. et 214. de *perturbato judicio*, Abulph. H. D. p. 78. de *perturbata acie*, ibid. p. 378. et 379. de *tumultu*, ibid. p. 144. et Hiſt. Sarac. p. 34. de *perturbato negotio.* Exc. Abulf. p. 53. de *fluctibus maris concuſſis*, nec non de *imperio* ſcil. *regno* cujus res *perturbatæ* ſunt et *fluctuant*, Hiſt. Sarac. p. 134. et in ſeqq. N. 516. qua notione et h. l. occurrit.

S. 36. Huc optime faciunt verba Euripidis apud Grot. l. c. p. 157.

Ὅς τις γὰρ οὐκ εἴωθε γεύεσθαι κακῶν,
Φέρει μὲν, ἀλγεῖ δ᾽ αὐχέν᾽ ἐντιθεὶς ζυγῷ.
Quiſquis ferendo ferre non didicit mala,
Fert ille, ſed ſic jactet ut collo jugum.

S. 37. انقطاع ſæpiſſime uſurpatur de *reſciſſione amicitiæ* ſcil. *vinculorum amicitiæ*, in ſeqq. N. 110. 387. 475. &c. item de *præſciſſione* τῶν

اسباب, *occasionum* et *causarum*, N. 246. et Cor. ii. 168. a قطع, pp. *secuit, amputavit, disrupit.*—اسباب المودّة hic videtur significare, *utilitatis rationem*, ob quam *amicitia* inita est. *Redenen van Vriendschap uit eigen belang.* Forte ad illustrationem juvabit glossa Beidavii ad Cor. ii. 168. [اسبابهم الوصل التي كانت بينهم من الاتّباع والاتّفاق علي الدين والاغراض الداعية الي ذلك.—Radix سبّ, סבב, notat, *secare, circumsecare*, et dein plexu secante *ambire, undique* quasi *filo stringente circumdare, circumcingere.* Hinc *hostiliter irruere, transfigere probrosis verbis*, item *vulneribus conficere* aliquem, quæ notio optime quadrat in locis 1 Reg. v. 17. Ps. xxii. 17. cix. 3. cxviii. 11. 12. &c. A *nexu circumstringente* orta etiam notio, *causam, occasionem, ansam habendi* vel *sumendi*, Tim. ii. 770. Quem usum quoque Hebr. סבב exseruisse liquet ex 1 Sam. xxii. 22. *Ego* סַבֹּתִי in omnem animam domus patris tui, i. e. *ansam*, vel *occasionem præbui fundendo sanguini.* Sic سَبَبٌ non tantum notat *funem*, imprimis, quo aliquid *circumstringitur*, aut *connectitur*, sed et *ansam* scil. *causam*, qua *attrahitur effectus.* Sic السبب الموصول, *ansa connexa* est *occasio data*, Mon. V. A. p. 57. quo sensu Hebr. סִבָּה occurrit 1 Reg. xii. 15.

S. 39. Comparatio sane elegantissima. Uti enim arcus, si nervo non tensus sit, nihil valet ad scopum attingendum, sic nemo laboris fugiens, neque media, quibus vota sua consequi posset, adhibens, ea a Deo exorabit. Quo spectat etiam illud Euripidis apud Grot. l. c. p. 357.

Ἀργὸς γὰρ οὐδεὶς, θεοὺς ἔχων ἀνὰ στόμα,
Βίον δύναιτ' ἂν ξυλλέγειν ἄνευ πόνου.
Expers laboris atque iners nemo potest
Rem facere, quamvis sæpe compellet Deos.

S. 40. Scil. uti animal amissum ubivis quærendum et captandum est, etiamsi e turpi loco prodeat, sic sapientia captanda, licet ex ore hypocritæ

rum proveniat. Conf. in ſeqq. N. 223. 224. et 340. et Sophocles apud Grotium l. c. p. 109.

> Ὦ τέκνον, ὦ παῖ, κἀξ ἀγεννήτων ἄρα
> Μῦθοι καλῶς πίπτουσιν.
> *O nate, ſæpe pulchra ab ore ignobili*
> *Oratio procedit.*

منافق ſpeciatim notat hypocritam, qui fidem *Muhammedanam* oſtentat, quum infidelitatem in pectore foveat, quo ſenſu hic et in ſeqq. N. 191. et 477. opponitur τῷ مومن, *fidelis,* qui fidem Muhammedis ſincero corde amplectitur et profitetur, a نفق, *prodiit, exiit,* præſertim *e latibulo* mus campeſtris, unde in III. Spec. نافق, *hypocritam egit* in religione, *modo hoc modo aliud profeſſus eſt,* ita ut mus campeſtris pluribus ſe latibulis recondit, nunc ex uno, nunc ex alio prodiens, et ſic ad unum foramen non capiendus.

S. 42. سراب, שָׁרָב, notat ſpeciem aquæ meridianis horis vaſti lacus forma eminus apparentem in campis arenoſis, quam ardentes radii ſolis ab arenis repercuſſi efficiunt, quæque viatores in deſertis ſiti preſſos procul invitat, at propius accedentes decipit et deſtituit, uti liquet ex Cor. xxiv. 40. والذين كفروا اعمالهم كسراب بقيعة يحسبه الظمان ماء حتى اذا جاءه لم يجده شيا, *eorum, qui impii ſunt, opera inſtar vaporis ſunt in planitie, quem ſitibundus aquam exiſtimat, donec cum venerit ad eum, non invenit eum eſſe quidquam.* Hinc transfertur non tantum ad *ſpem,* qua quis fallitur, ſed et ad quaſlibet *res evanidas,* quarum illuſtri ſpecie allecti hominum animi decipiuntur. Vide Gol. ad Adag. N. 55. p. 93. A Schult. ad Floril. p. 166. Animad. Philol. in Eſai. xxxv. 7. et H. A. Schult. not. ad Elnaw. p. 141. &c. &c.— يُخْلِفُ fut. IV. Conj. a خلف, חָלַף, pp. *glomerare, glomeratim volvere,* h. in IV. *fallere fidem datam* aut *exſpectationem, rei promiſſæ* et *addictæ aliud ſubſtituit, fruſtratus eſt* aliquem. Cor.

ii. 80. iii. 195. xiv. 22. et in S. S. Gen. xxxi. 7. ubi החליף eadem notione ufurpatur.

S. 43. Prius membrum convenit cum N. 214.

S. 44. Conf. fent. præced. N. 6.

S. 45. *Prior* pars redibit in feqq. N. 106. *Pofterior* ejufdem farinæ eft cum N. 173.

S. 46. Malus focius cum gladio educto pulcherrime comparatur. Uti enim aliquis a ftricto gladio, quem alter in manu tenet, fi ei nimis prope accedat, facillime vulneratur; fic ille, qui nimiam cum focio malo familiaritatem habet, ab eo nil nifi quod ipfi pernitiofum et exitiale eft, exfpectare poteft.—مسلول, *eductus*, a radice سل, שלל, quæ in I. et IV. Conj. frequentiffime de *evaginatione gladii* ufurpatur, Abulol. v. 322. Abulph. H. D. p. 46. 172. Ham. p. 474. Hift. Sarac. p. 128. Vit. Salad. p. 71. Gol. Adag. p. 121. N. 52. &c. &c. Primaria radicis poteftas, quæ in *extrahendo* alicujus rei e medio alterius fita eft, occurrit Ruth ii. 16. Unde notio *fpoliandi*, præfertim apud Hebræos, profluxit.

S. 48. Intelligitur *feftinatio* talis, qua quis occafionem propofitum fuum affequendi opportunam non exfpectat, eamque ob caufam fcopum fuum non folum non attingit, fed et pœnitentia nimis fera cruciatur.—Cæterum de radice عجل, עגל, pp. *volvit, rotavit*, unde عجلة, עגלה, pp. *rota, vehiculum, currus*, et dein *feftinatio*, vide Schult. ad Har. iv. p. 96.

S. 49. Idem monet Cato, lib. iv. v. 28.

Parce laudato, nam quem tu fæpe probaris,
Una dies, qualis fuerit, oftendet amicus.

S. 50. Cui nulla falutis fpes in adverfis relicta eft, ille fane omnium hominum miferrimus eft. Hinc recte Menander p. m. 160.

Ἄνθρωπος ἀτυχῶν σώζεθ᾽ ὑπὸ τῆς ἐλπίδος.
Preffo miferia fpes falutis eft unica.

S. 51. Conf. in feqq. N. 158. Nec non Menander p. m. 164.

Θυμȣ̃ κρατῆσαι κἀπιθυμίας καλόν.
Iram tenere ſplendidum ac cupidinem.

S. 52. Huc ſpectat illud Meidanii, المقدرة تذهب الحفيظة, *poteſtas pellit iracundiam.* Dictum antiquiſſimum principis *Coreiſchitici,* qui hoſte dudum quæſito potitus, hoc dicto eum dimittebat. Vide etiam Sen. et Syr. M. Sent. N. 477. *Nocere poſſe et nolle, laus ampliſſima eſt. Generoſorum* enim *victoria eſt* عَفْوٌ, *condonatio; ignobilium vero* انتقام, *vindicta,* uti docetur in ſeqq. N. 255.

S. 53. Confer quæ ſupra obſervavimus ad Sent. 84. cui hæc affinis eſt. — يُسْتَنْزَلُ fut. paſſiv. X. Conj. *demiſit cœlitus,* item *imploravit ut cœlitus demitteretur.* E. g. auxilium, benedictio, &c. Quo ſenſu venit Tim. ii. p. 28. *Et homines* perturbati ac commoti يستنزلون النصر والبركات, *e cœlo petebant auxilium et benedictiones.*—Primaria poteſtas radicis نزل, נזל, ſita eſt in *lubrico lapſu, quo quid ultro deorſum vergit* atque *deſluit.*

S. 54. Convenit cum eo Belgarum, *Wetenſchap maakt het kromme recht.* مُعَوَّجٌ Particip. paſſ. II. Conj. radicis عَاجَ, עוּג, in origine idem cum عَجَّ, pp. *torſit, intorſit,* in II. *inflexit, incurvavit, diſtorſit,* h. معوّج, *curvus* opponitur τῷ مُعْتَدِلٌ, *rectus,* in Carm. Togr. v. 52. *Et numquid conveniat* معوج بمعتدل, *curvum cum recto?* Notat etiam per metaphoram, *hominem ſordidum* in Specim. Prov. Meidanii edit. ab H. A. Schultenſio, N. 91. قيل للشحم اين تذهب قال اقوم المعوّج, *dictum eſt pinguedini, quo abis? Reſpondit, ut erigam curvum.* Hoc itaque ſenſu metaphorico h. l. ſignificare videtur id quod *pravum* et *obliquum eſt*; uti عِوَجٌ, *curvitas, diſtorta forma* etiam de *legis* vel *religionis pravitate* et *obliquitate* uſurpatur Cor. xviii. 1.

S. 55. Obſerva paronomaſiam inter اهوال et اموال. Phraſis ركوب الاهوال, *equitare terrores,* redibit in ſeqq. N. 222. quæ cum hac ſententia conferri meretur. Porro illud ركوب, *equitare,* variis diverſiſſimiſque floſculis formandis inſervire ſupra docuimus ad N. 225.

S. 56. Senſus hujus ſententiæ videtur eſſe, Prœmium vitæ alterius non ſegnitie, ſed bonis operibus acquiri. Conf. in ſeqq. N. 82.—ثواب enim ſpeciali uſu ſæpiſſime ab Imperatore uſurpatur de *remuneratione* vel *prœmio*, quo bona opera die noviſſimo compenſabuntur, uti ſupra obſervavimus ad N. 40. Cod. L. quibus adde Gol. Sent. p. 271. N. 148. Sin vero ثواب in genere accipere velis pro *quolibet prœmio*, ſenſus erit, Hominem, *deſidiæ* non deditum, ſed *laborioſum*, vitam jucundam degere; quo ſenſu Menander dixit p. m. 168. *φιλόπονος ἴσθι, καὶ βίον κτήσῃ καλὸν, laborem amando vitæ habebis commoda,* nec non Græcus quidam apud Grot. l. c. p. 923. *Ἐκ τῶν πόνων γὰρ τἀγάθ' αὔξεται βροτοῖς, creſcunt labore cuncta bona mortalibus.* Priorem tamen ſenſum cum Imperatoris mente magis convenire mihi videtur.— كَسَلٌ, *torpor, ſegnities, deſidia,* a radice كَسَلَ, כסל, quæ exponitur per تثاكل, *prægravari, tardari pinguedine, craſſitieque,* h. *torpuit.* Vide collect. primam et quæ ibi notavimus ad N. 27.

S. 58. قِلَادَةٌ, *torques,* a قَلَدَ, Aram. קלד, pp. *torſit, funem.*—بِئْسَ accuſ. vocabuli بُؤْسٌ, *malum, pernicies, afflictio.* Elnaw. p. 88. N. 150. Cor. xii. 110. et xxi. 12. Uſurpatur autem in accuſ. pro particula *improbandi* et *vituperandi*, et conſtruitur cum nominativo, Lib. Colail. p. 46. بِئْسَ ٱلْحِيلَةُ, *pudeat te talis doli* aut *conſilii.* Radix eſt بَأَسَ, באש, pp. *acerbus fuit,* unde transfertur non ſolum ad *virtutem* et *vim bellicam, ſtrenuus* et *audax fuit* in bello, Abulph. H. D. p. 76. 536. 538. Ham. p. 536. Vit. Salad. p. 14. et Carm. Togr. v. 11. ſed et ad *omnem miſeriam, infelix,* et *miſer fuit, malis* et *damnis afflictus fuit.* Sic in Verſione Arab. N. T. Matth. iv. 24. كل من كان باسوا, *omnes qui male affecti erant.*

S. 59. غريم non ſolum *debitorem,* ſed et ſubinde, ut h. l. *exactorem debiti* ſignificat, a radice غَرِمَ, ערם, cujus origo in *conſtipando* et *compingendo,* h. *appactus hæſit,* item *obæratus fuit debito mulctæ, pœnæve,* unde مَغْرَمٌ

obæratus, debitis obstrictus. Cor. lvi. 68. cujus collect. مغارم, *obærati* infra occurret N. 425.

S. 60. يبدي, fut. IV. Spec. radicis بدو, בדה, *fidit,* et dein idem quod ظهر, *apparuit, visum fuit,* h. in IV. *manifestum* et *conspicuum fecit.* Cor. ii. 33. iv. 148. Abulph. H. D. p. 74. Amrolk. N. 32. Vit. Salad. p. 15. et infra N. 180. ubi eadem phrasis *manifestare vitia* comparet. — معايب, collect. τῆς معابة, idem quod عيب, *vitium,* de quo vide supra ad N. 167.— يباعد fut. 3. Conj. radicis بعد, בעד, pp. *secuit, resecuit,* item *resectus fuit,* h. *periit, longius absuit,* unde in II. III. et IV. Spec. *fecit ut longius abesset, removit.*

S. 61. Docet Auctor, Familiare cum homine sordido commercium valde periculosum esse, eamque ob causam sollicite evitandum. لئيم est a radice لأم med. Hamz. pp. *appactus, compactus, agglutinatus fuit,* et h. *omnibus avaritiæ, illiberalitatis, aliorumque vitiorum sordibus concretum, iisque* quasi *agglutinatum esse.* Vide supra ad sent. 221. et not. ad Ham. p. 458. et 502.—Phrasis بذل الوجه, *exponere faciem,* idem valet quod *vilem habere faciem,* scil. *nullam sui rationem habere,* i. e. *exponere se.* وجه enim subinde ipsam personam denotat. Sic apud Gol. Adag. Arab. p. 131. N. 114. اخو الحوائج وجهه مبذول, *necessitate pressi vultus expositus omnibus,* i. e. *persona ejus ab omnibus contemnitur* ac *vilis habetur.* Radix بذل, pp. notat *secuit, scidit,* Græc. τέμνειν, h. *contempsit, vilem habuit* rem, et dein *profudit, large donavit, prodigus fuit,* in II. *vilem habere* animam suam, i. e. *in maxima se conferre pericula.* Vide Lette. ad Cant. Deb. p. 122. et ad Amrolk. p. 213.—موت الاحمر, *mors purpurea,* notat *duram* et *violentam mortem.* Sic de *morte cruenta strage edita* in Ham. cit. a Cl. Schult. in Comm. ad Prov. p. 39.

• اذا اشرعت فيه الاسنة خاضها
الي الموت حتي يترك الموت احمرا

Quum protenſæ in eum cuſpides, immergitur illas
Ad mortem; ſic ut mortem linquat purpuream.

S. 62. Convenit cum monito Jacobi, cap. iv. 8. et 10.

S. 63. تَجَرَّعَ act. V. Spec. radicis جَرَعَ, גרע, pp. *traxit, attraxit,* ſpecialiter *ſorbendo, ſorpſit, hauſitque* aquam, quo ſenſu venit Job. cap. xxxvi. 27. כי יגרע נטפי־מים, *quum attrahit ſtillationes aquarum,* ſcil. *calore ſolis,* qui terras et maria radiis ſuis feriens *aquæ particulas* et quaſi *ſtillulas* undique *attrahit, ſurſumque ſublimatas* veluti *abſorbet,* ut in *pluviam* conſtipentur, atque *guttatim* iterum decidant. In II. et V. Conj. ſæpe fig. transfertur ad *ſorbitionem* mœrorum, moleſtiarum, aliorumque animi tædiorum. Vide ſent. mox ſeq. N. 68. Cor. xiv. 18. Har. iv. p. 16. et Tim. i. 406. et ii. 490.—يظفرك بالفرصة ad litt. *victorem te faciet occaſionis,* i. e. *occaſiones poteris captare,* nimirum *ulciſcendi tui*; quo ſenſu collect. فُرَصٌ venit, Tim. i. 138. qui locus ſimul h. l. optime quadrat, فانبعض تيمور ومتنغص وتجرع الغصص وارتهص ولكن ارتقب في ذلك انتهاز الفرص, *graviſſimo autem dolore correptus* Timur *abſorbuit quidem iram et preſſit, verumtamen in eo obſervavit occaſionem* (ulciſcendi ſcilicet) *quam captavit.*

S. 64. تَاجٌ in origine vox Perſica eſt, *tiaram* notans. Apud Arabes ſignificat *coronam.* Har. Conſ. xxxix. صبغ الطوق والتاج, *conflatus torques et corona,* item *diadema,* Abulph. H. D. p. 374.

S. 65. Prius membrum convenit cum ſent. in Cod. MS. Wahidi ſub litera *Mim,* من تفضّل خدم, *qui excellit præ aliis miniſtratur.*

S. 66. Conf. ſupra N. 228. et in ſeqq. N. 374.

S. 67. *Liberalitas* et *abſtinentia* paſſim ab Auctore laudantur et commendantur. Vide I. Collect. N. 137. et in hac Collect. N. 57. 88. 116. et alibi.

S. 68. Phraſin *ſorbendo exhaurire moleſtias* modo habuimus ad N. 63. غُصَصٌ eſt collect. τῆς غصّة, i. q. شجا, *præcluſio gutturis,* et h. *moleſtia præfocans,* uti radix غصّ, *in gutture preſſus fuit* cibo potuve, Lib. Colail.

p. 51. et Prov. Meidan. edit ab H. A. Schult. p. 54. Per metaphoram usurpatur etiam de eo *qui anxie pressus fuit* mœrore.

S. 69. Conf. infra N. 203. Huc facit etiam, quod Auctor docet in hoc Cod. MS. sub litera *Eliph*, التدبير قبل الفعل يؤمن العثار.

S. 70. Eodem tendunt quæ Menander inquit p. m. 164. Βακτηρία γάρ ἐςι παιδεία βίου, *doctrina baculus dicier vitæ potest*, et Καλλιςόν ἐςι κτῆμα παιδεία βροτοῖς, *doctrina quavis pulchrior possessio*. Radix مان, *sustentavit*, item *prospexit suis de rebus ad vitam necessariis, curavit, aluitque* eos. Sic de *victu* Abulph. H. D. p. 341.

S. 72. Non dissimile hoc monitum dicto Salvatoris Joh. cap. vi. 27. Ἐργάζεσθε μὴ τὴν βρῶσιν τὴν ἀπολλυμένην, ἀλλὰ τὴν βρῶσιν τὴν μένουσαν εἰς ζωὴν αἰώνιον.—Radix زاد in V. valet, *prospexit sibi de commeatu viæ.*— Videtur mihi Imperator hac sententia imprimis commendare التقوى, *pietatem*, quam Arabes خير الزاد, *optimum viaticum*, vocant, utpote quæ homini eam sincere colenti tales in hac vita evanida fructus adferat, quibus vitam futuram transigere potest.—فناء et بقاء sæpissime ita sibi opponuntur, ut prius *vitam hanc fragilem*, posterius *æternitatem* designet. Vide in seqq. N. 264. 285. 524. &c.

S. 73. Conf. Salomonis Prov. cap. x. 19. ברב דברים לא יחדל־פשע וחושך שפתיו משכיל.—خطاء et صواب pulcherrime sibi opponuntur. *Prius* enim notat *peccatum, errorem a justo, veroque*, scil. *aberrationem a scopo*, a radice خطي, חטא, *peccavit, aberravit*, pp. *lubrico motu excidit*, specialiter *sagitta scopum non feriens*. Abulph. H. D. p. 348. *Posterius* significat *rectitudinem operis*, peculiariter *sermonis* qui *scopum ferit*, a صاب, pp. *percussit, recta contigit scopum* sagitta. Isphan. p. 6. Eandem oppositionem vide Tim. ii. 814.

S. 75. Negligentiæ fructum pœnitentiam esse affirmat etiam Poeta cit. a Golio in not. ad Adag. Arab. N. 18. p. 73.

إِذَا أَنْتَ لَمْ تَزْرَعْ وَأَبْصَرْتَ زَارِعًا
نَدِمْتَ عَلَى ٱلتَّفْرِيطِ فِي زَمَنِ ٱلزَّرْعِ

Cum non feveris videns ferentem alium,
Pœnituerit te negligentiæ tempore fegetis.

تَفْرِيطًا act. II. Spec. radicis فَرَطَ, פרע, pp. *folvit, diffolvit, turbavit feriem, defecit in re peragenda.* Vide Lette in Cant. Deb. p. 8. et feqq.—مَلَامَةٌ, *opprobrium,* item *reprehenfio,* a لَامَ med. *Vaw* idem cum لَأَمَ med. *Eliph, conglutinavit, appegit, impegit* fpecialiter crimen alicui, i. e. *accufavit, reprehendit.*

S. 76. Cum priori membro conf. fent. quæ in feqq. occurrit N. 175. Radix لَجَّ unde لَجَاجٌ, *litigatio,* pp. valet *ftrepuit* peculiariter *mare, unda, fluctus,* quando *ingenti* cum *ftrepitu exæftuant.* Ufurpatur etiam de verborum *ftrepitu,* h. *litigiofus fuit, litigavit.*—عَجْزٌ, *ignavia,* vel, fi mavis, *impotentia, debilitas,* a عَجَزَ, pp. *fidit, fubfidit,* et dein in genere *infirmus, impotens fuit.*

S. 78. Elegantiffima fententia, qua laudantur beneficia eorum, qui de fuis opibus nudos pauperes veftiunt, aliaque vitæ fuftentacula ipfis fuppeditant; utpote quæ non folum pauperes illi grato animo diu memoriæ mandabunt, fed etiam ab ipfo Deo in æternum remunerabuntur.

S. 79. Conf. quæ Apoftolus docet in Epift. ad Romanos, cap. viii. 18. et in feqq. N. 430.—مَشَقَّةٌ, *moleftia, afflictio,* a شَقَّ, pp. *fidit, findendo difrupit,* h. *difficilis, moleftus fuit,* et in *moleftiam conjecit.*

S. 80. ثَرْوَةٌ, pp. fignificat, *madorem,* a ثَرَا idem cum ثَرِيَ, pp. *maduit,* fic de *pratis amœnis* مَجَاجُ الثَّرَي, *humorem identidem ex finu emittentibus.* Ibn. Dor. v. 6. Impp. *dives fuit,* q. d. *opulentia maduit,* unde ثَرْوَةٌ fæpiffime abfolute notat *opulentiam.* Abulph. H. D. p. 262. 443. et Har. iv. 4. ubi اطراف ثَرَاءٍ, *veftimenta opulentiæ.* Plena phrafis eft ثروة المال

vel ثراء المال, *mador opum*, i. e. *opulentia*, ut ſic dicam, *irrigua, non avare habita.* Pari modo ثروة العلم, *mador ſapientiæ* notat *ſapientiam copioſam*, quæ quaſi *irrigat* et *fœcunda eſt.*

S. 81. Oppoſitio inter عاقل et باطل inſolita, neque alibi me legiſſe memini. Hinc ſuſpiçor, pro باطل, *vanus*, legendum eſſe جاهل, *ſtultus*, quæ vox τῷ عاقل, *ſapienti*, frequentiſſime opponitur.

S. 82. تابروا, *aſſidui eſtote.* Radix تبر idem cum شبر et تبر, pp. *trivit, attrivit*, h. *perdidit, exitio dedit*, q. d. *fregit, contrivit in partes*, uti Hebr. שבר deſignat *fractionem vehementiorem*, qua quid *penitus in partes lacera-tur* et *comminuitur*, ſive *conteritur*. Jeſ. xxxviii. 13. 1 Reg. xiii. 26. Dan. vi. 25. In III. Conj. illa *terendi* notio transfertur ad *diligentiam aſſiduam*, qua quis rem quandam quaſi *terit*, i. e. continuo ei adhæret.—عمل, *opus, actio*, h. l. videtur ſignificare *praxin Religionis*, uti in Tab. Ceb. p. m. 58. عمل الفضايل, *praxin virtutum* notat.

S. 83. Radix ودع, ידע, ſpeciali uſu de *committendo ſecreto* alicui uſurpatur. Vide in ſeqq. N. 484. et 515.—Ratio hujus moniti eſt, quia mulier, maledicus, et ſtultus, arcana ipſis concredita divulgare ſolent. Id quod de muliere etiam affirmat Menander p. m. 159. ὡς ἐςὶ ἄπιςον ἡ γυναικεία φύσις, *muliebris O quam ſexus eſt infida res!* Idem teſtatur de *obtrectatore* Salomo. Prov. cap. xi. 13. et xx. 19. et de *ſtulto* monet Syrach. cap. viii. 22. Μετὰ μωρȣ̃ μὴ συμϐουλεύȣ, ȣ̓ γὰρ δυνήσεται λόγον ςέξαι.

S. 84. Elegantiam hujus ſententiæ percipies, ſi obſerves radicem محن, cujus octavam ſpeciem hic habemus, in origine valere *trivit, fricando trivit ad lapidem Lydium*, ſcil. *coticulam*, veluti aurum teritur et *exploratur* ſitne probum, an improbum. Eandem proprietatem ſub Hebr. בחן (מ, uti ſæpe fit, in ב permutato) latere liquet ex Zach. cap. xiii. 9. *Conflabo eos, ut conflator argenti, et eos* בְּחַנְתִּי *terendo explorabo, ſicut qui aurum explorat.* Hinc titulus Dei ſolennis Jerem. xi. 20. et alibi בֹּחֵן, *probans* renes et cor. Metaphora deſumpta ab aurifice, qui virtutem metallorum terendo probat et

improbat. Eandem vim in *exploratione metalli* exprimit et repræſentat locus Eſai. xxviii. 16. ubi אבן בחן, *lapis explorationis*, ſcil. *attritionis*, egregia deſcriptio eſt lapidis Lydii, ſcil. *τȣ̃ βασάνου*, in quo probentur homines, ut proferantur intimæ eorum cogitationes. Alios inſigniores hujus radicis uſus vide in Comm. ad Jobum, cap. xii. 11. et xxxiv. 3. et Har. ii. 95. et 96.

S. 86. فَاجِرٌ et بَرٌّ eleganter ſibi opponuntur. *Prior* vox notat *improbum*, qui *legibus contineri nequit*, ſed a *vero*, *juſto*, et *obſequio debito devians ſeſe improbitati tradit*. Metaphora deſumpta ab *aquis*, quæ *aggeres perrumpunt* et *quaquaverſum effunduntur*. Quo uſu ſpeciali radix فَجَرَ, pp. *findere*, *findendo perrumpere* aliquid, uſurpatur Abulph. H. D. p. 367. Cor. ii. 74. et xvii. 91. Poſterior vox بَرٌّ notat *pium*, qui *ſe continet*, *abſtinetque ab injuſto* et *illicito*. Ejus radix بَرَّ, ברר, primariam poteſtatem in *nitida* ac *raſili politura*, uti liquet ex phraſi inſigniori חֵץ בָּרוּר, *ſagitta radendo polita*. Eſai. cap. xlix. 2. ſecundario notat *benefecit*, *pium*, *modeſtum ſe geſſit*, uti Hebræorum ברר in Niph. נבר, *nituit*, et hinc *purus fuit*, teritur de *eo*, qui *ſe præſtat* et *probat purum a crimine*, i. e. *innocentem*. Sic Deus dicitur התברר, *ſe purum præſtare*, quando nullo malo adfectu, nulla ira aut indignatione turbatum animum erga hominem declarat, ſed puriſſimo et quaſi meraci amore ipſum complectitur. Pſ. xviii. 27.

S. 87. De voce الحديث vide quæ notavimus ad I. Collect. N. 95.

S. 88. تُوجِبْنَ, *quæ* amorem *conciliant*, ſcil. *quæ* amoris *cauſæ efficientes ſunt*. Proprietas radicis وَجَبَ, יגב, ſita eſt in *cadendo* ſpecialiter *in quadrum*, uti *cum quid cadit propria ſua mole* et quidem cum *vehementia* et *ſonitu*, unde notio *neceſſarii* ducta, quod ita *cadit* et *jacet*, ut *moveri nequeat*. Hinc in IV. *fecit*, *ut quid neceſſario fieret*, *efficiens cauſa fuit*. Ita in ſeqq. N. 429. Conf. Kuipers in not. ad A. C. A. T.

S. 89. مِن غير مسألة, *ſine*, *abſque petitione*, ad literam *ab aliena peti-*

tione. Scil. غير quod *mutationem*, et dein *alium, diverſum* notat, in accuſ. uſurpatur pro particula *negantis*, uti ſupra obſervavimus I. Collect. N. 240. Radix eſt غار med. ي, pp. *ferbuit, æſtuavit, cum fervore egit.* Sic de *fluctibus*, quando huc illuc *moventur*, h. *fluctuavit ex uno in alium locum*, et dein in V. Conj. *mutatus, alteratus fuit.* Abulph. H. D. p. 28. Transfertur etiam ad varios animi adfectus. V. g. ad *commotionem vehementiorem ex zelotypia oriundam*, atque *mentem penitus alienantem, zelotypia commotus fuit*, unde lux oritur loco Hoſ. xi. 9. *Neque veniam* בְּעִיר vulgo in *urbem*, malim *cum æmulatione*, ſcil. *zelotypia* vel *vindicta*, quæ verſio cum præcedentibus magis convenit. Similiter Pſ. lxxiii. 20. *Sicut ſomnium ab evigilando, O Domine,* בעיר צלמם תבזה, vertitur, *in urbe*, vel ut alii, *cum evigiles*, imaginem eorum contemnes. Sed multo prægnantius et cum verſu præcedenti magis cohærens erit, ſi vertamus *cum æmulatione* vel *zelotypia* imaginem eorum contemnes. Transfertur etiam ad *æſtum doloris* et *conſternationis*, quæ notio optime quadrat in locum Jer. xv. 8. *Et cadere feci ſuper eam,* עיר, non ſane *urbem*, uti vulgo, ſequens ובהלות, *et terrores* poſtulat ut vertatur per *æſtuationem*, ſcil. *æſtum doloris*, quo quis ita efferveſcit, ut patiatur mentis alienationem, atque ſui non ſit amplius compos.—Adhibetur denique de *magna aquarum copia*, ſcil. *pluvia copioſa.* Sic مغير notat, *agrum*, qui *largiſſima pluvia rigatus eſt*, unde lux oritur Pſ. lxxii. 16. *Et eniteſcent,* מֵעִיר, non *ex urbe*, uti vulgo, ſed *præ largiſſima pluvia inſtar graminis terræ.*

S. 92. Nimirum, Vicinus enim malus plerumque cauſa eſt, qua quis vitam moleſtiarum plenam degere debeat, uti e contrario vicinus bonus vitam jucundam et amœnam facit. Optime huc faciunt verba Menandri apud Grot. l. c. p. 761.

Ἐὰν πονηρȣ̃ γείτονος γείτων ἔσῃ,
Πάντως παθεῖν πονηρὸν ἢ μαθεῖν σε δεῖ.

Ἐὰν δ' ἄρ' ἀγαθȣ̃ γείτονος γείτων ἔσῃ,
Ὡς προσδιδάσκεις ἀγαθὰ καὶ προσμανθάνεις.
Habeas vicinum, ſi vicinus improbum,
Malo nocebit, aut docebit te malum:
At ſi probo vicinus vicino ſuas,
Mutuiter et docebis et diſces bona.

Hinc Imperator in ſeqq. N. 185. recte monet, inquirendum eſſe de vicino, priuſquam domum conducas. Conf. etiam quod Philemon de ingenio Cochleæ ſcite teſtatur apud Grot. l. c. p. 781.

S. 93. وقار, *gravitas*, h. l. notat *morum gravitatem, modeſtiam* et *majeſtatem*. Ita Abulph. H. D. p. 51. et 300. et Tim. i. 612. ubi cum رزانة, *majeſtate*, et سكينة, *tranquillitate animi* conjungitur. Pari modo apud Hebr. יקר רוח, *gravis ſpiritu* deſignat eum, qui modeſta gravitate præditus eſt. Prov. xvii. 27.

S. 95. Conf. in ſeqq. N. 321.

S. 96. Scil. a ſtulto conſiliario non niſi *malum* exſpectari poteſt *conſilium*, quod *conſultori peſſimum eſt*. Vide Sen. et Syr. M. Sent. N. 386. Bene itaque monet Græcus quidam apud Grot. l. c. p. 927. *Σοφȣ̃ παρ' ἀνδρὸς προσδέχου συμβουλίαν, non niſi a viro ſapienti conſilium pete.*— مُشِيرٌ et مُسْتَشِيرٌ duo participia IV. et X. Conj. radicis شَوَرَ cujus originem in *eliquando* melle ſitam eſſe non tantum liquet ex derivatis مَشَارٌ et مُشْتَارٌ, *alveare apum*, et مِشْوَارٌ, *lignum, quo ex alveari mel educitur*, ſed et ipſa radix ea notione occurrit apud Gol. Sent. Poet. p. 161. N. 34. وَٱلنَّحْلُ لَا شَكَّ فِي ضُوولَتِهِ يَشْتَارُ مِنْهُ ٱلْفَتَى جَنَى ٱلْعَسَلِ, *apis haud dubie gracilis et ſtrigoſa eſt, at ex alveari ejus colligit homo proventum mellis*. Hinc in IV. Conj. *conſilium dedit*, et in X. *conſilium petiit*, q. d. *eliquatum quid alii dedit*, et *ab alio expetiit*.

S. 97. Conſortium cum pravo homine habere periculoſum eſſe et noxium docuit etiam ſupra in I. Collect. N. 201. Et inimico non ſecure inſi-

tendum esse, monet Syrach. cap. xii. 9. 10. Μὴ πιςεύσῃς τῷ ἐχθρῷ σε εἰς τὸν αἰῶνα, ὡς γὰρ ὁ χαλκὸς ἰῦται, ὕτως ἡ πονηρία αὐτῦ, *ne credas inimico in æternum; nam ut æs rubiginosum, ita est malitia ipsius.*—استنام constructum cum إلي notat, *fretum esse, inniti alicui.* Est X. Spec. radicis نَامَ, נום, cujus proprietas in *mollitie languidiore*, vel *languore remollescente*, h. *dormivit*, vel potius *dormitavit.* Exprimitur enim hoc verbo *prima inclinatio ad dormiendum*, scil. *primus somnolentiæ gradus*, uti alter gradus designatur verbo ישן, pp. *fusco* et *nigrante colore fuit*, unde *obscuratus* dicitur homo, quando *fusca caligo somni profundioris oculis ejus obfunditur.* Sic duo hæc verba distinguuntur Ps. cxxi. 4. ubi de Deo Custode Israelis dicitur, לא־ינום ולא יישן, *non remollescit, neque fuscatur somno.* Quibus addo, tertium somnolentiæ gradum exprimi verbo רדם, cujus Niphh. נרדם notat *sopiri, sopore obstrui* quasi et *obturari.*

S. 98. مَقْصِدُ, pp. *iter*, scil. *locus quo quis contendit*, h. l. significat *mores, viam* et *rationem agendi*, uti דֶּרֶךְ apud Hebr. pro *consuetudine, more* et *agendi modo*, passim usurpatur in S. S. Ps. i. 6. Prov. xvi. 2. Esai. viii. 11. lv. 7. &c. Pari modo Græcorum ὁδὸς adhibetur 1 Cor. iv. 17. xii. 31. et alibi.

S. 99. Luditur in vicinia vocabulorum كِلَامٌ, *vulnus*, et كَلَامٌ, *sermo.* Utriusque stirps est كَلَمَ, cujus origo in *secando*, scil. *findendo*, unde notiones *vulnerandi* et *loquendi*, uti in aliis linguis, ita et in Orientalibus, sponte manarunt. Vide H. A. Schult. in not. ad Elnaw. p. 132.

S. 101. Idem innuit Menander p. m. 164. Σοφοῖς ὁμιλῶν κ' αὐτὸς ἐκϐήσῃ σοφὸς, *sapiens eris sapientibus sæpe assidens.* Nec non Aristophanes apud Grot. l. c. p. 543. Οἷόν τέ πυ 'ςἰν. αἱ σοφαὶ συνυσίαι, *proh, quanti est usus vivere cum sapientibus!* Eo tendit quoque monitum Syrachidis, cap. ix. 20. μετὰ συνετῶν ἔςω ὁ διαλογισμὸς, *cum intelligentibus colloquere.*—منافثة act. III. Conj. radicis نفث, *flavit, inflavit, exspuit* specialiter serpens venenum. Ham. p. 418. Hinc adhibetur de *incantationibus*, Cor. cxiii. 4.

ubi نفاثات ſunt *mulieres veneficæ*, ſcil. *inſufflantes in nodos magicos*; in III. Conj. qua Golii Lexicon augendum ſæpiſſime apud Har. valet *allocutus fuit* aliquem, *ſermonem* cum eo *conſeruit*.

S. 102. صورة, *forma*, ſcil. *imago bene formata*, a صار, צור vel ציר, pp. *ſtrinxit*, *conſtrinxit*, in II. *formavit*, et quidem cum cura ac veluti ſub digito *ſtringente* et *lineamenta exprimente*, unde in Cor. صوّره الله, *formavit finxitque eum Deus*, ſpecialiter *egregia eum forma condidit*. Uti et formula صيّر شيّر, de *homine bene formato*, ſcil. *egregia forma condito homine* uſurpatur. Eodem modo Hebr. ציר, *imaginem* vel *formam præſtantem* et *eximiam* deſignat. Pſ. xlix. 15. ubi צירם, vel ſecundum Keri צורם de glorioſa illa imagine, qua Recti in die reſurrectionis induti erunt, quæque initium beatitudinis erit, commode intelligi poteſt, uti demonſtrare conatus fui in Diſſert. mea de L. H. Pomœriis ampliandis, p. 99. et 100.

S. 108. Conf. N. 430. ubi eadem oppoſitio inter حلاوة الآخرة et مرارة الدنيا.

S. 109. تمحوا fut. I. Conj. radicis محا, מחה, pp. *terſit*, *exterſit*, et ita *delevit*, ut tergendo deletur ſcriptura ex tabula. Exod. xxxii. 32. Num. v. 23. et Pſ. ix. 6. Primaria illa *tergendi* poteſtas eleganter adhibetur 2 Reg. xxi. 13. מחיתי, Tersero *Hieroſolymas*, *quemadmodum* quis מחה, terget *patellam et vertit ſuper faciem*, ubi metaphora deſumpta a patina, quæ vacuata tergitur, atque inde vertitur, applicatur ad urbem et incolas funditus deletos, exterſos, everſos, omnibus vacuatis et ſolo æquatis. Quo ſenſu primus orbis dicitur *deletus*, quaſi facta *terſione*, *exterſione*, *everſione*, Gen. vii. 23.

S. 110. Non diſſimile huic ſententiæ illud Euripidis apud Grot. l. c. p. 239.

> Σμικρᾶς ἀπ' ἀρχῆς νεῖκος ἀνθρώποις μέγα
> Γλῶσσ' ἐκπορίζει. Τοῦτο δ' οἱ σοφοὶ βροτῶν
> Ἐξευλαβοῦνται, μὴ φίλοις τεύχειν ἔριν.

Immane parvis ſæpe de primordiis
Excivit odium lingua: quapropter cavent
Rixas amicis ſerere, queis animus ſapit.

قَطَعَ, pp. *ſecuit, truncavit, amputavit,* ſpecialiter *abrupit* amicitiam. Vide N. 37. et in ſeqq. N. 387. et 475. item *repudiavit* amicum, N. 495.

S. 111. مُتَوَلِّهٌ, *contriſtatus,* particip. V. Conj. radicis وَلَهَ, cujus origo in *quatiendo, concutiendo,* h. *mente turbatus, alienatus, impatiens,* et *impotens fuit* ex amore, triſtitia, metu, alioque affectu graviore. Reſpondet Hebr. ילה, quæ radix civitati Hebr. haud dubie reſtituenda ex Gen. xlvii. 13. וַתֵּלַהּ הָאָרֶץ, *et perturbata fuit terra* præ fame. Pingitur enim ibi concuſſio mentis penitus conſternatæ et attonitæ. Vide Schult. ad Har. vi. p. 248. et ad Prov. p. 366.

S. 112. Oppoſitam huic ſententiam vide in ſeqq. N. 195.

S. 113. حَسْرَةٌ, *mœror,* vel, ſi mavis, *ſuſpirium,* præſertim *defecti* viribus, a حَسَرَ, חסר, pp. *trivit, detrivit, terendo raſit,* et intranſitive, *raſus, deraſus fuit,* ut quid minus tenuius et exilius fiat; unde *imminutus,* et dein *laſſus fuit,* item h. *ſuſpiravit præ dolore,* quaſi cum *raſione gutturis.* Conf. Schult. ad Har. iii. 154.

S. 114. Conf. in ſeqq. N. 211. et imprimis quæ Salvator præcipit, Matth. vi. 1—4.

S. 115. Idem innuit Auctor in ſeqq. N. 182. ubi docet regimen mentis præſtantiſſimum eſſe. Hinc recte Sen. et Syr. M. N. 284. *Imperium habere vis magnum? impera tibi.* Pluribus hanc ſententiam exſequitur Seneca in Epiſt. 113. circa finem.

S. 116. مُوَثَّرٌ, pp. notat *eum,* qui *virtutibus eminentibus atque adeo animo excelſo præditus eſt.* Radix eſt أَثَرَ, אשר, cujus origo in *coruſcatione ſplendenti* et *tremula micatione,* unde in II. Spec. notio *veſtigii impreſſi* a pede *coruſcante,* et h. notio *excellentiæ* et *felicitatis* ſeu *conditionis ſplendidæ,* qua quis aliis hominibus præcellit, et ab iis quaſi ſigno diſtinctus eſt.

Sic مَآثِرُ de *virtutibus eminentibus* usurpatur. Ham. p. 544. item مأثورة de fama *prænobili* Har. iii. 150. Hinc jam liquet emphasis quæ est in Hebr. אשרי איש ad literam, *claritudines viri,* quod cum exclamatione prolatum idem valet, ac si dicamus, *O quantæ sunt claritudines viri! O quam præclaro signo felicissimæ conditionis distinctus ille vir est!*

S. 117. خُلْطَةٌ, *consortium* et quidem *familiare,* a خَلَطَ, חלט, *miscuit, commiscuit,* h. in III. *immiscuit se* rebus hominibusve, peculiariter *commercium habuit familiarius* cum aliquo. Ita in seqq. N. 515. et Tim. i. 626. Hæc *miscendi, commiscendi,* et *immiscendi* notio transfertur etiam ad *properationem* et *instantiam,* qua quis sive *verbum aliquod* sive *rem instanter urget,* quem usum Hebr. חלט, ἅπαξ λεγόμενον, exserere videtur. 1 Reg. xx. 33. Et viri illi ominati sunt, et festinarunt ויחלטו הֲמִמֶּנּוּ, *et deproperarunt,* non *an ab illo* uti vulgo, sed *sane hoc ab illo.* Præfixum enim ה non semper *interrogandi,* sed et sæpe *asseverandi* vim habet. Vide 1 Reg. xvi. 31. Job. xx. 4. Ps. xiv. 4. xix. 11. &c. Conf. Schult. in Jobum, cap. iv. 21. —Phrasis ابناء الدنيا, *filii hujus mundi,* eadem est cum illa Græcorum, οἱ υἱοὶ τȣ͂ αἰῶνος, Luc. cap. xvi. 8. Redibit in seqq. N. 381. 475. 513. et apud Meidan. i. N. 35.—Phrases شين الدين, *deturpare religionem,* et ضعف اليقين, *debilitare firmitatem fidei,* recurrent N. 142. et 234. Docet sententia, Homines, qui rebus mundanis dediti sunt, mundique voluptatibus indulgent, quando familiare commercium inter se habent, plerumque talia tractare, quæ religioni dedecori sunt, fideique fundamenta evertunt.

S. 119. Eadem sententia occurrit apud J. Scaligerum, et T. Erpenium Prov. Arab. Cent. I. N. 88. Nec non apud Wahid. Cod. MS. uti sub lit. *Lam-Eliph,* inverso ordine, sic exhibetur; لا تنظر الي من قال وانظر الي ما قال.

S. 120. خَصْلَتَانِ, *duæ proprietates,* a sing. خَصْلَةٌ, pp. *portio quæ sola alicui competit,* scil. *id quod quis solum habet* ac *proprium.* Unde alicujus

morem ac *proprietatem* ſignificat, qua quis ab aliis diſcernitur. Vide Sententias Gramm. Erpenii annexas, N. 70.—فيها جميع المروّة, *quibus quis ſe virum præſtat*, ad literam, *in quibus univerſitas virtutis maſculæ*.—اجتناب infinit. VIII. Conj. *in latus receſſit* et *declinavit*, a جنب, *obliquus fuit, obliquavit, a latere fuit, declinavit*. Conf. Schult. ad Har. v. 97.—شان et زان ſæpius opponuntur. Ibid. ii. 48. et Tim. ii. 808.

S. 121. Quinque ſunt ينبغي أن يهانوا, *qui ſe certiſſimo contemptui exponunt*, ad literam, *neceſſe eſt, ut contemptibiles fiant*, ſcil. *contemptui exponantur*. Radix بغي, בעה, in VII. Conj. obſervante Giggejo, non niſi imperſonaliter uſurpatur, *oportet, decet, neceſſe eſt*, ita in ſeqq. N. 524—527. —يستحق fut. X. Spec. *dignus* ac *meritus fuit*, pp. *jus ad aliquam rem ſibi acquiſivit*, a radice حقّ, חקק, de qua vide Schult. ad Har. ii. 88. 89. iii. 168. et quæ ſupra notavimus I. Collect. N. 45.—مايدة peculiariter notat *menſam*, quæ *parata* et *cibo inſtructa eſt*, Cor. v. 121. Tim. i. 360. Abulph. H. D. p. 53. ſi enim cibo vacua ſit, جوان dicitur.—صاحب, *ſocius*, h. l. *dominum*, ſcil. *poſſeſſorem domus* notat. Vide not. in Epilogum I. Collectionis.—المقبل بحديثه, ad literam, *qui accedit cum ſermone ſuo* ad vel apud &c. حديث in genere notat *dictum*, vel *factum, nuncium, hiſtoriam, ſermonem*. Vide Meidan. Prov. Arab. edit. ab H. A. Schult. p. 20. et conf. quæ notavimus ad I. Collect. N. 95.

S. 122. فُجُور, *improbitas*, a فجر, פגר, de quo ſupra N. 86.—قبحة في النساء, *deformitas in mulieribus*, radix قبح, pp. *turpis*, et h. *deformis fuit*, peculiariter mulier. Tab. Ceb. p. m. 20. ubi نساء اقبح, *mulieres deformes*.—وفي المشايخ الزناء, *et ſcortatio in ſenibus*. Conf. Syrach. cap. xxv. 2. ubi inter tria, quæ anima ſuo odio habet, enumerat γέροντα μοιχὸν, *ſenem adulterum*.

S. 123. &c. خذ مما لا يبقى, ad literam, *accipe ex eo, quod tibi non remanebit*, &c. i. e. impende ex opibus tuis, quæ fluxæ et evanidæ

ſunt, eleemoſynas ad comparandos theſauros, qui tibi in æternum permanebunt. Cui affine eſt, quod Salvator cuidam juveni diviti jubet, Matth. cap. xix. 21. Porro obſervandum literam *Lam* in لما ſpeciali uſu hic valere *pro, pro eo quod,* i. e. *ad comparandum id quod,* &c. Eundem hujus particulæ uſum vide in ſeqq. N. 143.—يفارق fut. III. Conj. *diſceſſit* ab eo, *reliquit* eum, pp. *divulſit* et *abrupit ſe ab alio.* Ibn. Dor. v. 92. a فرق, פרק, pp. *fregit, diffregit, diſrupit.* Tim. i. 180. Hinc פֶּרֶק epitheton poeticum *leonis prædam membratim diſrumpentis.* Pſ. vii. 3. et Nah. iii. 1.

S. 124. Loco تهلكي legere malim تبدي, a radice بدو, cujus IV. Spec. ſæpius adhibetur in *manifeſtandis vitiis,* uti ſupra N. 60. et in infra N. 180. Quem uſum radix هدي, *direxit,* ſcil. *protenſa manu viam alicui oſtendit,* nullibi, quantum ſcio, exſerit.

S. 125. مِحَصّ, *tentamen,* quo boni ad coticulam veluti explorantur, a محص, מחן, de quo vide N. 84.

S. 126. دولة الاوغاد, *imperium vilium.* Poſterior vox eſt collect. τῦ وَغْد, *famulus,* peculiariter *comparandi victus ergo ſerviens,* h. *vilis, ſequior.* Conjungitur paſſim cum السفل, *hominem* notans, qui *abjectæ conditionis* vel *infimæ ſortis eſt.* Tim. ii. 400. et Carm. Togr. v. 43. ubi eadem phraſis de ejuſdem generis honinum imperio tanquam violento et intolerabili uſurpatur.

مَا كُنْتُ أُوثِرُ أَنْ يَمْتَدَّ زَمَنِي
حَتَّي أَرَي دَوْلَةَ ٱلْأَوْغَادِ وَٱلسِّفَلِ

Non optaſſem, ut protraheretur mihi tempus meum,
Donec viderem imperium vilium et infimorum.

علي الحاب والغساد, *ſuper crimine et graſſatione.* Vox الحاب, pp. notat *nexum,* ab حَابَ, חוב, vel חיב, pp. *nexuit,* ſive *ſtrinxit, obſtrinxit,* unde transfertur non ſolum ad *debitum æris alieni,* Ezech. xviii. 7. ubi per

appositionem חֲבֹלָתוֹ חוֹב יָשִׁיב, *pignus suum, nexionem* vel *nexum restituit,* sed etiam ad *crimen,* quo *caput* alicujus *obligatur.* Dan. i. 10. וְחִיַּבְתֶּם אֶת רֹאשִׁי לַמֶּלֶךְ, *et caput meum nexu obligaveritis,* ubi quivis *reatum graviorem* agnoscit. Altera vox فَسَادٌ significat *grassationem, vastationem,* et *violentam oppressionem,* a فَسَدَ, *perdidit, corrupit,* in IV. *grassatus fuit inferendis malis.* Tim. i. 12. 34. et Cor. ii. 11. ubi phrasis فسد في الارض, significat *latrocinari, deprædari,* atque *occidere more grassatorum.*

S. 127. Sensus est, Præstare paucas habere opes, easque bene et ad res utiles expendere, quam multis abundare divitiis, iisque ad luxuriem, quæ corpori æque ac menti nocet, abuti.

S. 128. Conf. quæ Salvator docet, Marc. xii. 41—44.

S. 129. Per phrasin دار الوفاء, *domus retributionis,* sive *solutionis debiti,* intelligitur *Paradisus,* qui alias دار الجزاء, *beata retributionis sedes.* Tim. i. 9.—وَفَآءٌ etiam idem notat quod تَمام, *longitudo, duratio.* Sic دار الوفاء erit idem ac دار البقاء, *domus durationis,* quo sensu Paradisus opponitur τῷ دار الفناء, *domui evanescentiæ* in seqq. N. 285. et 524.—يستقرّ fut. X. Conj. radicis قَرَّ, קרר, *friguit,* et *stabilis fuit,* in X. *stabilem tenuit mansionem,* hinc مستقرّ, *firma sedes* vel *mansio,* Har. v. 84. quo nomine insignitur *Paradisus cœlestis,* Cor. lxxv. 12.

S. 130. غوايل collect. τῆς غايلة, *malum, infortunium,* a غال idem in origine cum عال, *inclinare, propendere, præponderare,* h. *irruit, invasit derepente* et *de improviso obruit, peremitque* eum homo vel res. Sic de *hoste irruente,* Vit. Salad. p. 77. Abulph. H. D. p. 58. 79. 104. et Tim. i. 246. de *morbo* aliquem *violenter opprimente,* Vit. Salad. p. 62. aliisque malis.—مكايد collect. τῆς مكيدة, *dolus, fraus, insidiæ,* a كَادَ, כִּיד, cujus origo in *excussione scintillarum,* unde transfertur ad omne genus *malarum machinationum* et *fraudum,* quas homo impius ex ignito fomite suæ malitiæ, elicit et extundit, ut aliis *exitium* et *perniciem* creet, quam notionem præ-

gnantem exferit derivatum Hebr. כיד Job. cap. xxi. 20. ad quem locum confulendus Schult.

S. 131. De radicibus زرا et خلص vide quæ fupra notavimus in I. Collect. N. 66. et 78.

S. 132. Convenit cum hac fententia, quod in feqq. monet Imperator, N. 500.

S. 133. Significat, Nihil hominem magis affligere, quam fi tentamina ejus affidua fint, eumque perpetuo cruciant. فِتَن collect. eft τῆς فِتْنَة, *tentamen,* five res omnis qua homo *tentatur, probaturque.*

S. 134. Obferva pulchram paronomafiam inter جَلَب et سَلَب, quam etiam captavit Arabsj. in Hift. Tim. ii. 70. Prior radix refpondit Hebr. גלב, pp. *trahere, attrahere,* et *tractim radere*; hinc phrafis جلب السوء, *trahere, adducere malum,* Sent. Erpen. N. 82. Inde etiam Hebr. גַּלָּב, *tonfor,* qui inter radendum יְגַלֵּב הַדָּם, *attrahit* et *elicit fanguinem,* Conf. Schult. ad Har. iv. 35. Pofterior سلب valet, *auferre.* Abulph. l. c. p. 60. 79. et 139.—Non minus elegans eft paronomafia inter نِقَم et نِعَم, quorum prius vocabulum collect. eft τῆς نِقْمَة, *vindicta, pœna,* a نَقَمَ, נקם, *iratus fuit, reprehendit,* in VIII. *pœnam* et *vindictam cepit* de aliquo. Cor. vii. 136. Tim. i. 292. et in feqq. N. 255. et 389. Pofterius collect. eft a fing. نِعْمَة, *gratia* et *beneficentia,* a نَعِمَ, נעם, pp. *molle, tenerum effe,* vide Schult. ad Har. iii. 128. in Prov. cap. xiii. et quæ fupra notavimus ad I. Collect. N. 40.

S. 135. Ejufdem fignificationis fententiam habuimus in I. Collect. N. 149.—أَهْنَأ, *lautiffimus,* item *faluberrimus.* Forma intenf. qua Lexica augenda, ab هَنَأ, *linivit, inunxit femet* aliqua re i. e. *percepit ex ea utilitatem, commodum*; hinc formula هنأني الطعام, *linivit, unxit me cibus,* i. e. *eum jucundum* et *falubrem expertus fum,* et intranfitive هَنِئَ ٱلطَّعَامُ et هَنُؤَ, *unctus fuit cibus,* pro *facilis, lautus, falubris fuit.*

Vide Schult. ad Har. ii. 113. et v. 104.— قِسم, *portio, fors*, a قَسَمَ, *fecare, fecando dividere in partes*, h. *aliquid alteri*, ut *portionem adfignare*, Vit. Salad. p. 17.

S. 136. Radix عمي in origine notat, *volvit, involvit*, unde transfertur ad *cæcitatem oculorum* tam corporis quam mentis, in feqq. N. 443. et Meidan. i. N. 39.

S. 137. Vide not. ad I. Collect. N. 70. ubi filentium ut medicina animæ laudatur.

S. 138. شعار hic et alibi notat, *fignum, tefferam militarem*, fcil. *fymbolum*, quo milites fe invicem dignofcunt in pugna. Tim. i. 264. pp. eft *interius amiculum corporis*, cui opponitur دثار, *veftis exterior*, ibid. p. 144. et 316.

S. 139. جَلاءٌ, *nitor, fplendor*, fig. hic notat *exhilarationem*, uti in I. Collect. N. 87. et 89. quemadmodum et ipfa radix جلا, גלה, pp. *deterfit*, et *deterfus fuit*, ad *difcuffionem mœroris* transfertur. Har. ii. 60. et Tim. ii. 84.—طُمَأْنِينَةٌ, *quies, fecuritas*, a radice deperdita طمن, fed relicta in fpecie quæ literam *Eliph* inter fecundam et tertiam radicalem infertam habet, طَأْمَنَ, *inclinavit dorfum quiefcendi ergo*, nec non in fpecie, quæ cum *Eliph* ultimam radicalem duplicat, اطْمَأَنَّ, *quietus fuit, quievit* aliquo, item *acquievit, fecurus, confifus, fretus fuit*. Cor. iv. 102. Abulph. H. D. p. 203. 531. et 532. unde مُطْمَئِنَّةٌ, *quietus*. Cor. lxxxix. 29. Tim. i. 152. et Gol. Sent. p. 276. N. 196. Omnia hæc fecundaria ab origine, quam pandit nobis Hebr. et Chald. טָמַן, *fidere, defidere, fubfidere in profundum*, unde notio *quiefcendi* et *reclinandi fefe* apud Arabes profluxit. Apud Hebræos vero et Chaldæos ufurpatur de *rebus abfcondendis*. E. g. de *cadaveribus cryptis recondendis*; *de thefauro in gremio terræ defoffo*, aliifque rebus. Proxime etiam ad originem accedit locus Efai. ii. 10. *Intrare in rupem*, וְהִטָּמֵן, et *fubfidere in pulverem*, et Job. xl. 13. טמנם בעפר יחד, *fidere facito*, fcil. *pro-*

funde mergito eos in pulverem una. Qui plura de hac radice ſcire velit, adeat Schult. Comm. in Jobum, p. 71. 440. &c. Hutzi Diſſert. de Synon. L. H. p. 46. nec non Diſſertationem meam de Pomœriis L. H. ampliandis, p. 53.

S. 140. تنبيه من الغفلة, *excitatio*, ſcil. *expergefactio e ſocordia*, i. e. *e ſomno ſocordiæ*, qua quis quaſi dormitat atque in officio ceſſat. Radix enim نبه in II. Conj. peculiariter adhibetur de *excitatione e ſomno.* Tim. i. 564. in V. *evigilavit e ſomno,* Ibid. ii. 596. et Tab. Ceb. p. m. 22. in VIII. idem, Abulph. H. D. p. 13. et 23.

S. 141. أَعْلَالٌ non comparet in Lexicis. Eſt collect. τῦ عِلَّةٌ, *morbus*, a عَلَّ, עלל, *hauſit iteratis vicibus*, et dein *ægrum eſſe, morbo affligi*, quia morbus vires haurit et humorem vitalem ebibit. Vide hanc radicem copioſe illuſtratam a Schult. in Orig. tom. i. p. 165. et ſeqq.—دَوَاءٌ, *medicamentum, remedium*, et أَدْوَاءٌ, *morbus*, eandem habent ſtirpem دوي, דוה, pp. *cavum, excavatum eſſe*, ita ut ſtrepitum edat tinnientem. Hinc peculiariter adhibetur de eo quod *putredine exeſum* et *exaratum eſt*, unde transfertur ad *morbum intus latentem*; in III. valet *remedio concinnavit, medicatus fuit*, q. d. *tractavit ægrotum.*—طَارِدٌ, *propellens, abigens*, a طرد, *pellere, propellere, abigere*, quam notionem Hebr. טרד bis tantum in S. S. occurrens in una eademque ſententia exſerit, Prov. xix. 13. et xxvii. 15. Ubi uxor rixoſa comparatur cum *ſtillicidio pellente*, ſcil. *expellente.*

S. 142. Convenit hæc ſententia quodam modo cum dicto Salvatoris, Matth. cap. v. 29.—ذهاب act. radicis ذَهَبَ, זהב, pp. *micuit*, unde ad *motum celerem* transfertur, *cucurrit*, h. *præteriit, abiit*, item *periit*. Abulph. H. D. p. 9. *Veritus fuit* ذهاب العلوم, *ne perirent ſcientiæ.* Peculiariter uſurpatur in *caligatione oculorum*, ſcil. *viſus*, ibid. p. 23.

S. 143. Significat, Mundum vilem, arctumque ſpernendum eſſe reſpiciendo ad æterna, ampliſſimaque prœmia.—زر pro أُوْزُرْ Imperat. a وَزَرَ, pp.

fecuit, et quidem in *frustula minutiora*, h. *fivit*, *missum fecit*, *permisit tradi-ditre* alteri *in portionem*. Cor. xii. 47. Har. vi. p. 206.

S. 144. ذُو ٱلْمَعْرُوفِ, *possessor justi* ac *veri*, i. e. *qui æqui justique studiosus est*. Vocula ذُو, זֶה, apud Arabes notat *dominum*, *possessorem*, quam notionem Hebr. זֶה, *hic*, *iste* forsan etiam exserit. Ps. lxviii. 9. *Contremuit terra, et fluxerunt cœli a facie Dei* זֶה סִינַי, *a facie Israelis*. Plerique Interpretes cum Chaldæo Interprete illud זֶה habent pro pronomine demonstrativo, et connectunt זה סיני cum seqq. atque repetunt ex antecedentibus verbum רעש, *tremuit*, vel נטף, *stillavit*, vel utrumque simul h. m. *iste* vel *hic Sinai* (contremuit diffluxitque) *a facie Dei Israelis*. Verum, licet hoc bonum fundat sensum, et cum loco parallelo Jud. v. 5. conveniat, posset tamen illud זֶה סִינַי, propter accentum majorem Atnach cum LXX. et Vulgato Interprete, referri ad præcedentia, ut sit epitheton Dei, *Domini* vel *possessoris Sinai* i. e. qui in monte Sinai Divinitatis suæ maxime illustria et conspicua edidit signa.

S. 145. Nec mirum. *Liberalitas* enim *prodigi* non est vera illa liberalitas, quam Arabes tantopere laudant, verum potius opum suarum profusio, qua facultates suas stulte ac sine ullo fructu aut utilitate expendit, suæque ipsius paupertatis causa est. Bene igitur dixit Cicero, *Stulta liberalitate quaslibet opes exhauriri, vel effluere potius*.— سَرَفٌ, *prodigalitas*, a سرف, pp. *micuit*, *splendidus fuit*, hinc *modum excessit* quavis in re quasi dicas, *splendide vixit*. Abulph. H. D. p. 324. 422. et 547. et in IV. اسرف, *prodigus fuit*, *modum excessit*. Ibid. p. 204. et Elnaw. p. 64. N. 103.

S. 146. شَرَفٌ, *celsitudo*, *nobilitas*, peculiariter generis, *gloria*, a شرف, cujus proprietas eadem quæ in præced. سرف, *micuit*, *emicuit*, h. *excelsus* et *nobilis fuit*, *nobilitate* et *gloria vicit*, unde شَرِيفٌ, *eminens*, *nobilis*, peculiariter genere, specialiter Muhammedis. Vit. Sal. p. 1. 5. Elnaw. p. 96. N. 168. Gol. Sent. Poet. p. 155. N. 6. Sic etiam Hebr. שׂרפים notat *no-*

biles, satellites Dei, Esai. vi. 2. 6.—تَبْطَرُ, *insolentem faciet* 3. fut. fœm. gen. Speciei IV. radicis بَطِرَ, *modum excessit hilaritatis, petulanter* et *insolenter se gessit*, Lib. Colail. p. 70. et Meidan. i. N. 21. ubi τῷ ضَجِرَ, *angore animi pressus fuit*, opponitur.—لا تزعزعه رياح, *quem non commovent venti.* زَعْزَعَ forma quadril. a زاع, זוע, cujus origo in *nutatione*, scil. *vacillatione inclinante*, h. زَعْزَعَ, *quassit, concussit, agitavit, commovit* arborem ventus. Inde apud Har. vi. 188. زَعَازِعُ, vel plena phrasis, ريح زَعَازِعٌ, *ventus concussor*, notat *ventos turbines, procellosos.* Eadem *concutiendi*, scil. *agitandi* notio residet in Hebr. זעזע Hab. ii. 7. *Evigilabunt* מזעזעיך, *qui te exagitabunt*, i. e. *qui omnes res tuas commovebunt.*—دَنِيٌّ, *homo vilis*, a دَنَا, pp. *depressus, humilis fuit.* Inde etiam أَدْنَى, *forma* intens. *facilior*, Prov. Meidan. edit. ab H. A. Schult. p. 18. N. 32. Et *valde facilis*, Cor. iv. 3.—نسيم, *lenis* ac *gratus ventus*, item *aura, halitus*, a نسم, *spirare*, usurpatur de *aura venti Euri.* Amrolk. v. 8. de *halitu vitæ.* Abulph. H. D. p. 5. de *odore*, Schroed. de Vest M. H. p. 152.

S. 147. اشاعة act. IV. Conj. radicis شاع med. ي, cujus origo in *laxo, fluidoque*, h. *diffusus fuit, palam evasit*, in IV. *palam fecit, divulgavit.*—لِتَسَعَ pro لِتَوْسَعَ, a وسع, ושע vel ישע, pp. *laxa* et *patula fuit* res, unde inter alios usus transfertur ad *commoditatem* et *potestatem* faciendi quid.

S. 148. Cum priori hemistichio convenit sent. N. 320. في الذكر حياة القلوب, *laudatio Dei vitam præbet cordibus*, quæ ea sustentantur quasi ac recreantur. In posteriori membro مجالسة المحبوب notat *consortium*, in quo amici peculiariter Dei, more Orientalium confidentes, præcipue in laudem Dei colloquuntur.

S. 149. Notanda paronomasia inter بَصَائِرُ et ضَمَائِرُ. *Prius* est collect. τῆς بَصِيرَةٌ, *visus*, a بَصَرَ, pp. *fidit, findendo secuit*, ac dein *secanti acie vidit, prospexit.* *Posterius* est collect. a ضَمِيرٌ, *conceptus animi, arcanum mentis, intimæ cogitationes.* Tim. ii. 300. Abulph. H. D. p. 555. 561. et 563. et

Gol. Sent. Poet. p. 164. N. 42. Radix eſt ضَبَرَ, pp. *ſtrinxit, ſtringendo compreſſit.* يُونِسُ fut. IV. Conj. radicis أَنَسَ, אנש, in origine idem cum نَاسَ et أَنَثَ, pp. *ultro citroque motus,* et *agitatus fuit,* dein *quaſſus fuit* et *quatiendo fractus,* unde אנוש, *homo quaſſus, fragilis, omni quaſſationi* et *miſeriæ perpetuo obnoxius.* Pſ. viii. 5. ix. 20. 21. et alibi, h. et ipſa radix valet, *humanus, familiaris evaſit,* et dein *manſuetus fuit,* notione ducta ab *homine*; et in IV. *familiarem* et *aſſuetum reddidit, humanum fecit, manſuefecit.* Eadem *humanitatis* notio in derivatis frequentiſſima. Sic إِنْس, *genus humanum,* opponitur τῷ وَحْش, *generi ferarum.* أُنْس, *humanitas,* Ham. p. 402. et Lib. Colail. p. 95. أُنُوسَة, *ſocietas humana,* Carm. Pythag. v. 71. مُوَانَسَة, *urbanitas.* Abulph. H. D. p. 51. uti et אנוש aliquando adhibetur pro *ſocio familiari.* Vide Ven. in Pſ. tom. vi. p. 184. et in Jer. p. 496.

S. 151. Conf. in ſeqq. N. 224. Ubi beatus prædicatur, qui *prodigalitatem a ſe removet.* Nec mirum, ea enim يُدَمِّر, *exitio dat,* uti Auctor ait in ſeqq. N. 380. et سبب الفقر, *cauſa paupertatis* eſt, apud Wahid. Cod. MS. ſub litera س.—إسراف, *prodigalitas,* act. IV. Conj. *modum exceſſit* aliqua re cui aptiſſime opponitur ſeq. particip. VIII. Conj. مقتصد a قصد, *medio modo ſe habuit,* in IV. neque *parcus* neque *prodigus fuit,* ſed *modum rectum tenuit.*

S. 152. ذِرْوَةُ ٱلْغَايَاتِ, *culmen extremitatum,* h. l. fig. notat *culmen perfectionum.* ذروة, pp. eſt *faſtigium, vertex* rei, peculiariter montis. Ibn. Dor. v. 94. 117.—غايات plur. τῆς غاية, *extremitas* rei *ſummuſque terminus,* ad quem tenditur, a radice غبي, גאה, cujus origo *intenſione,* peculiariter quæ fit *in altum* vel *longinquum,* h. in II. *erexit vexillum.* Apud Hebræos adhibetur in *elatione tumida,* unde transfertur ad *turgidam* præ *libidine* et *ſuperbia elationem,* Hoſ. v. 5. item ad *inſolentiam tumidam* et *contumaciam,* qua quis elatus, et inſtar aquarum tumidarum graſſans, ſuis viribus ad alios opprimendos abutitur. Pſ. x. 2. cxl. 6. Eſai. xiii. 11. xvi. 6.—ذو الرجاهدات,

ad literam, *bellorum ſacrorum ſtudioſus*, i. e. *qui omni ſtudio bellum ſacrum* contra infideles *gerit*, qua notione radix جهد in III. Conj. paſſim venit. Plena phraſis eſt جاهد في سبيل الله, *Dei viam armis animoſe defendit*, Cor. ii. 218. iv. 94. xxii. 79. &c.

S. 153. وَذَلِّلْ Imperat. II. Spec. radicis ذَلَّ, זלל, cujus proprietas in *laxitate pendula*, in qua neque *gravitas* neque *pondus* eſt, h. *abjectus, viliſque fuit*, et dein *ſubmiſſus, humilis*, et *obſequens*; in II. *ſubegit, ſubmiſit* animum.— بيقين, *certa ſcientia*, h. l. abſolute notat *certitudinem* religionis, uti ſupra N. 117.—وقرّره بالفنا, *et confirma eum*, ſcil. animum *de vanitate hujus mundi*, i. e. fac ut ſine ulla dubitatione ejus vanitatem agnoſcat. Radix قرّ, קרר; pp. valet, *friguit*, h. *quievit, firmiter manſit* aliquo loco; in II. *ſtabilivit, firmavit, confirmavit, conſtituit*. Sic قرّر في نفسه, *firmiter apud animum conſtituit*. Lib. Colail. p. 88.—فجايع collect. τῆς فجيعة, *adverſitas dolore angens*, a radice فَجَعَ, פגע, origo in *offendendo* in aliquid, ſcil. *incurſando* ad lædendum, h. *afflixit, dolore* et *mœrore affecit*. Abulph. H. D. p. 485. Tim. i. 434. et Caab ben Zoh. v. 7.

S. 155. لُزُومُ act. radicis لَزِمَ, firmiter *adſtrictus fuit*, h. *inſeparabiliter* alicui rei *adhæſit*.

S. 156. Idem de invidia affirmavit ſupra N. 7. حِقْد, *malevolentia, odium occultum*, ab حقد, *male voluit, odit*, Abulph. H. D. p. 193. 215. 508. 561. Sic de *odio inteſtino* quo Eſavus fratrem ſuum proſequebatur, ibid. p. 23. item de *ira inveterata*, Dam. apud Bochart. Hieroz. lib. i. p. 76.

S. 157. Ejuſdem farinæ ſunt Sent. Sen. et Syr. M. N. 315. *Inopi beneficium bis dat qui cito dat*; et N. 779. *Duplex ſit bonitas, ſi acceſſerit celeritas*. Conf. not. ad I. Collect. N. 23.

S. 158. Vide ſupra N. 51.

S. 159. Senſus eſt, Sæpe fieri, ut ea, quæ vehementer deſideramus, nobis

magis perniciosa quam salutaria esse.— عَطَبٌ notat *exitium, calamitatem,* a عَطَبَ, pp. *secuit, exscidit,* et intransitive *exscissus fuit,* h. *periit.*

S. 160. طَرَبٌ, *desiderium, cupiditas, hilaritas,* a طَرِبَ, *levitate commotus fuit,* h. valde *gavisus fuit,* q. d. *movit cum levitate quadam corpus præ gaudio.* Abulph. H. D. p. 206. 443. 470. Adhibetur etiam in *commotione ob vehementiam doloris,* apud Muten. Carm. 232. vide Vander Sloot in Togr. p. 114.— جَرَبٌ, *scabies,* h. l. fig. notat *lucri studium* et *avaritiam,* quæ semper pruritu, sive cupiditate aliqua scabiei instar sollicitat animum atque pungit. Quo sensu Horatius Epist. lib. i. Ep. xii. v. 14.

Cum tu inter scabiem tantam et contagia lucri,
Nil parvum sapias, et adhuc sublimia cures.

S. 161. Conf. Menander p. m. 166. Σιγή ποτ' ἐςὶν αἱρετωτέρα λόγου, *aliquando verbis melius est silentium.*— أَبْلَغُ, *efficacior, perfectior, penetrabilior,* et ad *finem propositum majore cum effectu vadens,* specialiter *potentior in loquendo, eloquentior,* Elnaw. N. 169. et in seqq. Meidan. i. N. 36. a بَلَغَ, pp. de *sagitta* cum *ferit scopum,* h. *pervenit, contigit terminum propositum.* Tim. i. 278. Cor. lxv. 2.

S. 162. Eandem paronomasiam inter حِلْمٌ et عِلْمٌ habuimus in I. Collect. N. 208.— رَدْعٌ act. radicis رَدَعَ, *cujus* origo in *tundendo,* h. *retudit, coercuit impetum* alicujus, et dein *repulit, oppressit.*

S. 163. Idem *affirmavit* Imperator in I. Collect. N. 157. et 160. Phrasis رَكِبَ الظُّلْمَ, *inequitans in justitiam,* notat eum qui injustitiam sine ullo metu perpetrat, eique se totum tradit. Similes flosculos Orientales vide supra I. Collect. N. 225. ubi vidimus radicem رَكِبَ proprietatem habere in *compingendo,* unde h. l. مَرْكَبٌ, *vehiculum,* scil. *currus bene compactus,* et h. ipsa radix *vehi curru, inequitare,* notat.

S. 164. Pulcherrime comparatur sapientis error cum *naufragio.* Uti

enim in naufragio omnes illi, qui in navi funt, in aquam fubmerguntur; fic omnes illi, qui fapientis doctrinam fequuntur, cum ipfo errante eundem in errorem incidunt. Huc facit proverbium, اذا زلّ العالم زلّ بزلّته عالم, *fi errat eruditus, error ejus mundum in errorem inducit.* Conf. Pocock. Specim. Hift. Arab. p. 355. cit. a Mang. in not. ad Tim. i. 543.—انكسار infinit. VII. Conj. *fracta* et *rupta fuit* res, a كسر, pp. *fregit* rem. Impp. inter alios ufus adhibetur de *conflernatione* animi, Abulph. H. D. p. 340. et Vit. Salad. p. 234.—سفينة, *navis*, fic dicta ob *mobilitatem* et *velocitatem*, سفين, ספן et שפן, cujus origo eadem quæ in سفا, *radere, abradere*, h. *agilis, velox fuit.* Vide Schult. in Orig. tom. i. p. 345. et feqq. et Hufztie de L. H. Synonymis, p. 51.

S. 165. Conf. I. Collect. N. 142. et in feqq. N. 251.—أَنْكَآ malim أَنْكَأ, ut fit forma comparat. *magis vulnerans*, a نَكَأَ vic. τῆς نَكَي, cujus primaria virtus in *refcindendo*, ut quum caro *refcinditur*, itemque *vulnus*, vel *ulcus*, quod denudatur crufta, antequam fanatum eft, h. *nece* vel *vulnere graviori affecit* aliquem, et intranfitive *dolore, affectus eft.* Eadem poteftas fita in Hebr. נכה et vic. נכא uno tantum veftigio relicta in loco Efai. xvi. 7. ubi נכאים fignificat *contufiones*, quibus quid *in minutiffimas partes difcinditur.*—اصابة, *directio fagittæ ad fcopum.* Tim. i. 12. a صاب, *recta contigit fcopum* fagitta, in IV. idem.

S. 166. Docet fententia, Damna, quæ lapfus linguæ adfert, multo graviora effe, quam quæ ex lapfu pedis oriuntur. De quo pulcherrime Poeta apud Golium in auctario ad Erpen. Gramm. p. 163.

يُصَابُ ٱلْفَتَي مِنْ عَثْرَةٍ بِلِسَانِهِ
وَلَيْسَ يُصَابُ ٱلْمَرْءُ مِنْ عَثْرَةِ ٱلرِّجْلِ،
فَعَثْرَتُهُ فِي ٱلْقَوْلِ تُذْهِبُ رَأْسَهُ
وَعَثْرَتُهُ بِٱلرِّجْلِ تُبْرَا عَلَي ٱلْمَهْلِ،

Malum reportat homo ex lapſu linguæ,
Non item ex lapſu pedis:
Nam quod lingua peccat, id capite mulctat;
Quod vero pede, corrigitur in lentiore greſſu.

Optime etiam huc faciunt verba Syrachidis, cap. xxviii. 21. Πληγὴ μάςιγος ποιεῖ μώλωπας, πληγὴ δὲ γλώσσης συγκλάσει ὀςᾶ· v. 22. Πολλοὶ ἔπεσαν ἐν ςόματι μαχαίρας, καὶ ἐχ ὡς οἱ πεπτωκότες διὰ γλῶσσαν, *plaga flagelli efficit vibices; plaga vero linguæ frangit oſſa. Multi ceciderunt in acie gladii, ſed non ut qui ceciderunt per linguam.*

S. 167. زيادة الفعل علي القول, ad literam, *augmentum operis ſupra vocem,* i. e. *plus præſtare quam promiſeris*; uti نقص الفعل من القول, ad literam ſonat, *imminutio operis de voce,* i. e. *minus præſtare quam promiſeris.*—زيادة et نقص, vel uti in ſeq. ſententia legitur, نقصان, ſæpius opponuntur. Vide Tim. ii. 914.—فضيلة generatim notat, *rem omnem qua quis aliis præſtat.* E. g. *virtus, ſcientia, ars, bonitas,* &c. uti opp. رذيلة ſignificat, *rem omnem ignobilem* et *vilem,* ut *vitium, inſcientia,* &c.

S. 168. Senſus eſt, Bona mundana, quando in dies augeantur, homini ſæpiſſime magis nocere quam prodeſſe. Non raro enim fit, ut illis in ſui ipſius perniciem abutatur, et quo magis huic abuſui indulgeat, eo minus vitæ melioris bona ſperare poſſit. Eo tendit etiam ſeq. ſententia.

S. 169. Phraſis زخارف الدنيا redibit in ſeqq. N. 271. زخارف collect. τȢ زُخْرُف, in genere notans, *pulchritudinem* cujuſque rei. Sic de *elegantia* terræ, Tim. ii. 422. de *ſermone,* peculiariter *mendaciis diſpuncto* et *fucato,* Cor. vi. 112. et h. l. de *blanditiis mundanis,* quibus intellectus debiles facillime ſe decipi ſinunt. Radix quadrilitera eſt زَخْرَفَ, *compſit, fucavit,* unde particip. مُزَخْرِف, *fucum faciens,* Tim. ii. 228.

S. 170. Convenit cum monito Apoſtoli 1 Tim. vi. 19.—اصْطَنَعَ act. Conj. VIII. radicis صنع, pp. *aſciare, aſciando parare, facere, conficere.*

Har. v. 132 *exornare*. Abulph. H. D. p. 206. item *benefacere*. Har. v. 152. et vi. 276. in VIII. *accepit beneficium*, et *contulit* in aliquem *beneficium*.—أَشِدَّآء collect. a fing. شديد et شديدة, *vehemens*. Radix eſt شَدَّ, pp. *conſtrinxit* et *adſtrictus fuit vehementer*, Vit. Salad. p. 134. Hinc phraſis *ſtringere* alicui *beneficium*, i. e. *in aliquem id conferre*.—ذُخْر, *theſaurus*, ſcil. *id quod in futurum tempus* vel *theſaurum reconditur*, pp. notat *rem adſpiratam, pretioſam*, a ذَخَرَ, pp. *anhelavit*, h. *appetivit, cum deſiderio adſpiravit*, et dein, notione a *theſauro* ducta, *repoſuit, recondidit in theſaurum futurum*. Obſerva etiam paronomaſiam inter ذُخْر et ذُكْر.

S. 171. Senſus eſt, Eum, qui ſanitate a Deo donatur, oportere omne ſuum ſtudium impendere, ut obedientiam ſuam tanquam tributum Deo pendeat; eumque, qui ſtrenuo animo præditus eſt, debere ſuam ſtrenuitatem in eo imprimis oſtendere, ut Dei viam contra infideles armis animoſe defendat.—شَجَاعَة, *ſtrenuitas*, a شَجَعَ, pp. *furere, in rabiem dari*, qua notione Hebr. שׁגע in ſpec. *Puhhal* paſſim obvia. Apud Arabes vero adhibetur de *eo*, qui *audacter contra hoſtes pergit*, ut quaſi *furibundus eum invadat*, h. *ſtrenuus, audax fuit* in hoſtem. Abulph. H. D. p. 49. 156. 279. Ham. p. 408. et 570.

S. 172. اِحْتِمَال, *patientia*, qua quis alterius vitia ferre valeat. Act. VIII. Conj. radicis حَمَلَ, חמל, pp. *mollis, tener fuit*, de qua vide I. Collect. N. 189.

S. 173. Conf. N. 45. مِحَن collect. τῆς مِحْنَة, *tentatio, exploratio*, et h. *calamitas, afflictio*, quia ea *tentatur*, ſcil. *probatur* homo. Tim. ii. 658. et Elnaw. p. 16. N. 13. ubi vide Schult. p. 128. Radix eſt مَحَنَ, בחן, de qua dictum N. 84.

S. 174. بُغْض, *odium*, a بَغَضَ idem cum بَعَضَ, *reſecuit*, h. *exoſus fuit, averſatus eſt, odit*. Abulph. H. D. p. 402. in IV. *odio habuit*. Ibid. p. 30. Vit. Salad. p. 7. et I. Collect. N. 219. in VI. *oderunt invicem*, N. 507.

S. 175. Conf. N. 76.

S. 176. Conf. fupra N. 13. et in feqq. N. 217. et 278. Oppofitam huic fententiam exhibet Menander p. m. 166. ἡ γλῶσσα πολλῶν ἐςιν αἰτία κακῶν, *malis initium lingua permultis dat,* nec non ἡ γλῶσσα πολλοὺς εἰς ὄλεθρον ἤγαγεν, *multis hominibus lingua perniciem attulit.*

S. 177. Phrafis تَرَادُفُ ٱلْإِنْعَامِ, fecundum vim verbi رَدَفَ in VI. Spec. notat *beneficia,* quæ continua ferie fibi fuccedunt, fcil. quorum *unum alterum fubfequitur.* Vide quæ de hac radice diximus ad fent. N. 11.

S. 181. هُجْرٌ, *futilitas* peculiariter fermonis, ab هَجَرَ, *abfcidit, refecuit,* et h. *delirare, futilia loqui,* q. d. *abfciffa ratione vagari, penes fe non effe.* Vide Schult. in Ham. p. 580. Phrafis هجر القول h. l. idem notat quod هجر اللغا, *fermo temerarius, vanus,* et *obfcœnus.* Ibn. Dor. v. 59. Quem evitandum effe monet Imperator, uti inter leges peregrinatoribus Meccanis datus et hæc eft: ut fibi caveant ab omnibus fermonibus obfcœnis. Vide Marracc. in Prodrom. iv.

S. 182. Prior pars convenit cum N. 115. Pofterior fenfu non multum differt a fententia quam habuimus in I. Collect. N. 92. ubi docetur *fcientiæ gradum fummum effe gradum.*—Porro paronomafia inter سِيَاسَة et رِيَاسَة adfuit etiam N. 105.

S. 183. In verfione hujus fententiæ fenfum paulo liberius expreffi. Ad literam fonat, *Teneritas* fcil. *tenero affectu effe in firmo animi propofito; fummaque diligentia uti in juftitia; et excellere in modo recte fervando.*

S. 184. طَاعَة, *obedientia,* peculiariter Dei, et ذَنْب, *peccatum,* opponuntur etiam I. Collect. N. 82.

S. 185. Eadem fententia occurrit in Auctar. ad Erpen. Gramm. N. 22. hac folummodo differentia, quod pro سَلْ ibi legatur أُطْلُبْ.

S. 186. Vox سُرُوع non comparet in Lexicis. Sufpicor legendum effe سُمُوع, ut fit collect. τοῦ سَمْع, *auditus,* a سَمَعَ, pp. *arrexit,* peculiariter

aures, atque ita *audivit*.—أُذُن, אֹזֶן, *auris*, ſic dicta a *librata appenſione*. Radix nempe أَذِنَ, אזן, ejuſdem originis eſt cum וַזַן, pp. *libravit, ponderavit*, unde מֹאזְנַיִם, *bilances*. Pſ. lxii. 10. Levit. xix. 36. Prov. xi. 1.—De voce غفلة, *ſocordia*, vide ſupra I. Collect. N. 30.

S. 187. سريع, *celer*, et بطيء, *tardus*, ſibi opponuntur, uti بطء, *tarditas*, ſecundum Gjeuhar. contrarium eſt τῆς سرعة, *celeritatis*.—ساع pro ساعي notat, *curſorem*, peculiariter talem, *qui curſu ſolenni inter* Tsaphan *et* Mervam *feſtinanter contendit*, uti obſervavimus in I. Collect. N. 138. —Prius hujus ſententiæ membrum per ſe ſatis clarum. Poſterioris vero vim non aſſequor. Difficultas latet in verbo رجا, *ſperavit*, quod in IV. Spec. valet, *differre, procraſtinare*, unde duplici modo verti poteſt, vel h. m. Quæſitor tardus *retromanet* (blyft agter) vel *ſperat*, i. e. *ſperare non deſinit, nunquam ſpem ſuam explet* (blyft altyd hoopende).

S. 188. يُهَادُوا 3. fut. III. Conj. radicis هدى in origine idem ac هدّ, *tetendit, preſſit cum niſu*, in III. et IV. *moram conceſſit, toleravit*.—فقيه, *Preſbyter Muhammedicæ Religionis*. Vide de hac voce I. Collect. N. 114. —دَنِيّ idem ac دَنِيء, quod Gjeuhar. exponit per الخسيس من الرجل الدون, *ignobilis, vilis, ſequior inter viros, contemptibilis*. Radix eſt دنا ult. و et ي, cujus origo eadem quæ in دَنَأ, *fuit, evaſitque* homo *ſequior*, adeo ut لا خير فيه, *nihil boni eſſet in ipſo*. Qualis κατ' ἐξοχὴν *mœchus* dicitur.—بَذِيّ, *impudicus, obſcœnus*, peculiariter lingua, a بذي in IV. *obſcœne* et *inhoneſte locutus eſt*.—صَبِيّ, *puer, adoleſcentulus*. Radix eſt صبا, *micuit, emicuit*, h. *agiliter ſe movere, ſalire, juvenem eſſe, juvenili amore affectum* et *propenſum eſſe, impotentius amare*, unde صبي, *amor juvenilis*, Ibn. Dor. v. 115.

S. 189. Senſus eſt, Vigiliam ſcil. inſomniam tempore nocturno optimam piis meditationibus occaſionem amicis Dei præbere, prædamque opi-

mam fortunatis adferre; ficuti ver oportunum eft tempus, quo quis in meditandis naturæ amœnitatibus fe oblectari, vitamque felicem ac jucundam degere poffit.

S. 190. Ad literam, *Tenuitas fermonis virile decus*, et *virilem animum vilipendit*; vel, fi المنطق سخف referre velis ad fermonem, fenfus erit, Virile decus et virilem animum minoris æftimari, quin vilipendi, fi tenuis et imbecillis fermo ore egrediatur. سُخْفٌ, *tenuitas, imbecillitas*, item *ftoliditas*. Tim. i. 210. a سَخَفَ, שחף, origo in *radendo*, h. *attenuatus*, et dein *tenuis* et *macer fuit* ex fame, et ad animum tranfl. *tenuis intellectu, imbecillis mente, ftolidus fuit*, h. l. ufurpatur de *tenui* et *imbecilli fermone*. Adhibetur de *fententiis infirmis*, quæ سخيفة ارآء audiunt. Abulph. H. D. p. 78.—مَنْطَقٌ malim مَنْطِقٌ, *loquela, fermo*, a نَطَقَ, pp. *ligavit*, inde *locutus eft colligando verba*.—يُزْرِي fut. IV. Conj. a زري, זרה, pp. *fparfit*, unde ad *abjectionem* et *contemptum* rei transfertur; in IV. *contempfit, vilipendit*.—De voce بَهَآء fupra egimus I. Collect. N. 131.

S. 191. Conf. cum hac fententia in feqq. N. 477. يتجاوز fut. VI. Spec. radicis جاز med. و, pp. *fecuit*, h. *fecare viam*, i. e. *ire, abire, tranfire*. Abulf. de Vit. Muhamm. in not. ad p. 34. et in Verfione Arab. N. T. Matth. iv. 21. in III. *tranfgreffus fuit, exceffit* modum, Gol. Adag. p. 87. N. 45. in VI. idem. Vit. Salad. p. 22. Abulph. H. D. p. 142. et Amrolk. v. 24.

S. 192. Loco الانام, *homines*, uti Cod. MS. mendofe exhibet, abfque ullo dubio legendum الآثام, *crimina*.—اكتساب, infinit. VIII. Conj. a كَسَبَ, כשב, pp. *fcalpere*, h. *fcalpendo* et *radendo lucratus fuit, acquifivit, collegit*, uti apud nos, *te hoop fchrappen*. Har. ii. 48. Lib. Colail. p. 2. 4. et Sent. Erpen. Gramm. Arab. annex. N. 32.

S. 195. Oppofitam fententiam vide N. 112.

S. 196. Intelligitur homo, qui nullius refpectu habito, quævis malefacta

coram omnibus ſine ullo metu et timore perpetrat.—يُبَالِي fut. III. Conj. radicis بَلَي, pp. *terere, atterere,* h. *exploravit, tentavit,* in III. idem valet, quod اكترث له, *curavit, reſpexit eum,* metu, reverentia, vel ſollicitudine ductus, q. d. *ſe attrivit* cura, ſollicitudine. Ham. p. 356. et Har. iv. 24.

S. 197. الخاذل, *perfidus, qui amicum deſtituit* ope, *deſeritve,* a خذل, חבל, pp. *flacceſcere, amittere vigorem ſuum.* Sic de *animo flaccido.* Abulph. H. D. p. 518. h. *fruſtratus eſt, ope* et *auxilio deſtituit* aliquem. Ham. p. 334. et 526. Hiſt. Sarac. p. 6. et 51. Tim. i. 168. et Taraph. v. 7. ubi خذول a Scholiaſte exponitur per اللتي قد تخلفت عن صاحباتها, *quæ ſocias ſuas reliquit.* Eundem uſum exſerit Hebr. חדל Job. cap. xix. 14. חדול קרובי, *flaccidi evaſerunt proximi mei,* i. e. omni virore et vigore officiorum exſtincto torpent. Plura dabit Rev. Lette in Cant. Deb. p. 37. et Scheid. in Cant. Hiſk. p. 54.

S. 198. وُلَاةٌ collect. τȣ وَالٍ pro وَالِي, *præfectus, præſes provinciæ, prætor,* a وَلِي, *adminiſtravit* rem, eique *præfuit,* item *amicus, adjutor fuit.* Hæ et aliæ notiones omnes pendent a *nexu adſtringente.*—بَرِيٌّ, *liber, abſolutus, innocens.* Cor. x. 42. lix. 16. Lib. Colail. p. 75. et 95. a بَرَأَ, ברא, idem quod بَرَّ, pp. *ſecuit,* et per metonymiam, *ſecando polivit,* h. *liber, immunis, innocens fuit,* a *nitore,* quo quis purus eſt a vitiis aut debitis. Ita apud Gjeuhar. بَرِيتُ مِنْكَ exponitur, *liber evaſi a te, puruſque* مِنَ الدُّيُونِ وَالعُيُوبِ, *ab ære alieno* aut *vitiis.*

S. 199. Vide quæ notavimus ad I. Collect. N. 235.

S. 200. وَلَا يُؤمَنُ شَرُّهُ, ad literam, *cujus maleficium nemo ab eo ſecurum* ſcil. *tutum facit* vel *facere poſſit.* In fut. يُرجَي et يُؤمَنُ obſervanda vis potentialis, uti in I. Collect. N. 50.

S. 201. Conf. cum hac ſententia quæ notavimus ad I. Collect. N. 22. et 23. Vide etiam de *donorum exprobratione* in ſeqq. N. 406.—Porro مَطْل, *procraſtinatio*, eſt a مَطَلَ, pp. *cudit, procudit* ferrum, h. *extendit in longum*, unde Hebr. מטיל notat *vectem*, pp. *maſſam in longum extenſam*. Job. cap. xl. 13. A *prolongando* orta etiam notio *procraſtinandi donum promiſſum*, nec non *prorogandi moras, ſpatiumve ſolvendi æris alieni*, Har. iii. 170.

S. 203. Eodem tendit ſent. in Cod. MS. ſub litera *Eliph*, التدبير قبل الفعل يؤمن العثار. Quo reſpicit etiam illud Latinorum: *Quidquid agis, prudenter agas*, &c.

S. 204. Significat, Juventutem et ſanitatem, quamdiu durant, ab hominibus plerumque nullius pretii æſtimari, cum earum præſtantia tum demum deprehendatur, quando quis ad provectam ætatem pervenerit, aut in morbos inciderit. Conf. I. Collect. N. 88. et in ſeqq. N. 459.—شَبَّان non comparet in Lexicis, nec memini me hanc vocem ullibi legiſſe. Suſpicor itaque legendum eſſe شَأْنَانِ, ut ſit dualis τȣ̃ شَأْن, quæ vox latiſſimi uſus eſt, notans *rem, opus, actionem, negotium*. Abulph. H. D. p. 516. et Lib. Colail. p. 13. quæ notio aptiſſime quadrat in locum Eſai. ix. 4. כי כל שאון ברעש, *quia hominum negotium* ſcil. *actio in tumultu* fiebat *bellico*. Notat etiam *ſtatum* et *conditionem*, quæ cum *gloriatione* ſit conjuncta. Lib. Colail. p. 11. 78. Abulph. H. D. p. 229. 548. et 556. Hiſt. Sarac. p. 46. Cor. lxxx. 37. Item *exiſtimationem* et *dignitatem*, Tim. ii. 762. et Lib. Colail. p. 58. Radix eſt شَأَنَ, סאן, pp. *fidit, diffidit*, et dein *fecit, ſtrenue curavit* rem ſuam. Conf. Schult. Animad. Philol. in locum cit. Eſai. ix. 4. —الا من فقدهما, *niſi quum deſiderantur*, ad literam, *niſi ex defectu earum*. فقد ſæpiſſime notat *defectum* alicujus rei vel perſonæ, Tim. i. 204. Ibn. Dor. v. 88. uti radix فَقَدَ, פקד, pp. *diligenter* et *accuratius*

inspexit, etiam adhibetur de eo, qui *frustra* quid *quærit*, *quæsitumque non invenit*, h. *desideravit*, Cor. xii. 71. 72. Gol. Sent. p. 271. N. 144. et in Sacris passim, 1 Sam. xx. 6. 18. xxv. 15. Esai. xxxiv. 16. et alibi.

S. 205. Duæ sunt quibus مَلَاكُ ٱلدِّينِ, *religio constat*, ad literam, *subsistentia religionis*. مِلَاكُ notat *id quo quid subsistit*, aut *continetur*. Sic in Corano, مِلَاكُ ٱلجَسَد, *subsistentia corporis*.

S. 206. Monet Imperator, Ærumnas, quibus quis huc illuc jactatur, et quasi fluctuatione graviori commovetur, talibus esse evincendas mediis, quibus eas tandem evadere, salutisque portum appellere possit.—شُقُّوا, *findite*, a شَقَّ, שָׁקַק, pp. *fidit*, *findendo disrupit* rem. Hinc variæ phrases. E. g. *frangere baculum diffidii*. Har. iv. 5. Tim. i. 200. *Lacerare sinum*, Tharaph. v. 5. *perrumpere aciem hostis*. Abulph. H. D. p. 448. *diffindere capita gladio*. Poet. cit. in not. ad Ham. p. 352. *findere montem*, Abulph. H. D. p. 118. &c. Usurpatur etiam de *fluvio scisso*. Ibid. p. 58. et h. l. de *fluctibus ærummarum*.—أَمْوَاج collect. τȣ̃ مَوْج, *unda*, *fluctus*, a مَاجَ, מוּג, pp. *æstuavit*, *fluctibus commotum fuit*, et *undas jactavit mare*. Vit. Sal. p. 17. et 140. Improprie transfertur ad mentis commotæ et exterritæ *fluctuationem vehementiorem*. Hist. Sarac. p. 126. 258. Similiter in Sacris, Ps. xlvi. 7. cvii. 26. Ezech. xxi. 20. Nah. i. 5. et passim alibi. Vide Schult. Orig. tom. i. cap. x. §. 19. et Lette in Cant. Mosis, p. 232. et seqq.—سُفُن collect. τῆς سَفِينَة, de qua vide supra N. 164.

S. 207. Conf. N. 113. nec non Ps. xc. 10. صِحَّة et سَقَم vel سُقْم opponuntur etiam in seqq. N. 460.—Phrasis صِحَّة ٱلدُّنيا, *sanitas mundi*, fig. notat omnia, quæ vitam hanc mundanam jucundam et exoptatam facere videntur. De radice صَحَّ, צחח, vide I. Collect. N. 129.—سَقَم, *morbus* fig. complectitur omnes hujus vitæ miserias ac calamitates, a سَقِمَ, pp. *punctus*, *compunctus fuit*, h. *doluit*, *male habuit*, *ægrotavit*.—لَذَّة, *voluptas*, *delectatio*, a لَذَّ, *suave* et *jucundum comperit*, opp. τῷ أَلَم, *dolori con-*

ſtringenti, ab أَلَمَ, אלם, pp. *ligavit, ligando adſtrinxit,* unde ad *dolorem gravisſimum* et quaſi *conſtringentem* transfertur. Abulph. H. D. p. 4. 22. et 354. Har. vi. p. 254. et ſæpe alibi. Eadem tranſlatio locum habet in Hebr. אלם, unde אַלְמֹן, pp. *conſtrictio vehemens,* et per metonymiam, *gravisſimus dolor,* quo alicujus os *conſtringitur,* atque adeo *obmuteſcit,* et h. *luctus,* item *viduitas* ab *acerbisſimo luctu*; et אלמן, *viduus* vel *orphanus;* quibus os *præcluſum eſt,* quique ſimul *acerbisſimo luctui alligati ſunt.* Conf. Ven. in Jerem. p. 1201. et E. Scheid. Obſerv. Etymol. in h. vocem.

S. 208. Phraſis صَوَابُ ٱلرَّأْيِ, *rectitudo conſilii,* ſcil. *conſilium ſcopum feriens,* redibit in ſeqq. i. Meidan. N. 30.

S. 210. Docet ſententia, Adminiſtrare imperium non minus periculoſum eſſe, quam ſi quis leonem inequitat, quo ſe mortis periculo exponit.

S. 211. Vide quæ ſupra notavimus ad N. 114.—مَثْرَاةٌ notat, *rem multiplicandis opibus idoneam,* a ثَرَا, pp. *maduit.* Vide ſupra N. 80.

S. 212. مُعَرَّضٌ, *expoſitus,* particip. II. Spec. radicis عَرَضَ, pp. *vibravit, concusſit vehementius,* et *agili motu concusſus fuit,* h. *percelluit, perterruit,* q. d. *vibrando huc illuc quasſavit*; in II. Spec. inter alios uſus valet, *exponere periculo, obnoxium reddere.* Har. vi. 203. Eadem proprietas latet ſub Hebr. ערץ, quod amat uſurpari de *tyrannis* et *oppresſoribus,* qui cives vexant et *concutiunt,* h. עריץ, *terribilis* et *formidoloſus,* et נערץ, *tremendum,* ad cujus quaſi adſpectum *vibratio* exiſtit *terroris.*

S. 214. مَنْ نَهَاكَ, *qui te reprehendit* ſcil. *qui tibi interdicit* de malo. Radix نَهَا opp. τῷ غَرَا, *inſtigavit, incitavit* aliquem ſcil. ad mala perpetranda, ut *bellum, litem,* &c. Abulph. H. D. p. 239. 294. 299. Hiſt. Sarac. p. 106. 125. et Abulf. de V. M. p. 30. ubi pro vitioſo وتدبيس ſine dubio legendum, وقد ييس من خير ثقيف واغروا بـه سفها, *deſperavit itaque de emendatione Thakifitarum, qui in ipſum inſtigarunt ſtultisſimos.* In origine valet, *glutine illivit, conglutinavit* ſcil. *hæſit adpactum,* ut quid

glutine ita adpactum hæreat, ut non possit avelli. Conf. Schult. in Prov. p. 419. et 420. et Vander Sloot in Togr. p. 112. In IV. Conj. *agglutinavit*, et h. *irritavit, impulitque* canem, ut morsu quasi *agglutinaretur* ad prædam. Item, *excitavit inimicitiam* inter eos. Cor. v. 15. Eandem vim exserit etiam Hebr. גרה Prov. xv. 18. Vir iracundus יגרה מדון, *conglutinat litem*, i. e. facit ut mordicus cohæreant inter se *litigantes*. Alia loca quæ hanc originem demonstrant dabit Schult. in Comm. ad Prov. l. c. Addere tantum liceat Ps. xxxix. 11. ubi derivatum semel lectum תגרה, *agglutinatio*, scil. *adpactio* manus tuæ ferientis, notat *plagam continuam*, scil. quæ *nullam habet remissionem*; nisi malis תגרה referre ad radicem תגר, *fluxit, defluxit largius*, ut intelligatur *cruor fluens tuæ manus*, i. e. *vulneris per manum tuam inflicti.*

S. 215. Elegans sententia, qua docetur, Nihil magis fidei Muhammedicæ obstare, quam si quis de Deo, ejusque unitate dubitet; talis enim dubitatio Religionis istius veritatem non minus abnegat, quam sal, si cum melle commisceatur, ejus vim ac suavitatem aufert. Idem innuit Auctor in seqq. N. 428.— اِيمَان, *fides*, et شَكّ, *dubitatio* sæpissime opponuntur, uti et آمَنَ, *credere in Deum*, et شَكّ, *dubitare*, ut opposita occurrunt l. c. —شَكَّ, pp. notat *compunxit* spina, h. *inhæsit* rei, *dubitavit*, peculiariter de Deo.— عَسَل, *mel*, a عَسِلَ, pp. *lentus, tenax fuit*, h. de *melle*, Gol. Adag. p. 100. N. 70.

S. 216. Conf. cum hac sententia I. Collect. N. 15. et imprimis priorem partem sententiæ mox seq. N. 229.—Docet Imperator, Religionem majori in pretio habendam esse quam res mundanas; immo quemlibet oportere opes suas pro ea eleemosynis, aliisque piis usibus potius erogare, quam hisce nimis tenaciter adhærere, et augendarum illarum causa religionem ipsam despectui habere.— تَبَذَّلْ imperat. V. Conj. radicis بَذَلَ *vilis fuit*, et *vilem habuit, contempsit, profudit* opes, vires, animas, religionem, et alias res in contemptu habitas. Vit. Salad. p. 18. 275. Tim. i. 142. et 168. In V. *non*

curavit, et *promiſcui juris fecit.* Ibid. ii. p. 434. Conſulas de hac radice Schult. ad Har. iv. 14. et Lette in Cant. Deb. p. 122. et in Amrolk. p. 213. —تَخَرَّسُ fut. radicis خَرَسَ, pp. *raſit, trivit* aliquid de *pondere* aut *menſura,* h. *jacturam fecit,* item *perdidit, amiſit.*

S. 217. Huc ſpectat etiam quod Auctor inquit in Cod. MSS. ſub litera ك. كثرة الصمت يكسيك الوقار، كثرة الهذر يكسبك العزر (l. يكسيك), *copia ſilentii gravitate te induet; copia vero garrulitatis opprobrio te induet.* Vide et ſent. ſeq.

S. 219. Loco صَيُوم, quæ forma in Lexicis deeſt, lege potius صَيُوم, vel صِيَام, uti in fine ſent.—Phraſis صيام النفس, *jejunium animæ,* notat *ſe abſtinere,* vel *coercere appetitum.* نَفْس, *anima,* ſæpiſſime pro *appetitu,* et *concupiſcentia effrænata* ſumitur, Har. i. 20. Gol. Sent. p. 269. N. 126. et in ſeqq. N. 267. Meidan. i. N. 48. Vide Kuipers Ali ii. 48. Pari modo Hebr. נֶפֶשׁ ſæpe notat, *appetitum vehementem* et *inſatiabilem.* Conf. Ven. in Pſ. tom. ii. p. 213. et 495. Inde בעל נפש, *effrænata cupiditate præditus.* Prov. xxiii. 2.—لذّات الدنيا, *voluptates mundi.* Eadem phraſis in ſing. adfuit N. 207.

S. 220. صُنْدُوق, cujus collect. صَنَادِيق, *occurrit,* Tim. ii. 552. in genere notat, *ſcrinium, arcam, ciſtam,* in quo quid aſſervandum locatur. Abulph. H. D. p. 26. 138. Hiſt. Sarac. p. 71. Cum tali *arca* vel *ciſta* comparatur h. l. ſapientis pectus, in quo arcana ſua deponit. Sic etiam Elnaw. N. 138.

لا تجعل صندوق السرّ
الا صدر الصدوق الحرّ

Arca deponendis arcanis tuis,
Ne ſit niſi pectus amici fidi et ingenui.

S. 221. Significat, Virorum animos inopia deprimi, vel viros, quibus res

angusta domi est, abjecto fieri animo.— ضَرُورَاتٌ collect. est τῆς ضَرُورَةٌ, *angustia, inopia, indigentia.*— أَحْوَالٌ collect. τοῦ حَالٌ, *status, res domestica.* Abulph. H. D. p. 325. نقصت حاله, *retroivit res ejus domestica,* i. e. *pauper evasit,* cui opposita phrasis مشي به الحال, *fœtificavit ei status domesticus,* i. e. *dives evasit,* ibid. p. 324. vide et Har. iii. 136. et vi. 208.— رقاب الرجال, *colla* scil. *cervices virorum,* designant *virorum animos,* vel potius *ipsos viros,* uti in Elnaw. p. 72. N. 120. et Hist. Sarac. p. 239. ubi رقاب القوم, *colla populorum,* notat *ipsos populos.*

S. 222. Scil. ut acquirantur opes, uti liquet ex sent. N. 55. quæ cum hac conferenda.

S. 223. Conf. supra, N. 40.

S. 225. Elegans sententia, qua docetur, Paupertatis incommoda multo leviora esse, quam ea quæ divitiæ post se trahunt, quæ ad luxum, libidinem, et voluptates tendunt. Hoc innuit etiam Imperator Cod. MS. sub litera ض. ضَرُّ الفقرِ خَيْرٌ مِنْ أَشَرِ الغِنَى, *angustia paupertatis melior est divitiarum lætitia, quæ modum excedat.* أَشَرٌ, *lætitiam* notat, quæ cum *petulantia, protervia, lasciviaque* conjuncta est. Tim. ii. 386. et Har. iv. 62.

S. 226. عِثَارٌ, *lapsus, offensio pedis,* a عَثَرَ, pp. *appingi, allidi,* h. *cæspitavit, pedem offendit.* Vit. Salad. p. 12. Abulph. H. D. p. 171. Gol. Adag. p. 128. N. 96. et in seqq. N. 405.— دَمَارٌ, *interitus, exitium,* a دَمَرَ, pp. *trivit, attrivit,* h. *perdidit, exitio dedit*; in II. idem, Cor. xxvi. 171. Tim. ii. 342. et in seqq. N. 380.

S. 227. يُبَلْبِلُ fut. them. quadrilit. بَلْبَلَ, *confusus* et *commistus fuit sermo* et *lingua,* uti in Babele factum. Abulph. H. D. p. 17. et 18. Hic loci transitiva notione, quæ Lexicis exulat, usurpatur.— يُخَبِّطُ fut. IV. Conj. quam frustra in Lex. Gol. quæres. Radix est خَبَطَ, חבט, cujus proprietas sita in *vibratione* scil. *tremula agitatione* et *jactatione,* h. *fuste in-*

jecto percussit arborem, ad dejicienda folia, frondes, fructusque; qua notione Hebr. חבט venit, Deut. xxiv. 20. et Jud. vi. 11. item intransitive, *periit*, et *sine premio fuit* opus, Cor. vi. 89. in IV. *fecit ut frustra*, et *sine præmio esset* opus, *frustratus fuit*. Cor. xxxiii. 19.

S. 228. ضَيْم, *oppressio, injuria*, in origine idem valet ac العدول عن الحقّ, *declinatio a jure*, unde verbum ضَام med. ي notat, *deflexit a via juris* et *æquitatis*. Vide Schult. ad Har. iv. 35. et Tauriz. ad Ham. p. 460.

S. 229. Cum priori hujus sententiæ membro conf. N. 216.—ضِنّ impe-rat. radicis ضَنّ, pp. *strinxit, adstrinxit*; h. cum ب constr. *tenax fuit, tenacius* rei *adhæsit*, unde notio *avare tenendi* profluxit. Abulph. H. D. p. 525. Hist. Sarac. p. 47. et Har. vi. 240.—Pro vitioso بعرضك lege بِعِرْضِكَ.—Porro luditur in vicinia vocum عِرْض et عَرَض, quarum prior *existimationem* scil. *famam judicio omnium expositam*; posterior *opes, bona temporalia mundi* designat. Eundem lusum captavit Arabsj. Tim. i. 20. بَذَلَ عَرَضَهُ وَعِرْضَهُ, *erogavit opes et existimationem*. Radix utriusque est عَرَضَ, ערץ, de qua vide N. 212.—أَسْمِحْ imperat. a سَمَحَ, שמח, pp. *lævigavit*, unde non solum ad *lætitiam*, qua animus quasi *lævigatur*, quæ notio in S. S. frequentissima, sed et ad *liberalitatem hilarem* transfertur. Hist. Sarac. p. 151. Ham. p. 494. 560. Har. ii. 100. vi. 234. 244. Conf. Schult. ad Orig. tom. ii. p. 138. 139. et ad Har. iv. 127.

S. 230. Posterius membrum convenit cum dicto Salvatoris, Matth. cap. vii. 1. 2. Conf. etiam Cod. MS. sub litera ك, ubi Imperator inquit, كُلٌّ يَحْصُدُ مَا زَرَعَ وَيُجْزَي بِهَا صَنَعَ, *unusquisque metet, quod seminabit; et pensabitur pro eo, quod fecerit.* Et كَمَا تَدِينُ تُدَانُ كَمَا تُعِينُ تُعَانُ, *quemadmodum judicaveris, judicaberis*; *et quemadmodum adjuvaveris, adjuvaberis.*

S. 231. Idem Menander p. m. 165. Πενία δ᾽ ἀγνώμονάς γε τὰς πολλὰς

ποιεῖ, *indigna multos facere paupertas jubet.*—تَبْعَثُ 2. fut. a بعث *incitavit* aliquem ad aliquid faciendum. Ita Tim. ii. 196. وان اعلم ان هذا الكلام يبعثك الي بلادنا, *ego equidem ſcio hunc ſermonem excitaturum te ad invadendas noſtras regiones.*—قبيح, *fœdus, turpis,* contrarium τȣ̃ حسن, quod *honeſtum* notat, N. 392. Uti قبح et حسن etiam opponuntur, Tim. i. 552.—Per phraſin قبيح الامور, *res turpiſſimæ* h. l. intelliguntur, *furta, fraudes,* &c.

S. 232. Eodem tendit quod Salvator ait, Matth. cap. xv. 14.

S. 233. Scil. Nimia lucri cupido, uti multa damna adfert, ſic etiam occœcat oculos mentis. Hinc recte quidam Græcorum amicum ſuum monet. Μὴ τὸ κέρδος ἐν πᾶσι σκόπει, *ubique lucra ſectari cave.* Vide Grot. l. c. p. 934.

S. 235. Conf. in ſeqq. N. 331. et 443. اسْتِنَارَةٌ act. X. Conj. radicis نَارَ, נור, *luxit, ſplenduit, reſplenduit,* in X. idem, Har. vi. 272. Vide de hac radice Schult. Comm. ad Prov. p. 249.

S. 236. ضراوة act. radicis ضرا, quæ pp. adhibetur de *cane,* qui *incitatur* ad prædam, eique *mordicus adhæret.* Tim. ii. 136. et Har. Conf. xxi. ابن ادم ما اغراك بها يغرك واضراك بها يضرك, *O Adamida! quid te agglutinat,* inſtar canis mordicus affixi *in iis, quæ te faſcinant?* et quid *te irritat* ejuſdem inſtar canis *in ea, quæ nociva tibi ſunt?* in IV. *incitavit ad prædam, irritavit ad ſanguinarium impetum.* Vide Schult. ad Har. ii. 118. Phraſis itaque ضراوة الشهوة, *incitatio cupiditatis,* talem deſignat *impetum,* quo quis cupiditatibus ſe totum tradit, iiſque adeo aſſuetus eſt, ut continuo ad eas irritetur.—تودي الي طلق المهجة, *ducit ad interitum ſanguinis.* Loco تُودِي puto legendum تُوَدِّي, ut ſit fut. Conj. II. uti ſupra N. 35. vel تُودِي fut. IV. ab أَدَى, pp. *tetendit,* in II. et IV. *attulit, adduxit,* &c.—المهجة notat, *ſanguinem puriorem* et *ſubtiliorem* ſcil. *tenuiſſimam partem ſanguinis* quæ ſpiritus continet animales. Sic de *ſanguine cordis puriori,* vel *ſucco vitali,* Ibn. Dor. v. 17. et 65.

Har. vi. 262. et in feqq. N. 294. Fig. ufurpatur pro *indole, mente.* Tim. i. 368. Radix eft سحج, *nituit facies poft morbum.*

S. 237. Videtur hæc fententia refpicere ad venditionem fervorum, quorum corporis defectus et maculas occultare, et fic emptorem defraudare difficilius effe ait, quam eorum colla amputare, vel, fi mavis, fervos ipfos verberare.—رقاب enim non tantum *colla,* fed et *fervos ipfos ære emptos, fubditos, mancipia* notat. Abulph. H. D. p. 76. 95. 464. et Hift. Sarac. p. 239.—تدلّس act. II. Spec. radicis دلس, in II. *celavit vitia mercis in venditione* fcil. *re venali.*—Pro مُعاب l. potius مَعَاب, vel collect. معايب, a radice عاب, עיב, cujus proprietas in *craffitie lactis,* unde ad *vitia* tum *mentis,* N. 7. 43. 57. 60. &c. tum *corporis,* N. 303. transfertur.

S. 238. ضياع collect. τῶ ضايع, quod adhibetur de *eo* quod *vanum et irritum eft.* Elnaw. N. 184. a ضاع, *periit,* item *perditus, amiffus fuit.*—الأعمار collect. τῶ عمر, *ætas, vitæ tempus, fecula.* Elnaw. p. 76. a عمر, עמר, in origine, *volvit, convolvit.*—Phrafis غرور الآمال, *blandimenta fpei* fcil. *vana fpei lactatio,* redibit in feqq. N. 325.

S. 240. مستدرك, *qui fibi recordatur.* Particip. X. Conj. radicis درك, דרך, pp. *volvit, glomeravit,* h. *inceffit, cucurrit,* q. d. *glomeravit greffus*; in X. Conj. fpeciali ufu valet, *affecutus eft, comprehendit* errorem, Tim. i. 405. ubi eadem phrafis occurrit. فلما فصل ايدكوا عن تيمور استدرك فارطه, *et quum Aidecou a Timuro difcefferat, affecutus eft errorem fuum præcipitem.*—فارط exponitur in Lex. Gol. per *ducem,* vel *duces* avium Katarum, quæ agmina ad aquam volantia præcedunt, a فرط, *præceffit,* item *nimis* et *præceps fuit, modum exceffit.* Phrafis itaque فارط العثرة notat, *cæfpitationes præcedentes,* vel, fi mavis, *præcipites.*

S. 241. Elegantiffima fententia, qua docetur, Quemlibet oportere animæ fuæ faluti fine ulla mora profpicere, antequam mors interveniat, fiquidem

hora decretoria huic ſtudio nimis importunum tempus eſt.—De radice سَعَي, vide I. Collect. N. 138. et فَكَّ unde فَكَاكٌ, *liberatio, ſalus*, ibid. N. 191.—أَنْفَاسٌ collect. τȣ̃ نَفَسٌ, *ſpiritus, anhelitus, reſpiratio*; a نَفَسَ, נפש, pp. *ſpiravit, anhelavit.* Vide Schult. ad Ham. p. 432.—إِبْلَاسٌ act. IV. Conj. radicis deperditæ بَلَسَ, בלס, pp. *carpſit, decerpſit*, peculiariter *ut ſiccaret*; in IV. *deſperavit, fractus fuit* animo, q. d. *ſiccatus fuit* mente præ confuſione attonita, h. *obmutuit* os in judicio. Vit. Salad. p. 12. item *ſiluit*, præ animi ſollicitudine ac mœrore. Cor. xxx. 12.

S. 242. Vide not. ad N. 3.

S. 243. Ejuſdem ſenſus eſt cum ſententia proxime præcedenti. Vide etiam I. Collect. N. 79.—وَلَمْ يُطْلِقْهُ, *neque laxat eam* ſcil. iram, i. e. *neque habenas ei committit.* يُطْلِقْ pro يُطْلِقُ propter لَمْ præced. eſt fut. IV. Conj. a طَلَقَ, pp. *laxatus fuit*, in IV. *laxavit.* Unde variæ phraſes diminarunt, e. g. *laxare frena*, Tim. i. 574. ii. 150. Vit. Salad. p. 201. et Elnaw. p. 60. N. 98. *laxare*, i. e. *mittere ſagittas.* Vit. Salad. p. 69. 142. et 194. *Soluto* et *exporrecto* ſcil. *hilari vultu eſſe*, Har. ii. 62. *Miſericordia prolixum eſſe* ſcil. *laxare manum*, Vit. Salad. p. 256. et Schult. Prov. Meidan. p. 37. N. 76. *Dimittere uxorem*, ibid. p. 6. N. 4. Abulph. H. D. p. 533. et Vit. Salad. p. 274. *Libere dimittere* aliquem, ibid. p. 26. 45. Exc. Abulf. p. 36. Item, *recedere longius*, aliæque. Vide Schult. ad Ham. p. 349.

S. 244. Loco تُجَلْبِبُ mallem legere تَجَلْبَبَ, ut ſit II. Conj. quadriliteræ جَلْبَبَ, *induit pallam muliebrem* ſcil. *veſtem amplam*, quam mulieres Arab. et Perſicæ omnibus aliis ſuperducunt, quaque ſuum caput pectuſque tegunt, et quum foras prodeunt, ad talos demittunt. Hinc gloſſa apud Giggejum جَلْبَبَتْهُ, *induit talem veſtem* mulier.—Sic etiam pro تُجَنِّبُ potius legerem تَجَنَّبَ, ut ſit præteritum tempus V. Conj. radicis جَنَبَ, pp. *vertit, avertit, declinavit*; in V. *removit a ſe, devitavit* aliquid.

S. 246. Ejuſdem mentis eſt cum ſententia, quam modo habuimus N. 241. Docet enim, Oportere hominem, ſine ulla mora, viam rectam incedere, eamque omni ſtudio prævertere, priuſquam ipſi ſuperveniat mors, et pœnitentiæ occaſiones præſcindantur. Eodem tendunt multa proverbia. E. g. اِسْمَحْ فِي ٱلْمَآءِ قَبْلَ ٱلْمَسَآءِ, *nata in aqua ante veſperam.* أَضِئْ سِرَاجَكَ قَبْلَ ٱلظُّلْمَةِ, *accende lucernam tuam ante tenebras* &c. &c.

S. 247. غُرُورٌ, *illecebræ* ſcil. الدنيا, *mundi.* Plena phraſis adfuit ſupra N. 118.

S. 248. غَايَةُ ٱلْجَهْلِ, *ſumma ſtultitia.* Vox غاية, *extremitas rei,* adhibetur ad *ſummum gradum* vel *faſtigium* cujuſlibet rei deſignandum. Unde variæ phraſes. E. g. غاية الضرار, *extrema paupertas,* Tim. i. 66. غاية الجمال, *excellens pulchritudo,* Tab. Ceb. p. m. 36. غاية الميتات, *glorioſiſſima mortium.* Vit. Salad. p. 18. Sic in ſeqq. ſub litera غ. غاية الدين, غاية الايمان, غاية المعروف, غاية العدل, غاية المروة. De radice غيي, גאה, vide quæ notavimus ad N. 152.

S. 249. خُرْقٌ, *aſperitas, durities,* ſive potius *inertia, ſtupor* ſcil. mentis, ab خَرَقَ, pp. *ſidit, proſcidit, laceravit,* cui reſpondet radix حَرَقَ, חרק, de qua vide I. Collect. N. 55.

S. 250. Conf. I. Collect. N. 269. et in ſeqq. N. 388. et 517.

S. 251. Vide quæ notavimus in I. Collect. N. 142. et ſupra N. 165.

S. 252. *Odium* jure merito vocatur *ægritudo emacians* et *morbus peſtiferus.* Oritur enim ex *invidia,* quæ *morbus immedicabilis* dicitur, N. 41. *Omniumque vitiorum caput* eſt, N. 156.—مُضْنِي particip. IV. Conj. Radicis ضَنِيَ, *ægrotavit,* pp. *conſtipato* et *contracto corpore fuit,* ut ſit ex *morbo* vel *dolore,* unde in IV. *emaciavit, afflixit, gravavit* morbus. Tim. i. 96. Uſurpatur de corpore *attenuato* et *emaciato,* unde ضَنًى, *morbus,* qui maciem attrahit nomen accepit. Abdall. v. 6. Tim. ii. 972. Conf. Schult. ad Ham. p. 506. et Kuipers Diſſert. ad varia V. T. loca p. 43.—مُوبِي

particip. IV. Conj. radicis وَبَا, *morbo epidemico* peculiariter *peste laboravit*, Abulph. H. D. p. 487. in IV. idem. Hinc وَبَا, *morbus epidemicus* et *communiter grassans*, peculiariter *pestilentia*, ibid. p. 149. Tim. i. 126. Ejusdem potestatis olim fuisse radicem ובא vel יבא Hebræis restituendam liquet ex Ezech. cap. xxiii. 42. ubi particip. *Hophal* מובאים non referendum ad radicem בוא venit, uti vulgo, sed ad ובא vel יבא, *peste* vel *lue epidemica laborat*, itemque *infecit*. Depinguntur enim ibi scortatores מובאים, *pestilenti lue infecti*, simulque profligatæ tumulentiæ, ut adeo venere ac vino computruerint. Itaque hunc locum sic verto, *Eritque in ea vox strepitus luxuriantis, idque ad homines e fæce hominum lue correptos, vinoque perditos e deserto.*

S. 255. Conf. hanc et preced. sententiam cum N. 52. et in seqq. N. 389. —احتشام, *humanitas, reverentia, verecundia*, act. Conj. VIII. radicis حشم, *pudore affecit*, in VIII. *pudorem concepit*, maxime præ *reverentia*.— انتقام, *vindicta, pœna, ultio*; act. Conj. VIII. radicis نقم, נקם, cujus origo in *refractione*, qua *impetus refutatur* et *retunditur*, *vehementia per vehementiam repressa*, unde notio *ultionis* et *vindictæ*, qua quod illatum est mali, malo rependitur, et refringitur, atque adeo compescitur. Ex illa origine etiam profluxit notio *crudelitatis* et *immanitatis*. Tim. ii. 920. ubi نقمة et رحمة opponuntur, اسمه دولة تيمور—قد البسه الله ثوب النقمة ولم يشمه شيا من روائح الرحمة, *nomen ejus* erat *Doulet Timur*,—*quem Deus veste crudelitatis texerat, nec minimo misericordiæ odore imbuerat*. Eadem *immanis crudelitatis* notio in S. S. non inusitata, uti liquet ex Thren. iii. 60. ראיתה כל נקמתם, *vidisti omnem eorum crudelitatem* scil. *violentiam omnia refringentem*. Similiter Ps. viii. 3. ubi מתנקם non *ulciscentem*, neque *vindictæ cupidum*, sed *sævum* et *truculentum* notat, qui nulla læsione provocatus ipse ultro injuriam infert, ac innocentes opprimit et vexat, uti in loco parallelo Ps. xliv. 17. ubi inducitur opprobriis et blasphemiis

graſſans inimicus, qui ad cumulum malitiæ deſignandum etiam vocatur מתנקם, *truculentus, violentus, omnia refringens.* Vide et Ezech. cap. xxv. 12. et alibi.

S. 257. Diſcrimen inter هوى et شهوة obſcurum eſt. Diſtinguuntur etiam, ſed non ſatis clare in Cod. MS. ſub litera ذ. ذهاب العقل بين الهوى والشهوة, *perit intellectus inter cupidinem et cupiditatem* ſcil. inter *cupiditatem* et *voluptatem.* Suſpicor هوى notare, *cupiditatem* magis *internam,* ſcil. *ſubjectivam,* qua quis præſertim in malum impellitur. Quæ notio aptiſſime quadrat in I. Collect. N. 33. et in hac Collect. N. 242. 451. 503. &c. شهوة vero mihi videtur ſignificare, *cupiditatem* magis *objectivam* ſcil. *voluptates,* quibus quis mentis ſuæ cupidini ſe tradit atque ſubmittit. Quo ſenſu venit N. 236. 292. 311. 354. et alibi ſæpe.

S. 259. Pro جُرْم quæ forma non comparet in Lexicis, forte legendum جُرْم, pp. *ſectio, reſectio,* et hinc *peccatum, crimen,* a جَرَمَ, גרם, cujus proprietas in *reſectione,* ſcil. *divulſione,* h. *abſtulit, ſuſtulit,* et dein *perpetravit crimen, delicti reus fuit.* Cor. xii. 110. xxxii. 13. Abulph. H. D. p. 501. 507. 512. &c. Lib. Colail. p. 30. et 67. A *reſectione* etiam Hebr. גרם, *os oſſis,* cujus omnis caro *vulſim reſecta* nomen accepit.

S. 260. الإحسان, *beneficentia,* h. l. *benefactorem* notat, uti in ſeq. ſententia السخاء, *liberalitas,* pro *viro liberali* ſumitur. Nomina *actionis* ſæpiſſime *ipſum actorem* deſignant. Ita in Ham. lib. ii. cit. a G. Jones de Poeſi Aſiatica, p. 315. et 316. ubi سماحة, *beneficentia,* pro *benefactore,* et جود, *liberalitas,* pro *liberali* occurrit.

S. 262. Significat, Quemlibet ſecundum injuſtitiam ſuam in hac vita patratam, in futura vita punitum iri. Conf. ſupra N. 230. et in ſeqq. N. 420.—Vox شقاوة deeſt in Lexicis. Eſt fœm. τȣ̃ شَقَاءٌ, *miſeria,* a شَقَا, pp. *dirutum, diruptum eſſe,* hinc *miſerum, miſerabilem,* uno verbo, *profligatiſſimum eſſe,* Ham. p. 518. Har. vi. 240. Exc. ex Iſphan. p. 26.

S. 263. Vide quæ notavimus N. 34. et in I. Collect. N. 240.

S. 264. Conf. in. feqq. N. 285. et 524.—عوضا act. radicis عاض, *commutavit quid cum alio.* Inde عوضا ufurpatur pro particula in *fubftitutione* alicujus rei pro alia, refpondens Latinorum *pro, loco*; ita apud Abulph. H. D. p. 39. ubi *Jael* dicitur *Siferam*, عوضا الماء, *loco aquæ, quam petiit, lacte potaviffe*; et p. 57. ubi *Rehoboam vafa et fcuta ærea conflaffe* dicitur, عوضا, *pro iis*, fcil. vafis et fcutis aureis, quæ fecerat Salomo.

S. 265. ظلّ, *umbra*, fig. *protectio*. Vide I. Collect. N. 162.—رغد act. a رغد, רעד, *affluxit bonis*. Origo eadem quæ in رجد et رعد, *tremuit*, dein *tonuit*. Specialiter ufurpatur de *flumine*, quod *tremere*, vel *circumtremere* dicitur, quando magnam vehit aquæ copiam, quæ in exuberantem fluxum femet impellens, undique intremifcit. Unde tranflatio facta ad copiam bonorum pleno et exuberante quafi alveo affluentium. Cor. ii. 35. et 37. et imprimis Ibn. Dor. v. 100. Ubi cum manifefta allufione ad originem de bonorum affluentia ita canit,

واجريا مآء الحيا لي رغدا

Fecerunt manare mihi aquam pluviæ ad bonorum affluentiam.

Vides, Poetam hanc originem perfpexiffe, ita ut locum hunc vertere poffimus: *Fecerunt manare mihi aquam circumtremendo*, ita ut *exuberans aquarum copia me circumtremat.* Similiter Hebr. גרעש, *vibrare, circumtremere*, ufurpatur pro *omni opulentia circumfluere*, uti demonftravit Schult. in Orig. tom. i. p. 293. et 294.—نكد, *moleftus, durus*, a نكد, נכד, quæ radix proprietatem habet in *puteo*, qui reliquias aquæ continet guttatim tantum manantes; h. per metaphoram dixere, *vita ejus* نكد, *dura* et *angufta fuit*, non affluens divitiis et commoditatibus, fed guttatim tantum ftillans neceffaria. Ita Tab. Ceb. p. m. 42. نكد الحياة, *difficultas vitæ*, et Abulph. H. D. p. 41. نكد لهم عيش الامة, *afflictam duxit vitam populus*. Vide et Tim. i. 54. Eandem proprietatem habuiffe Hebræorum

radicem deperditam נכר liquet ex voce ſolitaria נֶכֶד, quæ non *nepotem*, ſed *prolem nepotum*, vel potius *generationes remotiores*, notat, quæ ſcil. ſenſim ſine ſenſu deficere incipiunt, ita ut conſiderentur tanquam reliquiæ quædam tenuiores, quæ ex primo fonte quidem, ſed veluti ſtillatim emanarunt. —De radice وَبَا unde وَبِيٌّ, *peſtiferus*, vide N. 252.

S. 266. قيامة, *reſurrectio*. Plena phraſis eſt يوم القيامة vel يوم القيامة, opp. τῷ الدنيا, *huic vitæ*, uti in ſeqq. N. 381. et Abu-Horairæ in Hiſt. Adſcenſionis cit. a Gagniero in not. ad Abulf. de V. M. p. 34.

S. 267. Idem affirmat in ſeqq. N. 449. ubi inter illa, quibus αὐταρκεία acquiritur, enumerat, الياس عمّا في ايدي الناس, *deſperatio de iis, quæ in hominum manibus ſunt.*—Phraſis في ايدي الناس, *in manibus hominum*, idem dicit ac *in poteſtate eorum*, vel *quæ poſſident homines*. Ita Abulph. l. c. p. 399. *Erat maxima provinciarum pars* بيده, *in poteſtate ejus*; et p. 406. جميع ما بيدي, *omnia quæ in poteſtate mea ſunt*, ſcil. *quæ poſſideo*. Tim. ii. 330. *Pleraque loca munita et caſtella* بيدهم, *in eorum poteſtate erant*. Vide et Hiſt. Sarac. p. 13. 61. 62. et alibi. Pari modo Hebr. יָד, *manus*, pro *poteſtate*. Deut. xxxiii. 3. 1 Sam. xvii. 21. Pſ. xxii. 21. Prov. xxi. 1. &c.

S. 268. ظَرْفُ الرَّجُلِ, *bonitas*, ſcil. *bona hominis indoles*. Sic etiam ظَرَافَة, Tim. i. 240.—ظَرْفٌ etiam notat *induſtriam, acumen*, et *dexteritatem*, a ظَرُفَ, de quo vide I. Collect. N. 32.—تَنَزُّه act. V. Spec. radicis نَزُهَ, cujus vis primaria in *remotione ſublimi*, h. *integer, immunis fuit* a malo, in II. et V. Spec. *longe ſemovit, cohibuit ſe* ab omni re turpi et illicita. Vide in ſeqq. N. 450. et 451. h. تَنَزُّه pro *continentiæ ſtudio*. Tim. ii. 64.—مَحَارِم collect. τȣ̃ مَحْرَم, *illicitum, nefas*. E. g. *atrocia facta*, Abulph. H. D. p. 192. *latrocinia*, Tim. i. 34. Radix eſt حرم, חרם, cujus proprietas latet ſub. Vic. حَرَمَ, *ſecuit, reſecuit*, peculiariter a *communi uſu*, et ut *ſacrum prohibuit*, unde *conſecrationis maximæ* vis et religio apud Hebræos

ſuccrevit, per quam quid *reſecatur*. A *reſecando* etiam חרום Levit. xxi. 18. *curtum, mutilum* deſignat, vel potius *eum*, qui habet *naſum ſciſſum* vel *aurem*. Uti اخرم cum خ ab Arabum Criticis ſpecialiter exponitur per *eum*, cui *naſi mucro* vel *narium imbrex reſciſſus eſt*.—مبادرة act. III. Conj. a بدر, pp. *micuit, promicuit, agili motu proſiluit*, h. *properavit, feſtinavit*; in III. idem. Tim. ii. 522. et Lib. Colail. p. 8.—مكارم, *virtutes præclaræ*. Collect. τȣ مكرم et مكرمة, *res*, ſcil. *actio generoſa, virtus*. Ham. p. 448. et Mon. V. A. p. 58. a كرم, כרם, pp. *ſuccoſus fuit*, h. *exuberavit in omne genus virtutis*. Vide not. ad I. Collect. N. 261.

S. 269. Conf. I. Collect. N. 21. et in ſeqq. N. 353.—Porro, ſuſpicor hanc et ſeq. ſententiam referendam eſſe ad ſeriem ſententiarum ſub litera ض, et pro طبطا, quæ vox nullibi in Lexicis comparet, legendum eſſe ضبطا, a radice ضبط, *firmiter conſtrinxit, continuit*, et *ſervavit*. Unde variæ phraſes. E. g. ضبط في الحبس, *vincere in carcere*, Abulph. H. D. p. 460. ضبط الاثقال, *conſtringere ſarcinas*, Tim. i. 58. ضبط الامور, *ordinare res publicas*, ibid. p. 62. in notis. ضبط الممالك, *firmare regna*, Abulph. H. D. p. 467. et 501. ضبط الاصحاب, *bene regere ſocios*, ibid. p. 473. ضبط اللسان, *conſtringere linguam*, h. l. et mox ضبط النفس, *cohibere mentem*, N. 270. Quæ phraſis etiam occurrit in Verſ. Arab. Tit. i. 8.

S. 270. مواقع العطب ad literam, *loca exitii*, ſcil. *loca* in quibus quis *cadit in perniciem*. Radix وقع, יקע, *cecidit, concidit, procubuit* et quidem cum *fragore*. Vide Schult. ad Ham. p. 388. et Har. v. 138.

S. 271. فرحة البشرى, *lætitia læti nuncii*, i. e. *ſumma lætitia, lætitia exhilarans*, et quaſi *nitentem faciens*. Radix فرح, פרח, pp. notat *fidit, effidit*, dein *germinavit, floruit*, et h. *lætus, lætatus fuit*.—بشرى, *lætus nuncius, Evangelium*. Cor. ii. 97. Iſphan. p. 20. a بشر, בשר, pp. *raſit, polivit ad nitorem*, h. *læto nuncio exhilaravit*.—De radice عرض egimus,

N. 212. Addo tantum IV. Spec. اعرض cum عن constr. habere notionem *declinandi, avertendi se* ab aliquo vel aliqua re. Elnaw. p. 60. N. 98. ما قدع السفيه بمثل الاعرض, *nihil æque inhibet stultum, quam ut te avertas* ab eo; item *omittendi* aliquam rem, Abulph. H. D. p. 15. واعرض عن ابانة نسبه, *et omisit descriptionem genealogiæ ejus*, scil. Melchizedeci; nec non *respuendi* aliquem vel aliquid. Ibid. p. 45. اعرض عنه, *respue eum.*—Phrasis زخارف الدنيا, *blanditiæ mundi*, adfuit N. 169.

S. 273. Vide supra N. 70.

S. 275. شدّة, *angustia*, h. l. *inopiam*, scil. *rem angustam domi* denotat; opponitur enim τῷ رَخَآء, quod pp. *laxitatem*, et h. *amplitudinem opum* significat.—سَرَّآء et ضَرَّآء opponuntur etiam Tim. i. 30. Cor. iii. 134.

S. 277. Conf. supra N. 20.

S. 278. Conf. supra N. 13. 176. 217. et in I. Collect. N. 226.—De radice لزم vide quæ notavimus ad N. 155.

S. 280. Idem affirmat Imperator in Cod. MS. sub litera ع. عِنْدَ تَضَايُقِ ٱلْبَلَآءِ يَكُونُ ٱلرَّخَآءُ, *quum afflictio maxime premat, relaxatio erit.*—تَنَاهَي VI. Spec. a نَهَي, *terminavit, ad summum terminum pervenit.* Ita Abulph. H. D. p. 280. *Filii autem Musæ Ebn Shaceri* نهاية في علومهم, *summum in scientiis suis ad fastigium pervenerunt*; in II. et VI. Spec. idem notat. Har. iv. 58.—فَرَجٌ, *dilatio animi, gaudium, solatium.* Har. iii. 180. Peculiariter *evasio, liberatio*, scil. *emicatio in amplam libertatem*; opp. τῇ شدّة, Tim. i. 44. وليحصل لنا فرج بعد شدّة, *præstoque nobis erit evasio post angustiam.* Radix فَرَجَ ejusdem originis cum فرج et فرخ, פרח, pp. *laceravit, findendo aperuit*, uti liquet ex Cor. lxxvii. 9. اذا السماء فرجت, *quum cœlum diffissum fuerit.* Impp. et per metaphoram notat, *discutere curam, anxietatem*, et *mœrorem.* Har. Conf. xxxiii. يفرج الهم الذي همه, *diffindet curam, quæ eum labefaciebat*, i. e. *discutiet, detergebit.* Abulph. H. D. p. 472. ليفرجوا بهم عنه غمه, *ut ipsum*

anxietate ſua liberarent. Vide et p. 510. Har. i. 8. Tharaph. v. 74. et alibi. A *ſingendo*, ſcil. *rumpendo*, orta etiam notio *vireſcendi*, *efflorеſcendi*, et *gemmas protrudendi*, quam Hebræorum פרח in S. S. frequentiſſime exſerit.

S. 281. Senſus hujus et ſeq. ſententiæ eſt, Hominum indolem in adverſis præcipue manifeſtam fieri. Qui enim in iis prudenter ſe gerunt, eaque generoſa mente perpetiuntur, præclaras virtutes, quæ omnium laudem merentur, oſtendunt; cum e contra illi, qui ea ægre ferunt, ſordideque vivunt, ſe omnium contemptui exponunt.

S. 282. Eadem ſententia occurrit apud Har. ii. 94. hac ſolummodo differentia, quod ibi pro يُكَرَّمُ in fut. paſſ. Conj. IV. legatur يُكْرَمُ, *apud explorationem pretioſus cenſebitur vir aut vilis*. Conf. etiam N. 84.

S. 283. تُسْتَكْشَفُ ita haud dubie legendum pro mendoſo تُسْتَشْكَفُ quod MS. habet.—حِيرَةٌ, *ſtupor* et *perturbatio mentis*, ab حَارَ med. ي, pp. *volvit*, *convolvit*, et intranſitive *obvolutus fuit*. Adhibetur de *oculorum præſtrictione*. Abulph. H. D. p. 411. de *mente attonita* et *obſtupefacta*. Har. i. 104. et v. 124. Tim. i. 10. Item de *rebus perturbatis*. Abulph. H. D. p. 542. الموصل مدة مدينة في حيرة, *poſt hæc urbis Mauſelæ res diu confuſæ manſerunt*. Quæ poſterior notio hic locum habet, ita ut ſenſus ſit, Virorum prudentiam præſertim elucere, quando negotia publica confuſa et perturbata ſint, ſiquidem in tali rerum publicarum fluctuatione, ſe iis immiſceant, et ſollicite ſibi cavent. Conf. omnino in ſeqq. N. 516. — تُسْتَكْشَفُ 3. fut. paſſ. fœm. gen. X. Conj. radicis كشف, quam Arabes peculiariter uſurpant in *removendis*, vel potius *diſcutiendis* et *deſtringendis rebus*, quibus aliquid obtectum eſt. Abulph. H. D. p. 294. Ham. p. 492. et 493. Unde notio *divinandi* apud Hebr. in radice כשף ſemel modo in ſpec. Pihhel lecta 2 Chron. xxxiii. 6. profluxit. Hinc particip. מְכַשֵּׁף ſæpiuſcule occurrens, *Divinatorem* ſignificat, qui nempe familiare cum numine colloquium et commercium ſibi arrogat, et lumine plenus Divina ſe videre et detegere poſſe jactat.

S. 284. Conf. cum hac fententia membrum pofterius fent. N. 325. ubi أَجَلُ et أَمَالُ fibi etiam opponuntur.—حَضُورٌ act. radicis حضر, *præfens* et *propinquus fuit*. Peculiariter adhibetur de *morte inftanti*. Unde in VIII. per ellipfin vocis الموت abfolute notat, *morti propinquus fuit*. Abulph. H. D. p. 96. وكان لما احتضر امر ان يكتب الي امه, *fuitque quum* (Alexander Philippi filius) *morti jam vicinus effet, fcribi juffit ad matrem fuam* (literas). Similiter p. 197. 201. 204. Exc. Abulf. p. 61. Elnaw. p. 22. et alibi.—خَيْبَةٌ, *fruftratio* fpei. Act. radicis خَابَ, quæ pp. ufurpatur de *ignitabulo* quod fallit, nullas edens fcintillas. Hinc per metaphoram, *prohibitus, feclufus fuit*, fpecialiter fpe et votis, neque *confecutus fuit* quod volebat. Har. iii. 122. لم يخب فيه مناك ولا كبا قدح زناك, *non fruftra in eo erat confabulator ullus, neque fallebat terebratio fomitum ignis*; iv. 24. وَلَا أَمَالِي مَنْ يُخَيِّبُ أَمَالِي, *neque adjuto qui fpem meam fruftratur*; vi. 231. والعور يخيب, *et debilis* latus nudans *fallit vota petentis*. Vit. Salad. p. 9. فان الله اكرم من ان يخيب قصدك, *profecto munificentior eft Deus, quam ut hanc tuam intentionem fruftretur*. Vide et p. 12. 228. Ifphan. p. 22. Abulph. H. D. p. 136. 387. 483. &c.

S. 285. Conf. fupra N. 264. et in feqq. N. 524.

S. 287. يَنْشُدُ fut. a نَشَدَ, quæ radix inter alias notiones etiam valet, *quæfivit rem amiffam*. Ita de *camelis amiffis*. Tharaph. v. 70.

علي غير ذنب قلته غير انني نشدت فلم اغفل حمولة معبد

Nulla ob convicia, nifi quod quæfiverim, et non neglexerim camelos *onerarios* fratris mei *Mabed*.

S. 288. Idem docet in Cod. MS. fub litera ك. كيف يعدل في غيره من يظلم نفسه.

S. 289. Eadem fententia occurrit in Cod. MS. fub litera ك. كيف يعرف الله من يجهل نفسه.

S. 290. Convenit cum illo Belgarum,

Wat 'hoeft men toog om hoog te ſlaan?
Elk kruidje wyſt zyn' Godheid aan.

S. 291. Elegantiſſima ſententia, qua docetur, Scientiam, ſi ſit mere theoretica, neque operibus aut virtutibus oſtendatur, nullius utilitatis eſſe, ſicuti arcus, quando nervo non ſit tenſus, nihil valere vel efficere poteſt. Optime huc facit Sent. Sen. et Syr. M. N. 814. *Nil prodeſt bene didiciſſe, facere ſi ceſſes bene*; cum quo convenit illud Themiſt. p. 328. Τὰς ἀρετὰς εἰδέναι ὐδὲν ἢ μικρὸν ἰσχύει, τὰ δὲ ἔργα ὐ μικρὸν, ἀλλὰ τὸ πᾶν, *virtutes cognoſcere ne minimum quidem juvat*; *opera vero non parum quid, ſed omnia valent.* Virtus enim *non in ſcientia, ſed in actione conſiſtit.*—Porro ejuſmodi ſtructuræ ſententiam vide N. 39.

S. 293. Conf. N. 356.

S. 294. تَأْتِي Fut. fœm. gen. radicis أَتَى, pp. *tendere*, et dein *tendere aliquo*, *venire*, *ſupervenire*, *invadere inopinato* aliquem. Hinc cum علي conſtr. ſpeciali uſu notat, *abolere, delere, penitus perdere, e medio tollere*. Ita Abulph. H. D. p. 111. ليكون قد اتي علي نفس الصبي معهم, *ut ita puerum illum cum iis e medio tolleret.* Tim. i. 78. الي ان اتي علي اخرهم, *donec ad unum omnes eſſent deleti*; et p. 214. حتي اتي منهم علي الاول والاخر, *donec omnibus ad unum ſupervenit*, i. e. *penitus delevit.* Adde Iſphan. p. 8. واتي بالقلع علي البساتين, *venit cum eradicatione ſuper hortos*, i. e. *funditus eos ſubvertit*; ad quem locum vide Schult.

S. 295. Valde abſtruſum eſt hoc dictum; ſi quidem ſenſum ejus bene intelligo, quem credo hunc eſſe, Quo magis ſit in animo tuo Creatoris reverentia, eo minus tibi videbitur creaturæ pretium.

S. 296. Conf. I. Collect. N. 7. et quæ ibi notavimus, nec non præceptum Salvatoris, Matth. v. 44.—عَذِّبْ Imperat. II. Conj. radicis عَذَبَ,

pp. *ſtrinxit leviter*; hinc in II. *caſtigavit, punivit.* Cor. v. 21. يَغْفِرُ لِمَنْ يَشَآءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَآءُ, *Deus ignoſcit cui vult, et punit quem vult.*

S. 297. مُكَافَاةٌ act. III. Conj. radicis كَفَأَ in origine, *plicavit*; in III. *ſimilis et par fuit ex æquo*, vel ex *adverſo reſpondit*, aut tranſitive, *oppoſuit ex adverſo* et *contulit*, h. *penſavit, compenſavit, repræſentavit*, q. d. oppoſuit rem rei ad æquilibrium. Ita Har. iv. 16. وَأَفِي لِلْعَشِيرِ وَإِنْ لَمْ يُكَافِي بِٱلْعَشِيرِ, *et ſodali integrum præſto officium, quamvis ipſe ne decimam partem repenſet.*

S. 298. Non diſſimile eſt quod Imperator inquit in Cod MS. ſub litera ع. عِيٌّ تَسْلَمُ بِهِ خَيْرٌ مِنْ كَلَامٍ تَهْلِكُ بِهِ, *blæſitas, qua quis ſalvus evadit, melior eſt, quam ſermo, quo quis perit.* Quamvis hoc dictum magis generale ſit, et ſe latius extendat. عَيِيٌّ, *blæſus*, a عَيَّ, pp. *torquere, intorquere*, h. *impedita* et *inexplanata lingua fuit, ſe explicare non potuit.*

S. 299. Conf. I. Collect. N. 170.

S. 300. خَاوِيٌ particip. radicis خَوَيَ, cujus origo in *complicando* et *convolvendo*, h. *eſurivit*, q. d. *complicatus* et *longa inedia collapſus*, ſcil. *convolutus fuit venter*; h. in genere, *vacuus, inanis fuit.* Ita de *arce, urbe, domo, incolis vacua.* Abulph. H. D. p. 226. ودخل العسكر القلعة ووجدوها خالية خاوية, *et exercitus arcem ingreſſus, eam* incolis, jumentis, veſtibus, victu, &c. *vacuam invenerunt*; et p. 493. فوصلوا اليها الفرنج والقوها خالية عن المقاتلين غير خاوية من الارزاق, *et accedentes ad eam* (Damiatam) *Franci militibus quidem vacuam invenerunt, et non rebus ad victum neceſſariis deſtitutam.* Similiter Tim. ii. 168. وكانت خالية من سكانها خاوية من عامري عمرانها, *manſitque* (Niſibin) *vacua incolis et deſolata habitatoribus ædium ſuarum.* Uſurpatur etiam de *palma intus cava*, Cor. lxix. 7. de *loculis vacuis*, Har. i. 4. et h. l. de *corde intellectu vacuo.*

S. 301. عار الفضيحة notat *pudorem*, vel potius *ignominiam*, quam quis *ex re* vel *actione turpiſſima* ſibi contrahit. De voce عَارٌ, *opprobrium, dedecus*, vide ſupra in Auctar. ad I. Collect. N. 9.—فضيحة, *turpitudo, res* vel *actio turpis*. Plena phraſis الامور الفضيحة, *res turpiſſimæ*, occurrit in ſeqq. N. 494. Radix eſt فضح, פצח, in origine, *rupit, prærupit corticem* alicujus, h. alicujus *vitia nudavit* et *vulgavit*. Har. ii. 204. *ad pudorem adegit* aliquem, Abulph. H. D. p. 264. Notat etiam *vitiare virginem*, Hiſt. Sarac. p. 99. *ignominiæ exponere* ſpem, in ſeqq. N. 474.—يُكَدِّرُ fut. II. Conj. a كَدَرَ, כדר, pp. *fuſcari*, opp. τῷ صفا, *limpidus fuit*, Ham. p. 468. et in ſeqq. N. 341. h. *impurus, obſcurus, turbulentus fuit* liquor, color, &c. Uſurpatur de *vita* incommodis et fortunæ adverſæ caſibus *conturbata* et *moleſta*, Togr. v. 54. Item de *ſtatu turbulento* quaſi fæcibus. Exc. Abulf. p. 14.—لَذَّةٌ, h. l. notare videtur *vitæ jucunditatem*, vel, ſi mavis, *voluptates mundanas*, quæ لَذَّاتُ ٱلدُّنْيَا dicuntur, N. 219.

S. 302. عَاشِرْ Imperat. III. Conj. radicis عَشَرَ, עשר, in origine, *ſtrinxit, conſtrinxit*, et *compegit*, h. *decimus fuit* et *decimavit*, quia numero denario minores unam in ſummam et quaſi unum in faſcem colligentur et compingantur. Unde in III. Conj. notio *ſocietatem* vel *ſodalitatem ineundi* profluxit. Vide Meſtingh. in Diſſert. Philol. de Auctoritate quorumdam Chetibim, §. 5; ubi hanc *compingendi* notionem jure merito vindicavit loco 1 Reg. xxii. 49. Sine ulla enim ratione עשר ibi a Judæorum Magiſtris corrigitur in עשה, *fecit*, cum ſine tali correctione, verſio iſtius loci ſecundum primigeniam radicis vim bene ſic ſe habet: *Et Jehoſaphat* עשר, *compegit*, i. e. *ſtruxit, ædificavit naves*.—اهل الفضايل, *populus virtutum* ſunt homines, qui virtutes præclaras et excellentes colunt.—تُنْبَلُ fut. paſſiv. a نَبَلَ, *ſuperavit ſagittas, earumque præſtantia*; et dein *excelluit, ſolertia* et *generoſa indole fuit*. Ita Abulph. H. D. p. 325. *Fuit autem* Abdorrahman فاضلا نبيها نبيلا, *vir excellens, ingenio* et *acumine præ-*

ſtans; et p. 393. *Fuitque* EBNO'L TALMID وعاش نبيلا جليلا, *dum vixit eminens* et *illuſtris*.

S. 303. وأُذْنُهُ ita Cod. MS. forſan legendum وإذنه.

S. 304. Loco الاقراب, ſicuti Cod. MS. exhibet, lego الاقارب; quod eſt collect. τῦ قريب, *propinquus*, peculiariter *cognatione* vel *affinitate*, a قَرُبَ, קרב, *appropinquavit*, item *propinquus fuit*.—أَمَسُّ forma intenſiva *magis tangens, lædens*, a مَسَّ, משש, pp. *fricuit, terſit, palpavit*, uti ſupra dictum. Speciatim adhibetur de *malo* vel *noxa* aliquem attingente et *lædente*. Cor. xii. 88. xxx. 33. xxxv. 35. Har. vi. 246.—لَسْعٌ, *morſus ſcorpionum*, لسع, *punxit* ſcorpio, peculiariter *aculeo*. Sic de *ſerpente*, Gol. Adag. p. 123. N. 62.—عقارب collect. a ſing. عَقْرَبٌ, *ſcorpio*. Fig. paſſim notat non tantum *homines iniquos* ac *nequam*, ſed et *virulenta* alicujus *dicta* ac *facta*. Vide Schult. ad Har. i. 20. دبت عقاربه, *ſcorpiones ejus reptitant*, pro *graſſatur dictis factiſque virulentis*.

S. 306. Huc ſpectat etiam quod Auctor in ſeqq. ait, N. 367.

S. 307. Conf. N. 288. et quæ ibi notavimus.

S. 310. Eodem tendit Imperatoris monitum in Cod. MS. ſub litera غ. غَالِبُوا أَنْفُسَكُمْ عَلَي تَرْكِ ٱلْعَادَاتِ تَغْلِبُوا, *vincere conamini voſmet ipſos omittendo receptas conſuetudines et ſuperiores evadetis*.—دراجات plur. a ſing. دَرَجَةٌ, *gradus* per quem adſcenditur. Peculiariter *gradus* et *ordo dignitatis*, Cor. ii. 229. وَلِلرِّجَالِ عَلَيْهِنَّ دَرَجَةٌ, *et maritis convenit habere ſuper eas* (uxores) *gradum dignitatis*. Ibidem xii. 76. نَرْفَعُ دَرَجَاتٍ مَنْ نَشَآءُ, *exaltabimus gradibus dignitatis, quem voluerimus*. Abulph. H. D. p. 156. *Neque tuo officio deſis* اذا تطاطات من درجتك وانحطاطت عن مرتبتك, *quod de tuo honoris gradu deſcenderis, et dignitate tua depoſitus ſis*. Ita etiam radix دَرَكَ, דרך, pp. *volvit, provolvit*, et h. *volvit greſſus*, i. e. *greſſus* et *gradatim progreſſus fuit, adſcendit*, peculia-

riter notat in IV. Spec. *ſcandere ſuperiora, ſcandere gradus honoris.* Exc. ex Abulf. p. 7. et Abdall. 117.

S. 312. هَزْلٌ et جَدٌّ ſæpiſſime ſibi opponuntur. Tim. i. 217. وابراز هزل (في) صورة جد وجد في صورة هزل, *et produxit jocoſum ſub ſpecie ſerii, et ſerium ſub ſpecie jocoſi*; ii. 722. وتعاطي ذلك علي سبيل الجد الهزل, *atque in eo verſatus fuit ſerio et joco*; et p. 980. ubi تَهَزُّلٌ τῷ جد opponitur. ونسجت جديد الجد بسحيق التهزل, *et contexui novum ſermonis ſerii cum tritis facetiis.* Prior vox هَزْلٌ, *jocus, futilitas,* eſt a radice هَزَلَ, *macer et ætate extenuatus fuit,* quæ notio apud Golium primum locum tenet, et apud Arabes uſitatiſſima eſt. Vide Caab ben Zoheir, v. 19. Amrolk. v. 52. Gol. Adag. p. 121. N. 50. Lib. Colail. p. 77. &c. Hinc tertio loco apud Golium exponitur, *remiſſus, minime ſerius, jocoſus fuit.* Ita et in III. Conj. Abulph. H. D. p. 397. *Dicta quædam in quibus* الي الجد الهازلة, *cum ſeveritate luſus* ſcil. *jocus conjungitur.* Poſterior vox جد, *ſtudium ſerium* et *ſeverum,* item *ſerium, ſeria rei tractatio,* ab *acie ſecante,* quæ non *hebeſcit,* à جَدَّ in origine, *ſecuit in re ſecatio,* i. e. *ſerium fuit ſtudium in re,* quando ea prompte ſuccedit, et ad perfectionem ſuam promovetur; et جدّ الامر, *ſecat res* quæ *ſevera* et *gravis incumbit,* atque negotium faceſcit. Adde Ham. p. 550. ubi جد τῷ باطل, *joco,* opponitur.

اذا جَدَّ عِنْدَ ٱلْجِدِّ ارضاك جِدُّهُ
وَذُو بَاطِلٍ اِنْ شِئْتَ ٱلْهَاكَ بَاطِلُهُ

Quum ſerius eſſet ad ſeria, placebat tibi ſerium ejus.
Jocoque pollens, ſi velles, delectabat te ejus jocatio.

S. 313. حَارِبْ et مُحَارِبَةٌ. Prius imperat. poſterius particip. III. Conj. *adverſatus fuit, repugnavit,* a حَرَبَ, חרב, in origine idem cum خَرَبَ, *findere, lacerare,* unde variæ notiones ſecundariæ tam apud Arabes, quam

apud Hebræos profluxerunt, quales ſunt primo, *ſpoliandi* et *vaſtandi,* quo omnia quaſi lacerantur, ſedibuſque ſuis diffinduntur ac divelluntur. Eſai. xxxiv. 10. Ezech. xxix. 9. Malach. i. 4. alibi. Secundo, *ſiccitatis,* et quidem talis, quæ ſe *fiſſione* manifeſtat, ad quam vim alluditur, Pſ. xxxii. 4. *Converſus eſt ſuccus meus in ſiccitates æſtivas*; æſtas enim, ejuſque æſtus omnia ita exſiccant, ut ſimul *findantur.* Tertio, *attonitæ mentis in ſtuporem defixæ,* quia mens attonita veluti *finditur, diffinditur,* et *fateſcit,* viribus dejectis ac ſtupore defixis. Jer. ii. 12. Eſai. xliv. 27. Quarto denique, *gladii,* et *gladio cedendi.* Eſt enim gladius inſtrumentum *diffindens* et *occidens.*

S. 314. اصلاح المعاد, *aptare, concinnare reditum,* ſpeciali uſu notat, *ſe parare ad diem reſurrectionis* vel *reverſionis ad Deum*; qua notione radix عاد, עוד, pp. *volvi in ſe redeundo,* et dein *redire, reverti,* peculiariter de reverſione ad Deum *in ultimo judicii die* ſexcenties in Corano venit. Unde et المعاد abſolute notat *reditum* ad Deum, *reſurrectionem,* et *extremum judicii diem,* Tim. ii. 434.

قرير العين يرجوا الها
خلي البال لا يخشي معادا

Qui voluptati indulget, timoris Dei facile obliviſcitur:
Curis vacuus non metuit reditum ad judicium.

Et Abulph. H. D. p. 32. من غير ان يذكر لهم شيا من احوال الاخرة وامور المعاد, *ita ut non mentionem illis fecerit rei alicujus quæ ad vitam alteram, aut eorum quæ ad reſurrectionem* (ſpectant).

S. 315. Loco فِي حِكْمَتِهِ alibi legitur فِي قِنْيَتِهِ, et بِمَالِهِ pro بِعِلْمِهِ, quod eodem redit.

S. 316. اسباب videtur mihi h. l. notare *ſupellectilem* ſcil. mundi, ut ſenſus ſit, Omnia mundi bona caduca et putredini ſubjecta eſſe.—رُمَّامٌ, *carioſus,* a رَمَّ, רמם, pp. *ſuſtulit ſe in altum,* peculiariter adhibetur de *vulnere intumeſcente* et *computreſcente,* h. in genere, *computruit, carioſus fuit.* Ita de *oſſibus carioſis,* Cor. li. 42. Abdall. v. 46. Gol. Sent. Poet. p. 165. N. 44.

De *cadaveribus putridis,* Tim. ii. 508. et de *vetuſto, putridoque ſune,* ibid. p. 890. Eundem uſum exſeruiſſe etiam Hebr. רמם liquet ex Exod. xvi. 20. ubi de *manna verminante* et *computreſcente.* Hinc et רמים, *carioſus, exeſus a vermibus,* Job. xxi. 22. et רִמָּה, *vermis* et *putredo verminans.* Job. vii. 5. Vide Schult. in Jobum, p. 198. 568. et 577.

S. 317. Nimirum, Nemo eſt, qui mortem evitare poteſt; quin imo ſæpe fit, ut ille, qui mortem effugere velit, eo magis ei obviam eat.

S. 319. Conf. Prov. Salomonis, cap. xvi. 14. חמת מלך מלאכי מות, *excandeſcentia regis nuncius mortis.*

S. 320. Cod. MS. mendoſe legit حَبَاةٌ pro حَيَاةٌ, quam lectionem ipſe ſenſus poſtulat. Porro برضي الله, *in beneplacito Dei,* verti etiam poteſt *in favore Dei,* uti رضي الكبار *favorem potentium* notat. Tim. i. 370.

S. 321. Cum priori membro conf. N. 95.—كمال الصلاح, ad literam, *perfectio ſtatus integri,* i. e. *ſumma perfectio.* كمال nominibus præponitur ad ſummum alicujus rei gradum deſignandum. Uti in ſeqq. N. 421. كمال الكرم, *ſumma liberalitas,* et كمال الحلم, *ſumma manſuetudo.*—Phraſis عمل لدار البقاء, *operari pro domo æternitatis,* redibit N. 524.—نيل الفلاح, *conſecutio felicitatis,* i. e. *ducit ad felicitatem* et quidem *æternam,* uti et ipſa radix فلح, פלח, pp. *ſecare, reſecare,* ſpecialiter *partem eximiam,* et dein *proſperitate gaudere,* in IV. Conj. uſurpatur de *felicitate vitæ futuræ.* Cor. vi. 135.

S. 322. غِبْطَةٌ, *felicitas,* a غَبَطَ, pp. *contrectare* et *explorare,* quam *opimum* ſive *pingue ſit animal,* unde transfertur ad *ſtatum felicem* et *opimum.* Mon. V. A. p. 2. وَصِرْنَا أَحَادِيثًا وَكُنَّا بِغِبْطَةٍ, *factique ſumus fabula, qui eramus opimo in ſtatu.* Dubium tamen mihi, an non غبطة exponi poſſet per *lætitiam,* quo ſenſu conjungitur cum الفرح والبشاشة. Abulph. H. D. p. 547.

S. 323. Valde difficile eſt hanc ſententiam verbo tenus reddere. Eam ob cauſam verſionem liberiorem dedi, cujus ſenſus eſt, Quemvis hominem quo-

libet momento morti occumbere posse.—فَوْتٌ plerumque *elapsam occasionem* notat, uti præced. sententia. Hic vero et sæpius alibi *mortem* significat, unde et cum موت non raro conjungitur. Sic Tim. ii. 768. فلما تحققوا موته واستثبتوا فوته, *simul autem ac certi evaserunt de ejus morte, ejusque obitum accurate explorarunt.*

S. 325. Prius membrum non multum differt a N. 281.—تصاريف collect. τῆς تَصْرِيفٌ, *mutabilitas, vicissitudo fortunæ*, a صرف, צרף, pp. *vertit, convertit*; hinc phrasis صروف الليالي, *versatio noctium*, significat *vicissitudines fortunarum* ac *rerum*. Mon. V. A. p. 1. v. 2.—جواهر collect. τȣ̃ جوهر, *margarita, res quævis pretiosa*, scil. *omne id, quod in re quaque nitet* et *præstat*, Lib. Colail. p. 21. et h. fig. *natura, indoles*, peculiariter *præstantior*, ibid. p. 63. Sic in Prov. خلاصة الجوهر تظهر بالسبك, *sinceritas metalli inter conflandum apparet*, ubi *sinceritas metalli* notat *virtutem solidam*. Har. ii. 92.—إنْقِضَآءٌ, infinit. VIII. Conj. *finitus, confectus, consummatus fuit*, a قضي, קצה, in origine, *secuit, præcidit*, h. *decrevit*, item *absolvit, consummavit.*—آجال collect. τȣ̃ أَجَلٌ, *terminus*, peculiariter *vitæ, fatalis meta, mors.* Isphan. p. 9. et in I. Collect. N. 219. ab اجل, אגל, *terminum posuit.*

S. 326. Vide quæ notavimus ad I. Collect. N. 2.

S. 328. Elegantissima sententia, qua docetur, Quemlibet oportere hac in vita mortali operari pro vita futura, siquidem post hanc vitam omnis se æternitati præparandi occasio abscissa erit. حسابٌ act. radicis حَسَبَ, חשב, vic. τῶν حشب et خشب, cujus originem Gjeuhar. apud Schult. in Comm. ad Prov. p. 160. ita pandit, الخشب, pp. est *actio, qua quis imponit cotem latiorem rei perpoliendæ, eamque fricat, ut si fuerit in ea hiatus aut fissura, aut scabrities aut inæqualitas, id omne tollatur, ac lævigatum reddatur.* Eandem *elimandi* et *perpoliendi* notionem habuisse Hebr. חשב liquet ex 2 Chron. ii. 13. ולחשב כל־מחשבת, *ad perpoliendam polituram*, i. e. in omnibus ibi memoratis materiis id elaborandum manu et mente simul, quod

artificiosissima ratio potest assequi et exsequi. Unde חוֹשֵׁב Exod. xxvi. 31. xxviii. 6. et alibi notat, *artificem politissime* et *subtilissime* aliquid *elaborantem*, et חֵשֶׁב, *polituram, perpolitionem, artificium politissimum.* Exod. xxviii. 8. et xxix. 5. Adde locum insignem 2 Chron. xxvi. 15. ubi per חשבנות מחשבת חושב, intelliguntur *Mathematica inventa et fabricata* ad exactissimam illam *subtilitatem*, qua talia debent *elaborari* et *perpoliri.* Ex hac origine variæ ac diversæ notiones metonymicæ et metaphoricæ apud Arabes Hebræosque profluxerunt, quas inter et *computandi rationesque subducendi exactissime* imprimis locum habet. Unde nostrum حِسَابٌ, *computum* notat sive *rationum exactionem.* Cor. lxxxiii. 26. Peculiariter in ultimi judicii die, qui inde *κατ' ἐξοχὴν* يوم الحساب vocatur, Cor. xxxviii. 17. *Et dixerunt, Domine noster, accelera nobis portionem nostram* قبل يوم الحساب, *ante diem rationis,* i. e. supremi judicii. Similiter in S. S. Levit. xxv. 50. וחשב עם קנהו, *et perpoliet rationem cum emptore,* i. e. exactissime computabit. Vide etiam cap. xxvii. 18. Ps. lxxiii. 16. lxxvii. 6. cxix. 59. aliaque loca quæ Schult. l. c. adduxit.

S. 329. عين الهداية, *oculus directionis,* i. e. *optima directio,* quemadmodum *oculi* apud Arabes et Hebræos in genere, omnes res et personas maxime pretiosas et amatas, scil. potiorem ac præcipuam rei partem exprimunt.

S. 330. سعة a وسع, *sine modo* et *mensura amplus fuit.* Est forma infinit. per aphæresin primæ radicalis notans *capacitatem amplissimam,* scil. *amplitudinem* omnis rei. E. g. *scientiæ, fortunarum* et *opum, potentiæ* et *gloriæ aliarumque rerum,* quas quis sibi acquirit, qui juste et æque erga alios agit, cum e contra, qui injustitiam amat et exercet, ob pœnam ipsi exspectandam angore animi arctabitur.—جَوْرٌ, *injustitia,* h. l. sumitur pro *injustitiæ pœna.* Radix est جَارَ, גור, pp. *flexit, deflexit,* et *exorbitavit a via* aut *scopo,* h. *injustus fuit contra alios.*

S. 331. Conf. N. 235. et 443.

S. 333. Vide quæ notavimus ad I. Collect. N. 261.

S. 334. فَاقَةٌ, *paupertas, egestas, necessitas,* a فَاقَ, pp. *frangere* vel *luxare,* h. *pauper evasit, egestate laboravit.*

S. 335. Docet, Eos, qui sagaci ingenio præditi sunt, ob amissionem rerum mundanarum, quarum vile pretium bene perspexerunt, non adeo contristari, verum multo magis excitari ad bona æterna tanquam prædam opimam quærenda; stultos vero, qui in bonis temporalibus omnem suam spem collocant, eorum jacturam quam maxime dolere.—أَكْيَاسٌ collect. τȣ كَيِّسٌ, *astutus, ingeniosus, sagax;* a radice كَاسَ, כיס, pp. *in orbem verti,* h. *astutus, ingeniosus fuit.*—حَمْقَى plur. ab حَمِقٌ, *fatuus, stultus;* de radice حَمِقَ, חמק. Vide I. Collect. N. 242.

S. 336. Significat, Facilius esse aliquamdiu sine æquo justoque alicujus imperio vivere, quam infimæ conditionis hominum, subditos suos quibusvis modis vexantium, regimini subjectum esse. Vide quæ notavimus ad I. Collect. N. 74.—سُفُلٌ, *inferior, infimus;* a سَفُلَ, *infimæ sortis fuit,* ordine et dignitate vilis et *ignobilis fuit.* Togr. v. 43. et Abulph. H. D. p. 199. 291. 286. et alibi. Respondet Hebr. שפל, *humilem esse* vel *fieri* tam *statu* quam *animo.*

S. 337. Cum priori membro conf. I. Collect. N. 100.—In Cod. MS. sententia sic exhibetur; قد يزل الحليم ، قد يرهق الحكيم; verum vocabula الحليم et الحكيم absque ullo dubio sunt transponenda.—Pro يَرْهَقُ puto legendum يُرْهِقُ ut sit fut. IV. Conj. *imposuit quod ferendo non esset, difficilis fuit, vexavit.* Isphan. p. 8. Radix est رَهِقَ, cujus origo secundum Beidavium in fragm. Hageri ad Cor. lxxii. 13. sita في غشيان الشي, *in obscuratione alicujus rei.*

S. 338. قريب h. l. notat *propinquum cognatione* vel *affinitate,* uti Har. i. 16.

S. 340. يَتَرَيَّا fut. V. Spec. *apparuit, se ostendit.* Tim. ii. 447. a رَأَى,

ראה, *vidit.* Porro priori hujus ſententiæ membro non diſſimilis eſt gloſſa quam Golius ſub IV. Spec. exhibet: اري من نفسه الحلم, *præ ſe tulit manſuetudinem.*

S. 341. Optime huc faciunt verba in Exc. Abulf. edit. a Schult. p. 13. et 14. وهذا داب الدنيا لم يعط الا واسترددت ولم تحل الا وتمررت ولم تصف الا وتكدرت بل صفوها لم يخل من الكدر, *Hic mundi mos, hæc dos eſt; non dat, niſi ut repetat; non dulceſcit, niſi ut amareſcat; non liquidus fluit, niſi ut conturbetur. Quin imo limpidiſſima ejus turbidis fæcibus ac moleſtiis haud vacant.*—مرّ, *amara fuit res* fig. uſurpatur de qualibet re, quæ hanc vitam acerbam et infelicem facit; uti oppoſita radix حلا, *dulcis fuit* et *ſuavis* ad *omnem felicitatem* ac *proſperitatem* transfertur.—Pari modo كَدِرَ, *turbidus fuit* liquor, fig. de *incommodis* et *adverſæ fortunæ caſibus conturbata* et *moleſta vita*; et صَفَا, *clarum* et *defæcatum fuit* vinum, de vita ſcil. *ſtatu limpido, tranquilloque,* paſſim adhibentur.—Cæterum, eandem oppoſitionem inter مرّ et حلا nec non inter كدر et صفا, vide Tim. i. 10. Carm. Togr. v. 54. Gol. Sent. Poet. p. 171. N. 57. et paſſim alibi.—Porro loco حُلُّوا, quæ forma in Lexicis non comparet, ſuſpicor legendum eſſe حُلُّوا, vel potius حَلُّوا, ut ſic in rythmo reſpondeat τῷ صَفَّوا.

S. 342. Senſus eſt, Stirpem ſcil. ſtemma, ut ut nobile et illuſtre, nihil prodeſſe, niſi cum humanitate, morumque civilitate conjuncta ſit; cum e contra elegantia morum et doctrinæ generis turpitudinem tegat. Uti ſupra docuit Imperator N. 104.

S. 343. Nimirum, *Rari quippe boni.*

S. 344. Conf. N. 14.

S. 345. عُوَّار ab Arabibus exponitur per قذي, *feſtuca,* vel aliquid ſimile oculo nocens, لتعويرها وصيرها البصر, *quia excæcant et oculis*

nocent. Fig. notat *vitia,* Tim. ii. 998. Eandem metaphoram vide Matth. vii. 3. 4. Radix eſt عار, *occæcavit,* in origine, *æſtuavit.*

S. 346. Eadem ſententia occurrit in Prov. Arab. edit. a J. Scaligero et T. Erpenio. Cent. i. N. 83. Conf. etiam Syrach. cap. xxi. 28. Ἐν ϛόματι μωρῶν ἡ καρδία αὐτῶν· Ἐν δὲ καρδίᾳ σοφῶν ϛόμα αὐτῶν. Quod et innuit Salomo Prov. xiv. 33. בלב נבון חכמה ובקרב כסילים תודע, *in corde prudentis reſidet compactio ſolida : at quod in medio ſtultorum, evulgatur.* Nec non cap. xxix. 11. כל רוחו יוציא כסיל וחכם באחור ישבחנה, *omnem ſpiritum ſuum profert ſtolidus ; at ſapiens mulcet eum retrorſum.*

S. 347. Ejuſdem ſenſus cum præcedenti ſententia.

S. 349. الحق, *veritas,* et باطل, *vanitas,* ſcil. *mendacium,* ſæpius opponuntur; vide ſupra N. 100. et infra N. 393.—*Veritas* non injucunde comparatur cum *igne.* Uti enim multa ligna vim ignis licet exigui reſiſtere non poſſunt, ſic etiam multæ vanitates vi veritatis licet paucæ facile propelluntur. Eſt enim *veritas,* uti Sophocles bene ait, ἰσχύον, *res præpotens* ; quam ob cauſam etiam comparatur cum *gladio ſecante,* N. 5. et cum *manu* quæ تصدع ردا الشك, *diſcutit peplum dubitationis.* Har. i. 92.

S. 350. Sententia, qua prudentia in verbis factiſque commendatur. Conf. N. 69. et 203.

S. 351. Videtur mihi ſenſus eſſe, Eum qui *miſericordiam,* vel, ſi mavis, *propinquorum amicitiam abrumpit,* omnibus exoſum eſſe, nullamque ab aliis gratiam exſpectare poſſe. Quo ſenſu ſe explicat Auctor in ſeqq. N. 387. ليس لقاطع رحم قريب, *non eſt propinquus ei qui abrumpit amicitiam.*

S. 352. Eodem tendunt verba Davidis, Pſ. xxxvii. 16. טוב מעט לצדיק מהמון רשעים רבים, *bonum eſt parum juſto præ eximia opulentia improborum multorum,* ubi המון, pp. *æſtuatio, tumultus æſtuans,* per metaphoram ſumitur pro *eximia opulentia,* qua quis quaſi circumfluit magno cum ſtrepitu, pompa, et oſtentatione inani, ut Eſai. xvi. 14. et Eccl. v. 9.

S. 353. Conf. I. Collect. N. 112. et 113.

S. 354. Phrasis قريب الشهوة, *focius cupiditatis*, idem dicit quod عبد الشهوة, *fervus cupiditatis*, quæ fupra adfuit, N. 292. et عبد المطامع, *fervus concupifcentiarum*, N. 293.

S. 355. Quod Auctor hic de fapientis deformitate et ftolidi formofitate teftatur, idem affirmat Cicero cum refpectu ad virtutes et vitia, de Legibus, lib. i. §. 19. *An corporis pravitates, fi erunt perinfignes, habebunt aliquid offenfionis; animi deformitas non habebit? cujus turpitudo ex ipfis vitiis facillime percipi poteft.* h. Recte Sen. et Syr. M. N. 765. *Ulcera animi fananda magis, quam corporis.* Quibus adde Menandri monitum p. m. 162. Μὴ κρῖν ὁρῶν τὸ κάλλος, ἀλλὰ τὸν τρόπον, *forma in judicando non fpectanda, fed mores.*

S. 356. Conf. N. 293.

S. 357. Huc pertinet dictum Sen. et Syr. M. Sent. N. 554. *Populi eft mancipium quifquis patriæ eft utilis*; et N. 834. *Regibus pejus multo ipfis eft, quam fervientibus.* Nec mirum; nam uti Chryfoftomus in Epift. p. 488. bene ait, *Dum fubditi dormiunt* et *cubant fuaviter*, hi *vim et moleftiam fuftinent innumerabilem in foro*, illifque *vigilant moleftius.* Quare Cicero fcribens Pæto Imp. in lib. ix. ad Famil. Epift. 25. non immerito inquit, *Nunc ades ad imperandum, vel ad parendum potius; fic enim antiqui loquebantur.*

S. 358. Vide not. ad I. Collect. N. 47.—تأوي fut. I. Conj. radicis أوي, אוה, pp. *flectere*, et intranfitive *flecti, inflecti, inclinari*, h. *recepit fe commorandi* vel *quiefcendi* ergo. Ufurpatur peculiariter in II. et V. Conj. de *avibus*, quæ fimul congregantur. Abulph. H. D. p. 75. Inde apud Golium, طير أوي et طير متأويات, *aves fimul congregatæ.*

S. 359. Idem innuit Imperator in Cod. MS. fub litera ك. كل قريب دان, *omne propinquum vilefcit.* Nec non illud Latinorum, *minuit præfentia famam.* Plerumque enim res abfentes multo majores nobis

fingimus, quam ſi eas coram contemplemur. عَـيَّانٌ, forma hæc non comparet in Lexicis. Forte legendum عِيَانٌ ut ſit act. III. Conj. *vidit coram et ob oculos, contemplatus fuit.* Har. v. 112. Matth. cap. v. 8. a عَانَ, *manavit, fluxitque aqua, pervenit fodiendo ad aquæ ſcaturiginem.*

S. 360. Veriſſima ſententia. Nemo eſt, qui ſummum ſcientiæ gradum attingere poteſt unquam; quo magis enim quis in ea progreſſus fecerit, eo multa magis agnoſcet, ſe adhuc neſcire, quibus ſcientia ſua continuo augeri poteſt.—وِعَاءٌ, *repoſitorium, vas, loculus,* ubi aliquid *reconditur* vel *continetur,* a وَعَى, יעה, cujus proprietas ſecundum Tebrizium ad Tharaph. Moallak. v. 29. ſita in *firma, compactaque junctura*; h. ſecundario, *comprehendit, collegit* et *aſſervavit* rem; item *memoria retinuit* aliquod dictum, qua notione mox occurret N. 371.—جُعِلَ paſſiv. radicis جَعَلَ, pp. *volvit, advolvit,* h. *poſuit, collocavit.* N. 390. يَتَّسِعُ pro يَوْتَسِعُ fut. VIII. Conj. *dilatatus fuit, ſe dilatavit* res, a وَسِعَ, de quo ſupro.

S. 361. Senſus eſt, Multa obſtacula ac difficultates patientia tandem evinci. Hoc intendit quoque Syrach. cap. i. 21. Ἕως καιροῦ ἀνθέξεται μακρόθυμος, καὶ ὕστερον αὐτῷ ἀναδώσει εὐφροσύνην, *ad tempus ſuſtinet longanimis, et poſtea exoritur lætitia.* Cum quo convenit illud Sen. et Syr. M. Sent. N. 198. *Miſeriarum portus eſt patientia.* Eodem etiam tendunt, quæ Imperator docuit in I. Collect. N. 13. 130. 274. et in Cod. Wahid. paſſim. —غَلْقٌ, eſt *inſtrumentum,* quo *clauditur* porta, *vectis, peſſulus, obex,* a غَلِقَ, pp. *appingere, appactum adhærere.* Sic apud Iſphan. de *ſylva ramis appacta,* h. *claudere portas appacto obice* vel *peſſulo,* Cor. xii. 23. Abulph. H. D. p. 38. Ham. p. 341.

S. 362. Conf. hanc et ſeq. ſententiam cum dicto Salvatoris, Luc. cap. vi. 21. 25. et Jacobi, cap. iv. 9.—وَفَدَ vic. τῆς أَفَدَ, *imminuit* alicui h. *venit, acceſſit.* Ibn. Dor. v. 97. Reſpondet Hebr. אפד, unde אֵפוֹד Exod. xxix. 5. *Amiculum ſuperius humeris injectum* et *reliquis veſtibus ſuper indu-*

tum. Peculiariter Pontificis maximi, ita dictum ab *eminendo*; item אֲפֻדָּה Exod. xxviii. 8. et xxxix. 5. *Superinducta toga, amictus,* peculiariter *ornatior,* scil. *cum dignitate* et *splendore eminens,* et præ aliis vestibus *conspicuus.* Similiter Dan. xi. 45. אָהֳלֵי אַפַּדְנוֹ commode reddi potest *tentorium eminentiæ ejus.*— أَبَدٌ, *æternitas,* quæ quasi perit et fugit nostram aciem, ab أَبَدَ, pp. *secuit, resecuit, abscidit,* et intransitive, *abscissus, resectus fuit,* vide Schult. in Jobum, p. 825.

S. 363. مُخَلَّدٌ, *æternitate donatus, perennis,* particip. II. Conj. a خَلَدَ, pp. *niti, cum nisu penetrare, inhærere, unique sedi affixum esse,* h. *immotum stare,* et dein *mansit, duravit, perennavit,* et *sempiternus fuit.* Plura de hac radice vide apud Scheidium in Cant. Hisk. p. 50. et seqq.

S. 364. Scil. Sine pietate nemo vitæ alteri rite vacare potest; jam vero nemo pius esse potest, cujus in corde amor mundi sedem fixam occupavit, uti docuit Auctor N. 111. et 118.— يَتَفَرَّغ fut. V. Conj. a فَرَغَ, origo in *vacuo,* inde *curis* et *labore vacuus fuit.* Tim. ii. 386. Vit. Salad. p. 72. 238. et Ispħan. p. 7. et cum *Lam* constr. *vacavit* rei vel personæ, Cor. lv. 31. Similiter in V. *vacuus ab* opere fuit, et cum *Lam* constr. *omne impendit studium, operamque* rei. Abulph. H. D. p. 92.

S. 366. Ejusdem farinæ est sententia in Cod. MS. sub litera ك. كيف ينصح غيره من يغش نفسه, *quomodo quis alium sincere monebit, qui se ipse decipit.*

S. 368. مُوَبِّخ particip. II. Conj. radicis deperditæ أَبَخَ pro وَبَخَ, in II. constr. cum علي, *comminatus fuit, graviter perstrinxit, increpavit.* Abulph. H. D. p. 55. ووبخ الله علي كفره, *increpavit eum* (Salomonem) *Deus ob infidelitatem ejus*; et p. 514. *Et Patriarcham Arsenium* وبخه علي فعله هذا, *qui ob hoc factum eum reprehenderat, in exilium dedit.* Construitur etiam cum *Lam,* ibid. p. 58. وبخه اليا النبي لعبادة الاصنام, *et increpavit eum* (Achabum) *Elias Propheta, quod coleret idola.* Sic

etiam p. 71. *Et Judæi ipſum* Ezechielem *occiderunt* لاجل توبيخه *quod eos increparet.*

S. 369. Conf. prius membrum cum N. 324.—متوكل, *confidens,* ſcil. على الله uti plene ſcribitur in I. Collect. N. 24. et Meidan. i. N. 18. Eſt particip. V. Conj. radicis وكل, de qua vide not. ad I. Collect. N. 176.

S. 372. Poſterius membrum adfuit in I. Collect. N. 135. vide quæ ibi annotavimus.

S. 374. Conf. N. 66.

S. 375. Elegantiſſima *tum* rhythmo, *cum* ſenſu ſententia, cum qua conferenda prior pars ſententiæ N. 384.—يويّدين fut. II. Conj. radicis آد pro أيد vicin. τῷ آد, אוד, med. و, pp. *gravitate ſua preſſit, incurvavitque* onus impoſitum; h. poteſtas *intorquendi in majorem molem,* ſic ut quid *condenſetur* inde, et *ſpiſſum* ac *durum* reddatur. Unde in II. Spec. *firmavit, roboravit, corroboravit.* Cor. ii. 87. lxi. 14. Abulph. H. D. p. 119. Hiſt. Sarac. p. 149. et Tharaph. v. 20. Eandem *incurvandi* vim primigeniam olim reſediſſe in Hebr. radice deperdita איד liquet ex derivato איד vel אֵד, *pondus grave, moles prægravans*; unde per metaphoram transfertur partim ad *vaporationem nebuloſam* et *graviorem* imbres parituram, Gen. ii. 6. partim ad *calamitatem,* qua quis ita *incurvatur* et *deorſum premitur,* ut ſe erigere nequeat, donec oneri tandem ſuccumbit. Quo ſenſu adhibetur Pſ. xviii. 19. ubi Jehova dicitur Davidi fuiſſe in fulcrum, quod ipſum firmiter ſuſtentaverit, ne ab *incumbente mole* et *pondere calamitatum* opprimeretur, et eliderctur; et Jobi, cap. xxxi. 3. ubi *moles incubans,* i. e. *graviſſimum exitium,* figura graviori pingitur, tempeſtatis inſtar a longo paratæ, conglobatæ, et tandem cum pernicie in caput injuſti erupturæ. Conf. Schult. in Jobum, p. 446. et 560. et in Prov. p. 52. et 174.

S. 376. يسوق fut. I. Conj. radicis ساق, verbum paſtoritium, *pellere, impellere gregem.* Vit. Salad. p. 68. uti cogn. وسق in X. Spec. valet

gregem impulit in unum agmen. Ibn. Dor. v. 134. سَاقَ notat etiam *tendere* aliquo. Abulph. H. D. p. 468. Conf. Schult. Animad. in V. T. p. 443.

S. 377. Significat, Quemlibet oportere ſe bonis operibus præparare ad mortem, quo magis ea ipſi immineat.—عَجَلًا ita lego pro مَهَلًا, uti Cod. M. vitioſe legit.

S. 378. عليه pertinet ad eum qui laudatur. ثَنَي, *laudavit* c. c. علي perſonæ.

S. 379. Senſu non multum differt a ſent. N. 364.—قَضَآء ſæpiſſime notat *decretum*, peculiariter *Divinum*. Tim. i. 6. et 62. a قَضَي, *ſecuit, præcidit,* et h. *decrevit, prædeſtinavit*; h. l. vero *mortem* deſignat, uti Tim. ii. 142. et ipſa radix in VII. *determinatâ fuit* res, abſolute valet, *mortuus fuit.* Ibid. p. 970.

S. 380. Oppoſita ſententia adfuit N. 14. et 344.

S. 381. Prouti quiſque in hac vita vixerit, ita in die reſurrectionis mercedem ſuam accipiet.—سَيَلْحَقُ fut. I. Conj. cum س præfixo, quo ad futurum noſtrum reſtringitur. Vide Gramm. Erpenii, p. 52. Radix لحق, pp. *adhæſit, cohæſit,* qua notione occurrit in Verſ. Arabica Joh. xii. 26.—Phraſis يوم القيامة occurrit etiam Cor. xxxix. 16. Vide et N. 266.

S. 384. Conf. N. 375.—Porro قَوْل et فِعْل h. l. ita opponuntur ut prius *mera verba,* poſterius *praxin,* ſcil. *exercitium bonorum operum* deſignet. Sic etiam Cor. xxi. 73. Har. vi. 256. et alibi.—يَجْدِي fut. I. Conj. radicis جَدَي ult. و et ي, גדה, pp. *uvere, madere,* h. *profuit, commodo fuit,* quatenus *uvida proſunt* et *delectant.* Abulph. H. D. p. 289. et 516. Inde Hebr. גדי, *hædulus tener, mollis, delicatus,* ſic dictus ob *carnem uvidam, ſuccique plenam,* et גְּדוֹת, *ripæ,* quia ſemper *uvent* et *madent.*—يَتَّصِل pro يُوتَصِل fut. VIII. Conj. a وَصَل, pp. *nexuit, connexuit,* dein *junxit, copulavit,* in VIII. *conjuncta fuit* res rei c. c. ب.

S. 385. Nemo, ſive dives ſive pauper ſit, mortem effugere poteſt. De quo eleganter Horatius Carm. lib. i. Od. 4. v. 13.

Pallida mors æquo pulſat pede pauperum tabernas
Regumque turres.

et Od. 28. v. 15.

Sed omnes una manet mox,
Et calcanda ſemel via lethi.

Idem affirmat Sophocles apud Grot. l. c. p. 71. Πᾶσι θνατοῖς ἔφυ μόρος, *mors omnes homines manet.* Nec non Euripides, ibid. p. 231. Βροτοῖς ἅπασι κατθανεῖν ὀφείλεται, *reddenda cunctis vita tanquam debitum.* Quod et Apoſtolus teſtatur in Epiſt. ad Hebræos, cap. ix. 27.

S. 387. Priorem partem conf. cum N. 351.

S. 388. مَا زُوِيَ عَنْكَ, *quod remotum eſt a te,* idem dicit ac quod tibi non *decretum eſt.*

S. 389. Loco الأَنْعَام malim legere الإنْعَام, ut ſit infinit. IV. Conj. نعم uti ſupra ſcribitur N. 177. quæ ſententia cum hac conferenda.—Phraſes تاخير الانعام, *differre beneficia,* et تعجيل الانتقام, *accelerare vindictam,* oppoſitæ ſunt ταῖς تاخير العقوبة, *differre pœnas,* et تعجيل المثوبة, *accelerare præmia,* quæ occurrunt in ſeqq. N. 421.

S. 390. De uſu voculæ غير negationem inferentis vide ſupra I. Collect. N. 240.—انبساطا act. VIII. Conj. radicis بسط, quæ ſecundum Scholiaſtem ad Carm. Tograi, v. 8. teritur في كل شي السعة فيه, *de omni rei expanſione* et *amplitudine,* v. g. de *facie exporrecta,* ſcil. *hilari,* Vit. Salad. p. 13. et 24. Similiter in III. Conj. ibid. p. 256. et imprimis in VII. Conj. ibid. p. 108. 137. 236. Exc. Abulf. p. 29. et infinitis aliis locis.

S. 394. Quod hic de inſipientis linguæ teſtatur, idem affirmat Auctor de *aviditate,* Meidan. i. N. 26. Senſus eſt, Inſipientem mala linguæ ſuæ directione cauſam eſſe, qua mortem, ærumnas, et infinita alia damna ſibi ad-

ferat. Vide N. 165. et I. Collect. N. 21.— حَتْفٌ notat *mortem* et quidem *violentam*, cujus *uncum impactum* nemo *avertat* vel *avellat*, a حَتْفٌ cogn. τῷ خَتَفَ, quod non simpliciter *rapere*, sed ἁρπάζειν, scil. *violenter* et *celeriter rapere* aliquid tanquam *unco injecto*, unde ad *raptationem mortis*, quæ fiat veluti *unco ineluctabili*, transfertur. Eandem *rapiendi* potestatem etiam residere sub Hebr. חטף liquet ex Jud. cap. xxi. 21. *Et rapietis vobis quisque suam mulierem ex filiabus Schiluntinis*; et Ps. x. 9. *Nectit insidias* לחטוף *ad rapiendum pauperem*, יחטוף, *rapit pauperem, eum detrahendo in suum rete*. Nec non in cognato חתף Job. ix. 12. ejusque derivato חֶתֶף Prov. cap. xxiii. 28. uti ex ipsis fontibus demonstravit Schult. in Prov. p. 296. et seqq.

S. 396. Sensus videtur esse, Viros qui animo virili aliisque præclaris virtutibus præditi sunt, plerumque reservari ad res adversas scil. perferendas, vel, si mavis, eas ita dirigendas, ut eorum constantia, sapientia, prudentiaque minus noceant, quam si infimæ conditionis hominibus demandatæ essent.— رِجَالٌ, scil. hic et sæpe alibi notat *viros*, peculiariter *principes, præstantes, nobiles, fortes, virtutibusque* præ aliis *eminentes*, quo sensu opponuntur τοῖς أَرْذَالٌ, *infimæ sortis hominibus*, in I. Collect. N. 74. Uti et رَذِيلٌ, *vilis*, opponitur τοῖς رِجَالٌ, *viris præstantibus*. Tharaph. v. 93. Simile discrimen videmus apud Hebræos inter איש, *vir*, et אדם, *homo*. Prior enim vox sæpe notat *virum nobilem* et *fortem*. E. g. Ps. xxii. 7. *Ego quidem sum vermis* ולא איש, *et non vir*, i. e. nihil minus quam *dignitate, viribusque conspicuus*. Iterum 1 Sam. xxvi. 15. *Et dixit David Abnero* הלוא איש אתה, *nonne vir tu es?* i. e. nonne vir fortis et bellicosus es? *et quis sicut tu in Israele?* Posterior אדם, *hominem plebeium* et *vilem* designat, Ps. lxxxii. 7. et Jer. ii. 6. sic etiam בני־איש dicuntur *viri principes* et *eminentes dignitate*, uti e contra בני־אדם appellari solent *homines plebeii*. Evidens hujus discriminis exemplum est, Ps. xlix. 3. Esai. ii. 9. v. 15. &c. &c.

—تَذَّخِرُ pro تَذْتَخِرُ 3. fut. fœm. gen. VIII. Conj. radicis ذَخَرَ, de qua vide N. 170.

S. 399. Loco أَنْطَقَهُمْ legere malim أَنْطَقَ ſine affixo—نَطَقَ c. c. ب rei, notatque ſimpliciter *locutus* eſt, non vero *allocutus eſt aliquem.*

S. 400. Radicem رَكِبَ variis floſculis Orientalibus inſervire ſupra vidimus. I. Collect. N. 225.—Phraſis رَكِبَ الباطل, *inequitare mendacium,* h. l. notat *mendacium loqui* vel potius *omni ſuo ſtudio confingere mendacia, iiſque fræna* quaſi *laxare.*

S. 401. Ita quoque Belgæ, *Met vraagen word men wys.*

S. 402. أَهْمَلَ, *libere pergit,* IV. Spec. radicis هَمَلَ, cujus origo in *fluxu libero* et *ſoluto.* Uſurpatur de *oculo exundante lachrymis*; de *aqua*; de *cœlo pluviam largiente*; item de *animalibus, camelis,* qui ſine paſtore nocte dieque libere divagantur. Conf. omnino de hac radice E. Scheid. in Diſſert. ad quædam V. T. loca, cap. i. ubi Vir ille doctiſſimus civitati Hebr. jure merito vindicavit radicem deperditam המל, e cujus ſpecies *Pyhal* remanſit derivatum הֲמֻלָּה vel הֲמוּלָּה, *imber copioſe* et *libero fluxu effuſus.* —تَأَمَّلَ V. Spec. ab أَمَلَ cujus vis primaria videtur eſſe *tendere, extendere, protendere,* h. *ſperavit,* q. d. *extendit* mentem ad rem, et alio flexu med. damm. *longa,* ſcil. *extenſa facie præditus fuit*; in V. *protendit ſemet* ad rem, i. e. *attento oculo conſideravit,* vel *acie fixa intuitus fuit* et *expendit* eam. Hoc ſenſu occurrit, Har. v. 102. Abulph. l. c. p. 87. *Cum ergo ad Philemonem acceſſiſſent* وقف علي الصورة وتاملها, *ille, viſa conſiderataque ac probe oculis notata forma,* dixit, &c. et p. 284. وان تامل متامل كتابه, *et ſi quis attento oculo librum ejus perpenderit.*—Ab *extendendo* etiam notio *debilitatis, infirmitatis,* et *languoris* apud Hebræos in radice אמל profluxit, quatenus id quod *extenditur, attenuatur,* atque adeo *debilis, infirmus,* et *languidus* fit.

S. 403. تَوَقَّرَ, *modeſte ſe geſſit.* V. Spec. radicis وَقَرَ, וקר vel יקר, pp.

gravem esse, unde ad *modestiam, morumque gravitatem* transfertur. Vide not. ad N. 93.—تَكَبَّرَ V. Spec. a كَبُرَ, pp. *compactus, firmus, solidus fuit*; h. *magnus, corpulentus*, et dein *gravis* et *molestus fuit*, unde in V. *semet extulit* et *superbivit*.—حُقِرَ passiv. ab حَقَرَ, חקר, cujus primaria vis est *tenuavit, attenuavit*, et intransitive, *attenuatus fuit ad summam exilitatem*, unde notio *contemptionis* apud Arabes; apud Hebræos vero *scrutationis* et quidem *subtilioris* et *profundioris*, quæ aliquid ad minutissimum usque pulvisculum excutit, perquirit, atque explorat.

S. 404. اِسْتَحْيَى, *se contraxit*, ne quis se videat, atque ita *pudore affectus est*. X. Spec. radicis حَيَّ pro حَيِيَ, חיי, *convolvi, compingi cum convolutione*. De qua vide quæ annotavimus I. Collect. N. 53.

S. 407. Sapientes consulendos esse monet etiam Græcorum quidam apud Grot. l. c. p. 927. Σόφȣ παρ' ἀνδρὸς προσδέχȣ συμβȣλίαν, *tu non nisi a sapiente consilium pete*. Nec mirum, Σοφὴ σοφῶν γὰρ γίνεται συμβουλία, *sapientis enim consilia sunt sapientia*, cum e contrario *insipientia consiliarii perniciosa est ei, qui consilium petit*, uti docuit Imperator, N. 96.—اِسْتَبَدَّ, *solus in opere* vel *aliqua re versatus fuit*, Abulph. H. D. p. 59. a بَدَّ, בדד, pp. *secuit, resecuit*, h. *separavit a se invicem, separavit se ab hominibus*.

S. 408. اهانت et خانت pertinent ad præced. نفس, ideo in fœm. gen. scribuntur. Prius est 3. fœm. gen. IV. Conj. radicis هَانَ, הון vel הין, in origine, *laxus fuit*, h. *levis*, item *vilis* et *contemptibilis fuit* alicui. Vide I. Collect. N. 101. Posterius est 3. fœm. gen. I. Conj. خَانَ, pp. *secuit, fidit*, h. *decepit*. Cor. xii. 52.

S. 409. Phrasis حاسب نفسه, *cum se ipso computum inire*, convenit cum ea, qua usus est David. Ps. cxix. 59. ubi inquit חשבתי דרכי, *putatam viarum mearum summam perpolivi*.

S. 410. Optime huc faciunt verba Cor. ii. 9. يُخَادِعُونَ ٱللَّهَ وَٱلَّذِينَ آمَنُوا وَمَا يَخْدَعُونَ إِلَّا أَنْفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ, *decipere stu-*

dent Deum, eosque qui crediderunt; verum non decipiunt nisi animas suas, neque sentiunt hoc. Immo Deum fallere res impossibilis est. Παντῆ γὰρ ἐςὶ, πάντα τὲ βλέπει Θεὸς, *præsens enim ubique est, omniaque inspectat Deus,* uti bene quidam Græcorum inquit apud Grot. l. c. p. 933.—خُدِعَ et خَادَعَ. Prius est passiv. I. Conj. Posterius activum III. Conj. radicis خَدَعَ, cujus primaria potestas sita est in *subducendo sese,* h. *decepit, fefellit, dolore circumvenit,* in III. *fallere studuit* alium.

S. 411. Prius membrum significat, Eum, qui orphanum injuria afficit, eo ipso efficere, ut et filii sui post mortem suam ab aliis injuriose tractati sint.— يَتِيم *orphanus,* a يَتَمَ, cujus primaria vis est *rumpere, abrumpere diffindendo,* unde transfertur non solum ad *lassitudinem* et *virium infractionem,* quæ secundo loco apud Golium exstat, sed et ad *solitudinem* et *separationem illam,* qua quid *rescissum ab aliis solum relinquitur.* Hinc يَتِيم יתום, *orphanus,* scil. *pupillus,* qui a parentibus *rescinditur* per mortem, et *solus relinquitur.*—Ad יתם pertinet quoque forma אֵיתָם, Ps. xix. 14. Refertur quidem ab aliis ad תָּמַם, ab aliis ad אָתַם. Verum præstat statuere radicem יתם, et totum locum h. m. vertere: *A tumidis substringe servum tuum, ne dominentur in me,* אז איתם, *tunc innocens ero parvuli instar ac pupilli, et purus ero a defectione multa:* vel, si magis arrideat, possunt verba illa etiam sic verti: *Tunc unionis instar enitescam,* quatenus يَتَمَ apud Arabes etiam notat: *unicus* et *solitarius fuit.* Unde يَتِيمَة, observante Mangero in not. ad Tim. i. p. 242. duplicem habet significationem, denotans *tum* quod *unicum est absque pari,* qualis est in margaritis *unio*; tum *orphanum,* qui solitarius est alienæ opis indigus.—عَقَّ, pp. *rupit, fidit*; h. *abrupit vincula necessitudinum, rebellis, contumax fuit.* Ham. p. 522. Abulph. H. D. p. 251. فقال له ان ابني يعقّني, *et dixit ei, filius meus contumax in me est.*— نصر اضداده, *adjuvat adversarios suos,* i. e. efficit, ut eo facilius ipsum evincere possint.— أَضْدَاد collect. τȣ̃ ضِدّ, *hostis, adversarius,* quam notionem Hebr. צד et plur. צדים etiam habuisse liquet ex

Jud. ii. 3. ubi verba והיו לכם צדים non vertenda, *et erunt vobis in latera*, ſed, *et vobis hoſtes erunt*, uti in Cor. xix. 81. يكونون عليكم ضدّا, *et ipſis hoſtes erunt.*

N. 412. شفا حسّادهٖ, *medicatur invidis ſuis*, i. e. efficit, ne iniqua videantur invidiæ vulnera.—De verbo فَحَشَ vide I. Collect. N. 266.

S. 413. استنصح, *conſilium rogavit*, X. Spec. radicis نَصَحَ, נצח, pp. *purus, nulliſque ſordibus turbatus fuit* liquor, h. per metaphoram, *fidelis* et *ingenuus fuit amicus*, et dein *ſincere monuit, conſuluit.*—غَشَّ idem cum غشي, pp. *tegere*, h. *decipere*, peculiariter *ſimulando* et *falſa perſuaſione*, ibid. N. 182.—وَعَظَ cogn. τῷ يعظ, יעץ, pp. *plexuit*, et dein *dedit conſilium bene plexum* et *validis* quaſi *nexibus firmum*. Peculiariter uſurpatur de *admonitione ſacra*, quæ fit concionando propoſita pœna vel præmio. Ita de Lockmano filium ſuum monitis in religione inſtruente. Cor. xxxi. 13. Unde et *orator ſacer* κατ' ἐξοχὴν, واعظ, יועץ, audit.—توحش 2. fut. IV. Conj. radicis وَحَشَ, cujus origo eadem videtur quæ in حسّ et حشّ, quarum primigenia vis ſita eſt in *re arida* et *præ ariditate ſtrepente*. Unde ad *regionem deſolatam* et *deſertam* transfertur; h. in IV. *deſolatus fuit* et *vacuus* locus; item *contriſtavit* et *mœrore affecit.*

S. 415. اطاع نفسه, *morem gerere animæ ſuæ*, idem dicit quod appetitui ac voluptatibus ſuis obſequi.—وَصَلَ h. l. ſpeciali uſu notat *favere, propitium eſſe*. Inde apud Gol. وصلك الله, *faveat tibi, propitiuſque ſit Deus.*

S. 416. أغْمَارٌ collect. τῷ غُمْرٌ, *inexpertus, indoctus, imperitus*. Elnaw. p. 76. N. 129. a غَمَرَ, עמר, pp. *volvit, involvit.*—انغاب infinit. IV. Conj. a نَغَبَ, *inglutivit, abſorbſit, ſorbendo hauſit* ſalivam, aquam, &c. h. in IV. Conj. qua Lexica augenda, *abſorbere fecit, ingurgitavit.*—احْتِكَالٌ act. VIII. Spec. ab حَكَلَ in IV. et VIII. idem quod أَشْكَلَ, *obſcura* et *dubia fuit* res.

S. 417. مِن حَقّ الرَّعِي, ad literam, *de officio*, vel *pars officii paſtoris* eſt. حَقّ ſæpe notat *id quod fieri oportet, officium*. Lib. Colail. p. 58. 72. 83. et mox N. 418. 419. et 420. De radice رعي, רעה, vide not. ad I. Colleɑ̃. N. 158.

S. 420. In verſione ſenſum magis quam verba expreſſi. Valde enim difficile eſt verba, ut jacent, in Latinum ſermonem transfundere.

S. 421. Prius membrum convenit cum ſent. N. 157. Conf. etiam N. 389.

S. 424. قَسَاوَةٌ, *durities, obduratio*, ſcil. القلب, *cordis*, a قَسِي, קשה, de quo vide I. Colleɑ̃. N. 202. ubi plena phraſis occurrit.—شِيَم, *ſignum a natura impreſſum, indoles*, a شام, pp. *fixit, notam impreſſit*. Conf. Schult. ad Har. vi. p. 264. et 269. ſeqq. et Tim. ii. 344.—غَبَاوَةٌ, *ſocordia, incuria*, a غَبِي, in origine idem cum عَبَا et عَبَأَ, pp. *conſtipatus, ſpiſſus, craſſus fuit*, unde ad *ſtupiditatem craſſiorem* et *ſocordiam* transfertur. Ita Har. iv. 42. et Abulph. l. c. p. 517. Conf. Schult. ad Ham. p. 417. et 418.

S. 425. مَغَارِمُ collect. مَغْرَمٌ, *obæratus, debitis obſtrictus*, a غرم, ערם, *obſtrictus, obæratus fuit*. Cor. ix. 62. et in VIII. Conj. qua Lexica augenda, *æs alienum contraxit*. Har. iii. 162. Vide quæ notavimus ad N. 59.—تَحَمُّل infinit. V. Spec. radicis حَمَل, חמל, *tulit, pertulitque patienter, miſericordia affectus eſt*. Lib. Colail. p. 19. In V. idem. Vide de hac radice I. Colleɑ̃. N. 189.

S. 426. Convenit cum dicto Salomonis, Prov. xxviii. 26. בוטח בלבו הוא כסיל, *ſecure recumbens in cor ſuum ſtolidus eſt*.—De radice حَقَر, חקר, ſupra egimus N. 403.

S. 427. مَن أَحْيَا عِلْمًا, *qui vivere facit ſcientiam*, i. e. qui monumenta ingenii ſui reliquit, et ſic efficit ut apud poſteritatem recenti in memoria maneant.

S. 428. Conf. N. 215.

S. 429. Conf. I. Collect. N. 201.—تَلَفٌ, *exitium, interitus, pernicies,* a تَلَفَ, *periit, interiit.* Ita Abulph. H. D. p. 279. *Utique scio, quod si misero isti puero in mentem venisset hoc quod contigit,* لذهب عقله وتلف, *sane defecisset ejus intellectus et periisset.*

S. 430. Conf. N. 79. et 108.

S. 431. Conf. N. 26. et quæ ibi notavimus.

S. 434. De voce السراب vide N. 42.

S. 435. Vel, *Euge liberalitatis sociam verecundiam.* نِعْمَ hic et 3. seqq. sententiis particula est *approbandi, Euge, O quam!* ita Cor. iii. 136. viii. 40. et infra Meidan. ii. N. 15. Sæpe etiam est particula* *asseverandi* et *affirmandi,* idemque valet quod جَيْرِ, *certe profecto, utique,* Lib. Colail. p. 90.

S. 436. Idem Sen. et Syr. Sent. N. 401. *Metus improbos compescit, non clementia.* Metus scil. pœnarum sæpissime causa est, qua multi a rebellione cohibentur ac deterrentur.—أَلْحَاجِزُ particip. I. Conj. ab حَجَزَ, pp. *ligavit, constrinxit camelum in extremitate pedum,* quæ notio propria apud Golium secundo loco comparet; h. *cohibuit.* Ita nostrum حَاجِزٌ adhibetur de *aggere,* scil. *obice* aquarum. Cor. xxvii. 62.

S. 437. طَارِدٌ particip. ab طَرَدَ, *propulit, abegit, repulit.* Abulph. l. c. p. 183. et 528. Gol. Adag. Cent. i. N. 9. Vide de hac voce N. 141.—رِضَآءٌ, *acquiescentia,* scil. in decreto Dei. Plena phrasis occurrit in I. Collect. N. 69. ubi رضاء بالقضاء dicitur *medicina cordis esse,* et in seqq. N. 449. ubi docet medium esse, quo quis αὐταρκείαν, scil. *animum contentum* adeoque *vacuum* a *sollicitudine* acquirere possit.—لِلْهَمِّ ex لِ, art. ال et هَمّ.

S. 438. Significat, Famelico quælibet alimenta perquam gratissima esse. —اَلْإِدَامُ notat *opsonium,* sive مما يطيب به الطعام, *quidquid pani additur in condimentum,* ut butyrum, mel, lactuca, carnes, fructus, &c.

S. 439. Non invenuste comparat Imperator stultorum prosperitatem cum horto super sterquilinio. Sicuti enim hortus ob soli pinguitudinem abundantius crescit, frondibusque suis supervagatur, ita etiam stulti, quibus ab omni parte opes ac deliciæ affluunt, luxuriare, divitiisque suis ac facultatibus cum fastu et arrogantia superbire solent. Eodem tendit etiam dictum Salomonis, cap. xix. 10. לא נאוה לכסיל תענוג, *non decorum elumbi*, scil. *stulto diviti fastosæ deliciæ*, scil. divitiæ ac voluptates, siquidem iis plerumque ventosæ superbiæ et arrogantiæ fræna laxare solent; *magnæ* enim *felicitatis comites sunt stultitia et arrogantia*; uti bene Zwing. p. 1279.

S. 441. Idem fere monitum vide in seqq. N. 447. et 450.—De radice ثَرَة egimus N. 268. et de سَاقَ, unde ساقت, N. 376.—رغايب collect. τῆς رغيبة, *res expetita*, peculiariter *multum, amplumque donum, multæ opes*. Ita Abulph. H. D. p. 390. وبذل لهم الرغايب, *iisque magna præmia erogavit*. Similiter Tim. i. 378. et Lib. Colail. p. 22. *Qui non equitat terrores* لم ينل الرغايب, *non accipiet multas opes*. Radix est رَغِبَ, vel رَغَبَ, רעב, cujus primaria potestas in *cavitate ampliore*, præsertim *in ventre*, unde ad *insatiabilem vorandi cupiditatem*, et latius dein ad *omnem cupiditatem avidiorem*, qua quis aliquid flagranter concupiscit ac vehementer desiderat, transfertur. Sic Abulph. l. c. p. 8. رغبوا في النسا, *magno desiderio concupiverunt fœminas*. Vit. Salad. p. 6. وكان شديد الرغبة في سماع الحديث, *et erat percupidus traditionis hauriendæ*. Item Tim. ii. 610. ورغب فيه كل صادر ووارد, *ejusque amore flagrarunt ad unum omnes*. Vides hinc Hebr. רעב, *esurire*, originem suam itidem habere in *ventre cavo* et *vorandi cupiditate*.

S. 442. Valde obscurum est hoc dictum. Ad literam sonat, *Admonitio tua inter turbam*, vel, quod præferrem, *inter primores percussio est*. Sensus, ut mihi videtur, duplex esse potest. Vel primo, turbæ hominum se immiscere ad monendum, exponit verberum periculo. Vel secundo, primoribus viris consilium dare velle, exponit verberibus. Notum scil. admonitiones, quæ

ab inferioris conditionis hominibus primoribus dantur, plerumque ab ipsis ægre ferri.—مَلَأٌ sæpe quidem *turbam hominum, cœtum,* ejusque *conventum* notat. E. g. Cor. ii. 247. *An non respexisti* اَلَي اَلْمَلَإِ مِنْ بَنِي اِسْرَايِلَ مِنْ بَعْدِ مُوسَي, *ad conventum ex filiis Israelis post Mosen?* Non raro tamen *primores, nobiles, optimates* designat. Sic Cor. x. 74. *Dein misimus post eos Mosen et Aaronem ad Pharaonem* وَمَلَايِه, *et proceres ejus, cum signis nostris, sed superbe se gesserunt*; et xi. 39. *Et fabricabat arcam, et quotiescunque transibat juxta illum,* مَلَأٌ مِنْ قَوْمِه, primores e gente ejus *jocum captabant ex eo.* Similiter xii. 43. xxiii. 25. aliisque in locis. Eandem notionem observavit Onkelos in Hebr. מלא Gen. cap. xlviii. 19. ubi Jacob Ephraimo benedicens ait: וזרעו יהיה מלא גוים, quæ verba ita vertit, ובנוהי יהון שליטין, *et filii ejus erunt dominantes in populum.* Videatur Schult. in locum.—تَقْرِيع infinit. II. Conj. radicis قَرَع, pp. *quassit, quassavit,* h. *percussit, contudit caput fuste.* Usurpatur imprimis de *percussione graviori.* Sic de *percussione cervicis*; de *collisione dentium,* &c. &c. in II. idem, in III. verberibus contendere. Vide hanc radicem copiose illustratam ab H. A. Schult. in not. ad Elnaw. p. 122. et seqq.

S. 443. Conf. N. 235. et 331. De radice جلا, unde تجلّي, vide not. ad N. 384.

S. 444. نِظَام, pp. est *linea conserta margaritarum.* Apud Golium tertio loco exponitur per ملاك الامر, *fundamentum* et *constitutio* rei, *id quo negotium constat* et *subsistit,* نظام الكرام, itaque erit *fundamentum honoris,* scil. *id quo honor constat* vel *acquiritur.*—خَصْلَتَان, *duplici ratione*; pp. *duæ proprietates.* Est dualis a sing. خَصْلَة, pp. *portio quæ sola alicui competit, id quod quis solum habet ac propriam,* h. *mos, proprietas,* præsertim *laudabilis,* qua quis ab aliis discernitur. Tim. ii. 996. et N. 120. a خَصَلَ, pp. *divisit, dividendo determinavit,* et dein *portionem alicui dedit.*—

اِنْصَافٌ, *justitia, decisio justa*; act. IV. Conj. a نَصَفَ, *in media parte attigit*, in IV. *medium tenuit, juste* et *ex æquo* rem *composuit* cum alio, quod *justum est, fecit* alteri, et *de se tribuit*, pro quo etiam dicunt انصفه من نفسه.—Affixum كَ in اِنْصَافَكَ et نفسك docet, ni fallor, h. l. intelligi *justitiam*, qua quis *cum se ipso juste* et *ex æquo agat*. Uti مواساة respicit ad *auxilium*, quod aliis et quidem fratribus adfertur.

S. 445. Phrasis قلب البيت, *cor domus*, notat *mediam partem domus*, uti *media acies* absolute قلب, subintellecto العسكر, vocatur. Vita Salad. p. 54. *Et quum* (Sultanus), *cui destinatum erat confligere, hoc audivisset, ad prælium se composuit, justaque acie instructa*, بيمنة وبيسرة وقلبا, et ad dextram, et ad sinistram, et ad medium, *fortissimis subsidiis firmata, hosti obvius procedit*.—أَمَدٌ, *extremum, terminus, finis*, ab أَمَدَ, pp. *tetendit, extendit*, peculiariter funem.—غَوْرٌ, pp. *æstus interior aquarum profundarum*, et dein *profunditas, fundus*, et *imum* cujusque rei. Unde et ipsum Thema غَارَ, עור, *venit in depressam, cavamque terram*. Ejus propria notio comparet apud Gol. quarto loco, *ferbuit æstu* dies, &c.—نَجْدٌ, *altitudo*, a نَجَدَ, נגד, pp. *eminuit, prominuit, elatusque fuit ante oculos*; h. *manifesta* ac *clara fuit* res. Unde הגיד apud Hebræos *indicavit, demonstravit, ob oculos habuit*; et נֶגֶד, *coram*, quod infert *perspicuitatem eminentem*, vel *eminentiam ante oculos versantem*.

S. 446. Pro نَفَاقٌ, legere malim نِفَاقٌ, ut sit act. III. Conj. نَافَقَ, *hypocritam agit*, a نَفَقَ, de quo vide not. ad N. 40.

S. 447. Conf. N. 268.—مَأْثَمٌ, *iniquitas*, act. radicis أَثِمَ, אשם, pp. *tundere*, dein *tundendo impingere*, sic *tundere pedes* dicuntur, quando ita *offendunt*, ut *lapsus* sequatur; unde geminus usus, *labi in peccatum* et *labi in perniciem*.—تَحْرُزُ, *custodies*, ab حَرَزَ, חרז, pp. *strinxit, instrinxit* rem ad eam servandam, h. *custodivit*, peculiari usu adhibetur de *baccis*, aliisque *monilibus uno filo consertis*, quales ap. Hebræos חרוזים audiunt, Cant. i. 10.

S. 450. الشُبَهَاتُ plur. fœm. gen. τῦ شُبْهَة collect. τῆς شُبْهَة, *res dubia et obſcura,* Abulph. H. D. p. 357. Har. ii. 62. et infra Meidan. i. N. 40. Radix eſt شَبَهَ, cujus origo in *obſcuro,* h. in II. *adumbravit,* et dein *comparavit, aſſimilavit obſcurius,* item *obſcurare, incertum reddere*; in VIII. *obſcura mihi fuit* res et *ambigua.* Lib. Colail. p. 43. et Har. vi. 278. وَلَا تَأْتِ أَمْرًا انْ مَا اشْتَبَهْ, *neque aggrediare aliquid, quod obſcurum et ambiguum eſt.*—رِيَبٌ collect. τῆς رِيبَة, *ſcandalum dubium,* &c. a رَابَ, ריב, cujus origo ſecundum Teblebium ad Har. ii. 89. ſita eſt in *inquieta commotione* et *concuſſione,* unde ad omne quod *ſollicitat* et *turbat,* ut *ſcandala; ſuſpiciones, dubitationes, lites* ſive *rixus acriores, omnemque vexationem,* qua quis quaſi *concutitur, nulla quiete ei conceſſa,* transfertur. Qui plura de hac radice velit, adeat Schult. in Har. l. c. in Prov. p. 27. et Animad. in V. T. p. 45. &c. مُوبِقَات plur. fœm. gen. particip. IV. Conj. مُوبِق, *perniciofus,* a وَبَقَ, *periit, interiit,* in IV. *exitio dedit, perdidit.* Ita Tab. Ceb. p. 36. أَللَّذَّاتُ المُوبِقَةُ, *voluptates pernicioſæ.*

S. 453. يَقِين, *fiducia,* ſive *firmitas,* ſcil. *fidei,* uti ſupra N. 117. 153. 205. et 234.—أَشْعَرَ, pp. *findere,* h. *diſcriminare* capillos, et dein *diſtinguere a ſe invicem, ſcire, clare cognoſcere,* q. d. *ſubtiliſſime* et *ad tenuitatem uſque pili intelligere.* Conf. de hac radice Schult. ad Har. ii. 49. et 50.

S. 455. تُسَوِّلُ 3. fut. fœm. gen. II. Conj. radicis سَالَ med. *vaw,* שול, pp. *laxus, amplus,* et *pendulus fuit*; in II. *laxare, liberum, promptum, ſolutum facere,* h. *fingere, adornare* alicui negotium. Cor. xii. 19. *Et quum veniſſent, oſtendentes ſuper tunicam ejus ſanguinem falſum, dixit* (Jacob), بَلْ سَوَّلَتْ, atqui apte compoſuerunt vobis animæ *veſtræ negotium,* i. e. *confinxiſtis hoc.* Similiter v. 83. Cor. xx. 94. xlvii. 25. et alibi.

S. 456. ادَّعَي pro اِدْتَعَي VIII. Conj. radicis دَعَي, pp. *pepulit, propulit,* h. *vocem pepulit ex ore præ anguſtia.* Har. vi. 214. hinc *clamavit,*

advocavit, vocavit in auxilium. Abulph. l. c. p. 529. et Ham. p. 448. Item *gloriam ſibi arrogare.* Abulph. l. c. p. 3. Har. ii. 48. in VIII. *gloriatus fuit* de *genere* aut *fortitudine.* Ham. p. 448. Har. iii. p. 179. اِفْتَرَي Conj. VIII. a فَرَي, פרה, origo ſita eſt in *ſecando, findendo, diſrumpendo.* Ita apud Gol. Adag. Cent. ii. p. 123. N. 60. تَفَرَّي ٱللَّيْلُ عَنْ صُبْحِهِ, *diſrumpitur nox ab aurora,* et Caab ben Zoheir v. 33. تَفْرِي ٱللَّبَانَ بِكَفَّيْهَا, *lacerat pectus manibus ſuis.* A *ſecando* orta eſt etiam notio *fingendi mendacium,* q. d. *a veritate diſſecuit.* Unde فِرْيَة, *figmentum, mendacium,* ſcil. a *veritate reſectum.* Similiter in VIII. *affinxit* alicui *mendacium.* Cor. xxxii. 3. et lxi. 7. ubi plena phraſis occurrit, وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ ٱفْتَرَي عَلَي ٱللَّهِ ٱلْكَذِبَ, *quis autem* eſt *iniquior, quam qui confingit de Deo mendacium?* —A *findendo* porro notio *germinationis* et *fertilitatis* apud Hebræos manavit, quatenus terra finditur, quum e gremio ſuo protrudit germina; uti et פֶּרֶה vel פֶּרֶא, *onager* a celeberrimo curſu, quo viam et auram quaſi *ſecat,* nomen accepit.

S. 458. Conf. N. 427.—اعيانهم, *perſonæ eorum.* اعيان collect. eſt a ſing. عَيْن, *oculus,* unde ad multas diverſiſſimaſque notiones transfertur. Hic loci et ſæpe alibi uſurpatur de *perſona* vel *re ipſa,* ſcil. *rei ipſius eſſentia.* Liceat mihi aliquot exempla afferre. Abulph. H. D. p. 6. *Et creati ſunt* (Adam et Eva) *hora prima* من هذا النهار بعينه, *ejuſdem diei* (Veneris); p. 128. اقول هذا مذهب انبيذوقليس بعينه في الصفات, *dico hanc ipſiſſimam Empedoclis ſententiam de attributis*; p. 167. والثاني اثبت صفة هي بعينها زات, *ſecundi attributa* (Deo) *afferunt, quæ ſunt ipſa eſſentia*; p. 281. *Apud nos conſtat de ſecta Sabæorum,* ان دعوتهم هي دعوة الكلدانيين القدما بعينها, *profeſſionem ipſiſſimam eſſe cum Chaldæorum antiquorum profeſſione*; p. 350. Quando me occupavit vel leviſſimus *ſomnus,* &c. احلم بتلك المسايل باعيانها حتي ان, *de ipſis illis quæſtionibus ſomniabam, ita ut,* &c. p. 356. *Et hoc tibi indi-*

cium eſt de ſummo illius ſtudio et diligentia, وطلب العلم لعينه, *quod ſcientiæ ſui ipſius gratia operam dederit.* Quibus addo locum ex Har. iv. 144. *Dixit Harith ibn Hemman, quum condidiſſem aure id quod inter eos reciprocatum erat*, تقت الي أن أعرف عينهما, *deſideravi perſonas ipſas cognoſcere.*

S. 459. Senſus hujus ſententiæ facilis eſt. Sed conſtructionem verborum nequeo expedire, niſi pro ينتظر, hic et in duabus ſententiis ſequentibus, legatur ينظر, *reſpicere faciet*, et pro الشباب, in accuſ. الشباب; et ſic etiam in ſeq. ſententia pro الصحة, in accuſ. الصحة.—Porro phraſis أهل غضاضة, vel potius اهل الغضاضة, *populus recentis* ac *nitentis juventutis*, notat eos, qui *recenti juventutis flore* ac *vigore gaudent.* Vox أهل obſervante Schult. in indice ad Lib. Colail. p. 100. pro ratione adjecti genitivi varias admittit ſignificationes, quibus plerumque deſignantur, *vel* rei alicujus artiſve periti, *vel* certæ conditionis homines, *vel* præditi aliqua virtute aut vitio inſigni. Sic e. g. اهل العلم, *eruditi*, Abulph. H. D. p. 247. اهل العيافة, *augures*, Tim. i. 16. اهل القبور Pſ. lxxvii. 12. vel اهل المقابر, *ſepulti*, Ham. 540. اهل بيته, *familia alicujus*, Abulph. H. D. p. 59. اهل المدينة, *cives*, Abulf. V. M. p. 31. اهل الحسد, *invidi*, Elnaw. p. 98. اهل الراي, *prudentes*, Mon. V. A. p. 51. lin. 3. اهل الخيانة, *fraudulenti*, ibid. p. 68. اهل الاموال, *divites*, Erpen. et Scalig. Prov. Cent. ii. N. 87. Similes phraſes apud Imperatorem noſtrum paſſim obviæ ſunt, vide N. 101. 302. 460. 461. &c. et Meidan. i. N. 5. 14. &c.—حواني collect. τȣ̃ حاني vel حانية, *incurvans*, ab حنا, חנה, pp. *flectere, inclinare*, et intranſitive, *inclinari, incurvari*; hinc حنية, arcus *inflexa habens latera*, ejuſque pl. حني et حنايا, *arcus curvati.* Ibn. Dor. v. 47. Tharaph. v. 19. et Exc. Iſphan. p. 21. et محني pro محنوي, *inflexus.* Ibn. Dor. v. 51.—الهرم notat *decrepitam* et *extremam ſenectutem*, ab هرم, *ſeneſcere, ſenio defecit* et *confectus fuit* homo. Hiſt. Sarac. p. 146.

—شَبَابٌ, *adolescentia, juventus*, ab *ardore*, qui est præcipue in ætate juvenili. Radix est شبّ, שבב, pp. *arsit*, h. *adolevit* puer, *juvenis evasit*. Conf. Schult. ad Ham. p. 380. et 460. et ad Har. iv. 9.

S. 460. Vide quæ de constructione notavimus ad sententiam præced. N. 459.—غَضَارَةٌ act. radicis غَضُرَ, *commoditate vitæ* et *affluentia bonorum donavit* eos *Deus*.—نَوَازِلُ collect. τῆς نَازِلَةٌ, *descendens*, a نَزَلَ, נזל, pp. *fluxit, diffluxit*; h. *descendit*.—سُقْمٌ, *morbus, ægritudo*, a سَقِمَ, pp. *punctus, compunctus fuit*, h. *doluit, male habuit, ægrotavit*.

S. 461. Pro يَنْتَظِرُ iterum lege يُنْظِرُ—أُزُوقٌ act. radicis أَزِفَ, pp. *movit*, h. *cito* et *derepente venit*, sive *supervenit*. Ita Cor. liii. 57. et Tim. ii. 670. ازفت الازفة, *appropèrat dies novissima*; h. l. usurpatur de *migratione e vita*, quo sensu نَقَلَ in VIII. Conj. sæpius occurrit. Vide supra not. ad N. 33.

S. 462. الْعَرَبِ أَدْهَي lege الْعَرَبِ, *vaferrimus Arabum*; vel, si mavis, *infelicissimus Arabum*. Radix enim دَهِيَ non solum usurpatur de eo, qui *astutus, versutus, vafer*, et *subtili ingenio est*, sed et de eo, cui *grave infortunium accidit*, vel eo quasi *complanatur* et *opprimitur*, unde داهية, *gravis casus*, peculiariter *adversus, malum, infortunium gravissimum*. Abulph. H. D. p. 452. وهذا الداهية الدهيا والنازلة الصمّا لمصيبة العميا, *hic malum ingens est, infortunium gravissimum*, et *calamitas ineffabilis*. Sic etiam Tim. i. 456. et Gol. Adag. p. 118. N. 24. Inde etiam forma intensitiva أَدْهَي, *calamitosior, infelicior*, Cor. liv. 45. ubi *hora* vel *dies judicii* أَدْهَي, *calamitosissima*, vocatur.

S. 463. هُوَيْنَا non comparet in Lexicis. Est diminut. ab هُوْنَي, *levior*, comparat. fœm. gen. a mascul. أَهْوَن a radice هَانَ, הון vel הין, origo sita est in *laxitate*, h. *levis* ac *facilis fuit*, unde ad *fortunam commodiorem* transfertur. Ham. p. 330.

S. 464. Hic agi de Ashtaro liquet e ſententiis quæ in Cod. MS. præcedunt. Erat autem ille Dux Nachaiensis, qui cum ſeptuaginta millibus hominum ab Ali noſtro contra Moaviam adverſarium ſuum infenſiſſimum, ejuſque numeroſum exercitum miſſus ipſos, inter Erakum et Syriam caſtra habentes pugna aggreſſus, repulit, et poſtquam per quadraginta dies manus conſeruerant, glorioſam victoriam ab iis reportavit, adeo ut ex Erakiensibus viginti quinque millia et e Damascenis quadraginta millia occiderunt, uti narrat Abulph. H. D. p. 188. Vocatur hicce Al-Ashtar سيف الله, *gladius Dei,* qui ab ictu non retunditur, neque acie hebes fit, ob ejus fortitudinem invictam, qua omnes, qui cum ipſo in aciem deſcendebant, vincere ſolebat, cuique nemo reſiſtere poterat.—نَبَا, נבה, pp. *convexus, gibboſus fuit, protuberavit,* hinc de *gladio* qui *retunditur a cædendo.* Abulph. l. c. p. 177. فنبا السيف عن الضربة, *et obtuſus factus eſt ab ictu gladius.* Sic etiam apud Gol. Adag. Cent. ii. p. 115. N. 4. والسيف بالقطع ينبو, *et gladius ſecando obtuſus fit.* Hinc lux oritur loco 2 Reg. iii. 24. ubi Maſorethæ perperam legerunt וַיַּכּוּ loco וַיִּבּוּ, a radice Hebræis reſtituenda נָבָה. Tota ſeries ita decurrit: וַיַּכּוּ, *et percuſſerunt* (gladiis nempe) Moabum, *fugeruntque* Moabitæ *a facie eorum,* וַיִּבּוּ et hebetarunt *in iſta* (pugna vel percutione Moabitarum) *gladios, idque* Moabum *percutiendo.* Plura de hac radice vide apud Schult. in Lib. de Defect. p. 14. et ſeqq. et in Vindiciis, p. 136. 137.

S. 467. مُعْدَمٌ idem quod عَدِيمٌ, *egenus.* Lib. Colail. p. 4. a عَدِمَ, *expers fuit opum.*—جَافٍ pro جَافِيٌ, *qui natura durus* et *immitis, ſævuſque eſt.* Tim. i. 48. a جَفَا, de quo vide not. ad I. Collect. N. 78.

S. 468. Conf. N. 59.—مَا hic et ſeq. ſententia eſt particula *admirantis* et quidem cum *ſtupore* ſeq. gemin. accuſ. ut مَا أَحْسَنَ زَيْدًا, *O quam optimus eſt Zeidus!* Sic etiam Abulph. l. c. p. 302. *Maledicat Deus Satanæ, qui abominanda hæc vobis ſuggeſſit* ما اغراه, *O quam falſus eſt!*

Similiter Elnaw. p. 52. N. 81. ويقلن ما اطيب ريح المسك, *et dicunt, O quam fragrans eſt muſcus!* Vide et Har. iii. 174. et in ſeqq. Meidan. i. N. 18. Pari modo Hebræi ſuum מה uſurpant. Exempla ubique obvia. Num. xxiv. 5. Pſ. viii. 2. 10. xxi. 2. xxxvi. 8. lxxxiv. 2. cxxxiii. 1. Cant. vii. 2.—مَا nonnunquam etiam vim habet *minuendi, extenuandi,* et *contemnendi.* Abulph. l. c. p. 517. *Quis eſt Hulacu,* وما تدبيرته, *et quæ ejus vires!* Quo ſenſu Hebræi ſuum מה quoque uſurpant. Vide Pſ. viii. 5. xxxix. 5. &c.

S. 469. رَشَدٌ, *recti ſtudium* et *recta via,* a رَشَدَ, *recta inſtitit via.* Peculiariter *religionis,* Cor. ii. 182. Unde orthodoxi راشدون audiunt. Abulph. H. D. p. 170. et Hiſt. Sarac. p. 2.

S. 470. Continet hæc ſententia miſerrimæ conditionis, ſcil. ſtatus, in quo Adamitæ verſantur, deſcriptionem. Phraſis اسير الجوع, *captivus famis,* notat *eum,* qui *fame* et *inedia continuo laborat.*—اسير, pp. *ligatus, conſtrictus,* ab أَسَرَ, אסר, pp. *flectendo ſtrinxit, conſtrinxit.* Conf. Schult. Animad. in V. T. p. 337. et 492. et in Har. iv. p. 259.—صريع الشبع, *proſtratus ſatietatis,* i. e. *quem ſatietas proſternit,* multoſque in morbos incidere facit. Conf. N. 14.—آفَاتٌ plur. a ſing. آفَةٌ, *pernicies, noxa, calamitas.* Iſphan. p. 25. ab أَوِقَ ſcil. أَيِقَ, *corruptus* et *perniciem paſſus eſt.* Abulph. l. c. p. 448.—عَرْضٌ et خَلِيفَةٌ ſibi ita opponuntur, ut prius per *ante,* poſterius per *pone* vel *poſt* commode verti poſſit, quatenus عَرْضٌ actio eſt radicis عَرَضَ, *ſe obtulit, apparuit* illi res, *adverſus occurrit.*—خَلِيفَةٌ autem *ſucceſſorem* notat, a خَلَفَ, *pone venit,* ut ita ſenſus ſit, Quaſcunque calamitates homini occurrere; mortes vero cujuſvis generis ipſum a tergo ſequi.

S. 472. كِبَارٌ et صِغَارٌ collect. a كبير et صغير. h. l. ita opponuntur, ut *priori* voce intelligantur *majores natu,* ſcil. qui *provectæ ætatis ſunt.*

Abulph. H. D. p. 49. et 527. *posteriori* vero *parvuli* designentur. Abulf. de V. M. p. 25. *Erant omnes—octoginta tres viri et octodecim mulieres,* سوي صغار ومن ولد بها, *præter parvulos et eos qui nati erant.* Eadem oppositio occurrit apud Abulph. H. D. p. 533. *Tum vero* HULACU—*interfici jussit, quotquot in castello erant* من الصغار والكبار, *tam minores quam majores natu, sive viros, sive fœminas, usque ad infantes parvulos in cunis jacentes.*

S. 474. Elegantissima tum sensu tum rhythmo sententia, qua docetur, Post mortem, nec operandi nec sperandi locum amplius relictum esse. Observa paronomasiam inter الاعمال et الامل quæ recurrit in seqq. Meidan. i. N. 41.—وافد الموت, *legatus mortis.* وافد partic. *veniens, accedens,* h. *legatus,* a وفد idem cum افد, אפד, pp. *micuit, vibravit, motu tremulo* et *reciprocato agitatus fuit,* h. *imminuit* alicui, et dein *venit, accessit,* peculiariter ut legatus ad regem. Hist. Sarac. p. 9.—De radice فصح, פצח, egimus, N. 301.

S. 475. Conf. supra N. 37.

S. 477. Conf. supra N. 191.

S. 478. Continet descriptionem Muhammedani religiosissimi, qui potius quævis dura pati velit, quam aliquid facere, quod Religionis suæ officiis contrarium esset.—ابيت 1. fut. radicis بات pro بيت, בית, idem cum بت, בתת, pp. *secuit,* et intransitive *sectus fuit.* Per metaphoram, *defixus fuit* et *firmiter mansit in loco,* dein peculiariter *pernoctavit.* Abulph. H. D. p. 47. Amrolk. p. 82. v. 70.—حسك notat *tribulum spinis horrentem,* scil. *aculeis horrentibus pungentem plantam*; ab حسك, חשך, pp. *horruit, horrenti fuit asperitate,* unde apud Hebræos ad *horridam caliginem,* scil. *tenebras crassissimas,* quæ *horrent* et *stringant,* transfertur, uti liquet ex insigni loco Esai. v. 30. *Et ecce* חשך צר, *caligo horrens stringit,* i. e. *aculeato* quasi *horrore perstringit* et *compungit.*—السعدان, species *spinosæ plantæ* tribulo similis, quæ in arena crescit atque a camelis expetita. Conf. Gol.

Adag. i. p. 75. et 76. N. 24.—ܡܫܗܪܐ, *excitatus ad vigiliam; insomnis factus*; particip. Conj. II. radicis ܫܗܪ, *vigilavit, insomnis fuit, non potuit dormire*.—أجرّ 1. fut. paff. Conj. I. radicis جرّ, *traxit, trahendo duxit*. Abulph. H. D. p. 269. Vide de hac radice Schult. in Prov. p. 255. et 256. —أغلال collect. τȣ. غلّ, *jugum*, uti *boum*, *vinculum cervicis*, five ex *ferro*, five ex *loro*, a غلّ, *preffus fuit jugo*, h. de eo, qui ad *fauces prehenfus, captus et profligatus eft*. Ufurpatur etiam de eo, qui *ardenti fiti preffus fuit*, fig. ducta a *vinculo colli, jugo*, q. d. *præclufus* et *obftructus fuit præ fitis ardore*. Conf. Schult. ad Ifphan. p. 9. et Lette ad Caab v. 48.— ܡܨܦܕܐ, *firmiffime conftrictus*, particip. paff. II. Conj. radicis ܨܦܕ, צפד, pp. *conftrinxit, ligavit, appactus fuit*. Ita Thren. iv. 8. צפד עורם על־עצמם, *appacta eft cutis eorum ad offa eorum*, fcil. omni carne per famem abfumpta.—Pro الغي malim legere ألقي, ut fit 1. fut IV. Conj. radicis لقي, pp. *feriit*, h. *reprehendit*, *obviam habuit*, &c. &c. in IV. *abjecit; rejecit, projecit*.—غاصبا particip. radicis غصب, pp. *ftrinxit arctius*, h. *violenter* aliquem *adegit*. Vit. Salad. p. 121. item *violenter eripuit*. Abulph. H. D. p. 451. 530. et Hift. Sarac. p. 83. 111.—Pro لشيء legendum الشيء, radix enim غصب conftruitur cum accuf. rei et من vel على perf.—أحطام verti per *creaturas*. Forfan præftabit vertere per *res minutiffimas*. Notat enim id quod *præ ariditate frangitur*. Cor. xxxix. 21. Item *rem exiguam, minutam, quifquilias*. Schol. ad Amrolk. v. 79. Radix eft حطم, חטם, pp. *tutudit*, fpecialiter *ad perfringendum* aliquid, dein *fregit*.

S. 479. Elegans proverbium, quo idem per figuras docetur, quod fupra N. 34. et 263. rotundis verbis monuerat Imperator. Scil. Oportere hominem in fua liberalitate, prudentia uti, ac probe attendere, cui dona fua dare velit, ne ea in indignos collocentur. ܡܝܐ جامد, *aqua concreta*, fig. *animum avarum*, uti *liquefactio*, fcil. *ftillatio ejus liberalitatem in donando* defignat. Har. iv. 30. 31. Radix جمد, גמד, pp. *compactus, concretus, con-*

strictus fuit in duritiem. Usurpatur de *aqua congelata.* Abulf. in Opere Geogr. cit. a Gagniero in not. ad Abulf. de V. M. p. 29. وربما جمد الماء في دروز غزوان, *sæpe aqua congelascit in fissuris Gazwan*; et Abulph. H. D. p. 286. *Fuitque una frigus vehemens,* وجمد الماء والخل والبيض, &c. *et congelata sunt aqua, acetum, ova,* &c. Eandem *compressionis,* scil. *constrictionis in duritiem,* notionem olim quoque resedisse in Hebræorum themate deperdito, גמד, liquet ex uno derivato גֹּמֶד, semel lecto in loco Jud. iii. 16. *cubitum* notante. Est enim *durissimus sane nodus,* et *arctissime constrictus.*—يَعْطَرُ et يُعَطِّرُ duo futura, *prius* I. *posterius* II. Conj. radicis قَطَرَ, קטר, pp. *stillavit* aqua, lacryma, &c. et transitive, *stillare fecit,* in II. *guttatim fluere* vel *stillare fecit.*

S. 480. تَمَادَى VI. Spec. a مَدَى, in origine, *tetendit, extendit, pressit cum nisu,* unde in VI. a *spatio protenso* notio *perseverandi.* Sic *perseverare in rebellione,* Tim. i. 532. in *insolentia,* ibid. p. 444. in *ineptiis,* Abulph. H. D. p. 122. in *errore,* ibid. p. 529. &c.—اهتدى VIII. Spec. radicis هدا, הדה, pp. *tendere, protendere recto cursu,* Tharaph. v. 4. h. de eo qui *manum protendit,* et *viam ostendit,* et dein *ducere, dirigere* aliquem in via, peculiariter *religionis veræ,* Cor. vii. 44. in VIII. *recta via* in religione *incessit,* Cor. xxxii. 3. Apud Hebræos הדה semel tantum in S. S. occurrit etiam cum notione *extendendi* manum, Esai. xi. 8. *Et versus specum viperæ* גמול ידו הדה, *manum suum extendit lactens.*

S. 481. عَاصِي, *contumax, rebellis,* a عَصَا, עצה, de quo vide I. Collect. N. 237.—حَظّ, pp. *sectio portionis,* h. *sors bona, ampla portio felicitatis.* Abulph. H. D. p. 79. Gol. Sent. Poet. p. 156. N. 13. Radix est حَظَّ, pp. *secuit, resecuit,* item notione ducta ab حَظّ, *bona sorte, commodorum copia* et *facultate præditus fuit,* et in IV. Conj. qua Lexica augenda, *prosperum reddidit, fortunavit.* Lib. Colail. p. 16. Conf. Pocock. in Carm. Togr. p. 166.

S. 482. Invidiam invido quam maxime perniciosam ac lethiferam esse passim docet Imperator. Vide I. Collect. N. 207. 247. et Cod. Wahid. N. 41. 47. et alibi—بَدَأ, בדה, pp. *fidit, effidit,* præsertim *primus* et *solus*; h. *incepit, exorsus fuit,* &c.

S. 483. احكم الحاكمين *judex judicum,* i. e. *summus judex,* vel, si mavis, *sapientissimus judicum.* Radix enim حكم, חכם, pp. *compactum, consolidatum esse,* non tantum usurpatur de eo qui *judicis munere fungitur,* Abulph. H. D. p. 38. Vit. Salad. p. 132. 218. Abulf. de V. M. p. 13. sed et de eo qui *solida sapientia præditus est.*— ضمير الضمريين, *arcana celantium* vel *cogitantium,* a ضمر, pp. *strinxit, stringendo compressit,* unde ad *res maxime reservatas* transfertur. E. g. ad *conceptus animi, arcana mentis*; in IV. Conj. *occultavit,* item *concepit, cogitavit.* Vide not. ad N. 149.

S. 484. Ultimum scil. quartum hujus sententiæ membrum conf. cum N. 515.

S. 488. Radix عجز, si construatur cum عن, notat *impotens, infirmus fuit, defecit viribus,* notione ducta a *sessione super nates*; *residere* enim *super nates* dicitur is, qui *assurgere nequit* ad aliquid grande moliendum. Conf. Schult. ad Har. vi. p. 197. Eadem constructio occurrit Abulph. H. D. p. 18. 78. Tim. ii. 134. Lib. Colail. p. 45. 47. &c.

S. 489. تَسْتَوْضِحْ 2. fut. X. Conj. radicis وضح, cujus origo in *albedine splendida,* h. *albicavit,* dein *manifesta fuit* res; in IV. *evidenter demonstravit.* Abulph. H. D. p. 134. et in X. *rogavit* alium, ut quid *manifestum faceret, exploravit.* Tim. i. 194. Conf. Schult. ad Har. v. 134.—رُشْدٌ actio radicis رَشَدَ, *recta institit via.* Vide N. 469.

S. 490. تَعَامَلْ 2. fut. III. Conj. qua Lexicon Golii augendum. Radix est عَمِلَ, עמל, cujus proprietas in *tundendo,* ut *ferrum malleo,* unde ad *labores graviores* et *operosos* transfertur, *operatus est.* Vide Ven. in Ps.

tom. vi. p. 645. in III. *tractavit* de opere; item *commercium habuit* cum aliquio. Ita Hist. Sarac. p. 3. *Anno octavo diploma scripserunt Coraisitæ*, الا يعاملوا بنو هاشم بني المطلب ولا يخالطوهم, *ne filii* HASJEMI *cum filiis* ALMOTALIBIS *fœdus inirent, aut miscerentur*. Similiter p. 8.— انتصاف infinit. VIII. Spec. radicis نصف, de qua vide not. ad N. 444.

S. 492. Conf. Salom. Prov. cap. xiv. 33. et xxix. 11.

S. 493. يُعْنِي fut. IV. Conj. radicis عَنِي, ענה, pp. *fluxit*, h. *lassus, defessus fuit, cui* nempe *omnes vires affluxerunt*; h. עָנִי pro עָנִיי eum notat, cujus *vigor* et *succus exhaustus est*. In IV. *lassavit, defatigavit*. Abulph. H. D. p. 355.—De radice غَلَق vide N. 361.

S. 494. Observa paronomasiam inter وَاضِحَة et فَاضِحَة duo fœminina τῶν وَاضِح et فَاضِح, quorum *prius dentes anteriores*, qui *risu nudantur* et *conspicui* apparent, a وضح, de quo vide N. 489.—*posterius* rem *turpem, dedecus* denotat, a فضح, de quo vide N. 301.—Vetat itaque Imperator dentes anteriores risu nudare, si quis aliquid turpe patraverit, de quo ipsum potius erubescere ac pudore affici, quam ridere oporteret.

S. 495. كَفَر, כפר, pp. *levit, illivit, lineamento obduxit*; h. *ingratus fuit*, q. d. *beneficia obtexit*, scil. *lineamento* quasi *obduxit*, et sic *benefactorem non agnovit*, quo sensu sæpissime τῷ شَكَر opponitur. Vide N. 327. Cor. xxxi. 12. &c.

S. 496. خَيْر, h. l. *fortunam prosperam* notat. Sic etiam Elnaw. p. 44. N. 62. et in Carmine Gjorhamidæ v. 3. ubi الخير طاهر, *fortuna clarissima*.

S. 497. يُذِيع fut. IV. Conj. radicis ذَاعَ med. ي, pp. *fudit, diffudit*, h. *palam factus* et *divulgatus fuit* nuncius; in IV. *divulgavit, palam fecit* nuncium. Cor. iv. 82. item *arcanum*, Abulph. H. D. p. 283.

S. 498. Arcana mulieri non commendanda esse supra etiam docuit N. 83.—يسترقانك ita legendum cum *Tesdid*, uti mox N. 501. et 510.

In Cod. MS. ſcribitur ſine eo.— تُطالِعُ 2. fut. IV. Conj. radicis طَلَعَ, pp. *eminuit, ſurrexit in altum.* Sic de *ſideribus,* aliiſque rebus, quæ in altum ſurgentes eminent. Elnaw. p. 78. N. 132. de *dente* qui prodit; item de *gemma* aut *flore* quum promicat. Har. ii. 85. et 86. in IV. *cognoſcendum dedit, fecit imminere* et *inſpicere, communicavit cum aliquo,* Lib. Colail. p. 69. et 72. Peculiariter *impertivit alteri arcanum aliquid.* Ham. p. 572. — تَسْرَفُ 2. fut. a سَرَفَ, *modum exceſſit* in aliqua re. Vide not. ad N. 151.— يُزْرِيَانِ 3. fut. I. Conj. radicis زَرَا, pp. *ſparſit,* ſecundario *diffamavit,* vide not. ad N. 190.

S. 499. تَسْتَصْغِرُ 2. fut. X. Conj. radicis صَغَرَ, צער, ſita eſt origo in *radendo, deradendo,* h. *parvus, exilis, tenuis fuit*; in X. *parvum æſtimavit, parvi fecit.* Tim. ii. 664. Tab. Ceb. p. m. 70.

S. 500. تَتَكَلَّفُ 2. fut. V. Conj. *cum labore* ac *ſtudio incubuit* alicui rei, *dedituſque ei fuit*; q. d. *impalluit,* a كَلِفَ, *luruit, luridus evaſit.* Vide not. ad I. Collect. N. 126.

S. 501. Obſervanda paronomaſia inter عُزُوفٌ et عُرُوفٌ, quorum *prius* eſt actio radicis عَزَفَ, *abſtinuit, aliena, averſa, tædioque capta fuit anima: poſterius* actio radicis عَرَفَ, ערף, pp. *exſerto collo aliquid cognovit,* et *longinquius proſpiciendo.* Dein in genere, *cognovit*; peculiariter uſurpatur in *cognitione* pretii, valoris, ac præſtantiæ alicujus rei vel perſonæ. Vide N. 29. 204. 457. 485. &c.

S. 502. تُمازِحُ 2. fut. III. Conj. radicis مَزَحَ, *jocatus fuit*; in III. *colluſit, jocatus fuit* cum altero. Hinc مُزَاحٌ idem quod دُعَابَةٌ, *luſus, jocus, ſcurrilitas.* Abulph. H. D. p. 182.— شَرِيفٌ, *Scheriſus,* peculiariter *eminens, nobilis* et *princeps.* Peculiariter uſurpatur de iis, qui originem ſuam a Mohammede ducunt, quales apud Mohammedanos maximo in honore habentur. De radice جعل vide N. 156.

S. 504. اُسْمٌ idem cum سِمٌ, pp. *fignum eminens, altum*, et dein *nomen celebre, bona fama*, a سَمَيَ, שמה, pp. *eminuit, elevavit fe, altus fuit.* Pari modo Hebr. שם fenfu proprio occurrit in exftructione turris Babelis, Gen. xi. 4. ונעשה לנו שם, *et faciamus nobis fignum elatum*; et 2 Sam. viii. 13. ויעש דוד שם, *et fecit David fignum elatum, tropæum*; et impp. non tantum in genere *nomen*, fed et in fpecie *nomen celebre, bona fama*. Pf. ix. 3. Efai. lvi. 5. Eccl. vii. 1. et alibi.

S. 506. ثَقَلَ, *appendere, ponderare, ponderofum effe*, item *gravem fecit pondere, aggravavit*, cui refpondet Hebr. שקל.

S. 507. *Invidiam*, ejufque effectum *odium*, mala effe valde nociva paffim docet Auctor; vide I. Collect. N. 207. aliifque locis quam plurimis.— اَلْحَالِقَةُ, *rafura*, a mafcul. حَالِقٌ, *radens, radere aptus*; a radice حَلَقَ, *rafit, abrafit*, h. variæ phrafes; v. g. *abradere caput*, Cor. ii. 197. *abradere comam*, Hift. Sarac. p. 120. *abradere Caabam*, ibid. p. 62. *abradere beneficentiam*, Gol. not. in Adag. p. 114. N. 100.

S. 509. تُنَافِسُ 2. fut. III. Conj. radicis نَفَسَ, נפש, pp. *flavit, fpiravit, anhelavit*; in III. c. c. فِي, *ftudiofiffime adfpiravit* ad aliquam rem. Conf. I. Collect. N. 41.— مَوَاهِب collect. τῶν مَوْهِب et مَوْهِبَة, *donum*, a وَهَبَ, *dedit, donavit, conceffit*. Abulph. H. D. p. 141. 495. et Tim. ii. 434.— حَقِيرَةٌ, *vilis, contemptus*, ab حَقَرَ, חקר, de quo vide not. ad N. 403.

S. 510. حُرٌّ, *liber*, ab حَرَّ, de quo vide not. ad N. 13. Sententiarum, quas e Codice P. et Edit. Erpenii primæ collectioni adjeci.

S. 511. De radice نَدِمَ, *pœnitentia facti ductus fuit, rem factam doluit*, vide not. ad I. Collect. N. 226.— عَفْوٌ, *condonatio, venia, indulgentia*, a عَفَا, עפא vel עפה, pp. *texit, obtexit, obliteravit*, peculiariter ventus manfionis locum. Tim. i. 412. Sic de *veftigiis deletis*. Mon. V. A. p. 70. Exc. ex Abulf. p. 45. Abulph. H. D. p. 515.— تَنْجَبِرُ 2. fut. I. Conj. cum *Nun*

paragogico, quod in *interrogando, imperando*, et *optando*, futuris additur cum *Teſdid.* Radix eſt بَهِجَ, בהק, pp. *ſplenduit, nituit,* ſic de *ſplendore* et *gloria*, Hiſt. Sarac. p. 127. h. *hilaris* et *exhilaratus fuit*; q. d. *ſe nitentem fecit.* Abulph. H. D. p. 54. Fab. Lockm. N. 2.

S. 512. مَلُّوكَ, *faſtidient te*, ex كَ et 3. plur. præt. مَلَّ, pp. *cineribus calidis, prunisve ſuppoſuit coquendam* carnem, panem, &c. *lento igne excoxit.* Tharaph. v. 90. h. *urenti tædio* aliquem *afficere*, et intranſitive *pertæſus fuit.* Ham. p. 326. Har. v. 124. Eadem *coquendi* et *excoquendi* notio, et quidem lento igne, qui ſuccum et vigorem paulatim abſumit, conſpicua in Hebr. מלל Pſ. xc. 5. 6. *Torrente avehis eos, ſomnus ſunt; ad auroram ſicut granum, quod repullulat, ad auroram emicat et repullulat, ad veſperam* ימולל (ex ſpec. *Pohal*) *ſemet excoquit* et *exareſcit.* Et Deut. xxiii. 26. ubi מלילות ſunt *ſpicæ*, quæ ſole ita *coctæ* et *excoctæ* ſunt, ut grana hiaſcere et diffindi inciperent. Ad hanc radicem referendum quoque אֻמְלַל, ex ſpec. *Hophhal*, pro הֻמְלַל, more Aramæo א pro ה ſubſtituto, quod in hoc verbo conſtans eſt. Uſurpatur nempe de arboribus ac vitibus æſtu aeris et pluviæ defectu ita *excoctis* ut *exareſcant.* Eſai. xvi. 8. Joel i. 10. et 12. &c. De radice غَشَّ, pp. *texit*, vide not. ad I. Collect. N. 182.

S. 513. اِسْتَقَلَّ, *parvi fecit, leve reputavit, paucum parumve cenſuit*, quæ notio in Gol. Lex. ſub X. Spec. radicis قَلَّ, קלל, *omiſſa* quidem, ſed apud Scriptores Arabum paſſim obvia. Har. iv. 17. v. 154. Gol. Adag. p. 144. N. 31. Radix ipſa notat *paucus, imminutus fuit*; in IV. *diminuit*, item idem quod اِفْتَقَرَ, *pauper evaſit*, h. مُقِلٌّ, *pauper*, I. Collect. N. 44. et اِقْلَالٌ, *paupertas*, N. 89. et 385. ubi opponitur τῷ كَثْرَةُ مَالٍ, *multitudo opum.* Sicuti et h. l. اقلال et اكثار ſibi opponuntur.

S. 514. De radice فَرِحَ, פרח, *lætus* et *lætatus fuit*, vide N. 271.— تَغْتَمَّ 2. fut. VIII. Conj. *mœſtus fuit, mœrorem concepit*, ſcil. *mœrore affectus eſt.* Hiſt. Sarac. p. 121. 130. et Abulph. H. D. p. 81. ubi pro اعتمام legen-

dum اغتنام, a radice غمّ, de qua vide I. Collect. N. 263.—يُجَرِّبُ fut. paff. II. Conj. radicis جرب, גרב, pp. *rafit, derafit,* item *probavit,* fcil. *tentavit* aliquem, in II. *expertus fuit* et *probavit.* Hift. Sarac. p. 122. Tim. ii. 154. من جرّب المجرّب حلت به الندامة, *qui tentat eum a quo tentatus eft, in eum defcendit fera pœnitentia.* Inde et تَجْرِبَة, *experientia,* qua quis *teritur* quafi *et expertus redditur.* Ibid. et Abulph. H. D. p. 161.

S. 515. تَقِيّ idem quod مُتَّقٍ. Particip. VIII. Conj. *timuit, coluitque Deum, pius fuit,* a وَقَى, *cavit, cuftodivit femet.*—تُخَالِطُ 2 fut. III. Conj. radicis خَلَطَ, חלט, *mifcuit, commifcuit.* Abulph. H. D. p. 236. in III. *immifcuit fe rebus, hominibufque,* atque cum iis commercium habuit familiarius. Ham. p. 373. et Tim. i. p. 626. ubi eadem phrafis quæ h. l. occurrit فاني خالطت العلماء, *ego enim familiariter utor fapientibus.* Apud Hebræos vero *mifcendi* et *commifcendi* notio transfertur ad *properationem* et *inftantiam,* uti fupra obfervavimus N. 117.—زَكِيّ, *ingenuus virtute, pius* ac *juftus,* a زكا, זכה, cujus primaria virtus in *nitore,* fcil. *nitentè candore, nitefcere,* unde ad *purum, mundum, pietate* et *juftitia eminentem,* facilis eft tranflatio; in II. *purificavit,* ita זִכָּה Pf. lxxiii. 13. זכיתי לבבי, *purificavi cor meum.*—وَفِيّ, *qui promiffis ftat.* Ita Meidan. i. N. 38. a وَفَى, de quo vide I. Collect. N. 265.

S. 516. Docet fententia, Valde periculofum effe fe rebus publicis, quando confufæ ac perturbatæ fint, immifcere: quam ob caufam virorum prudentia eo tempore manifefta fit, uti fupra vidimus N. 283.—تَلْتَبِسَنْ 2. fut. VIII. Conj. cum *Nun* paragogico, *immifcuit fe* negotio, a radice لَبِسَ, לבש, cujus primaria poteftas fita eft in *plicando, complicando,* cum *plicatione involvendo,* unde omnes ufus qua metaphoricæ, qua metonymicæ apud Gol. manarunt.—اضطراب, *perturbatio,* infinit. VIII. Spec. radicis ضرب, vide N. 35.—كَادَ, כיד, pp. *excitavit ignem ex filice ignitario;* h. *prope fuit, parum abfuit, quin fuiffet;* item *vix potuit facere,* anfa defumpta a *fcintillis*

ex tali *lapide* vel *ſilice excuſſis*, quatenus interdum ignem capiunt, interdum exſtinguuntur.—Obſerva inſuper hanc radicem ſæpe poſt ſe habere futurum reddendum per infinitivum, ſubintellecta particula ان, quæ aliquando adſcribitur. Cor. ii. 20. 71. Iſphan. p. 19. Gol. Adag. p. 118. N. 23.—Phraſis ركب البحر vel ركب في البحر, *equitare*, i. e. *vehi* vel *navigare per mare*, tritiſſima eſt. Abulf. de V. M. p. 24. Vit. Salad. p. 17. Abulph. H. D. p. 117. I. Collect. N. 225. et ſæpius alibi.—اختلاف, *diverſitas, varietas*, peculiariter ventorum huc illuc ſpirantium. Infinit. VIII. Conj. *diverſus varius, fuit*, a خلف, חלף, de quo egimus N. 42.—أمواج collect. τȣ̃ موج, *unda, fluctus*, peculiariter maris. Amrolk. v. 44. Abdall. v. 106. a radice ماج, מוג, de qua vide N. 206. Obſervo tantum hanc radicem fig. uſurpari de *commotis* Imperii *undis*, Tim. i. 458. ومرج بحر امر الهند وماج فجعل كل يخوض خوضا فعز بعض الناس وبعضهم زلوا, *et mare Imperii Indici ſibi permiſſum tumidis fluctibus fuit agitatum, atque omnes inceperunt ſeſe diſceptationibus immiſcere, prædominantibus aliis, dejectis aliis.*

S. 517. Conf. quæ Salvator noſter contra inutiles ſollicitudines monet, Matth. cap. vi. 25. et ſeqq.

S. 519. صُرُوفُ ٱلزَّمَانِ, *viciſſitudines fortunæ.* Similes phraſes ſunt صروف الليالي, *verſatio noctium*, i. e. *viciſſitudines fortunarum* ac *rerum.* Mon. V. A. p. 1. صَرْفُ ٱلْـهَـنَا, *viciſſitudo fati.* Ibn. Dor. v. 112. تصاريف الاحوال, *viciſſitudines infortuniorum*, ſupra N. 325. ubi de radice صرف, צרף, egimus.—زمان a زَمِن, זמן, origo forte ſita eſt in *ſecando, inſecando, incidendo*, unde زمان, זְמָן, *tempus præfinitum*, et dein *fortuna* tum *adverſa*, Tim. ii. 144. Gol. Sent. Poet. p. 155. N. 11. tum *proſpera*, ibid. p. 272. N. 155.—نَوَايِبُ ٱلْأَيَّامِ, pp. *incurrentia dierum per vices*, i. e. *infortunia*, quæ quotidie per vices recurrunt. نَوَايِبُ eſt collect. τῆς نَايِبَةٌ, *caſus fortunæ*, ſcil. *viciſſitudo fortunæ adverſæ*, Tim. ii. 480. cujus plur.

ſanum نَايِبَاتٌ, *calamitates, infortunia* notat, Ham. p. 308. a radice نَابَ, נוב, *incidit illi,* et *ſupervenit per vices, affecit eum mali quid,* h. in VIII. de *calamitatum nigrarum repetitis identidem incurſationibus,* Har. iii. 132. ubi vide Schult. et in Ham. p. 311.

S. 520. يُدْرِكُ fut. IV. Conj. radicis دَرَكَ, דרך, *aſſecutus fuit,* in IV. idem, item *attigit viſu* rem. Sic de *viſu*, Cor. vi. 103. لَا تُدْرِكُهُ ٱلْأَبْصَارُ وَهُوَ يُدْرِكُ ٱلْأَبْصَارَ, *non comprehendunt eum oculi, ſed ipſe comprehendit oculos.*—مشاهدة act. III. Conj. a شَهِدَ, שהד, cujus origo in *ſtipando, conſtipando,* h. *ſtipavit, replevit locum,* mox *præſens adfuit*; in III. *coram ſpectavit.* Tim. i. 40. *Et præſentiſſimam mortem ſuſtinuerunt,* وشاهدوا اهوال الفوت, *terroreſque exitii coram adſpexerunt,* et Abulf. de V. M. p. 16. ubi de Muhammede dicitur يشاهد جبريل, *Gabrielem coram contemplatus* eſt. Vide et Vit. Salad. p. 31. et alibi.—الحقايق الايمان, *præſcripta religionis,* notat veritates, quas ipſa religionis natura præſcribit. الحقايق collect. τῆς حقيقة, *veritas,* ab حقّ, חקק, *præſcripſit* jus, de quo vide I. Collect. N. 45.

S. 521. Loco بمرارة puto legendum بمرارة, *in amaritudine,* opponitur enim τῇ حلاوة, *dulcedini.*

S. 522. يَفُوزُ, *potietur,* fut. a فَازَ, de quo vide I. Collect. N. 185. Addo tantum h. radicem cum ب conſtr. ſæpius valere, *aliquo præmio* vel *felicitate potiri,* Cor. iv. 71. أَفُوزُ فَوْزًا عَظِيمًا, *certe obtinuiſſem præmium magnum,* et Abulph. H. D. p. 331. الطريق الى الفوز برضوان الله, *via, qua Dei benevolentia conſequenda eſt.*—De voce سريرة vide not. ad I. Collect. N. 111.—نِيَّةٌ, *intentio, animi propoſitum.* Tim. ii. 1000. a نَوَي, cujus origo in *tendendo.* Ibn. Dor. v. 52. hinc *intendit, propoſuit ſibi,* q. d. نوي في ضميره, *propoſuit ſibi in arcano mentis,* vel نوي في قلبه, *intendit in corde ſuo.* Tim. i. 262. Abulph. H. D. p. 496. Vit. Salad. p. 5. et 195,

S. 523. Rad. قرب, *appropinquavit,* h. l. in II. Spec. peculiarem uſum habet in *interiore* alicujus *admiſſione* ad aliquem. Ita Tim. i. 134. وقربه وجعله عمدة لكل شدة, *eumque interioris admiſſionis fecit, ut ejus ope uſurus eſſet in quacumque difficultate.* Eundem uſum exſerit Hebr. קרב Jer. xxx. 21. והקרבתיו ונגש אלי, *eumque interioris admiſſionis faciam, et accedet ad me,* ſcil. ad piam mecum communicationem colendam et ſervandam. Similiter Ezech. xl. 46. הקרבים מבני־לוי אל־יהוה לשרתו, *qui interioris admiſſionis ſunt ex filiis Levi ad Jehovam, ut miniſtrent ei.*—اَلسُّجُودُ, *ſubmiſſio, humiliatio,* et dein *adoratio,* a سجد, סגד, pp. *oculos in terram defixit,* vel depreſſo capite *humiliavit ſe, jacuit humi affixus.* Unde notio *adorandi* Deum ſponte profluxit. Orientales enim inter precandum ſolent procumbere, frontemque terræ imponere ad commonſtrandam animi ſupplicis dejectionem atque abnegationem. Cor. xcvi. 19. Abulph. H. D. p. 45. Abulf. de V. M. p. 25. in notis, et imprimis Tim. i. 634. وصلي تمرلنك الي جانبي قايما يركع ويسجد, *et precatus eſt Tamerlan ad latus meum adſtans, et ſolennem incurvationem, et adorationem peragens.* Eadem notione teritur Hebr. סגד quater apud Eſaiam occurrens, cap. xliv. 15. 17. 19. xlvi. 6. Porro cum السجود aptiſſime conjungitur الركوع actio radicis رَكَعَ, deorſum *inclinavit* caput ſuum humilitatis ac reverentiæ demonſtrandæ ergo. Cor. ii. 126. *Purificate domum meam,* ſcil. templum Meccanum, ab idolis *circumeuntibus* eam et *continentibus ſe in ea,* وَٱلرُّكَّعِ وَٱلسُّجُودِ, *et incurvantibus ſe et adorantibus.* Inde رَكْعَةٌ, *inclinatio capitis* peculiariter ſacra, quæ fit inter precandum. Vit. Salad. p. 8.—يَذْهَبُ, malim يُذْهِبُ fut. IV. Conj. *abduxit, abſtulit.* Conſtruitur enim cum accuſ. uti ſupra N. 108.—De voce فاقة, *paupertas, egeſtas.* Vide N. 334.

S. 524. Conf. N. 72. et. 264. ينبغي fut. VII. Conj. a بغا, בעה, de quo vide N. 121.

S. 525. يُفَارِقُ fut. III. Conj. radicis فرق, פרק. Vide N. 123.

S. 526. يُخَاطِب fut. III. Conj. *affatus eſt*, a خَطَبَ, *concionem ſacram Muhammedicam habuit e ſuggeſto.* Conf. Schult. ad Har. ii. 77. et Mang. not. in Tim. i. 118. in III. *compellere, affari, alloqui.* Vit. Salad. p. 22. et Abulph. H. D. p. 5. et 20.—الطبيب, *medicus*, a طَبَّ, *conſuere, futuris munire*, h. *ſanare vulnera*, et dein *medicinam fecit*, in X. *medicinam petere.* Har. iv. 28.

S. 527. Monet Imperator, Quemlibet oportere ſe ab ebrietate divitiarum, potentiæ, &c. &c. abſtinere, ſiquidem non minus quam ebrietas hominem, qui iis nimis indulgeat, intellectu privare ſolent, eumque ad res ſive facta, quæ hominem gravem minime decent, abducunt.—ريح, רוח, *ventus, aura*, h. l. *odorem* ſignat. Ita quo Cor. xii. 94. et ריח paſſim in S. S.—خبيث, *impurus, malus*, ab خبث, pp. *raſus, detritus fuit*, h. *mala* ac *prava fuit* res, item *impurus, improbus fuit.* Teritur e. g. de *ſecta prava*, Abulph. H. D. p. 78. de *malo animo*, ibid. p. 295. et 391, Hiſt. Sarac. p. 124. de *belluis turpibus*, Tab. Ceb. p. m. 40. et h. l. de *odore impuro.*—استخفّ X. Spec. a خفّ, חפף, pp. *raſus, tritus, abraſus fuit*, h. *levem eſſe pondere* et *dignitate.* Abulph. H. D. p. 375. in X. *levem putavit, deſpectui habuit*, et *levem effecit* conſilio et mente. Ibid. p. 8.

S. 529. اِدْبَارُ ٱلدُّوَلِ, *retroceſſio*, i. e. *detrimentum imperiorum.* اِدْبَار act. IV. Conj. *tergum vertit, retroceſſit*, Tim. i. 134. Lib. Colail. p. 62. Sic de *fortuna retrocedente*, Hiſt. Sarac. p. 96. de *negotio*, quod *in pejus identidem ruit.* Ham. p. 363. De *rebus Chalifatus magis magisque retroeuntibus.* Abulph. H. D. p. 311.—دُوَل collect. τῆς دَوْلَة, de qua vide I. Collect. N. 74.—تَضْيِيع actio II. Conj. radicis ضَاعَ, ibid. N. 159. et Wahid. N. 2.—أُصُول et فُرُوع collect. τῶν أَصْل et فَرْع: *prior* vox *ſtirpem*, item *genus, nobilitatem* notat, uti vidimus in I. Collect. N. 58. *poſterior, ramum, comam arboris* ſignat, a فَرَعَ, de quo

vide ibid. N. 190.—تَمَسُّك infinit. V. Spec. a مَسَكَ, מָשַׁךְ, cujus primaria vis ſita eſt in *compreſſione* rei lentæ et tenacis, h. *tenuit apprehenſum, retinuit, continuit vehementius.* In V. idem. Illa vis *protrahendi lentius* manifeſta eſt in Hebr. משך Prov. xiii. 12. ubi תּוֹחֶלֶת מְמֻשָּׁכָה eſt, *ſpes lenta protracta in lentorem*; et Eſai. xiii. 22. ubi de diebus dicitur לא ימשכו, *non protrahentur,* ſcil. in *longum lentumque producentur.* Addo tantum Eccl. ii. 3. ubi phraſis profundior משך ביין את־בשר, *trahere carnem in vino,* deſignat, *molles* et *lentas delicias,* quibus indulget caro, ſcil. quibus carnalis cupiditas immoratur.—تَقْدِيم act. II. Conj. radicis قَدَمَ, קָדַם, *præceſſit, præivit*; in II. *præfecit, promovit, ad prima munera provexit* aliquem. Ita Vita Salad. p. 3. unde مُقَدَّم eum notat *qui ad præcipuas dignitates admotus eſt,* uti *præfectus, princeps,* ibid. et Iſphan. p. 16.—تَأْخِير, *repulſio, remotio.* Act. II. Conj. *diſtulit, retromanſit, retroegit,* ab أَخَّرَ, אחר, cujus origo forte eſt *verti,* unde *vertendo retrorſum moveri* et *converti.*—أَرَاذِل et أَفَاضِل quæ ſibi opponuntur duo collectiva ſunt τῶν ارذل et افضل, quorum prius notat *homines* non tantum *infimæ ſortis,* ſed et *perditi animi,* uti obſervavimus I. Collect. N. 74. poſterius deſignat *tales,* qui non ſolum *dignitate* et *nobilitate generis* alios *ſuperant,* ſed et *virtutibus præclaris* præ aliis *excellunt.*

S. 530. Obſerva إِدْبَار, *retroceſſio,* h. l. abſolute ſumi pro *fortuna retrocedente.*—تَبْذِير act. II. Conj. radicis بَذَرَ, *ſeminavit, ferendo ſparſit,* etiam *ventilando*; in II. Conj. *diſperſit, ſine modo* et *menſura erogavit opes,* eaſque *prodigendo diſſipavit,* Cor. xvii. 26. et 27. وَلَا تُبَذِّرْ تَبْذِيرًا إِنَّ ٱلْمُبَذِّرِينَ كَانُوا إِخْوَانَ ٱلشَّيَاطِينِ, *ne diſſipes facultates tuas diſſipando, diſſipatores enim ſunt fratres Dæmonum.*—الاِعْتِبَار, *attenta conſideratio,* act. VIII. Conj. radicis عَبَرَ, עבר, *tranſivit,* h. in VIII. *cum cura*

atque *attente conſideravit, bene ſupputavit* et *expendit,* q. d. *tranſiit ab una re ad aliam, eas inter ſe comparans.* Tim. i. 24. ii. 324.—الاغترار, *ſocordia,* act. VIII. Conj. *ſocors, minime circumſpectus fuit,* et ſic *deceptus fuit,* a غر, *decepit, lactavit inani ſpe, variiſque rebus.*

S. 531. بذل النّدا, *profuſio,* ſcil. *donatio uvida, liberalitas larga.* Radix eſt ندا, נדה, cujus primigenia vis in *madore liqueſcente* ſita eſt, atque inde *diffluente,* unde ad *liberalitatem,* ſcil. *largiſſima dona* transfertur. Hiſt. Sarac. p. 103. et 108. Abdall. v. 81. Hinc phraſis apud Gol. نـدي الكف, *madidus manu, largiſſimus donator.* Conf. Schult. ad Ham. p. 425. Har. iii. 128. 129. Eadem poteſtas in Hebr. נדה, uti liquet ex derivato נֵדֶה et נְדָנִים plur. a נדן pro נדון cum *Nun* Heemantico, Ezech. xvi. 33. ubi intelliguntur *donaria largiter effuſa,* et נִדָּה, *profluvium ſanguinis menſtrui.* Hinc מְנַדִּים particip. plur. ſpecialiter *Pihhel* Eſai. lxvi. 5. non ſimpliciter notat *ſeparantes,* ſed tanquam *abominabile* quid, et *madore menſtruo contactum averruncantes.* Similiter Amos vi. 3.

S. 532. تعلّل act. V. Conj. *demulſit, lactavit,* a علّ, עלל, de quo vide Schult. ad Orig. tom. i. p. 164. et ſeqq.

S. 536. Phraſis نام علي الثكل, *indormire ſuper orbitate,* redibit in ſeqq. Meidan. i. N. 34. ثكل notat *orbitatem,* a ثكل, *orbatus,* vel *orbus fuit nato* vel *amico,* unde in proverbio, كالوالدة الثكل, *ſimilitudinem matris orbæ referre,* pro *enixiſſima ſollicitudine angi.* Vit. Salad. p. 101. 125. 138. 173. et 180. Ubi de *Sultano* dicitur, quod ſtatus ejus اشد من الوالدة الثكلي, *multo afflictior erat, quam orba genetrix, externata luctu et calidas lacrymas profundens.* Docet itaque Auctor, Oportere hominem filii vel amicorum obitum non nimium lugere, neque ſe eam ob cauſam nimiis ſollicitudinibus cruciari, verum potius anxias illas curas mittere, ſeque Divinæ voluntati ſubmittere. Cum e contra nihil magis ipſum decet, quam injuſtitiam ſuam, pravaſque actiones ſincero animo dolere.

S. 537. يَوْمٌ, *dies*, hic abſolute *diem malum*, *infortunium* notat, ſubintellecto nomine *exitii*, *interitus*, *calamitatis*, &c. quæ non raro adduntur. Pari modo Hebr. יום pro *die calamitoſo* in S. S. paſſim venit. E. g. Job. iii. 5. יבעתהו כמרירי יום, *conterreant ipſum amarulenta diei.* Obad. v. 12. אל תרא ביום אחיך, *ne adſpicias lætus diem fratris tui.* Sic etiam Pſ. xxxvii. 13. cxxxvii. 7. Ezech. xxi. 25. &c.

INDICES.

INDEX ARABICUS.

Prior numerus collectionem, posterior sententiam indicat.

أَتَخَ pro وَتَخَ, in II. c. c. علي comminatus fuit. ii. 368.

أَبَدَ, אבד, pp. *secuit, resecuit,* intransitive *resectus fuit,* h. أَبَدٌ, *æternitas.* ii. 362.

أَتَى, אתה, pp. *tendere,* h. *tendere* aliquo, venire et c. c. علي, *delere, penitus perdere.* ii. 294.

أَثَرَ, אשר, origo in *coruscatione splendenti,* h. in II. notio *vestigii impressi,* item *excellentiæ* et *felicitatis*; h. مُؤَثَّرٌ, *virtutibus eminentibus præditus.* ii. 116.

أَثِمَ, אשם, pp. *tundere, tundendo impingere,* h. *labi in peccatum,* item *in perniciem*; h. مَأْثَمٌ, *iniquitas.* ii. 447.

أَجْرٌ, *merces, prœmium,* item *gratiarum actiones.* i. 241.

أَجَلَ, אגל, *terminum posuit,* h. أَجَلٌ, *terminus,* peculiariter *vitæ,* et ipsa *mors.* ii. 325.

أَخَرَ, אחר, origine forte est *verti, vertendo retrorsum moveri,* h. تَأْخِيرٌ act. II. Conj. *repulsio, remotio.* ii. 529.

أَدَبَ, pp. *tabescere,* h. *magno studio* alicui rei *operam dare,* q. d. ei rei *intabescere,* dein *eruditum esse,* unde أَدَبٌ, *eruditio.* i. 4.

أَدَمَ, אדם, pp. *æquavit oblinendo colore rubro*, h. *addidit* rem rei, peculiariter carnem pani, h. إدَامٌ, *opſonium*. ii. 438.

أَدَيَ, אדה, vic. τῆς هَدَيَ, הדה, *tetendit*, in II. et V. *attulit*, item *perſolvit*, h. أَدَاءٌ, *ſolutio*. i. 5. et ii. 236.

أَذَنَ, אזן, idem cum وَزَنَ, וזן, pp. *libravit, ponderavit*, h. أُذُنٌ, *auris*. ii. 186.

أَزِفَ, pp. *movit*, h. *cito venit, ſupervenit*. ii. 461.

أَسَرَ, אסר, pp. *flectendo ſtrinxit*, h. أَسِيرٌ, *ligatus, conſtrictus*. ii. 470.

أَسَا pro أَسِيَ, אסה, pp. *æquavit*, h. *complevit*; in II. et III. *adjuvit ſolando*, præſertim *munere* aut *beneficio*. i. 2. 245.

أَشَرَ, *crenatim incidit*, h. *coruſcavit* fulgur, dein *lætitia exſultavit*, h. أَشِرٌ, *lætitia* cum *petulentia* conjuncta. ii. 225.

أَصُلَ, אצל, *firmus, firma radice fuit*, h. أَصْلٌ, *fundus opum*, item *genus, nobilitas*. i. 58. 186. ii. 529. أَصِيلٌ, *radicatus*, abſol. *genere* aut *exiſtimatione nobilis*. i. 186.

أَفَدَ, אפד, pp. *micuit*, h. *imminuit* alicui, et dein *venit, acceſſit*. ii. 362. 474.

أَكَلَ in origine i. q. وَكَلَ, *ſtrinxit, adſtrinxit*; in II. idem. Sic de *amore*, cujus vincula *firmius adſtringuntur*. i. 29.

أَلِفَ, אלף, pp. *arctius junxit*, h. أُلْفَةٌ, *conjunctio arctior*, et h. *familiaritas*. i. 126.

أَلِمَ, אלם, pp. *ligavit, ligando adſtrinxit*, h. أَلَمٌ, *dolor conſtringens*. ii. 207.

أَلَهَ, אלה, *coluit, adoravit*; h. إلَـهِـيَّـة fœm. gen. τῦ إلَهِيٌّ, *divinus*. ii. Procem.

أَمَدَ, pp. *tetendit, extendit*, peculiariter funem; in II. *terminavit*, h. أَمَدٌ, *terminus, finis*. ii. 445.

أَمَلَ, אמל, in origine videtur eſſe, *tendere, extendere*, h. *ſperavit*, V. *at-*

tento oculo consideravit. ii. 402. h. آمَالٌ, *spes*, item *cupiditates.* ii. 31.

أَمِنَ, אמן, *confisus fuit*, IV. *securum reddidit*, item *credit in Deum*, h. اِيمَانٌ, *fides, religio*, peculiariter *Muhammedica.* i. 164. 169.

أَنِسَ, אנש, in origine idem cum نَاسَ et أَنَثَ, pp. *ultro citroque motus*, dein *quassus* et *quatiendo fractus fuit*; h. *mollis* et *mansuetus fuit*; IV. *humanum fecit, mansuefecit.* ii. 149.

أَنَامٌ, *omnes in universo terrarum orbe creaturæ.* i. Epilog.

أَنَي, pp. *maturus fuit*, h. *tempus idoneum advenit*, h. آنَاءَ ٱللَّيْلِ, *horæ noctis.* ii. Procem.

أَهْلٌ, *populus*, pro ratione adjecti genitivi varias admittit significationes. ii. 459.

أَوِفَ vel أَيِفَ, *corruptus fuit*, h. آفَةٌ, *pernicies.* ii. 470.

أَوَي, אוה, pp. *flectere*, h. *recepit se commorandi* vel *quiescendi* ergo. ii. 358.

أَيَكَ, vic. τῆς آدَ, אוד, med. و, pp. *gravitate sua pressit*, h. notio *intorquendi in majorem molem*; in II. *firmavit, corroboravit.* ii. 375.

ب sæpe indicat *intimam* rei vel personæ *qualitatem.* i. 215.

بَأَسَ, באש, pp. *acerbus*, et h. *strenuus fuit in bello*; h. بِئْسَ, *malum, infortunium, pernicies.* In accus. est particula *improbandi* et *vituperandi.* ii. 58.

بَخِلَ, בחל, *parcus, tenax*, et *avarus fuit*, h. بُخْلٌ, *avaritia.* i. 33.

بَدَّ, בדד, pp. *secuit, resecuit*, h. *separavit se ab hominibus*, X. *solus in opere* vel *re aliqua versatus fuit.* ii. 407.

بَدَأَ, בדה, pp. *fidit, effidit* præfertim primus et folus, h. *incepit.* ii. 482.

بَدَرَ, pp. *micuit, promicuit, agili motu profiluit,* h. properavit; in III idem. ii. 268.

بَدَوَ, בדה, *fidit, effidit,* et dein *apparuit, vifum fuit,* IV. *manifeftavit.* ii. 60. 124.

بَذَرَ, *feminavit*; II. *difperfit, fine modo* et *menfura erogavit* opes. ii. 530.

بَذَلَ, pp. *fecuit, fcidit, τεμνεῖν,* h. *contempfit,* et dein *prodigus fuit*; II. *vilem habere* animam fuam; V. *non curavit.* ii. 61. 216.

بَذَيَ, in IV. *obfcœne* et *inhonefte locutus eft,* h. بَذِيٌّ, *obfcœnus* lingua. ii. 188.

بَرَّ, ברר, origo in *nitida* et *rafili politura,* h. *pium* et *modeftum fe geffit*; h. بَرٌّ, בר, *pius.* ii. 86.

بَرَأَ, ברא, idem quod بَرَّ, pp. *fecuit,* et per metonymiam, *fecando polivit,* h. *liber, innocens fuit.* Inde بَرِيٌّ, *liber, innocens.* ii. 198.

بَرَكَ, ברך, pp. *genua flexit,* dein *benedixit,* h. بَرَكَةٌ, *benedictio, felicitas.* i. 20.

بَسَطَ, pp. *expandit*; fic de *facie exporrecta,* fcil. *hilari*; VIII. idem. ii. 390.

بَشْشَ, *laxavit vultum,* i. e. *foluto* et *hilari vultu fuit.* i. 23.

بَشَرَ, בשר, pp. *rafit, polivit ad nitorem,* h. *læto nuntio exhilaravit*; unde بُشْرَي, *lætus nuncius.* ii. 271.

بَصَرَ, pp. *fidit, findendo fecuit,* dein *fecanti acie vidit,* h. بَصِيرَةٌ, *vifus.* ii. 149.

بَطُوَ, *tardus fuit,* h. بَطِيٌّ, *tardus.* ii. 187.

بَطَرَ, *modum exceffit hilaritatis*; IV. *infolentem fecit.* ii. 146.

بَطَلَ, בטל, *vacavit, otiofus fuit*; h. *irritum fecit*; h. بَاطِلٌ, *vanitas, mendacium.* i. 22. 182. ii. 349.

بَطَنَ, בטן, *medium intravit locum*; h. بَاطِنٌ, *interior pars* rei, fig. *animus.* i. 107.

بَعَثَ, *incitavit aliquem* ad aliquid faciendum. ii. 231.

بَعُدَ, בעד, pp. *secuit*, item *resectus fuit*, h. longius absfuit; in II. III. et IV. *fecit ut longius abesset, removit.* ii. 60.

بَغَضَ i. q. بَعَضَ, *resecuit*, h. *exosus fuit, odit*, II. *odio habuit*, VI. *oderunt invicem*, h. بُغْضٌ, *odium.* ii. 174.

بَغَا pro بَغَي, בעה, in VII. imperson. *oportet, decet, necesse est.* ii. 121.

بَلْبَلَ, quadril. *confusus* et *commistus fuit* sermo et lingua. ii. 227.

بَلَسَ, בלס, in origine, *carpsit ut siccaret*, et intransitive, *carptus* et *exsiccatus fuit*, h. in IV. de *mente attonita* et *confusa*. ii. Proœm. et 241.

بلغ, pp. de *sagitta* cum *ferit scopum*, h. بَلِيغٌ, *eloquens*, et أَبْلَغُ, *eloquentior.* ii. Proœm. et 161.

بَلِيَ, בלה, pp. *terere, atterere:* intransitive *tritus fuit* peculiariter vestis; III. *curavit*, q. d. *se attrivit* cura, sollicitudine. i. 37. ii. 196.

بَهِجَ, בהק, pp. *splenduit, nituit*, h. *hilaris fuit.* ii. 511.

بَهَا, בהה, in origine, *secuit, polivit*; h. *hiavit*; unde transfertur ad *domum vacuam*, item ad *nitorem ampliorem*; h. بَهَاء, *nitor, splendor.* i. 131.

بَاتَ, בית, i. q. بَتَّ, בתת, *secuit* et *sectus fuit*, et per metaphoram, *firmiter mansit*, in loco dein *pernoctavit.* ii. 478.

بَاضَ med. ي, *micuit, canduit*, h. أَبْيَضُ, *albus*, item *Barbari*, qui non sunt Arabes. i. Epilog.

ت

تَأَمَ, תאם, *æquavit*, h. notio *continui*, item *æqualis* vel *socii*; in IV. *æquales*, scil. *gemellos peperit* fœmina. ii. Proœm.

تَرِبَ, *multum terræ in manu habuit*, h. تُرَابٌ, *terra, humus*, item *ſepulchrum*. i. 36.

تَلِفَ, *periit, interiit*, h. تَلَفٌ, *exitium, pernicies*. ii. 429.

تَاجَ, *coronatus fuit*, h. تَاجٌ, *corona, diadema*. ii. 64.

ث

ثَبَتَ, שבת, pp. *pactus, appactus*, h. *ſtabilis fuit*; h. ثَبَاتٌ, *ſtabilimentum*. i. 39.

ثَبَرَ, שבר, pp. *trivit, attrivit*, h. *perdidit*; III. *aſſiduus fuit, continuo inhæſit rei*. ii. 82.

ثَرَا i. q. تَرِيَ, pp. *maduit*, h. *dives fuit*. h. ثَرْوَةٌ, *opulentia*. ii. 80. et مَثْرَاةٌ, *res multiplicandis opibus idonea*. ii. 211.

ثَقُلَ, שקל, pp. *appendere, ponderare*, item *gravem fecit pondere, aggravavit*. ii. 506.

ثَكِلَ, *orbatus fuit nato* vel *amico*, h. ثُكْلٌ, *orbitas*. ii. 536.

ثَلَمَ i. q. ثَلَبَ, pp. *crenatim frangere*, h. ثُلْمَةٌ, *fractio, rei fractæ hiatus*. i. 35.

ثَنَي, שנה, in origine, *flexit, duplicavit*; IV. c. c. علي, *celebravit laude*, h. ثَنَآءٌ, *encomium*. i. 42.

ثَابَ, שוב, pp. *flectere*, h. ثَوْبٌ, *veſtis*, quæ vox variis floſculis inſervit. i. 37. ثَوَابٌ, *prœmium*. i. 40. ii. 56.

ج

جَدَّ, pp. *ſecuit*, h. *ſerius*, item *illuſtris fuit*, h. جِدٌّ, *ſtudium ſerium* et *ſeverum*, جَدٌّ, *excellentia*; جَادَّةٌ, *via major* et *regia*, item *dura planaque*. ii. Procem. et 312.

جَدَي ult. و et جي, גדה, pp. *uvere, madere*, h. *profuit, commodo fuit.* ii. 384.

جَرَّ, *traxit, trahendo duxit.* ii. 478.

جَرَبَ, גרב, pp. *radere, deradere*, item *tentavit* aliquem; II. *expertus fuit, probavit.* ii. 514. h. جَرَبَ, *scabies*, fig. *lucri studium.* ii. 160.

جَرَعَ, גרע, pp. *traxit, attraxit sorbendo*, h. in II. et V. de *sorbitione mœrorum.* ii. 63.

جَرَمَ, גרם, pp. *resecuit*, h. *abstulit*, et dein *perpetravit crimen*, h. جُرْم, *sectio, resectio*, et h. *crimen, peccatum.* ii. 259.

جَسَّ, גשש, pp. *palpavit*, et quasi *palpando inquisivit*, h. جَوَّاس, *explorator.* i. 8.

جَعَلَ, pp. *volvit, advolvit*, h. *posuit, collocavit.* ii. 360.

جَفَا, pp. *rasit*, h. *vexavit duriter.* i. 78. h. جَافٍ, *qui naturæ durus est.* ii. 467.

جَلَبَ, גלב, pp. *trahere, attrahere*, et *tractim radere.* ii. 134.

جَلْبَبَ, *induit pallam muliebrem*, scil. *vestem amplam.* ii. 244.

جَلَسَ, *sedit, consedit*; h. مُجَالَسَةٌ, *consortium, consessus.* ii. 148.

جَلَي, גלה, pp. *tersit, radendo detersit*; II. *nitidum ac manifestum reddidit*, h. ad *revelationem oculorum*, et ad *lætitiam cordis* transfertur. i. 64. ii. 139.

جَنَّ, גנן, pp. *tegendo munivit*; h. جَنَّةٌ, *hortus, paradisus.* i. 120. et جَنَانٌ, Cor. i. 124.

جَهَدَ, origo sita est in *secando*, h. *operam adhibuit* in aliqua re, h. جُهْدٌ, *diligentia*, item *labor, molestia.* i. 44.

جَهَرَ, *nituit*, h. جَوْهَرٌ, *margarita*, fig. *natura, indoles*, peculiariter *præstantior.* ii. 325.

جَهَنَّم, גֵּי־הִנֹּם, *Gehenna, infernus*, et ipse *inferni ignis.* i. 236.

جَارَ, גור, pp. *flexit, deflexit a via* aut *scopo,* h. جَوْرٌ, *injustitia,* ejusque *pœna.* ii. 330.

جَازَ med. و, pp. *secuit,* h. *secare viam,* i. e. *abire, transire,* III. *excessit modum,* VI. idem. ii. 191.

جَاعَ, גוע, pp. *hiavit,* h. *famelicum esse,* h تَجَوُّعٌ, *inedia.* ii. 14.

ح

حَبَّ, חבב, pp. *in sinu fovit,* h. *amavit,* unde حَبِيبٌ, *amicus.* i. 115.

حَبِطَ i. q. خَبَطَ, cujus proprietas in *vibratione,* scil. *tremula agitatione* et *jactatione,* IV. *fecit ut frustra* et *sine prœmio esset opus.* ii. 227.

حَتَفَ i. q. خَتَفَ, חתף, *celeriter raptare* aliquid, h. حَتْفٌ, *mors violenta.* ii. 394.

حَجَرَ, חגר, pp. *strinxit,* h. حَجَرٌ, *lapis,* peculiariter *gravior* et *constrictus.* i. 75.

حَجَرَ, pp. *constrinxit camelum in extremitate pedum,* h. حَاجِزٌ, *obex potens.* ii. 436.

حَدَّ, חדד, pp. *secuit, secantem aciem habuit,* h. *vehemens fuit* in *ira* vel *pugna,* h. حِدَّةٌ, *vehementia,* scil. *impetus animi.* i. 57.

حَدَثَ, *novus, recens factus est,* h. حَدِيثٌ, *dicta, factaque* alicujus. ii. 121. peculiariter *Muhammedis.* i. 76. 95. أَحْدَاثٌ, *juvenes.* i. 229.

حَذَفَ, *dempsit, sustulit* quid de aliqua re, h. مَحْذُوفَةٌ, *compendium.* ii. Procem.

حَرَّ, חרר, *ferbuit, canduit* ferrum, h. أَحْرَارٌ, *nobiles.* Append. ad i. 13.

حَرَبَ, חרב, in origine i. q. خَرَبَ, *findere, lacerare,* h. notiones *spoliandi, vastandi, siccitatis,* &c. &c. III. *bellum gessit.* ii. 313.

حَرَزَ, חרז, pp. *instrinxit* rem ad eam servandam, h. *custodivit.* ii. 447.

حَرَصَ, חרץ, pp. *acuminavit,* h. *avide cupivit,* h. حِرْصٌ, *aviditas,* et حَرِيصٌ, *avidus.* i. 197.

حَرَقَ, חרק, pp. *limando elicuit* ignem, h. de *iis,* qui *invidia,* et *vindictæ cupiditate concitati,* dentibus *limant*; h. حَرْقَةٌ, *limatio,* ſcil. *combuſtio.* i. 55.

حَرَمَ, חרם, pp. *ſecuit, reſecuit,* peculiariter *a communi uſu,* h. حَرَامٌ, *id quod ſacrum* et *lege interdictum eſt*; et مُحَرَّمٌ, *illicitum, neſas.* i. 141. ii. 268.

حَسَبَ vic. τῶν حَسَّبَ et خَشَّبَ, חשב, *elimavit, perpolivit,* unde notio *computandi*; h. حِسَابٌ, *computatio, rationum exactio.* ii. 328.

حَسَدَ, חסד, pp. *turſit ubertate ſucci,* h. *turſit invidia,* h. حَسُودٌ, *invidus*; apud Hebræos vero, *uber ille fluxus,* in bonam partem vulgo uſurpatur. i. 207.

حَسَرَ, חסר, pp. *trivit, terendo raſit,* h. *ſuſpiravit præ dolore,* quaſi cum *raſione gutturis*; h. حَسْرَةٌ, *mœror, ſuſpirium.* ii. 113.

حَسَكَ, חשך. pp. *horruit,* h. de *horrida caligine*; et حَسَكٌ, *tribulus ſpinis horrens.* ii. 478.

حَسُنَ, חשן, origo ſita eſt in *liquando, eliquando,* h. *bonus, elegans fuit*; h. حُسْنٌ, *elegantia, bonitas.* i. 56. إِحْسَانٌ, *beneficentia,* pro *benefactore.* ii. 260.

حَشَمَ, *pudore affecit*; VIII. *pudorem concepit,* maxime præ *reverentia.* ii. 255.

حَصَنَ, חצן, pp. *ſtrinxit, conſtrinxit arctius*; intranſitive *conſtrictus,* undique *firmus* et *munitus fuit,* h. حُصُونٌ, *munimenta.* i. 227.

حَضَرَ, *præſens* et *propinquus fuit,* VIII. *morti proximus fuit.* ii. 284.

حَطَمَ, חטם, pp. *tutudit,* ſpecialiter *ad fringendum* aliquid, dein *fregit.* ii. 478.

حَظَّ, pp. *secuit*, item *bona sorte præditus fuit*; h. حَظٌّ, *sectio portionis*, et h. *bona sors*. ii. 481.

حَقَّ, חקק, pp. *sculpsit*, h. *accurate* rem *delineavit*, item *præscripsit jus*. i. 45. ii. 520. X. *jus* ad aliquam rem *sibi acquisivit*. ii. 121. 249. h. حَقٌّ, *veritas*. i. 45. peculiariter *Alcoranus*. i. 195. ii. 5. item *officium*. ii. 417. حَقَائِقُ, *præscripta religionis*. ii. 520.

حَقَدَ, *male voluit*, *odit*, h. حِقْدٌ, *odium occultum*. ii. 156.

حَقَرَ, חקר, pp. *trivit*, *attrivit*, h. *attenuavit*, et intransitive *attenuatus fuit*, h. notio *contemptionis*. ii. 403. h. حَقِيرَةٌ, *vilis*, *contemptus*. ii. 509.

حَكَلَ in IV. et VIII. *obscura* et *dubia fuit* res. ii. 416.

حَكَمَ, חכם, *solidum*, *consolidatum esse*, h. *sapiens fuit*. ii. Procœm. item *judicis munere functus est*. ii. 483. حَكِيمٌ, *sapiens*. ii. 337.

حَلَّ, *solvere nodum*, *legem*, &c. h. حَلَالٌ, *res licita*. i. 141.

حَلَقَ, pp. *rasit*, *abrasit*, hinc حَالِقَةٌ, *rasura*. ii. 507.

حَلَمَ, origo sita est in *concretione*, h. *longanimis fuit*, inde حِلْمٌ, *mansuetudo*. i. 51.

حَلَا, in origine, *polivit*, *lævigavit terendo*, h. *dulcis fuit*, fig. de *omni felicitate* et *prosperitate*. ii. 341. in Conj. XII. اِحْلَوْلَى, *intensior fuit dulcedo ejus*. ii. Procœm.

حَمَرَ, *ruber*, *rufus fuit*; h. أَحْمَرُ, *ruber*, *rufus*, *purpureus*, sic de *morte violenta*. ii. 61.

حَمَضَ, in origine, ὀξύνειν, h. حُمُوضَةٌ, *aciditas*. i. 54.

حَمِقَ, חמק, in origine i. q. خَمَجَ, *flaccescere*, h. *mente laboravit*, *stultus fuit*. i. 242. ii. 335.

حَمَلَ, חמל, pp. *mollis fuit*, h. *remollescere*; in V. et VIII. *patienter tulit*. i. 189. ii. 172. 425.

حَنَا, חנה, pp. *flectere,* intransitive *incurvari*; h. حَوَانِي, *incurvans.* ii. 459.

حَابَ, חוב vel חיב, pp. *strinxit, obstrinxit.* Ita de debito *æris alieni,* item de *crimine,* quo caput alicujus obligatur; h. حَابٌ, *crimen.* ii. 126.

حَالَ med. و, pp. *verti in orbem*; h. أَحْوَالٌ, *fortunæ.* ii. 221.

حَيِيَ, חיה, pp. *compactus, conglobatus fuit,* h. de eo qui *pudore se contrahit.* i. 53. ii. 404. h. حَيَاءٌ, *verecundia, pudor.* i. 53.

حَارَ med. ي, pp. *volvit, convolvit,* intransitive *obvolutus fuit,* h. de eo qui mente *perturbatus est,* item de *rebus confusis*; inde حَيْرَةٌ, *stupor* et *perturbatio mentis,* item *confusio, res confusæ.* ii. 283.

خ

خَبُثَ, pp. *rasus, detritus fuit,* h. *mala fuit* res; item *impurus, improbus fuit,* h. خَبِيثٌ, *impurus, malus.* ii. 527.

خَبَرَ, חבר, pp. *jungere, nectere ductis striis,* h. striare, et dein *insignire*; in IV. *indicium præbuit.* i. 190.

خَجِلَ, pp. *rubuit,* h. *puduit*; in II. *pudore affecit.* i. 78.

خَدَعَ, origo sita est in *subducendo sese,* h. *decepit*; III. *fallere studuit alium.* ii. 410.

خَذَلَ, חדל, pp. *flaccescere,* h. *frustratus est* aliquem; h. خَاذِلٌ, *perfidus.* ii. 197.

خَرِقَ, חרק, pp. *fidit, cum fragore proscidit*; h. خُرْقٌ, *inertia, stupor mentis.* ii. 249.

خَسِرَ, pp. *rasit, trivit* aliquid de *pondere* aut *mensura,* h. *jacturam fecit.* ii. 216.

خَصَرَ, pp. *strinxit, constrinxit*; VIII. *abbreviavit sermonem.* i. 46.

خصل, pp. *divisit*, dein *portionem* alicui *dedit*. ii. 444. h. خصلة, *portio, quæ sola alicui competit*, h. *mos, proprietas*, præsertim *laudabilis*. ibid. et ii. 120.

خطي, חטא, pp. *lubrico motu excidit* sagitta, scopum non feriens, h. *peccavit*; inde خطاء, *aberratio a scopo*, et h. *peccatum*. ii. 73.

خطب, *concionem sacram Muhammedicam habuit e suggesto*; III. *alloqui*. ii. 526.

خطر, חטר, pp. *vibravit*, et h. *vibrando eminuit*; h. خطير, *vir dignitate pollens*, et خواطر, *nobiliores animi impetus*. ii. Procem.

خف, pp. *rasus, abrasus fuit*, h. *levem esse pondere* et *dignitate*; X. *levem putavit, despectui habuit*. ii. 527.

خل, חלל, pp. *fidit, perforavit*, h. *proprius*, et dein *amicus fuit*; h. خليل, *amicus internus* et *sincerus*. i. 63.

خلد, pp. *niti, cum nisu penetrare, inhærere*, h. *immotum stare*, et dein *mansit, perennavit*; h. مخلد, *perennis*. ii. 363.

خلص, חלץ, pp. *vulsit, extraxit*, intransitive *pura, sincera fuit* res; h. خلوص, *sinceritas*. i. 66.

خلط, חלט, *miscuit*, III. *immiscuit se* rebus, hominibusve, unde transfertur ad *properationem* et *instantiam*. ii. 117. 515.

خلع, חלע, *imposuit chlamydem* honoris ergo, h. خلع, *vestis pretiosior*. i. 150.

خلف, חלף, pp. *glomerare*, h. *venit post alium*; IV. *fallere fidem datam*. ii. 42. 470. VIII. *diversus fuit*. ii. 516. خليفة, *successor*, item *pone* vel *post*. ii. 470.

خلق, origo sita est in *lævigando*, h. *polivit, creavit*; h. خلق, *indoles*, et خلق, *forma*. i. 243.

خَلَا, *vacuus* et *defertus fuit* locus; h. خُلُوٌّ, *vacuitas*. i. 65.

خَافَ c. c. accuf. non adeo *metum* ex terrore, fed *reverentiam* cum *amore* conjunctam notat. i. 60.

خَوَي, origo fita eft in *complicando*, h. *efurivit*, item in genere, *vacuus fuit* locus. ii. 300.

خَابَ med. ي, pp. de *ignitabulo fallente*; h. خَيْبَةٌ, *fruftratio fpei*. ii. 284.

خَارَ med. ي, *bene habuit*; h. خَيْرٌ, *fortuna profpera*. ii. 496.

د

دَبَرَ, *pone venit*, IV. *retroceffit*; h. إِدْبَارٌ, *retroceffio*, pro fortuna retrocedente. ii. 529. 530.

دَرَجَ, *greffus* et *gradatim progreffus eft*; h. دَرَجَةٌ, *gradus dignitatis*. ii. 310.

دَرَكَ, דרך, pp. *volvit*, *glomeravit*, h. *cucurrit*; IV. *attigit* rem vifu. ii. 520. item *ad faftigium honoris adfcendit*. ii. 316. X. *comprehendit* errorem. ii. 240.

دَرَي, pp. *fidit*, *difcriminavit capellos* capitis; III. *benigne tractavit*. i. 78.

دَعَي, pp. *pepulit*, peculiariter *vocem ex ore præ anguftia*, *vocavit in auxilium*, item *gloriam fibi arrogavit*; VIII. *gloriatus fuit*. ii. 456.

دَقَّ, דקק, pp. *contudit* et *contufus fuit*. i. 255.

دَلَسَ, in II. *celavit vitia mercis in venditione*. ii. 237.

دَمَرَ, pp. *trivit*, *attrivit*, h. *perdidit*; in II. idem; h. دَمَارٌ, *exitium*. ii. 226.

دَنَا ult. و et ي, pp. *depreffus fuit*; h. دَنِيٌّ, *homo vilis*; أَدْنَي, *vilior*, et دُنْيَا, *vita præfens*, item *bona mundana*, *opes*. i. 15. ii. 146. 188.

دَهَي, teritur de eo cui *grave infortunium accidit*; h. دَاهِيَةٌ, *malum graviffimum*; أَدْهَي, *infelicior* et *infeliciffimus*. ii. 462.

دَالَ med. و, pp. *ſitulas egit*; h. دَوْلَةٌ, *proſperitas*; item *imperium*. i. 74.

دَانَ med. و, *ſubmiſſus fuit*; دِيوَانٌ, *rationarium*. i. 172.

دَانَ med. ي, pp. *preſſit*; h. دَيْنٌ, *æs alienum*, et دِينٌ, *cultus Dei*. i. 5.

دَوِيَ, דוה et דוי, pp. *cavum eſſe*, h. *putredine exeſum eſſe*, h. de *morbo*, peculiariter *intus latente*; III. *medicatus fuit*; h. دَوَآءٌ, *medicamentum*, et أَدْوَآءٌ, *morbus*. i. 203. ii. 141.

ذ

ذَخَرَ, pp. *anhelavit*, h. *appetivit*; ذُخْرٌ, *theſaurus*. ii. 170.

ذَرَا, זרה, in origine, *ſtrinxit*; h. ذِرْوَةٌ, *faſtigium*, *vertex* rei. ii. 152.

ذَكَرَ, זכר, pp. *penetrare*, h. *habere vigorem penetrantem*; h. ذِكْرٌ, *fragrantia*, dein *odor ſuavis*, item *fama bona*, nec non *commemoratio*. i. 84.

ذَلَّ, זלל, pp. *laxe pendula ſuit* res; h. *abjectus*, et dein *ſubmiſſus fuit*; in II. *ſubegit* animum. ii. 153. h. ذُلٌّ, *vilitas*, et ذَلِيلٌ, *vilis*, *contemptus*. i. 85. 86.

ذَلِقَ, דלק, pp. *volvi*, *volvendo acuminari*, h. de *flamma ardente*, et med. damm. *acuta*, *volubilis*, *prompta fuit lingua*; h. ذَلَقَةٌ, *prompta lingua*. Append. ad i. 6.

ذَنَبَ, זנב, *traxit*; h. ذَنْبٌ, *cauda*, et h. *crimen gravius*. i. 32.

ذَهَبَ, זהב, pp. *micuit*, h. *cucurrit*, *præteriit*, item *periit*; ذَهَابٌ, *perdere*. ii. 142.

ذَاقَ, דוק vel דיק, pp. *contudit*, *comminuit*, et quidem *tenuiter*, h. *guſtavit*; IV. *guſtandum dedit*; h. ذَوَّاقٌ, *prægustator*, et ذَوَاقٌ, *id quod guſtandum præbetur*. i. 83.

ذَوِي, contr. ex ذَوُون a fing. ذُو, *hic*, item *poffeffor*, *dominus*, &c. ii. Procem. et 144.

ذَاعَ, med. ي, pp. *fudit*, *diffudit*, h. *palam factus eft*; IV. *divulgavit*. ii. 497.

رَأَي, *vidit*, in V. *apparuit*, *fe oftendit*. ii. 340.

رَتَبَ, *firmus*, *ftabilis fuit*; h. رُتْبَةٌ, *gradus fcalæ*, *dignitas*. i. 92.

رَجَلَ, *pedibus adftitit*; h. رِجَالٌ, *viri*, peculiariter *viri principes*, *nobiles*, *fortes*. ii. 396.

رَجَا, pp. *vibravit*, *ultro citroque agitatus fuit*, h. *follicite fperavit*, item *metuit*. i. 154.

رَحِمَ, *mifertus fuit*; h. رَحْمَةٌ, *mifericordia*, item *effectus mifericordiæ*. i. 99.

رَخُوَ et رَخِيَ, *laxus*, *mollis fuit*; h. رَخَآءٌ, *amplitudo opum*. ii. 275.

رَدَعَ, origo fita eft in *tundendo*, h. *retudit*, *coercuit impetum* alicujus, *oppreffit*. ii. 162.

رَدَفَ, רדף, *equitavit poft equitantem*, &c. VI. idem; h. رَدِيفٌ, *fucceffor*; h. phrafis ترادف الانعام, *beneficia*, *quæ continua ferie fibi fuccedunt*. ii. 11. et 177.

رَذُلَ, *deterior*, *vilis fuit*; h. رَذِيلَةٌ, *res omnis vilis*. ii. 167. أَرْذَالٌ et أَرَاذِلٌ, *homines abjectæ conditionis*; item *perditi animi*. i. 74. ii. 529.

رَزَقَ, pp. *madefecit*, fig. *largitus fuit omne*, *quo vita fuftentatur*; h. رِزْقٌ, *neceffarium vitæ fuftentaculum*. i. 139.

رَشَدَ vel رَشِدَ, *recta inftitit via*, peculiariter *religionis*; h. رُشْدٌ, *recta via*. ii. 469. 489.

رَضَا, pp. *appactum hærere* alicui rei; h. رِضًا, *beneplacitum*, item *favor*. ii. 320. et رِضَآءٌ abfol. *acquiefcentia in decreto Dei*. ii. 437.

رَعَنَ, רען, *prominuit, laxe pendulus fuit*; h. *ſtultus fuit, jactavit*; h. رُعُونَاتٌ, *vanæ jactationes*. Append. ad i. 7.

رَعَى, רעה, *pavit gregem* paſtor, item *populum, ſubditos*; III. *compavit*, h. *amicitiam coluit, auſcultavit*; h. رَعِيَّةٌ, *plebs*. i. 90. 158.

رَغَبَ et رَغِبَ i. q. رَعَبَ, רעב, origo ſita eſt in *cavitate ampliore*, præſertim in *ventre*, h. ad *inſatiabilem vorandi cupiditatem*, et dein ad *omnem cupiditatem avidiorem* refertur; h. رَغِيبَةٌ, *res expetita*. ii. 441.

رَغَدَ vel رَغُدَ, רעד, in origine idem cum رَجَدَ et رَعَدَ, *tremuit, tonuit*, h. de *flumine intremiſcente*, dein *affluxit bonis*. ii. 265.

رَفَقَ, רפק, pp. *fulcivit* aliquem *brachio*, h. *adjuvit*, VIII. *innixus fuit cubito*, et h. *adjutus fuit*; h. رَفِيقٌ, *comes, itineris ſocius, adjutor*. i. 97.

رَفَهَ, רפה, pp. *laxus, remiſſus fuit*; h. رَفَاهِيَةٌ, *commoditas vitæ*. i. 91.

رَقَبَ, *craſſa fuit cervix*; h. رِقَابٌ, *colla*, item *ſervi ære empti, ſubditi*. ii. 221. 237.

رَكِبَ, רכב, proprietas in *pangendo* et *compaginando*. Notat etiam *vehi curru, equitare*, notione ducta a رَكْبٌ et مُرَكَّبٌ, *currus bene compaginatus*. i. 225. ii. 163. 400.

رَكَعَ, *deorſum* inclinavit caput ſuum reverentiæ ergo; h. رَكْعَةٌ, *inclinatio capitis*, peculiariter *ſacra* inter precandum. ii. 523.

رَمَّ, רמם, pp. *ſuſtulit ſe in altum*, peculiariter *vulnus intumeſcens*, h. *computruit, carioſus fuit*; h. رِمَامٌ, *carioſus*. ii. 316.

رَهِقَ, origo ſita eſt in *obſcuratione* alicujus rei, IV. *difficilis fuit*. ii. 337.

رَادَ, רוד, origo ſita eſt in *motu reciprocato animalium libere vagantium*; h. de *divagatione a Deo*, h. et مُرَادٌ, *quod quis vult, voluntas*. i. 274.

رَاضَ, רוץ, pp. *quaſſit*, dein *agitavit, currere fecit equuleum*, atque ita *exercuit, docuit*. i. 223. h. رَوْضَةٌ, *hortus floriferus*. ibid.

رَوِيَ, רוה, *irriguus fuit* et *rigavit*; h. رِوَايَةٌ, *rigatio*, fig. *oratio facunda.* i. 95.

رَابَ med. ي, ריב, origo ſita eſt in *inquieta commotione*; h. رِيبَةٌ, *ſcandalum.* ii. 450.

رَاحَ med. ي, idem cum رَاحَ med. و, רוח, *reſpiravit*; h. رِيحٌ, *ventus, aura, odor.* ii. 527.

زَحَمَ, *coarctavit, preſſit*, VI. *in arctum confluxit, ſeque compreſſit populus.* i. 31. h. زَحْمَةٌ, *denſa hominum turba.* i. 99.

زَخْرَفَ, *compſit, fucavit*; h. زَخَارِفُ, *blanditiæ mundanæ.* ii. 169.

زَرَا vel زَرَي, זרה, pp. *ſparſit*, h. *diffamavit*, IV. *contempſit, vilipendit.* ii. 190. 498.

زَكَا, זכה, origo ſita eſt in *nitore*, h. *purus, mundus fuit*; inde زَكِيٌّ, *pius, juſtus.* ii. 515.

زَمِنَ, זמן, origo forte ſita eſt in *ſecando*; h. زَمَانٌ, *tempus præfinitum*, dein *fortuna proſpera* et *adverſa.* ii. 519.

زَهَدَ, *abſtinuit ſe*; h. زُهْدٌ, *pietas, devotio*; زَاهِدٌ, *monachus.* i. 103.

زَادَ, זוד vel זיד, pp. *tumuit cum fervore*, ſic de *aquis*, de *faſtu* et *ſuperbia*, nec non de *inſolentia* et *ferocia*; X. *augmentum* aut *plus petiit.* i. 42.

زَاعَ, origo ſita eſt in *nutatione*, ſcil. *vacillatione*, h. quadril.

زَعْزَعَ, זעזע, pp. *quaſſit, concuſſit*, peculiariter arborem ventus; h. زَعَازِعٌ, *ventus concuſſor.* ii. 146.

س

سَبَّ, סבב, *ſecare, circumſecare*, dein *circumcingere*, h. *hoſtiliter irruere.*

A *nexu circumſtringente* orta etiam notio *anſam habendi* vel *ſumendi.* ii. 37. h. اسباب, *cauſæ*, item *ſuppellex mundi.* ii. 316.

سَتَرَ, סתר, *velare, tegere*; h. سِتْر, סֵתֶר, *velum, tegumentum.* i. 53.

سَجَدَ, סגד, pp. *oculos in terram defixit*; سُجُود, *humiliatio*, et dein *adoratio.* ii. 523.

سَخِطَ, pp. *fidit, diffidit*, item *fiſſus fuit, crepuit ira*, IV. *provocavit ad iram.* i. 182.

سَخُفَ, שחף, origo ſita eſt in *radendo*, h. *attenuatus*, et dein *tenuis fuit*; et ad animum tranſl. *imbecillis mente fuit*; item *imbecillis fuit ſermo*; h. سُخْف, *ſtoliditas.* ii. 190.

سَخَا, pp. *laxavit*; h. سَخِيّ, *liberalis.* i. 204. et سَخَآء, *liberalitas*, pro *viro liberali.* ii. 260.

سَرَّ, שרר, *affecit in umbilico*; h. سَرِيرَة, *arcanum.* i. 111.

سَرَبَ, *ſtillando aquam emiſit uber*; h. سَرَاب, שָׁרָב, *vapor meridianus camporum.* ii. 42.

سَرُعَ, שרע, pp. *tendere*, h. *tendere* ſe, et dein *celerem eſſe*; h. سُرْعَة, *celeritas.* i. 173.

سَرَفَ, pp. *micuit, ſplendidus fuit*, h. in IV. *prodigus fuit*; h. سَرْف, *prodigalitas*, et إسْرَاف idem. ii. 145. 151. 498.

سَعَدَ, סעד, pp. *fulcivit*, med. Keſr. *beatus fuit* homo; h. سَعِيد, *fortunatus.* i. 251.

سَعْدَان, *ſpecies ſpinoſæ plantæ tribulo ſimilis.* ii. 478.

سَعَى, סעה, origo ſita eſt in *motu concitatiore*, h. *ſtuduit, operam dedit.* i. 138. h. سَعْي, *opera, labor, ſtudium.* ibid. سَاعِي, *curſor.* ii. 187.

سَفَلَ et سَفُلَ, שפל, *infimæ ſortis fuit*; h. سِفْل, *homo abjectæ conditionis.* ii. 126. et سُفْل, *inferior, infimus.* ii. 336.

سَغَنَ, סכן, et שכן, in origine i. q. سَغَا, *radere, abradere*, h. *velox fuit*; h. سُغُنٌ collect. τῆς سَغِينَةٌ, *navis*, ob *velocitatem*. ii. 164. 206.

سَغَمَ, pp. *punctus fuit*, h. *doluit*; inde سَغَمٌ, *morbus*, fig. *omnes hujus vitæ miseriæ* et *calamitates*. ii. 207. 460.

سَكَتَ, שכת, origo sita est in *fæcibus* quæ in fundo vasis subsidunt, h. *siluit*, item *sedavit* ira; h. سكوت, *silentium* et *mens sedata*. i. 132.

سَكِرَ, *ebrius fuit*; h. سُكْرَةٌ vel سَكْرَةٌ, *inebriatio* et *ebrietas*. i. 115.

سَلَّ, שלל, origo sita est in *extrahendo*, h. in I. et IV. de *evaginatione* gladii; item *spoliatus est*. ii. 46.

سَلَبَ, *abstulit, rapuit*, &c. ii. 134.

سلط et سَلُطَ; שלט, origo sita est in *acri* et *penetranti vehementia, cui resisti nequit*; h. سُلْطَانٌ, *imperium absolutissimum*, et سَلَاطِين, *summi imperantes*. i. 83. 217.

سَلَفَ, סלף, pp. *lubricare*; h. سَلَفٌ, *promutuum*. i. 12.

سَمَحَ, שמח, pp. *lævigavit*, h. ad *lætitiam* transfertur. ii. 229.

سَمِعَ, שמע, pp. *arrexit* aures; h. سُمُوعٌ collect. τοῦ سَمْعٌ, *auditus*. ii. 186.

سَمِيَ, שמה, pp. *eminuit*; h. اِسْمٌ, i. q. سِمٌ, *signum eminens*, item *bona fama*. ii. 504.

سَنَدَ, pp. *nixus, innixus fuit*; IV: *inniti fecit*, h. *allegavit dictum, auctoritate alterius nixus*. ii. Procem.

سَهِدَ, *vigilavit*, in II. *excitavit ad vigiliam*. ii. 478.

سَادَ med. و, סוד, pp. *stipavit*, dein *fulcivit*, h. *dominus fuit*. i. 276., et med. Kesr. *niger fuit*. i. Epilog.

سَاءَ, *malefecit* et *malus fuit*, in IV. *malefecit*. i. 245. h. مُسِيءٌ, *maleficus*. i. 7.

سَاعَ, שׁוע, pp. *laxavit*; h. سَاعَةٌ, *horula,* et cum ال, *tremenda illa resurrectionis hora.* i. 270. ii. 15.

سَاقَ, *vox pastoritia, pellere, impellere gregem.* ii. 376.

سَالَ, שׁול, pp. *laxus fuit*; II. *laxare,* h. *fingere, adornare alicui negotium.* ii. 455.

ش

شَأَنَ, סאן, pp. *fidit, diffidit,* et dein *fecit*; h. شَأْنٌ, *res, opus,* &c. Dual شَأْنَانِ. ii. 204.

شَبَّ, שׁבב, pp. *arsit,* h. *adolevit* puer; h. شَبَابٌ, *juventus.* ii. 459.

شَبِعَ, שׂבע, origo sita est in *comprimendo,* h. *satiatus,* et dein *opulentus fuit*; h. شِبْعٌ, *satietas,* item *opulentia.* i. 202.

شَبَهَ origo sita est in *obscuro,* II. *adumbravit,* et dein *comparavit,* item *obscuravit,* VIII. *obscura mihi fuit* res; h. شُبْهَةٌ et شُبْهَة, *res dubia* et *obscura.* ii. 450.

شَجُعَ, שׁגע, pp. *furere,* h. *strenuus, audax fuit*; h. شَجَاعَةٌ, *strenuitas.* ii. 171.

شَحَّ, שׁחח, in origine i. q. سَاخَ, שׁוח, *subsidit, immersus fuit,* h. *tenax,* et per metaphoram, *avarus fuit*; h. شَحِيحٌ, *avarus.* i. 204.

شَكَّ, pp. *constrinxit*; h. شِكَّةٌ, *angustia,* et dein *inopia.* ii. 275.

شَرَّ, pp. *scintillas ejecit*; h. أَشْرَارٌ, *mali, improbi.* i. 201.

شَرِبَ, *bibit* aquam; h. مَشْرَبٌ, *aquatorium.* i. 222.

شَرَدَ, *fugax fuit* fera; h. de *sapientia fugienti,* i. e. *inaccessa.* ii. Procem.

شَرَطَ, שׁרט et סרט, in origine, *fissura incidit*; h. شَرْطٌ, *conditio.* i. 126.

شَرُفَ, שׁרף, pp. *micuit, emicuit,* h. *nobilis fuit*; h. شَرَفٌ, *nobilitas.*

ii. 146. شَرِيفٌ, *eminens, nobilis,* peculiariter *genere,* ſpecialiter *Muhammedis.* ibid. et 502.

شَرِكَ, שרך, pp. *nexuit,* h. *conjunctus,* et dein *ſocius fuit*; h. شَرِكَةٌ, *conſortium.* ii. 35.

شَطَنَ, שטן, pp. *conſtrinxit firmius,* h. *adverſarius fuit* ſocio; h. شَيطَانٌ, *Diabolus.* Append. ad. i. 3.

شَعَرَ, pp. *findere,* h. *diſcriminare* capillos, et *diſtinguere a ſe invicem, clare cognovit*; h. شِعَارٌ, *interius amiculum corporis,* item *ſignum militare.* ii. 138.

شَغَلَ, pp. *occupatus fuit* labore aliquo h. de *eo,* cujus cor *curis* et *ſollicitudinibus oppreſſum eſt*; h. شُغْلٌ, *occupatio,* item *cura, anxietas.* i. 192.

شَفَا pro شَفَيَ, שפה, ſpecialiter uſu adhibetur de *ſanatione cordium*; h. شِفَآءٌ, *ſanatio, medicina.* i. 124.

شَقَّ, pp. *fidit, findendo diſrupit,* h. *difficilis, moleſtus fuit*; h. مَشَقَّةٌ, *moleſtia, afflictio.* ii. 79. et 206.

شَقَا, pp. *diſruptum eſſe,* h. *miſerum eſſe*; h. شَقَاوَةٌ, *miſeria.* ii. 262. et شَقِيٌّ, *miſer.* i. 251.

شَكَّ i. q. شَكَي, *ſpinoſus fuit,* h. *inhæſit* rei, *dubitavit.* i. 116.

شَكَرَ, שכר, pp. *preſſit, compreſſit* et *compreſſit, repletus fuit, turſit,* h. *laudibus celebravit, gratias egit, remuneratus eſt.* i. 49.

شَكَلَ, pp. *plectere, implectere,* et med. damm. *obſcura fuit* res; h. أَشْكَالٌ, *res dubiæ, ambiguæ, tricisque plenæ.* i. 153.

شَكَا ult. و et ي i. q. شَكَّ, pp. *compungi,* et quidem ita ut doleat, h. *dolere,* et inde *queri, conqueri*; unde شَكَايَةٌ, *complorationes.* i. 116.

شَمَّ, סמם, *punxit odor* naribus, h. *odoratus eſt*; h. شَمَّةٌ, *odor gratus.* i. 122.

شَمَّرَ, pp. *subſtrinxit*, ſcil. *laciniam*, h. *ſtudioſus, diligens fuit*, II. idem. i. 120.

شَهِدَ, שהד, origo ſita eſt in *ſtipando*, h. *replevit locum*, mox *præſens adfuit*. III. *coram ſpectavit*. ii. 520.

شَهَا, *voluit, amavit, cupivit*; h. شَهْوَةٌ, *voluptas*. ii. 257.

شَارَ origo ſita eſt in *eliquando melle*; h. مُشِيرٌ, *conſiliarius*, et مُسْتَشِيرٌ, *conſilium petens*. ii. 96.

شَابَ med. ي, שוב vel שיב, pp. *miſcuit, immiſcuit*, h. de *prima canitie*, cum *incaneſcere* incipit caput. i. 123.

شَاعَ med. ي, origo ſita eſt in *laxo fluidoque*, h. *diffuſus fuit*; IV. *divulgavit*. ii. 147.

شَامَ med. ي, pp. *fixit, notam impreſſit*; h. شِيمٌ, *ſignum a natura impreſſum*. ii. 424.

ص

صَبَرَ, צבר, pp. *compegit*, intranſitive *compactus, durus fuit*, h. *obduravit, patiens fuit* in adverſis; h. صَبُورٌ, *patiens*. i. 274.

صَبَأَ pro صَبِيَ, *micuit, emicuit*, h. *agiliter ſe movere*, dein *catulire*, et h. *juvenili amore affectum eſſe*; h. صَبِيٌّ, *puer*, et صِبًى, *amor juvenilis*. ii. 188.

صَحَّ, צחח, pp. *nitidus, clarus fuit*; h. صِحَّةٌ, *nitor*, item *ſanitas*. i. 129.

صَحِبَ, *ſocius* illi, aut *comes fuit*; h. صَاحِبٌ, *ſocius*. i. Epilog.

صَدِئَ, *rubiginoſum fuit*; h. صَدَأٌ, *rubigo*, ſcil. *ærugo*. i. 231.

صَدَرَ, pp. *prominuit*; h. صَدْرٌ, *pectus*, item *ſupremus locus in conſeſſu*, et صُدُورٌ, *pectora*, fig. *magnates*. ii. Procem.

صَدَقَ, צדק, *verax, ingenuus fuit*; h. صَدَقَةٌ, צדקה, *quidquid Deo datur ſacrum*; item *beneficia*, quæ Deus ipſe hominibus largitur. i. 241.

صَرَعَ, צרע, pp. *percussit gravius, allisit terræ*; h. صَرِيعٌ, *prostratus*. ii. 470.

صَرَفَ, צרף, pp. *vertit*; h. تَصَرُّفٌ, *versatio* fortunæ, et صُرُوفٌ, *vicissitudines fortunæ*. ii. 519.

صَفَقَ, *percussit vehementius, ut audiretur sonus*, h. *plausit, complosit manus*; h. صَفْقَةٌ, *complosio manuum*, et h. *mercatus*. Append. ad i. 5.

صَفَا, צפה, pp. *nituit*, h. *clarum* et *defæcatum fuit* vinum, aqua &c. fig. de *vita*, scil. *statu limpido*; VIII. *elegit* aliquid ut melius, *excerpsit* medullam; h. المصطفي, *depuratus*; item Elogium *Muhammedis*. i. Epilog.

صَلَحَ, צלח, pp. *penetravit*, h. *successit prospere*; IV. *emendavit* hostem. i. 218. h. صَالِحِين, *homines probi, sinceri*. i. 99.

صَلَفَ, *falso gloriatus fuit*; h. صَلَفٌ, *jactantia, arrogantia*. i. 118.

صَلَا, pp. *assavit, torruit*, et *tostus fuit*; h. صَلَوٰةٌ, *precationes*, quæ cum *fervore* et *ardore* animi funduntur. i. 27. 232.

صَمَتَ, צמת, origo sita est in *soliditate molis brutæ*; h. صُمْتٌ, *silentium*. i. 70.

صُنْدُوقٌ, *scrinium, arca, cista*. ii. 220.

صَنَعَ, pp. *asciare*, h. *exornare*, item *benefacere*, VIII. *accepit beneficium* et *contulit* in aliquem. ii. 170.

صَابَ, pp. *recta contigit scopum* sagitta; h. إِصَابَةٌ, *directio sagittæ ad scopum*. ii. 73. 165.

صَارَ, צור vel ציר, pp. *strinxit*, II. *formavit*; h. صُورَةٌ, *forma, imago bene* formata. ii. 102.

صَانَ med. و, צין, pp. *constrinxit*, specialiter in loculum, h. *conservavit*, peculiariter *vitam*. ii. 3.

ض

ضَبَطَ, *firmiter constrinxit, continuit, servavit*. ii. 269.

ضَدَّ, *prohibuit, avertit*; h. ضِدٌّ, *adversarius, hostis.* ii. 411.

ضَرَّ, צרר, in origine i. q. صَرَّ, *fortius strinxit,* h. *nocuit*; h. ضُرَّةٌ, *crumena,* et مَضَرَّةٌ, *noxa.* i. 201.

ضَرَبَ, שרב, pp. *icere, percutere,* VIII. *concussus, quassatus* et *perturbatus fuit.* ii. 35.

ضَرَا ult. و et ي, pp. de *cane* qui *incitatur ad prædam, eique mordicus adhæret*; h. ضَرَاوَةٌ, *incitatio cupiditatis.* ii. 236.

ضَعَفَ, צעף, proprietas in *plicatione.* i. 27. h. *infirmus fuit*; h. ضَعْفٌ, *imbecillitas,* et ضُعَفَآءُ collect. τῷ ضَعِيفٌ, *debilis, impotens.* i. 106.

ضَلَّ, צלל, origo sita est in *obscurando,* unde notiones *errandi, deviandi, obliviscendi,* &c. hinc ضَلْضَلٌ et ضَلَضِلَةٌ, *terra salebrosa.* ii. Procem.

ضَمَرَ, pp. *strinxit, stringendo compressit*; IV. *cogitavit*; h. ضَمَائِرُ collect. τῷ ضَمِيرٌ, *arcana mentis.* ii. 149. 483.

ضَنَّ, pp. *strinxit, adstrinxit,* et c. c. ب *tenacius rei adhæsit*; h. notio *avare tenendi.* ii. 229.

ضَنِيَ, pp. *constipato* et *contracto corpore fuit* ut fit ex *morbo* vel *dolore,* h. *ægrotavit,* IV. *emaciavit* morbus; h. ضَنًى, *morbus* qui *maciem attrahit.* ii. 252.

ضَآءَ, *luxit, micuit* ignis; h. ضِيَآءٌ, *lux, lumen,* fig. de *flore* et *vigore regionis.* i. 141.

ضَاعَ, pp. *quassus, concussus fuit,* h. *periit,* IV. *irritam fecit* rem, et intransitive, *irrita fuit* res. i. 129. ii. 238.

ضَاقَ, צוק, pp. *stringi, arctum esse*; h. ضِيقٌ, *angustia* animi et manus. i. 145.

ضَامَ med. ي, *deflexit* a *via juris* et *æquitatis*; h. ضَيْمٌ, *oppressio, injuria.* ii. 228.

طَبَّ, *consuere,* h. *sanare vulnera*; h. طَبِيبٌ, *medicus.* ii. 526.

طَبَعَ, טבע, *obsignavit,* h. *cudit impressa nota fabri*; h. طَبْعٌ, *natura, indoles.* i. 224.

طَرَأَ vel طَرِيَ, טרה, in origine *tursit præ succo,* h. *recens fuit vigore* et *madore,* in IV. *renovavit.* i. 104.

طَرِبَ, *levitate commotus fuit,* h. *gavisus fuit*; h. طَرَبٌ, *desiderium, hilaritas.* ii. 160.

طَرَدَ, טרד, *pellere, propellere, abigere*; h. طَارِدٌ, *propellens, abigens.* ii. 141.

طَرَقَ, pp. *carpsit*; h. طَرْفِي, *duæ extremitates diei,* i. e. *mane* et *vespera.* ii. Procœm.

طَعَبَ, טעב, pp. *tabescere,* h. *lassus, defatigatus fuit*; h. طَعَبٌ, *labor, molestia.* i. 151.

طَعَنَ, טען, pp. *tetendit,* h. *tensa hasta confodit*; h. طَعْنٌ, *confossio.* i. 142.

طَغَي, טעה et תעה, pp. *efferbuit, intumuit* aqua, &c. h. in *rebellione* et *injustitia exorbitavit.* i. 81.

طَفَلَ, תפל, pp. *linere, oblinere,* med. damm. *tener corpore fuit*; h. طِفْلٌ, *infans.* i. 248.

طَلَعَ, pp. *eminuit*; IV. *cognoscendum dedit, communicavit* cum aliquo. ii. 498.

طَلَقَ, pp. *laxatus fuit,* h. *laxavit* frœna, iram, &c. ii. 243.

طَمَنَ radix relicta in spec. طَمْأَنَ et طَأْمَنَ, *inclinavit dorsum quiescendi* ergo, item in spec. اِطْمَأَنَّ, *quietus fuit,* item *acquievit.* Origo latet in Hebr. et Chald. טמן, *fidere, subsidere in profundum,* unde notio *quiescendi*; h. طُمَأْنِينَةٌ, *quies, securitas.* ii. 139.

طَالَ med. و, origo sita est in *laxatione*, h. *longus fuit*, II. *prolongavit*, peculiariter sermonem. i. 167.

طَابَ med. ي, טוב, *bonus fuit*. Radix hæc et طُوبَى sensu abstracto teritur ad qualemcumque felicitatem alicujus prædicandum. i. 148.

طَارَ med. ي, טור, pp. *gyravit*, h. *volavit*, *avolavit*. i. 153.

ظ

ظَرُفَ, צרף et תרף, in origine i. q. طَرَفَ et تَرَفَ, pp. *carpsit*, *decerpsit*, peculiariter *res præstantissimas*; V. *industriam præ se tulit*. i. 32. h. ظَرْفٌ, *bona indoles*, item *industria*, &c. ii. 268.

ظَفَرَ, צפר, pp. *torsit*, *intorsit*; h. ظُفْرٌ, *unguis avis voracis intortus*. i. 185.

ظَلَّ, צלל, forte idem cum طَلَّ, *rorare*, II. *obumbravit*; h. ظِلٌّ, *umbra*. i. 162. ii. 265.

ظَلَمَ, צלם, pp. *obscurus fuit*, h. *injustus fuit*; ظُلْمٌ, *injustitia*. i. 157. 164.

ظَهَرَ, pp. *prodiit*, inde *splenduit*, *manifeste apparuit*; h. ظَاهِرٌ, *extrinseca pars* rei, item *corpus*. i. 107.

ع

عَبَرَ, עבר, *transivit*; VIII. *cum cura* et *attentione consideravit*. ii. 530.

عَثَرَ, pp. *appingi*, *allidi*, h. *cæspitavit*; h. عِثَارٌ, *lapsus*, *offensio pedis*. ii. 226.

عَجَزَ, pp. *sidit*, *subsidit*, h. *infirmus fuit*, unde عَجْزٌ, *ignavia*, *impotentia*. ii. 76. 488.

عَجِلَ, עגל, pp. *volvit*, *rotavit*; h. عَجَلَةٌ, *rota*, *vehiculum*. ii. 48.

عَدِمَ, *expers fuit* opum; h. مُعْدَمٌ, *egenus*. ii. 467.

عَدَا, עדה, pp. *volvit, glomeravit* pedes, i. e. *cucurrit*, h. *hostiliter contra* aliquem *incurrere*; h. عَدَاوَةٌ, *inimicitia, hostilitas*. i. 218.

عَذَبَ, pp. *strinxit leviter*; II. *castigavit*. ii. 296.

عَذَرَ, pp. *strinxit, constrinxit*; VIII. *excusavit se*. i. 38.

عَرَجَ, pp. *flectere, cum flexu inclinare*, h. *claudicavit*; h. أَعْرَجُ, *claudus*. i. 165.

عَرَضَ, pp. *vibravit*, h. *percelluit*. ii. 212. in IV. c. c. عَنْ, *declinavit* ab aliquo vel aliqua re. ii. 271. h. عِرْضٌ, *existimatio*, et عَرَضٌ, *opes*. ii. 229.

عَرَفَ, ערף, pp. *exserto collo* aliquid *cognovit*; et h. in genere *cognovit*. ii. 501.

عَزَّ, pp. *adstrinxit*, h. *eximia fuit* res, *potens fuit*; h. عَزِيزٌ, *potens*, item *honoratus, carus*. i. 86.

عَزَفَ, *abstinuit, aversa, tædioque capta fuit* anima. ii. 501.

عَسَرَ in origine idem cum عَشَرَ, *compegit, constrinxit*, h. *dura* et *iniqua fuit* fortuna; h. عُسْرٌ, *fortuna adversa*. i. 171.

عَسَلَ, pp. *lentus, tenax fuit*; h. عَسَلٌ, *mel*. ii. 215.

عَشَرَ, עשר, *constrinxit* et *compegit*, h. *decimus fuit*, III. *societatem inivit*. ii. 302.

عَصَا, עצה, *immorigerus fuit* alicui; h. *rebellis fuit* in Deum. i. 237. hinc عَاصِي, *contumax, rebellis*. ii. 481. مَعْصِيَةٌ, *rebellio*, peculiariter in Deum. i. 237.

عَطَبَ, pp. *secuit* et *exscissus fuit*, h. *periit*; unde عَطَبٌ, *exitium*. ii. 159.

عَفَا, עפא vel עפה, pp. *texit, obtexit*; h. عَفْوٌ, *condonatio*. ii. 511.

عَقَّ, pp. *rupit, fidit*, h. *abrupit* vincula necessitudinum, *rebellis fuit*. ii. 411.

عَقَبَ, *ſucceſſit*; h. عَوَاقِبُ colleĉt. τῆς عَاقِبَةٌ, *exitus* rei, de *prœmio* et *pœna*. i. 79.

عَقَلَ, pp. *ſtrinxit, conſtrinxit*, peculiariter quid animo; h. عَقْلٌ, *intellectus, ſana ratio*, item *juſta fidei Iſlamiticæ theoria*. i. 34.

عَلَّ, עלל, *hauſit iteratis vicibus*, dein *morbo affligi*. ii. 141. V. *demulſit, laĉtavit*. ii. 532. h. أَعْلَالٌ colleĉt. τῦ عِلَّلٌ, *morbus*. ii. 141.

عَلَي, עלה, *altus fuit*; h. عَلَي, על, *ſuper*, ſæpe indicat *officium* alicui incumbens. i. 172.

عَمَرَ, עמר, in origine *volvit, convolvit*; h. عُمْرٌ, *ætas* et colleĉt. أَعْمَارٌ, *ſecula*. ii. 238.

عَمِلَ, עמל, proprietas ſita eſt in *tundendo*, ut *ferrum malleo*, h. *operatus* eſt; III. *traĉtavit de opere, commercium habuit* cum aliquo. ii. 490. h. عَمَلٌ, *opus, aĉtio*, item *opes*. i. 219. et *praxis religionis, virtus*. ii. 82.

عَمِيَ, עמה, in origine i. q. عَمَّ, עמם, *volvere, involvere*, h. *tegere involucro*, unde notio *cæcitatis*. i. 103. ii. 136. et عَامِي, *cæcus*, et dein *inſipiens*. i. 103.

عَنْ particula *removendi*. i. 183.

عَنَي, ענה, pp. *fluxit*, h. *laſſus fuit*; IV. *laſſavit, defatigavit*. ii. 493.

عَادَ, עוד, pp. *volvi in ſe redeundo*, et dein *redire*; h. مَعَادٌ, *reditus*; abſol. *reditus ad Deum, reſurreĉtio, extremus judicii dies*. ii. 314.

عَارَ med. و, in origine *æſtuavit*, h. *occæcavit*; h. عُوَارٌ, *feſtuca*, fig. *vitia*. ii. 345.

عَاضَ, *commutavit quid cum alio*; h. عِوَضًا, *pro, loco*. ii. 264.

عَيَّ, pp. *torquere, intorquere*, h. *impedita lingua fuit*; h. عَيِيٌّ, *blæſus*. ii. 298.

عَابَ med. و, עיב, pp. *ſpiſſus fuit*, h. *vitioſa fuit* merx; h. عَيْبٌ, pp.

craffities lactis, fig. *macula, peccatum.* i. 167. مَعَابٌ et مَعَايِبُ i. q. عَيْبٌ. ii. 60. 237.

عَارَ med. ي, עור vel עיר. pp. *agilem esse,* dein *ferbuit,* h. *æstuanti affectu* in aliquem *invehi,* &c. inde عَارٌ, *opprobrium, dedecus.* Append. ad i. 9. et ii. 301.

عَالَ med. ي, pp. *inclinavit in latus;* h. عِيَالٌ, *domestici, familia numerosa.* i. 6.

عَانَ med. ي, *manavit, fluxitque* aqua, III. *vidit coram.* ii. 359. h. عَيْنٌ, *oculus;* pro omni *re* vel *persona pretiosa.* ii. 329. أَعْيَانٌ collect. τὸ عَيْنٌ, *persona* vel *res ipsa,* scil. *rei ipsius essentia.* ii. 458.

غ

غَبَطَ, pp. *contrectare* et *explorare, quam pingue sit animal;* h. غِبْطَةٌ, *felicitas.* ii. 322.

غَبِيَ, in origine idem cum غَبَا et غَبَأَ, pp. *spissus, crassus fuit;* h. غَبَاوَةٌ, *socordia.* ii. 424.

غَدَرَ, origo sita est in *fluxu largiore,* h. *desiderari,* item *perfide egit;* h. غَدِيرٌ, *ovis,* quæ *retromanet a grege.* i. 181.

غَذَا, in origine i. q. جَدَا, גדה, *uvere,* h. *aluit;* inde غَذَآءٌ, *alimentum.* i. 41.

غَرَّ, *decepit,* VIII. *deceptus fuit;* h. اِغْتِرَارٌ, *socordia,* et غُرُورٌ, *omnia quibus quis decipitur.* ii. 530.

غَرِمَ, ערם, origo sita est in *constipando,* h. *appactus adhæsit,* item *obæratus fuit debito;* VIII. *æs alienum contraxit;* h. غَرِيمٌ, *debitor,* et *exactor debiti;* مُغْرَمٌ, *obæratus.* ii. 59. et 425.

غَرَا, גרה, in origine *glutine illivit;* IV. *agglutinavit* et h. *irritavit* canem

ut morsu quasi *agglutinaretur* ad prædam, et dein in genere, *incitavit* aliquem. ii. 214.

غَشّ in origine i. q. غَشِي, *tegere*, h. de *tectis fraudibus*. i. 182. ii. 413.

غَصّ, *in gutture pressus fuit* cibo potuve, h. *anxie pressus fuit* mœrore; inde غُصَص collect. τῆς غُصَّة, *præclusio gutturis*, et h. *molestia præfocans*. ii. 68.

غَضِبَ, עצב, pp. *arctius vinxit*, h. *irasci*, et inde غَضَبٌ, *ira*. i. 183.

غَضَرَ, *commoditate vitæ donavit* Deus; h. غَضَارَة, *bonorum affluentia*. ii. 460.

غَفَلَ, עפל, in origine *fungosum esse*, unde notiones *negligentiæ*, *socordiæ*, &c. VI. idem. i. 30.

غَلَقَ, pp. *appingere*; h. غَلْقٌ, *pessulus*, *obex*. ii. 361.

غَمَّ, *volvit*, *involvit*, h. *mœrore affecit*. i. 263. VIII. *mœstus fuit*; h. غَمٌّ, *mœror*. ii. 514.

غَمَرَ, עמר, pp. *volvit*, *involvit*, h. *superstitit* rem aqua, *texitque*; h. غَمْرَة, *vortex* aquarum. i. 177. أَغْمَار, *indocti*. ii. 416.

غَنِمَ, *pro præda quid abstulit citra laborem*; h. غَنِيمَة, *præda*. i. 48. 175.

غَنِيَ, ענה, pp. *diviti vena fluxit*, h. *contentus fuit* aliqua re; h. غِنًى, *affluentia*, item *contenti animi quies*. i. 3. 41.

غَارَ, עור, pp. *ferbuit æstu* dies; secund. *venit in depressam*, *cavamque terram*; h. غَوْرٌ, *profunditas*, *fundus* et *imum* cujusque rei. ii. 445.

غَالَ med. و in origine i. q. عَالَ, *inclinare*, h. *invasit derepente*; unde غَوَائِل collect. τῆς غَائِلَة, *malum infortunium*. ii. 130.

غَبِيَ, גאה, origo sita est in *tensione*, II. *erexit vexillum*; h. غَايَة, *extremitas* rei. ii. 152. 248.

غَابَ med. ي, עוב, pp. *densum esse*, h. *in denso* et *obscuro delituit*. i. 179.

غَارَ med. ي, pp. *ferbuit, æſtuavit,* h. *fluctuavit* ex uno in alium locum; V. *mutatus eſt,* item *zelavit.* ii. 89. h. غَيْرٌ, *mutatio,* item *diverſitas* rei vel perſonæ. In accuſ. uſurpatur pro particula *negantis.* ibid. et i. 240.

غَيْظَ med. ي, *excanduit;* h. غَيْظٌ, *excandeſcentia,* ſcil. *ira.* i. 79.

ف

فَأَلَ in V. *bene ominatus eſt,* pp. de *Divinatoribus.* i. 28.

فَتَنَ, *probavit, tentavit;* h. فِتْنَةٌ, *tentamen.* ii. 133.

فَجَرَ, pp. *findere, findendo perrumpere;* h. فَاجِرٌ, *improbus,* et فُجُورٌ, *improbitas.* ii. 86. 122.

فَجَعَ, פגע, origo in *offendendo* in aliquid ad lædendum, h. *dolore affecit,* unde فَجَائِعُ collect. τῆς فَجِيعَةٌ, *adverſitas, dolore angens.* ii. 153.

فَحُشَ, *valde turpis fuit* res; h. فَاحِشٌ, *perquam inhoneſtus* et *improbus.* i. 266.

فَخَرَ, pp. *tumuit,* h. *gloriatus fuit;* h. فَخْرٌ, *gloria.* i. 186.

فَرَجَ idem cum فَرَحَ et فَرَخَ, פרח, pp. *laceravit, findendo aperuit,* h. *diſcuſſit* curam, &c. item *effloruit,* h. فَرَجٌ, *liberatio, gaudium.* ii. 280.

فَرَحَ, פרח, pp. *fidit, effidit* rem, dein *germinavit,* h. *lætus fuit;* h. فَرْحَةٌ, *lætitia.* ii. 271.

فَرَدَ, פרד, *diviſit, ſeparavit,* h. *unicus fuit;* h. فُرَادَى, *ſingularia.* ii. Procem.

فَرَشَ, פרש, pp. *pandit, expandit;* h. فَرْشٌ vel فُرُشٌ, *lectum.* i. 234.

فَرَصَ, *ſecuit, fidit,* III. *obſervavit* cum alio *occaſionem;* h. فُرْصَةٌ et collect. فُرَصٌ, *occaſio,* peculiariter *ulciſcendi.* ii. 63.

فَرَطَ, *præceſſit;* h. فَارِطٌ, *dux* vel *duces* avium Katarum, quæ agmina ad aquam volantia præcedunt. ii. 240.

فرع, פרע, in origine i. q. فرط, *solvere, dissolvere seriem nexam*, h. de *summa rerum omnium disturbatione*; h. فَرْع, *ramus*. i. 190. collect. فُرُوع idem. ii. 529.

فرغ, origo sita est in *vacuo*, V. *vacuus ab opere fuit*, et c. c. ل, *omne impendit studium* rei. ii. 364.

فرق, פרק, pp. *fregit, disrupit*; III. *discessit* ab eo. ii. 123. h. فُرْقَة, *discessus*, item *discidium*; فِرْقَة, *secta, sectio*, et فِرَاق, *discidium*. i. 236.

فري, פרה, origo sita est in *secando*, VIII. *affinxit* alicui *mendacium*. ii. 456.

فسد, *perdidit*, IV. *grassatus fuit inferendis malis*. ii. 126.

فسق, פשק, pp. *rupit e cortice*; h. فاسِق, *summo gradu improbus*. i. 264.

فضح, פצח, in origine *rupit, prærupit corticem* alicujus rei, h. *vitia nudavit*; h. فضيحة, *turpitudo*. ii. 301. فاضِح, *dedecus res turpis*. ii. 494.

فضل, *excelluit*; h. فَضْل, *virtus*, et *omne quo alter alteri præstat*; فضيلة idem. i. 186. ii. 167. أَفاضِل, qui *nobilitate generis* et *virtutibus* præ aliis *præstant*. ii. 529.

فقد, פקד, *diligenter inspexit*, item *desideravit*; h. فَقْد, *defectus*. ii. 204.

فقه, *sapiens* et *intelligens fuit*; h. فُقَهاء collect. τȣ فَقِيه, *juris, rerumque Divinarum sapientia peritus*, peculiariter *Presbyter Muhammedicæ Religionis*. i. 114. ii. 188.

فك, pp. *luxare*, h. *solvere* aliquem *e vinculis*, &c. h. فِكاك, *liberatio*. i. 191.

فني, *evanuit, periit*; h. فَناء, *evanescentia* pro *vita hac fragili*. ii. 72.

فهق, *redundavit* vas vel aquatorium, h. de *intellectu*, ii. Prœm.

فات, פות, teritur de *elapsa occasione*; h. فَوْت, *elapsa occasio*, item *mors*. ii. 323.

فاز, origo forte sita est in *micando, emicando*, h. de *eo*, qui *motu agili ex*

periculo evasit. i. 185. et cum ب *aliquo præmio* vel *felicitate potitus est.* ii. 522.

فَاقَ, pp. *frangere* vel *luxare,* h. *pauper evasit*; h. فَاقَة, *paupertas.* ii. 334.

ق

قَبُحَ, pp. *turpis,* et h. *deformis fuit* mulier. ii. 122. h. قَبَاحَة, *deformitas.* ibid. et قَبِيح, *fœdus, deformis.* ii. 231.

قَبِلَ, קבל, *accepit* aliquid vel aliquem cum *voluptate* et *lubentia*; h. قَبُول, *admissio cum lubentia, gaudio,* &c. i. 195. اقْبَال act. IV. *promotio,* item *aversio,* qualis est in *equis generosis,* qui *nigredinem oculi ad nasi mucronem obversam habent.* i. 25.

قَدَرَ, pp. *definivit lineis scriptis* II. *administravit bene* et *apte* rem aliquam. i. 198. h. قَدْر, *summa rei,* item *potentia, pretium, dignitas.* i. 176.

قَدَمَ, *præcessit,* II. *præfecit* aliquem; h. مُقَدَّم, *princeps, præfectus.* ii. 529. h. قَدَم, *pes,* et h. *meritum, excellentia.* i. 266.

قَرَّ, קרר, pp. *friguit,* II. *confirmavit,* X. *stabilem tenuit mansionem.* ii. 129. 153. h. قُرَّة, *frigefactio* oculi, i. e. *solatium, lætitia,* &c. مُسْتَقَرّ, *firma sedes,* peculiariter *Paradisus.* ii. 129.

قَرُبَ, קרב, *appropinquavit,* item *propinquus fuit.* ii. 304. In II. Conj. peculiariter usum habet in *interiore* alicujus *admissione* ad aliquem. ii. 523. قَرِيب, *propinquus,* peculiariter *cognatione.* ii. 304. 338.

قَرَعَ, pp. *quassit,* h. *percussit caput* fuste; II. idem; III. *verberibus contendere.* ii. 442.

قَرَنَ, *junxit* unum alteri; h. قُرْن, *propinquitas, familiaritas.* i. 201.

قَسَمَ, *secare, secando dividere in partes*; h. قِسْم, *portio, sors.* ii. 135.

قَسَا, קשה, pp. *durus fuit*, II. *obduravit*; h. قَسْوَةٌ et قَسَاوَةٌ, *obduratio* cordis. i. 202. ii. 424.

قَصَدَ, *tetendit*; h. مَقْصَدٌ, *iter*, ſcil. *locus, quo quis contendit*, item *via*, ſcil. *ratio agendi*. ii. 98.

قَصَرَ, pp. *reſecuit*; h. قَصِيرٌ, *reſectus*, et h. de re *recondita* et ab aliorum conſpectu quaſi *reſecta*; قَصِيرَةٌ, *mulier, quæ in conclavi recondita eſt*. ii. Proœm.

قَضَى, קצה, in origine *ſecuit, præcidit*, h. *decrevit*; h. قَضَآءٌ, *decretum Divinum*. ii. 325. 379.

قَطَعَ, pp. *ſecuit*, VII. de *reſciſſione amicitiæ*. ii. 37. 110.

قَلَّ, קלל, *paucus fuit*, IV. *diminuit*, item *pauper evaſit*; X. *parvi fecit*; h. مُقِلٌّ, *pauper*; إِقْلَالٌ, *paupertas*; قَلِيلٌ, *parum* abſol. *nullum*. i. 82. ii. 513.

قَلَبَ, pp. *vertit, convertit*; II. *verſavit horſum prorſum*, V. *verſutus fuit*; h. et قَلْبٌ, *cor*. i. 87. item *media pars* alicujus rei. ii. 445.

قَلَدَ, קלד, pp. *torſit* funem; h. قِلَادَةٌ, *torques*. ii. 58.

قَنَعَ, pp. *ſubduxit* caput, h. *humiliter rogavit, contentus fuit*; قَانِعٌ, *contentus*. i. 263.

قَامَ, קום, *conſiſtit, valuit*. i. 199. item *ſtetit, ſurrexit*, peculiariter inter precandum; h. قِيَامُ ٱللَّيْلِ, *preces nocturnæ*. i. 230. قِيمَةٌ, *pretium*. i. 199. قِيَامَةٌ, *reſurrectio*. ii. 266.

قَوِيَ, קוה, pp. *torquere, intorquere*, h. *robore poluit*; indè قُوَّةٌ, pp. *funis plexus*, et dein *robur potentia*. i. 196.

ك

كَبُرَ, pp. *compactus*, et h. *magnus, gravis* et *molestus fuit*; V. *semet extulit*; hinc كِبَار, *majores natu*. ii. 403.

كَثُرَ, pp. *spissus*, et h. *multus fuit*; كَثِير, *multum* absol. *omne*. i. 82.

كَدَرَ, כדר, pp. *fuscari*, h. *turbulentus fuit* liquor, *color*, fig. de *vita molesta* et *adversæ fortunæ casibus conturbata*. ii. 341.

كَرُمَ, כרם, pp. *succo tursit* vitis, et dein *exuberavit in omne genus virtutis*; h. كَرَامَة, *generositas, honor*. i. 261. مَكَارِم, *virtutes præclaræ*. ii. 268.

كَرِهَ, pp. *horruit, detestatus est*; مَكْرُوه omne quod *ingratum* ac *detestandum est*. i. 30.

كَسَبَ, כשב, pp. *scalpere*, h. *scalpendo et radendo lucratus est*; VIII. idem. ii. 192.

كَسَرَ, pp. *fregit* rem; h. de *consternatione* animi; VII. *fracta* et *rupta fuit* res. ii. 164.

كَسَفَ, כסף, in origine *pallescere*, h. de *obscuratione solis*, mentis, intellectus, &c. ii. Proœm.

كَسِلَ, כסל, origo sita est in *gravitate spissa*, specialiter *lumborum* et *ilium adipe obsitorum*. i. 27. h. *torpuit*, unde كَسَل, *torpor, segnities*. ii. 56. تَكَاسُل idem. i. 27.

كَشَفَ, כשף, teritur in *removendis* rebus, quibus aliquid obtectum est; X. *voluit retegi* rem velo remoto. ii. 283.

كَفَّ c. c. عَنْ, *abstinuit* a malis. Append. ad i. 10.

كَفَأَ in origine *plicavit*, III. *similis* et *par fuit ex æquo*, item *pensavit*. ii. 297.

كَفَرَ, כפר, pp. *levit, oblevit,* h. *texit,* et dein *expiavit, abolevit.* i. 193. peculiariter uſurpatur de *eo,* qui *ingratus eſt.* ibid. et ii. 495.

كَلِفَ, pp. *luruit,* h. *incubuit* alicui rei, II. *imperavit, difficile quid ſubeundum coegit, vexavit;* V. idem quod Conj. I. h. كُلْفَةٌ, *importunitas.* i. 126. ii. 500.

كَلَمَ origo ſita eſt in *ſecando,* h. notio *vulnerandi* et *loquendi;* inde كِلَامٌ, *vulnus,* et كَلَامٌ, *ſermo.* ii. 99.

كَمَلَ, *integer* et *perfectus fuit;* h. كَمَالٌ, *perfectio.* ii. 321.

كَادَ med. ي, כיד, origo ſita eſt in *excuſſione ſcintillarum,* unde ad omne genus *malarum machinationum* et *fraudum* transfertur. ii. 130. item *vix potuit facere.* ii. 516. h. مَكِيدَةٌ, *dolus, fraus;* collect. مَكَايِدُ. ii. 130.

كَاسَ med. ي, כיס, pp. *in orbem verti;* h. كَيِّسٌ, *aſtutus, ingenioſus.* ii. 335.

ل

ل, ‍ל, ſæpe valet; *equidem, utique, ſane.* i. 219. et ſi τῷ مَا præfigatur, ſpeciali uſu quandoque valet, i. q. *pro;* ſic لِمَا, *pro eo quod.* ii. 123.

لَأْلَأَ, *fulſit* ſtella, et *micuit* ut ſtella facies; h. لَآلِيٌّ collect. τῦ لُؤْلُؤٌ, *margarita.* ii. Procem.

لَأَمَ, לאם, pp. *appactus, agglutinatus fuit;* h. لَئِيمٌ, *ſordidus.* ii. 61.

لَبَسَ, לבש, origo ſita eſt in *plicando, complicando;* VIII. *immiſcuit ſe.* ii. 516.

لَجَّ, pp. *ſtrepuit* mare, unda &c. h. *litigioſus fuit;* h. لَجَاجٌ, *litigatio.* ii. 76.

لَحِقَ, pp. *adhæſit, cohæſit,* hinc *aſſecutus eſt.* ii 381.

لَذَّ, *ſuave* et *jucundum comperit;* h. لَذَّةٌ, *voluptas,* item *vitæ jucunditas.* ii. 301.

لَزِمَ, pp. *firmiter adstrictus fuit*; h. *inseparabiliter adhæsit.* ii. 155.

لَسَعَ, *punxit* scorpio, peculiariter *aculeo*; h. لَسْعٌ, *morsus scorpionum.* ii. 304.

لَامَ med. و, in origine idem cum لَأَمَ, לאם, pp. *conglutinavit, appegit,* peculiariter *crimen* alicui; h. مَلَامٌ, *culpa, reprehensio*; مَلَامَةٌ, *opprobrium.* i. 221. ii. 75.

لَالَ med. ي in IV. *noctem ingressus est*; h. لَيْلٌ, ליל, *nox,* fig. *infortunium.* i. 174.

لَانَ med. ي, in origine *fovit, fotu calido recreavit,* h. *lenis, mollis fuit,* peculiariter *sermo*; h. لِيْنٌ, *lenitas.* i. 213.

م

مَا, מה, particula *admirantis* et quidem cum *stupore*; item *minuendi* et *contemnendi.* ii. 468.

مَحَنَ, מחן, in origine *trivit, fricando trivit ad lapidem Lydium,* VIII. *tentavit.* ii. 84. h. مَحْنٌ, *tentamen.* ii. 125. مِحَنٌ collect. τῆς مِحْنَةٌ, *tentatio,* et h. *calamitas.* ii. 173.

مَدَّ, מדד, pp. *extendit.* ii. 10. in III. et IV. *moram concessit.* ii. 188. h. مَادَّةٌ, *vomes,* scil. *augmentum continuum.* ii. 10.

مَكَنَ, *subsistit, commoratus fuit*; h. مَيْدَانٌ, *palæstra, hippodromus.* ii. Procem.

مَرَّ, מרר, pp. *strinxit,* h. *transivit celeriter.* i. 219. item *amara fuit* res. ii. 341. h. مُرُورٌ, *transitus celer.* i. 219.

مَرَأَ, pp. *constrinxit,* h. *fortem reddidit*; et med. damm. *virilis, masculus fuit*; h. مُرُوَّةٌ, *virtus mascula* aut *decus viro dignum.* i. 259.

مَزَحَ, *jocatus fuit,* III. *collusit*; h. مِزَاحٌ *lusus, jocus.* ii. 502.

مَسَّ, משש, pp. *fricuit, tersit, palpavit,* peculiariter usurpatur de *malo* vel *noxa* aliquem *lædente*; h. أَمَسّ, *magis lædens.* ii. 304.

مَسَكَ, משך, origo sita est in *compressione rei lentæ et tenacis,* h. *tenuit vehementius.* ii. 529.

مَطَلَ, מטל, pp. *cudit, procudit ferrum,* h. *extendit se in longum*; unde مَطْلٌ, *procrastinatio.* ii. 201.

مَعَنَ, *fluxit* aqua, et *fluere fecit*; h. مَعُونَةٌ, *res quævis utilis,* adeoque *victus.* ii. 8.

مَلَّ, מלל, pp. cineribus calidis prunisve *suppositit coquendam* carnem, panem, &c. h. *urenti tœdio* aliquem *afficere,* item *pertæsus fuit.* ii. 512.

مَلَأَ, מלא, *farsit,* h. *implevit* et *plenus fuit*; مَلَاءٌ, *plenitudo.* i. 65. مَلَأٌ, *turba hominum, conventus,* item *primores, nobiles.* ii. 442.

مَلَكَ, מלך, pp. *subegit farinam* aqua, h. *potestatem habere, possidere*; h. مَلَاكٌ, *id quo quid subsistit* aut *continetur.* ii. 205.

مَنَّ, מנן, *præcidit,* h. *benefecit*; unde مَنَّانٌ, *beneficus,* et cum ال Epith. *Dei,* qui sua sponte *benefacit.* i. 241. مِنْ, מן, *ex, de* pp. *sectio,* item *pars.* i. 3. ii. 417.

مَنَى, pp. *scidit, secuit in æquas portiones.* Metonymice *certa quantitate,* aut *modo* et *numero definivit* aliquid; II. *optare fecit* aliquid ut *portionem*; h. مُنْيَةٌ et collect. مُنَى, *portio optata, votum.* i. 235.

مَهَجَ, *nituit facies post morbum*; h. مُهْجَةٌ, *sanguis purior, succus vitalis.* ii. 236.

مَهَدَ, *stravit æquabiliter lectum*; h. أَمْهَدُ, *lectum æquabiliter stratum.* i. 234.

مَاجَ, מוג, pp. *æstuavit* mare h. de *mentis commotæ fluctuatione vehementiore*; item de *commotis Imperii undis*; h. أَمْوَاجٌ, *fluctus.* ii. 206. 516.

مَانَ med. و, *sustentavit, curavit, aluitque* aliquem. ii. 70.
مَالَ med. ي, *commeatum quæsivit*; h. مَائِدَةٌ, *mensa parata* et cibo *instructa*. ii. 121.

ن

نَبَلَ, *superavit sagittis*, h. *excelluit, generosa indole fuit*. ii. 302.
نَبَهَ, *nobilis* et *inclytus fuit*; II. *excitavit e somno*; V. et VIII. *evigilavit e somno*. ii. 140.
نَبَا ult. و, נבה, pp. *convexus fuit*; h. de *gladio*, qui *retunditur a cædendo*. ii. 464.
نَثَرَ, *sparsit*; h. نَثْرٌ, *sparsio*, h. *oratio soluta, prosa*. i. Procem.
نَجَدَ, נגד, pp. *eminuit*, h. *manifesta fuit* res; h. نُجْدٌ, *altitudo*. ii. 445.
نَدَمَ, נדם, in origine *æquare*, scil. *complanare*; item *adhærere appactum*; et h. *duci pœnitentia*. Teritur etiam de *compotatoribus*, qui *loco suo adpacti hærent*. i. 226.
نَدَا, נדה, sita est origo in *madore liquescente*; h. نَدِيٌّ, *madidus* manu, i. e. *largissimus donator*. ii. 531.
نَزَلَ, נזל, origo sita est in *lubrico lapsu*, quo quid ultro *vergit* ac *defluit*; X. *dimisit cœlitus*, et *imploravit ut cœlitus dimitteretur*. ii. 53. 460. h. مَنَازِلُ, *mansiones*, peculiariter *Astronomicæ*. ii. 33.
نَزَهَ, origo sita est in *remotione sublimi*, h. *integer fuit* a malo II. et V. *cohibuit se* ab omni re turpi; h. تَنَزُّهٌ, *continentiæ studium*. ii. 268.
نَسَمَ, pp. *spirare*; h. نَسِيمٌ, *lenis* et *gratus ventus*, item *aura, halitus*. ii. 146.
نَسِيَ, נשה, origo sita est in *laxitate*, unde ad *luxationem* transfertur; h. نِسْيَانٌ, *oblivio*, a *laxitate* sic dicta. i. 231.

نَشَكَ, *quæsivit rem amissam*. ii. 287.

نَصَبَ, נצב, pp. *fixit*; IV. *stare fecit jumentum*, pro *lassavit* cursu. Append. ad i. 7.

نَصَحَ, נצח, pp. *purus fuit* liquor. Metonymice *fidelis fuit* amicus, et dein *sincere monuit*; X. *consilium petiit*. ii. 413.

نَصَفَ, *in media parte attigit*; IV. *medium tenuit*. ii. 444.

نَضَرَ, נצר, *nituit, nitore fulsit*, peculiariter *facies*; h. نَضْرَةٌ, *splendor*, scil. *nitor*. i. 238.

نَطَقَ c. c. ب rei, notat simpliciter, *locutus est*, non, *allocutus est*. ii. 399.

نَظَمَ, נזם, pp. *nectere*; h. نِظَامٌ, pp. *linea conserta margaritarum*, item *fundamentum* rei, *id* quo *negotium constat*. ii. 444.

نَعَمَ, נעם, in origine *molle, tenerum esse*; h. نَعِيمٌ, נעים, *omne id quod molle est*. Metaphorice *deliciæ*; نِعْمَةٌ, *beneficium*. i. 40. 193. ii. 134. item *beneficus*. i. 205. et نِعْمَ, *euge*, item *certe, profecto*. ii. 435.

نَغَبَ, *inglutivit, absorpsit salivam, aquam*, &c. IV. *absorbere fecit*. ii. 416.

نَفَثَ, *flavit, exspuit* spec. *serpens venenum*, h. de *incantationibus*, III. *allocutus fuit* aliquem. ii. 101.

نَفَسَ, נפש, pp. *flavit, spiravit*, item *anhelavit*. i. 41. III. *studiosissime adspiravit* ad aliquam rem. ii. 509. h. نَفْسٌ, *halitus*, et dein *anima vitalis*. i. 41. item *cupiditas effrænata*. i. 96. ii. 219. et اِنْفَاسٌ, *respiratio*. ii. 241.

نَفَقَ, *prodiit e latibulo mus campestris*; III. *hypocritam egit in religione*. ii. 40.

نَقَبَ, נקב, pp. *fixit*, h. aliquem *distincte notavit fixa* quasi *nota*; h. نُقَبَاءُ, *principes eminentiores*; مَنْقَبَةٌ, *virtus*, مَنَاقِبُ, *præclara quævis facinora*. i. 228.

نَقَصَ, *imminutus fuit, defecit,* peculiariter *Oratio.* ii. Procem.

نَقَلَ, *tranfportavit,* fpec. ad *manfiones mortuorum*; VIII. *migravit e vita.* ii. 33. 461.

نَقَمَ, נקם, origo fita eft in *refractione,* qua *impetus refutatur,* h. in VIII. notio *ultionis,* item *crudelitatis.* ii. 255. h. نَقِمَةٌ, *vindicta, pœna.* ii. 134.

نَكِدَ, נכד, pp. de puteo, qui *reliquias aquæ continet guttatim tantum ftillantes,* h. *dura* et *molefta fuit vita*; h. نَكِدٌ, *moleftus, durus.* ii. 265.

نَكَأَ vic. τῆς نَكَى, origo fita eft in *refcindendo,* h. *nece* vel *vulnere graviori affecit* aliquem; h. أَنْكَأُ, *magis vulnerans.* ii. 165.

نَمَّ, *detulit, divulgavit* in malam partem; h. نَمَّامٌ, *obtrectator.* i. 270.

نَمَقَ, *fcripfit librum* vel *epiftolam,* II. eleganti calamo exaravit fermones. ii. Procem.

نَهَجَ, *manifefta fuit* res; h. مَنَاهِجُ, *viæ regiæ,* et مَنْهَجٌ, pp. *ductus,* et per metaphoram, *via qua agmina duci folent,* dein *via regia.* ii. Procem.

نَهَا ult ي, *reprehendit.* ii. 214. item *terminavit,* &c. VI. idem. ii. 280.

نَابَ med. و, נוב, pp. *redire per vices,* h. de *fortuna per vices redeunte*; h. نَوَائِبُ collect. τῆς نَائِبَةٌ, *cafus fortunæ.* ii. 519.

نَارَ, נור, *luxit, fplenduit*; X. idem. ii. 235. h. نُورٌ, *lumen.* i. 237.

نَامَ, נום, proprietas in *mollitie languidiore,* h. *dormitavit.* ii. 97.

نَوَى, origo fita eft in *tendendo,* h. *intendit, propofuit fibi*; h. نِيَّةٌ, *intentio animi.* ii. 522.

نَالَ med. ي, i. q. نَالَ med. و, et Hebr. נלה, pp. *texuit, pertexuit,* et per metonymiam, *confecutus, affecutus* eft. i. 28.

ه

هَ, ה, non tantum *interrogandi* sed et *asseverandi* vim habet. ii. 117.

هَجَرَ, *abscidit*, h. *futilia loqui*; unde هُجْرٌ, *futilitas*, peculiariter *sermonis*. ii. 181.

هَدَي, הדה, pp. *tendere*, h. *manum protendit* et *viam ostendit*, dein *ducere* aliquem, peculiariter *in via religionis*, VIII. *recta via incessit* in religione. ii. 480.

هَرِمَ, *senio defectum esse*; h. هَرَمٌ, *decrepita senectus*. ii. 459.

هَزَلَ, *ætate extenuatus est*, h. *remissus, jocosus fuit*; h. هَزْلٌ, *jocus*. ii. 312.

هَشَمَ, *fregit, confregit*, peculiariter *siccum* quid et *cavum*. i. 225.

هَلَكَ, הלך, origo sita est in *vibrando*, h. *periit*; IV. *perdidit*. i. 33.

هَمَّ, המם, proprietas in *liquando*, h. *liquefecit, tabefecit*; h. هُمُومٌ, *sollicitudines, quibus quis contabescit*. i. 220. هِمَّةٌ, *cupido*. i. 254. et Append. ad i. 11. هَامَّةٌ, *reptile terræ*, peculiariter *noxium*, quale est *serpens*. i. 254.

هَمَلَ, המל, origo sita est in *fluxu libero* et *soluto*, in IV. *libere pergere*. ii. 402.

هَنَأَ, *linivit, inunxit semet* aliqua re; h. أَهْنَأُ, *lautissimus*, item *saluberrimus*, ii. 135.

هَوَى, *decidit*, peculiariter *ex alto*; h. هَوًى, *cupiditas*, peculiariter *mala* et *inexplebilis*. i. 33. ii. 257.

هَانَ, הון vel הין, origo sita est in *laxitate*, h. *facilis fuit*; unde de *fortuna commodiore*. ii. 463. item *contemptibilis fuit*, unde notio *temeritatis dissolutæ*, IV. *contempsit*. i. 101. ii. 408. أَهْوَنُ, *levior*. i. 101. et هُوَيْنَا, *commodiuscula*. ii. 463.

هَيْهَاتَ, interjectio *aversantis* ac *depellentis*. i. 250.

و

وَبَأَ, ובא vel יבא, *morbo epidemico*, peculiariter *peste laboravit*; IV. idem. ii. 252.

وَبَخَ vide أَبَخَ.

وَبَقَ, *periit, interiit*; IV. *exitio dedit, perdidit*. ii. 450.

وَجَبَ, יגב, pp. *cecidit in quadrum*; h. notio *necessarii*, IV. *efficiens causa fuit*. ii. 88.

وَجَعَ, origo sita est in *hiando*, h. *laboravit ad lassitudinem*; h. أَوْجَعُ, *penetrantissimus*. i. 140.

وَحَدَ et وَحُدَ, *unicus* et *incomparabilis fuit*; h. وَحِيدٌ, *unus, unicus*, pro *eximio, singulari*. ii. Procem.

وَحَشَ, origo sita est in *re arida* et *præ ariditate strepente*; IV. *desolatus fuit* locus, item *contristavit*. ii. 413.

وَخَمَ, יחם, origo sita est in *ardore*, scil. *fervore interno*; h. وَخِيمَةٌ, *cruditas stomachi*, fig. *mala conscientia*. i. 168.

وَدَعَ, ידע, speciali usu adhibetur de *committendo secreto* alicui. ii. 83.

وَذَرَ, pp. *secuit*, et quidem *in frustula minutiora*, h. *sivit, missum fecit*. ii. 143.

وَتَرَ, *nexuit, annexuit*; h. وِرْثَةٌ collect. τȣ̃ وَارِثٌ, *hæres*. ii. 17.

وَرَعَ, origo sita est in *quatiendo motu tremulo*; h. وَرْعٌ, *abstinentia a rebus dubiis*. i. 137.

وَزَرَ, וזר, pp. *strinxit, instrinxit* sarcinam dorso, h. *sustinuit onus*, et dein *nocens fuit*. i. 241.

وَزَنَ, וזן, pp. *gravem esse*, h. *ponderavit*. i. 98.

وَسَعَ, ושע vel ישע, pp. *laxus, amplus fuit*; h. سَعَةٌ, *amplitudo*. ii. 330.

وَصَلَ, pp. *nexuit, connexuit,* item *propitius fuit.* ii. 415. *conjuncta fuit* res rei. ii. 384.

وَضَحَ, origo ſita eſt in *albedine ſplendida,* h. *manifeſta fuit* res; IV. *evidenter demonſtravit*; X. *rogavit* aliquem, *ut quid manifeſtum faceret.* ii. 489. وَاضِحٌ, *dentes anteriores.* ii. 494.

وَعَطَ cogn. τῆ بَعَطَ, יעץ, pp. *plexuit,* h. *dedit conſilium bene plexum.* ii. 413.

وَعَى, יעה, proprietas ſita eſt in *firma, compactaque junctura,* h. *aſſervavit* rem, item *memoria tenuit* aliquod dictum; h. وِعَاءٌ, *repoſitorium, vas.* ii. 360.

وَغَلَ, *ſervilis, viliſve* fuit homo; h. وَغْلٌ, *famulus,* item *vilis* collect. أَوْغَالٌ. ii. 126.

وَفَلَ vic. τῆς أَفَلَ, quam vide ſupra; h. وَافِلٌ, *veniens,* et dein *legatus.* ii. 474.

وَفِقَ, pp. *nexum eſſe*; II. *inſpiravit* Deus; h. تَوْفِيقٌ, *concurſus* Dei, peculiariter *propitius.* i. Epilog.

وَفَى, יפה, *cumulavit,* et h. quaſi *plene ſatisfecit, promiſſis ſtetit*; hinc وَفَا, *fides, obſervatio pacti.* i. 265. وَفَاءٌ, *duratio.* ii. 129. وَفِيٌّ, *qui promiſſis ſtat.* ii. 515.

وَقَعَ, יקע *cecidit,* et quidem cum *fragore*; h. مَوَاقِعُ العطب, *loca,* in quibus quis *cadit in perniciem.* ii. 270.

وَقَى, *cavit, cuſtodivit ſe* a malo; VIII. *metuit, timuit.* i. 127. ii. 515.

وَكَلَ. *fretus, fiſus fuit Deo*; V. de *eo qui ſe totum tradit Deo.* i. 24. 176. ii. 369.

وَلَهَ, ילה, origo ſita eſt in *quatiendo* et *concutiendo,* h. *mente turbatus fuit*; V. *contriſtavit.* ii. 111.

وَلِيَ, pp. *adstringere, nectere,* h. *administravit* rem, *eique præfuit*; item *amicus, adjutor fuit*; h. وَلِيٌّ, *adjutor*. i. 248. وُلَاةٌ collect. τῶ وَالِيٌ, *præfectus provinciæ*; et وِلَايَةٌ, *imperium,* item *amicitia, auxilium*. i. 242. ii. 198.

وَهَبَ, *dedit, donavit*; h. مَوْهِبٌ, *donum*. ii. 509.

ي

يَأَسَ, יאש, pp. *mollescere,* h. de *animo desperante* de aliqua re; hinc يَأْسٌ, *desperatio*. i. 9.

يَتَمَ, יתם, in origine *rumpere, abrumpere diffindendo*; h. يَتِيمٌ, *orphanus*. ii. 411.

يَدَيَ, *contigit, affecit, læsitve in manu*; h. يَدٌ, יד, *manus,* item *potestas*. ii. 267.

يَسَرَ, יסר et ישר, pp. *planum esse,* h. *facilis fuit,* unde يُسْرٌ, *fortuna prospera*. i. 171.

يَقِنَ, *certo scivit, cognovitque* rem; h. يَقِينٌ, *certa scientia,* absol. *certitudo Religionis*. ii. 153. 453.

يَمَنَ, pp. *firmum esse*; h. يَمِينٌ, *dextra* manus, et per menonymiam *jusjurandum,* data dextra, *firmatum* et *sancitum*. i. 1.

يَوَمَ, *per diem exstitit*; يَوْمٌ, *dies,* fig. *læta fortuna, status felicior*. i. 174. item *dies malus, infortunium*. ii. 537.

INDEX HEBRAICUS.

INDEX

LOCORUM SACRÆ SCRIPTURÆ.